Kâmuran Şipal

Gece Lambalarının Işığında

TOPLU ÖYKÜLER

YKY

KÂMURAN ŞİPAL

Gece Lambalarının

Işığında

Toplu Öyküler

YKY
İSTANBUL

KÂMURAN ŞİPAL

Gece Lambalarının Işığında / Toplu Öyküler

Yapı Kredi Yayınları

Edebiyat

Kitap editörü: Devrim Çakır

Düzelti: Filiz Özkan

Kapak tasarımı: Nahide Dikel

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.

Yapı Kredi Kültür Merkezi

İstiklal Caddesi No. 161 Beyoğlu 34433 İstanbul

Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23

http://www.yapikrediyayinlari.com

e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr

Kâmuran Şipal

Kâmuran Şipal 4 Eylül 1926 ’da Adana ’da doğdu. İlk ve orta okulu Adana ’da okudu. İstanbul Pertevniyal Lisesi ’ni (1946) ve İÜEF Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü ’nü bitirdi (1955). Aynı bölümde iki yıl asistan olarak çalıştıktan sonra, Almanya ’da iki yıl akademik çalışma yaptı. Türkiye ’ye dönüşünde İÜ Yabancı Diller Yüksek Okulu ’nda Almanca okutmanı olarak görev aldı (1960); buradan emekli oldu. Halen İstanbul ’da yaşıyor.

İlk şiiri (1949) ve ilk öyküsü (Haziran 1951) Varlık dergisinde çıktı. Öykü, inceleme ve çevirileri Varlık, Türk Dili, Yelken, Ataç, Yeni Dergi, Dönem (1949-1970) gibi dergilerde yayımlandı. TDK ’nın açtığı öykü yarışmasında aldığı ödülle adını duyurdu (1953). Öykülerinde orta sınıf insanların iç ve dış yaşamları arasındaki ilişkileri ve çatışmaları gerçekçi-düşçü bir yaklaşımla, olayların ve çatışmaların nedenlerine yönelerek inceledi. 1968 ’den sonra edebiyat ve kültür tarihinden beslenen çağrışım-bileşim öykülerine yöneldi (B. Necatigil). Yalnızlık, tedirginlik, mutsuzluk, çaresizlik, ayrılık ve pişmanlık gibi temaları geleneksel öykü düzeni içinde işledi.

Çağdaş Alman edebiyatından ve Franz Kafka ’dan yaptığı önemli çevirilerle de tanındı; Alfred Adler, Ingeborg Bachmann, Wolfgang Borchert, Heinrich Böll, Alfred Brauchle, Bertolt Brecht, Max Brod, Elias Canetti, Sigmund Freud, Gustav Hans Graber, Günter Grass, C. G. Jung, Thomas Mann, R. M. Rilke, Robert Musil, Bernhard Zeller, Hans Zulliger ve Hermann Hesse ’den çeviriler yaptı.

Öykü : Beyhan (1962, Ataç), Elbiseciler Çarşısı (1964, Ataç; 1965 Sait Faik Hikâye Armağanı – Mahmut Özay ile paylaştı), Büyük Yolculuk (1969, Ataç), Buhûrumeryem (1971, Cem), Köpek İstasyonu (1988, Cem; 1988 TYB Hikâye Ödülü).

Roman : Demir Köprü (1998, Afa).

İnceleme : Çağdaş Alman Hikâyesi / 1945 ’ten Sonra (1962, Ataç).

YKY ’deki çevirileri : I. Bachmann ’dan Otuzuncu Yaş / Bütün Öyküler (2004); S. Freud ’dan Sanat ve Sanatçılar Üzerine (1995); W. Grimm ve J. Grimm ’den Grimm Masalları (2003); H. Hesse ’den Narziss ve Goldmund (2002), Boncuk Oyunu (2002), Bozkırkurdu (2003), Gertrud (2003), Rosshalde (2003), Knulp (2004).

BEYHAN

1962

Köstebek

Öğle yemeğini acele yiyip üstüvane biçimindeki sac barakadan çıktı. Kapının önünde başına geçirdiği şapkayı biraz yana yatırdı. Yedek subay olmak için gerekli altı aylık eğitimi görmek üzere bulundukları yere geleli henüz bir ay olmamıştı. İlk günleri büyük bir sıkıntı içinde geçmiş, fakat zamanla sert kışla hayatına alışmışlardı. Az ilerde, boydan boya uzanan bir hendeğin üzerine atılmış tahta köprüden geçti. Elini yüzünü yıkayıp serinlemek için yüznumaraların bulunduğu ana binanın merdivenlerine doğru yürüdü. Zaten esmer olan teni, sabahtan akşama kadar yakıcı güneş altında talim yapmaktan iyice kararmıştı. Yarım saat sonra içtima var, diye düşündü; taş merdivenleri hızla tırmandı. Uzun, dar koridoru geçip sonundaki yüznumaraya girdi. Bir musluğun başında durup soğuk suyu yüzüne yüzüne çarptı. Sonra boynunu yıkadı, dönüp tekrar yüzünü yıkadı. Biraz serinlemiş, dışarı çıktı. Az ilerdeki erbaşların gazinosuna doğru yürüdü. Kendi gazinolarının yapımı henüz tamamlanmamıştı. İçtima zamanına kadar bir kahve içip dinlenmeyi düşündü.

Sıcaktı. Birkaç adım atmadan yüzündeki serinlik kaybolmuştu. Yirmi-otuz metre ilerisindeki genişçe hendeğin içinde bir kalabalık gördü. On beş-yirmi kişi dar bir halka yapmış, ileri geri çalkalanıyordu. Oraya doğru yürüdü. Bir araya üşüşmüş başlar arasından bir aralık bulup kendi başını ileri uzattı. Üçgen biçimindeki hendeğin bir yamacına şişman biri oturmuştu. Bir elini toprağa dayamış, adeta bir dinlenme durumunda, yatar gibi oturmuştu. Pek sakin görünüyordu, çevresinde biriken kalabalığa pek aldırışsızdı. Öbür eli ince uzun bir sicim tutuyor, o da toprağın üzerinde dinleniyordu. Sicimin ucu küçük bir köstebeğin arka ayaklarından birine bağlıydı. Gevşek bırakılan sicim az sonra ileri doğru geriliyor, köstebeğin başı, acele oyduğu delikte kayboluyordu. O zaman sicimi tutan etli, iri el, ipi birden sertçe çekiyordu. Önce köstebeğin arka ayakları geriliyor, geri gitmemek için direniyordu; ama sonra küçük, sivri baş çaresiz delikten çıkıyor, kendisine izin verilen bir başka yerde tekrar toprağı oymaya başlıyordu. Ancak, bu toprağı oyma işi pek çabuk olup bitiyordu. İpin çekilmesinde biraz geç kalınsa, köstebek, oyduğu deliğin içinde iyice kaybolacak, sonra dönüp arka ayağındaki ipi dişiyle kesecek, canını

kurtarabilecekti belki. Ama oradakiler bunu biliyorlardı. Boyuna köstebeğin ne kurnaz, ne hinoğlu hin olduğundan söz ediyor, bir anda sıvışıp gitmesini önlemek için köstebek sahibini zamanında uyarıyorlardı. Bu yüzden hayvanın canını kurtarma denemeleri hep sonuçsuz kalıyordu. Derken, seyirci kalabalığı, toprağı pek yumuşak ve verimsiz buldu: Bir anda oyuluveriyor, köstebeğin vücudunun ön kısmı oyukta kayboluyor, bu ise hayvanın toprağı ha bire, korkak, telaşlı, çabuk eşelemesinden duyulan zevki yarıda kesiyordu. Köstebek sahibi seyircilerin isteğine uyup ayağa kalktı. Köstebek yavrusu, şişman bir elin tuttuğu ipin ucunda, neye uğradığını şaşırmış bir halde, baş aşağı sallanıyordu. Belki umutlarını henüz büsbütün yitirmemişti. Bıraksalar, canını kurtarma denemelerini belki yine sürdürecekti.

Kalabalığın ardına takıldı. Olup bitenler, içinde derin bir nefretle karışık bir acıma duygusu uyandırmıştı. Köstebeğin yanı sıra yürüyor, onu gözden kaybetmemeye çalışıyordu. Varlığında hayvana yapılan işkencenin önüne geçilmesi için güçlü bir istek duyuyor, kulakları, kalabalık içinden yükselecek sert, kızgın bir ses arıyordu. Ama böyle bir sesin yükselmeyeceğini de çok iyi biliyordu: Aralarında yürüdüğü şu insan kalabalığı, nasılsa ellerine düşmüş bu köstebek yavrusuna her türlü eza cefayı, her türlü işkenceyi yapacak, böylece mayasını gösterecekti. Kafasında, zencilere ilişkin kitaplarda okuduğu birtakım linç olayları canlandı; bu, çevresindeki kalabalığın köstebek yavrusuna daha da zalim davranma isteğini uyandırdı içinde. Köstebek yavrusuna kuşkusuz acıyordu. Ama öte yandan, asılı olduğu ipin ucunda çırpınmamasını, ondan kurtulmak için hiçbir denemede bulunmamasını istiyordu. Sakin, suçsuz katlanmalıydı. Her şeyi, her şeyi insanlar yapmalı, köstebek yavrusu da onların işini kolaylaştırmalıydı.

Birdenbire kalabalık arasından bir ses yükseldi: “Suya bırakalım, suya... Bakalım yüzecek mi?” Seyirci kalabalığı ana binaya çıkan merdivenin yanına gelip durdu. Hemen oracıkta, gece yağan yağmurdan kalma, büyücek bir su birikintisi vardı. Ordan burdan hayvanın suya bırakılmasını isteyen başka seslerin de yükselmesi üzerine, köstebek sahibi yere çömeldi. Hayvanı usulca çamurlu suyun ortasına bıraktı. Sert değildi hareketleri, halinde yaptığından zevk aldığını gösteren hiçbir belirti yoktu. Belli ki, bu

gibi şeyler ona ufak görünüyordu; ama daha büyük işkence sahnelerinin üzerinde etkili olacağı ve zevksiz, heyecansız geçiştirilemeyeceği kesindi.

Gözleri, köstebek sahibinin çamurlu suyun içindeki hayvanın telaşlı hareketlerini izleyen sakin gözlerine takıldı. Ona karşı bir küçümseme duydu. Sonra bu duygu, çevresindeki kalabalığa ve oradan da tüm insanlığa yayıldı. Öteden beri bilinen bir gerçeğin işte yine, hem de su götürmez bir şekilde doğrulandığı duygusu, içinde gizli bir memnuniyet uyandırıyordu. Farkında olmadan, kalabalığın köstebek yavrusuna davranışının daha da sertleşmesini ve hayvanın hayatına son verilmesi işine bir an önce başlanmasını sabırsızlıkla beklemeye başladı.

Köstebeğin suyun içindeki hareketleri seyircileri memnun etmemişti. Ortaya bırakıldı mı, acele suyun kenarına geliyor, yeniden suyun ortasına çekilince aynı hareketi tekrarlıyordu. “Buraya getirin!” dedi ön taraftan bir ses, “Toprak sert burada.” Köstebek sahibi acele etmeden kalktı. Sesin geldiği yana yürüdü. Kalabalık da sağından solundan kendisini izledi. İpin ucunda, yine baş aşağı sallanan köstebek yavrusu, suya dalıp çıkmaktan büzülmüş, ufalmıştı. Islak tüyleri öğle güneşi altında ışıl ışıldı. Kalabalık birkaç adım ilerde yeniden hendeğin içine girdi. Bu sırada bir ses, “Bırakın şu hayvanı!” diye bağırdı köstebek sahibine, “Hiç insaf yok mu sizde?”

Sese aldıran olmadı. Kalabalık, hendeğin bir yamacına oturan köstebek sahibinin çevresinde dar bir halka yapıp hayvanın var gücüyle sert toprağı eşelemesini seyre koyuldu. Ne var ki, köstebek yavrusu, bütün çabasına karşın vücudunu sokacak bir delik açamıyordu: Başı, ön ve arka ayakları tam bir işbirliği içinde çalışıyor, ama boşa dönen otomobil tekerlekleri gibi, havaya sadece toz zerreleri saçıyordu. Kalabalık yeni gelenlerle büyümüş, halka, dışa doğru yeni halkalar yapmıştı. Ordan burdan köstebek üstüne sözler yükseliyordu. Bir ara köstebek sahibine doğru, “Dikkat edin!” diye seslendi biri, “Deliğe girdi mi hemen dönüp ayağındaki ipi keser!” Köstebek yavrusu boyuna uğraşıp didiniyor, ama bu fazla sert toprakta küçük bir delik bile açamıyordu. Başı ordan oraya oynuyor, daha yumuşak bir toprak arıyordu. Gerilerden doğru, “Köstebek değil mi o?” dedi kalın bir ses, “Bütün buğdayların canına okuyan odur.” Başka bir ses cevap verdi: “Onun yüzünden değil mi ıspanağı yüz elli kuruşa yiyoruz!” “Günah yahu!” dedi bir başka ses, “Günah be, bırakın şu hayvanı!” Diğer bir ses buna

karşılık verdi: “Ne günahı, zararlı hayvanları öldürmek sevaptır.” Derken orta boylu, göbekli biri kalabalıktan ayrılıp köstebek sahibine doğru yürüdü. Bir elini hayvanın ayağına bağlı ipe uzattı. Öbür elini, ipi kesecek bir çakı falan arar gibi asker ceketinin cebine daldırdı.

Böyle birinin ortaya çıkması, sanki kendisini hareket etmekten alıkoyan bir engeli yıkıp götürmüştü. Kımıldamak, insanlık bakımından çirkin bir olayın önüne geçmek isteği duydu birden. Birisi çıkmış ve o zamana kadar görmezden, bilmezden geldiği görevini ona anımsatmıştı. Elini acele montgomeri ceketinin üst ceplerinden birine soktu. Kalem açmak için kullandığı jileti çıkardı. “Al!” dedi göbekli arkadaşa uzatıp, “İşte, jilet.” Çocuk jileti aldı, kesecekmiş gibi ipe doğru eğildi. Bu anda köstebek sahibi, boşta duran elini sert bir hareketle çocuğa uzattı. Malını istediği gibi kullanma hakkına sahip olduğunu anlatmak ister gibi, “Karışma!” dedi, “Günahsa bana!” Oradan biri ipi kesmek isteyene seslendi: “Sen günahı bildiğin için mi göbek bağladın?” Arka taraftan bir başkası, “Ne günahı yahu!” diye bağırdı, “Öldürün gitsin!” Çocuk bunun üzerine, elinde jilet, geri çekildi. “Yazık!” diye söylendi kendi kendine, “Sanki eğlenecek başka şey kalmadı.”

O anda, kalabalığın ortasından, “Linç edelim!” diye bir ses yükseldi. Köstebek sahibi ağır ağır doğruldu. Arkasında seyirci kalabalığıyla, hendekten çıkarak barakalara doğru yürüdü.

Kendisi de kalabalığa karışmıştı. Barakaların arasından geçerken gözlerinin önünden her şey silindi. İçinde insanlığa, insanlığın geleceğine ilişkin umutların gevşeyip çözüldüğünü duydu. “İşte böyle,” dedi kendi kendine, “İşte böyle.”

Az ilerdeki sürülmüş tarlanın yanına gelince, köstebek sahibi durdu. Yere çömeldi. Köstebek yavrusu, ayağı yere değer değmez yumuşak toprağı eşmeye başlamış ve göz açıp kapayıncaya kadar bir delik oyup başını içine sokmuştu. “Dur!” dedi köstebek sahibi, “Acele etme!” İpi çekip köstebeği genişletmeye çalıştığı küçük deliğinden çıkardı. Arka ayaklarından birine bağlı ipi çözmeye başladı. “Salak!” diye söyleniyordu bir yandan da; “Biz sanki kendisi kadar bilmiyoruz. Jileti almış da hıyar, ipi kesecek...” Hemen yanında duranlardan biri, “Nasıl, ben iyi söylemedim mi?” diye atıldı; “Sen günahı bildiğin için mi bu göbeği büyüttün, dedim.”

Orada duruyor, jileti göbekli arkadaşının eline veren kendisi değilmiş gibi, sakin, olup biteni izliyordu. Biraz sonra, köstebek yavrusu özgürlüğüne kavuştu ve yumuşak toprakta aceleyle açtığı delikte kayboldu.

Sucu İsmail

Yeni işine başlayalı çok olmamıştı. Ramazan gelene kadar günde üç-beş, Allah ne verdiyse kazanmıştı. Ama artık Ramazan girmiş, havalar da bu zamanı beklemiş gibi serin, rüzgârlı gitmeye başlamıştı. Köprübaşındaki otobüs durağının yanına atılmış eski kanepede oturup müşteri beklerken, çok vakit, işe başladığı ilk günler geliyordu aklına: Boğucu, insanı buram buram terleten, müşterilerin su bardaklarını ellerinden kolay kolay bırakamadığı sıcak günler. Ama yine de halinden memnundu. Bütün işi, kuşluk vakti iki su güğümünü alıp yola koyulmak, akşam yine bunlarla eve dönmekti. Sabahları evden çıkınca, yol kenarındaki akasya ağaçlarından kopardığı yapraklarla ve dallarla güğümleri süslemeyi unutmuyordu. Gideceği yerler belliydi: Sabahtan öğleye kadar Tophane rıhtımı, öğleden akşama kadar Atatürk Köprüsü başındaki otobüs durağı. Bu durağa vardı mı, güğümleri kaldırımın üzerine bırakıyor, kanepeye oturup gelip geçenleri izliyor, aklına geldikçe de, “Hamidiye, buz!” diye, bir bağırıveriyordu. Su içmek için gelen oldu mu ağır ağır yerinden kalkıyor, bardağı acele etmeden çalkalayıp dolduruyor, bu arada susuzluktan yanmış müşterinin bardağa uzanan eli, bir süre havada beklemek zorunda kalıyordu. Yanında, verilen bütün parayı bozacak ufaklık bulunmadığı zamanlar, görmüş geçirmiş, “Kalsın!” diyordu; arkasından da “Helal olsun!”

Asıl işi deri boyacılığıydı. Çalıştığı fabrika işlerin durgunluğu yüzünden bir süre için kapanmıştı. Ama açıldığı zaman İsmail ’i yeniden işe alacaklarına söz vermişlerdi.

Bugün, bir haftadır sürüp giden serinlik kaybolmuştu; boğucu, acı bir sıcak genizleri yakıyordu. İkindi yaklaşmıştı. Ama güneş bir türlü tepeden inmek bilmiyordu. İsmail az önce gelmiş, güğümleri köprübaşındaki otobüs durağının gölgesine koyup sıcaktan ateş gibi yanan kanepenin ucuna ilişivermişti. Daha demin doldurduğu güğümlerdeki su bitmek üzereydi. Duraktaki birkaç kişi sıcaktan hareketsiz, köprü yönünden gelecek otobüsü gözlüyordu. Az ilerde iki taksi duruyor, karşı iskelede, belden yukarısı çıplak hamallar büyük bir mavnadan kömür çekiyorlardı. Yoldan geçenlerin yüzleri terden ışıl ışıldı. İsmail, bir ara, o gün verdiği buz paralarını

hesapladı. Sıcak havalarda kazancının yarısının buza gitmesine içerliyordu. Kalkıp güğümleri yeniden doldurmayı düşündü. Hamidiye çeşmesi oldukça uzaktaydı. Yer yer eprimiş keten pantolonunun cebinden bir cıgara çıkarıp yaktı.

Bu sırada, "Sucu!" diye tiz bir ses duydu. Arkasından bir daha: "Sucu!" Başını sesin geldiği yöne çevirdi. Hamalın biri iskeleden işaret ediyordu. İsmail ağır ağır kalktı, güğümleri alıp karşı kaldırıma geçti, iskeleye doğru yürüdü. Hamallar, kâhyanın bağırıp çağırmasına aldırmadan kömür sepetlerini bırakıp hep birden İsmail 'in başına üşüştüler. İsmail 'in yalnızca iki bardağı vardı. Bunları hiç çalkalamadan doldurup doldurup susuzluktan ağızları kurumuş işçilerin kömür tozundan kara kuru ellerine bırakıyordu. İşçiler sularını içip yeniden işlerinin başına dönünce kâhya, "Hepsi kaç bardak?" diye sordu. İsmail, "On beş!" dedi. Uzatılan yirmi beş kuruşu alıp on kuruş geri verdi. Bunun üzerine kâhya da işinin başına döndü.

İsmail tam elini güğümlere uzatmıştı ki, yerde bir gazete parçası gördü. Üzerinde güzel bir kadının fotoğrafı vardı. Eğilip dikkatle baktı, sonra eline aldı. Kadının kolları, göğsü çıplaktı; artiste benziyordu. Gazete parçasını dürüp büküp arka cebine soktu. Boş güğümlere yapıştı. Hamidiye çeşmesi köprünün öbür başındaydı. Bu sıcakta iki dolu güğümle dönüp yeniden buraya gelmeyi gözü kesmiyordu. Hamidiye çeşmesinden, güğümlerden yalnızca birini doldurmaya karar verdi. Öbürünü yakındaki Terkos çeşmesinden doldururum, diye düşündü.

Henüz köprünün ortasına gelmişti ki, arkasından, "Sucu!" diye telaşlı bir ses işitti. Geri dönüp bakıncaya kadar birkaç kere tekrarlandı ses. İsmail durdu, güğümleri yere bırakıp köprünün korkuluğuna yaslandı. İlerden iki kişi koşar adım kendisine doğru geliyordu. Az sonra bunları tanıdı: Biri kâhyaydı, öbürü kömür çeken hamallardan biri. Kâhya daha birkaç adım uzaktan, şişman vücuduyla koşmaktan nefesi tıkanmış, "Bu adamın yirmi lirasını sen almışsın!" dedi. İsmail ilk anda biraz şaşırdı, sonra kendisini toparlayarak, her zamanki soğukkanlılığıyla, "Yoo!" dedi, "Ben para falan görmedim."

"Sen almışsın!" diye dayattı kâhya. "Bu adam su içerken düşürmüş, sen de almışsın." Sonra sesinin tonunu alçaltarak, biraz yumuşak, "Aldınsa ver!"

dedi; “Bak, bu adam fakir... Sabahtan akşama kadar kömür çekecek de üç-beş kuruş kazanacak. Yazık, Ramazan günü, aldınsa ver!”

Derken parası kaybolan adam söze karıştı; çökmüş, bitkin bir hali vardı. Pek üzgün, nerdeyse ağlamaklı, “Müslümansan...” dedi, “sendeyse ver. Kaç gündür yemedim, içmedim, biriktirdim. Bu akşam götürüp ev kirası verecem.”

İsmail, adamın haline acıdı; sakin, “Para bende yok!” dedi. “Ben almış olsam veririm. Ama ben almadım. Yazık, üzüldüm... Yanımda iki buçuk lira bir para var, istersen onu vereyim, ama ben para falan görmedim. Yazık, Ramazan günü... Alsam veririm.”

Kâhya, bu işin güzellikle hallolmayacağını anlamış gibi, sesini yükseltti. Diklenerek, sertçe, “Görmüşler!” dedi, “Sen almışsın! Yere eğilip almışsın!”

“Kim görmüş?”

“Görmüşler... Karakolluk olmadan bu işi tatlılıkla bitirelim.”

İsmail para sende, diye dayatılmasına, hele de karakol sözüne pek içerledi. Kızmış, “Gidelim karakola!” dedi; “Kim görmüşse o da gelsin, gidelim! Ben, evet, yere eğildim. Eğildim ama bir gazete parçası vardı, onu aldım. Para falan almadım.”

Sonra yine kızgın, “Gidelim!” diye devam etti. “Kim görmüşse gelsin, yüzleşelim!”

Parası kaybolan adam, “Laz Ahmet görmüş!” diye atıldı.

“Laz Ahmet maz Ahmet, gelsin yüzüme karşı söylesin. Söylesin bakalım, parayı ben mi almışım?”

İsmail güğümlere yapıştı. Hep birlikte iskelenin yolunu tuttular. Kâhya, iskeleye gelince mavnaya doğru seslendi: “Ulan Laz Ahmet! Laz Ahmet!”

Laz Ahmet hiç istifini bozmadan ağır ağır geldi, arkasındaki boş kömür sepetini yere bıraktı, elinin tersiyle alnındaki teri sildi. Zayıf, ufak tefek bir

şeydi. “He ne türsün?” dedi kâhyaya, sonra gözlerini İsmail ’e çevirdi.

İsmail, “Ben mi aldım parayı!” diye sertçe sordu.

Laz Ahmet, “Ha pen çörtüm!” dedi. “Haçan eçültün, altuntu almatuntu pilemem.”

“Eh, eğildim, gördün mü sen beni yerden parayı alırken?”

“Haçan eçültün çörtüm.”

“Aldım mı?”

“Altun!”

“Almadım!”

“Altun!”

“Almadım!”

“Altun!”

İsmail iyice kızmıştı. “Aldım!” dedi en sonunda; “Eğildim, aldım.”

Kâhyaya dönerek, “Madem,” dedi, “inanmıyorsunuz parayı almadığıma, arayın üzerimi. Yirmi lira varsa alın.”

Bu sözler üzerine, parası kaybolan adam bir adım yaklaştı. İsmail ’in üzerini aramak için ellerini uzatır gibi yaptı. Üstünü arayacak olmaları, ansızın İsmail ’in ağırına gitmişti. Kelimeleri tek tek konuşarak, tok bir sesle, “Ama,” dedi, “şimdi üzerimde para yok. Demek yirmi liradan fazla para olsa, bizim diye alacaksınız, öyle mi? Sizin gibi bir hamalda yirmi lira bulunur da, benim gibi sucuda niye bulunmasın!”

Kâhya, paranın İsmail ’de olmadığına inanmış gibi, tatlılıkla, “Biz sana parayı aldın demiyoruz!” dedi. “Demek istediğimiz, hani aldınsa... ver!”

Sonra parası kaybolan adama döndü, “Eh, ne yapalım Haso!” dedi. “Canın sağ olsun. Allah sana başka bir taraftan verir. Anlaşılan kısmet değilmiş.”

Fakat İsmail dayattı. Sesini yükselterek, “Yok!” dedi. “Karakola gidelim. Orda kim almış, kim almamış ortaya çıkar. Mademki şüphe ediyorsunuz, karakola gidelim... Bakalım ben mi almışım?”

Kâhya, İsmail ’i yatıştırmaya çalışarak, “Yok,” dedi, “sen almadın, biliyoruz, sen almadın. Ama adam fakir... hani sabahtan akşama kadar kömür çekecek de üç-beş kuruş kazanacak.”

Haso ile Laz Ahmet ’e döndü, “Ne duruyorsunuz yahu!” dedi. “Yallah, iş başına!”

Sonra gözlerini yine İsmail ’e çevirdi; eliyle İsmail ’in sırtına bir-iki defa okşar gibi vurarak, “Hadi!” dedi. “Hadi, kusura kalma!” Sonra hamalların peşi sıra mavnaya doğru yürüdü.

İsmail iftiraya uğramış olmanın kızgınlığı içindeydi. Şu Laz Ahmet ’i adamakıllı bir dövmek geçiyordu içinden. Elini yeniden güğümlere uzattı. Birkaç adım atmıştı ki, biraz ilerde, iri iki kömür parçasının arasına sıkışmış meşin bir cüzdan gördü. Çevresine acele bir göz gezdirdi. Sonra eğilip cüzdanı aldı. Güğümlerin yanına gelince, acaba dolu mu, diye bir merak uyandı içinde. Çevresine acele bir göz gezdirdikten sonra cüzdanı cebinden çıkarıp baktı. Bir gözünde acar bir onluk, öbür gözünde iki beşlik duruyordu.

Beyhan

Soyunmadan, sakınarak arkaüstü uzanıyor, yattığım yerde, ceketimin orasını burasını düzeltiyorum. Elbisem iki günlük. Kendime sık sık elbise yaptıracak gücüm yok. Terzimin son provadaki sözleri geliyor aklıma. Acaba biraz daha özenir mi diye, işin başında, Almanya ’ya gideceğimi söylüyorum. “Almanya ’da esmerlere rağbet fazla” diyor terzim; “Gittiğinde göreceksin ya, Alman kızları peşini bırakmayacak.” “Ben Almanya ’ya okumaya gidiyorum” diye cevap veriyorum. “Olsun...” diyor terzim; “Sen istersen dönüp bakma, onlar senin peşinden koşacak, göreceksin.”

Gözlerimi yumuyorum. Deniz durgun. Gemi sallantısız. Yolcular öğle yemeğindeler. Benim biletim üçüncü mevki, yemeksiz. Son iki gün, ordan oraya koşup durmaktan enikonu yorgun düştüm. Çalıştığım yerden izin almam, yol parasını bulup buluşturmam, pasaport çıkartmam, bavulu hazırlamam, hepsi son iki gün içerisinde.

Yatakhanenin havası ağır, yapışkan. Tuvaletin aralık kapısından keskin bir koku sızıyor içeri. Ara sıra, tepemde bir gürültü işitiyorum. İri zincir baklalarının birbiri üstüne dökülüşünü andıran tok, kalın bir şangırtı. Kimi zaman ne olduğu bellisiz bir nesne gevşek bir gıcırtıyla sürükleniyor yerde. Yatak sert; inişli yokuşlu. Belimi acıtıyor. Yana dönecekken vazgeçiyorum. Elbisem yeni. Terzimin sözleri vitrin ışıkları gibi parıldıyor kafamda: “Almanya ’da esmerlere rağbet fazla.” İçimden terziye cevap veriyorum: “Ben evliyim.” Yattığım yerde, başparmağımı şahadet parmağımın dibinde gezdiriyorum. Parmağım altın yüzüğe değer değmez, terzimin sözleri yeniden dikiliyor karşıma; hoş, ayartıcı... Aklım eve gidiyor. Karım annesinin yanında. Karımın annesi kayınvalidem. Elbiseyi terziden alıp eve getiriyor, evde giyiyorum. İlk söz kayınvalidemin: “Aferin terziye, çok güzel dikmiş. Gördün mü, elbise dediğin böyle olur. Aferin adama doğrusu!” Sonra karım alıyor: “Tam üzerine göre!” Olduğum yerde yarım dönüyorum. “Kollar çok güzel oturmuş” diye ekliyor karım, “Paçalar da istediğim gibi.”

Tepemde, sola doğru bir cızırtı... İçerisine üflenen bir mikrofon gürültüsüne benziyor. Derken yukardan sözcükler dökülüyor aşağı: “Dikkat, dikkat, lütfen dikkat! Bu akşam 20.30 ’da, birinci ve ikinci mevki A ve B yolcularına ‘Yaşayan Çöl’ adlı bir film gösterilecektir. Tekrar ediyorum...” Hoparlör tekrar ediyor. Teşekkür ederim, diyor sonunda ses. Gözlerimi açıp hoparlörün yerini belliyorum. Teşekkür ederim, sözünü birkaç kez evirip çeviriyorum kafamda. Vapur Avrupa ’ya doğru yol alıyor. Ben, üçüncü mevkiinin yatakhanesinde arkaüstü, yorgun vücudumu dinlendirmeye çalışıyorum. Şimdiye kadar hep trenlerde geçti yolculuklarım; üçüncü mevki kompartımanlarda geçti, uykusuz, bitik... Vapur yolculuğunu her bakımdan rahat buluyorum. Vapurda birinci ve ikinci mevkiler de var. Daha rahat, konforlu.

Beyaz, yağlıboya tavanda, kalın tel kafesler içinde lambalar yanıyor. Elime bir kitap alıp yastığın bir köşesine yandan vuran avuç içi kadar aydınlıkta okumaya koyuluyorum. Işık cılız, sönük. Birkaç satır okuyunca gözlerim yoruluyor. Direniyorum. Merdivenlerden biri iniyor. Kitabı kapayıp gözlerimi yumuyorum. Hemen sonra başka ayak sesleri geliyor kulağıma. Yemekten dönüyorlar. Yanımda yöremde konuşmalar başlıyor. Almanca, İngilizce, Türkçe. Karnım guruldiyor. Sabahleyin bir kuru çay içtim, o kadar. Bir file dolusu yiyecek, yatağın altına sürdüğüm bavulun üzerinde duruyor. Sabahleyin, fileyi elime tutuştururken anımsatıyor kayınvalide: “Piliç haşlayıp koydum, yersin.” Karım, elinde yarıya kadar su dolu bir kovayla arkamdan geliyor. Kovayı apartmanın kapısının önünde peşim sıra boşaltmasını istemiyorum. Merdivenleri çıkarken durduruyorum. Karım diretiyor. Ben zorlayınca, zemin katın taşlığı üzerine boca ediyor kovayı.

İki yıllık evliliğimi gözlerimin önünden geçiriyorum. İkide bir, çocuk sevip sevmediğimi öğrenmek istiyor karım. Dilimin döndüğünce açık seçik, çocuk sevmediğimi söylüyorum. Arası çok geçmeden yeniden soruyor karım: “Bir çocuğumuz olmasını istemiyor musun?” “Hayır” diyorum; “Maddi durumumuz bir çocuğu yetiştirecek kadar düzgün değil.” Karım da benim gibi düşünüyor. “Zaten, ben çocuk bakamam...” diyor. “Çocuğa nasıl bakıldığını bilmem.” Ben bekliyorum; daha ne kadar sabredecek, merak ediyorum. Bir akşam divanda oturuyoruz. Karımın bana vereceği sevinçli bir haber var. Haberin ne olduğunu biliyor, bilmezlikten geliyorum. Karım çekiniyor. Üzerine düşüp ağzından alıyorum. “Bir çocuğumuz olacak!”

diyor karım, şimdiden bir anne sevinciyle. Kızacağımı sandığını, çekindiğini görüyorum. Karımı sevindirmek geçiyor içimden; “İyi...” diyorum, “Bir çocuğumuz olsun.” Sonra, “Ne zaman olacak?” diye soruyorum. “Dokuz ay sonra” diye cevap veriyor. Hoşuna gidecek başka sorular sorup bütün gece hoşlanacağı şeyler anlatıyorum. Açıkça göstermek istiyorum verdiği habere sevindiğimi. Ama ertesi gün düşüncemi değiştiriyorum. Karımın bir gün önceki sevincini acımadan yıkıyor, olanca sertliğimle çıkışıyorum: “Sana çocuk istemediğimi defalarca söylemedim mi? Çocuk istemiyorum!” Sabahları işe gitmek için vasıtaya binecek para bulamadığım, yağmur çamur demeyip yayan yapıldak yola düştüğüm günler geliyor aklıma; çıkışmamı sürdürüyorum: “Aldığımız maaş kendi boğazımıza yetmiyor. Bir de çocuk derdi mi çıkacak başımıza?” “Çocuğun rızkını Allah verir” diyor karım. Bu söz üzerine, iyiden iyiye çileden çıkıyorum. Ağız patırtısı büyüyor. Sonunda, çocuk için gerekirse beni bırakıp gideceğini söylüyor. Yumuşamıyorum. “Bu evde çocuk istemiyorum!” diye kestirip atıyor, kapıyı vurup çıkıyorum. Geç vakit dönüyorum eve. Işıklar sönük. Evde kimseler yok. Birkaç gün evde yalnız kalıyor, peynir ekmekle doyuruyorum karnımı. Sonra Allah ’ın çocuğun rızkını vereceğini kabullenip kayınvalidelerin evlerinin yolunu tutuyorum. Karım, aldığım aylığın birazını çocuk için istiyor. Bakkal borcunun bir kısmını öbür aya aktarıyorum. Uzakta bir ders çıkıyor. Bunu da öncekiler gibi geri çevirmiyor, evde okuyup yazmalara ayırdığım zamanın bir parçasını feda etmeyi göze alıp dersi kabul ediyorum. Karım seviniyor; “Çocuğun talihi açık olacak!” diyor. Ders yoruyor beni. Bir saat gitme, bir saat gelme; yol yoruyor. Bitkin halde eve dönüyorum. Karım, pencereden beni gözlüyor. Bahçe kapısına gelir gelmez, kapanan perdelerin sesini işitiyor, odada ışık yandığını görüyorum. Karım kapıyı açıp merdivende karşılıyor beni. Davranışında büyük bir değişiklik seziyorum: Rahat edebilmem için olanca titizliğiyle çalışıyor. Akşamları bir süre mahalle kahvesine uzanıp bir-iki arkadaşla görüşmeme eskisi gibi ses çıkarmıyor. Bir şeye kızacak oldum mu, boynunu büküyor. Masada çalışırken, onun karşımda oturup saatlerce çocuk için öteberi diktiğini görüyorum.

Yola çıkmadan bir gün önce, kayınvalidelerde geçen akşam geliyor aklıma. Karım, aylardır bin bir emekle hazırladığı bir bohça içindeki çocuk çamaşırlarını getirip ortadaki masanın üzerine koyuyor. Çamaşırları tek tek içinden çıkarıp gösteriyor bana. “Gördüm” diyorum, “Hepsini biliyorum.”

“Olsun, bir kere daha gör” diyor gülerek. Sese, mutfaktan kayınvalide yetişiyor. İster istemez çamaşırlara bakıyor, bazılarını bir şeye benzetemeyip soruyorum: “Bu ne?” Kayınvalide karımdan önce atılıp çamaşırın ismini söylüyor. Ardından, kayınpederin hediyesi geliyor; ağır, pahalı, yeşil bir yorgan. “Bir yıl sonra babasını kapıda karşılayacak” diyor kayınvalide. Derken çocuğa konacak isim üzerinde bir konuşma başlıyor. “Kız olursa Beyhan koyalım” diyor karım. Beyhan ismi hoşuma gidiyor. “Kız olsun...” diyorum. Karım, inanmamış, soruyor: “Sahi, kız olmasını istiyor musun?”

Yatakhane gitgide doluyor. Az ötemde Almanca konuşuyorlar. Kulak kabartıyor, seslerden üç kişi olduklarını çıkarıyorum. Kavun kesiyorlar; kokusu burcu burcu burnuma geliyor. Solumda biri kamarotla konuşuyor. “Ben de daha bugün geldim gemiye” diyor kamarot. Su istiyor biri. Çocuk sesleri işitiyorum. İki kız çocuğu babalarıyla gelip yanı başımdaki yatağa oturuyor. “Ağa,” diyor kızın biri, “kaç saatte yemek yiyerik?” “Saat kaçta?” diye, öbür kız düzeltiyor. Ağa, “Kamarota sorarık, o bize söylesin” diyor. Konuşmasından Azerbaycan Türklerinden olduğunu çıkarıyorum. Kamarota soruyor Ağa: “Ne zaman yemek yiyerik?” “Yemek vakti geçti” diyor kamarot, “Herkes yedi yemeğini.” “Neden bize haber etmirler?” diye soruyor ağa. “Hemi paramızı alirler, hemi yemek vermirler... Heç olur mu?” Kamarot sesini çıkarmıyor. Ağa tekrarlıyor: “Hemi paramızı alirler, hemi yemek vermirler.” “Ben de bugün geldim” diyor kamarot. “Ağa,” diyor küçük kız, “acıktım.” “İki aydır Ankara vapurunda çalışıyordum” diye ekliyor kamarot; “Ankara vapuru bir ay önce tamire çekildi, beni buraya verdiler.” “Ağa,” diye sesleniyor küçük kız, “Minna, acıktım deyir.” “Hemi paramızı alirler, hemi yemek vermirler!” diye tekrarlıyor Ağa. “Yemek vakti olunca, ben size söylerim” diyor kamarot. Ardından, “Nereye gidiyorsunuz?” diye soruyor.

“İsviçre ’ye giderik.”

“Çocukların anaları yok mu?” diyor kamarot.

“Anaları,” diyor Ağa, “altı ay erken getti. Anaları İsviçreli. İstanbul ’da hastalandı. Hastalananda durmadı.”

Kamarot, boş bir yatağa gürültüyle çöküyor. Yatak gıcırdıyor. Ağa sürdürüyor konuşmasını: “İstanbul ’da paramızı çaldılar. Bin beş yüz liramızı, çocukların ayakkabılarını, menim bir kat elbisemi alıp gettiler.”

Kamarot çıkışırcasına soruyor: “Peki, sen Avrupa görmüş adamsın, nasıl çaldırdın?”

İki ay kadar önce evden çalınan beş yüz lirayı anımsıyorum. Komiser bey, polislerden birine, paranın çalındığı kutuda parmak izi varsa almasını buyuruyor. Ben söze karışıyorum: “Biz, para çalındıktan sonra kutuyu birçok defa açıp kapadık.” Komiser bey, çıkışırcasına soruyor: “Siz yükseköğrenim görmüş birisiniz. Kutuda parmak izi olabileceğini düşünmediniz mi?”

“Men gene çaldırmazdım...” diyor Ağa. “Ne yapam ki, anaları hastalandı. Hastalananda durmadı. Ben gedirem, dedi, siz arkadan gelesiniz. Anaları gedende yalnız kaldım.”

Kamarot soruyor: “İstanbul ’da nerde kalıyordunuz?”

“Bir tanış bizi evine aldı. Kente ırak, iki göz torpak bir ev kuruk. Bir gözüne bizi kodu. Anaları evi beyenmedi. Hastalandı. Hastalananda durmadı.”

Kamarot, paranın nasıl çalındığını öğrenmek istiyor. Ağa anlatıyor:

“Ev sahibi arkadaş, bahada ağır bir eşyan varsa mene getir, Malik, dedi. Men saklarım. Paran varsa, yanında taşımayasın. Mene veresin, men eyi saklarım. Getir, Malik, dedi, kıymetli eşyan, neyin varsa bizim odaya koy. Paranı yanında taşımayasın. Mene getiresin. Men saklarım sana. Men de onun sözüne aldandım. Bin beş yüz lira paramı, çocukların ayakkabılarını, bir kat siyah elbisemi, özge kıymetli eşyalarımı bir bavula koyup verdim.”

“Senin odada saklayamadın mı bunları?”

“Arkadaş, dedi menim oda sağlamdır. Senin odada çalarlar. Menim odanın pencerelerinde demir kafes vardır. Senin odada yoktur.”

Kamarot güldü.

“Bir akşam, hadi Malik, dedi bir arkadaş var, bizi davet edir. Oraya gidek. Çocukları da alak, orda oynayalar. Men de hatırın kırmadım, dedim gidek. Arkadaşta yemek yedik, az oturduk, eve döndük. Malik, dedi arkadaş, bavul yoktur, çalmışlar. Hani, dedim, sen söyledin, menim oda sağlamdır. Menim oda sağlamdır ama deyir, hırsız da çoktur burda.”

Kamarot tekrar güldü:

“Peki, polise gitmedin mi?”

“Gederdim ama arkadaş, polise sakın getmeyesin Malik, dedi. Men sana paranı öderim. Polise gedersen, dedi çoluk çocuk hepimizi karakola çekirler.”

Yatakhane yeniden sessizleşiyor. Yemekten gelenlerin çoğu, demir merdivenlerin basamaklarını gerisingeri çıkıp güvertenin aydınlığına dönüyor. Başımı hafifçe konuşmanın geldiği yana çeviriyorum. Kamarotun ikide bir gülüşü sinirime dokunuyor. İçerliyorum. Ağaya karşı bir yakınlık beliriyor içimde. Beni uyanık görürlerse konuşmalarına ara verirler diye, uzandığım yerde hiç kımıldanmamaya çalışıyorum.

“Kalan paramızı da Ankara ’ya giderik gelirik, giderik gelirik harcettik...” diye konuşmasını sürdürüyor Ağa. “Çocukları kime bırakırık. Ankara ’ya gederik, orda kimseyi tanımırık, otelde kalırık.”

Kamarot soruyor: “Ne işin vardı Ankara ’da?”

“Nüfus kâğıdı için.”

“Aldınız mı?”

“En son gedende, müdür, dedi, siz gedesiniz İsviçre ’ye, biz burdan nüfus kâğıtlarınızı size yollarık. Şimdi de veririk, ama İsviçre ’ye zor gidersiniz.”

“Siz şimdi nerenin tebaasındansınız? İsviçre ’nin mi?”

“İsviçre ’de otururuk ama İsviçre ’nin tebaasından değilik.”

“Ne zamandan beri İsviçre ’de oturuyorsunuz?”

“Savaş olandan bu yana İsviçre toprağında otururuk. Almanlarla birlik Rus toprağında vuruştuk. Sonra İtalya toprağına geçtik, orda vuruştuk. Almanlar İtalya ’dan çekilende, biz de İsviçre toprağına sığındık.”

“Senden başka Türk var mı İsviçre ’de?”

“Çoktur. Bizim şehirde beş yüz kişi varık.”

“Sen hangi şehirde oturuyorsun?”

“Zürih ’te oturuyorum. Orda lastik fabrikasında çalışırım. Çocukların anaları da çalışır. İşimiz eyidir.”

Bu sırada, kızın biri ağlamaya başlıyor. “Ağa!” diyor, ağıdını kesip “Ağa, Minna saçımı çekir!” Ağa işitmiyor. Kız tekrarlıyor: “Ağa, Ağa!” Ağa, birden başını çevirip çocukları tersliyor: “Nicht Laerm machen!”[1] Sonra yeniden kamarota dönüyor: “Bize İsviçre ’de eyi davranırlar. Bizi kendi tebaalarına geçirmirler, ama işimiz eyidir. Eyi yaşarık.”

“Peki, Türk konsolosluğu yok mu İsviçre ’de? Türk tebaalığına geçmek için oraya başvurmadınız mı?”

“Çok başvurduk. Eski konsul olaydı, şimdiye dek nüfus kâğıtlarımızı almıştık. Yeni konsul bir şeyden anlamıyır. Bana deyir, ben senin konuştuklarından bir şey anlamıyırım. Ben de deyirem, ben senin konuştuklarını nasıl anlayırım, sen benimkileri anlamıyırsın. Seninle özge dil konuşak? Yok yok, deyir o zaman, Türkçe konuş.”

Birkaç yatak ilerden kamarota sesleniyorlar. Tel kafesler içindeki lambalardan biri bozuk. Kamarot kalkıp giderken, “Yemek vakti olunca, ben size haber ederim” diyor. Çağrılan yere doğru yürürken, “Ben de bugün geldim bu gemiye” diye ekliyor.

Kamarot gider gitmez başımı kaldırıyorum. Sağımda boş bir yatak. Ayak ucumda yine yan yana iki boş yatak. Birinde bir kız çocuğu oturuyor. Yüzü bana dönük. Ayaklarını benden yana uzatmış. Kucağında bir bebek,

kocaman. Beni görmüyor. Gözleri bebekte, kımıltısız. Yüzüne dikkat ediyorum. Değirmi, ufak, beyaz. Yatakhanenin loşluğunda gözlerinin rengini seçemiyorum. Biraz geride, Ağa duruyor. Bulunduğum yerden, omuzlarından yukarısını göremiyorum. Elinde iri taneli, siyah bir tespih. Üzerinde gri bir gömlek. Dirseklerine kadar çemirlemiş. Çok kıllı kolları var. Bilekleri kalın. Dinç, güçlü. Ağayla aramda ortak noktalar arıyorum. Ayağındaki siyah pantolon ütüsüz. Pantolonu gözlerimle yukarı doğru izliyorum. Kemer yerinde, beyaz külotunun uçkur kısmı yer yer dışarı fırlamış. Küçük kıza çeviriyorum gözlerimi. Bana bakıyor. Gülümsüyorum. Oralı olmuyor. Öbür kızı arıyorum. Bir üstteki yataktan sarkıp sarkıp kardeşine bakıyor. Ağa kızıyor: “Nicht beugen herunter!”[2] “Ağa” diyor kız, “ne zaman yemek yeyirek?” Ağa, “Paramızı alirler, yemek vermirler...” diyor. Kız, kelimeleri açıp yayarak tekrarlıyor: “Paramızı alirler, yemek vermirler.”

Başımı Ağa ’ya doğru çevirip “Siz yemek yemediniz mi?” diye soruyorum.

“Yok...” diyor Ağa.

“Yemek için teker teker haber vermezler” diyorum. “Ben öğleyin güvertede dururken kampana çaldı, herkes yemeğe gitti. Kampana sesini duymadınız mı?”

“Duymamışık” diyor Ağa.

“Siz nereye gidiyorsunuz?”

“Venedik ’e.”

“Ben de Venedik ’e gidiyorum.”

“Biz,” diyor Ağa, “İsviçre ’ye giderik. Zürih ’e. Venedik ’te İsviçre ’nin konsulu karşılar bizi. Tren biletimizi o alır. İstanbul ’da paramızı çaldılar. Bunların anaları İstanbul ’da hastalandı. Hastalananda, ben İsviçre ’ye gidirem, dedi, siz arkadan gelesiniz. Anaları gedende, paramızı çaldılar.”

“Türkiye ’ye ne zaman geldiniz?”

“Bir yıl olur.”

“Türk tebaalığına geçtiniz mi?”

“Yakında geçerik. Ankara ’da müdür dedi, siz gidesiniz, ben size nüfus kâğıtlarınızı İsviçre ’ye yolleyırem. İmdi de veririk, ama İsviçre ’ye zor gidersiniz.”

“İsviçre ’de çok kalacak mısınız?”

“Bir-iki yıl kalırık. Az çalışıp para yaparık, sonra dönerik. İsviçre ’de işimiz yahşidir. Analarının evi var. Ben çalışırem. Anaları da çalışır. Eyi yaşarık.”

“Senden başka Türk var mı fabrikada çalışan?”

“İki Türkük. Ama İsviçre ’de çok Türk.”

“Türkler birbirini tutar mı?”

“Tutar. Biz fabrikada birbirimizi çok tutarık. Almanlar da çok fabrikada. Bizi sevmirler. Bize deyirler, niye çalışırsınız burda. Memleketiniz yok mu, gedin memleketinizde çalışın. Biz derik, savaşta sizden yana dövüştük deyi böyle söyleyirsiniz. Biz böyle söyleyirik, gülüşürler. Dövüşmeseydiniz, deyirler, dövüştünüz ne oldu? Biz deyirik, torpağınızı üç gün erden düşmana verecektiniz, üç gün sona verdiniz. Siznen dövüştük, kötü mü ettik. Arkadaşa deyirler ikide bir, gedesiniz burdan, sizi istemiyirik. Arkadaş kızar, Malik deyir bana, ben bunlarla dövüşecem. Ben de deyirim, ne zaman dövüşeceksen bana haber et ki, arkadan vurmayalar seni. Bir gün öğle vakti, arkadaş işaret eder ki, ben gedirem, ardımdan gelesin. İşi bıraktım, yürüdüm. Almanların yanından geçtikde, biri arkadaşa laf attı: ‘Sizi istemeyirik, gedin burdan! ’ Arkadaş üzerine atıldı. Kapıştılar. Fabrikanın müdürü geldi, dedi, ne var burda, ne dövüşürsünüz? Ben dedim, bunlar eskinin kinini güdirler. Bize deyirler, gedin burdan, istemiyirik sizi. Müdür Almanlara dedi, fabrikamda böyle şey duymayacam. Kim, dedi, bir daha böyle şey söyler, tatsızlık çıkarır, fabrikamdan atacam onu.”

“Zürih büyük mü?”

“Böyüktür. Akşam yollar kalabalık olur. Fabrikalar boşalır. Sokaklarda insan çoktur. Kaza çok olur.”

Çocukların sesleri gürültülü bir hal alıyor. “Ağa!” diye sesleniyor küçük kız, “Ağa, Gönül deyir, Ağa kırmızı pabuç almayacak sana. Ağa, kırmızı pabuç alacan mı, Ağa?” Ağa küçük kıza dönüyor, gülümsemeli: “Çalışıram, para kazanıram, Minna’ya kırmızı pabuç alıram, kırmızı fistan alıram, kırmızı çanta alıram.” “Ağa, ben de kırmızı çanta isterim!” diyor küçük kız.

“Çocuklar Almanca konuşurlar mı?” diye soruyorum.

“Konuşurlar” diye cevap veriyor Ağa. “Benden eyi de Türkçe bilirler. Ben deyirim, nicesin, büyük kız deyir, yok yok Ağa, nasılsın.”

“Çocuklara sen mi öğrettin Türkçe ’yi?”

“İstanbul ’da ev sahibinin çocuklarından öğrendiler. Ev sahibi de bizim oralı. Malik, deyir ikide bir, çocukları koyver de bizde oynayalar. Bizim ev büyüktür. Akşamları da gelir gelir, bizi alır. Deyir, yalnız sıkılırsınız, bizde oturak, çay içek, konuşak. Çay alırem, şeker alırem, çay içerik. Malik, deyir, sende gömlek fazladır, bir gömlek bana ver. Gömlek verirem, deyir, ayakkabı ver, sende ayakkabı fazladır. Sonra deyir, çizme ver. Vapura binmeden üzerimde meşin ceketi görende deyir bu sefer, Malik, bu meşin ceketi bana ver, sen İsviçre ’de yenisini alasın.”

“Venedik ’le İsviçre ’nin arası çok var mı?”

“Çok yoktur.”

“Bana İtalya çok pahalılık, diye söylediler. Pazarlık etmezsen adamı aldatırlarmış. Doğru mu?”

“Yok yok. İtalyanlar eyidir. Savaşta İtalya toprağından kaçanda, İtalyan kadınları bizi sakladı, bize yiyecek verdi.”

Kamarot geliyor. İlkin, yatakhanenin kapısından sesleniyor: “Bileti yemekli olanlar kahvaltıya.” Sonra bize doğru yaklaşıyor. “Siz de...” diyor Ağa ’ya. Ağa soruyor: “Nereye giderik?”

“Merdivenden çıkın. Koridorda biraz yürüyün. Solda. Çıkınca görürsünüz.”

Ağa ayağa kalkıyor, “Aşağı inesin Gönül!” diye sesleniyor büyük kıza. Sonra küçüğe dönüyor: “Kalk Minna, yemeye giderik.” Büyük kız soruyor: “Ağa, yemeye mi giderik?” “Yemeye giderik” diye tekrarlıyor Ağa. “Çabuk inesin. Gece kalırık, yemek biter.” Ağa çocukların ellerinden tutup yatakhanenin kapısına doğru seğirtiyor.

Kızları gözümde canlandırıyorum. Küçük kız güzel, beyaz, ağır. Anneleri İsviçreli. Küçük kızı annesine benzetiyorum. Büyük kız esmer, ince, uzun yüzlü. Aklım üç-beş gün sonra doğacak çocuğuma gidiyor. Yüzde yüz kız olacakmış gibi bir duygu uyanıyor içimde. Kız olursa ismi Beyhan olacak. Karımla arkadaşlık yıllarımızı düşünüyorum. Sık sık çocuk konusu üzerine konuşuyoruz. Bir kızım olursa bale okuluna yollayacağım, diyorum. Karım da baleyi seviyor. Anlaşıyoruz.

Elimi yatağın altına uzatıp yiyecek dolu fileyi çıkarıyorum. Bir kesekâğıdı içinde haşlanmış patates. Bir ötekisinde haşlanmış tavuk. Filenin içinde bir büyük kesekâğıdı kalıyor. Elimle yokluyorum. Karımın bir gün önce, ağır ayak haliyle yaptığı kurabiyeler. Bir gün önce benim için çarşıya çıkıp alışveriş yaptığını anımsıyorum. Bir gün önceki akşam masa başına oturup çamaşırlarıma tek tek marka işliyor karım. Evlilik hayatımın aydınlık, ışıltılı köşelerine gidiyor aklım. Sonra, yine bir gün öncesine dönüyorum. “Babasını önümüzdeki yıl kapıda karşılayacak” diyor kayınvalide. Bir yıl sonrasını hayalimden geçiriyorum. Elinde bebekle Ağa ’nın küçük kızı Minna geliyor gözlerimin önüne. Kızların, hayatın sertliğini erkekler kadar duymayacaklarına şüphe yok. Kazancımı hesaplıyorum. Bir yıl sonra Almanya ’dan döner dönmez terfi edeceğim. Ben dönene kadar, hayat, terfiden elime geçecek fazla paranın çok üstünde pahalanmış olabilir. Karımın görüşüne uyup kendime yeni kazanç kaynakları arıyorum. Çeviri işine hız verebilirim. Eşe dosta haber salıp birkaç öğrenci edinebilirim. Üzerimdeki yük omuzlarımı biraz daha çökertecek, akşamları eve daha yorgun ve daha halsiz döneceğim. Ama eve yaklaştığımda, adımlarım kuşkusuz hızlanacaktır.

Acele birkaç lokma bir şey yiyip güverteye çıkıyorum. Hafiften bir yağmur atıştırıyor. Kocaman bacanın dibinde durup yağmurlu havayı içime çekiyorum. Geminin provası karanlıkta zorlukla seçiliyor. Ama solumda,

kaptan köşkü aydınlık. Kaptan köşkünün altında, birinci mevki müzik salonunda şıkır şıkır ışık yanıyor. Aydınlığa doğru bir-iki adım atıyorum. Salon boş. Bir köşede caz duruyor. Sehpa üzerinde açık notalar. Sandalyelerin birinde bir keman kutusu. Kapalı bir piyano. Yuvarlak masalar. Koltuklar; ağır, rahat, yeşil, sarı. Salonun bir diğer köşesine bir büfe yerleştirilmiş. Raflarda boy boy şişeler; sarı, beyaz, yeşil. Tezgâh üzerinde bir iki kadeh. Arkaya doğru bir telefon. Yağmur taneleri cam duvara vuruyor, camdan sızan sular müzik salonuyla arama giriyor. Üşüdüğümü hissedip dönüyorum. Parmaklıklara tutunup dik, madeni merdivenlerden dikkatle iniyorum. Koridora gelince, sıcak bir şey içmek istiyor canım. İleri doğru bir boy yürüyorum. Koridor sağa dönüyor. Sağa dönüyorum. Sağıma soluma dikkatle bakınıyorum. İlerden karmakarışık kahkaha sesleri geliyor. Önünden ilk geçişimde girmeyi göze alamadığım açık bir kapıdan dalıyorum içeri. Ufak bir salonda kadınlı erkekli küçük bir grup. Uzun masalar önünde uzun sıralar. Yanda dört köşe birkaç masa. Birine doğru yürüyorum. Büfeye bakan garson, kadınlı erkekli grupla oturuyor. Hazırcevap, şakacı. Çevresindekileri sık sık güldürüyor. Bekliyorum. Kahve içmek istiyorlar. Garson kalkıyor. Bu sırada bana da bakıyor. Çay, diyorum. Kahveleri hazırladıktan sonra çayı getirip önüme sürüyor. Sıcak. Bayatlığına aldırmıyor, garsonu ayakta yakalayıp bir tane daha söylüyorum. Garson otuzun üstünde, ergen. Evlilik üstüne bir konuşma başlıyor. Ardından kahve falı. İçtiğim çayların parasını verip yatakhaneye iniyorum.

Ağa ’yı uzaktan görür görmez bir sevinç aydınlığı yayılıyor içime. Gidip yatağıma uzanıyorum. Ağa, arkası bana dönük, yatağının ucuna ilişmiş, çocuklarla konuşuyor. “Minna” diyor, “menim karnım acıktı, senin acıktı mı?” Sonra, “Gidek bakak” diyor, “yemek hazır mı?” Minna sessiz, bana dönük, elindeki kocaman bebeği soyup giydiriyor. Yüzündeki duruluğu seviyorum. Ağa gözümde büyüyor. Karımın şu an hastanede olabileceği geliyor aklıma. Daha geriye gidip rahatsızlığı yüzünden kötü geçen yaz günlerini düşünüyorum. Akşam dersten çıktığımda ortalık kararmış oluyor. Başım kazan gibi, yorgun argın, yokuşu tırmanıyorum. Kız öğrencimin altı-yedi yaşlarında bir erkek kardeşi var. Çalışırken dirlik vermiyor bize. Masanın üzerine çıkıp önümde duran kitaplara, defterlere el atıyor. İkide bir uzanıp saçlarımdan öpüyor, uzun bir “Oh!” çekiyor ardından. Öğrencim gülüyor. Ben de ister istemez gülmeye çalışıyorum. Ders kesiliyor. Sesini

kalınlaştırıp bitişik odalara sesleniyor öğrencim: “Anne, anne!” Kadın gülerek geliyor; “Sizi çok seviyor ağbeysi” diyor. “Ben de onu seviyorum” diye cevap veriyorum. Masanın üzerinden çekip almak isterken, oğlan ter ter tepiniyor. “Bir kere daha!” diye diretiyor. “Bir kere daha öpecekmiş ağbeysi...” diyor kadın. Gülümsüyorum. Oğlan uzanıp saçımdan öpüyor, yine uzun bir “Oh!” çekiyor. “Çok huysuz ağbeysi!” diyor kadın. “Hareketli çocuk...” diye cevap veriyorum. Oğlan gider gitmez bir rahatlık çöküyor içime. Elimi uzatıp dağılan saçlarımı düzeltiyorum. Ders yeniden başlıyor. Bitişik odanın açık kapısından haldur huldur bir bisiklet gürültüsü geliyor. Dediğimi öğrencime işittirebilmek için sesimi yükseltiyorum. Ders sona eriyor. Oturduğum sandalyeden kalkar kalkmaz, kapıları açık odalara sesleniyor öğrencim: “Anne! Anne!” “Çağırmayın” diyorum. Ama öğrencim, olur ki duyulmamasından korkup olanca gücüyle tekrarlıyor: “Anne!” Kadın seğirtiyor. Bir elim kapıda bekliyorum. Kadın soruyor: “Nasıl bugün?” “İyi” diyorum. Kadın, “Nasıl, kafası alıyor mu?” diye soruyor bu sefer. “Dikkat ederse çok iyi...” diye cevap veriyorum. Kadın, yanımda kızına çıkışıyor: “Kafanı ver! Dikkat et! Bak, öğretmenin ne söylüyor.” Kızın yüzünde bir gülümseme. Gülümseme o saat annesine geçiyor. Ama kadın çabuk toparlıyor kendini: “Çalışma, kemiklerini kırarım vallahi!” Sonra bana dönüp “Siz buna bol bol ödev verin” diyor. “Verdim” diyorum. “İyi” diyor. Bir fırsatını kollayıp “Allahaısmarladık!” diyor, kapıda duran elimle tokmağı çevirip çıkıyorum dışarı. Merdivenlerden birkaç basamak iner inmez, oğlan arkamdan sesleniyor: “Güle güle!” “Allahaısmarladık!” diyorum yeniden. Bir-iki basamak sonra tekrar, “Güle güle!” diyor. Başımı çevirip yukarılara doğru gülümsüyorum. İlk merdiven kıvrımını döner dönmez, aşağıdan doğru serin, hafif bir rüzgâr çarpıyor yüzüme. Sokak kapısından çıkarken kapıcıya rastlıyorum. Burada ne aradığımı biliyor kadın. Derse geldiğimde, kapının çıngırak sesine dipteki tahta bölmeden başını çıkarıp bakıyor. Kadının gözü önünde, oraya atılmış paspasa tekrar tekrar ayaklarımı siliyorum.

Dersten çıktığımda karanlık iyice bastırmamışsa, biraz hava almak için eve yayan gidiyorum. Kimi zaman güneş yeni batmış oluyor; yokuşun başına gelince, çınar ağaçlarının dalları arasından bir renk cümbüşü karşılıyor beni. Yaşlı ya da hastalıktan yeni kalkmış biri gibi yürüyüşümü daha da ağırlaştırıyor, her adımda az duruyorum. Eski, gözlerimin önüne geliyor. Daha eskiyi düşünüyor, sonra dönüp hali düşünüyorum. Yokuşun başındaki

pembeliğin gerisine geçip oradan hayatıma bakıyorum. Kuyunun ağzı açılıyor. Dipte yatan istekler kara yılanlar gibi baş kaldırıyor. İlerisi için umutlar, çelimsiz filizler gibi, varlığımın kavruk toprağında tutunup yeşeremeden soluyor. Annemin hayali dikiliyor karşıma. Beni dünyaya getirdiği için atıp tutuyorum. Alınyazımın kötülüğünü, yoksul bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmemle başlatıyorum. Ama bu noktada alınyazılarımız annemle birleşiyor. Annemin hayaline karşı yumuşuyorum. Annem beni seviyor. Bir yıl önce, Ankara ’ya, annemi görmeye gidiyorum. Kardeşim, kent dışında bir meteoroloji istasyonunda çalışıyor. İstasyona yakın bir köy evinde, kerevetin üzerine, annemin yanı başına oturuyorum. “Uzan oğlum” diyor annem, “Yoldan yoruldun” diyor. Kerevetin üzerine uzanıyorum. Hava basık, ev çukurda. Kara sinekler, odanın içinde ağır vızıltılarla uçuşuyor. Ellerime, yüzüme konup konup kalkıyorlar. “Anne” diyorum, “çok sinek var sizin burda.” “Heye oğlum” diyor annem, “Çok var... Önümüz bahçe ta.” Annem eline bir bez alıp odanın içindeki sinekleri kovuyor, sonra pencerenin perdelerini kapayacak oluyor. “Kapama anne!” diyorum, “Hava sıcak.” Gözlerimi yumuyorum. Sinekler, açık pencerelerden gerisingeri içeri doluyor. Annemin usulca kerevetin kenarına iliştiğini duyuyorum. Elindeki tülbendi sallayıp ağzıma yüzüme konan sinekleri kovdukça yüzüme serin bir esinti çarpıyor.

Yokuşu geride bırakıp düze çıkıyorum. Yol biraz sola dönünce, karşımdaki pembe gök dilimi kayboluyor. Adımlarımı hızlandırıyorum. Hastanenin önüne gelince, sağdaki manav dükkânının önünden el ediyor arkadaşlar. Hatırlarından geçemeyip o yana yöneliyorum. Bir tanesiyle senli benliyiz. Soruyor: “Çok var mı?” Soruyu bile isteye başka türlü anlıyorum: “Yakında gidiyorum.” Arkadaş, “Yok” diyor, “onu sormuyorum.” Sorusunu daha bir açık tekrarlıyor: “Bebeğin olmasına daha çok var mı?” “Çok yok” diye cevap veriyorum. “Yengeyi nereye bırakacaksın?” diye soruyor. “Annesine” diyorum. Arkadaşın iki yaşında bir oğlu var. Bazen ben kahvede otururken, karısı çocuk kucağında, kahvenin önünden geçiyor. “Almanya ’dan dönünce seninki baba diyecek.” Gülümsüyorum. Kapıdan biraz yana çekilip gelen müşterilere yol veriyorum. Müşterinin biri elma istiyor. İçerden manav arkadaş çıkıyor. Elmaları kesekâğıdına doldururken, “Seni bugün çok aradık” diyor. “Bir saat önce gelecektin.” “Ne vardı?” diyorum. “Almanlar buradaydı” diyor. “Belki on kişi dükkâna doldular. Söylüyorlar, söylüyorlar, bir şey anlamıyorum.” “Nerden gelmişler?” diye soruyorum.

“Burda, hastanede staj yapacaklarmış” diye cevap veriyor. Elmaları tartmak için dükkândan içeri girerken arkasından sesleniyorum: “Sana Almanca öğreteyim.” “Öğret” diyor.

Dükkânın önündeki sandık sandık meyvelere gidiyor gözüm. Etiketlerinin burnu havada. Ama o akşam derste kazandığım parayı düşünüp eve biraz meyve götürmeye niyetleniyorum. “Elmalar nasıl?” diyorum arkadaşa. “İyidir” diye cevap veriyor içerden. Biraz elma alıyorum. “Portakallar da güzel” diyor arkadaş. Portakal da alıyorum. Almanca portakalın ismini söylüyorum: “Apfelsine!” Arkadaş tekrarlıyor: “Apfelsine!” “Apfel, elma” diyorum. Arkadaş tekrarlıyor: “Apfelsine!” Meyvelerin tutarı deftere yazılıyor. Yola düşüyorum, elim dolu, memnun. Köşeyi döner dönmez başımı kaldırıp bakıyorum. Ev karanlık. Ben bahçe kapısına gelince perdeler çekiliyor, ışık yanıyor. Karım, kapıyı açıp paketleri alıyor elimden. Terlikleri çevirip önüme koyuyor. Ben çocuğunu düşünen bir adamım. Meyveler tabaklar içinde sofraya getirilip konuyor. Karımın iştahı yerinde. Çocuk karnında büyüyor. Çocuğa karşı bir sorumluluk duygusu günden güne güçleniyor içimde. Semtteki yazlık sinemaların birinde karımın hoşuna gidecek bir film kolluyor, akşam kapıdan girer girmez, “Hazırlan!” diyorum, “Sinemaya gidiyoruz.” Seviniyor. Sevineceğini düşünüp akşamları onu alıyor, sık sık annesine götürüyorum. Karımla karşı karşıya oturup tül perdelerin gerisinde, batan güneşe karşı akşam çayı içiyoruz. Karımın karnı büyüyor. Evde her işi karıma buyurmuyor, bazen bir işi kalkıp kendim görüyorum. Ders dönüşleri manav arkadaşa uğruyor, bir gün önce eve götürdüğüm meyveler daha bitmemişken tazelerini alıyorum.

Başımın üzerindeki hoparlör cızırdıyor: “Lütfen dikkat, lütfen dikkat! Gemimiz yarın sabah on otuzda İzmir Limanı ’na varacak, saat on dörtte İzmir Limanı ’ndan hareket edecektir. Tekrar ediyorum...” Hoparlör tekrar ediyor. Ağa büyük kıza soruyor:

“Ne deyir, Gönül?”

“Gemimiz İzmir ’e on otuzda varacak.”

“İzmir ’e inerik...” diyor Ağa, “Gezerik, gezerik, sonra dönerik.”

Kalkıp oturuyorum.

“İzmir ’e inecek misiniz?”

“İnerik” diyor Ağa; “İzmir ’de bir tanış var, onu görürük, gelirik.”

Az ilerdeki Almanlar, hoparlörün ne söylediğini anlamak istiyor. Ağa anlatıyor. Kimi cümlelerdeki gramer yanlışlarına takılıyor kulağım. Fiilleri çekimsiz kullanıyor.

Sabah erkenden gürültüye uyanıyorum. Tuvaletin kapısı güm güm açılıp kapanıyor. Başucumdan gelip geçiyorlar. Açılıp kapanan, yerde sürüklenen bavul sesleri, birçok dilden konuşmalara karışıyor. Kalkıp İzmir ’e inmek için hazırlanıyorum. Çok geçmeden, çocuklarla kahvaltıdan dönüyor Ağa. “Hava nasıl dışarda?” diye soruyorum. “Yahşidir!” diyor Ağa, “Çok yahşidir.” Sonra çocuklarla konuşuyor: “Düşümde kavga edirem, Gönül.” diyor. “Üstüme gelirler. Ah, deyirem, indi bir Türk olaydı yanımda. Bir Türk olaydı, deyirem, ben size gösterirdim. Hemisi birden üzerime çullandılar, Gönül. Hemisini vurdum yere.”

Küçük kıza Almanca kerrat cetveli soruyor Ağa: “Zwei mal zwei?[3]” Küçük kız, “Vier[4]” diyor. “Drei mal drei[5]?” diyor Ağa. Minna susuyor. Fısıldıyorum. Ağa görmüyor. Daha ağırlarını soruyor. Minna hepsini biliyor. Büyük kız, söylüyor, diyor Ağa ’ya, benim için. Ağa başını çeviriyor. Gülüyorum. Ağa da gülüyor.

İzmir ’e gelince gemiden inip şehirde dolaşıyorum. Bir seçim havası esiyor ortalıkta. Orda burda bayraklar. Üstü adam dolu iki kamyon, davul zurnayla yanımdan geçiyor. Rastgele tuttuğum bir cadde bir parkın önüne çıkarıyor beni. Parkın önü kalabalık. Arada sokak satıcıları dolaşıyor. Kapıya varıyorum. Bir polisle bekçi, “Yasak!” diyor. Nedenini soracak olurken vazgeçiyorum. Pazar; dükkânlar kapalı. Bir fırından ekmek, manavın birinden üzüm alıp geldiğim yoldan gemiye dönüyorum. Yatakhanenin kapısından girer girmez Ağa ’yı arıyor gözüm. Ağa ’yı görünce şaşırıyor, seviniyorum.

“Gitmediniz mi?”

“Gettik, evde yoktur...” diyor Ağa.

Tuvaletin ordan çocukların sesi geliyor. “Geminin kalkmasına daha üç saat var” diyorum. Ağa saatine bakıyor: “Üç gün giderik daha.” Çocuklar koşa koşa dönüyor. Küçük kıza kayıyor gözüm. Tutup kucağıma almak, sevmek geçiyor içimden. Aradaki duvarı aşamıyorum. Ağa, “Hadi gedek bakak, yemek verirler mi?” diyor. Sonra, çocukların ellerinden tutup gidiyor.

Yalnız kalıyorum. Biraz uzanır gibi yapıyor, çok geçmeden canım sıkılıp kalkıyorum. Bir kitap alıyor elime, güverteye çıkıyorum. Yolcuların çoğu İzmir ’de; güverte tenha. Biri fotoğraf çekiyor. Biri güneşe karşı oturmuş, kitap okuyor. Birkaç tayfa, güvertenin prova kısmındaki demir aletleri silip temizliyor. Sıcak bir şey içmek için üçüncü mevki büfesine inerken merdivende Ağa ’yla karşılaşıyorum: “Siz Azerbaycanlılar çok çay içersiniz.” Ağa, “İçerik!” diyor. “Buyrun, beraber bir çay içelim...” diyorum. “İndi içmeyerik” diyor Ağa; “Çok içmişik!” Üsteliyorum. “İçmeyerik!” diye tekrarlıyor Ağa, “Çok içmişik.”

Ertesi gün öğle vakti Pire ’ye varıyor gemi. Akrapol ’ü görecekler gemiden inip otobüslere doluşuyor. Ağa gemide kalıyor. Ben gemide kalıyorum. İkindi üzeri, Venedik ’e doğru yola düşüyor gemi. İkide bir, elim kendiliğinden cebime gidiyor, iki yüz liret İtalyan parasıyla bir mark Alman parasına dokunuyor. Yola çıkmadan bir gün önce, Almanya ’dan yeni dönmüş bir arkadaşla buluşuyoruz. “Bu iki yüz liretle Venedik ’te, vapurdan inince bir vaporete biner, istasyona gidersin...” diyor arkadaş; “Bir markla da trende susadığın zaman koka-kola içersin.” Teşekkür edip paraları alıyorum. Arkadaş liman lokantasına giriyor. Ben, tezden bir dolmuşa atlayıp eve geliyorum. Kayınvalidelerin evine. Odanın orta yerinde gıcır gıcır bir bavul duruyor. Çarşıdan benim için aldığı öteberileri gösteriyor karım. Hepsini beğeniyorum. Karım oturup çamaşırlarıma bir bir marka işlerken, “Yorma kendini” diyorum. “Az kaldı...” diye cevap veriyor karım. Bir ara, elindeki gömleği bırakıp odanın bir köşesine kurulmuş yeşil örtülü karyolaya uzanıyor. Kayınvalide, “Sancın mı geldi, kızım?” diyor. “Hafif...” diyor karım. “İstersen araba getireyim, hastaneye gidelim?” diyorum. “Daha değil...” diyor karım. Sonra, tekrar kalkıp oturuyor. Kayınpeder, “Sen bu gece burda kal!” diyor bana. Bavul hazırlanıyor. Kayınvalideyle kayınpeder yatmaya gidiyor. Karım da yatağa uzanıyor. Ben, koltukta gözlerimi yumuyorum. “Divana uzan!” diyor karım. “Böyle iyi...” diyorum. Çok geçmeden, kayınvalide tekrar geliyor; “Bir şey gerekirse, Güner, seslen

bana kızım!” diyor. Koltukta kımıldanıyorum. Rahat edemediğimi anlıyor karım. “Sen git, hadi!” diyor; “Yarın erken kalkacaksın.” “İstersen kalayım...” diye cevap veriyorum. “Git git, ben iyiyim...” “Bak, istersen...” diyorum, “Bir araba getireyim, hastaneye gidelim” “Yok...” diyor karım; “İstemez.” Ben kapıdan çıkarken arkamdan sesleniyor: “Sabahleyin evden ayrılırken kapıyı, pencereleri kapamayı unutma.”

Ağa ’ya soruyorum: “İki yüz liret Venedik ’te, vapurdan indikten sonra istasyona kadar yol parasına yeter mi?” “Yeter” diyor Ağa; “İtalyanlar yahşidir. Savaşta bize çok yardımları dokundu.” Ağa, lumboz deliğinden dışarı bakıyor. “Çok dalga var mı?” diye soruyorum. “Çok yoktur...” diyor Ağa. Ama geminin sallantısı gittikçe artıyor. Üçüncü mevki yolcuları, birer ikişer güverteden yatakhaneye iniyor.

Gemi Venedik ’e yaklaşıyor. Sabah erkenden hazırlanmaya başlıyor yolcular. Tuvaletin kapısı sık sık açılıp kapanıyor. Gidip gelmelerin arkası kesilmiyor bir türlü. Bavul sesleri ortalığı dolduruyor. Derken, yatakhane yavaş yavaş boşalmaya başlıyor. Bavuldan mavi benekli lacivert bir ceket çıkarıp üzerine geçiriyor Ağa. Çocukları giydiriyor. Minna ’nın ceketi kırmızı. Ağa, “Eve giderik!” diyor; “Çalışırık, para kazanırık, Minna ’ya kırmızı pabuç alırık, kırmızı çanta alırık, kırmızı fistan alırık...”

Bir öksüzlük çöküyor üzerime. Bavulumu yatağın altından çekip çıkarıyor, göz önüne koyuyorum. Ağa ’yı tekrar lumboz deliğinden bakarken yakalayıp soruyorum: “Kara görünüyor mu?” “Görünmez” diyor Ağa; “Daha ıraktır.”

Arkaüstü uzanıyorum. Yatakhane bomboş, yolcular güvertede. Yukarı çıkmak için bir istek duymuyorum. Az ötede bir Alman bavulunu hazırlıyor. Uzun boylu, ben yaşta. Elimi bavulun üzerinde duran fileye uzatıyor, içinden karımın yaptığı kurabiyelerle kesekâğıdını çıkarıyorum. Alman, elinde bavuluyla yanı başımdan geçerken kurabiyeleri uzatıyorum. Teşekkür edip bir tane alıyor içinden. Başucumda durup kurabiyeyi yiyor. “Anneniz mi yaptı?” diyor. “Hayır, karım yaptı” diyorum. Gülümsüyor. Alman dönüp giderken bir ışıltı düşüyor içime. Kalkıp Ağa ’nın yanına varıyor, ben de lumboz deliğinden dışarı bakıyorum. Uzakta bir sahil, yeşil. “Yaklaştık!” diyorum. “Çok yoktur...” diyor Ağa. Arkama dönünce Minna ’yı görüyor, gülümsüyorum. İzmir ’den aldığım üzüm geliyor aklıma. Kalan

birkaç salkımı alıp bir şey demeden, Ağa ’nın önünde, havada tutuyorum. Ağa elini uzatır uzatmaz bir memnunluk uyanıyor içimde. Salkımları çocuklara doğru biraz indiriyorum. Ama onları ürkütmemek için, yüzümü Ağa ’dan yana çevirip Ağa ’yla konuşuyorum. Minna ’nın elinin salkımlara uzandığını fark eder etmez, içimdeki memnunluk büyüyor.

Gemi limana giriyor. Ağa ’yla güverteye çıkıyoruz. Yolcular geminin baş tarafında. Gözlerimi beyaz, yeşil Venedik üzerinde gezdirip güvercinli San Marco meydanını arıyorum. Gemi iskeleye yaklaştıkça, bir heyecan dal budak salıyor içimde. Altından kalkamayacağım bir yük, yavaş yavaş üzerime çöküyor. Büyük kentlerin ağırlığı altında eziliyorum. Sahilden içerilere uzanan dar bir sokakta, el ele tutuşmuş dönen kız çocuklarına takılıyor gözüm. Büyük kentlerde çocuklar beni aralarına alıyor. Korkularım kayboluyor.

Ağa ’yla, iskelede gemiyi karşılayanlar arasında İsviçre konsolosunu arıyoruz. “Konsolos gelmezse ne yapacaksınız?” diye soruyorum Ağa ’ya. “Konsul gelir...” diyor; “Biz gemiyle gelirik, bilir konsul.”

Vapur iskeleye yanaşıyor. Ağa ’nın eşyaları çok. Merdiven başında bir büyük sandık, iki büyük bavul. Ağa hamalları bekliyor. Bavulumu elime alıp Ağa ’yla vedalaşıyorum. “Wiedersehen[6]!” diyorum Minna ’ya; “Wiedersehen[7]!” diye cevap veriyor. Gemiden inip gümrük yerinde sıraya giriyorum. Gümrük memuru yaşlı İtalyan kadın soruyor: “Sigaretta?” Elimle işaret ediyorum: “On paket.” İnanmamış gibi, bavulun içinde, çamaşırlar, kitaplar arasında aranıyor. Bavulumu alıp çekiliyorum. Gümrük salonunun kapısından çocuklarla Ağa giriyor içeri. Mavi tulumlu bir hamal, bir büyük sandık, iki büyük bavul yüklü el arabasını arkadan itip getiriyor. Ağa ’nın beni görmemesini ister gibi, hafifçe yana dönüyorum. Eşyalar, az ötemde el arabasından indiriliyor. “Siz burada kalasınız...” diyor çocuklara Ağa; “Ben telefon edirem.” Ağa, salonun öbür başındaki telefona doğru yürür yürümez, usulca, çocukların yanına sokuluyorum. Minna, beni görünce gülümsüyor. “Ağa nerde?” diye soruyorum. “Telefon ediyor” diyor büyük kız. Ağa ’nın sesini işitiyorum; “İkisinin de ceketleri kırmızı...” diyor. “İkisi de kız; biri beş, öteki sekiz yaşında. İkisinin de ceketleri kırmızı.” “Eşyalarımız çoktur” diyor sonra; “İstanbul ’daki konsul mektup

yazdı, neden almadınız?” diye soruyor. Ağa dönünce, “Konsolos gelmedi mi?” diyorum. “Konsul istasyona gelir...” diyor Ağa.

Gümrük muayenesinden sonra Ağa ’nın eşyaları tekrar el arabasına yükleniyor. Bavulumu alıp çocukların yanı sıra, el arabasının arkasından yürüyorum. El arabası sahil yolunu izliyor. Derken sola dönüyor. Birden, sahile yanaşmış gondollar çıkıyor karşımıza. Eşyalar, el arabasından gondolun birine yükleniyor. Ağayla çocuklar, taş merdivenden inip gondola biniyorlar. Ben, kararsız, set üzerinde dikiliyorum. Tam hareket edeceği sıra gondolcuya işaret edip durduruyor, atlıyorum gondola. Dar kanallardan, tahta köprülerin kemerleri altından geçiyoruz. Karşıdan gondollar geliyor üzerimize üzerimize. Gondolcular güler yüzlü. Birbirleriyle İtalyanca konuşup selamlaşıyorlar. Kanallar serin; üşüyorum. Çocuklar birbirine sokuluyor. İlerde bir burnu döner dönmez istasyon binası çıkıyor karşımıza. Gondolcu taş basamaklı bir merdivene yanaşıyor. İlkin ben dışarı atlıyor, sonra ellerinden tutarak, çocukları teker teker gondoldan çekip alıyorum. Ağa ’nın eşyaları setin üzerine yığılıyor. Gondolcu para bekliyor. Cebimden iki yüz lireti çıkarıp uzatıyorum. Gondolcu geri çeviriyor parayı. İtalyanca bir şeyler söylüyor. Ağa ’ya bakıyorum. “Bin liret ister...” diyor Ağa. Sonra elindeki kâğıt paraları gondolcuya uzatıyor. Gondolcu paraya bakıp elinin tersiyle geri çeviriyor. Kalın, daha yüksek perdeden İtalyanca bağırmaya başlıyor. Ben bunu bir oyun bilip elimdeki iki yüz lireti yeniden uzatıyorum. Gondolcu köpürüyor. Hemen gondola atlayıp siyah üzerine beyaz yazılı bir tabelayla geliyor. İçerlemiş bir halde, eliyle üzerindeki yazılara vurup yüzüme tutuyor tabelayı: “A la person 1000 lirets[8].” Elimle başka param olmadığını anlatmak istiyorum. Gondolcu bağırıyor: “Polis, polis!” Ağa, cebinden birkaç İsviçre frangı çıkarıp elindeki İtalyan paralarına katıyor. “İtalyana!” diyor; İtalyan parası istiyor gondolcu. Daha gür, daha sıkboğaz bağırıyor: “Polis, polis!” Vapurdan çıkarken bavuldan cebime aktardığım iki paket sigara geliyor aklıma. “Sigaretta?” diyorum. Gondolcu gülümsüyor. Beni bırakıp Ağa ’ya yükleniyor. Ağa, cebinden bir-iki İsviçre frangı daha alıp uzatıyor. “Basta[9]!” diyor kızgın. Gondolcu bana dönüyor: “Sigaretta?” Sigaraları uzatıyorum. Parmaklarını dudaklarına götürüp bir tek sigara daha istiyor. Ordan Ağa paketini uzatıyor. Gondolcu içinden bir sigara alıp kulağının arkasına sıkıştırıyor. Yüzü gülerek gondola atlayıp uzaklaşıyor.

Ağa, “Sen burda az bekleyesin...” diyor bana; “Ben gidip bakarım, konsul gelir mi?” Ben kalıyorum. Aradaki yolu geçip istasyon binasına giriyor Ağa. Yoldan otobüsler, taksiler geçiyor. Minna ’nın kanala doğru yaklaştığını görür görmez elinden tutup çekiyorum. Eli elimde kalıyor; küçük, sıcak, yumuşak. Bütün çocukların elleri sıcak olur, yumuşak olur. Aklım eve gidiyor. Karım hastaneye yatırılmış olabilir. Doğacak çocuğun ismi Beyhan olacak. Çocuğun oğlan olabileceğini düşünüyorum bir an. Ama karım kız istiyor, ben kız istiyorum. Karım baleyi seviyor, ben seviyorum.

Ağa dönüyor; “Konsul gelmemiş” diyor. Bekliyoruz. Az ötemizde, bir İtalyan hamal bizimle birlikte bekliyor. Derken konsolos gözüküyor. Zayıf yüzlü, ince, uzun. Gözlüğünü çıkarıp daha uzaktan bizi selamlıyor. Ağayla konuşuyorlar. Ağa, “Gondolla geldik” diyor; “Gondolcu bütün paramızı aldı...” “Nerde?” diye soruyor konsolos. “Getti!” diyor Ağa. Eliyle geldiğimiz yönü gösteriyor. Konsolos, başını çevirip Ağa ’nın gösterdiği yana bakıyor. “Sekiz yüz liretle üç İsviçre frangı verdim. Daha deyir, ver ver!”

Hamal, eşyaları el arabasına yüklüyor. Caddeyi geçip istasyon binasına giriyoruz. Yeniden vedalaşıyorum Ağa ’yla. Minna ’nın elini bırakır bırakmaz bir boşluk kalıyor elimde. Ağa ’yla konsolos bagaj yerine yürüyorlar. Sağda cam bir bölmenin üzerinde “Information” yazısını okuyor, biletimi çıkarıp yaklaşıyorum. Sonra, yedi numaralı perona geliyorum. Trenim hazır bekliyor. Daha bir buçuk saat vaktim var. Sabah saat dokuzda Münih ’te olacağım. Bir trenden inip bir trene bineceğim. Almanya ’ya gidecek vagonlardan birine çıkıp oturuyorum. Kompartımanlar karanlık; ortada benden başka kimse yok. Bindiğim trenin Almanya ’ya gideceğinden kuşkuya düşüyor, bavulumu alıp gerisingeri iniyorum aşağı. Bir tren memurunu görüp sokuluyorum. Elimle treni gösterip “To Germany?[10]” diyorum; “Yes, to Germany[11]” diye cevap veriyor memur. Ama ben tekrar trene binmiyor, karşıdaki kitapçıya doğru yürüyorum. Gözüm ikide bir bagaj yerine kayıyor. Ağayla çocukların cam kapıdan çıktıklarını görür görmez heyecanlanıyor, beni görmemelerini ister gibi yüzümü başka yana döndürüyorum. Onlar trene binince, konsolos ayrılıp gidiyor. Bavulumu alıp Ağa ’yla çocukların bindikleri vagona

yaklaşıyorum. İlkin Minna ’yı görüyor, gülümsüyorum. Ağa pencerenin camını indiriyor.

“Bu tren doğru Zürih ’e gidiyor mu?” diyorum.

“Yok” diyor Ağa, “Üç yerde inerik.”

“Biletiniz alındı mı?”

“Konsul Bey, ilk ineceğimiz yere kadar aldı.”

“Ondan öte?”

“Ondan öte...” diyor Ağa, “İneceğimiz yerdeki konsul alır. Öyle öyle giderik.”

Ağa ’nın sağ başında yabancı bir adam oturuyor. Elinde bir ekmek dilimi, kıpırdayıp duruyor ağzı. Adama içerliyorum. Çocukların sesleri geliyor kulağıma. Ağa ’nın koltuğunun altından başlarını çıkarıp çıkarıp bakıyorlar. Ağa soruyor: “Sen ne yaptın?” “Benim tren bir saat sonra kalkıyor” diye cevaplıyorum. İlerden doğru tekrar konsolos beyin yaklaştığını görüp bir kenara çekiliyorum. “Yeriniz rahat mı?” diye soruyor konsolos bey. “Rahatık” diye cevap veriyor Ağa. “Bana mektupta iki gün sonra geleceğinizi yazmışlar” diyor konsolos bey. Mektubu ceketinin iç cebinden çıkarıp bir göz atıyor. Sonra Ağa ’ya soruyor: “Çocukların anneleri nerde şimdi?” “Zürih ’tedir” diyor Ağa; “Altı ay erinden Türkiye ’de hastalandı. Hastalananda durmadı. Ben gidirem, dedi, siz arkadan gelesiniz. Anaları gidende, bütün paramızı çaldılar. Çocukların ayakkabılarını, benim siyah elbisemi, bir çift lastik çizmemi, hemisini alıp gittiler.” Üzgün, acımaklı, başını sallıyor konsolos bey.

Bir tren memuru kapıları kapıyor. Ağa ’yla tokalaşıyoruz. Minna ’nın eli bana kadar uzanamıyor. Tren kalkıyor. Karanlığa girip yitene kadar el sallıyorum. Ardından, konsolos beyle yüz yüze geliyoruz. Konsolos bey, ince, uzun elini uzatıp “Auf Wiedersehen!” diyor. Elimi uzatıyor, “Auf Wiedersehen!” diye cevap veriyorum. Konsolos beyin eli, belli belirsiz, fötr şapkasına gidiyor. O biraz uzaklaşana kadar bekliyorum. Sonra yeniden kitapçı dükkânına yöneliyor, bavulumu yere koyup üzerine oturuyorum.

Ağa ’nın treninden boşta kalan yere bir başka tren gelip yanaşıyor. Hafifçe üşüdüğümü hissedip kalkıyor, kendi trenime doğru yürüyorum.

Kurban Eti

Tembel tembel esnedi. Uyanalı hayli zaman olmasına karşın, yataktan kalkmayı bir türlü canı istemiyordu. Başında bir ağırlık vardı. Yorgan üzerinden kaymış, arkası açılmıştı. Belinin üşüdüğünü hissetti. Dışardan bayram yapan çocukların sesleri geliyordu. Başucundaki perdeyi hafifçe araladı. Yattığı yerde doğrulup sokağa baktı. Giysileri renk renk, koşuşup bağrışan çocukları görünce, uzaklarda kalmış kendi çocukluk günleri geldi aklına; kapı kapı dolaşıp el öptüğü, cebini parayla doldurduğu bayram günleri... Perdeyi çekip tekrar yatağa gömüldü. Midesinde açlığın verdiği eziklik gittikçe büyümüş, rahatsızlık vermeye başlamıştı. Sokaktan gelen gürültüyü işitmemek için iyice başına çekti yorganı.

Bu sırada kapı çalındı. Evde kendisinden başka kimseler yoktu. Yine de kımıldamadı. Az sonra, daha hızlı çalındı kapı. Bu kez kalktı. Merdiven başına gelip ipi çekti. Kapının eşiğinde orta yaşlı bir adam gözüktü: Elinde bir tepsi tutuyordu. Tepsideki kanlı et yığınını görünce, gözlerinin önünde mavi kurdeleli koyunlar canlandı.

Adam gözlerini yukarılara doğru kaldırıp “Hüsnü beyler evde mi?” diye sordu.

“Hayır, yoklar...” dedi; “Üsküdar ’a gece yatısına gittiler. Ama büyük çocukları burda.”

“Size zahmet, bunu çocuklarına verir misiniz? Beni tanıdınız değil mi? Biz karşıda oturuyoruz.”

Bunun üzerine adamın yüzüne dikkatle baktı. Küçük, gözleri çukura batmış, kırışıklarla dolu, zayıf bir yüz. Böyle bir yüzle ilk kez karşılaşıyordu. Ama sözü uzatmamak için, “Karşıda mı?” dedi; “Ha, evet, karşıda... Peki, veririm.”

Adamın elinden tepsiyi alıp yukarı çıkardı. Mutfağa götürdü. Bir vakit, mutfakta nereye koysam, diye düşündü. Ortalıkta fareler cirit atıyordu. Tel dolabı açtı, kirli tabakları çıkarıp alt gözü boşalttı. Bir ara, gözleri tepsideki

ete kaydı: Bir büyük, iki küçük parça... Etin duruşunu beğenmedi. Büyük parçayı eliyle tutup çevirdi, kaldırıp bıraktı. Sonra yine kaldırdı, bıraktı. Et bırakılınca önce küçük bir yer kaplıyor, sonra yavaş yavaş bütün tepsiye yayılıyordu. Tepsiyi alt göze yerleştirip dolabı iyice kapadı. Elini, yüzünü yıkayıp odasına girdi.

Derken karnında bir guruldama duydu, arkasından kuvvetli bir burkulma. Araştıran gözleri, kitaplardan karmakarışık masanın üstünde, dünden kalma bir ekmek parçasına takıldı. Bu, bir vakit midesini tutabilirdi. Dün de yüz dirhem ekmekten başka bir şey yememişti. Nerden birkaç kuruş bulsam da biraz ekmek daha alabilsem, diye düşündü. Tekrar mutfağa geçti. Kirli tabaklarda kurumuş ekmek parçaları vardı. Bunları tek tek topladı. Bir ara gözleri yeniden ete ilişti: Cıscıvık, kanlı kanlı duruyordu tepside... Ansızın, bir parçasını koparıp pişirmek geçti içinden. Neresinden kessem, diye baktı. Eti evirdi çevirdi; ilkin sandığı gibi, öyle pek de fena olmadığını gördü. Gaz ocağına koştu; tutup salladı: Gaz kalmamıştı. Eti pişirmek için başka çareler düşündü. Hatırına, uzakta olmayan bir tanıdığı geldi. Bıçağı alıp etten büyük bir parça keserek gazeteye sardı. Acele giyinip dışarı çıktı.

Birkaç sokak ilerde büyücek bir bahçe kapısını açıp içeri girdi. Küçük, kulübemsi bir evin yanına gelince durdu. “Teyze!” diye seslendi. Sonra ikinci bir defa: “Teyze!” İçerden kalın bir kadın sesi, “Gel, gel!” diye cevap verdi. Kapıyı açıp girdi içeri. “Öpeyim, teyze!” dedi ve daha kendisi söylemeden uzanmış iri kemikli bir eli alıp öptü. “Berhudar ol, evladım! Allah başka bayramlara kavuştursun!” Kadın, “Ayakta durma, otur şöyle!” deyince, oracıktaki bir kerevete çöktü. Et paketini hemen yanına koydu.

“Ben şimdi geliyorum...” dedi kadın. “Dışarda biraz işim var, sen otur!”

Kadın çıktıktan sonra son gelişinden bu yana olup biten değişikliği görmek ister gibi odanın içine şöyle bir göz gezdirdi. Karşı duvarda, dört bir yanı nakışlarla süslü, Arapça yazılı iki levha gördü: Bir besmeleyle, okununca her işte insana uğur getirdiği söylenen bir dua. Birkaç yıl önce bu levhaların yerleri boştu. Levhaların biraz altında, namaz kılmak için bir póstekiyle upuzun, kara bir tespih duruyordu. Gözleri yandaki duvara asılı bir takvime ilişti. Kartonun üzerinde iri harflerle “Ebüzziya Takvimi” yazıyordu.

Az sonra kapı açıldı; kadın, elinde bir havluyla içeri girdi. “Ee...” dedi, “Ne var, ne yok bakalım?”

“Vallahi, sağlık teyzeciğim, uğraşıp duruyoruz işte.”

“Evden ne haber, mektup alıyor musun?”

“Bu yakında almadım, on beş gün önce ben yazmıştım.” Arkasından lafı değiştirmek istiyormuş gibi: “Küçükler nerde teyze?” diye sordu.

“Onlar evde dururlar mı bugün? Kapı kapı dolaşıyorlardır. Sabah vakti üç kardeş el ele tutuşup çıktılar dışarı, gidiş o gidiş.”

“Amcam nerde?”

“O bugün kurban kesmeye gitti. Şu bizim aşağımızda, yokuşu çıkarken bir hanım var. Her yıl üç-dört kurban keser. Çok dindar, titiz bir hanımdır. Öyle namaz kılmayan, oruç tutmayan kimseye kurban kestirmez. İster ki, kurbanlarını kesen bütün gün hep kendisine çalışsın, etleri parçalasın, doğrasın, eline versin. Son yıllar kurbanını kesen adam bu yıl kalkmış memleketine gitmemiş mi! Dün yolda amcanı görmüş, ille benim kurbanları yarın sen kes, diye tutturmuş. Amcan da kurban kesmişti eskiden; dün akşam bıçaklarını biledi, temizleyip yağladı, kalktı gitti bugün. Kaç yıl var ki, kurban kestiği yoktu.”

Derken kadının sözünü kesti; “Ben bu hayvanlara acıyorum teyze...” dedi. “Yazık değil mi? Her yıl binlercesinin canına kıyılıyor.”

“Yoo, yoo!” dedi kadın hemen. “Allah onları kurban edilmek için yaratmıştır. Ne mutlu ki onlara kurban ediliyorlar.”

Kadın, bunun üzerine Hazreti İsmail ’in kurban edilme kıssasını anlatmaya başladı. Aynı kıssayı kadından geçen kurbanda da dinlemişti. Bir fırsatını bulup, “Bizim orda da komşulardan epey kurban kesen oldu” dedi. “Karşımızdaki evden de kesmişler. Demin bir tepsi et verdiler. Baktım evde kimse yok, birazını aldım, getirdim. Artık sana zahmet teyzeciğim, kızartır mısın, pişirir misin!”

“Olur...” dedi kadın; “Yaparım, şimdi işim yok. Bir bakayım, et nasıl?”

Paketi kadına uzattı. Kadın yavaş yavaş paketi açtı. Durup ete baktı, sonra baş ve şahadetparmağıyla bir ucundan tutup kaldırdı. Kadının bu hareketini görünce, “Et de pek iyi değil ama, teyze!” dedi. Fakat dediğine de pişman oldu.

“Yoo, yoo!” diye cevapladı kadın hemen: “İyidir, iyidir... Kurban etidir, iyi olur.” Sonra eti alıp dışarı çıktı.

Odada yalnız kalınca kendi kendine kızdı; “Keşke” dedi, “Söylemeseydim etin iyi olmadığını.”

Az sonra kadın dönüp geldi. Aradan hiç zaman geçmemiş, az önceki sözlerinin devamıymış gibi, “İyi olur!” dedi. “Kurban etidir, iyi olur!”

Deminki hatasını düzeltecek bir fırsat çıktığına memnun, “Evet” diye cevap verdi; “Herhalde daha taze de ondan biraz cıvık...”

Tam bu anda dışarda bir gürültü oldu. Az sonra kadının kocası girdi içeri. Elindeki zembili uzatıp “Bak hanım!” dedi, “Sana öyle bir et getirdim ki!” Kadın zembili aldı. Dışardan genişçe bir tepsi getirip eti zembilden tepsiye aktarmaya başladı. Her parçayı tepsiye koymadan parmaklarının ucuyla biraz havada tutup gözden geçiriyordu. Aktarma işi bitince zembili bir kenara itti. Bu kez etleri tepsinin içinde, eliyle evirip çevirip yoklamaya başladı. Yüzünden pek memnun olmadığı anlaşılıyordu. Gerçekten de etler kanlı kanlı, yarısı kemik, cıscıvık şeylerdi. Kadın bu işle uğraşırken, kocası başucunda durmuş ona bakıyordu. Sonunda sabırsızlanarak sordu: “Nasıl, güzel değil mi hanım?”

Kadın dayanamadı. Yüzünü ekşiterek, “Hiç de güzel değil!” dedi. “Kemikli yerinden alacaktın, göğüs yerinden!” diye ekledi sertçe.

Bir Cenaze Töreni

Bir cenaze töreninden henüz döndüm. Törenden sonra sinema, fena değil doğrusu... Bu filmi törene katılan arkadaşlardan biri salık verdi. Caminin kapısında bekleyen asıl kalabalıktan ayrılmış, avluda duruyorduk. Yaslı arkadaşımız Tevfik ’le birlikte, beş kişiydik. İlkin kimse ağzını açıp bir şey söylemiyordu. Derken, bir ara, bu filmi salık veren arkadaş, yeni bir şey okuyup okumadığımı sordu. Bunun üzerine edebiyattan konuşmaya başladık. Herkes okuduğu yeni kitaplardan söz açtı. Sırası geldikçe, cenaze sahibi arkadaşımızın yanında gülmekte kimse sakınca görmüyordu. Ben de birkaç defa güldüm. Ama her seferinde kendimi çarçabuk toparladım; olağanüstü bir an yaşadığımı anımsadım.

Hepimiz caminin bitişiğindeki lisede okumuştuk. Bu okula ilişkin iyi kötü anılarımız vardı. Bunlardan da söz açmadan edemedik. Hele okuldan kaçma konusunda, içimizden biri, arkadaşımız Tevfik ’e dönüp “Sen hep yüznumaranın penceresinden kaçardın!” deyince, hep birden gülüştük. Hatta yaslı arkadaşımızın yüzünde de hafif bir gülümseme belirdi, diyebilirim. Konuşma bir anda adamakıllı kızışmıştı. Arkadaşımız Tevfik ’in yanımızdan ayrıldığını hiçbirimiz fark etmedik. Neden sonra aramızdan birinin, “Bu bizim cenaze değil mi?” demesi üzerine başımızı çevirdik. “Evet, evet!” diye cevap verdi içimizden bir diğeri. Hep birden o yana seğirttik. Tabutu arabaya koyana kadar birkaç defa da ben omuz verdim. Her seferinde, içinde yatanın şişman bir kadın olduğu aklıma geldi.

Oynayan filmin bitmesine daha bir saat var. Sinemanın gazinosunda oturuyor, filmin yeniden oynatılacağı zamanın gelmesini bekliyorum. Masaların üzerindeki kırmızı mermerler göz alıcı. Ama benim masamın mermeri birkaç yerinden çatlak. Garson gelip ne içeceğimi soruyor. Dudaklarımı hafiften kıpırdatıyorum:

“Demli çayınız var mı?”

“Çayımız yok.”

“Kakao?”

“Kakaomuz da yok. Kahve, gazoz, limonata.”

“Kahve olsun... Şekerli.”

Garson, bağırmaktan korkar gibi, usulca ocağa doğru sesleniyor: “Çok şekerli bir!” Geldiğimde gazino tenhaydı. Oynamakta olan filmin bitmesine yakın kalabalıklaşıyor, benim masaya da gelip oturuyorlar. Önce bir erkek, sonra bir erkekle bir kadın. Yine de bir sessizlik var ortalıkta. Garsonun hareketleri de bu sessizliğe uyar gibi yavaş, kayarak ve sezdirmeden. Bir ara alıcı gözüyle bakıyorum: İnce, uzun boylu, ufarak yüzlü. Ayağında kahverengi yazlık bir ayakkabı; lacivert ceketi uzun mu uzun... Daha sonra, ceketin asıl uzun kısmının kolları olduğu dikkatimi çekiyor. Kollar, bilek yerinden çok aşağılara kadar dökülüyor, ellerini adeta göstermiyor. Sağ koltukaltına beyaz bir havlu sıkıştırmış. Yeni bir müşteri geldi mi, usulca yaklaşıyor: “Buyrun beyim! Buyrun hanımefendi!” Bir cevap alır almaz, daha yavaş bir sesle işitemediğim bir şey söylüyor. Sanırım “Emredersiniz!”, “Peki efendim!”, “Baş üstüne!” gibi bir şey. Sonra ağırbaşlı, yavaş ve gürültüsüz, köşedeki büfeye doğru yöneliyor.

Masamın üzerinde, içinde kirli gömlek bulunan bir paket duruyor. Gömleğin sarılı olduğu eski gazeteyi orasından burasından okuyor, ara sıra başımı kaldırıp gözlerimi yeni gelenlerin üzerinde dolaştırıyorum. Bir ara, aklım yine cenaze törenine gidiyor. Evden çıkmış, elimde paketle Beyazıt ’a doğru yürüyordum. Geçerken, birdenbire, o sokağa sapıvermiş, eski ev sahiplerime şöyle giderayak bir uğrayayım demiştim. Çocuklarıyla iyi arkadaştık. Açık kapıda kadınla karşılaştım. Komşulardan biriyle konuşuyordu. “Günaydın, teyze!” dedim, “Nasılsın, iyi misin? Kadının üzgün bir hali vardı. “Ne o, üzgün görünüyorsun?” diye sordum. Sözü geçen ölüm haberini alınca şaşırdım. “Elindeki paketi bırak, sen de git!” dedi kadın; “Yılmaz da orda.” “Nasıl oldu?” diye sordum; “Bir hastalığı falan var mıydı?” “Ansızın öldü...” diye cevapladı kadın. “Paketini bırak, sen de git istersen...”

Paketi bırakıp ben de gittim. Ev karşıdaydı. Aralık kapıdan içeri süzüldüm. Taşlıkta, ölen kadının çocuklarıyla karşılaştık. Büyüğü arkadaşımdı. Öbürüyle sadece merhabalaşıyorduk. Çocuklar ayakta duruyor, yanı başlarındaki bir sandalyede kerli ferli bir hoca oturuyordu. Çocuklara teker teker, “Başınız sağ olsun” dedim. Taşlığın tam orta yerinde bütün evi

taşıyormuş gibi duran kalın bir tahta direk vardı. Arkamı direğe verip beklemeye koyuldum. Bir ara, hoca efendi başını bana doğru kaldırıp “Merhaba efendi oğlum!” diye seslendi. “Merhaba” diye cevap verdim. Sonra sustuk. Karşımda yan yana iki oda vardı. Soldaki odadan takır tukur sesler geliyordu. Sağımda, yukardaki odalara çıkan tahta bir merdiven çarptı gözüme. Üstümdeki sofada zaman zaman biri dolaşıyor, eskimiş tahtaların gıcırtısından gezinen ayakların gidiş geliş yönü açıkça belli oluyordu. Gözlerim kapının önünde yığılmış duran küçüklü büyüklü çocuklara takıldı. Kapıyı kapamak gerekiyormuş gibi bir düşünce geçti kafamdan. Ama bu işi nedense kabullenmedim. Hoca efendi hep yere bakıyordu. Yanakları tombul tombuldu. İri göbeğinin hemen önünde kavuşturduğu etli, iri ellerini kısa bir bastona dayamıştı. Siyah cüppesinin altında gözüken soluk lacivert yeleğinin bir cebinden bir cebine köstekli bir zincir uzanıyordu. Ansızın, gözlerini yerden kaldırmadan, ağır bir tonla: “Ne mutlu ki ona, böyle bir günde öldü...” dedi; “Bugün regaibin dokuzu. Böyle bir günde ölmek... İyi kadınmış doğrusu.”

Hayalimde kadın canlandı: Güler yüzlü ve şişman. Eski ev sahiplerime sık sık gelip giderdi. Birkaç kez kendisine orda rastlamış, gidip elini öpmüştüm. Beni her gördüğünde güler yüz gösterir, uzun uzadıya halimi hatırımı sorardı.

Derken, hoca efendi arkadaşım Tevfik ’e doğru başını kaldırıp “Annenizin adı neydi?” diye sordu.

“Nazmiye.”

“Peki, anneannenizin adını da biliyor musunuz, efendi oğlum?”

“Saliha.”

“Tamam.”

Hoca efendi, az bir şey başını ileri uzattı. “Belki ben unuturum...” dedi; “Unutursam, siz kabirde bana yine hatırlatıverirsiniz. Telkinde lazım olacak. Olur ki, unuturum.”

Gözlerim yine kapıdaki çocuklara kaydı. Başlarını alabildiğine içeri uzatmış, kaçmaya hazır, bekleşiyorlardı. Vücudumun ağırlığını bir ayağımdan ötekine aktardım. Ara sıra dışardan çoğu kadın, tek tük gelenler oluyor, arkamdan geçip tahta merdivenlerden pat küt yukarı çıkıyorlardı. Derken, yukardan hıçkırıklı bir ağıt sesi geldi kulağıma. Çok geçmeden ses kesildi.

Hoca efendi parti parti konuşuyor, alınyazısından, anne sevgisinden, ölümden söz ediyordu. Ama her seferinde konuşmayı bizim sürdürmemizi ister gibi susuyordu biraz. Ben “Evet” diyor, sözlerini doğruluyordum. Birinde dosdoğru bana dönüp “Siz komşusunuz efendi oğlum, değil mi?” diye sordu. “Hayır” diye cevap verdim; “Ben başka yerde oturuyorum. Ama birkaç ay öncesine kadar komşuydum.”

“Peki şimdi nerdesiniz?”

“Ali Paşa Camii ’nin orda.”

Bunun üzerine, Ali Paşa Camii ’nden konuşmaya başladık. Caminin harap durumundan ve bakımsızlığından söz ettik. Hoca efendi, ikide bir, yerinden kalkacakmış gibi yapıyor, ama her seferinde, ağır gövdesini kaldırmaya gücü yetmemiş gibi, oturduğu yerde kalıyordu.

Karşı odadan gelen takırtılı sesler birden kesildi. Kapı açılıp yaşlı ama zinde, soluk kırmızı önlüklü bir kadın çıktı dışarı. Bitişik odadan beyaz bir bez alıp döndü. Derken, deminki takırtılı sesler yeniden duyulmaya başlandı; madeni bir cismin bir başka kalın cisme vurmasından çıkan boğuk sesler. Çok geçmeden, bu seslere birbiriyle konuşan iki kadın sesi daha katıldı.

Bir ara, arkadaşımız Tevfik, ayakta durmaktan yorulmuş gibi yere çömdü. Küçük yüzünü avuçları içine aldı. Çok üzgün bir hali vardı. Kardeşi kendine daha hâkim görünüyor, hoca efendinin ara sıra sorduğu soruları da o cevaplıyordu. Derken hoca efendi yeniden başladı konuşmaya; kalın dudakları güçlükle kımıldar gibiydi. “Umarım ki, merhumeyi hayattayken incitmemişsinizdir?” diye sordu. Küçük kardeş, kuru bir sesle “Hayır!” diye cevap verdi.

Annem geldi aklıma. On yıldır kendisinden ayrıydım. On yıl boyunca, beni gurbet elde sıkıntıda koymamak için elinden gelen hiçbir fedakârlığı esirgememişti benden. Yaptıklarına karşılık bir şey yapamadan annemin ölebileceğini düşündüm. Bu akşam oturup kendisine uzun bir mektup yazmaya karar verdim.

Paldır küldür merdivenden inen ayak sesleri duyuldu. İki yaşlı kadın, sokak kapısının önünde bekleşen çocukların arasından sıyrılıp çıktı dışarı. Hoca efendi sabırsızlanmış gibi saatine baktı. On bir vardır, diye geçirdim içimden. Sonra, o gün için yapacak olduğum işler geldi aklıma. Kirli gömleklerimi Çarşıkapı ’daki bir gömlekçiye götürecektim. Ardından, bir arkadaşa uğrayıp üç-beş kuruş borç para alacaktım. Sonra... Ama bu düşünceleri çarçabuk uzaklaştırdım kafamdan.

Hoca efendi, saati cebine soktuktan sonra başını ileri uzatıp küçük kardeşe yaklaşmasını işaret etti. Gizli bir şey söyleyecekmiş gibi kıstı sesini. Ama yine de iri gövdesinden beklenen bir kalınlıkta çıkıyordu ses. Söylenenleri işitmemek için başımı sokak kapısındaki çocuklardan yana çevirdim. Az bir şey de sağa doğru kımıldadım yerimde. Gene de hoca efendinin sözleri, açık seçik, bana kadar geliyordu. Konuşma kırmızı önlüklü kadın üzerineydi. “Belediyeden aldığı para az... Zorla değil, sevaptır...” gibi sözler çalındı kulağıma.

Dışardan gelenler çoğalmıştı. Kadınlar yukarı çıkıyor, erkekler iki kardeşe usulca, “Başınız sağ olsun!” deyip taşlıkta beklemeye başlıyordu. Bir ara hoca efendi sordu: “Merasimi kaçıncı sınıf yaptırdınız?” “Bilmiyorum...” diye cevap verdi küçük kardeş; “Ağabeyim yaptırdı.” Bunun üzerine, “Kaç lira verdiniz?” diye sordu hoca efendi. “Bilmiyorum. Hepsiyle ağabeyim ilgilendi.”

Bir motor sesi duyuldu. Çocuklar, “Geliyor!” diyerek sokak içine kaçıştı. Kapının önünde duran cenaze arabasından orta yaşlı iki adam indi. Gelenler hazırlığın henüz tamamlanmamış olduğunu görünce, hoca efendinin yanında durup beklemeye koyuldular. Hoca efendi, bir ara uzun boylusuna dönüp sordu:

“Merasim kaçıncı sınıf?”

“İkinci...”

“Öyle mi?”

“İkinci sınıf. Lahit yaptılar.”

Derken, ordan ötekisi atıldı:

“Lahiti biraz büyük yapsalardı bari! Kadın şişman.”

Karşı odadan gelen takır tukur seslere gitti aklım. Bir süredir sesler kesilmişti. Çok geçmeden odanın kapısı açıldı; eşikte kırmızı önlüklü kadın gözüktü. İki kardeşin ikisine birden seslendi: “Annenizi son defa görmek istiyor musunuz?” Bunun üzerine, hangisinden çıktığı belirsiz bir hıçkırıkla, iki kardeş içeri seğirtti.

İçimde artık başlamış olduğu duygusu uyandı. Toparlan, dedi bir ses. Ama benim toparlanacak bir durumum yoktu; direğe yaslanmış bekliyordum. Yüzüm hoca efendiye dönüktü. Davranışlarımı onunkilere göre ayarlıyordum. O, olup bitenin dışındaydı. Ben de öyle. Anlaşıyorduk.

Hoca efendi yeniden yükseltti sesini. Taşlıkta bekleşenlere doğru, “Çocukları görür...” dedi; “Anası babası, kardeşleri varsa kardeşleri, bir de kocası görür. Başkalarına mahremdir.”

Derken, kırmızı önlüklü kadın tekrar gözüktü eşikte. “Birkaç kişi gelsin!” diye seslendi. Kalabalık arasından birkaç kişi ayrıldı. Aralarına ben de katıldım. Odanın kapısından içeri girerken, acele ettim gibi geldi bana. Kadın tutulacak yerleri gösterdi: “Sen burdan, sen burdan, sen de şurdan!” Ben açıkta kaldım. Elim, bir-iki defa, başkaları için belirlenmiş yerlere uzanıp çekildi. Bir yardımcı, kayıp düşecek bir şeyi zamanında yakalamaya hazır bir yardımcı gibi, ötekilerin yanı sıra yürüdüm. Boş tabut arabadan indirilmiş, taşlıkta karşılıklı dizilen sandalyelerin üstüne yerleştirilmişti. Tabutun yanına gelince, “Yavaş olun!” dedi kadın. “Birden bırakmayın!”

Kadının bu sözleri, boş durmamamı bildiren bir uyarı gibi geldi bana. Sol elimi uzatıp kefeni saran kuşaklardan birini düğüm yerinden tuttum. Sol el. Neden sağ değil? Kendi kendime açıklamasını kolaylıkla yapabilirim;

çünkü o sırada sol elim vardı hazırda. Ama bu bir cenaze töreni. Her şeyin öteden beri alışılagelmiş kurallara göre yapılması gerekir. Sol el veya sol ayak. Kunduralarımı boyatmak için lostra salonuna girdiğimde, çok vakit unutup ayaklığa ilkin sol ayağımı basıyordum. Boyacı, elindeki fırçayı tak tak boya sandığına vurup “Ötekini!” diyordu; “Ötekini!” Sağ ayak veya sağ el. İlk fırsatta sol elimi çektim geriye.

Duvara yaslatılmış tahta kapak tabut üzerine kapatılır kapatılmaz, duaya başlandı. Ben, Hoca Efendi ’nin hemen yanında duruyordum. Benim tarafta bir, iki kişi daha vardı. Ama asıl kalabalık tabutun öbür yanına durmuştu. Ellerimizi açıp Hoca Efendi ’nin yarı Arapça söylediklerini dinledik ve yerinde bize sorulan soruları cevaplandırdık. Merhumeyi iyi bildiğimizi söyledik. Sonra da hakkımızı helal ettik. Dua sona erdi. Biraz durup ellerimizi yüzümüze götürdük.

Cenaze sahipleri, anacaddeye çıkıncaya kadar tabutun elde taşınmasını uygun bulmuştu. Cenaze arabası önden gitti. Yolda, birçok defa, ben de tabutun yükü altına girmeye niyetlendim. Ama her seferinde bir başkası benden önce davranıp sıramı aldı.

Anacaddeye çıkınca tabut tekrar cenaze arabasına kondu ve araba Aksaray ’a doğru yola koyuldu. Biz de yavaş yavaş arkasından yürüdük. Öğle namazına daha vakit vardı. Biraz ilerimde yaslı arkadaşımız Tevfik ’i gördüm. Bir koluna benim eski ev sahiplerinin oğlu girmişti. Yaşlı başlı adamların arasından ayrılıp onun yanı sıra yürümem, bir koluna da benim girmem gerekmez miydi? Bu düşünceyle birlikte adımlarım yavaşladı. Arkadaşımız Tevfik ’i göremeyecek gibi, kalabalığın gerisinden yürümeye başladım.

Camide ezan vaktine kadar beklememiz gerekti. Sonra belediyenin gönderdiği otobüse binip mezarlığın yolunu tuttuk. Karşıdan gelen iki subay, cenaze arabası önlerinden geçerken durup selam verdi. Hızlı gidiyorduk; bizim otobüs önlerinden geçerken de subayları hâlâ elleri şapkalarında gördük. Surların yanına gelince, bir yaya cenaze alayı çıktı karşımıza. Üç-beş kişi. Bir kenara çekilip bize yol verdiler.

Kabirdeki tören kısa sürdü. Hoca efendinin iri bir göbeği vardı. Ayakta durmakta biraz zorluk çeker gibiydi.

Kabir dönüşünde, iki yıldır görmediğim bir tanıdığa rastladım. İki yıl içinde bir hayli kocamış geldi bana.

Sinemanın gazinosunda oturuyor, önceden oynayan filmin bitmesini bekliyorum. Tam karşımdaki duvarda bir saat asılı. Saat dördü on geçiyor. Oysa içimde, henüz sabahmış, evden yeni çıkmışım da dosdoğru sinemaya gelmişim gibi bir duygu var.

Filizî Yeşil

Güz sonuydu. Sabah güneşinin battaniye üzerinde çizdiği ılık yol ha bire yer değiştiriyor; bir eli, bu değişime uygun olarak kımıldıyor, öbür eli, okuduğu kitabı açık tutmaya çalışıyordu. Odada sandalye olmadığından somyanın kenarına ilişmişti. Şimdiye kadar sandalyeye ihtiyacı mı olmuştu? Evde oturduğu mu olmuştu? On beş yıl kahvelerde ve gazinolarda geçmişti ömrü; on beş yıl kahveler ve gazinolar, okuyup çalışma yeri olmuştu. Ama artık başka türlü yaşanacak. Verilmiş bir kararı, tutulmuş iki odası var; biri ufak, diğeri büyük. Döner bir tahta merdivenle birbirine bağlı. Parmak kalınlığında duvarları, başka kiracıların oturduğu başka odalara bağlı. Ömrün geri kalan bölümünün bir başkasıyla paylaşılması gerekiyor. İstek, düşünce ve davranışların yeni baştan gözden geçirilmesi, düzene sokulması gerekiyor. Artık okuyup yazmalar evde yapılacak. Olur olmaz başını alıp gitmelere paydos denecek. Akşamları eve belirli saatlerde dönülecek.

Okuduğu sayfanın sonuna gelmişti. Çevirdi sayfayı. Kâğıt hışırtısına bir motor gürültüsü karıştı; ağır yük altında zorlanan bir kamyon motoru. Görünmeyen bir el, içindeki yaralı bir noktaya parmağını bastı. Kamyon tepeleme ev eşyasıyla dolu. Uzaktan aldı kamyonu. Kamyon yaklaştıkça, içindeki acılı nokta büyüdü. Derken, motor sesi uzaklaşmaya başladı. Kendisiyle bu ses arasında nasıl olup da bir ilişki kurduğuna şaştı. Ama çok geçmeden bir başka kamyon canlandı kafasında; duran bir kamyon, eşya yüklenen bir kamyon. Kamyon bulunduğu yere doğru yola koyuldu. Bir karyola, tel bir dolap, iyice bağlanmamış bir denkten ucu dışarı fırlamış bir yatak. Önce aşağı yolu düşündü. Ama yukardaki yol daha yakın, düzgün. Yaralı nokta tekrar başkaldırdı içinde. Bir ara, kenara çekilip kamyona yol verdi. Durup arkasından baktı. Yükün üzerinde iplere tutunmuş yaşlı bir kadın ilişti gözüne, yanında da genç bir kadın ve kadının kucağında bir bebek gördü. Bir evden bir eve taşınan bir aile. Bu aileyle ne ilgisi vardı? Yaralı nokta koyverdi yakasını.

Oturduğu yerde hafifçe kımıldadı. Keskin bir somya gıcırtısı duyuldu. Soluğunu kesip bekledi. Alt katındaki ev sahiplerinin odasında radyo çalıyordu. Ev sahipleri, şu anda evde olduğunu biliyorlar mıydı? Sabah

kalktığından bu yana gürültü yapmamaya özen göstermişti. Odada ayaklarının ucuna basa basa dolaşmış, döner merdivenden usul usul inip çıkmıştı. Aslında onun şu saatte dışarda olması gerekmez miydi? Bir apartman kapısı önünde, yeni kurulacak bir eve ait birkaç parça eşyanın bir kamyona yüklenmesine yardım etmesi gerekmez miydi? Ama artık yüklenmiştir kamyon, yoldadır. Ya bu saate kadar gecikmesi? Belki motor yolda bozuluvermiştir veya ipler iyi bağlanmamıştır da eşyalardan biri düşüvermiştir yere. Bozulan motorun tamiri, düşen eşyanın yerli yerine konması zamana bakar. Ama şu an, aşağıdaki caddeden eve çıkan yokuşu tırmanıyor da olabilirdi kamyon.

Yokuştan yana kulak kabarttı. Ses yok. Başka şeyler düşünmeye çalıştı. Önündeki portatif masanın çapraz tahtalarına dayalı sağ ayağındaki terlik kayıp yere düştü. Tahta zemin üzerinde kuru, sert ve kısa bir gürültü. Hay Allah! Ayakları terliklere alışamadı bir türlü. Geçenlerde bir akşam eve geldiğinde, aşağıdaki odanın yeni cilalı kahverengi muşambası üzerinde, bir kenarda iki çift terlik çarpmıştı gözüne. Bir çifti büyük, bir çifti küçük. Sonra da bir gün bir yakışığına getirilip büyük terliklerin kendisi için olduğu hatırlatılmıştı.

Kitabı kapadı. Parmak uçlarına basarak derme çatma kitaplığa yaklaştı. Nedensiz. Sonra, gene nedensiz, pencereye yönelip tül perdeyi hafifçe araladı. Evin önü düzlüktü. Karşıda, sağda solda evler. Karşıda, sağda solda evlerin pencereleri kendi evlerine bakıyor, düzlükte çocuklar top oynuyordu. Bir ara, bir gazetecinin sesi günlerden pazar olduğunu hatırlattı. Pazar. İçindeki acılı nokta yeniden duyurdu sesini. Pazar günü evler kalabalık olur. Evlerin pijamalı erkekleri pencere önlerine, sedirlere kurulup kahve içer, gazete okur. Gözlerini karşı evlerin tül perdeleri çekik pencerelerinde gezindi. Pencerelerin soran gözleri kendisine çevrili: Şu an onun dışarda olması gerekmez miydi? Yüklü bir kamyon üzerinde oturup eşyalara göz kulak olması gerekmez miydi?

Tekrar somyaya yaklaşıp usulca yatağın üzerine bıraktı kendini. Tavan alçak; beyaz, yağlıboya. Eşyalar gelince, duvarla balkon kapısı arasındaki açıklığa belki de aynalı dolabın yerleştirileceğini düşündü. Başka köşelere başka eşyalar gelecek, odanın görünüşü tümden değişecek. Bu odayı kendisi için alıkoysun diye az mı uğraşmıştı? “Burası benim çalışma odam

olacak!” Ama işte bu odanın kendisi için biraz büyük olduğu anlaşılmıştı sonradan. “Aynalı dolabı senin odaya koysak? Balkonla duvar arasında yer var ya, oraya koyabiliriz...” Eh, bir dolap için odasında yer bulunurdu elbet. Ne var ki, çok geçmeden başka eşyalar için de yer olduğu anlaşılmıştı odasında. “Aşağısı misafir odası, yukarısı yatak odası yapılabilir. Gündüzleri yine rahat rahat çalışabilirsin yukarda.” Öyle, çalışabilir.

Gözü kitaplığa gitti. Ahım şahım bir şey değil. Ama yıllar yılı kendisiyle beraber, kendisinden bir parça. Eşyalar yerleştirilirken yerinin iyi olmasına, hakkının yenmemesine çalışacak. Ansızın çocuğunu çağıran bir kadın sesi duydu. Yine bir kamyon canlandı hayalinde. Geç kaldığı zamanı gidermek ister gibi, hızla ilerledi kamyon. Adeta varacağı yere geciktirmek için, kamyonu alıp uzak yollarda dolaştırdı. Sonra da bir ara sokağın başında bırakıverdi. Kamyonlarla ne alıp vereceği vardı onun? Kamyonlara yüklü ev eşyalarıyla ne alıp vereceği vardı?

Sıkıntıyla bir yanından öbür yanına döndü. Yattığı yerden karşıdaki evler görünmüyordu. Altındaki odada ev sahiplerinin radyosu susmuştu. Bitişik odadan komşu kiracıların boğuk sesli konuşmaları geliyordu. Oda küçüktü. Buzlu camdan bir kapı daracık balkona açılıyor, tam karşıda bir başka kapıdan aşağı odaya iniliyordu. Şu anda kimse onun burda olduğunu, dizleri karnına çekik, somyanın üzerinde uzanmış yattığını biliyor muydu? Aşağıdakiler evde olduğunu biliyorlar mıydı? Kalktı kalkalı varlığını haber verecek bir ses çıkarmamaya çalışmıştı. Mahalledekiler onun evde olduğunu biliyor muydu? Pencerelerin günlerdir hep inik duran perdelerine kalktı kalkalı el sürmemişti. Kimsenin ondan haberi yoktu. Ahşap bir evin üst katının küçük bir odacığında saklı, zamanla mekânı aldatıp üzerlerine çıkmıştı. Pencere önünde göz alabildiğine uzanan bir düzlük düşündü. Ekili tarlalar, tarlalarda belleri bükük çalışan insanlar. Kalabalık bir kent düşündü. Pencerelerin altı sokak. Çok aşağılarda kaynaşan insanlar, sel gibi akıp giden taşıtlar ve bir kamyon, ev eşyası yüklü. Bir tel dolap, eski bir pantolona. Birden bunalır gibi oldu. Duvardan yana döndü. Ama eşya yüklü kamyon bırakmadı peşini. Motor gürültüsü büyüdü, yaklaştı. Aldırmadı. Motor gürültüsünden ona ne? Motor gürültüsünden kamyonun gidişini izledi. Evin bulunduğu sokağa saptığından emin olunca da doğrulup kalktı birden. Usulca, meydana bakan pencerenin önüne gelip perdeyi az bir şey araladı. Sakin, kamyonun karşıdan gelişini, evin önünde durup manevra

yapışını, sonra kıçın kıçın bahçe kapısına yaklaşışını izledi. Tanıdık bir erkek sesi manevra yapan kamyonun hareketlerini yönetiyordu: “Gel! Gel! Gel!” Bahçe kapısının hemen önünde durdu kamyon. Motor gürültüsü kesildi.

Şoför mahallinden uzun boylu biri atladı aşağı. Yaşlı, dinç. Tanıdı: Kızın üvey babası. Kapağı açmak için kamyonun arkasına dolandı üvey baba. Adamın, uzun süren nişanlılık döneminde nişanlısını görmek için ikide bir evlerine gitmesinden haklı olarak rahatsızlık duyduğunu anımsadı. Kızın kardeşi eşyaların ortasında. Saçsız. Asker. Bugüne kadar iki el gibi durdular birbirlerine. Ama şimdi başka. İki gün önceki nikâh töreninin pek kısa sürdüğünü, alışılmış nikâh törenlerinden daha bir kısalıkla olup bittiğini düşündü. Kamyonun çevresini çocuklar almıştı. Karşı evlerin pencerelerine gitti gözü. Perdeler aralanmış, irili ufaklı başlar dışarı uzanmıştı. Pencereden ayrıldı. Kapıyı açıp acele etmeksizin döner merdivenden inmeye koyuldu.

Bahçe kapısını açar açmaz, karşıdan kendisine doğru gelen gülümsemeli bir kalabalık fark etti. Kalabalık yaklaşınca, kendi de gülümsedi. Önde büyükler. Aralarında bir akraba. Bir hala kızı. Gurbet elde tek yakını. Aralarında ufak bir dargınlık var. Ama bugün başka. Gurbet elde dayı oğluna sahip çıkmak gerekiyor. Önce yüzünü akrabasına çevirdi. Gülümsemesi arttı. “Hoş geldiniz!” Sonra ötekiler üzerinde gezdirdi gözlerini. Kayınvalide, henüz genç. Yanında bir kadın; taze, boyalı. Bir yaşlı kadın; başörtülü. Arkada nişanlısı, daha doğrusu nikâhlısı. Nikâhlısının yanında arkadaşları, birkaç genç kız. Kalabalık, kol kola, teklifsiz, önünden geçip taş merdivenden çıktı. Kapıyı açıp kendi evleriymiş gibi, kahverengi muşamba döşeli odalara doluştu.

Eşyaların kamyondan indirilmesine başlanmıştı. Elini bir koltuğa uzattı. Koltuk hafif. İki kenarından tutup ters çevirdi. Başının üzerinde havaya kaldırdı. Daracık bahçe kapısından zorlukla geçirdi. Taş merdivende kayınvalideyle karşılaştı: “Bahçeye koy evladım, bahçeye... İçeriler temizleniyor şimdi.” Çıktığı basamakları tersyüz indi. Yıkık bahçe duvarının yanına bıraktı koltuğu. İşte o anda, kayınvalidesinin sesindeki değişikliğin farkına vardı: “Evladım”. Yumuşak. Tatlı. Değişme sırası şimdi kendisinde. Tekrar kamyonun yanına geldi. Yukardan uzatılan bir leğeni

aldı. İlk anda, gereksiz bir eşya gibi göründü leğen gözüne. Derken, evde çamaşır yıkanacağını düşündü. Leğeni de götürüp bahçeye, koltuğun yanına bıraktı. Dönüşte, bahçe kapısından geçerken, ağır kömür sobasını sırtlanmış gelen üvey babayla karşılaşıp yol verdi. Sonra, sırayla, sarı boyalı bir tel dolabı, küçük bir su küpünü, ıvır zıvır birkaç eşyayı alıp yıkık bahçe duvarının dibine sıraladı. Son eşya, aynalı dolap. Kapı küçük. İplerle balkondan yukarı almak gerekiyor. Üvey babayla dolabı kamyondan indirip balkonun altına getirdiler. Sonra üvey babanın direktifine uyup yukarı çıktı. Kadınların da yardımıyla ipi ağır ağır çekti, dolabı yukarı aldı. Odasında yeri önceden hazır dolabın. Kitaplık pencerenin altına konabilir. Pencereden dolan yaz güneşinin kitapları sarartıp solduracağını düşündü. Birden, hala kızının telaşlı, koruyan, sevecen sesi geldi kulağına: “N ’oldu eline?” Eline baktı. Sıyrılmış. Hafiften kan akıyor. “Dolabı çekerken olmuştur.” Hala kızı aynı sevecenlik ve yakınlıkla sordu: “Tentürdiyot yok mu? Mikrop kapar sonra...” Hala kızı ak pak çantasında aranıp minik bir kolonya şişesi çıkardı. “İstemez, istemez! Küçük bir şey...” Hala kızı diretip kolonya şişesini sıyrığın üzerine boca etti. Üvey baba, aynalı dolaba bağlı ipleri çözmeye uğraşıyordu. “Ufak bir dolabı çekerken elini sıyırıyorsun...” diye atıldı; “Ya biz ne yapalım? Sabahtan akşama kadar tonlarla yük yükleyip boşaltıyoruz...” Ordan, kayınvalide yetişti hemen. Kocasının sözlerini ağzına tıkarcasına, “O seninle bir mi?” dedi; “Sen yıllardır bu işte çalışıyorsun. O kitap okuyor, senin gibi yük yükleyip indirmiyor.” Okumuş bir damat sevgisi taştığı belli bu sözlerden. Damadını koruyan, üzerine kol kanat geren bir kayınvalide. Damadına yapılan en ufak bir saldırıyı o saat göğüslemeye hazır, damadının üzerine toz kondurmayan. Geçmişin üzerine sünger çekme sırası şimdi kendisinde. Kayınvalidesine davranışlarına, damat-kayınvalide bağlamında yeni baştan çekidüzen vermesi gerekiyor.

Bir vakit ayakta durup ceviz karyolanın odanın baş köşesine kuruluşunu izledi. Kayınvalideyle hala kızı ve öbür kızlar, ellerinde kova, süpürge benzeri şeylerle önünden gelip geçiyor, oda sürekli hareket halinde bulunuyordu. Bir ara balkona çıktı. Portatif masa, üzerindeki darmadağın kitaplarla, balkonun bir köşesine atılmıştı. Masayı birkaç ay önce satın alırken yaptığı pazarlığı, eve getirirken karşılaştığı güçlükleri anımsadı. Bir-iki kitap kaymış, balkonun kirli taş zemini üzerine düşmüştü. Eğilip bir tanesini kaldırdı yerden. Almanya ’dan yeni getirtmiş olduğu bir kitap. Gelişigüzel bir yerini, sonra bir başka yerini açtı. Bir an, hareketsiz durdu.

Ardından, kitabı kapayıp aldığı yere, taş zeminin tozları arasına bıraktı. İçerde eşyaları yerleştirme işi sürüyor, ara sıra kayınvalidenin sesi yükseliyordu. Buyurgan, zorlayıcı: “Oraya koymayın onu! Bakarsın kışın yağmur yağar da akar ev; cânım işlemeler berbat olur... İyice yaklaştırın köşeye, dolabın kapağı açıldığında vurmasın!”

Karyolanın bir ayağının gereği gibi yere oturmadığı, arada, bir santim kadar bir açıklık kaldığı hala kızının gözünden kaçmadı. “İnce bir tahta yok mu?” Hala kızı, ince bir tahta bulup açıklığa sıkıştırdı. Sonra tahta parçasını çekip alarak güzel görünsün diye beyaz bir kâğıda sardı. Öteden, elinde ip, üvey babanın sesi duyuldu; sert, dik: “Ben gidiyorum!” Bu anda, ağzının bir köşesinde duran sigarasının uzamış külü yere düştü. Kayınvalidenin paylayıcı sesi yetişti hemen: “Dökme sigaranın külünü yere! Daha yeni silindi yerler!” Üvey baba, döner merdivenden paldır küldür inerken kayınvalidenin sesi arkasından yetişti: “Akşam gelirken ekmek getir eve! Balık bulursan balık da al!”

Sıra çeyiz sandığında. Sandık ağır. Kayınbiraderle aşağı odadan sandığı çıkarırlarken kızlar da yardım etti. Sandık kayınvalidenin gösterdiği yere konduktan sonra, tekrar aşağı indi. Aşağı oda oturma odası olacak. Aşağı odada nikâhlısıyla bir kız arkadaşı vardı. Ortalığı silip süpürmüşler, karyolayı yerleştirmeye çalışıyorlardı. Kendisini görünce, mutfağa geçti kız arkadaş. Odanın orta yerinde henüz bir sürü eşya yığılı. Nikâhlısı işini bırakıp yanına geldi:

“Para buldun mu?”

“Bulamadım.”

“Annemlerden alayım mı?”

Ansızın içinden bir öfke dalgası yükseldi:

“Alma! Öğleden sonra birini göreceğim. Belki alırım ondan. Akşama sana haber veririm.”

Kimseyi görüp göreceği yok aslında. Birkaç gün sonra düğün olacak. Düğün için para gerekiyor. Parayı borç almak gerekiyor. Borcu ise bir türlü

kayınvalidesinden almak istemiyor.

Nikâhlısı devam etti:

“Yarın düğün salonu için para ödenecekti...”

Bu sözlerde kendisine karşı bir güvensizlik sezinledi. Nikâhlısının kılık kıyafetine takıldı gözleri: Bir iş giysisi; rengi atmış, basmadan. Tozlardan korunmak için başına ak bir tülbent dolamıştı nikâhlısı. “İstersen sen git...” dedi; “Biz yerleştiririz gerisini.” Merdivenlerden inen ayak sesleri duyuldu. Hala kızı girdi içeri. Yüzünde bir gülümseme: “Bunu buyrun, bir şey alırsınız...” Bir elli liralık, yumuk bir el içinde, nikâhlısına uzandı. Nikâhlısı kendisine baktı: Alayım mı, almayayım mı? Göz etti: Alma! Hala kızı bir hoş oldu. Diretti. Nikâhlısının gözü kendisinde. Alma! “Niye böyle yapıyorsunuz? Ben el miyim?” Hala kızının el olmadığını düşündü. Elli lirayı alacaklarından emin olduğunu, şimdi ise düş kırıklığına uğradığını düşündü.

“Paramız var.”

Topu topu beş liraları var.

“Ben gidiyorum...”

Taşlıkta acele ayakkabılarını giyip dışarı çıktı. Köşeyi döner dönmez bir hafiflik duydu içinde. Sık sık uğradığı ufak bir mahalle kahvesinin yolunu tuttu. Pazar olduğundan kahve kalabalıktı. Boş bir masa bulup oturdu. Bir çay söyledi. Gözlerini kahvenin içinde dolaştırdı. Eski yüzler. Kimsede bir değişiklik yoktu. Halinde bir değişiklik sezen yoktu.

“Nasılsın Nazmi Abi?”

Nazmi Abi, ilerdeki bir masanın başında oyun seyrediyordu. Sese başını çevirdi. “Sabahtan yoktun?” diye sordu. “Gel, bir çay iç Nazmi Abi...” diyerek soruyu cevapladı. Nazmi Abi gelip karşısına oturdu. Kırkını geçkin, beş çocuk babası, ufak tefek bir adam. Dokumacı ama işsiz şu sıra. Evde rahatı yok. Çalışmıyorsun, boşta geziyorsun, diye vır vır başının etini yiyorlar. “Sanki ben çalışmak istemez miyim? Bir defa tekerimiz tersine

döndü. Bir türlü kendimizi toparlayamıyoruz. Ama gel, sen bunu evdekilere anlat!” Nazmi Abi, evdekiler, evdekilerin anlayışsızlığı üzerine bir sızlanmadır tutturdu.

Nazmi Abi sızlandıkça, bir ferahlık duygusu boy verdi içinde. Nazmi Abi gidince, radyonun yanı başındaki masaya geçti. Bir çay daha söyledi. Gözlerini çevresinde, oyun oynayanların üzerinde gezdirdi. Oyun oynayanların altın yüzüklü sol elleri, altın yüzüklü sol eliyle kavuştu. Ağırdan bir memnunluk oturdu içine. Değişen bir şey yok. Birkaç gün öncesine kadar sağ elinde duran yüzük, şimdi sol elinde. Değişen bir şey yok.

Ortalık karardıktan sonra eve gitmek üzere kalkıp yola koyuldu. Köşeyi döner dönmez ev karşısına çıktı. Işıklar yanmadığına göre içerde kimseler kalmamıştı. Kapıdan girer girmez elektrik düğmesine uzandı eli. Işık yanıp oturma odasının manzarasıyla karşılaşınca şaşırır gibi oldu. Arası çok geçmeden, bu manzarayı biliyor, bekliyormuş gibi önüne geçti şaşkınlığının. Koltuklar ve kanepeler ince bir beğeniyle güzel güzel yerleştirilmişti. En çok, yerdeki halı dikkati çekiyordu: Kırmızı ve mor karışımı. Kırmızı göz alıcı, baskın. Üzerindeki nakışlar güzel düşmüş.

Oturma odasında çok eğlenmedi. Bir merak duygusu, kendisini bir an önce yukardaki yatak odasını görmeye itiyordu. Ses etmeden, hızla döner merdivenden çıktı. Elektrik düğmesini çevirince ışıdı oda. Yatağa doğru ışıma fazla ve yeşil. Bir vakit durup yeşilliğe dikti gözlerini. Sonra yakına geldi. Yatağın filizî yeşil örtüsüne hafifçe dokundu. Elini hafifçecik örtü üzerinde gezdirdi. Yatağın baş kısmında yuvarlak iki yastık; filizî yeşil, işlemeli. Örtüyü az bir şey kaldırdı. İnce, işlemeli bir yorgan; filizî yeşil. Yatağın başucundaki duvara el çantasını andırır filizî yeşil bir Kuran mahfazası asılmıştı.

Odadaki öbür eşyalara göz gezdirdi. Ama hepsinden çok yatak belli ediyordu kendini; diğer eşyaları geride bırakıp öne çıkıyor, daha ilk anda gözü yakalayıp bırakmıyordu. Odanın, daha doğrusu odaların gündüz ne kadar dağınık olduğunu anımsadı. Zevk sahibi, bilen, anlayan kadın elleri ortalığa çekidüzen vermiş, eşyaları yerli yerine yerleştirmişti. Ama en çok yatak üzerinde durmuştu bu eller: Tüm ustalıklarını, hünerlerini ve görgülerini yatağın hazırlanmasında açığa vurmuşlar, büyük bir şevkle,

kendilerini vererek çalışmışlardı. Gelmişler, hepsi bir yandan, özene bezene, yatağı kurup gitmişlerdi. Filizî yeşil, sakin, sabırlı ve pusuda, bekliyordu yatak.

Elektriği söndürdü. Karşı duvara iki yuvarlak ışık gelip oturdu. Kol saati iriliğinde, ortalarından karanlık bir çizgiyle ikiye bölünmüş iki yuvarlak ışık, açılıp kapanan iki göz gibi kımıl kımıl ediyordu. Balkon kapısını açtı. Karşı evlerde yanan lambaların şavkı doldu içeri.

Dönüş

Gözlerini açınca ortalığın ışımakta olduğunu gördü. Gündoğusunda hafif bir pembelik belirmiş, gitgide koyulaşıyor, kızılımsı bir renk alıyordu. Yatağın içinde yarı doğrulup saathaneye baktı. Ne var ki, ortalık bulunduğu yerden saatin kaç olduğunu anlayabileceği kadar aydınlanmamıştı henüz. Sağında kardeşi, kardeşinin yanında annesi yatıyordu. İkisi de uyuyordu. Komşu damlarda da bir kımıltı yoktu. Acaba saat altı oldu mu? Annesiyle kardeşinden yana bir göz attıktan sonra yorganı üzerinden sıyırdı. Ayaklarını sarkıtıp kerevetten aşağı kaydı. Çömelmiş, biraz durup çevresini dinledi. Sonra uzanıp yatağının başucunda, yastığın arkasında duran pantolonuyla ceketini aldı. Sofaya inen tahta merdivenin basamaklarını sessizce inmeye koyuldu. Sofaya gelince pantolonuyla ceketini çarçabuk giydi. Sokak kapısına götüren merdivene yöneldi. Son basamağı inince sağa dönüp merdivenin altına eğildi. Burası karanlıktı. Elini dip tarafa sokup körlemesine sağa sola gezdirdi. Gazeteye sarılı bir paket çıkardı az sonra. Hayli uğraşıp sokak kapısının sımsıkı sürülmüş sürgüsünü geriye doğru çekti, kapıyı açtı. Arkasına bakmadan, hızlı hızlı yürüdü.

Köşe başına varınca birden ferahladı. Caddeye çıktığında gün iyice aydınlanmış, ortalık canlanmıştı. Açılan dükkân kepenklerinin sesi, giderek çekilen sessizliğin ortasında tiz ve duru işitiliyordu. Saathaneye baktı; beşi yirmi geçiyordu. Korktuğu gibi geç kalmamıştı. Dörtyol ağzına vardığında arkadaşı henüz görünürde yoktu. Karşı köşedeki büyük camlı kahve açılmış, yola bakan cephesine birkaç erkenci sabah müşterisi gelip oturmuştu. Kapının hemen yanında bir salepçi, arkalıksız iskemlesinde, ara sıra, uykulu sesiyle sessizliğin koynuna bağırıyordu: “Salep, salep, sütlü salep!”

Gözlerini arkadaşının geleceği yöne çevirdi. Bomboş uzanıyordu yol. Kaldırımın kenarına oturdu. Elindeki paketi dizinin üzerine koydu. İçinde bir hoş duygular kımıldanmaya başlamıştı. Az öncesine kadar büyülü havasını yaşadığı yeni bir hayata atılıyor olmanın tüm güzelliği ve çekiciliği birden uçup gitmişti. Altındaki kaldırım taşının soğuğundan başka bir şey hissetmiyordu şimdi. İlerde arkadaşıyla birlikte yaşayacağı hayatı, zihninde

değişik tablolar halinde tasarlamaya çalıştı. Tabloların her zamanki sevimliliği ve sıcaklığı yoktu; soluk, renksiz, ölgün, adeta verilen bir buyruğa uyar gibiydiler.

Üzerine oturduğu taşın soğuğunu zamanla daha çok duymaya başlamıştı. Gözkapakları da uykusuzluktan zorlukla açılıp kapanıyordu. Evde olsa yatıyor olacaktı henüz. Ancak çay pişip sofra kurulduktan sonra, annesinin o tatlı, sevecen sesi kendisini kahvaltıya çağıracaktı. Ama o, bu seste bir yapmacıklık, bir sahtelik buluyor, sabahları işitmemek için her seferinde yorganı daha fazla başına çekiyordu. Kim bilir, artık sabahları nerde uyanacaklardı? Şüphesiz hiç tanımadıkları yerlerde, tanımadıkları sabahlar içinde. Ailesinden ve şimdiye kadar yaşadığı yerlerden ayrılmakla yitireceği şeylerin bir hesabını yapmak istiyormuş, o âna kadar buna fırsat bulamamış gibi, geçmiş yaşamını bir bir gözlerinin önünden geçirdi. Derken, bir karaltı belirdi karşısında. “Kalk!” dedi kalın bir ses. “Haydi, gidiyoruz!” Başını kaldırınca arkadaşını gördü. Ceketsizdi; iri vücuduna dar gelen kısa kollu, kareli bir gömlek vardı üzerinde. Yuvarlak yüzünü ağır bir sessizlik örtüyor; küçük, yeşil gözlerinden meydan okuyan, tuttuğunu koparan bir ifade taşıyordu. Sesinin tonunu değiştirmeden: “Haydi!” dedi; “Gitmiyor musun!”

Bu çağrıyı bekliyormuş gibi fırlayıp kalktı ayağa. Asfalt üzerinde, istasyona doğru yürümeye koyuldular. Arkadaşının yanına bir şey almayışı dikkatini çekti. “Sen paket falan almadın mı?” diye sordu. “Yoo... Paketi ne yapacağım?” diye cevap verdi arkadaşı; “Bir şey gerekince gittiğimiz yerden alırım.” Hakkı var, diye geçirdi içinden. Kendi paketinde de fazla bir şey yoktu; bir gömlek, bir atlet, bir don, bir de kitap. Kitap Almanca Metot Alge idi. Bu yıl ortaokulda, birinci sınıfta yarılamışlardı. Almanca çalışmaya başlayalı daha bir yıl olmasına karşın, bu dili artık öğrenmiş sayıyordu kendini. “Ben Almanca Metot Alge ’yi aldım yanıma” dedi arkadaşına. Arkadaşı cevap vermedi. “Almanların yanında çalışırken okuruz” diye ekledi. Arkadaşı, “Sen bana öğretirsin...” dedi. Böylelikle başlayan konuşma gittikçe canlanıp kızıştı. Yeniden planlar yapıldı. Hayaller kuruldu. Bu üç aylık yaz tatili boyunca Mersin ’de yol yapan Almanların yanında çalışacaklar; üç ay sonra paydos; her birinin cebinde bir binlik, Antakya ’nın yolunu tutacaklardı. Orda yatılı bir okula yazılacaklar, yaz gelince yine kış için çalışıp para kazanacaklardı. Ne ana,

ne baba eline bakacaklar, kendileri kazanıp kendileri yiyecekler, kendi başlarına buyruk, gönüllerince yaşayacaklardı.

İlerdeki özgür hayatın ateşi ikisini de yeniden iliklerine kadar sarmış, büyülü çemberine almıştı. Geride kalan her şey yine fena ve yine ışıl ışıldı önleri. Yaşanacak, tadı çıkarılacak bir hayat dört gözle onları bekliyordu. Farkında olmadan adımları hızlandı. Çok geçmeden istasyon binasına vardılar. Mersin treninin kalkmasına daha on beş dakika vardı. Biletleri aldılar. Üçüncü mevki boş bir kompartıman bulup pencere kenarına oturdular.

Tren kalkınca, ikisi de pencerenin önünde durup dışarısını seyre koyuldu. Öbür hatlar üzerinde hareketsiz duran lokomotif ve vagonlar, peron boyunca ayakta dikilen ya da gezinen insanlar ilkin yavaş, sonra hızla gözlerinin önünden geçti. Az sonra istasyon binası geride kaldı; alabildiğine bir düzlükte, pamuk tarlaları arasında ilerlemeye başladı tren. Tarlalarda çalışan, eğilip kalkan insanlar göze çarpıyordu. Hava iyice ısınmıştı. Topraktan sıcak buğular yükseliyordu. Bir vakit dışarısını seyrettikten sonra tekrar yerlerine oturdular. “Akşam gene bizim analıkla kavga ettim...” dedi arkadaşı. Bir soru bekliyormuş gibi biraz durup devam etti: “Akşam gittim eve, baktım yemek vermiyor, beni aç bırakacak; başladım sövmeye. Tam elini kaldırdı, vuracakken elini tuttum. ‘Dur! ’ dedi, ‘Akşam baban gelirse ben sana sordurturum. ’ ‘Sordur! ’ dedim ben de, ‘Sordun, n ’olacak? ’ Akşam erkenden yattım. Sabahleyin baktım ki daha uyuyorlar, hemen usulca pır!” Bunları söylerken iyi bir iş yapmış olmanın memnunluğu okunuyordu yüzünde; dudaklarında hafif bir gülümseme vardı. Sözlerini bitirince kalkıp kompartıman kapısını örttü. Sıranın üzerine arkaüstü uzanıp ellerini başının altında kilitledi. “Ben biraz uyuyacağım” dedi ve gözlerini kapadı.

Bir vakit, arkadaşının yatışını izledi. Kareli gömleğinin altından geniş göğsünün derin soluklarla inip çıktığını görüyordu. Sonra, gözleri kollarına kaydı arkadaşının; gömleğin kısa kolları altında güçlü, iri pazular. Bakışları bir süre, arkadaşının derin bir sessizlik içinde dinlenen yüzünde dolaştı. Ansızın ılık bir güven duygusu boy verdi içinde. Bütün korkuları ve düşünceleri uçup gitti. Toplu ve sağlam vücuduyla önünde yatan arkadaşından esip gelen bir huzur havası kendi zayıf ve narin varlığını

önüne katıp götürdü. Usulca pencereye yaklaştı. Dirseklerini pencere kenarına dayayıp başını avuçları içine aldı, dışarısını seyre koyuldu. Birden, kafasına türlü hayaller, düşünceler üşüştü. Evin şu andaki durumunu merak etti. Annesini, küçük kardeşini, evin içindeki diğer akrabalarını birer birer gözünün önüne getirdi. Sakindi; tıpkı bir düş görüyormuş gibi yapıyordu bunu.

Aradan hayli bir zaman geçti. Tren ara istasyonlara geldikçe biraz dinleniyor, sonra tekrar geniş düzlükler arasından yoluna devam ediyordu. Sıcak adamakıllı bastırmıştı. Trenin gittiği yönden doğru ılık bir yel yüzüne çarpıyor, saçlarını dağıtıyordu. Pencerenin pervazına dayalı dirsekleri ağrımaya başlamıştı. Pencerenin önünden çekilip yerine oturdu. Gözleri, kendiliğinden, arkadaşının değirmi yüzünde, geniş göğsünde, iri pazulu kollarında dolaştı. Arkadaşı hâlâ uyuyordu. Yalnız ilkinki durumunu biraz değiştirmiş, az bir şey kendisinden yana dönmüştü. Kalın, etli dudaklarının arasındaki hafif aralıktan kirli, sarımsı dişleri gözüküyordu.

Başını arkaya, kompartımanın tahta duvarına dayadı. Gözlerini önce hafif aralık yaptı, sonra tümüyle yumdu. Çok geçmeden, uyumaktan korkar gibi yeniden açtı gözlerini. Kompartımanın bagaj yerinde duran paketin içinden Almanca Metot Alge'yi çıkardı. Rastgele bir yerine açıp okumaya başladı. İlkin soruları okuyor, sonra gözlerini kapayıp zihninde okuduğu sorunun cevabını veriyordu. Bir ara, keskin bir düdük sesi işitti. Ardından kısa bir düdük sesi daha. Kompartımanın kapısı sert bir gürültüyle açıldı; yaşlı bir kondüktörün kalın sesi içeri süzüldü: "Bilet!" Pantolonunun arka cebinden biletini çıkarıp uzattı.

Gürültüye arkadaşı da uyanmıştı. Önce, yattığı yerden hafifçe başını kaldırıp baktı. Sonra birden kalkıp oturarak elini pantolonunun saat cebine soktu. Usulca bileti çıkarıp kondüktöre uzatırken, "Mersin 'e daha çok var mı?" diye sordu. "Beş dakika sonra Mersin 'deyiz." Pencereden bakınca, Mersin şehrinin gittikçe yaklaşıp büyüyen binalarını ve öğle güneşi altında ışıl ışıl bir deniz gördüler. "Amma da uyumuşum!" diye söylendi arkadaşı. Çok geçmeden, tren hafif bir sarsıntıyla küçük bir istasyon binasının önünde durdu.

İstasyondan şehir içine doğru uzanan asfalt yolu hızlı hızlı yürüdüler. Şehir içine gelince yavaşladılar. Oldukça kalabalık bir yolda gidiyorlardı. Gözleri

bulmakta geç kaldıkları bir şey arar gibi yolun iki yanında dolaşıyordu. Hiçbir dükkân ya da mağaza olmuyordu ki, tabelasını okumadan geçsinler. Kulakları da çevrelerindeki konuşmaları elden geldiğince kaçırmamaya çalışıyordu. Almanca bir söz, Almanca bir yazıyla karşılaşmadan bir hayli ilerlediler. Deniz kıyısına sapan bir sokağın başında ansızın durdular. Sokağın epey aşağısında, büyücek bir binanın önünde duran iki kişiye takıldı gözleri; ayaklarında kısa şortlar, üzerlerinde kısa kollu gömlekler vardı; başlarına, turistlerin giydiği geniş siperli şapkalar geçirmişlerdi. Sarı saçları güneş altında pırıl pırıldı. Adana ’da çok görmüşlerdi böylelerini; barajda çalışan Alman mühendisler ve ustabaşılar da tıpkı böyle giyiniyordu. “Bunlar Alman olacak...” dedi arkadaşı; “Hadi, git bir konuş bakalım!”

Şimdi bütün iş onun omuzlarına yüklenmişti. Duraksadı. Bildiği Almanca bir anda silinip gitmişti belleğinden. En çok ezberinde olan cümleler bile, kendisi hatırlamaya çalıştıkça uzaklaşıyor, birbirine karışıyor, zihninin en derin köşelerine kaçıp saklanıyordu. Şu anda gideyim, dese bile adamlarla bir şey konuşamayacak; buralara çalışmak için geldiklerini, yanlarında iş aradıklarını onlara dünyada anlatamayacaktı.

Arkadaşı, yorulmuş gibi, yolun kenarına oturmuş bekliyordu. Hâlâ durduğunu görünce, “Hadi! Ne bekliyorsun? Şimdi gider seninkiler!” diye tekrarladı. Arkadaşına dönüp “Bunlar Alman’a benzemiyor...” dedi birden; “Bunlar İngiliz; yüzlerinden belli... Boyları da uzun.” “Olsun!” dedi arkadaşı; “İngiliz olsun; onların yanında çalışırız. Türkçe bilirler belki.” Arkadaşının bu sözlerine kızdı. “Biz buraya Almanların yanında çalışmaya geldik!” dedi; “Ben İngilizlerin yanında çalışmam.” Sonra, “İstersen, sen git çalış!” diye ekledi. Arkadaşının önünden yürümeye başladı. Arkadaşı da biraz geriden onu izledi. Bir sürü dar ve ıssız sokaktan, kalabalık caddeden geçtiler. Girdikleri bir sokaktan deniz kıyısına çıktılar. Sonra tekrar şehrin içine saptılar. Ama bütün bu dolaşma sırasında, başlangıçtaki gibi öyle, bir an önce bulmak istedikleri bir şeyi arayan halleri yoktu; buralara gezmeye gelmişlerdi sanki, dönüş zamanı yaklaşmış gibi hızlı hızlı yürüyorlardı.

Arkadaşının deminki sözleri bir an olsun hatırından çıkmıyordu. Bu sözleri kafasında büyütüyor, arkadaşına kızmak için bu sözlerde olmayacak anlamlar sezinliyor, arkadaşını burda bırakıp Adana ’ya dönmek geçiyordu

içinden. Yürüye yürüye şehrin dışına çıktılar. Arkadaşı, yanlarında çalışacakları Almanları kendi başlarına bulamayacaklarına inanmış gibi, ordan geçen yaşlı birine dönüp “Dayı” dedi, “Burda Almanlar varmış; yol yapıyorlarmış... Biliyor musun, nerde?” Adam biraz düşünüp “Bilmiyorum” diye cevap verdi. Sonra, “Burda Almanlar falan yok!” dedi. Yolundan alıkonulduğuna adeta kızmış, yürüdü.

Tekrar yolu tuttular. Gidecekleri yerin önemi yokmuş gibi, yolun nereye varacağından habersizdiler. Az sonra, ilerde bir teneke tabela çarptı gözlerine; beyaz zemin üzerinde kırmızı bir ok işareti gittikleri yönü gösteriyor, altında iri harflerle “Silifke, 205 km.” yazısı okunuyordu. Güneş tam tepelerine gelip durmuş, temmuz sıcağı ciltlerini yakıp kavurmaya başlamıştı. Sıcaktan arkalarındaki isilikler iğne gibi batıyordu. Karınları da iyice acıkmış, adamakıllı yorulmuşlardı. Ufak bir taş köprüden geçtiler. Köprünün bitiminde sağa, denizden yana dar bir yol ayrılıyor, yolun başındaki tahta bir tabelada “Plaja Gider” yazısı göze çarpıyordu. Önceden karar vermişler gibi, bu yola saptılar. Yol asfalttı. İki yanında çam ağaçları uzanıyordu. Ağaçların koyu gölgesinde yürümeye koyuldular. Denizden esen serin rüzgâr yüzlerindeki, alınlarındaki terleri kurutup sırsıklam gömleklerini vücutlarına yapıştırıyordu. Derken, ilerde, ağaçların arasında plaj gözüktü. Arkasında yıldız yıldız bir deniz; durgun, ölü.

Arkadaşı denizi görünce hafiften bir şarkı tutturdu: “Sigaramın dumanı, yoktur yârin imanı...” Ayaklarında derman kalmamıştı. Şu koyu gölgeli ağaçlardan birinin altına uzanmak geçiyordu içinden. Başı zonklamaya başlamıştı. Her adım atışta kafasına ağır bir balyozun indiğini duyar gibiydi. Karşıda birden görünen deniz kendisini daha da yormuş, halsizleştirmişti. Az sonra bu gölgeli, serin yolu bırakıp temmuz sıcağına çıkacaklarını düşündükçe bir kırıklık, bir bitkinlik duyuyordu vücudunda. Yanında neşe içinde yürüyen arkadaşına dönüp “Nereye gidiyoruz?” diye sordu. Arkadaşı bu soruyu çoktan bekliyormuş gibi, “Nereye olacak, plaja!” diye cevap verdi. “Biraz yüzer, sonra yine Almanları ararız.”

“Ben yüzmem.”

“Sen kıyıda oturursun.”

Çok geçmeden plaja geldiler. Oracıktaki bir barakadan ekmek, peynir, domates aldılar. Hemen barakanın gölgesinde oturup yediler. Yemekten sonra arkadaşı hemen soyundu. "Elbiselere göz kulak ol!" dedi giderken. Az sonra, kendini denize atıp yüzmeye başladı.

Arkadaşı gidince, barakanın sıcak gölgesinde, sıkıntı içinde, zamanın geçmesini bekledi. Bazen gözleriyle epey açıkta yüzen arkadaşını izliyor, bazen plajın paralı bölümünde yüzenleri seyrediyor, içindeki sıkıntı bir türlü gitmiyordu. Birkaç kez, serinlemek için gidip denizde elini, yüzünü, ayaklarını yıkadı. Hatta yüzmek de istedi bir ara; bu yaz, evden gizli ırmağa bir-iki gidip çimmiş, yeni yeni kulaç atmasını öğrenmişti. Derken, bir korku düştü içine; vazgeçti.

Ancak ikindiüstü tekrar yola koyulabildiler. Arkadaşı iyice yorulmuşa benziyordu. "İstersen doğru istasyona gidelim..." dedi; "Nasıl olsa Almanları burda bulamayacağız. Adana 'da nerde olduklarını anlar, tekrar geliriz. Barajdaki Almanlardan sorarız."

İstasyona geldiklerinde, trenin kalkmasına daha epey vardı. Boş bir kompartıman bulup oturdular.

Akşamüzeri, trenin kalkmasıyla birlikte bütün yorgunluğu ve sıkıntısı geride kaldı. Yavaş yavaş karanlığa gömülen denizi, gittikçe küçülüp gözden kaybolan binaları, yol yapan Almanlarıyla Mersin şehri, yine alabildiğine bir çekiciliğe büründü gözlerinde. Pek sıkıcı geçen gün güzelleşti. Çam ağaçlı, serin, gölgeli yol deniz, bir barakanın gölgesinde yemek yiyişleri, şehrin sokaklarında dolaşmaları, hepsi güzelleşti. Bir dahaki sefere Almanca'yı daha iyi öğrenip buralara geldiğinde Almanları bulmakta güçlük çekmeyecekti.

Bir ara kompartımanlarının kapısı açıldı; köylü kıyafetiyle orta yaşlı bir yolcu girdi içeri. Karşılarındaki sıraya oturur oturmaz konuşmaya başladı. Nerden geldiklerini, nereye gittiklerini sordu. Almanların yanında çalışmak için Mersin 'e gittiklerini, ordan döndüklerini öğrenince, "Ben Almanları Silifke 'den gelirken gördüm, yol yapıyorlardı" dedi. Bir vakit, Almanların çalışkanlıklarından, dürüstlüklerinden söz etti. Sonra anlatmaktan yorulmuş gibi, köşeye çekilip uyuklamaya başladı.

Akşam karanlığı iyiden iyiye çökmüş, hava serinlemişti. Kendini her zamankinden daha sağlam, güçlü ve taze hissediyordu. Ağır ağır bir hayal seline kapıldı. Ne var ki, bu kez hayalleri her zamankinden daha gerçekleşebilir görünüyordu. Mersin şehri Silifke ’ye bıraktı yerini. Yeni hayallerini pencereden dışarısını seyreden arkadaşına açmak istedi. Arkadaşı sessiz, kendisini dinledi. Sonunda, “Ben Adana ’da havaalanında çalışacağım” dedi; “Orda bizim komşu bir usta var; söz verdi, beni yanına alacak. İstersen sen de gel, beraber çalışırız.” Hiç beklemediği bu sözler üzerine bütün hayallerinin bir anda yıkılır gibi olduğunu hissetti. Sonra, adeta bunları yalnız da gerçekleştirebileceğini göstermek ister gibi, “Hayır” diye cevap verdi; “Sen çalış... Ben Silifke ’de Almanların yanında çalışacağım; orası daha iyi.” Kompartımanın penceresinden başını çıkarıp uzakta görünen Adana şehrinin ipil ipil ışıklarını seyre koyuldu.

Kadın ve Kocası[12]

Evin yolunu yarılamıştım ki, yağmur iri iri atıştırmaya başladı. Adımlarımı açtım. Hızlı yürümek yordu, terletti beni. Bir ara başım döner gibi oldu. Midemde bir kazıntı. Yükseköğrenim görmek üzere geldiğim bu uzak kentte evden yollanan üç-beş kuruşla ayın sonunu getiremiyor, sağdan soldan borç alıyor, pek çok gün yarı aç dolaşıyordum.

Rastgele bir mağazanın vitrininin önünde durdum. Vitrinde sergilenen ayakkabılara bakarken, o yakında oturan bir arkadaş geldi aklıma. Ben yaşta biri; sanat okulunu bitirmiş, elektrik idaresinde çalışıyor, şimdiden eli para görüyordu. İkide bir gelip beni kaldığım evin sandık odasından alıyor, evlerine yemeğe götürüyordu. Annesi de çok seviyordu beni. Kırk yaşlarında, halim selim, halden anlayan bir kadındı. Daha çiçeği burnunda taze bir gelinken kendisinden hayli yaşlı kocasıyla köyden kente göçmüşler, üç-beş karışlık bir arsa üzerinde adamın tek başına kurup çattığı iki odalı bir gecekonduya yerleşmişlerdi. Arkadaş beni yemeğe götürmek için geldiğinde, bazen gitmeyeceğim, diye ayak direyince, annesinin benim için, sakın onu almadan dönmeyesin, diye kendisine sıkı sıkıya tembih ettiğini söylüyordu.

Kadın beni seviyor, el üstünde tutuyor, bana yakınlık gösteriyordu. Ellisini geçkin, iri yarı, güçlü kuvvetli bir adam olan kocası da aslında iyi biriydi. Köyden kente göçtüklerinde epey bir zaman sağda solda, ağır hafif demeyip ne iş bulursa çalışmış, kazandığı parayı kuruşu kuruşuna getirip karısının eline tutuşturmuştu. İçki, sigara nedir bilmezdi; okuyup yazması yoktu. Dobra dobra konuşan, sözünü esirgemeyen, patavatsız, biraz kaba bir insandı. İleri geri konuştuğu için, kadın kaç kez benim yanımda kocasını tersleyip susturmuştu. Bazen de aynı şeyi oğlu yapmış, adam her seferinde boynunu büküp sesini çıkarmamıştı. Ama benim hoşuma gitmiyordu bu; ikide bir olur olmaz nedenlerle adama yüklenmelerine, ağzından çıkan yersiz bir sözü o saat ağzına tıkmalarına üzülüyordum. Kadının adama göre az buçuk bir okumuşluğu vardı; küçükken başını örtüp koltuğunun altına işlemeli bir kese içinde Mushaf ’ı sıkıştırarak köy camisinin yolunu tutmuş, kendisi gibi başı örtülü, uzun etekli küçük kız çocuklarıyla cami imamından

Kuran dersi almıştı. Köye okul açılınca, bir yıl da burda okumuş, yeni yazıyı tam heceleyip söktüğü sıra kısmeti çıkınca, el kadar bir çocukken gözünü dünya evinde açmıştı. Daha bebeklerle oynayacağı yaşta bebek sahibi olmuş, çocukluğuna doymadan çoluk çocuğa karışmıştı. Hani adama bakarak inceydi kadın; buna kuşku yoktu. Ana-oğul ikisi iki yandan adamı küçümsüyor, bir sözüyle ya da bir davranışıyla cahilliğini açığa vurmasını önlemek için ellerinden gelen çabayı gösteriyor, bunu da benim önümde, benim için yapıyorlardı.

Doğrusu ilk zamanlar, oğlundan ve karısından gelen saldırılar karşısında adamın kızıp köpüreceğini, bağırıp çağıracağını sanmıştım. Ama hiç öyle olmadı. Adam hemen siniyor, “Ne söyledik ki hanım, Allah Allah!” deyip sesini keserek boynunu büküyordu. Ana-oğul adama çıkıştıkça, ben oturduğum yerde bir tedirginlik duyuyor, odada bulunmasam adamı rahat bırakacaklar, düşüncesinin ağırlığı altında eziliyordum. Bir defasında adamdan yana çıkacak, kendisini birkaç sözle savunacak oldum; arkadaş hemen atıldı, “Sen bilmezsin abi...” dedi; “Babam her zaman böyledir!” Bunun üzerine, bir daha aynı şeyi tekrarlamayı göze alamadım.

Köyden kente göçmelerinden bir yıl sonra adam Demiryolları Cer Atölyesi ’nde düzenli bir iş bulup çalışmaya başlamıştı. Sabahtan akşama kadar akkor demirlerin üzerine cüsseli vücudunun, kalın pazulu kollarının var gücüyle balyozları indirip içini, adeta bilmediği, bilmek de istemediği bir düşmana duyduğu hınçtan yuyup arındırıyordu. Akşam eve dönünce de hemen kolları sıvayıp bahçedeki işlerle uğraşmaya koyuluyordu. Kendi eliyle açtığı kuyudan kova kova su çekiyor, bahçenin sağına soluna ektiği nane, maydanoz, biber gibi sebzeleri suluyordu. Neden sonra iyice yorgun düşmüş, ayağına geçirdiği eski ve soluk pijamayla sedirin bir köşesindeki minderin üzerine kuruluyor, büyük bir iştah ve sabırsızlıkla önüne çıkarılacak yemeği gözlüyordu. İri bir göbeği vardı adamın, midesine pek düşkündü. Bazen, bol ve lezzetli yemeklerin yüzü suyu hürmetine bütün gün balyoz sallayıp akşamları da karısının ve oğlunun aşağılamalarına göğüs gerdiğini düşünüyordum. Ama ne olursa olsun, adam benim gözümde ailenin başı, evin orta direğiydi. Bunu elimden geldiği kadar kendisine sezdirmeye çalışıyor, dışardan gelip odaya girdiğimde, ilkin gidip onun elini öpüyordum. Ardından onunla ordan burdan konuşmaya başlıyor, bir şey söyleyecek oldu mu, dikkatle dinliyordum. Kimi akşamlar, adam

daha işten dönmeden biz arkadaşla gelip odaya yerleşiyorduk. Benim oracıktaki bir sandalyeye iliştiğimi görünce, arkadaşla annesi beni, daha rahat edersin, diyerek zorla sedire oturtuyor, köşedeki minderi de altıma veriyordu. Derken adam işten dönüyor, odaya girer girmez, ben altımdaki minderi onun bilip, daha doğrusu onun olmasını dileyip ayağa kalkıyordum. Bunu görünce, “Otur evladım, otur sen!” diyordu kadın; “Amcan mindere bakmaz, öyle de oturur.” Öte yandan, “Sen rahatına bak, abi!” diyordu arkadaş da. “Babam alışkındır, nereye olsa oturur.” Ama ben ayakta bekliyor, kadınla arkadaştan çekinip yerimi açıkça adama bırakmayı da göze alamıyordum. Minderin önünde bir süre dikiliyor, arkadaş, “Otur Allahaşkına abi, rahatına bak sen!” diye üsteleyince, çaresiz oturuyordum.

Adam, olup bitenler kendisiyle ilgili değilmiş gibi sesini hiç çıkarmıyor, elinde iri baklalı siyah bir tespih, sedirin mindersiz bir köşesine çöküyordu. Beş vakit namaz kılıp fırsat buldukça camiye gidiyor, cuma günleri camide dinlediği vaazlardan hoşuna giden bölümleri, kimi akşam evde anlatmaya kalkıyordu. Vaazda geçen dinsel içerikli bir öyküyü, bir kıssayı aktarırken unuttuğu ya da yanlış kullandığı isimler oluyor, hemen bunları düzeltiyordu kadın; çoğu zaman da anlatılan öyküyü ya da kıssayı daha başında adamın ağzından alıp kendisi sürdürüyordu. Ben, sözü yarıda kesilen adamın yeniden konuşmasına fırsat vermek için, anlattıklarıyla ilgili sorular soruyordum. Ama her seferinde kadın erken davranıyor, soruları da kendisi yanıtlıyordu. Adamla kadının askerde bir oğlu ve altı-yedi yaşlarında bir kız çocukları daha vardı; bazen kız odanın içinde bağırıp çağırıyor, haldır huldur ordan oraya koşuyordu. Pek fazla yaramazlık yapınca kadın çocuğu haşlıyor, hatta kafası kızdı mı, benim önümde pataklamakta sakınca görmüyordu. Ama adam aynı şeyi yapmaya kalkınca hemen atılıyordu oradan: “Sus sus! Daha çocuk o! Onun yaşındayken ben de öyleydim.”

Ne yalan söyleyeyim, adamdan çekinmiyor değildim. Kendimi adamın yerine koyuyor, oğlumun evime sık sık yabancı bir erkekle geldiğini ve o yabancının yemeğe kaldığını düşünüyordum. Sanırım memnun olmazdım pek. Ama adam beni karısından kıskansa, bunda haksız sayılmayacağını geçiriyordum içimden. Ve günlerden bir gün adamın gerçekten beni kıskandığını anladım.

Akşamdı. Sofraya yeni oturulmuştu. Ben, her zaman sofranın kadından elden geldiğince uzak, arkadaşa yakın bir köşesine oturmaya bakıyordum. İlk birkaç lokmadan sonra arkadaş, o gün eve gelirken yolda komşu kadına rastladığını söyledi; kadının selamını annesine iletti. Sonra bana dönerek, "Çok Müslüman bir kadındır abi..." dedi; "Beş vakit namazındadır. Elinden Kuran düşmez." Kadın, "Zaten onlar soycak öyledir!" diye atıldı hemen; "Kızı Hasibe de tıpkı anası gibidir, yabancı erkek karşısına dünyada çıkmaz." Sözün burasında adam kendini tutamayarak parladı. Sanki o âna kadar iri bir lokmayı ağzında evirip çevirmiş ama bir türlü yutamamış, derken onu gerisingeri çıkarmıştı ağzından: "Müslüman kadın saçının bir telini bile yabancı erkeğe göstermez!" dedi sert, suçlayıcı. "Mahremdir çünkü, günahtır. Müslüman kadın başını örter."

İlk anda bir tuhaf oldum. Lokma boğazımda düğümlendi; kaşık elimde, kalakaldım. Yabancı olarak o anda evde bir tek ben bulunuyordum. Kadının da başı o akşam inadına açıktı. Bir an kendimi yabancı görmeyeyim, adamın sözlerini üstüme almayayım, dedim. Ama kadın parladı hemen: "Sırası mı şimdi bu lafın! Sofra başında her vakit bir terslik çıkarmadan duramazsın. Şimdi şurda yabancı kim var?" Kadının sesi kavga edercesine dikti: "Otur işte güzel güzel, yemeğini ye!" Arkadaş da, "Kusura bakma sen abi!" diye ekledi. "Babamın huyunu biliyorsun. Bazen ileri geri konuşur, patavatsızdır biraz!" Sonra babasına dönerek, "İyi mi ettin yani!" diye çıkıştı; "Sofra başında bile bir tatsızlık çıkaracaksın..."

Adam bu sözler karşısında her vakit olduğu gibi sindi; "Ne söyledik ki canım, Allah Allah!" deyip sustu. Boynunu büküp hiç azalmamış bir iştahla önündeki tarhana çorbasını kaşıklamaya devam etti.

Ben sesimi çıkarmadım. Beni ilgilendirmez, gözüyle bakmak istediğim bir şeyin benimle ilgisini, kadınla oğlu açıkça ortaya koymaya çalışmıştı. Olup bitenler üzerine bir tavır takınmam gerektiğinin farkındaydım. İlkin elimden kaşığı bırakarak kalkıp gitmeye niyetlendim. Sonra adamı düşünerek vazgeçtim. Ama o akşam her zamankinden erken ayrıldım evden. Kapının önünde ayakkabılarımı giyiyordum ki, "Bakma sen ona evladım!" diye tekrarladı kadın; "Sen onu bilirsin..." Adamın işitmesinden çekinerek, "Biliyorum teyze..." dedim fısıldar gibi. Baktım, arkadaş da ayakkabılarını

giyiyor, “Gelme sen, geç oldu” dedim. Ama arkadaş, “Yok canım, daha erken...” diye yanıtladı. “Hava güzel, aşağıya kadar geçiririm seni.”

Bahçe kapısından çıkıp yan yana yürümeye başladık. Aynı sorun: “Babamın patavatsızlığını...” Ben, sözü değiştirmeye çalıştım. Bu konu üzerinde daha fazla durulmasını istemiyordum. Hemen yol üzerindeki evlerin birinde, arkadaşın gönlünü kaptırdığı bir kız vardı. Mahalledeki dükkânların birinde alışveriş yaparken kızı yalnızca bir kez görüp birkaç kelime konuşmuş, bu kadarı da yetmişti. Söylediğine göre, kızın sarı saçları, iki uzun örgü halinde omuzlarından aşağı dökülüyordu; beyaz tenli, ufak tefek bir şeydi, henüz ortaokula gidiyordu. Tam kızın evinin önünden geçiyorduk ki, “Acaba şimdi yatmış mıdır?” dedi arkadaş. Vakit hayli geç olmasına karşın, evin sokağa bakan odasında ışık yanıyordu. Perdeler sıkı sıkı kapatılmıştı. Yolun karşısında, evin önünde durduk. Ben, evden görürler diye çekiniyordum. Arkadaş oralı değildi. Seviyordu. Yeni tanışmıştı kızla ve seviyordu. Küçük kardeşiyle kıza bir mektup yollamıştı, cevap bekliyordu. Dikildiğimiz yerde bir elektrik feneri vardı. Arkadaş fenere daha yakındı; ben, fenerin biraz uzağında duruyordum. Arkadaş ha bire kızdan, kızın ne şirin, ne sevimli biri olduğundan söz ediyordu, ben de dinliyordum. Arkadaşın gözü penceredeydi; vakit vakit perdeye hareketli gölgeler düştükçe heyecanlanıp beni dürtüklüyor, “Bak bak! O galiba! Vallahi o!” diyordu. Hava ayazdı, üşüyordum. Ama ben gitmek istedikçe, arkadaş, “Biraz daha duralım abi, n ’olur...” diyordu, duruyorduk.

Bir ara evin kapısı hafifçe aralandı; ufak bir kedi, merdivenin taş basamaklarından ağır ağır indi. Bunu gören arkadaş, “Bu onun kedisi!” dedi ve koşar adım aradaki yolu geçip eve doğru yürüdü. “Boş ver! Ne yapacaksın kediyi, gel buraya!” diye seslendim arkasından. Baktım dönmedi, elektrik fenerinden biraz daha beriye çekildim. Hiç sakınmadan, evin taş basamaklarından çıktı arkadaş. Çok sevilen birinin bir evin balkonundan ya da penceresinden attığı bir gonca gül gibi, yumuşacık ve incitmeden yakalayıp kucağına aldı kediyi, göğsüne bastırıp tatlı tatlı okşadı. Bir ara karşıdan seslendi bana: “Çok güzel bir kedi, abi! Kadife gibi tüyleri var!” Ben, duymazlıktan geldim, arkamı dönüp ağır ağır yürümeye başladım. Arada bir başımı çevirip arkadaşa bakıyordum. Bu kadarını da aşırı buluyordum doğrusu. Arkadaş, sonunda kediyi bırakıp döndü. “Boncuk gibi gözleri var, abi!” dedi; “Kim bilir, elleri günde kaç defa

dokunuyordur bu kediye! Bir gece çalıp götüreceğim. Evde bakar, beslerim...” Tam o anda kapının açıldığını bildiren gıcırtılı bir ses duyuldu. Kedi miyavladı; güçsüz, yavrumsu, sahibinin sesini özlemiş, alışık olduğu ellerce okşanmayı arayan bir miyavlama. Kapı aralığından ince bir ışık dilimi, taş basamaklardan kıvrıla kıvrıla inip yola düştü; uykulu bir ses kapının açılmasıyla beraber arkadaşın elinden bıraktığı kediyi içeri çağırdı: “Pamuk! Pamuk! Gel kızım! Gel yavrum! Hadi gel içeri, üşüyeceksin!”

Arkadaş arkamdan yetişmişti. Elimden tutup geri döndürdü beni, eve doğru çekti: “Gel abi, n ’olursun... Gel biraz daha!” dedi. Sesinde adeta yalvaran bir ton vardı. Az sonra yine evin önüne geldik. “Demin kapıyı açan anasıydı” dedi arkadaş, içerlemiş; “Çok lanet bir kadındır. Kız bir dakika sokağa çıksın, bırakmaz... Okula kendisi götürür, kendisi gider alır. Üstelik dövüyormuş... Dövülür mü abi? Melek gibi kız. Zengin bir bakkal akrabası varmış, kızı ona verecekmiş. Kendi kızı değil ki, üvey ana. Bakkal da yaşlı bir adam. Görsen abi, ne narin, ne ince kız; dokunmaya kıyamazsın... Daha on üçünde, belki o kadar bile değil. İpek gibi saçları, süt gibi beyaz teni var. Ah şu analığı olmasa! Çok hınzır bir kadın, abi! Çok hınzır bir kadın!”

Bir ara dayanamayıp “Sen git yat artık, evden beklerler” dedim arkadaşa; “Baban kızmasın sonra...” Bunun üzerine arkadaş, babasına atıp tutmaya başladı. “Babanı gücendirme” dedim ben; “Ne de olsa bugüne bugün evin büyüğü sayılır. Arada bir ileri geri konuşursa, hoş göreceksin.”

Evin önünde yine bir-iki gidip geldikten sonra, ben ayrılmak istedim. “N ’olursun abi, bir defa daha geçelim evlerinin önünden!” dedi arkadaş. Ama ben direttim: “Hayır! Git yat artık sen! Sabahleyin erken kalkıp işe gidiyorsun!” Sonra hoşça kal, deyip yürüdüm. Arkadaş yerinden kıpırdamadı. Ben birkaç adım ilerledikten sonra, “Yarın akşam beklerim abi!” diye seslendi peşimden; “Erken gel, babama bakma sen!”

“Olur...” dedim; “Yarım akşam uğrarım.” Kızın evinin önünden geçerken başımı şöyle bir çevirip baktım. Odadaki ışık sönmüştü. Arkadaşın davranışını biraz çocuksu, hatta yapmacık buldum. Arkadaş daha sonra da birçok akşam kızın oturduğu evin önünde gece geç vakitlere kadar gidip geldi. Kıza fena tutulmuştu, yanıp bitiyordu sevgiden. Kısa zamanda yemeden içmeden kesilmişti. Sabahları erkenden kalkıp kızı okula giderken yalnız yakalayabilir miyim, diye duraklarda bekledi; belki görebilir,

konuşabilirim umuduyla birçok gün işe gitmedi. Ama bir türlü kızı yalnız ele geçiremedi, yanında hep annesi oluyordu. Kızın küçük kardeşiyle yolladığı mektuba da bir cevap alamamıştı. “O lanet analığı yok mu!” diyordu ikide bir arkadaş; “Mektup belki de onun eline geçmiştir. Görsen abi, meymenet yok kadının suratında!”

Derken üzerine bir zafiyet geldi arkadaşın, ardından zatürreeye yakalandı. Böyle olacağı belliydi zaten. Çalıştığı işletmenin doktoruna gittik. Doktor muayene edip bir rapor yazdı. Sonra eve geldik. Pijama, havlu ve benzeri birkaç şey alıp hastanenin yolunu tuttuk. Biz evden çıkarken, annesi iki gözü iki çeşme ağlıyordu. Kadını avutmaya çalıştım: “İyi olur, merak etme teyze... Beş- on güne kadar bir şeyi kalmaz, sapasağlam çıkar hastaneden.”

Hemen her gün kadına uğruyor, “Gidecek bir şey var mı teyze?” diye soruyordum. Kadın bazen bir paket çamaşır, bazen biraz yiyecek ya da meyve tutuşturuyordu elime, bunları alıp hastaneye götürüyordum. Ziyaret günü olmadığı zamanlar kapıcılara yalvar yakar içeri giriyor, bazen de kimselere görünmeden kapıdan içeri dalarak, bir gölge gibi sessiz, merdivenleri tırmanıyordum. İlkin bir koridoru geçiyor, sağa dönüp altı yataklı geniş bir koğuşa geliyordum. Beni görür görmez, arkadaşın yüzü gülüyordu. Yatakta doğrulup kalkacakmış gibi yapıyordu ama ben hemen yetişip önlüyordum. Karyolanın bir ucuna ilişiyordum sonra, bir süre ordan burdan konuşuyorduk. Arkadaş her gittiğimde sormadan duramıyordu: “Onu görüyor musun abi?” Ben, “Görüyorum” diye yanıtlıyordum. “Nasıl?” diye soruyordu arkadaş. “İyi...” diyordum. “Ya kedisi?” “O da iyi...” Bunun üzerine, “N ’olur abi, bir gün getir şu kediyi de seveyim!” diyordu arkadaş. Ben, “Merak etme, yakında iyileşip çıkacaksın hastaneden” diye yanıtlıyordum. Arkadaş bana kolonya tutuyor, kendisine getirdiğim meyvelerden ikram ediyordu. Derken kalkıyor, ertesi gün yine uğrayacağımı söyleyerek evden bir şey isteyip istemediğini soruyordum. Sonra geldiğim gibi sessizce koridordan geçip merdivenlerden iniyor, kimselere görünmeden hastaneden çıkıp evin yolunu tutuyordum.

Bahçe kapısından girer girmez, daha uzaktan, “Teyze!” diye sesleniyordum. Kadın çıkıyor, getirdiğim haberi ayaküstü anlatmama izin vermeyerek içeri alıyordu beni. Ardından, “Nasıl karaoğlan?” diye soruyordu. “İyi...” diyordum; “Dünküne göre daha iyi.” “Kalkıp oturuyor mu artık?” “Vallahi

teyze, o istiyor ama ben bırakmıyorum yorulur diye. Biraz yağla reçel istedi...” “Olur...” diyordu kadın sevinerek; “Akşam babası gelsin, aşağıdaki bakkala yollar, biraz yağ aldırtırım; manavdan da biraz vişne alır, akşam reçel yaparım, kavanozlara koyar, hazırlarım.”

Ben, biraz oturduktan sonra kalkmak isteyince kadın bırakmıyor, “Otur, otur, erken daha. Bir kahve yapayım da iç!” diyordu. Ardından hemen kalkıyor, ikili cezveyi alıp ateşe sürüyordu. Kahve pişerken, oğluna dair kadına anlatabileceğim hoşa gidecek ayrıntılar arıyordum kafamda. Kadın beni dinledikçe seviniyor, memnun oluyordu. “Diline sağlık!” diyordu ikide bir. Ben kapıdan çıkıp giderken de, “Allah razı olsun!” diye ekliyordu; “Sen de olmasan ne yaparız? Babası işte çalışıyor. Benimse halim yok kalkıp bir yere gidecek...”

Bir gün hastaneden öğleye doğru döndüm eve. Bahçe kapısından girip yan yana iki küçük odaya yaklaşırken, pencerelerin birinden içeri kaydı gözüm. Kadın, küçük kızıyla yemeğe oturmuştu. Geri dönecek oldum. Kız geldiğimi görmüştü; hemen annesine müjdeledi. Kadın da daha beni görmeden, “Gel içeri, gel! Kimse yok rahatsız olacak!” diye seslendi. Sonra sofradan kalktığı gibi bana kapıyı açtı. Girmek istemedim ilkin; “Yemek yiyorsunuz, şimdi rahatsız etmeyeyim...” dedim. “Sen bize bakma, biz senin yanında da yeriz” dedi kadın. “İkindi üzeri ben yine uğrarım” dedim. Kadın, “Gel, şimdi gel, geç otur içeri!” diye üsteledi; “Hem, bir mektup var bizim asker ağadan, okursun!” dedi.

Kadının benim arkadaştan iki yaş büyük oğlu, Anadolu ’nun uzak bir köşesinde askerlik görevini yapmaktaydı. Arkadaş hastanede olduğuna göre, mektup yazma ve okuma işi bana düşüyordu. İster istemez girdim içeri. Burnuma bir kavun kokusu geldi. Gözüm, odanın ortasına kurulmuş yer sofrasına ilişti. Geniş bir bakır sini üzerinde çukur bir tabakta taze fasulye, orda burda ekmek dilimleri, yerde de yarım bir kavun. “Doğru sofraya! Sen yemek yememişsindir...” dedi kadın; “Gel haydi, gel!” Ben, sofraya oturmamakta diretince, “Dur, sana ayrı koyayım; orda, sedirin üzerinde yersin” dedi ve kalkıp dışarı çıktı. Arkasından seslendim; “Zahmet etme teyze!” dedim; “Ben yerde de yerim.”

Çok geçmeden bakır bir tepsi içinde bir tabak dolusu fasulye, büyücek bir dilim kavun, birkaç dilim ekmek getirilip önüme kondu. Yemek yerken,

oğlunun o günkü durumu üzerine kadına bilgi verdim: “Kalkıp dolaşıyor artık. Bugün beni koridorun bir ucuna kadar yolcu etti.” Ama en sevinçli haberi sona saklamıştım: “Bir haftaya kalmayıp çıkacak hastaneden. Bir süre de evde yatıp dinlenecek.” Kadın, habere pek sevinmişti. “Sedirin üzerine bir yatak yaparım...” dedi; “Dışarısını seyreder, canı sıkılmaz. Sen de gelirsin, ona arkadaş olursun.” Kısa bir aradan sonra, “Nasıl, bari toplamış mı biraz?” diye sordu. “Toplamış” dedim. “Ben bir türlü gidip dolaşamadım...” dedi kadın hayıflanarak; “Nasıl gideyim evladım? Sıcakta iki adım attım mı, sinir basıyor üzerime; şakaklarım zonkluyor, bir sıcak ter boşanıyor vücudumdan, nerdeyse düşüp bayılacağım.” Ben bunun üzerine, “Gerçekten hava sıcak teyze...” dedim. “Yok evladım” dedi kadın; “Bende biraz da sinir var.” Ardından küçük kıza bağırdı: “Sürme ellerini oraya buraya! Doğru musluğa koş, sabunu al, iyice yıka ellerini!”

Kadın önümdeki sofrayı kaldırırken “Teşekkür ederim teyze” dedim. “Afiyet, şeker olsun!” dedi kadın; “Ne yedin ki!” Sonra dışarı çıkarak mangalı ve üstü açık bir sepetin içinden kahve takımını alıp geldi, ikilik cezveyi ateşe sürdü. Odanın bir köşesindeki büyücek bir sandık üzerinde yataklar, yorganlar dürülüp bükülmüş duruyordu; üzerlerine beyaz bir örtü yayılmıştı. Kadın örtünün altına yanlamasına elini sokup bir mektup çıkardı. “Bizim asker ağadan...” dedi, asker bir oğlu olmasının kıvancıyla. Uzatılan mektubu aldım, açıp okumaya başladım. Bu arada kahve pişirilip getirilerek önüme, minderin üzerine kondu. Mektubu okuyup bitirene kadar fincana el sürmedim. Sonra askerdeki oğul üzerinde konuşmaya başladık. “Mektuba cevap yazılacak...” dedi kadın. Ben, “Yazayım hemen” dedim. “Yok” dedi kadın; “Yarın ayın biri. Amcan aylığını alsın. Yarın akşam işin yoksa sen yine bir uğrayıver. İki satır bir şey yazarız. Yollayacağımız para da çok bir şey değil ya...” Ben, “Olsun...” dedim; “Asker şimdi o. Gönderilecek para az da olsa makbule geçer.”

Biraz sonra izin isteyip kalktım. Kadın bahçe kapısına kadar geçirmek istedi beni. O daha takunyalarını giymeden, ben bahçe kapısını boylamıştım. Kadının arkamdan gelmesini önlemek ister gibi, “Ben yarın akşam yine uğrarım teyze!” diye seslendim ve kapıyı açıp çıktım dışarı.

Ertesi akşam ortalık iyice kararmadan eve uğradım. Adam işten dönmüş, bahçedeki tavuk kümesini onarıyordu. Geçerken biraz durup konuştum

kendisiyle. Adamın keyfi yerindeydi, bir aylık çalışmasının karşılığı olan parayı almıştı. Az sonra, “Ben sizi işinizden alıkoymayayım...” diyerek yanından ayrıldım. Oda kapısına varır varmaz, pişirilip dinlenmeye bırakılmış bir çorba kokusu geldi burnuma. “Teyze!” diye seslendim. “Gel, gel!” dedi kadın mutfaktan; “Benim biraz işim var, geç otur sen!”

Geçip oturdum. Pencereden bakınca adamı görüyordum. Harıl harıl çalışıyor, yakında kuluçkadan çıkacak civcivler için kümeste ayrı bir yer yapıyordu. Az sonra bahçe kapısı açıldı, ayağında takır tukur nalınlar ve elinde bir kova suyla küçük kız çeşmeden döndü. Kadın, kızın geldiğini işitince seslendi: “Bırak kovayı kapının önüne de sofra bezini al, ser içeri... Haydi kızım!”

Kız, sofra bezini getirip odanın orta yerine yaydı. Sonra bir kasnak alıp gelerek bezin üzerine koydu, zorlukla kucaklayarak içeri taşıdığı kocaman bakır siniyi de kasnağın üzerine yerleştirdi. Mutfaktan doğru seslendi kadın: “Kaşıkları, çatalları, bardakları, testiyi, hepsini götür kızım içeri! Ekmek tenceresini de unutma!” Oda kapısının hemen önünde daracık bir mutfak uzanıyordu; kadın burda balık kızartmaya başlamıştı: “Kapa odanın kapısını da koku içeri girmesin kızım!” dedi kadın. “Ben rahatsız olmuyorum teyze...” diye yanıtladım. “Yok!” dedi kadın; “Balık kokusu insanın üzerine sindi mi, bir daha kolay kolay çıkmaz.” Ardından, “Mektubu yemekten önce mi yazalım, yemekten sonra mı?” diye sordu. “Siz bilirsiniz teyze...” dedim ben. “Yemekten sonra yazalım öyleyse...” dedi kadın. Çok geçmeden, “Bizim hastadan ne haber?” diye sordu.

O gün normal ziyaret günüydü. “İyi, keyfi yerinde...” diye yanıtladım. Sofra kurulunca, “Haydi kızım, git babanı çağır!” dedi kadın. Kız, dışarı çıkıp seslendi: “Baba! Yemek hazır!” Adam, hemen paldır küldür gelip sofranın başına çöktü. Kadın, balıkları içeri taşırken, “Ellerini yıkadın mı?” diye sordu; “Toz toprakla uğraşıyorsun, yemek yiyeceksin; elini muslukta yıkayıversen olmaz mı!” dedi tersler gibi. Adam, temiz mi, kirli mi olduğu pek seçilemeyen iri kemikli ellerini üzerindeki eski ve soluk pijamaya bir-iki sürüp sofranın üzerinden karısına doğru uzattı: “Bak hanım, tertemiz!” Ama gene de kalkıp musluğun başına gitti. Az sonra dönüp sofranın başındaki yerine kurulur kurulmaz, kadın bana döndü; “Haydi yemeğe!” dedi. “Siz yiyin teyze” dedim. Kadın üsteledi: “Gel, haydi gel! Çekinme!

Sen de bizim evladımız sayılırsın." Ben, "Onun için değil teyze..." dedim. "Biliyorum, yemek yememişsindir" dedi kadın. "Yedim" dedim. "Dur sana ayrı koyayım..." dedi kadın, yerinden kalkmak ister gibi yaptı. "Oturun teyze!" diye atıldım; "Ben orada da yerim." Bunun üzerine, "Gel öyleyse!" dedi. Kalktım, yer sofrasının başında, küçük kızın yanı başına çöktüm. Kadın, altıma koymam için bir minder uzattı. "Minderde rahat edemiyorum teyze" dedim. Üsteleyince çaresiz aldım minderi, bağdaş kurup üzerine oturdum. Kadın, çukur bir tabağa çorba korken, "Karaoğlanın tabağı..." dedi.

Bir ara, "Çok yavaş yiyorsun..." dedi kadın. Adam, o sırada ikinci tabak çorbayı da içip bitirmişti. "Siz de genç olacaksınız!" diye gürledi birden. Sesimi çıkarmadım; tabağın dibinde kalan çorbayı biraz daha hızlı kaşıklamaya koyuldum. Adamın sözüne kadın atıldı: "O da arkadaşı karaoğlan gibi; ikisi de onun için böyle sıska... Yiyin de biraz etlenin!" Kadın, elini yanı başında duran balık tepsisine uzattı. Benim tabağın dibinde yarım kaşıklık bir çorba kalmıştı; kadın tabağı almak için elini uzatınca tabağı bir ucundan tutup eğdim, kalan çorbayı kaşığa doldurmaya çalıştım. Bunun üzerine kadının eli benimkini bırakıp adamın tabağına uzandı. "Aynı tabağa koyayım mı?" diye sordu. "Koy hanım, koy!" dedi adam; önündeki ekmek diliminden kopardığı iri bir parçayla tabağın dibini sıyırdı. Adamın tabağına balık koyduktan sonra yine bana döndü kadın: "Sana başka tabak vereyim!" Ben, "Aynı tabağa koyun teyze!" dedim. "Olmaz!" dedi kadın. "Tabak mı yok evde?"

Kalkıp mutfaktan bir tabak getirdi, önüme sürdü. Kızarmış balıkla dolu tepsiyi alarak, içindeki balıklardan en irilerini seçip tabağıma aktardı. "Sakın aklına bir şey gelmesin, elim temiz..." dedi. Sesimi çıkarmadım. Kadın, bir ara ayakta dengesini kaybedecek gibi oldu, bana doğru kaykıldı ya da bana öyle geldi. Bir an sonra yine kendini toparladı. Bir elimi tabağımın üzerine tutup "Yeter bu kadar..." dedim. "Yersin, yersin!" diyerek tabağıma zorla birkaç balık daha attı.

Elimdeki çatalla balıkların kılçıklarını tek tek ayıklamaya çalışıyordum ki, "İstavrit balıklarının küçükleri bunlar..." dedi kadın; "Kılçıkla yenir. Nar gibi kızarttım hepsini, kıtır kıtır olur kılçıkları." Adam oradan atıldı: "Hanım, onlar ne bilir ağızlarının tadını." Bunun üzerine kadın, "Sen

karışma, yemeğini ye!” diye çıkıştı hemen. Adam, “Kötü bir şey mi söyledik hanım, Allah Allah!” deyip sesini kesti. Ben, konuyu değiştirmek için su istedim. Adamın yanı başında karınlı bir testiyle bir kupa duruyordu. Kadın, “Kalk kızım, mutfaktan temiz bir bardak getir!” dedi. Ben, “Kupayla olsun teyze” dedim; “Kupayla da içerim...” Kadın, “Yok!” dedi; “Bardağımız var Allah ’a şükür.” Kız, annesinin söylediklerini duymamış gibi oturuyordu. “Haydi kalkıp bardak getirsene kızım!” diye payladı kadın. Kız yine kalkmak istemedi. “Dışarısı karanlık, korkuyorum...” dedi. “Ne varmış korkacak?” dedi kadın kaşlarını çatarak; “Kapıyı açık bırak, biz burdayız.”

Yemekten sonra adamla sedire geçip oturduk. Kadın, kahve pişirdi; kenarları yaldızlı bir fincana koyup bana uzattı ilkin. Kahvenin bütün köpüğü benim fincana doldu. Ben, almak istemedim; “Amcama verin teyze” dedim. “Onun fincanı ayrı...” dedi kadın; “Sen al bunu!” Fincanı elime tutuşturdu. Sonra yerde ağzı açık duran bir sepetten iri ve kulpsuz bir fincan aldı, cezvede kalan köpüksüz kahveyi içine boca edip adama uzattı. Kahve içildikten sonra asker oğluna yazılacak mektup için kalemle kâğıt getirdi; söylediklerini olduğu gibi kâğıda geçirdim. Bir ara adam dışarı çıktı. Dönmesi gecikince, “Amcam yatmaya gitti galiba?” dedim. “Yok” dedi kadın, “Erken yatmaz o. Öbür odada namaz kılıyordur.” Gerçekten de adam, çok geçmeden, elinde iri taneli siyah bir tespih, dönüp geldi.

Mektubu yazıp bitirmiştim. Adamın da duymasını ister gibi, yazdıklarımı yüksek sesle okudum. Sonra asker oğula postalanmak üzere verilen parayı alıp cebime soktum. Derken kadın, başındaki beyaz yağlığı biraz sağa sola çekiştirdi, hemen karşımda yere yaydığı bir pöstekinin üzerinde namaza durdu. Ben, biraz yana çekildim. Bir ara, “Her şey Allah ’tan...” dedi adam. “Evet” diye yanıtladım. “Hastalık bir kez alnına yazılmış...” dedi. Bunun üzerine, arkadaştan söz ettiğini anladım. Adam, “Geçen gün fabrikada az daha bir kaza geçiriyordum” diye sürdürdü konuşmasını; “Yüz okkalık külçe bir demir, tez davranmasam, başıma düşecekti. Eh, vade daha yetmemiş...” Ben, “Öyle” dedim. “Allah büyük, korudu...” diye ekledi adam. “Korudu” dedim.

Adamın sözlerine kısa kısa yanıtlar veriyor, kadın namaz kılarken pek konuşmak istemiyordum. Birden kız, annesinin hemen yanı başında

elindeki küçük topla oynamaya başladı. Top tahta zemin üzerinde zıp zıp zıplıyor, kız da topun ardı sıra ordan oraya seğirtiyordu. Adam dayanamayıp bağırdı: “Bırak o topu elinden! Akşam oldu. İnsan gibi otur!” Kadın, namazın ortasında, “Bağırmadan söyle!” diye çıkıştı adama; “Senin bağırmana namazı şaşırdım.” Kadın, yeniden başörtüsünü sağa sola çekiştirip düzeltti. “Çocuk o! Çocukla bir mi olacaksın!” diye ekledi.

Kadın namazı bitirdikten sonra, kısa bir süre daha oturup kalktım. Bir arkadaşla buluşacağımı söyledim. İlkin inanmadı kadın, “Otur haydi, otur!” dedi. “Bitişikteki odaya bir yatak yaparım, orada yatarsın...” diye ekledi. Kadının sözlerini işitmezlikten geldim. Doğrulup kapıya yöneldim. “Yarın yine gel!” dedi kadın. Sesimi çıkarmadım.

Ertesi sabah hastane dönüşü hemen eve uğradım. Arkadaşın taburcu edileceğini haber verdim. Kadın sevindi. “Beyaz gömleğini istiyor” dedim. “Hazır...” diye yanıtladı kadın. “Dün akşam ütüledim, astım askıya, duruyor.” Kadının paket yaptığı gömleği alıp hemen yola koyuldum.

Hastaneden döndüğümüzde, vakit öğleye geliyordu. Odada sedirin üzerine bir yatak yapılmıştı. Arkadaş, pijamasını giyip yatağın üzerine oturdu; sırtını, uçları dantel işlemeli kılıflara geçirilmiş yastıklara dayadı. Derken mahalledeki kadınlar sökün etti; kimi pencereden konuştu, kimi odaya girip oturdu bir süre; gözün aydın, dedi kimi, kimi geçmiş olsun. İçerisi kalabalıklaşınca, bir fırsatını bulup ayağa kalktım. “Ben gideyim de sen uzan, dinlen biraz...” dedim arkadaşa. “İyi...” diye yanıtladı arkadaş, “Akşam görüşürüz.” Derken kadın atıldı oradan; “Geç kalma sakın! Akşam cızbız köfte yapacağım ikinize. Pirinç pilavı, hoşaf da var.”

Tam kapıdan çıkıyordum ki, arkadaş işaret etti, döndüm. Yanına yaklaşınca, kimsenin duymasını istemiyormuş gibi fısıldadı kulağıma: “Abi, n ’olursun, kedisini görürsen al getir, seveyim biraz, içim çok istiyor.” Peki, der gibi başımı salladım.

Bahçe kapısından sokağa ayak atar atmaz, gözlerim doluksadı, ağlayacak gibi oldum. İçimde bir şey vardı, dışarı çıkmak istiyordu. Annem geldi aklıma, der demez, gözümden yaşlar boşandı. Evi, annemi çok özlediğimi anladım. Deniz kenarında biraz dolaşınca, açılır gibi oldum. Arkadaşın sevdiği kızın evinin önünden geçtim, başımı çevirip bakamadım. Az sonra

bir kez daha ağlayacak gibi olup tuttum kendimi. Kararım kesindi; birkaç gün sonra yarıyıl tatili başlıyordu, yarından tezi yok bavulumu hazırlayacak, birkaç gün önceden de olsa otobüse atlayıp evin yolunu tutacaktım.

Bahşiş

Daha ilk karşılaşmamızda yıldızımız barışmadı. Ne yalan söyleyeyim, bunda onun bir suçu yok. Benim zaten öteden beri garson milletiyle başım hoş değildir. Bir gazinoya, bir lokantaya veya bir eğlence yerine gidecek olsam, yine onlarla karşılaşacağım korkusunu hep yanımda taşırım. Gittiğim yerin ev sahipleri onlardır da sanki, ben, hoşlanılmayan bir misafir gibi, karşılarında konuşurken ezilir büzülürüm.

Ama benim için asıl zorluk böyle bir yerden çıkıp giderken baş gösteriyor. Nedense onların arkamdan kötü düşünmelerini istemiyor, ellerine öbür müşterilerin veremeyeceği kadar bol bir bahşiş tutuşturuyorum.

Her zaman böyle olsa iyi. Bazen de göze görünmeden, bir hırsız gibi, bahşişsiz dışarı süzüldüğüm oluyor. Sorun üç-beş kuruşun bana ağır gelmesinde değil. Bahşiş vermeye bir türlü alışamadım, ondan. Sonra? Sonra, bahşişsiz, külüstür, kıyıda köşede kalmış lokantalar seçiyorum kendime karnım açsa. Bir kahve içeceksem, mahalle aralarında, sokak içlerinde üçüncü sınıf kahveler buluyorum. Böyle yerlerde evimdeymiş gibi rahatım. Çıkıp giderken yediğim yemeğin, içtiğim kahvenin parasını verip haydi eyvallah!

Ona işte böyle bahşişsiz bir lokantada rastladım. Sesinden tanımıştım. O da beni tanıdı mı, bilmem. Ama daha beni karşılayışından kendisiyle dünyada yapamayacağımı anlamıştım. Tabii bunu sezdirmedim ona. Elbet bir kolayı bulunur, diye düşündüm. İlk anda, ilerisi için lokantayı değiştirmeyi bile kafama koymadım değil. Ama sonra, onu orda yok bilip yine eskisi gibi lokantaya girip çıkabileceğimi düşünerek vazgeçtim. Buna biraz da onun acemiliği yol açtı, diyebilirim. Bir defa, nasılsa binde bir düşüverdiğim o lüks lokantadakilere benzemiyordu hiç. Ama şüphe yok, onlardandı; acemi ama yüzde yüz onlardan...

Bir akşam işten dönüyordum. Karnım açtı. Bir işkembeciye girip şöyle hafif tertip bir şeyler yiyeyim, diye düşünmüştüm. Tam bu lokantanın önünden geçerken elim kapıya uzanıvermez mi! Alışkanlık.

Onun sesi, daha elim kapının tokmağındayken beni yakaladı. Bu sesin nasıl olup da o kadar çabuk davrandığına akıl erdiremedim doğrusu. Yanlış bir yere mi geldim, diye bir an duraladım.

“Buyrun beyim, buyrun!”

Sesin ince, yontulmuş, ustaca olduğu söylenemezdi. Kaba; insanın neresine değeceği hesaplanmadan atılan bir taş gibi hoyratçaydı. Ama ilerde erişeceği olgunluğun çekirdeği açıkça seziliyordu bu seste. Birinci sınıf bir lokantada, gazinoda veya bir otelde müşteriyi okşar gibi, incitmeden alacak, peşine takıp tıpış tıpış götürecek bir ses. Artık o zaman “beyim” olmazdı tabii. “Beyciğim”, “beyefendiciğim” falan...

Kapıyı açıp içeriye adımımı atmıştım ki, biraz yavaşlamış, yeniden kendini duyurdu ses: “Buyursunlar beyim, buyursunlar!” Gözüme kestirdiğim masayı şipşak nasıl da anlayıverdi, şaştım. Bir sandalye gürültüyle çekildi. Sonra ayakları sert, yere vurdu sandalyenin. Başımı kaldırıp şöyle alıcı gözüyle bir baktım. On dört-on beş yaşlarında, topluca vücutlu, toparlak yüzlüydü. Dolgun yanaklarında kirli, soluk bir kırmızılık vardı. Gözlerim ellerine ilişti; Beyoğlu ’ndaki lüks lokantaların vitrinlerini süsleyen pişmiş karidesler gibi kırmızıydı, tombul ve yuvarlaktı. Kısa ve etli parmakları vardı. Ben gürültüyle çekilen sandalyeye otururken, vıcık vıcık bir bezle acele mermer masayı silmeye koyuldu bu eller. Üzerime bir şey damlamasından korkar gibi, oturduğum sandalyede arkama yaslandım.

“Emriniz, beyim?”

Başım kendiliğinden servis yerinin bulunduğu bölmeye çevrildi. Oturduğum yerden doğruca aşçıya seslenip yemek getirtmeye alışmıştım. İsteksiz, güvensiz ellere bir iş bırakırmışçasına çekingen, “Fasulyeli pilav!” diye seslendim. O servis yerine doğru seğirtirken, elimde olmadan başımı çevirip arkasından baktım. Gözlerim kalçalarına takıldı; kendilerine çizilen sınırı çok gerilerde bırakmış gibi dışarı fırlamış, yumuşak, löpür löpür kalçalar. İçimde bu kalçalara ve onların sahibine karşı bir içerleme duydum.

Onun bu lokantaya yeni kapılandığını anlamıştım. Dün ve evvelki gün yoktu. Onu önce bir yabancı, bir misafir gibi görmeye zorladım kendimi. Birkaç zaman kalacağı bir yerin usul ve âdetlerini bilmeyebilir, diye

düşündüm. Ama sonra onun, babasının evindeymiş gibi rahat, sere serpe ve kendinden emin davrandığını görünce iş değişti. Bir tedirginlik duymaya başladım. Adeta bu lokantaya ilk geliyordum. Derken bu duygu kayboldu. Yerini ona karşı açıkça bir öfke aldı.

Yemeği getirirken, tabağın bir ucundan içeri doğru kıvrılmış, siyah tırnaklı başparmağı çarptı gözüme. Yemeği önüme bırakır bırakmaz, masanın üzerinde duran boş bardağı kapıp su getirmeye gitti. Paravanayla çevrili lavabo yönünden gelen keskin gıcırtıdan bardağı titizlikle yıkadığını anladım. Gözlerimin önünde pişmiş karidesler gibi kırmızı, tombul elleri canlandı. Sonra birden şişman kadınlar geldi aklıma; tombul vücutlarını sürüyemeyen, şehvet düşkünü kadınlar.

Su bardağı getirilip usulca önüme kondu. “Buyrun!” Bu sözcüğü işitince bir hoşnutsuzluk duydum. Ne gereği vardı şimdi, söylenmese pekâlâ olabilirdi gibilerden bir şeyler geçti içimden. Biri, bir alacağını hatırlatıyormuş gibi geldi bana.

Lokantada benden başka yemek yiyen birkaç kişi daha vardı. Bir ara onun ateş aranan bir müşterinin yanına seğirtip dar pantolonunun arka cebinden çıkardığı kibritle müşterinin cıgarasını yaktığını gördüm. Ama yine de hep beni kolladığını seziyordum. Üstümün başımın o an lokantadaki öbür müşterilerden daha düzgün olduğunu kabul ediyorum. Ama onun buna bakıp aldanması doğru mu!

Önümdeki pilavı kaşıklarken kendisini unutur gibi olmuştum. Yalnız ara sıra kalın, adeta yağlı sesi çarpıyordu kulaklarıma: “Buyrun! Buyursunlar beyim, buyursunlar!” Bir ara elimi su bardağına uzattım. Su soğuktu. Bir-iki yudum alıp bıraktım. Hemen o anda karşımda bitiverdi. Kırmızı, tombul elini uzatıp bardağı kaptı. Yeniden doldurmaya gitti. “Doldurma getir!”, “Daha içmedim!” veya “İçindeki su yeter!” gibi bir şey diyecek oldum. Bardak bir anda doldurulmuş, tekrar önüne kondu: “Buyrun!” Al işte!

Son lokmalarımı yiyordum. Az pilav daha istemeye niyet etmiştim. Onun bir an uzaklaşmasını fırsat bilip servis yerine doğru seslendim: “Usta, az pilav daha verir misin!” Sesimi nasıl duyduysa duydu, hemen seğirtti. Önümden tabağı aldı: “Başka emriniz beyim?” Ben adeta onunla işim yokmuş gibi, biraz ters, “Söyledim...” dedim. Bunun üzerine servis yerine

dönüp usta garsonlara yaraşır bir edayla, sözcükleri uzatarak: “Bir söylenmiş ver!” diye seslendi. İşte o zaman biraz rahatladım diyebilirim. Onun bu son sesleniştinde bana karşı bir küçümseme sezmiştim.

Yemeği yer yemez servis yerine doğru yürüdüm. “Usta” dedim, “Borcumuz ne kadar?”

“Yüz yetmiş kuruş.”

Cebimden bir iki buçukluk çıkarıp uzattım. O, hemen bize doğru seğirtti. Tabaklıktan bir tabak alıp paranın üstünü içine koydurdu. Paranın yanına birkaç da kürdan atıp tabağı önüme sürdü. Eskiden burda böyle şey yoktu, diye düşündüm; yeni bir âdet... Tabaktaki paraları toplarken geride onun için bir yirmi beş kuruş bırakmayı düşünmüştüm. Ama sonra, nasıl oldu bilmem, bu son kalan yirmi beş kuruşa da uzandı parmaklarım. “Haydi eyvallah!”

Sorun üç-beş kuruşun bana ağır gelmesinde değil. Bahşiş vermeye bir türlü alışamadım, ondan.

Cam Fanus

Öğle vakti, aylardan mayıstı. Sabahleyin yağmur biraz çiselemiş sonra hava açmıştı. Güneşin okşayan eli, yoksul, zengin ayırt etmeden, kış uykusundan uyanmış bahara doğru gerinen vücutlar üzerinde ılık ılık geziniyordu. Yolun kenarı çimenlikti. Arkaya doğru göz alabildiğine uzanıyor çimenlik, bir yanını ağaçlıklı bir ara yola veriyor, bir yanını ikişer katlı köşke benzeyen, damlarında televizyon antenleri görülen, aydınlık bir günde göğe salınıveren uçurtmalar gibi renk renk evlere dayıyordu. İnsanlar neşe içindeydi. Dükkânlar öğle paydosu yapmıştı. Ellerinde hasırdan yemek sepetleriyle ikişer üçer önlerinden gelip geçen bol eteklikli satıcı kızların yüzleri, temiz pak çocuk arabalarında açık mavi, pembe, kavuniçi kabarık yorganlar altında dinlenen bebelerin yüzleri gülüyordu. Arabaları iten anne, teyze ve ablaların, çimenlerde oynaşan küçük çocukların, başları, bağırları açık işçilerin, bastonlu bastonsuz emeklilerin, hemen hepsi karalar giymiş yaşlı dulların yüzleri gülüyordu. Hava alabildiğine güzeldi. Ağaçlara ve bitkilere özsuyu yürümüştü.

“Sizinle anlaşıyoruz...” dedi adam.

“Anlaşıyoruz” dedi öğrenci.

“Ben bir Vagabund ’um[13]” dedi adam, “Bugün burda, yarın orda.”

“Çok güzel...” dedi öğrenci.

Adam, bir Vagabund şarkısı söylemeye başladı. Eliyle tempo tutuyor, vücudu sağa sola hafifçe sallanıyordu. Bir ara, dizlerinin arasındaki baston görevi gören kalınca değnek kayıp yere düştü. Adam değneği almak için eğildi. Birden, yere kapaklanır gibi olup doğruldu. Öğrenci, yerden değneği alarak adama uzattı. Şarkının sonuna doğru, “karayazı yakamı bırakmıyor” gibi sözler geçiyordu.

“Beni anlıyorsunuz...” dedi adam.

“Anlıyorum” dedi öğrenci.

“Üstüme başıma bakmadınız. Oturduğum sıraya gelip oturdunuz...”

“Benim için insanın dışı değil, içi önemlidir.”

“Güzel söylediniz!” dedi adam.

Derken, adam biraz daha yaklaşıp öğrencinin sıranın arkalığında duran elini tuttu. Öğrenci elini çekecek oldu. Ama buna meydan bırakmadan, adamın kendisi tekrar çekti elini. Anlaşılan kötü bir niyeti yoktu. “Çok güzel söylediniz!” diye tekrarladı.

Adam, iki saatten beri sırada oturuyordu. Havı dövülmüş bir çuha palto vardı üzerinde. Düğmeleri çözük paltonun altından, giyile giyile iler tutar yeri kalmamış kahverengi bir ceket gözüküyordu. Kirli, sarımsı bir gömlek giymiş, vişneçürüğü, yağ lekelerinden geçilmeyen bir boyunbağı takmıştı. İki saatten beri sırada oturuyor, bekliyordu. Mavi gözleri kanlı, sivri yüzü tıraşsızdı. Kırk beş ile elli arasında vardı. Ağzını açtıkça dipleri siyah ama düzgün dişleri görünüyordu. İki saatten beri sırada oturmuş bekliyor, önünden gelip geçenlere, “Guten Tag[14]!” diyordu. Gözüne kestirdikleri için, “Guten Tag”ın yanına bir de “Schönes wetter[15]!” ekliyordu. “Guten Tag, mein Herr. Guten Tag[16]”, “Guten Tag, gnädige Dame[17]!”

Elini, ikide bir, paltosunun cebindeki vermut şişesine uzatıyor, şişenin boşaldığı aklına gelir gelmez yüzü karışıyordu. Sabahki tatlı çakırkeyifliği üzerinden gitmek üzereydi. Sigarası kalmamıştı. O kadar uğraşmış, şimdiye kadar kimseden üç-beş kuruş sızdıramamıştı. Cebinde bir altmış fenik vardı. Bir elli fenik daha ele geçirebilse, kendine ucuz cinsten bir şişe vermut daha alacaktı. Ama yanında oturan bu yabancı tava geleceğe benziyordu. Lacivert, gıcır gıcır bir elbise vardı üzerinde. Gömleği tertemiz, beyaz ve kolalıydı. Kırmızımsı, yanardöner bir boyunbağı takmıştı. Çekingendi; yumuşaktı bakışları. Başkalarının isteklerine karşı koyamayan, yaşadığı toplumun insanlarıyla bağdaşamayıp kıyıda köşede kalmışlara kucak açanlardan biri... Adam böylelerini çok görmüştü. Başıboş, her türlü bağdan uzak bir yaşamın özlemi içlerinde tüter; serseri, gezgin birini gördüler mi, ona karşı bir yakınlık duyarlar. Adam umutluydu. Bütün hünerini seferber etmişti. İlk sondajlarının sonucuna da diyecek yoktu doğrusu. Ancak, biraz daha çalışmak gerekiyor, diye düşündü. Avının ansızın kalkıp gidebileceği aklına geldikçe, biraz telaşlanır gibi oluyordu.

“Sizinle anlaşıyoruz!” dedi adam yeniden.

“Anlaşıyoruz...” dedi öğrenci.

“Başkaları gibi beni aşağılamadınız. Gelip yanıma oturdunuz.”

“Başkalarından size ne?” dedi öğrenci.

“Doğru...” dedi adam. Elini tekrar öğrencinin sıranın üzerinde duran elinin üzerine koydu. “Çok güzel söylediniz!” dedi. “Savaştan sonra bu duruma düştüm” diye ekledi ardından; “Rusya ’da savaştım, Fransa ’da savaştım, İngilizlere tutsak düştüm. Bir defasında yaralandım. Şimdi sol ayağım iyi çalışmıyor.” Eliyle ayağını gösterdi. “Gözlerim de zayıfladı. Artık bir Vagabund hayatı yaşıyorum. Bugün burda, yarın orda; o şehir senin bu şehir benim, dolaşıp duruyorum... Dün geceki yağmurdan sırılsıklam oldum. Paltom hâlâ yaş. Elleyin beyim, elleyin! Gece de burda, sıranın üzerinde yattım; bir damla uyku girmedi gözüme, arkalarım ağrıyor.”

“Kendinize dikkat edin” dedi öğrenci; “Havaların pek tadı yok. Sakının! Sizin yaşta...”

“Ne güzel söylediniz!” dedi adam. Yeniden öğrencinin elini tuttu.

Öğrenci bu kez elini geri çekmedi, gülümsedi yalnızca. Oturdukları sıranın önünden gelip geçiyorlardı; bazıları başını çevirip dikkatle onları süzüyordu. Kendisi bir yabancıydı, adamsa bir Alman. Adamın kılığı kıyafeti, eğri yollarda yürüyen birini ele veriyordu. Kendi üzerinde ise yeni giysiler vardı. Aradaki ayrım o saat göze çarpıyordu. Tablo, alışılmış bir tablo değildi. Adamla yan yana oturuşlarını, baş başa verip çene çalışlarını kötüye yoranlar çıkabilirdi. Hinoğluhin bir Alman bir yabancıyı tuzağına mı düşürmeye çalışıyordu acaba? Parasını mı sızdıracaktı? Yoksa başkaca kötü bir niyeti mi vardı? Ama kendisinin efendi kılığı altında kirli işler peşinde koşan biri olduğunu da düşünebilir, düşkün, zararı yalnız kendisine yaşlı adamı kötü niyetlerine alet etmeye çalıştığını sanabilirlerdi. Ama bu pek önemli değildi öğrenci için. Adamı gelip geçenlerin kötü düşüncelerinden korumak, adamla sohbetlerinde daha çok kendi payı olduğunu göstermek ister gibi, vücudunu iyice adamdan yana döndürmüştü.

Bir saat kadar olmuştu evden çıkalı. Sabahleyin erkenden uyanmış, bir çay yapıp içtikten sonra çalışma masasının başına geçmişti. Pencereden karşı eve mektup getiren postacıyı görür görmez, kalkıp giyinmişti hemen. Bir meyhanenin üstünde, meyhaneye ait ufak tefek bir odada kalıyordu. Postacı, önce meyhaneye uğrayıp yukarı odalarda kalanların mektuplarını bırakıyor, sonra karşıya geçiyordu. Hanidir hep postacıyla birlikte kalkıp giyiniyor, sonra aşağı iniyordu. Acaba memleketten posta var mıydı? Gelen mektupların sahiplerinin isimleri, sokak kapısından girince sağdaki duvara asılı minik karatahta üzerine tebeşirle yazılıyordu. Acaba mektup var mıydı kendisine? Kimdendi? Karısıyla da hanidir arası açıktı.

Anadolu ’nun küçük bir kentinde öğretmenlik yaparken, bir yıl önce, bir Alman üniversitesinden aldığı bursla karısını memlekette bırakıp tek başına buralara gelmişti. İlk bir-iki ayın ardından, karısı, ikide bir yanına gelmek istediğini bildiren mektuplar yazmış ama kendisi her seferinde burs olarak aldığı paranın ikisine yetmeyeceğini, gelmesinin doğru olmadığını anlatan cevaplar vermişti. Karısı güzeldi. Bildik, tanıdıklara göre şanslı sayılması gerekirdi; tutumlu, eteği belinde bir kadına düşmüştü. Bazen karısını, birçok defa, elinde yiyecek dolu filelerle cumartesi pazarından eve dönerken pencereden, tülün arkasından gözlediği olmuştu. İki eli dolu olduğundan karısının güçlükle bahçe kapısını açtığını görür, sonra düşmemek için ağır ağır merdivenin taş basamaklarından çıktığını işitir, yerinden kımıldamadan beklerdi. Derken karısı elindeki fileleri güçlükle yere bırakıp kızgın ve sert, kapının ziline basardı. Acele etmeden inip kapıyı açar, karısının elinden dolu fileleri alır, mutfağa taşırdı. Yorgunluktan bir külçe gibi oracıkta bir koltuğa yığılan karısının sitemli sözleri, o daha mutfaktayken yetişirdi arkasından: “Off, kollarım koptu! İnsan bahçe kapısına çıkıp karşılamaz mı? Öldüm vallahi, öldüm!”

Karısı nakış dikiş bilen bir kadındı. Konu komşunun getirdiği işleri geri çevirmez, kazandığı parayla üstüne başına alır, dişinden tırnağından artırdığı birkaç kuruşu evin ihtiyaçlarına harcardı. Öyleyken yetişmezdi para. Sabahları evden çıkarken karısının eline tutuşturduğu yemeklik parasını gittikçe kısar, karısına ikide bir tutumlu olmasını, parayı har vurup harman savurmamasını tembih ederdi. Ama her geçen gün kararır hava; gökyüzüne ha bire çoğalan bulutlar üşüşür, bir sabah da çakar şimşek: Yemeklik, tek liraya düşmüştür. Karısına idare et der, vurup kapar kapıyı.

Taş merdivenden bir-iki basamak iner inmez, kapı açılır. Yemeklik tek lira başının üzerinden uçup önünde bir yere, bahçedeki otların arasına düşer. Karısının burasına gelmiştir. Kendisinin burasına gelmiştir. Aşağılarındaki katta bir binbaşı oturmaktadır. Emirerleri bahçededir o sıra; durumu görmüştür. Başı eğik, emirerinin önünden geçer. Az ilerdeki manav dükkânından durumu görmüşlerdir. Selam verip geçer.

Kendisine posta var mı? Kimden? Bazen karatahta üzerinde ismini görüp sevinçli bir heyecana kapılıyor, iç kapıdan geçip meyhaneye giriyordu. Bir mektup. Bir kitabevinden. Bir kataloğun ya da ısmarlanan bir kitabın geldiğine ilişkin bir duyuru.

Bazen de gerçekten bir mektup alıyordu memleketten. Yıllar yılı, vakit buldukça aralarına karışıp dertlerine, sevinçlerine ortak olduğu kahve arkadaşlarından biri yazıyor, Almanya ’ya gelirken verdiği bir sözü anımsatıyordu kendisine. Hemen o gün, yolda giderken bir kırtasiyeci dükkânına uğruyor, kartpostal meraklısı arkadaşı için bir kartpostal alıp postaya veriyordu. Başka bir gün başka bir mektup... “Çaylar demli” diye yazıyordu bir başka kahve arkadaşı; “Murat usta, bahçedeki havuzun çevresine karanfiller dikti.” Hemen o gün oturup mektuba özlem dolu bir cevap döşeniyordu. Mektuplar alıyor, mektubu yazanlar mahalle kahvesinin son durumu üzerine kendisine bilgi iletiyorlardı. “Ziya, malûm asker... Ramazan cumartesi günleri geliyor; tabii içkili. Ocakta Memet. Laborant Durmuş hep seni sorar. Ben de malum kahve süpürülürken kaçarım. Yere tüküren Rıza Bey sizlere ömür. Başka kayıp yok. Bahar geldi. Sahil yolu yapılıyor, biterse güzel olacak. Seni özledik ama nasıl hayırlıysa öyle olsun.” Kahve arkadaşları. Şoförler, dokuma işçileri, dokuma ustaları, bitişik hastanede çalışan hademeler, laborantlar, kapıcı, meydancı, kaloriferci, ortaokulu bitirmişler, liseden ayrılmışlar, karşı dükkânda çalışan kalaycı, köşe başındaki manav. Kahve arkadaşları. Biri yazıyordu: “Âlem yine o âlem, değişen bir şey yok.”

Pek değişmeyen bu insanlar onu kendilerine çekiyor, güven dolu topluluklarına alıp dünyasına dirlik düzenlik getiriyordu. Bu insanlar onu bir akşam evde, sofra ortadan kalkar kalkmaz çağırıyordu. Çağrıyı karısı da duyuyor, bulaşıkları mutfakta yıkamadan bırakıp dönüyor, tam karşısına

geçip oturuyordu. Çağrı büyüyor, karısının bakışlarındaki öfke büyüyordu. Derken, her ikisi birden, aynı zamanda başlıyordu.

“Yarım saat kadar çıkacam.”

“Kahveye mi?” diye soruyordu karısı.

“Kahveye.”

“Hayır, gidemezsin!”

“Yarım saat... Bir çay içip döneceğim.”

“Hayır efendim, gidemezsin! Ben yalnız kalamam evde, korkuyorum!”

“Doğru. Ama çağırıyorlar, görüyorsun. Gitmemezlik edemem ki!”

Bir süre sesini çıkarmıyor, bunun üzerine karısı, biraz yumuşamış, devam ediyordu: “Çay yapayım, iç evde. Herkesin kocası kahveye mi gidiyor?”

Tartışmanın büyümesini önlemek ister gibi, boynunu büküp “Haklısın” diye cevap veriyordu. Karısı, memnun, kalkıp mutfağa geçiyor, az sonra, aralık kalmış mutfak kapısından çay takımının şıngırtısı duyuluyordu. Hızlı hızlı pompalanan gazocağı gürültüyle yanmaya başlıyor, bir solukta kaynıyordu su. Karısı iki çay fincanı getirip ortadaki yuvarlak masanın üzerine koyuyor, ardından demliği alıp gelmek için yeniden mutfağa geçiyordu. İşte bu anda tekrarlanıyordu çağrı. Çağrıya karşı duramayıp kalkıyor, önce tül perdeyi aralayıp dışarı bakıyor, sonra kapıya yürüyordu. Karısı sesi işitip koşuyordu hemen; koluna yapışıyor, sert, kızgın, “Gitmeyeceksin!” diyordu; “Yollamayacağım!” “Git, bak nasıl arkandan geliyorum...”

Bir şey söylemeden, karısının koluna yapışan elini silkip atıyor, kapıyı açıp çıkıyordu dışarı. Karısı ceketinden tutmaya çalışıyor, var gücüyle geriye çekiyordu kendini. Çarçabuk taş merdivenlerden inip sokağa çıkıyordu. Karısı hemen üzerine bir manto geçirip seğirtiyordu arkasından. Evin önündeki düzlüğün orta yerinde kendisine yetişiyor, “Ben de geleceğim!” diye bağırıyordu; “Bırakmayacağım peşini!” Düzlüğün çevresine sıralanan evlerden konuşulanları işitiyorlar, evlerin birinden gelen gramofon sesi

susuyordu. Karısı her şeyi göze alıyor, kendisi her şeyi göze alamayıp dönüyordu eve.

Kendisine posta var mı? Postacı, pazartesi dışında biri sabah, biri öğleden sonra, günde iki kez uğruyordu eve. Öğleden sonra saat dördü bulur bulmaz kalkıp usulca odasından çıkıyor, merdivenden birkaç basamak inip giriş duvarındaki karatahta üzerinde ismini arıyordu. Mektup bekliyordu. Kimden? Kahve arkadaşlarının mektupları, bazen günlerce bir köşeye atılmış, cevaplanmadan duruyordu. Günün birinde, içinden gelen bir dürtüye uyup mektupları atıldıkları kıyı köşeden çıkarıyor, masanın başına oturup hepsini teker teker cevaplıyordu. Yazdığı cevaplar arasında pek bir ayrılık yoktu. Beylik sözler, beylik cümleler, havaların durumu, özlem duyguları gibi beylik konular. Mektupları zarflayıp pulluyor, evin önündeki posta kutusuna atıp boşlukta yüzen dünyasını kahve arkadaşlarının dünyalarına pamuk iplikleriyle ordan burdan tutturuyordu. Aradan birkaç gün geçer geçmez, gecikmesiz, cevapları geliyordu mektupların. Bazen günde iki-üç mektup birden geliyor, mektupları almaya indiğinde meyhaneci kadın soruyordu: “Doğum gününüz mü var?” “Hayır, dini bayramımız.” Bayram geçiyor, pamuk iplikleri güçsüz, çürük; çok sürmeden bir bir kopuyordu.

Öğrenci evden ayrılalı bir saat kadar olmuştu. Posta gelmiş, bugün de kendisine mektup çıkmamıştı. İçindeki yalnızlık duygusu günden güne büyüyor, onu bir an önce beyaz bayrak çekmeye zorluyordu. İçindeki yalnızlık duygusu her geçen gün semiriyor, yerine oturmamış, dengesiz dünyasını bir lastik top gibi ordan oraya savuruyordu. Sesleniyor, duvarlar kalın, ses dışarı sızmıyordu. Hayalinde bilinmedik bir dosta bir mektup yazıyor, mektubuna Hesse ’nin şu sözleriyle başlıyordu: “İnsanlar çiçekler gibidir. Birbirlerini anlamaları mümkün değildir. Olsa olsa bir yel estiğinde hafiften birbirlerine doğru eğilirler.” Ama pencereler kapanmış, perdeler çekilmiştir. Bir çift söz söylenmemiş, yürek biçimli eller birbirine el verememiştir. Dostluklar kurmak, kurulan dostlukları yürütmek ustalık ister. Şimdiye değin bu ustalığı bir türlü gösterememiş, hep yalnızlıklar içinde yaşamıştır. Çocukluğunda küçük bir kentin ıssız sokaklarında tek başına dolaşmış, sinema karanlıklarında yalnız başına filmler seyretmiştir. Yalnız odalarda, yalnız geceler geçirmiştir. Penceresinin camları gün geçtikçe tozlanıp dışarısını göstermez olmuş, o silmeyi unutmuştur. Ama

omuzlarındaki yük giderek ağırlaşıp belini göçertmiş, kimi zaman kafası kızıp cam fanusu yerden yere çalası gelmiştir. Cam fanus Çin işi, Japon işidir; hüneri boldur. Kırılıp dökülmez. Pek pek, incecik çatlaklar açılır üzerinde:

(Bir gün yolda giderken ansızın bir yel eser, gelip geçenlerin üzerine doğru eğilir öğrenci. Bir bey geçer. “Affedersiniz beyim, bir dakikanızı rica edebilir miyim? Buyrun, bir kahve içelim. Buyrun, rica ederim, pasta da var! İşiniz çok mu acele? Şöyle karşılıklı oturup birkaç laf ederdik.” İşçi kılıklı bir adam geçer. Elinde bir takım çantası vardır. Geç kalmışçasına tez atar adımlarını. “Hey hemşerim, eve beş dakika geç gitsen olmaz mı? Bak, yüzünün renginden içki içtiğin anlaşılıyor. Gel, şuracıktaki meyhaneyi görüyorsun, seninle oraya gidelim. Sana içki ısmarlayayım. Otur iç, afiyet olsun. O arada üç-beş laf ederiz.” Karşıdan bir hanımefendi gelir. Çıtı pıtı, güzel giyimli. Öğrenci yaklaşır. “Affedersiniz, benimle bu akşam tiyatroya gelir misiniz? Eminim ki, oyun hoşunuza gidecektir. Hani isterseniz beraber gider, beybabanızdan izin de alırız... Bakın, kötü bir niyetim yok. Sizinle yan yana oturur, oyunu izler, arada çıkıp salonda dolaşır, üç-beş laf ederiz.” Küçük hanımın ardından orta yaşlı bir anne, görkemli bir çocuk arabasını iterek yaklaşır ilerden. Tam öğrencinin yanına gelince arabayı durdurup bebeğinin üzerine eğilir. Yastığı düzeltip açık mavi, yumuşak, kabarık yorganı biraz yukarı çeker. Öğrenci bunu fırsat bilip sokulur: “Sayın hanımefendiciğim, sizi bir dakika rahatsız edebilir miyim? Evli olduğunuz belli. Acele etmenize bakılırsa beyinizin işten çıkma vakti. Eve gidiyor olacaksınız... Demek istediğim, kötü bir niyetim yok. Sizinle gelmeme izin verir misiniz? Beyinizle tanışırım. Kahve vakti; bir masada oturup kahve içer, üç-beş de laf ederiz.” Beyi, işçisi, küçük hanımı, büyük hanımı hiç istiflerini bozmaksızın öğrencinin yanından geçip giderler. Ses cam fanusun duvarlarından içeri girebilir ama içerden dışarı çıkamaz. Öğrencinin gözleri ilerden gelen bir kadınla küçük bir kıza takılır. Kadın genç, ince, uzun boyludur. Bir elinde dolu bir pazar çantasıyla alışverişten dönmektedir. Küçük kız, kaldırım taşları üzerinde seksek oynayarak önden yaklaşır. Beş-altı yaşlarındadır. İncecik bacaklarına sımsıkı oturmuş, balerinlerin giysilerini andıran beyaz bir pantolon vardır ayağında. Öğrencinin yanından geçerken yavaşlar, alnına düşen saç buklesini minik elleriyle yana itip açıktan açığa öğrenciye çevirir başını. Gözleri boncuk boncuk ve yeşildir. Açık mavi bir kadife ceket vardır üzerinde. Her haliyle soylu bir ailenin

çocuğu olduğu bellidir. Bir ara öğrencinin yanında durur, bir öğrenciye, bir annesine bakar. Öğrenci gülümser. Küçük kız gülümser. Cam fanusun kristal duvarında ufacık bir pencere açılır. Bu pencereden küçük kıza doğru elini uzatır öğrenci. Kötü bir niyeti yoktur. Ama bir ses, gene de paylayarak yetişir oradan: “Nicht anfassen[18]!” Kadın hışımla yaklaşır, küçük kızı elinden tutup çeker. Öğrencinin eli boşlukta kalakalır. Gerisingeri kapanır pencere. Ama öğrenci umudunu yitirmemiştir. Caddenin orta yerine gidip durur. Avazı çıktığı kadar bağırmaya başlar: “Hey insanlar, insan kardeşler! Durun, durun bir dakika! Bakın, ne diyeceğim: Hepinizin teker teker elinizi sıkmak istiyorum. Alnınızdan da öperim belki. Durun canım, bir dakika durun! Hey, işitmiyor musunuz beni? Bir bir adlarınızı bilemem, doğru. Yalnız karşıma çıkarsanız sizi görmeden de geçebilirim. Belki biriniz elinizi uzatmışsınızdır da ben geri çevirmişimdir, olur ya... Ama unutun bunları şimdi. Hepiniz bir arada, sizi biliyor, tanıyorum. İşiniz çok mu acele? Beni işitmiyor musunuz?” İnsanlar, öğrenciye aldırmadan yanından yöresinden geçip giderler. Hallerinden, öğrencinin sesini işitmedikleri bellidir. Öğrenci boynu bükük, omuzları düşmüş, yolu tutup eve gelir. Odasına çıkıp bir süre radyoyu karıştırır. Sonra çalışma masasının başına geçip yüzünü avuçları içine yatırır. Derken, çocuk sesleri işitir. Penceresi sokağa bakmaktadır. Başını kaldırınca, küçük kız çocuklarının karşı kaldırımda seksek oynadıklarını görür. Ansızın bir yel eser, o yana doğru eğilir. Ayağa kalkıp bir çay yapar kendisine; kristal bardak içinde rengi, koyu pembedir.)

Öğrenci bir saat kadar önce evden çıkmış, ilkin kentin anacaddelerinde dolaşıp kitabevlerinin vitrinlerine göz gezdirmiş, daha sonra kenti çepçevre saran ağaçlıklı yola sapmıştı. Niyeti, yolun sağına soluna adım başına konmuş kanepelerin birinde tek başına oturan birini bulup yanı başına çökmek, insan insana üç-beş laf etmekti. Bir boşluk duygusu kemirip duruyordu içini. Barometre iyice düşmüş, hava bozmuş, ufukta yakın fırtınayı haber veren bulutlar belirmişti. Ama öyle herkesin yabancı biriyle yârenlik etmeye istekli olmadığının farkındaydı. Gençlerin yanına yaklaşmıyordu. Çünkü yaşlılar daha konuşkan oluyordu. Üstü başı pek düzgün kişilere de sokulmuyordu pek. Böyleleri nazlı oluyor, resmiyete önem veriyordu. Tersine, bugün de sıralarda genç kızlar, çocuk arabalarıyla evli kadınlar, ağzını açmayı hiç istemediği yüzünden belli kimseler vardı. Adamı daha ilerden görür görmez aradığı kimsenin o olduğunu hemen anlamış, dosdoğru gidip yanına oturmuş, usulcacık “Guten Tag!” demişti;

bir oyunu ele vermemek ister gibi, soğuk, ilgisiz... Birkaç kelime konuşur konuşmaz da iyice anlamıştı adamı. Böylelerini çok görmüştü. Kendi memleketinde sayıları daha kabarıktı. Böyleleri üzerine öyküler, romanlar okumuştu. İçkiye düşkün olurlar. Esrar içenleri, afyon çekenleri vardır. Tembellik iliklerine işlemiştir. Köprü altlarında, parklarda, duvar diplerinde yatıp kalkar, ona buna el açıp para sızdırmaya bakar, çoğu da kirli işler peşinde koşarlar.

Öğrencinin gözü, adamın paltosunun cebindeki içki şişesine takıldı. Düzgün konuşmasına rağmen içkili olduğu belli oluyordu. Sıraya oturur oturmaz kendisiyle konuşmaya başlamış, sıcak bir yakınlık göstermişti. Söz arasında, ikide bir, elini, ılık ve sevecen, elinin üzerine koyuyordu. Öğrenci ilkin elini adamın elinin dokunuşundan kaçırmak ister gibi geriye çekmiş, sonra bundan vazgeçmişti. Hatta bir ara konuştuklarına hak veren, değerbilir bir tavırla elini kendisi götürüp adamın omzuna koymuştu. Tatlı tatlı sohbet ediyorlardı. Dişleri beyaz ve düzgündü adamın. Kepçe gibi bir ağzı vardı. Dudakları inceydi.

Adamın ağzı açılıp kapandıkça, tane tane sözcükler dökülüyor, sözcükler güvercin kılığına girip adamın dünyasından öğrencinin dünyasına doğru haberler taşıyordu. İyi mi, kötü mü? Haber, haberdir. Her haber gelende, öğrenci yerlere kadar eğiliyordu.

Adam sordu bir ara:

“Hangi millettensiniz?”

“Türk.”

“Türk?”

“Türk.”

“Oho!” dedi adam gülerek. “Türk ha?” Birden gülüşü ince, kesik kesik bir kahkahaya dönüştü. “Türk ha? Tahmin etmiştim!” diye ekledi. Elini dostlukla, güvenle öğrencinin elinin üzerine koydu.

Gülümseyerek, “Nasıl?” diye sordu öğrenci.

“Nasıl mı? İnsanlığınızdan beyim, insanlığınızdan. Üstüme başıma bakmadan, yoksulluğuma aldırmadan gelip yanıma oturdunuz. Benimle sohbet ettiniz.”

“Ah” dedi öğrenci, canı sıkılmış, “Bırakın şimdi bunları.”

“Ama” dedi adam, “Başkaları...”

“Başkalarından size ne?” diye kestirip attı öğrenci. “Biz, şimdi şurda oturmuş konuşuyoruz. Başkalarını bırakın, kalsınlar kaldıkları yerde. Başkalarından bize ne? Şimdi ikimiz varız. Yan yana oturmuş, sohbet ediyoruz.”

“Çok güzel söylediniz!” dedi adam. Mavi damarları şiş, uzun parmaklı eliyle, hayranlığını belirtmek ister gibi, bir-iki defa, kısa ve kesik, dizlerinin üzerine vurdu. Başı da bu vuruşlara uyar gibi inip inip kalktı.

Öğrenci, adamın kendisine iyice yaklaştırdığı tıraşsız yüzünden çıkıp gelen bayat, keskin bir alkol kokusu duydu. Aralık kalmış ağzında görülen dişleri, sandığı gibi beyaz da değildi; sağ altta çürümüş bir dişle diş diplerinde iri, kara lekeler fark etti. Adam belden yukarısını kendisine doğru hayli eğik tutuyor, ufak bir kımıltıyla üzerine yıkılmamak için kendini zor tutuyordu. Ansızın bir tiksinti uyandı içinde; adamdan biraz geri çekilmeyi düşündü. Ama hemen sonra böyle bir şey düşündüğü için kendi kendine kızdı.

“Hamburg ’da geçen yıl tıpkı sizin gibi efendi, soylu bir Türk tanıdım” diye devam etti adam. “Bir gün yolda gidiyordum. Bir araba geldi karşıdan. Son model bir Mercedes, önünde Türk bayrağı. Az ilerimde durdu. İçinde bir Türk’le bir İngiliz birbiriyle konuşuyordu. Geride durup onları izledim. Az sonra kapı açıldı, indiler. Bunun üzerine, durma yürü, dedim kendi kendime. Türk benim kendilerine doğru geldiğimi gördü. Daha uzaktan beni karşılayıp ‘Bir isteğiniz mi var? ’ diye sordu. ‘Sizi rahatsız ettiğim için özür dilerim beyim ’ diye cevap verdim; ‘İzin verirseniz sizden bir ricada bulunacağım ’ dedim. ‘Hay hay, buyrun! ’ dedi. Bana kendileriyle gelmemi işaret etti. Arkalarından yürüdüm. Hemen oracıktaki büyük bir otele girdiler. Lüks bir salonda hep birlikte bir masaya oturduk. ‘Buyrun, sizi dinliyorum! ’ dedi Türk. Ben anlattım. ‘Beyim ’ dedim; ‘Bir otelde garson olarak çalışacağım. Üstüme başıma biraz çekidüzen vermem için biraz

paraya ihtiyacım var. ’ Hemen cebinden bir çek defteri çıkardı. Gözümün önünde bir çek doldurup bana uzattı. Ayrıca kartını verdi. ‘Yetmezse tekrar uğrayın ’ dedi. Çeki alıp çıktım. Yakında bir meyhane vardı. Doğru koştum oraya. Meyhane sahibi, çeki ilkin elinde evirip çevirdi; ‘Bir yanlışlık olmasın? ’ dedi. ‘Hayır ’ dedim; ‘Bir yanlışlık falan yok. Biraz önce bir Türk doldurdu bu çeki benim için. Pazar günü, biliyorsunuz, bankalar kapalıdır. ’ Çekte yüz marktan fazla yazılıydı ama ben yüz mark alıp çıktım. Üstünü meyhane sahibine bıraktım. O da çekin karşılığını almak için zahmet edip bankaya gidecek, değil mi ya?”

“Doğru” diye onayladı öğrenci.

“Ömrümde böyle kibar, efendi birine rastlamadım” diye ekledi adam.

“Sizi hemen anlamış” dedi öğrenci.

“Anladı!” dedi adam; “Bir lokantada çalışacağım, dedim; kendime bir elbise alacağım, paraya ihtiyacım var, dedim. Hemen elini cebine atıp çek defterini çıkardı. Sonra, ne zaman başın dara düşersen uğra bana, dedi. Arkamı sıvazladı. İngiliz’i masada bırakıp kapıya kadar geçirdi beni. Ama ben, onlar daha arabadayken anlamıştım. Bu adam, dedim Türk için, baba bir adama benziyor; dur bakalım, dedim.”

Öğrenci adamın sözünü kesti:

“Ama sizi daha görür görmez anlamış.”

“Anladı!” dedi adam; “Ben orda duruyordum. Arabadan iner inmez beni gördü, yanına çağırdı. Bir isteğiniz mi var, dedi. Kendime bir elbise alacağım, dedim; biraz paraya ihtiyacım var; ev kirasını da ödeyemedim, evden atacaklar, dedim. Gel benimle, dedi. Birlikte...”

Öğrenci, tekrar adamın sözünü kesti:

“Anlaşılan zengin biriydi.”

“Oho!” dedi adam. Kesik kesik güldü. Öğrencinin söylediğini onaylar gibi eğip eğip kaldırdı başını. “Tüccarmış; sonradan öğrendim... İngiliz’le

beraber Hamburg ’a ticaret yapmaya gelmişler. Beni hemen anladı. Paraya ihtiyacım var, dedim. Elini hemen cebine sokup çek defterini çıkardı.”

Öğrenci, elini usulca cebine soktu. Adama doğru eğilip dışardan kimsenin duymamasını ister gibi alçak perdeden, “Size bir şey söyleyeceğim” dedi; “Aklınıza kötü bir şey gelmesin sakın. Kabul ederseniz, size iki mark vermek istiyorum.” Adam, ilkin şaşırmış, cevap vermedi. Ama çarçabuk toparladı kendini; “Yok” dedi; “Darılmam... Bana iki mark verirseniz memnun olurum. Dünden şu köşe başındaki bakkaliyeye otuz beş kuruş borcum kalmıştı. Hemen gidip öderim borcumu.” Öğrenci, bunun üzerine, parmaklarıyla cebindeki ufak paraları yoklayıp içinden iki markını ayırdı. Çıkarıp adamın eline tutuşturdu. “Sakın bana gücenmeyin” dedi yeniden. Adam, gücenmediğini bildirir gibi gülerek, eliyle hafifçe öğrencinin omzuna vurdu. “Ben şimdi geliyorum!” dedi; “Borcumu ödeyip hemen döneceğim. Siz bir yere ayrılmayın!” Öğrencinin kendisi yokken kalkıp gitmesini önlemek ister gibi, “Çantamla değneğim burda kalsın!” diye ekledi. Ardından ayağa kalktı. Hafiften sallanır gibi oldu. “Değneği yanıma alayım daha iyi!” dedi bunun üzerine; “Siz oturun, ben şimdi geleceğim.” “Oturuyorum” diye cevap verdi öğrenci.

Adam uzun boyluydu. Biraz öne doğru eğik, değneğine dayanarak hızlı hızlı yürüyüp köşe başındaki bakkaliyeye doğru gitti. Borç hikâyesini uydurmuştu. Öğrenciden aldığı parayı verip düşük kaliteli bir şişe vermut aldı. Sonra hemen dönüp geldi. Kendisi yokken öğrencinin kalkıp gidebileceğinden korkmuş, onu kaçırmak istememişti. Yağlı bir parça düşmüş, balık kendi ayağıyla tıpış tıpış gelip oltaya vurmuştu. O da iyi idare etmişti hani. Hamburg masalı çarçabuk etkisini göstermişti. Birinden işittiği eski bir hikâye, çok işine yarıyordu. Önce konuştuğu kimsenin milliyetini öğreniyor, sonra efendi, soydan, eli açık kişinin milliyetinde ufak bir değişiklik yapıp hikâyeyi buyur ediyordu. Şimdiye kadar Hamburg ’a ayak atmamış, doğrusu doğup büyüdüğü şehrin dışına da pek çıkmamıştı. Asıl mesleği boyacılıktı. Savaştan önce bir gün, çalışırken portatif merdivenden düşerek sağ bacağını sakatlamıştı. Savaş sırasında pasif korunma hizmetinde çalışmış, bir gece bombardımanında karısıyla iki oğlunu yitirmişti. Yalnızlık zor bir işti. Savaştan sonra bir türlü kendini toparlayıp sakat bacağıyla bir iş tutamamış, giderek kendini içkiye vermişti. Sigortadan aldığı üç-beş kuruş yetişmediğinden ona buna el açmaya

başlamış, derken bu işi meslek haline getirenlerle tanışmış, çok geçmeden kendisi de bu işin kurdu olup çıkmıştı. Yalnızlık zor şeydi. Cebinden içki şişesini eksik etmiyordu.

Adam, köşeyi kıvrılıp da öğrencinin hâlâ sırada oturduğunu görünce rahat bir nefes aldı. Duruma bakılırsa, varlıklı biriydi öğrenci. Giyinişi ve davranışı onu gösteriyordu. Eli de açık mı açıktı. Hemen ne demek istediğini anlamış, eline iki mark gibi hayli bir parayı tutuşturuvermişti. Sonra, özür de dilemişti üstelik. Oysa şimdiye kadar nelerle karşılaşmamıştı... Bugüne kadar kimseden bir marktan fazla para kopardığını pek hatırlamıyordu. Bu son düşünceyle birlikte adımlarını hızlandırdı. Yürürken sağ ayağı yerde sürükleniyor, her adım atışta hafif bir yay çizerek geriden geliyordu.

Adam gelip tekrar yanına oturduğunda, öğrenci sordu:

“Bacağınız savaşta mı sakatlandı?”

“Uzun bir hikâye bu” diye cevap verdi adam; “Stalingrad önünde Rusları önümüze katmış götürüyorduk. Ben bir piyade mangasının komutanıydım. Bir ormandan geçerken, bir Rus piyade bölüğüyle karşılaştık. Yarım saat içinde hepsini esir aldık. Eh, biz de bu sırada iki kurşun yedik bacağımızdan!”

Adam cebinden vermut şişesini çıkarıp gelip geçenlere hafifçe sırtını döndü. Şişeyi tam ağzına götürüyordu ki durdu. “Affedersiniz!” dedi, “Affedersiniz” “Rica ederim” dedi öğrenci; “Siz buyrun, için. Madem bu sizin hayatınızı güzelleştiriyor...” “Güzelleştirmiyor, hayata katlanmamı kolaylaştırıyor” diye cevap verdi adam. “Doğru” dedi öğrenci. Adam gülümsedi. Öğrenci gülümsedi.

“Sizinle anlaşıyoruz!” dedi adam.

“Anlaşıyoruz” dedi öğrenci.

Adam, içinden birkaç yudum alıp şişeyi tekrar paltosunun cebine soktu. Elinin tersiyle ağzını sildikten sonra, “Siz demin, bacağımın nerde sakatlandığını bilmek istediniz” diye devam etti; “Aslını ararsanız, benim

bu bacak Smolenks ’ten çok önce sakatlandı. Diyeceğim, ben lejyon askerliği de yaptım. Hindiçin ’de iki yıl kaldım. Sonra Kuzey Afrika ’ya gittim. Kuzey Afrika ’da, çölde yerlilerle çarpışırken sağ bacağımdan yedim ilk kurşunu.”

Öğrenci, hafifçe adamın üzerine doğru eğilip hayranlık taşan bir ilgiyle, “Demek siz lejyon askerliği de yaptınız?” diye sordu.

“Hem kaç yıl!” diye cevap verdi adam, gördüğü ilgiden memnun; “İki yıl Hindiçin ’de, ardından üç yıl Afrika ’da, sonra tekrar Hindiçin, tekrar Afrika... Evde çifter çifter madalyalarım duruyor.”

“Lejyon askerliği çok sert olmalı?” dedi öğrenci.

“Sert de söz mü!” diye cevap verdi adam.

“Çölde savaşmak başka şeye benzemez.”

“Öyle!” dedi adam; “Haftalarca uykusuz, kum fırtınası içinde yerlilerle savaştığımız oldu. Yerlileri de yabana atmayın beyim, çok çetindirler.”

Adam, sözde lejyon askerliği sırasında başından geçen bir olayı anlatmaya koyuldu. Öğrenci, adamı can kulağıyla dinliyor, söylediklerine bir bir inanıyordu. Adamın bütün anlattıklarının uydurma şeyler olduğunu biliyor, gene de inanıyordu. Şimdiye değin bir sürü lejyon filmi görmüştü. Film kahramanlarından birinin yerini adamla değiştirivermek hiç de zor değildi. Adamla yan yana oturuyorlardı. Birbirine dokunacak kadar yakındı vücutları. Adam yanı başında kendisine bir şeyler anlatıyor, ondan da anlattıklarına inanmasını istiyordu. Öğrenci adamın bu isteğine kutsal bir buyruk gibi boyun eğiyor, işittiklerinin hemen tümünün düzmece olduğunu bilmesi, bu buyruğu harfi harfine yerine getirmesini şuncacık ama şuncacık engellemiyordu.

Adamın sözleri açık seçik, dupduru ve tane taneydi. Öğrenci kulaklarını telgraf direklerine dayıyor, telgraf direkleri, uzun bir susuştan sonra yeniden çalışmaya koyulmuş, vın vın ötüyordu. Kırlangıçların biri konup biri kalkıyordu tellere; haberler, kırlangıç kanatlarında öğrenciye doğru uçup uçup geliyordu. İyi mi, kötü mü? Haber, haberdir. Her haber gelende,

öğrenci teşekkür ediyor, gelen haberi yere düşen ekmek parçaları gibi, öpüp başına koyuyordu.

Bazen kısa kısa sorular soruyordu adama. “Kalede kaç kişiydiniz?”, “Bölükte sizden başka Alman var mıydı?”, “Kale kumandanı Fransız mıydı?” gibi, basit, cevaplanması kolay, adamı güç duruma sokmayacak sorular. Bir ara, “Hindiçin ’de Don Phien Fiu ’da çarpıştınız mı?” diye sorması üzerine, adam, soruyu geri çeviren bir el hareketiyle, “O daha dünkü iş!” diye cevap verdi; “Ben savaştan önce Hindiçin ’deydim. Savaş başlar başlamaz lejyondan ayrılıp Almanya ’ya döndüm.” “Doğru, daha önce söylemiştiniz” dedi öğrenci. Adamın zaman kavramı üzerinde duracağını pek sanmamıştı. Sıranın arkalığında duran eliyle söylediklerini beğenmiş gibi adamın sırtına dokundu: “Siz çok gezmiş, çok görmüşsünüz. Keşke ben de sizin gibi biraz dünyayı dolaşabilsem!” Eli, geri çekmeyi unutmuş gibi adamın sırtında kalmıştı. Adam gülümsedi. Ardından, elini ceketinin iç cebine sokup siyah, parlaklığını yitirmiş, ufak bir pipo çıkardı. Pipoyu sıranın tahtalarına vurup içindeki çok eski bir içimden kalmış görünen tütün parçalarını temizler gibi yaptı. Öğrenci sordu:

“Tütün mü içiyorsunuz?”

“Tütünüm olmayınca sigara içiyorum” dedi adam.

“Tütününüz yok mu şimdi?” diye sordu öğrenci.

“Yok” dedi adam; “Bir tutam kalmıştı, onu da demin içtim.”

Öğrenci elini cebine soktu. Bozuk paraların içinden bir mark ayırmış çıkarırken, bir yirmi marklık takıldı parmaklarına. Kâğıt parayı gerisingeri cebine soktu. “Size bir mark versem tütün alır mısınız? Sakın beni yanlış anlamayın!”

“Tabii alırım!” diye cevap verdi adam.

Öğrenci adamın uzun parmaklı, bakımsız eline bir markı bıraktı. “Ben şimdi tütün alıp geliyorum” dedi adam ve ayağa kalktı. “Çantam burada kalsın” dedi sonra; “Göz kulak olun, yürütmesinler!”

Adam gider gitmez, üzerinden koruyan, kollayıp gözeten bir el kalkmış gibi bir duyguya kapıldı öğrenci. Adamla konuşurken, gelip geçen yolculara pek aldırmamıştı. Birden bir irkilme duydu. Önünden geçenler açıkça başlarını çevirip dikkatle kendisini süzüyordu. Öğle vaktiydi. Gök bulutsuz, aydınlıktı. Güneş, bu ayda rastlanmadık ölçüde yakıcıydı. Evden süveterleriyle çıkanlar, süveterlerini boyunlarına asmışlar ya da ellerinde taşıyorlardı. Bayanların çoğu kolsuz, ince yaz elbiseleri giymişti. Erkeklerin çoğunun üzerinde tek bir gömlek vardı. Kendi üzerinde ise bu havada lacivert, ağır bir elbise... Ama o, lacivertleri gösteriş olsun diye giymemişti; başka elbisesi yoktu. Kışın bir toplantı, bir tiyatro ya da bir konferansa gidebilmek için taksitle aldığı ama taksitlerini daha tamamen ödeyemediği lacivertleri gündelik yapmaya elbette gönlü elvermezdi. Ama zora gelince... Her ay başında aldığı burs ev kirasına, boğazına ve kitap parasına ancak yetiyor, tutumluluğuna karşın sıkıntıya düştüğü aylar oluyordu. Bu ay da doğrusu öyle pek iyi değildi durumu. Cebinde bir yirmi marklık banknotla, birkaç mark tutarında ufaklık para kalmıştı. Ayın da daha yirmisiydi. Mektup yazıp karısından bir yiyecek paketi istese? Karısının son mektubunu anımsadı. Karısı, “İtiraf Saati” adında yeni bir film görmüştü. Bey itiraf ediyor, hanım itiraf ediyor, karı koca yeni, mutlu bir hayata başlıyordu. İtiraf saati. Kırılan tabaklar, yere çalınan fincanlar, sıkılan yumruklar, vurulan kapılar. Mektubun sonunda bol bol sevgiler yolluyordu karısı. Karısı onu seviyordu. Sabahları evden çıkarken bıraktığı üç-beş kuruşla güzel güzel yemekler pişirip çıkarıyordu önüne; kışın soğuk günlerinde ortalık ağarmadan yataktan kalkıp sobayı yakıyor, kahvaltı sofrasını hazırlıyordu. Karısı onu seviyor, onun için, sabahları çayla yesin diye lezzetinden geçilmeyen çeşit çeşit kurabiyeler yapıyordu. Hamuru yoğurduktan sonra tepsiyi yükleniyor, dolmuşa para vermemek için bir hayli yolu tepip tepsiyi fırına veriyordu. Karısı onu seviyor, sağ gözünden sol gözüne emanet edemiyordu. Bir gün öğle vakti eve geliyor, temiz bir gömlek hazırlamasını istiyordu karısından.

“Öbür elbiselerimi de ütülesen iyi olur.”

“Nereye gideceksin yine?”

“Saat beşte konferans var.”

“Ne konferansı?”

“Konferans.”

“Her gün her gün konferans mı olurmuş?”

“Her gün gitmiyorum ki! Son olarak geçen hafta gittim.”

“Hayır, gitmeyeceksin! Kim bilir, gene hangi arkadaşınla buluşacaksın, değil mi?”

“Konferansa gideceğim. Saat beşte konferans var. Gömleğimi, elbisemi hazırla. Saat dörtte gelip giyeceğim.”

“Ben de geleceğim.”

“Nereye?”

“Konferansa.”

“Konferans Almanca.”

“Olsun, geleceğim. Bakalım ne konferansıymış bu!”

“Konferans diyorum, konferans! Ne söylüyorsam inan.”

“Biraz da evinde otur efendim. Her gün çık git, her gün çık git... Ben burda yalnız kalayım!”

“Daha dün, bütün zaman evden dışarı adım atmadım. Hep karşında oturdum.”

“Ben tek başıma korkuyorum evde.”

“Neden korkuyorsun? Aşağıda insanlar var. Yanda insanlar var. Saat sekizde döneceğim.”

“Hiç kimse senin gibi yapmıyor ama. Herkes işten eve dönünce karısıyla, çocuklarıyla vakit geçiriyor. Arkadaşın Yalçın ’a bak; karısını bir dakika yalnız bırakıyor mu? Sen eve geldin mi, kitaptan başını kaldırdığın yok. Benimle üç-beş laf etmeyi canın istemiyor.”

“Ama benim mesleğim bu. Benim işten eve dönünce de okuyup çalışmam gerek. Meslektaşlarımın hepsinin ayrı çalışma odası var; eşleri kapıyı vurarak içeri giriyor... Ben seninle hep aynı odadayım. Karşında oturuyor, karşında okuyup yazıyorum.”

“Hayır, konferansa ben de geleceğim!”

“Konferans Almanca; bir şey anlamazsın.”

“Olsun, geleceğim!”

“Seni yarın akşam sinemaya götüreceğim.”

“Hayır, sinemaya gitmek istemiyorum. Konferansa geleceğim. Ya beraber gideceğiz, ya sen de gitmeyeceksin!”

Karısı ayak diriyor, kendisi ayak diriyordu. Karısı tüm ağırlığıyla yükleniyor, kendisi alttan alıyordu. Ama adamakıllı gerilince de durmuyor, boşanıyordu yay. Kutular açılıyor, kötü sözler, kurşunlar gibi ağır, usturalar gibi keskin, ortalığa saçılıyordu.

“Sen git, ben de gidiyorum!”

“Nereye?”

“Eşyalarımı toplayıp gidiyorum.”

“Bir yere gidemezsin!”

“Bak, gider miyim, gidemez miyim!”

Bir kapı vuruluyor, ardından bir kapı daha vuruluyordu. Köşeyi dönüp caddeye çıkana kadar koşar adım, sonra yavaşlıyordu adımlar. Mahalle kahvesinin önünden geçerken, birden karar vermiş, giriyordu içeri. Konferans vakti oluyor, konferansa gitmiyordu. Yemek vakti oluyor, yemeğe gitmiyordu. Geç vakit eve dönüyordu. Işıklar sönük. Anahtarıyla usulca kapıyı açıp giriyordu içeri. Gene de ayak sesine uyanıyor karısı, yukarı odanın gevşek tahtaları gıcırdıyordu. Karısı kendisini seviyor, onu bırakıp gitmeye bir türlü gönlü elvermiyordu. Kapının arkasındaki elektrik

düğmesini çevirir çevirmez, arı sili yunmuş, kolalanıp ütülenmiş, beyaz bir gömlekle yeni ütüden çıkmış lacivert elbise çarpıyordu gözüne. İçinden askıyı alıp yere çalası geliyor, kendini tutuyordu. Mutfağa geçiyordu derken. Mutfakta burcu burcu bir yemek kokusuyla karşılaşıyor, gaz ocağının üzerinde duran tencereye doğru yürüyordu. Kapağı kaldırır kaldırmaz iri su taneleri, akşam için pişirilmiş ama henüz el sürülmemiş sıcacık patates yemeğinin içine damla damla dökülüyordu.

Öğrenci, önünde bir karaltı fark edip başını kaldırdı. Adamla karşılaşır karşılaşmaz, baharda özsuyun ağaçlara yürümesi gibi bir sevinç yürüdü içine. Başı dara düşmüş de adam hızır gibi yetişmişçesine yüzüne pembe, mutlu bir gülümseme yayıldı. Yanına oturunca, “Beni anladınız” dedi adam.

“Anladım!” dedi öğrenci.

“Beni küçümsemediniz. Uzaktan sizi görür görmez bildim zaten. İlk bakışta, işte bir insan, diye düşündüm kendi kendime.”

Öğrenci sustu.

“Sizi Allah gönderdi!” dedi adam.

Öğrenci güldü.

Adam, öğrenciye doğru adamakıllı yaklaşmıştı; öğrenci adamın vücudunun ağırlığını, açık seçik, vücudunda duyuyordu. Derken, kendi vücudunu da hafiften adamın vücuduna yasladı. Adam öğrenciye omuz veriyor, öğrenci adama omuz veriyordu.

Öğrenci tetikte, yeni bir çıkışını bekliyordu adamın. Adamın yeni bir çıkışa hazırlandığını gün gibi biliyordu. O gün sağından kalkmıştı adam. İyi bir günüydü. İşi rast gidiyordu. Öğrencinin cebinde iki mark kadar bir bozuk para daha kalmıştı. Adam yeni bir çıkışa kalkar kalkmaz, bu parayı da gönül rızasıyla avcuna bırakacaktı. Adamın kendisini varlıklı biri sanıp para sızdırmaya çalıştığını anlamıştı. Ama onun bu sanısının iler tutar yanı olmadığını ortaya koymayı da aklından şuncacık geçirdiği yoktu. Büyünün bozulmaması, büyülü aynaların mermer döşemelere düşüp tuzla buz olmaması için el üstünde tutulması gerekiyordu bu sanının. Kurulu köprü

yıkılır mı? Ayağa gelmiş kısmet tepilir mi? Öğrenci, cebindeki yirmi markın da bozukluk olmadığına üzüldü. Bozukluk olsaydı, o günlük ekmek parası birkaç markı bir kenara ayırıp geri kalanını bölük bölük, ucun ucun adamın eline tutuştururdu.

Adam savaş anılarından anlatmaya başlamıştı. Kuzey Afrika ’da lejyon askerliği sırasında bir avuç arkadaşla yerlilerin arasına dalmış, bir alay esir alıp kaleye dönmüştü. Rusya ’da, Sivastopol önünde de buna benzer bir olay yaşanmıştı. İkide bir paltosunun cebinden vermut şişesini çıkarıp yudumluyordu. Aklı öğrencinin cebindeki yirmi marktaydı. Öğrenci kendisine tütün parası verirken yirmi markı görmüş, bu paraya gözünü dikmişti. Birkaç günlük içki parası... Derken, yine bir vagabund şarkısı tutturdu. Şarkı söylerken ağzı yayılıyor, yüzündeki kırışıklar kımıl kımıl ediyordu. Vücudu şarkıya tempo tutar gibi sağa sola oynuyor, bazen öğrencinin üzerine yıkılacakmış gibi oluyordu. Bir an, söylediği şarkının sürükleyici havasına tümden kendini kaptırmış da kendini tutamamış gibi, iyice öğrencinin üzerine abandı ve bir süre öyle kaldı. Şarkı biter bitmez, sol elini gülümseyerek öğrencinin dizine koyup “Sizinle anlaşıyoruz!” dedi.

“Anlaşıyoruz” diye cevapladı öğrenci.

“Eh artık, kalkıp yemeğe gitmeli.”

“Nerde yemek yiyorsunuz?” diye sordu öğrenci.

“Hastanede” diye cevap verdi adam.

“İyi ki hastaneler var” dedi öğrenci.

“Öyle!” dedi adam.

Adam sıraya dayamıştı değneğini. Kalkarken ayağını çarptı, değnek yere düştü. Eğilip almak istedi, beceremedi. Çakırkeyiflikten öte içkili bir hali vardı. Öğrenci, yerden değneği alıp adama uzattı. Adam bunun üzerine, sıranın altında duran çantasını gösterdi. Yemeğe geç kalmış gibi acele ediyordu. Çantayı da aldıktan sonra öğrenciye elini uzattı. Ayrıldıkları için üzgün bir sesle, “Hoşça kalın, beyim!” dedi; “Sağlıcakla kalın. Sizi unutmayacağım!” “Ben de!” diye cevap verdi öğrenci; “Ben de teşekkür

ederim.” Adam, bir şey değil demek ister gibi, elinin tersiyle kısa, sert bir hareket yaptı. Şapkasını çıkarıp öğrenciyi selamlamak ister gibi değnekli elini başına doğru götürdü. Ama şapkası olmadığını hemen fark etmiş gibi, yarı yolda yine indirdi elini. Arkasına dönüp çimenliğin önündeki dar yolda yürümeye koyuldu. Yerde sürüklenen sağ ayağı biraz geriden geliyor, değneğin ardı sıra dar yaylar çiziyordu. Yürüyüşü, içkili durumuna ve bacağının sakatlığına karşın göze batacak ölçüde düzgün ve tezdi. Az sonra, ilerdeki ağaçlıklı yola sapıp gözden kayboldu.

Öğrenci yalnız kalınca, bir öksüzlük çöktü üzerine. Bir taş düşmüş, duru sular bulanmıştı. Kalkıp yavaş yavaş eve gitmeyi düşündü. Evde bir çay yapacaktı kendine, masasının başına geçip kitapların, kâğıtların üzerine eğilecekti. Evin tam karşısında toptan bir satış mağazası vardı. Mağazada çalışan kızlar vardı. Bazen başını kaldırıp tül perdenin arkasından baktığında, gözleri mağazada çalışan kızlardan rastgele birine düşecek, dünyasını pamuk iplikleriyle yine başkalarının dünyasına tutturmaya çalışacaktı.

Öğrencinin aklına birden cebindeki bozuk paralar geldi. Neden bunları da adama vermediğine hayıflandı. Adam giderken bu parayı da eline tutuştursa iyi olmaz mıydı? Eli kendiliğinden cebine gitti. Parmak uçları, yirmi marklık kâğıt paranın yerinde olmadığını hemen fark etti. Hâlâ karanlık olan noktalar da böylelikle aydınlanmış oldu. Adamın birden kalkıp yolu tutuşu gerçek yorumuna kavuştu. Değer miydi? Adama yirmi markın büyük bir kısmını da vermeyi isteyen ve bu paranın bozukluk olmadığına üzülen kendisi değil miydi? Maskeli bir dostluğa bile eyvallah demeye hazır, bu yolda her pahayı ödemeye dünden razı, pazara çıkmıştı. Ama adam maskesini çarçabuk alaşağı etmiş, daha kurulmak üzereyken bir vuruşta canını cehenneme yollamıştı köprünün.

Öğrenci büyük bir öfkeyle ayağa kalkıp hızlı hızlı adamın arkasından yürüdü. Çok geçmeden ilerde gördü adamı. Adam da o sıra dönüp arkasına bakmış, kendisini görmüştü. Uzaktan adama seslendi: “Bir dakika! Size bir şey söylemek istiyorum!”

Adamın yürüyüşü, halinden beklenmedik ölçüde hızlıydı. Sağa sola yalpalıyor, her an gerçekleşebilecek bir düşme tehlikesinden kendisini güçlükle kurtarıyordu. Öğrencinin seslenmesi üzerine yürüyüşüne ara

vermeden arkasına dönüp elindeki değneği havaya kaldırdı. Öğrenci, adamın durmadığını görünce yeniden seslendi: “Bir dakika! Çok önemli!”

Adam yine aldırmadı.

Öğrenci, bunun üzerine, adamın davranışına alınıp gücenmiş, “Ama beni yanlış anladınız!” dedi.

Adam, bu kez tekrar arkasına döndü. Elindeki değneği sert bir hareketle havaya kaldırıp bir-iki defa tehdit yollu ileri geri salladı. Anlaşılan, öğrencinin ardından gelmesini hoş karşılamıyordu. Öğrenci, adamın ne demek istediğini anlamıştı. Adımlarını yavaşlattı. Sonra dönüp eve doğru yola koyuldu.

ELBİSECİLER ÇARŞISI

1964

1965 Sait Faik Hikâye Armağanı

Gece Lambalarının Işığında

Bir eliyle arkasından kapıyı örtüp bana doğru yürür yürümez bir hoşnutsuzluk belirdi içimde. Hafif de bir heyecana kapıldım diyebilirim. Ama hemen onunla hiç ama hiç ilişkim olmadığını düşününce, bu heyecan yatışır gibi oldu. Başımı yeniden elimdeki gazetenin üzerine eğdim.

Ağır ağır gelip yanımdaki boş sandalyeye gürültüyle, sere serpe bıraktı kendini. Sandalyemi hafifçe kımıldatıp toparlanır gibi yaptım. İlkin, onun şu kış günü soba başında az bir şey ısındıktan sonra kalkıp gideceğini sanmış, misafirlerinin gece yatısına geldiklerini aklının ucundan geçirmeyen ev sahipleri gibi, geçici bir tedirginliği göze almıştım. Ama niyetinin, sobanın çevresine kurulmuş bizler gibi, bu sıcacık kahvede uzun boylu kalmak, ısınıp vakit geçirmek olduğunu anlar anlamaz iş değişti.

Sandalyeye ters oturmuştu. Derken bir kolunu sandalyenin arkalığına atıp başını kolunun üzerine dayadı. Bu durumda ayaklarının konumu da değişti doğal olarak. Bacakları hayli birbirinden ayrıldı. Biri benden yana bükülüp hafifçe benim bacağıma dokundu. Bacağım bir yay gibi kısa ama sert, geriye fırladı. O zaman varlığımda benden habersiz oluşmuş bir gerilimin farkına vardım. Az sonra baktım, gözleri kapanmış. O saat içime bir öfke yürüdü.

Uyumasını istemiyordum nedense. İlkin, kahvedeki diğer müşterilerin de benim gibi bunu istemeyeceklerini sandım. İlle kalkıp işinin başına dönmeliydi. Mutlaka uyanık olmasını istiyordum; bu soğuk kış günü uyumamasını gerektiren bir çalışma yüzüstü bırakılmış gibi geliyordu bana. Bir ara, sabahları işe giderken buz tutmuş karda sakınarak yürüdüğümü, hatta birkaç defa ayağım kayıp düşecek gibi olduğumu anımsayınca, onu daha da suçlu buldum. O şimdi burda olmasa yollardaki bütün kar, buz temizlenecek, kimsenin ayağı kayıp kafası gözü kırılmayacaktı. Kendisine verilmiş pek önemli bir görevi bırakıp sobanın başında tembel tembel uyukladığı duygusu, onu gözümde adeta bir hain, bir katil, bir hırsız gibi, topluluğa zararlı bir kişi durumuna sokuyordu. Daha da ileri gidiyor, insanlığın geleceğiyle onun bu uyuşuk, miskin hali arasında bağlantılar kuruyordum. İnsanlığın mutluluğu, esenliği ve iyiliği uğruna konmuş bütün

ilkeleri alabildiğine bir hoşgörüsüzlükle onun üzerinde uyguluyor, onun için biçtiğim kötü notlara boyuna eklemeler yapıyordum.

Bir an oturduğum yerden kalkayım dedim. O hatırıma geldi. Yanımda oturduğunu düşününce vazgeçtim. Gazeteyi hâlâ elimde tutuyordum ama okuduğum yoktu. Zaman zaman başımı çeviriyor, kahvenin buğulu camlarının arkasındaki yola bir göz atıyordum. Bunun için, onun üzerinden bakmam gerekiyordu. Başımı her çevirişimde bakışlarımın kısa bir süre onun üzerinde dinlendiğini görüyordum. Bir ara, açıkçası ona bakmak için gözlerimi gazeteden kaldırdım. Önce ağzı gözüme çarptı: Sarkmış, pörsümüş, hafif aralık... Bu aralıktan girip çıkan havanın sesi duyulur gibiydi. İçime bir tiksinti yayıldı. Ben de ağzımı az bir şey araladım. Sesli sesli, bir-iki soluk alıp verdim. Derken boynunda eski bir yara izi ele geçirince, aradığımı bulmuş gibi bir memnunluk duydum. Daha sonra aşağılara kaydı gözüm. Dizlere kadar uzanan lime lime deri ceket, morumsu, kalın ve tüylü külot pantolon, ayaklara bol gelen bağsız postallar...

Birden saate bakmak geldi aklıma. Başımı döndürdüm: Duvar saati onu gösteriyordu. Gözlerimi ocağın yanındaki küçük bahçe kapısına çevirdim. Kahveci Musta Bey her vakit bu kapıdan gelirdi. Onun kahveyi işten anlamaz bir çırağın eline bırakmasına, bu vakit olmasına karşın hâlâ ortada görünmeyişine içerledim. Kahve dediğin yerde her vakit taze çay bulunur. Kulaklarım, soba başındaki diğer kahve sakinleri arasında başlayan ateşli konuşmaya gitti. Konuşanları tanıyorum. Bir tanesi, yaz oldu mu, gezici tiyatro kumpanyalarında çalışır, kışları kahvede geçirir. Bir diğerinin işi de tiyatroculuktur. Ancak daha tutumludur bu, kazandığı parayı ötekisi gibi har vurup harman savurmaz. Yazın bir Alman tiyatro grubuyla Anadolu ’ya yaptıkları bir geziden anlatıyorlar, biri bırakıp biri alıyordu.

Soba adamakıllı kızmıştı. Eğilip soba altlığına dayadığım ayakkabılarımı aldım. Tabanlarının henüz kurumadığını görüp gerisingeri bıraktım yerine.

İşte bu anda yine hatırıma geldi o. Kendisini bir süre unutmuş gibiydim. Bir duygu, bunaltıcı; üzerime çöktü. Bir elim sobanın artan sıcaklığını uzaklaştırmak ister gibi ağır ağır, ovuşturarak yüzümde, gözlerimde, alnımda dolaştı. Sonra ansızın, orda bulunanlara karşı aşırı bir öfkeye kapıldım. Dediğim gibi, ilkin onların bir çöpçünün palas pandıras kahveye

girip babasının evindeymiş gibi sobanın başına kurulmasına, bir sandalyede bacaklarını gererek sere serpe uyumasına göz yummayacaklarını sanmıştım. Onların adına şöyle düşünmüştüm: Kahve dediğin gülünecek, konuşulacak, yârenlik edilecek bir yerdir. Yaşayan, canlı, kımıl kımıl bir yer. Kahvedekilerin hiç oralı olmadıklarını fark eder fark etmez, önce kızdım. Ama sonra bir ferahlık da duydum diyebilirim. Ortada öyle uzun boylu üzerinde durulmaya değer bir şey olmadığı sonucuna varmıştım.

Elimdeki gazeteyi yeniden alıcı gözüyle okumaya koyuldum. Arada lafa karışıp tiyatro üzerine birkaç söz de söyledim. Ama bütün bunlar çok sürmedi; onun uyumasına karşı yeniden bir öfke dalgası kabardı içimde. Sanki uyanıkken taşıdığı ağır bir yük, gözlerini yummasıyla onun omuzlarından kalkıp benim omuzlarıma yüklenmişti. Hareket özgürlüğümün elimden alındığı duygusu vardı içimde. Sobanın sıcaklığı iyiden iyiye artmış, yüzümü gözümü yakmaya başlamıştı. Sandalyemi biraz geriye çekmeyi düşündümse de, bunu adeta ondan habersiz yapmaya çekindim.

Bir an için onun gerçek kimliğini düşündüm. Elinde süpürge, yolların, sokakların temizliğine bakan, çoğu Anadolu ’daki köylerinden kalkıp gelmiş cahil, kaba saba insanlardan biri. Bu düşünceyle de onun üzerimdeki baskısından kurtulma denemem başladı diyebilirim. İlk önce, sobanın altlığına dayalı ayakkabılarımı aldım. Kuruyup kurumadıklarını gözden geçirir gibi biraz elimde tutup sonra yine gürültüyle yerine bıraktım. Ardından, elimdeki gazetenin yapraklarını sesli sesli çevirdim. Birden kımıldar gibi oldu. Ama bu kımıldayışına benim ufak gürültülerimden çok, sandalyenin arkalığına dayalı kollarının yol açtığına eminim. Başını hafifçe kaldırıp kollarının yerini değiştirdi. Derken kıçı da az bir şey geriye kaydı sandalyede. Bu yeni durumda ayaklarından biri, dengesini yitirmiş gibi, diz kısmıyla havada genişçe bir yay çizdi ve baldır kısmıyla da benim, sobanın teneke altlığına yaslanmış ayakkabısız ayağıma dayandı. Doğrusunu isterseniz, kendi ayağımın daha önce davranıp onun başını almış giden bacağını durdurduğunu sanıyorum. Böylece de belayı kendi elimle başıma sarmış oldum. Hani tanımadığınız, huyunu suyunu bilmediğiniz, ilk kez karşınıza çıkan biri ansızın elinize bir paket tutuşturup “Şunu bir dakika tutar mısınız? Ben şimdi geliyorum!” der... Artık elinizde paket kalakalırsınız. İşiniz vardır, bir tarafa gideceksinizdir, birini göreceksinizdir

ama elinizdeki paketle bir yere ayrılamazsınız... Yolu tutmuş giderken karşı çıkıp durdurarak, bacağının sorumluluğunu yüklenmişim gibi bir duygu belirmişti içimde. Öyle sanıyorum ki, kendi haline bıraksam bacak yoluna devam edecek ve sonunda kötü, çok kötü bir şey olacaktı.

Derken saat vurdu. Onu mu, on biri mi, sayamadım. Ama sanki vaktiyle düşünülmüş düşüncelerin, duyulmuş duyguların sorumluluğunu anımsatan tok ve sert sesler sönüp gitmeden bir kapı aralandı. Sırasını beklemiş oyuncular gibi, silik soluk hayaller birer ikişer dışarı kaydı aralıktan. Buzların çözüldüğünü, karanlıkların aydınlandığını duyar gibi oldum.

Sonra o da, sabahları işe giderken, gece lambalarının ışığı altında selamlaştığım insanlardan biri değil miydi? Sabah karanlığında önlerinden geçerken, yolları temizlemeye uğraşan bu insanlara duyduğum sevgide onun da payı yok muydu? Hem ben, bireyler arasında ayrım gözetmeyen insanlık düşüncesini savunan biriydim. İnsanlığın iyiliğini kendime dert edinmiş, bunun için sevgiyi ana ilke olarak almıştım. Şimdi çevremde yaşayan bir insandan durup dururken nefret etmem doğru muydu? İyilikleri ve mutlulukları için çalıştığımı sandığım insanlar, elektrik lambalarının puslu ışığında kımıldanan, adeta gerçeklikten yoksun, gündüz göze gözükmeyen ayrı bir dünyanın insanları mıydı? Ah, ben gerçek insanları sevmek istiyordum! Günışığında kımıldanan, günlük hayatta karşılaştığım, bildiğim, gördüğüm, tanıdığım insanları sevgiyle kucaklamak istiyordum. İşte bunlardan biri yanımda oturuyordu ama ben ondan nefret ediyordum...

Bunları düşünürken bir an durdum. Onunla ilgili duygularım yumuşamaya yüz tutmuş, ona karşı yakınlığa, sıcaklığa benzer bir duygu uyanmıştı içimde. Kulağıma bir radyo sesi geldi. Sanki radyo çoktan beri çalıyormuş da ben bunun ancak şimdi farkına varmıştım. Artık yanı başımda uyuklamasından ötürü ona bir kızgınlık duymuyordum. Hanidir bacağının yükünü de hissettiğim yoktu ayağımda. Ocaktan doğru çay bardaklarının yıkandığını bildiren şakır şukur sesler gelmeye başlamıştı. Bu, taze çayın demlendiğine işaretti. Birden, o, bizlerden biri gibi göründü gözüme. Çok vakit işten yorgun dönüp buz gibi bekâr odama uğramadan dosdoğru kahveye geldiğim, köşede, radyo başında kollarımı mermerin, başımı da kollarımın üzerine dayayıp uyukladığım zamanları anımsadım. Ama ben

hafifçe dalıyor, çevremdeki konuşmaları ve radyonun sesini hayal meyal işitiyor, gerekince de sıçrayıp kalkıyordum.

Kahveye yeni gelen olmamıştı. Ama gürültü artmış, az ötede iskambil oynayan iki kişi ellerini mermer masaya daha sert vurmaya başlamıştı. Bir ara başucumda kahveci Musta Bey ’in sesini duydum: “Buyrun, İhsan Bey!” Uzatılan buram buram demli çayı aldım. İyi duygular uyandı içimde. Kırk yıllık tiryakiler gibi elimdeki taze çayı yudumlarken ona baktım. Onunla aramdaki duvarlar birer birer yıkıldı. Radyoda alaturka müziğin birden kesildiğini işittim. Spiker konuşmaya başladı. “Beethoven” ve “senfoni” sözcükleri çarptı kulağıma. Derken başladı.

Gözlerimle Musta Bey ’i aradım. Elimdeki çay bardağı boşalmıştı. Varlığımda bir hazırlık sezdim. Bu hazırlanmanın bir an önce olgunlaşıp yemiş verebilmesi için avcumda çayın sıcaklığını, burnumda buram buram kokusunu duymam gerekiyordu. Çay bardağı doldurulup yeniden elime tutuşturulunca arkama yaslandım. Gözlerimi yumdum. Dudaklarım kendiliğinden bardağı bulup çayı yudumlamaya başladı. Yavaş yavaş içinde yaşadığım çevreden sıyrılıp kendimi, radyoda çalan senfoninin havasına kaptırdım. Çalınan eseri tanıyorum: Dokuzuncu Senfoni. Hayli zaman önce bir akrabamla birlikte bir vapur yolculuğu yapmış, bavulların üzerine oturup Beethoven ’in hayatı üzerine bir kitap okumuştuk.

Senfoninin koro bölümü başlıyor. İnsanlık bu bölümde gerçek değerine ulaşıyor. Hemingway ’in ihtiyar balıkçısını anımsıyorum. İçim açılıyor, genişliyor, yayılıyor. Sevinç, haz, ferahlık duygularıyla insanlığa karşı bir güven duygusu varlığımda filizlenip boy veriyor. Benden çevreme doğru sıcak, yumuşak, ışıl ışıl bir şeylerin artsız aralıksız aktığını duyuyorum. O hatırıma geliyor. Gözlerimi hafifçe aralıyorum. Hâlâ uyuyor. İşten yorgun düşmüş dinlenen biri... Ordan biri muziplik yapıp adamı uyandırmak istiyor. “Uyandırma!” diye atılıyorum hemen. “Bırak yatsın!” diyorum; “Yazık, yorulmuştur...”

Kafamda, gece lambalarının puslu ışığında bir sürü insan kaynaşıyor. Kol kola, kucak kucağa, halka yapmış dönüp duruyorlar. İç içe girmiş yüzler arasında onun da yüzünü görür gibi oluyorum. Gece lambalarının ışığı altında bana bakıyor. Gece lambalarının ışığı altında, gündüz uzatamadığım elimi uzatıp onu sevgiyle kucaklıyorum.

Bilinmez ki

Aradaki uzaklık büyüktü. Akla gelebilecek tüm uzaklıkların ötesinde karısıyla kayınvalidesinin yürüdüğünü görüyor, kendisi de arkalarından yürüyordu. Tüm uzaklıkların ötesinde, kol kola, ağır ağır. Ama hiçbir zaman yaklaşmak mümkün olmadı. Hiçbir zaman kapatmaya gücü yetmedi arayı. Eller uzanmışken geri çekildi. Kollar açılmışken, kurşundan yükler altında iki yana düştü. Yerinde bir bakıştan, yerinde bir sözden yeni dünyaların doğması işten değildi ama başlar çevrildi, sözler bir türlü düşünsel düzeyden kopup dudaklardan dökülemedi.

Cadde kalabalıktı. Bazen gelip geçenler araya giriyor, yüz-yüz elli metre ilerisinde yürüyen karısıyla kayınvalidesini gözden kaybediyordu. İşte o zaman korkuyor, karısının yeniden görüş alanı içine girmesine değin geçecek kısa sürede çok kötü bir şeyler, geri kalan tüm yaşamını kendisine zehir edecek tatsız, olağanüstü ama her gün varlığı sezilen, gündüzlerde, gecelerde ama en çok düşlerde yaşanacak, hiç beklemediği ama en çok beklediği kötü bir şeyler olacağından korkuyor, adımlarını açıyordu. Çok geçmeden karısıyla kayınvalidesini yeniden görüyordu önünde. Birbirlerine yaslanmış ağır ağır yürüyorlardı. Başlarının devinimlerinden birbiriyle konuştukları belli oluyordu. Hiçbir zaman merak etmedi konuştuklarını. Ne zaman kayınvalidesi evlerine gelse saygı gösterdi, elini öptü ve bir işini öne sürerek yine el öpüp çıktı evden; ana-kızın baş başa konuşup dertleşmesini sağlamaya çalıştı. Bir gün de, bir öğle sonrası, okuyup yazmaktan yorgun düşüp yatak odasında arkaüstü yatarken, uyumadan yatarken, gündüzleri uyuyamaz ki, ana-kızın konuştuklarını işitmemek için, duvarlar ince çünkü, kulaklarını kapadı, uyumadığını belli etmek için, uyuduğunu sanıp ola ki kendisini çekiştirirler diye, soldan sağa, sağdan sola dönüp karyola gıcırtılarına yol açtı. Kendisini çekiştirdiklerini zaman zaman seziyordu çünkü.

Sabahleyin vakitli kalkmış, her günküne göre evden daha erken çıkmış, çalıştığı okulun müdüründen o gün için izin alıp taş merdivenlerden inerken kayınvalidesiyle karısını görmüştü. Olduğu yerde durmuş, kendisini görmemeleri için de taş sütunlardan birinin arkasına gizlenmişti. Neden?

Bilinmez ki. Taş sütunun arkasında saklı, ama kendi kendisinden değil, karısıyla kayınvalidesinin hemen önünden geçip gitmelerini beklemiş, sonra da arkalarına takılmıştı. Karısını bir ay var ki görmüyordu ve şimdi birden görünce şaşırmış, suçüstü bastırılmış gibi yüreği hızlı hızlı çarpmaya başlamıştı. Bir ay, ama bir ay değil. Karısının sorumlu tutan yüzünü görünce anımsadı: Akşamları, yorgun, okuldan eve gelir gelmez dosdoğru divana uzanmış, gözlerini de hep yummuştu. Uyumak için değil. Kemiklerindeki, ama en çok ayak ve el bileklerindeki sürekli sızının biraz önüne geçmek, çabuk yorulan gözlerini biraz dinlendirmek için. Gözlerini dinlendirmek için geceleri saatlerce karısıyla karanlık odalarda oturmuşlar, tül perdelerin gerisinden çepçevre evlerin ışıklı pencerelerine bakmışlardı. Bir ay, ama bir ay değil. Şimdi iyi anımsıyordu; hep kapalı tutmuştu gözlerini ve ne olup bitmişse bu arada olmuştu.

Karısıyla kayınvalidesinin bir kavşakta durduğunu görünce, kendisi de durdu. Bir eczanenin vitrinindeki ilaçlara bakmaya başladı. Yeşil ışık yanınca tekrar yola koyuldu. Bir ara mesafenin daraldığını görüp yavaşladı. Araya yolcular girip de karısını gözden kaybedecek oldu mu hemen ileri atılıyor, ama başını çevirip kalabalık içinde kendisini görebileceğini düşündükçe de korkuyordu. Şimdi, ama şimdi değil. Her vakit, şimdiye değin her vakit, kendini göstermemek için elinden geldiğince, Tanrı tanık, elinden geldiğince çalışmıştı. Kaleler gibi savunmuştu kendini; bütün zorlamalara karşı koymuş, sonunda üstesinden gelmişti. Farkında olmadan eli iç cebine gitti. Parmakları cepten bir hayli dışarı fırlamış zarfa dokununca anladı: Bu yolda gösterdiği çaba ve katlandığı zahmet verimsiz kalmamıştı.

Bir yere yetişmesi gerekiyormuş gibi adımları hızlandı birden. Karısıyla kayınvalidesinin hayli yakınına kadar sokuldu. Ama korkmadan, ama çekinmeden. Arada üç beş adım bir uzaklık kalmıştı ki, hızlı yürüdüğünü anladı ve neden böyle yaptığını sordu kendine. İlkin, adımlarını yavaşlatmadan, karısıyla kayınvalidesinin yanından geçip gitmeyi, dosdoğru, arkasına bakmadan yürümeyi düşündü. Neden? Bilinmez ki. Karısıyla kayınvalidesine iki adım kala durdu birden. Gerilerde, çok gerilerde bir şey unutmuş gibiydi. Olduğu yerde biraz arkasına dönüp ceketinin yan ceplerini yokladı. Bir anahtar çıkardı derken, bir mendil

çıkardı. Sonra yine ceplerine soktu çıkardıklarını. Gerilerde, çok gerilerde unutulmuş bir şeyi anımsamaya çalışır gibiydi.

Tersyüz edip bir-iki adım attı. Sonra aradığını bulmuş gibi durdu. Yakındaki bir gazete bayiinden bir gazete aldı. Karısıyla kayınvalidesinin arkasından yürümeye koyuldu. Korka korka, ağır ağır. Karısının üzerinde çağla rengi bir kıyafet vardı, vücudunun tüm güzelliğini belli ediyordu. Bir an, arkadaşlık yıllarına gitti aklı. Saatlerce sokaklarda dolaşmışlar, çikolata yemişler, evlilik yaşamları üzerine pırıl pırıl düşler kurmuşlardı. Düşler; çok eskiden, yüz yıllar öncesinde... Şimdi karısı önden gidiyordu; kendisi arkada, geçmiş yaşamını unutan biri gibi, tüm uzaklıkların gerisinden onu izliyordu. Tüm uzaklıkların gerisinden, ama çok yakından. Söylenmedik seviler kadar, belki ondan da yakın. Son bir damlaya kavuşan dolu bir bardak gibi varlığında bir şeylerin kabarıp taştığını duyumsadı. O anda dosdoğru karısının yanına gidip ellerini, ellerini değil parmaklarını, karısının saçlarında, ilkin saçlarında, sonra yüzünde, sonra dudaklarında gezdirdiğini ve hiçbir şeyin boşa gitmemiş olduğunu, sabah erken kalkmaların, günün yorgunluğundan sonra işitilmiş kötü sözlerin, suçsuz yere yüklenilmiş tüm aşağılanma ve itilip kakılmaların, ama her şeyden önce saklı akıtılan gözyaşlarının, aynalardan başka bilen yok, boşa gitmemiş olduğunu, her bir şeyin hassas terazilerle tartılıp renkli mozaik taşları gibi yerli yerine oturtulduğunu söylemeyi düşündü. Şimdi, ama şimdi değil. Her vakit düşüncelerden öte bir gücün ellerine ayaklarına sarıldığını, onu düşündüklerini değil de düşünmediklerini yapmaya zorladığını hissetti.

Karısıyla kayınvalidesinin bir ara sokağa saptığını görünce yürüyüşünü hızlandırdı. Ceketinin iç cebinden zarfı çıkarıp günün olağanüstülüğünden bir kez daha emin olmak ister gibi tarihine baktı. Doğru, bugün. Saat dokuz buçuğu gösteriyordu. Ama olağanüstü gün, daha geceden belli etmişti kendini; kötü kötü düşler görmüş, ikide bir uyanıp kalkmıştı.

Sokağın başında biraz durup kayınvalidesiyle karısının arkasından yürüdü. Karısıyla kayınvalidesinin arkasından betonarme bir binanın taş merdivenlerinden çıktı. Birinci, ikinci katta durmadan en son kata geldi. Burası kalabalıktı. Geniş salonun sigara dumanı ve bayat soluklarla dolmuş bunaltıcı, basık havasında gülümsemesiz yüzlerin bekleştiğini gördü. Bütün sıralar oturanlarla doluydu. Kara cüppeler giymiş, elleri dosyalı, çantalı

kimseler, ağızlarında unutulmuş sigaralarla bir yandan bir yana seğirtiyordu. Kapısı açık kalmış bir gardıropta kara giysiler çarptı gözüne.

Salona açılan kapıların yanına listeler asılmıştı. Rastgele bir tanesine yaklaşıp üç-beş kişinin arasından başını uzattı; kendi ismini arar gibi göz gezdirdi listeye. Sonra dosdoğru ikinci kata indi. Çevresine bakmadan salondaki kalabalığın içinde biraz ileri doğru yürüyüp döndü. İlk kata geldi ardından. Daha binanın merdivenlerinden çıkarken kayınvalidesiyle karısını salonun sol yanında görmüş olduğunu anımsadı. Karısı bir sıranın üzerinde oturuyordu. Ama kayınvalidesi yoktu görünürlerde. Karısına yakın bir yerde durdu. Ama ona arkası dönük, ama onu görmezliğe gelerek. Neden sonra gidip yanına, sıranın bir ucuna ilişti. İlk, karısının başlamasını bekler gibi sessiz, kısa bir süre oturdu. “Nasılsın?” diye sordu sonra, sorusunun işitilmemesini ister gibi yavaş, çok yavaş, kırgın ve gücenik. “Teşekkür ederim” diye cevapladı karısı, “Sen nasılsın?” Karısının sesi yakınlık doluydu: Yeni bekleyiş ve umutlara kucak açan, tüm kırgınlığını, gücenikliğini bir aylık ayrılığın gerisinde bırakan, ama hepsinden çok, seven. Karısının sorusuna cevap vermedi. Kızgın, somurtkan, “Bütün eşyaları götürmüşsün!” dedi sonra, “Bir battaniye bile bırakmamışsın...” “Özür dilerim” diye cevap verdi karısı. Sonra, “Üşüdün mü?” diye sordu: Yumuşak, uzlaşma arayan bir ton vardı sesinde; koruyan, gözeten, üzerine kol kanat geren, ama her şeyden çok, seven ve sevgisine karşı duramayan. Karısının sözleri üzerine iyiden iyiye küskün, iyiden iyiye dargın, “İnsan bir battaniye bırakır!” diye üsteledi, “İncecik bir yorgan bırakmışsın.” Ardından sustu. Bir süre parmaklarıyla oynayıp karşıda bir noktaya dikti gözlerini. Kayınvalidesinin geldiğini görüp ayağa kalktı. Her zamanki gibi elini öptü.

Kayınvalide ortaya, her ikisine birden konuşur gibi, ama sert değil, adeta her ikisinin de davranışlarının yersizliğini anımsatarak, “Bilmem ki, ne diye böyle yaparsınız!” diye söylendi. Ağır bir saldırıya uğramış gibi kendini savunmak, davranışında haklı olduğunu, ama haksız olduğunu biliyor, göstermek isteyerek, “Kızınıza sorun!” diye cevapladı soruyu. “Ama evladım çok ağır sözler söylemişsin...” “Siz yalnız benim söylediklerimi biliyorsunuz” dedi; “Kızınızın söylediklerinden haberiniz yok!” “Vallahi bilmem işte... Barışacaksanız barışın, barışmayacaksanız siz bilirsiniz.

Konuşun, anlaşın işte!” Yukardan, her zamanki gibi burnu havada: “Kendisi düşünsün, karar versin. Davranışlarını değiştirmeyi kabul ediyorsa...”

Karısı az ilerde dikiliyor, tüm suçu yüklenmeye hazır, yere bakıyor ama cevap vermiyordu. El kadar mutfakta geçen loş saatleri, yağmur yağınca akan odaları, gece geç vakit bebek sesine değil de kapı sesine bölünen uykuları ama her şeyden çok kendisini seven, sevdiğini belli etmeyen, dünyalarda belli etmeyen kocasını özlemiş, yere bakıyor, ilk konuşan olmak istemiyordu. Bir an için kendisini karısının yerine koydu. Bir elin, sert ve erkekçe koluna yapıştığını, onu bu pis kokulu mahkeme salonlarından çekip götürdüğünü hayalinden geçirdi, sonra da bu elin üzerine kapanıp ağladı. Yan gözle karısına baktı. Dudakları kıpırdıyor ama söyleyecekleri bir türlü sese dönüşemiyordu.

Ansızın yanlarında bir karaltının belirdiğini gördü. Önce kayınvalidesiyle konuştu karaltı, ardından karısına doğru yürüdü. Bunun üzerine bir şey söylemeden karısıyla kayınvalidesinin yanından ayrıldı. Bir pencerenin önüne gidip durdu, sokağa bakmaya başladı. Biraz sonra, karısının avukatı yanına geldi. “Barışmak istiyor musunuz?” diye sordu; “Ben aranıza girmiş olmayayım...” “Kendisine sorun!” diye cevapladı; “Söylediklerimi kabul ediyorsa...”

Adam gider gitmez pencerenin önünde ileri geri yürümeye koyuldu. Bir avukat tuttukları için karısına ve kayınvalidesine içerledi. Avukata içerledi. Salonda, yargıcın karşısında ne söyleyeceğini düşündü. Şimdiye değin mahkemeye hiç işi düşmemişti. Yargıcın karısından ayrılmak isteyip istemediğine ilişkin sorusuna vereceği yanıtı kafasında tasarladı. Karısından ayrılmak istiyor muydu? Böyle bir şeyin gerçekten olabileceğini düşünür düşünmez tüm karanlıkların yüreğini bir anda sardığını, ayaklarının yerden kesilir gibi olduğunu ama hepsinden kötüsü, oynanmış bir oyun varsa bu oyunda isteyerek rol almadığını, Tanrı tanık, isteyerek değil, hissetti. Karısıyla kayınvalidesinin ve avukatın bulunduğu köşeye doğru yürüdü. Ama karısının bakışlarıyla karşılaşır karşılaşmaz, onun kendisini beklediğini ve şu anda geldiği için, içindeki tüm yıkılmalara karşı geldiği için sevindiğini düşünür düşünmez, belli belirsiz bir vücut hareketiyle yön değiştirdi. Taş merdivenlerden inip sokağa attı kendini.

Yol kenarındaki küçük bir parkın önünden geçerken durdu. Henüz sabah; hava serindi ve tenhaydı park. Genç bir kadın, sırtını parkın demir parmaklığına dayamış, önünde güvercinler için tepeleme mısır dolu bir tepsiyle kaldırım kenarında oturuyordu. Kucağında bir bebek uyuyordu. Sinekler rahatsız etmesin diye bir tülbent örtülmüştü bebeğin yüzüne ve her soluk alıp verişte, tülbendin bebeğin ağzına gelen ucu, hafifçe inip kalkıyordu. Dolu güvercin vardı ortada, ama güvercinler en çok çocuğun başucuna toplanmıştı; adeta bir gözleri çocukta, başlarını indirip kaldırıyor, yerden mısır tanelerini devşiriyorlardı. Bir yirmi beş kuruş verip kadından kahve fincanı dolusu mısır aldı ve kaldırımın üzerine serpti. Parkın içindeki öbür güvercinler de uçup geldi. Kanat sesine gözlerini açtı bebek. Bir adamın dikilmiş kendisine baktığını görünce gülümsedi ve ardından yine yumdu gözlerini.

Bir Nikâh Töreni

“Neden başlamadı?” gibilerinden bir soru canlandı kafamda. Bu sorunun cevabını gene kendim verdim: Bitişik mahkemede çalışan zabıt kâtibi arkadaşımızı bekliyoruz. Güveyin tümden yabancısı olduğu bir çevrede nikâh işlerini yürüten o. Güvey ille onun da nikâhta bulunmasını istiyor. Gözlerim gelini buldu. Her gelin gibi değil. Ailesinden kimseler yok törende. Çünkü bu nikâh, ailesinin rıza göstermemesine karşın gerçekleşiyor. Şimdi ne kadar üzüntülüdür, diye düşünüp bakışlarımı başka yana çevirdim. Salonun dip köşesinde kahveci Hamdi Bey gözüme ilişti. O da beni gördü. Başımı döndürdüm. Sessizlik sürüyordu. Davetliler bile isteye aralarında alçak sesle konuşuyorlarmış gibi geldi bana. Bitişik binada mahkeme sürüyordu. Güvey lacivertler giyinmiş, gelin ise gri nikâh elbisesiyle bekliyordu. Zabıt kâtibi arkadaş değil de, başka biri gelecekmiş gibi bir duygu uyandı içimde. Sonunda dış kapıda göründü arkadaş. Çakıl döşeli yolda ağır ağır bize doğru yaklaşıyor. Davetlilerden biri, biraz daha çabuk yürümesini işaret edecek mi ya da söyleyecek mi diye baktım. Aldıran yok.

Kapının hemen yanında duruyordum. Zabıt kâtibi arkadaş hızla önümden geçti. Beni fark edecek zaman mı? Biraz ilerde gelin hanıma elini uzattığını gördüm: “Nasılsınız?” Sonra güveye gülümsedi. Güveyin hanidir dudaklarında duran gülümseme büyüdü birden. “Vakit tamam!” diye fısıldadı zabıt kâtibi arkadaşa, “Sen bir git, görün istersen...” Bunun üzerine, zabıt kâtibi arkadaş nikâh memurunun odasına doğru yürüdü. Kapının önüne gelince elini uzatıp boyunbağını düzeltti. Ardından kapıyı tıklatıp girdi içeri.

İlerde güveyin kardeşi ilişti gözüme. Tanışıyoruz. Merhaba laştık. Yanıma geldi: “Nasılsınız?” İkimiz de aynı anda söyledik bunu. “Teşekkür ederim.” Ben cevap vermedim. Evlilik üzerine konuşmaya başladık. Arada gülüşüyorduk. Ben alçak sesle, o biraz hızlı. Maşallah, samimiliğimiz amma da ileriymiş! Bir ara kapıya doğru seslendiğini işittim: “Gel kızım, gitme!” Ben hemen, “Sizin mi?” diye sordum, “Allah bağışlasın!” Derken kızı üzerine konuşmaya başladık. Ne tatlı, ne yaramaz şeymiş!

Zabıt kâtibi arkadaş, nikâh memurunun odasından çıktı: “Tamam!” Ama davetliler bir şey anlamamış gibi beklemeye devam etti. Gelinin ordan bir “Buyrun!” sesi yükseldi. Sonra çorap söküğü gibi “Buyrun!”lar. Güveyin kardeşi bana: “Buyrun!” Ben: “Buyrun!” Kapıdan girerken gelinle güveyi getiren şoför arkadaşı gördük. “Ben girmeyeceğim, elbisem fena...” dedi. “Aldırma, gir!” dedim. Güveyin kardeşi de “Canım ne olacak, gir!” diye ekledi. “Olmaz, ayıp olur...” dedi şoför arkadaş, “Ben kapının önünde bekliyorum.”

Herkes sandalyelere ilişince salona bir sessizlik çöktü. Gelinle güvey ortada, yüzleri masa başındaki nikâh memuruna dönük. Ayakta kalan olmamıştı. Bu hoşuma gitti; iyi düzenlenmiş. Kapının aralık kalışı dikkatimi çekti. Bunun nikâh memurunun ödevlerinden olabileceğini düşündüm: Dışardan törenin çekiciliğine kapılıp evlenmeye özenen çıkar mı?

Nikâh memurunu süzmeye başladım. Çalma vaktini şaşırmış kurulu bir saat gibi. İki dirseği de masaya dayalı, yüzü avuçlarında. Masanın üzerine, önüne bakıyor. Bu kadar beklememesi gerekirdi. Solunda bir kitaplık çarptı gözüme. Büyük değil, iki gözlü. Kara kaplı kitaplar. Bu kitapların hepsini okuyor mu? Birden nikâh memurunun sesi geldi kulağıma: “İsminiz?” Soru bana sorulmuş gibi irkildim. “Nerde oturuyorsunuz?” Nikâh memurunun elleri masanın üzerindeki kâğıtlarda. İnce bir adam. Yoksa bana mı öyle geldi? Derken ellerini kenetleyip masanın üzerine koydu. İlk kez gözlerini kaldırdı. Önce güveye, sonra geline baktı: “Biliyorsunuz ki, evlilik toplumsal bir olaydır.” Güzel bir giriş. Gözlerimi teker teker salondakilerin üzerinde dolaştırmaya başladım. Sağ dipte kahveci Hamdi Bey ’i görünce, nerden çıktı, der gibi şaşırdım. Bütün yolu birlikte gelmedik mi? Başını ileri vermiş, düşünüyor. Kahvedeki hali canlandı gözümde. Nerde ilgi çekici bir konuşma, Hamdi Bey orda. Sonra tıknefes oluşu aklıma geldi. Yanı başında oturan şişman adamı gözüm tutmadı.

Nikâh memuru devam etti: “Evlenecek çiftin mutluluğu, her şeyden önce kendi becerikliliklerine bağlıdır.” Eh, doğru söze ne denir! Yaşlı bir kadın siyah başörtüsünü düzeltti. Kadını tanıyorum, güveyin annesi. Bugün pek sevinçli olduğunu düşündüm. Bir an, kendi işime gücüme gitti aklım. İşleri bir yoluna koysam!

Nikâh memurunun konuşma üslubu dikkatimi çekti. Görevini hakkıyla başardığına kuşku yok. Konuşmasıyla tören gereken ağırlığı kazanıyor. Konuşurken acele etmiyor hiç, önemli bulduğu sözcükleri özel vurgularla belirtiyordu. Sesi, genç evlileri ürkütmemek istercesine çekingen, ince. Bazen başka bir yerden başka biri konuşuyormuş gibi geliyordu bana. “Evlilik yalnızca gençlik arzularının sonucu değildir.” “Sonuç” yerine “doyuruluşu” olsa daha iyi olurdu, diye düşündüm.

Nikâh memuru sözcükler arasında fazla duraklıyor, kimi zaman cümleler arasında da durakladığı oluyordu. Bir ara gözlerini önündeki kâğıtlara indirip kaşlarının sivri uçlarını yukarı kaldırdı. Evli mi? Parmağında yüzük olduğuna göre. Ya ben? Henüz nişanlıyım. İşlerimi bir yoluna koysam... Kendi nikâh törenimi düşündüm. Ama her nikâh memuru bunun gibi olmaz. Geline baktım. Hemen arkasındayım. Güvey solda. İyi. Gözlerim yeniden davetlilerin üzerinde gezindi. Sol dipteki bayanın üzerinde çağla rengi bir kostüm. Güveyin kardeşinin küçük kızı çarptı gözüme. Bir sandalyede uslu uslu oturuyor.

Sonuna geldik anlaşılan. Nikâh memuru değerli konuklar, tanıklar, davetliler sözcüklerini sık sık kullanmaya başladı. “Dileğimiz sürekli ve mutlu bir yuva kurmanızdır.” Hamdi Bey, konuşma bitti! Hamdi Bey ’in başı hâlâ ilerde, ağzı açık. Derken burnunu kaşımaya başladı. Akşam eve gidince gördüklerini karısına bir bir anlatacağını düşündüm. Bu akşam kendini evinde her günkünden daha bir mutlu hissedeceğine kuşku yok.

Nikâh memuru, elindeki kâğıtlara şöyle bir göz gezdirip masanın üzerine bıraktı.

“Bay Nuri Eren, Bayan Perihan ’la evlenmeyi kabul ediyor musunuz?”

“Evet.”

“Bayan Perihan, Bay Nuri Eren ’le evlenmeyi kabul ediyor musunuz?”

“Evet.”

Ben bunu içimden “Hayır” diye anladım. Yalancıktan tabii.

“Bay Nuri Eren, Bayan Perihan, Türk Medeni Kanunu ’nun x maddesine dayanarak sizi karı koca ilan ediyorum.”

Hep birden sandalyelerinden kalkan vücutların gürültüsü sessizliği bozdu. Sonra anlaşılmayan bir mırıltı. Dudaklarım kendiliğinden katıldı mırıltıya. Herkes yeniden sandalyesine çökerken, rahat bir durumda oturmaya dikkat etti. Oda dolmuş da boşalmış gibi geldi bana.

“Buyrun, imza edin!”

Büyük bir defter güveye doğru uzandı, arkasından kırmızı bir dolmakalem. Güvey imzalayacağı yeri çarçabuk bulup imzaladı. İçimde bir ses, kısa aralarla konuşmaya başladı: “Tamam... Tamam...” Güvey arkadaşla aramda bir çözülme duyar gibi oldum. Gelin de imzaladıktan sonra şahitlere geldi sıra. Nikâh memuru seslendi: “Şahitler?” Hamdi Bey ’in yanı başından şişman bir el deftere uzandı. Kırmızı dolmakalem defterde aranmaya koyuldu. Nikâh memurunun sesi çarptı kulaklarıma: “Onun yanındaki!” Dolmakalem yazmaya başlamadan bir-iki gidip geldi imza yerinde, sonra çiziktirmeye başladı. İmza uzadıkça uzadı, öbür imza yerlerine girdi. Savaşçı, saldırgan bir imza. Derken defter öbür şahide uzatıldı. Genç, ben yaşta biri.

Sağ yanımdan, birkaç sandalye öteden kardeşinin güveye doğru fısıldadığını işittim: “Nuri!” Güvey baktı. Kardeşi, maçlarda ringe çıkan boksörler gibi, ellerini üst üste koyup toka işareti yaptı. Son şahit de imzaladıktan sonra hep birden ayağa kalktık. Toka faslı başladı. Gelin bizim yanda, güvey karşıda. Ben en geriye çekildim. Beni görmeseler de olur. El miyim?

Böyle törenlerde kıyı köşedeki bütün davetlilerin gönüllerinin hoş edilmeleri gerekir. Sıra bende: “Kutlarım!” Dışarı çıkmaya başladık. Nikâh memuru güveyin arkasından seslendi. Aralarında görülecek ufak bir hesap var. Bir bilet meselesi, yoksul çocuklar yararına. Kapının önünde şoför arkadaşa rastladık. “Ben içeri girmedim” dedi. Evet, içerde yoktu. Sonra devam etti: “Ayıp, bu elbiseyle girilir mi?”

Düğün sahiplerinden birinin elinde bir tepsi şeker belirdi. Küçük paketler içinde badem şekeri. Her pakette, badem şekerlerinin üstünde bir çikolata

şekeri. Bir paket şeker de ben aldım. Şeker tutana şoför arkadaşı gösterdiler: “Ona da.” Şeker tutan arandı, şoför arkadaşın da bizden olabileceğini tahmin etmedi. Davetliler az, şeker arttı. Güveyin kardeşi bana sordu:

“Sen aldın mıydı?”

“Aldım, teşekkür ederim.”

“Olur, dalgınlığa falan gelir, unutulur, kusura bakma...”

“Yok canım, el miyiz!”

Görünürdeki kapıcılarla odacılar da nikâh şekerinden paylarını aldılar. Gene de arttı şeker. Güveyin kardeşi iki paket daha aktardı cebine:

“Evde lazım olur.”

“Tabii, tabii!”

Şeker almadık başka kimse kaldı mı? Şeker dağıtan çevresine bakındı. Zabıt kâtibi arkadaş tepside kalan son paketlerden iki tane alıp nikâh dairesine bitişik odanın kapısından içeri girdi. Falan kâtibin filan odacının da unutulmaması gerek. Eh, dışarı çıkabiliriz artık. Gelinle güvey önden yürüdüler. Gene ordan burdan “Buyrun!”lar.

Nikâh dairesinin kapısı açık duruyordu. Kaçamak yollu bir göz attım içeri. Nikâh memuru gene eski yerindeydi. Ama şimdi biraz yan oturuyordu ve törendekinden daha rahatçaydı oturuşu. Vücudu masanın üzerine eğikti. Açık bir kitap duruyordu önünde ama bunun, kitaplıktaki kara kaplı kitaplardan olmaması dikkatimi çekti. Masa başında oturan, kitap okuyan benmişim gibi bir duygu belirdi içimde. Az öteden güveyin kardeşinin seslendiğini duydum: “Darısı senin başına!” Güldüm.

Onbaşının Bavulu

Sonunda beklenen kampana çaldı. Ağır ağır Çerkezköy İstasyonu ’ndan hareket etti tren. Yeni binenlerin çoğu askerdi. Kimi ayakta, kimi bavulunu yere koymuş, üzerinde oturuyor; kimi de belki bir yer bulurum, umuduyla daha ilerilere geçmeye çalışıyordu. Ama birkaç adım atabilmek için, çevrelerindeki kalabalığa aldırışsız, oldukları yere uzanmış yatanların üstünden atlamak, bazen pencere kenarlarına basa basa ilerlemek gerekiyordu. Karşı yönden gelenler oldu mu, ister istemez duraklamalar baş gösteriyor, geçerdin geçmezdin gibilerden ağız patırtıları yapılıyordu.

Akşamla birlikte hava birden soğumuş, daha Çerkezköy İstasyonu ’ndayken atıştıran yağmur, çok geçmeden bardaktan boşanırcasına yağmaya başlamıştı. Sağanak altında ilerleyen lokomotifin arkasına taktığı vagonların çoğu, üstleri bez muşambalarla örtülü yük vagonlarıydı. Biri ikinci, ikisi üçüncü mevki olmak üzere yalnız üç yolcu vagonu vardı içlerinde. Üçüncü mevki kompartımanlardan biri hastalara ayrılmıştı. Ama hasta olarak, tek bir çocuktan başka kimse olmamasına karşın, buranın da kalabalıktan yana öteki kompartımanlardan kalır yanı yoktu.

Ortada, bir lambanın ölgün ışığı altında üçü asker, beşi sivil, sekiz kişi oturmuş, sabırsızlıkla saatlerin geçmesini bekliyordu. Askerler üzerlerindeki giysileri, dipten tıraş edilmiş saçları, ağır davranışlarıyla birbirine benziyordu. Hallerinden izne gittikleri belliydi. Ara sıra hafiften, sözlerine ve nağmelerine, uzun zaman memleketten ayrı düşmenin acısı, aynı zamanda memlekete kavuşuyor olmanın sevinci sinmiş yanık gurbet türküleri tutturuyorlardı.

Sivillerden biri kadındı. Bir yanında kocası, öbür yanında benzi limon gibi sarı, pek zayıf, on iki-on üç yaşlarındaki oğlu oturuyordu. Kadının şişman, kır saçlı kocası, kompartımanın bir köşesine kurulmuş ellisini aşkın bir adamla harıl harıl konuşmaya dalmıştı. Ona Alpullu Şeker Fabrikası ’ndaki işinden, çocuğunun hastalığından ve şimdi tedavi için İstanbul ’a gittiklerinden söz ediyor, ondan kimi konularda bilgi alıyordu.

Kır saçlı adamın yanında yirmi yaşlarında bir genç vardı. Konuşulanlara pek aldırmıyor, yerini yadırgamış gibi, gözleri bir noktada, öylece oturuyordu. Askerler kendi dünyalarındaydı. Biri uyuyordu; biri başını arkaya dayamış, gözleri açık, konuşulanları dinliyor; bir diğeri de kolunun yeniyle buğulu pencereyi silip silip dışarıya bakıyordu. Birden bu sonuncusu başını çevirip "Haberiniz var mı?" dedi, "Geçenlerde bir asker trenden inmiş, kışlasına giderken yolda kurtlar paralamış..."

Kadın bu habere pek üzüldü. "Ah evladım!" dedi, "Kim bilir, izinden mi dönüyordu, ne yapıyordu? Bari bekleseydi de sabah olunca yola çıksaydı!"

Kocası, "Kurtlar da bugünlerde işi azıttılar" diye söze karıştı, "Bazen ta bizim fabrikanın yanına kadar sokuldukları oluyor."

Ordan kır saçlı sivil atıldı:

"En iyisi" dedi, "Bu kış gününde bir yere gidecek misin, yanında..."

Ama sözünü tamamlayamadı. Tam bu anda gürültüyle kapı açıldı. Kompartımandakilerin gözleri o saat kapıya çevrildi. Buz gibi bir hava içeri dolmuş, herkesin yüzünü, kapının hemen kapatılmasını isteyen bir ifade bürümüştü. İri yarı, uzun boylu, kolunda bir onbaşı terfiyesi, elinde temiz bir beze sarılmış büyük bir bavulla bir asker, kapı aralığından başını uzattı. O daha sormadan, içerden: "Yer yok!" dediler. "Görüyorsun, sekiz kişiyiz, yer yok!" Ama onbaşı, elinde tuttuğu gıcır gıcır bavulunu içeri alarak, "Ben oturmayacağım zaten" dedi, "Yalnız şu bavulu bir yere koysak..." İçerdekiler buna da razı olacak gibi değildi. Ama onbaşının sesinin tonuyla ve yüzünün mahzun ifadesiyle yumuşadılar. "Peki" dediler, "Şuraya koy bakalım."

Onbaşının ilk bakışta sanıldığı gibi kaba saba bir adam olmadığı, konuşmasını bilen biri olduğu anlaşılıyordu. Yine kibarca, "İçinde Mushaf var" dedi, "Şöyle yukarıya koysak?"

Ordakiler "Mushaf"ı işitince hep birden, "İyi iyi!" dediler, "Yukarıya koy. Mademki içinde Mushaf varmış..."

Onbaşının eski yazıdan anlaması, Kuran okuyabilmesi, tek kelimeyle dindar oluşu, kompartımandakilerin hoşlarına gitmişti. Dışarda, kapı önünde bekleşenlerin meraklı bakışları önünde, biraz ağırca bavulu hemen el birliğiyle kaldırdılar. Kompartımanın yukarısındaki bagaj yerlerinden birine güzelce yerleştirdiler. Bunun üzerine, onbaşı teşekkür ederek yeniden dışarı çıktı, koridordaki kalabalığın arasına karıştı.

Kompartımandakiler yine ordan burdan konuşmaya başladılar. Aradan epey zaman geçti. Tren gecenin karanlığında ışıktan bir yol gibi akıp gidiyordu. İstasyonlardan geçiyor ama hiçbirinde çok durmuyor, azıcık soluklanıp yeniden ileri atılıyordu.

Kompartımanda ses seda kesilmişti. Herkes uyuyor ya da uyumaya çalışıyordu. Yalnız ara sıra annesiyle konuşan hasta çocuğun cılız sesi gelmekteydi. Koridora bir sessizlik çökmüş, eskisi gibi bağırıp çağırmalar, o yana bu yana gidip gelmeler son bulmuştu. Çoğu asker olan yolcuların hemen hepsi kaputlarına sımsıkı sarılıp olduğu yere büzülmüş, gecenin ayazını iliklerinde duyup gözlerinden uyku akarak bekleşiyordu.

Birden uzun bir düdük sesi duyuldu. Ardından bir kondüktörün dik sesi işitildi: “Hadımköyü ’nde inecekler hazırlansın!” Kondüktör bir yandan da kompartımanların kapılarını açıp elindeki zımbayla kapının kenarına vuruyor, uyuyanları uyandırıp ineceklerin biletlerini topluyordu.

Koridor yeniden canlanmıştı. İnecekler eşyalarını hazırlıyor, kapılar açılıp kapanıyor, bir gürültü patırtıdır gidiyordu. Sonunda Hadımköy İstasyonu ’nun ışıkları göründü. Çok geçmeden küçük bir binanın önünde durdu tren. İstasyonda çoğu asker, büyük bir kalabalık kaynaşıyordu.

Kompartımandakiler uyandı. Kadın kocasından saati öğrendi; sabah yakındı. Adam bir sigara yaktı. Çocuk istasyonun ismini sordu. “Hadımköy” dedi kır saçlı sivil ve ardından: “İstanbul ’a birkaç istasyon kaldı” diye ekledi. Askerlerden biri pencereyi açacak oldu. Önlediler. Kompartımanın içinde bile adamın elleri ayakları buz kesiyordu. Koridorla istasyon binası önündeki kaynaşma sürüp gitmekteydi. Derken kampana çaldı. Uzayıp giden kampana sesleri arasında, kompartımandakiler bir başka ses daha duydu: “Bavul, bavul! Bavulu... Bavulu atın! Bavulu!” Ses aşağıdan, tam pencerenin altından geliyordu. Kompartımandakiler ilkin

sesin ne dediğini kavrayamamış gibi durdu. Ama birden hepsinin gözünde iri yarı, toparlak yüzlü onbaşı canlandı. Arkasından gıcır gıcır bir bavul ve Mushaf. Kadın, “Ah!” dedi, “Askerceğizin bavulu kaldı galiba...”

Kocası, “Atsak?” dedi. “Şu pencereden atalım!”

Kır saçlı sivil, “Atalım, atalım!” dedi, “Pencereden atalım!”

Hemen kalkıp bir anda bavulu indirdiler. Askerler pencereyi açtı. Ama tam o anda kesildi ses. Pencereden baktılar. Aşağısı karanlıktı. Bir kaynaşmadan başka bir şey seçilmiyordu. Bavulu ortaya koydular. Herkes yine yerine oturdu. Bu işe öyle pek aldırmamakla beraber, hepsini bir düşünce almıştı. Konuşmuyorlardı. Olması zorunlu bir şeyi bekler gibiydiler. Kadın, “Pencereyi kapatsanız...” dedi, “Çocuk üşüyecek.”

Aradan biraz geçti. İkinci kampana. Hemen arkasından deminki sesi yine duydular: “Bavul! Bavulu atın! Bavulu...” Ses bu kez daha bir yüksek perdeden çıkıyordu. Kompartımandakiler ilk önce oralı olmadı, duymazlıktan geldi. Tren ağır ağır hareket etti. Sonunda kadın dayanamadı, “Bavulu atın!” dedi. “Asker yine bağırıyor... Yazık, tren kalkmadan atın bari!” Kompartımandakiler, kadının bu sözleriyle pencerenin altından ikinci kez gelen sesin farkına varmış gibi, birden kalktı. Hiç düşünmeden bavulu kucakladılar. Askerlerden biri pencereyi açtı. Kadının kocası pencereden dışarı sarktı. Tren bu ara biraz hızlanmıştı. Demin gelen ses kesilmişti yine. Ne var ki, adam gerilerde bir karaltı gördü; “Atıyorum bavulu!” dedi. Uzaktan bir ses, “At!” diye cevapladı. Bavul tok bir ses çıkararak yere düştü. Tekrar pencereyi kapadılar. Herkes yerine oturdu. Bir vakit sustular. İlk olarak kadın konuştu; “İyi ki attınız!” dedi; “Sonra kim bilir ne yapardı zavallı... Belki içinde çamaşırları vardı. İnerken kalabalıktan gelip alamadı mı, ne oldu?”

Kompartımandakilerin hepsi kadın gibi düşünüyordu. Bavulun atıldığına memnun olmuşlardı. Hepsinin yüzünden, hayırlı bir iş yapmış kimselere özgü o rahatlık duygusu okunuyordu. Kır saçlı sivil, “Evet, iyi oldu” dedi, “İyi ki attık. Sonra zavallının başına bir sürü iş çıkacaktı... İlerdeki istasyona telefon ettirecekti, yok bilmem ne yaptıracaktı...”

Oradan askerin biri söze karıştı. “Tam da zamanında attık” dedi, “Taşların üstüne düştü, bari bir şey olmasa!”

Tam bu sırada kompartımanın kapısı açıldı. İri yarı, uzun boylu onbaşı kapı aralığından başını uzattı. Kalın bir sesle, “Şu bizim bavulu indirsek” dedi. “İlerdeki istasyonda inecem de...”

Kimsede bir kımıldanma olmadı. Onbaşı gözleriyle bavulunu aradı. Kadın dayanamadı, “Senin bavulu attılar” dedi.

Onbaşının yüzü karıştı. Hiç beklemediği bir şamar yemiş gibiydi. Aceleyle, “Kim attı?” diye sordu.

Kadın heceler üzerinde durarak, “Attılar!” dedi. Sonra kısaca olayın nasıl olup bittiğini anlatmaya başladı. Onbaşının yüzündeki ilk şaşkınlık ifadesi kaybolmuştu. Sakin bir sesle, “Yalnız Mushaf ’a yanıyorum” dedi, “Daha yeni almıştım...”

Kompartımandakiler, onbaşının bavulunu atmalarına pek ses çıkarmadığını görünce konuşmaya başladı. İlk önce kadının kocası aldı sözü. “Suç sende” dedi; “Hiç gelip bavulum yerinde duruyor mu durmuyor mu, diye bir bakmadın.”

Bunun üzerine kır saçlı sivil, “Öyle ya! İnsan merak eder, gelir bir bakar” dedi. “Bari içinde çok bir öteberin var mıydı?”

“Eh, biraz çamaşırım vardı” diye cevapladı onbaşı. Pek öyle kırılanın yitenin arkasından üzülen biri olmadığı belliydi. “Sağlık olsun!” dedi, “Gitti gitti, ne yapalım... İşte, bir Mushaf ’a üzülüyorum.” Sonra usulca kompartımanın kapısını kapayıp çıktı.

Onbaşının elden giden bavuluna pek üzülmeyişi, daha doğrusu bekledikleri fırtınanın kopmayışı kompartımandakilerin hoşuna gitmemiş, adeta onları düş kırıklığına uğratmıştı. Onbaşı gittikten sonra da bütün suçu onun üzerine yıkmayı sürdürdüler. Sonunda askerlerden biri, “Salak!” diye söylendi; “Şimdiye kadar gelip bavulum ne oldu, diye sormamış, sonra da gelip bavul istiyor!”

Büyük Oğul

Kapı hafiften vuruldu. Uykular yufka. Vara yoğa açılıveriyor gözler. İçeriye aydınlık dolmuş, kir pas içindeki oda yeni bir güne kavuşmuştu. Döşemeyi örten mukavva parçaları üzerinde şeftali çekirdekleri, buruş buruş kesekâğıtları ve orta yerde bir çift yazlık ayakkabı görünüyordu. Kapı sesi üzerine, içinde tatsız bir duyguyla usulca duvardan yana döndü. Filizî yeşil badananın üzeri, iki uyku arası öldürülmüş sivrisineklerin kan lekeleriyle dolmuştu. Tavandan aşağı mavi bir anten teli iniyor, masanın üzerinde, eskiden radyo bulunan yerde, şimdi boşluktan içeri uzanıyordu ucu. Yeni doğan günün ışığı aralık kapıdan geçerek bitişik odaya da sızmış, muşambaları sökülmüş çıplak döşeme üzerindeki kirli çamaşırları, gazeteleri, dergileri ve zamansız bir göçte nasılsa unutuluvermiş boylu bir ütü tahtasını aydınlatmıştı.

Kapı hafiften bir daha vuruldu. Kolundaki saate baktı: Yedi buçuk. Sabahın bu erken vaktinde kim olabilir? Yoksa kapı değil de güvercinler mi? Ev güvercinlerle doluydu. Bütün gün çatıda geziniyor, balkonun taşlığına inip çıkıyorlardı; daha gecenin bir yarısında, dişilerine kur yapan erkeklerin gurultuluları duyuluyordu. Güvercin seslerine uykular bölünüyor, yatakta sağdan sola, soldan sağa dönmeler başlıyor, yalnızlıklar büyüyordu.

Derken, bir üçüncü kez vuruldu kapı. Bu kez, tüm şüpheleri silip atarcasına daha bir güçlü ve belirgin. Telaşlandı. Ağzından, “Kimdir o?” sözleri çıkacakken tuttu kendini. Vücudunun gürültüye yol açacak en ufak kıpırdanışlarının önüne geçip bekledi. Tuhaf! Hiç ayak sesi duymamıştı. Oysa uykusu hafifti. Taş merdivenlerden biri inse işitir, çıksa işitir; hızlı vurulan bir kapı, sokaktan geçen bir gazetecinin ya da bir simitçinin bağırışı onu uyandırmaya yeterdi. Yatakta karısının hafif bir kıpırdanışına uyanır, yeniden dalabilmek için uzun süre ordan oraya döner ama bu kez de karısı uyanırdı. Karısı uyanır, uykudan edilmişliğin kızgınlığıyla söylenirdi: “Yat artık, dönüp durma!” Karısını fazla kızdırmak istemez, yatar, put gibi yatar, az sonra karısının soluk alışlarının yeniden düzene girdiğini işitir, kımıldamadan yatardı. Sabaha karşı, yakın bir minareden uzanırdı uykunun kadife kolları ama gece başlamadan da biterdi. Karyola gürültüsü, terlik

sesleri, eskimiş döşeme tahtalarının gıcırtısı ve boşalırdı musluktan su uykular üzerine. Derken, bir çağrı: Çay hazır! Sesi işitir, işitmezlikten gelir. Ama bitişik odada sonuna kadar açılan radyoyu duymamak ve ani bir kızgınlıkla yataktan fırlayıp radyoyu sonuna kadar kısmamak elde değildir.

Kapının vurulmasına ara verilmişti. Biri gürültü etmemeye, ayak sesleriyle kendini önceden ele vermemeye çalışarak yukarı çıkmış, birden kapıyı vurup onu ansızın evde yakalamak mı istemişti? Ama neden? Son birkaç ay, kirayı götürüp vaktinde ev sahibine verememişti, doğru. Ama daha iki gün önce adamın yazıhanesine uğrayıp hem geçen ayın, hem de bu ayın kirasını ödememiş miydi? Ev sahibi, “Evden taşındığınızı duydum” diyerek kirayı almak istemeyince, karısıyla arasında ufak bir anlaşmazlık çıktığını, karısının geçici bir süre için annesinin yanına gittiğini, yakında dönüp geleceğini söylemiş ama adamı evden çıkmadıklarına inandırmak güç olmuştu.

Karısını düşündü. Şu anda kalkmıştır; erken kalkar. Karısının eşyalarını toparlayıp gittiği günü gözlerinin önüne getirdi: Sabah erkenden uyanmış, nesi var nesi yok, çıkın yapıp orta yere yığmaya başlamıştı. Bir ara karısının yanına yaklaşıp “Sana git demiyorum” demişti; “İstersen kalabilirsin... Ama sonradan, dediklerimi yapmıyorsun, diye başıma kakma. Ben böyle bir insanım. Beni kendi halime bırak biraz, hareketlerime karışma. Ben ne yaptığımı bilirim. Böyle davran, geçinememememiz için bir neden kalmaz.” Tabaklar çanaklar sarılıp sarmalanmış, giysiler aynalı dolaptan çıkarılıp iri çeyiz sandığına yerleştirilmişti. Bir ara ağladığını işitip tekrar varmıştı karısının yanına: “Bak, hem ağlıyorsun, hem gitmek istiyorsun... Mademki ağlıyorsun, gitme! Yine söylüyorum: Sana git diyen yok ama gitmene de engel olmam. Düşün taşın, ona göre davran!” Zarif çay bardakları, kenarları altın yaldızlı kahve fincanları, ince belli su kadehleri, gümüş işlemeli kaşıklar büfeden bir bir çıkarılıp temiz pak bezlere sarılarak kamış sepetlere yerleştirilmişti. Derken kapı açılmış, kayınvalide yanında bir hamal, hışımla girmişti içeri. Kayınvalidenin gelişi üzerine, usulca ayakkabılarını giyip evden çıkmıştı. Taş merdivenlerden inmiş, apartmanın sokak kapısı önünde bekleyen yük kamyonunun yanından geçmiş, dar sokağın açıldığı anayoldaki insanların arasına karışmıştı. Bir süre ne yapacağını, nereye gideceğini bilemeden ordan oraya dolaşmış, bir ara dönüp tekrar oturdukları sokağın önünden geçmişti. Bir apartmanın önünde yüklenen bir kamyon.

Bir evden bir eve taşınan bir aile mi? Tam kendisi geçerken bir hamalın, kucağında bir mankenle kapıdan çıktığını gördü. Eşyaların sahibi bir terzi olacaktı. Bir kadın terzidir kesinlikle. Kocasının yükünü paylaşır. Hiçbir şey yapmasa, çoluk çocuğunun çamaşırlarını diker. Evin mutluluğuna terziliğinden bir şeyler katar kuşkusuz. Bu böyledir.

Kapı, kısa bir aralıktan sonra hızlı hızlı vurulmaya başlamıştı. İçerledi. Sanki biri yüzde yüz evde olduğunu biliyor, onu rahatsız edip sonunda kapıyı açmaya zorlamak istiyordu. Ne saygısızlık! Kapıyı çalan kimsenin, evde biri olsa şimdiye kadar kalkıp kapıyı açar, diye düşünmesi gerekmez miydi? Ne saçma şey, Allahım! Başlangıçtaki çekingen, yumuşak eller şimdi nerdeyse kapıyı yumruklamaya başlamıştı. Aşağı katlarda oturan kiracıların, bu sese, dairelerinden çıkıp yukarı gelebileceklerini düşündü. Yattığı yerden odayı şöyle bir gözden geçirdi. Bir ay var ki, ortalığın derlenip toparlandığı, odanın süpürge yüzü gördüğü yoktu. Örümcekler tavanda yuva yapmıştı. Gece geç vakit geliyor, sabahleyin geç vakit yatağı bile toplamadan evden çıkıp gidiyordu. Yatağın yanı başındaki portatif masada duran boş ve kirli süt şişelerinden ekşi bir koku yayılıyordu ortalığa. Balkondaki susuzluktan kurumuş çiçeklerin yapraklarını rüzgâr savurmuş, açık kapıdan içeri doldurmuştu.

Bir ara fırlayıp kalkmak, kapının önünde bekleyen saygısızı bir güzel haşlamak geçti içinden. Ama kapıyı açınca, o arsız, kapıyı çalmakta dayatışının sonuçsuz kalmadığını düşünebilirdi. “Mecbur muyum sanki?” diye geçirdi içinden; “Her çalana kapıyı açmaya mecbur muyum?” Misafir beklemiyordu. Kimseleri beklemiyordu. Yalnızlık ağır bir yüktü. Sırtındaki yük günden güne ağırlaşıyor, belini çökertiyordu. Biri olsa, yakıncacık, gece gündüz bir arada. Biri olsa dertleşecek, içini dökecek, yük hafifler mi? Biri olmuş, biriyle yıllar yılı bir yastığa baş koymuştu. Daha düne kadar bu biri ona çaylar, kahveler yapmış, yemekler pişirmiş, eve geç geldiği kış gecelerinde yatağı sıcacık ısıtmıştı. Otur, dediği yerde oturmuş, kalk, dediği yerde kalkmıştı. Ağzı var, dili yok biri. Peki, bu biriyle geçen onca yıl boyunca yalnızlık yakasını koyvermiş miydi? Nankörlük, nankörlük... Beş evlilik yılı boyunca, yalnızlığının dağlarda bahar güneşini yiyen karlar gibi yer yer çözülüp eridiğini hissetmemiş miydi? Bir el uzanmış, o ise eli küçümser bir edayla gerisingeri itmişti. Şimdi? Şimdi ne? İşte, evlilik yılları boyunca aradığı yalnızlığına kavuşmuştu. Bir aydır çamaşırları yıkanmıyor,

tabaklar kirli, kokudan mutfağa girilmiyor, oda toz toprak içinde, yatak leş gibi; kokusu, gönül bulandırıyor.

Birden ayak sesleri işitti. Çifter çifter; bir çifti kalın, bir çifti ince. İki kişi mi? Kulak kabarttı. Ta aşağılarda, merdivenin en alt basamağında kaybolana kadar izledi sesleri. Sonra yorganı üzerinden sıyırıp kalktı. Her sabahki gibi elini yüzünü yıkadı. Kimi sabahlar dışarda, yol üzerindeki kahvelerden birinde içerdi sabah çayını. Ama bu kez kahvaltısını evde yapmaya karar verip gaz ocağını yakmak istedi, başaramayınca da kızdı. İnat etti, yaktı sonunda. Üzerine çaydanlığı koyup giyindi. Ardından yatağı düzledi. Masadaki süt şişelerini mutfağa taşıdı. Sağdaki soldaki kirli çamaşırları alıp bir kenara yığdı.

Bir an, deminki saygısız kişinin ya da kişilerin az sonra tekrar gelip kapıya yüklenebileceğini düşündü. Öyleyken pek ağırdan alan bir hali vardı. O gün yapılacak işlere gitti aklı. Evden çıkar çıkmaz bir terziye uğrayacak, ceketinin kopmuş düğmesini diktirecekti. Dairede de epey iş vardı bugün. Bir sürü ilaç prospektüsü Türkçe ’ye çevrilecek, sonra da daktilo edilecekti. Akşam da daireden çıktıktan sonra özel bir ders için Taksim ’e gitmesi gerekiyordu. Dersten çıkınca, hazır Taksim ’e gitmişken Beşiktaş ’a uzanıp dayımların yanında kalan annemi görsem hiç de fena olmaz, diye düşündü. Üç gün olmuştu annesi geleli. Uzak bir kentten, doğup büyüdüğü ama yıllar yılı ayak basmadığı bir kentten, küçük oğlun yanından kalkıp büyük oğlunu görmeye gelmişti. Büyük oğul. Büyük oğul sevgisi daha ilk görüşmede açık seçik belli etmişti kendini:

“Nasıl, karınla iyi geçiniyor musun?”

“Evet, anne!”

“Ben ayrılacağınızı duydum.”

“Yok, anne!”

“Ne diye saklıyorsun, ben annen değil miyim?”

“Ne diye saklayayım anne, ayrılmıyoruz.”

“Buraya gelmeden bir gün önce halanlara uğramıştım. Onlar söyledi. Geçinemiyorlar, ayrılacaklarmış, dediler. Onlar da Selma ’lardan duymuş, Selma ’lara da sen söylemişsin.”

Birden tepesi atmış, bütün sertliğiyle çıkışmıştı annesine:

“Bırak anne şimdi bunları! Ne gereği var Allah aşkına! Geldin şuraya, üç-beş gün otur, dinlen!”

“Sen oğlum değil misin?”

“Ama anne, anlamıyorsun... Ayrılmıyoruz diyorum, ayrılmıyoruz!”

Üzgün, düş kırıklığına uğramış, kısa süreli bir susuştan sonra yeniden başlamıştı annesi:

“Zaten bizi hiç sevmez...”

“Sever anne.”

“Sevse, seninle şimdi annemi göreceğim, diye koşar gelirdi.”

“Babası rahatsız, onunla uğraşıyor.”

“Tarsus ’a bize yolladığında da hep amcanlara gitti kaldı. Zorla gidip alırdık. Bizi hiç sevmezdi.”

“Yeter artık anne! Sırası mı şimdi bunların, Allah aşkına!”

Annesi ister istemez susmuş, küçük, yuvarlak yüzü karışmış, gözleri doluksamıştı. Yanında getirdiği beş yaşındaki kız torunu pencereden sarkmak üzereyken kolundan tutup hışımla çekmiş, yanına oturtmuştu. Gücenmiş, hemen kalkıp bitişik odaya geçmişti ardından.

Büyük oğul. Büyük oğul sevgisi ikinci görüşmede de yine açık seçik belli etmişti kendini:

“Birkaç gün de senin evinde, senin yanında kalmak istiyorum.”

“Güner yok anne evde. Her gün hastaneye gidiyor.”

“Güner olmasın. Sen varsın ya!”

“Ben sabah çıkıyor, gece yarısı eve dönüyorum. Bize gelip ne yapacaksın? Otur işte burda, dinlen. Ben her gün seni görmeye gelirim.”

“Yok!” diye diretiyordu annesi, “Geleceğim; bir-iki gün kalacağım yanında.”

Suyun kaynadığını işitip mutfağa koştu, çaydanlığı indirdi ateşten. Gaz ocağının üzerine dökülen su damlacıkları cızırdayıp durdu bir süre. Raftan çay kutusunu alıp kaynar suyun içine bir tutam çay attı. Çay fincanını yıkamaya koyuldu ardından. Mutfak daracık ve karanlıktı. Pis pis de kokuyordu. Karısı bu minicik, havasız, loş mutfakta saatler saati çalışır, kendisine yemek hazırlardı, çay hazırlardı. Arada bir şarkı söylerdi. Güzel sesi vardı karısının. Bazen işinin ortasında mutfak kapısını açıp dışarı çıkar, ona dönerek, “Kapı mı çalındı?” diye sorardı. Karısının bu sorusuna başını kitaplardan kaldırmadan cevap verirdi: “Yoo, kapı değil!”

Birden bir öfke dalgası kabardı içinde. Fincan elinde, çayın demlenmesini beklermiş gibi durdu ve öfke dalgasının yavaş yavaş kaybolup yerini bir acıma duygusuna bıraktığını hissetti. Kendi kendisine acıyabilir ancak. Bir duygu, buruk ama hafifletici, kötülük yapmak istemeyen ama kötülük yapmaya zorlananların yakından tanıdığı, istediklerini değil de, bilinmez neden, hep istemediklerini yapmaya yükümlü kılınanların, suçsuz suçluların ama bağışlanmayacakların her vakit içlerinde duyabilecekleri bir duygu, geçtiği yerde bir boşluk bırakarak yukarılara tırmandı. Gözlerine doğru ilerledi, ordan genzine inip sonra gene gözlerine çıktı. Tam karşıda bir ayna asılıydı. Aynanın toz pas içindeki yüzeyinde gözlerindeki nemden parıltıyı görünce tuttu kendini. Ayna olmasa boşanacak, tüm direnmelere, tüm vurdumduymazlıklara karşı boşanacaktı.

Çaydanlığı alıp çıktı mutfaktan. Sonra dönüp fincanla şekerliği aldı. Tam mutfaktan taşlığa adımını atmıştı ki, kapının yeniden çalındığını işitti. Olduğu yerde durdu. Kımıltısız, sessiz. Kısa aralarla birkaç kez vuruldu kapı. Kapının önünde, üç adım gerisinde dikilmiş duruyor, sesini çıkarmıyordu. Heyecanlanmıştı. Yüreğinin atışı hızlanmış; vücudu, belirsiz

bir esintinin etkisi altında, çok hafiften öne arkaya, sağa sola belli belirsiz sallanmaya başlamıştı ya da kendisi öyle hissediyordu. Ama açmamaya kararlıydı kapıyı. Kim olursa, her kim olursa açmayacaktı. Kimseleri görmek, kimselerden bir şey işitmek istemiyordu. Gözleri kapıda, en küçük kıpırdanışında eskimiş tahtaların gıcırdayıp kendisini ele vereceği duygusu içinde, kendisini kapıya doğru iten tüm öfke dalgalarını ayak altı ederek ama içten içe suçlu, daha doğrusu yarım saat önce, ilk çalındığında kapıyı açmamakla iyi etmediğini sezerek bekledi. Birden, kapıyı çalan eller yorulmuş gibi, bir sessizlik oldu. Uzun süreli. Bekledi. Bir ses, çok iyi bildiği ama gene de yabancı, kapı arkasından ama zamanlar ötesinden, seviler, sitemler, şaşkınlıklarla yüklü, süzüldü içeri ve kısa aralarla tekrarlanarak, usta ellerin fırlattığı taşlar gibi hemen önüne arkasına düşmeye başladı. Bir ses, ince, zayıf, kırgın ama gene de kucak açan, ince zayıf ama vazgeçmeyen bir ses; unutulamayacağını, hiçbir şeylerin unutulamayacağını, geçmiş öfke, kırgınlık, sevi ve sevinçlerin, yerinde söylenen bir tek sözcük içinden bir anda ortalığa saçılarak ayaklara dolanacağını bir kez daha açığa vurdu. İsmini işitir işitmez anladı. Anlamamak mümkün mü? Bilinçaltının derinliklerinden kalkan yoğun bir kızgınlığın dürtüsüyle gidip kapıyı açacakken son anda vazgeçti. Ama kapıya pek yakın oluşundan da hoşlanmayarak, ilk fırsatta arka odanın dip köşelerine doğru çekilebilmek için usul usul yana döndü. O anda dışarda bir fısıltı işitti. Kapı altındaki parmak kalınlığında aydınlığın karardığını görerek, kapı önündekilerin aralıktan içeri bakmaya çalıştığını sezinledi. Kapının hemen berisinde beyaz yazlık ayakkabıları duruyordu. Kapı altındaki karartının sağa sola yer değiştirdiğini fark etti. Derken yaşlı bir ses sordu: “Gördün mü?” Buna bir çocuk sesi, beş-altı yaşlarının gerisinden, sakıngan ama bir şey keşfetmenin sevinci içinde cevap verdi: “Ayakkabılarını gördüm babaanne! Hemen şurda!”

Birden telaşlandı. Kapı aralığından ayaklarını da görebileceklerinden korkarak yavaşça bir adım geriye çekildi. Ayakları altında gıcırdadı eskimiş tahtalar. Dişini sıkıp yüzünü ekşitti. Kendini bir adım daha geriye almaya hazırlanırken, kapı altındaki aralıktan annesinin sesi uzandı içeri: “Gördüm, haydi, gördüm! Evdesin!” Ne yapacağını şaşırmış, öfkelenmiş ama çok öfkelenmiş, durdu bir an. Annesinin sesi, bu kez belirgin bir güceniklikte devam etti: “Nerden kalkıp geldik senin için... Ayaklarıma kara su indi!

Şimdi düşüp bayılacağım vallahi! Aç kapıyı da girelim! Kapının önünde bekletiyorsun bizi. İş mi seninki de yani!”

Suskunluğu bir kenara itip kalın bir duvarın arkasından cevap verdi:

“Açmayacağım!”

“Niye açmıyorsun?”

“Açmayacağım!” diye tekrarladı kısa, kesin.

“Şimdi geri mi gidelim yani? O kadar yoldan geldik.”

“Gidin! Gelmeyin buraya! Evime gelmeyin!”

“Sen benim evladım değil misin?”

“Açmayacağım kapıyı, boşuna beklemeyin!”

“İnat etme, aç da girelim hadi. İnsan annesine böyle yapar mı?”

“Açmayacağım diyorum. Gidin! Açmayacağım!”

“Peki, kirli çamaşırlarını ver.”

“Yok kirli çamaşırım. Gidin burdan! Gelmeyin bir daha, evime gelmeyin!”

Bir an sessizlik oldu. Ayak sesleri duyuldu ardından. Çifter çifter. Biri büyük, biri küçük. Biri yorgun, yenik, biri olup bitenlerden habersiz, uçarı. Derken bir kapı açıldı. Aşağı katın sahanlığında bir an kesildi sesler. Bir konuşma oldu, kısa. Sonra yeniden ayak sesleri.

Sesler iyice silindikten sonra da bir süre bekledi. Sonra demlediği çaya el sürmeden ayakkabılarını giyip çıktı dışarı. Biraz ilerdeki otobüs durağında annesiyle beş yaşındaki kız torununu otobüs beklerken buldu.

“İyi mi yaptın?” dedi yumuşamış ama içten içe kızgın; “Ne diye gelirsin eve? Ben gel mi dedim sana? Yok yere bana kalbini kırdırtıyorsun...”

“Yok, ne diye kırılacak kalbim?” diye cevap verdi annesi.

Ama yine de iki küçük damla gözyaşı yaşlanmış, ufalmış gözlerinden süzüldü aşağı.

“Yok yere kalbini kırdırtıyorsun bana.”

Otobüs gelmişti. “Paranız var mı?” diye sordu annesine. Annesinin cevabını beklemeden cebinden bir on lira çıkarıp uzattı.

Kapılar kapanmak üzereyken, otobüsten seslendi annesi; tüm kırgınlığını, küskünlüğünü büyük oğul sevgisinin içinde gömmeye çalışarak: “Akşam yemeğe gel dayınlara!”

“Bu Tayınlar Kaçıncı Manganın?”

Beşinci Kamp Bölüğü öğle eğitiminden yeni dönmüştü. Vakit ikindiyi geçiyordu ama hâlâ sıcaktı hava. Çadırın kapısından girenler tüfeklerini ortadaki direklere asıyor, kendilerini yüzükoyun ya da arkaüstü ot yatakların üzerine atıyordu.

Tarsuslu Ahmet, tüfeğini asacak gücü kalmamış gibi usulca battaniyenin üzerine bıraktı. Sonra yüzükoyun yatağına uzandı. Kütüklükler böğürlerini acıtınca, yattığı yerde palaskasını çıkarıp arkaüstü döndü. Uyuyormuş gibi yumdu gözlerini.

Çok sürmeden çadırın içi tekrar boşalmaya başladı. Gelenler, az sonra yapılacak bir voleybol maçını izlemek üzere birer ikişer çıkıp gitti. Tarsuslu Ahmet, çevresine sessizlik yürür yürümez gözlerini açtı. Kalkıp oturdu yatağın üzerinde, sonra başucundaki bavula uzandı. Kampa gelirken okurum, niyetiyle üç-beş kitap getirmişti. Bir eliyle kapağı kaldırıp bir eliyle arandı bavulun içinde. Eli bir şiir antolojisine uzanırken yön değiştirip bir öykü kitabına gitti. Kitapla çadırdan çıkıyordu ki, ekmek işi geldi aklına. Dün akşamüstü, bugünkü istihkakı iki tayından ancak birini alabilmiş, onu da sabah kahvaltısıyla öğle yemeğinde yemişti. Hakkından fazla ekmek alan bir-iki kişi vardı bölükte, bunlara adamakıllı içerliyordu. Bu iki aylık kampı memleket çapında bir dava olarak benimsiyor, gözüne çarpan en ufak bir düzensizliği hoş görmüyordu. Sabahları boru vurur vurmaz kalkıyor, vaktinde içtima yerinde bulunuyor, eğitim sırasında kendisinden yapması istenen her bir şeyi kaçamaksız, tastamam yapmaya çalışıyordu. Sofra başında bağırarak konuşanlara kötü kötü bakıyor, gürültü patırtı yapanlara kızıyordu.

Kampın hemen önündeki tozlu araba yoluna doğru yürürken, bütün bunlar hızla kafasından geçti. Bölüğün ekmeği her akşamüzeri bir LKW kamyonla çadır önüne getiriliyor, manga komutanlarına teslim ediliyordu. LKW geldiğinde çadırda bulunmayan manga komutanlarının yerine aynı mangadan başkaları gidip ekmek istihkakını alıyor, işte bu yüzden de işler karışıyordu. LKW ’nin gelmesine daha bir saat vardı; bir saate kadar çadıra döner, sona kalmadan tayın istihkakımı alırım, diye düşündü. Araba yolunu

geçti. Tomur tomur, mavi çiçekli dikenlerle örtülü boş arsaya yöneldi. Gündoğusuna bakan, içi devedikenleriyle dolu büyücek bir çukurun yanına geldi. Burası öğleden sonra gölge oluyor, yüksekte bulunduğundan kamp ve çevresi kuşbakışı görülebiliyordu. Dikenlerin az olduğu bir yer bulup çukurun içine oturdu. Ayaklarını biraz kaldırıp çukurdan dışarı uzattı. Karşıdaki manzara hoşuna gidiyordu: Uzakta şatomsu, kocaman bir ev; tıpkı filmlerdeki gibi. Çukurdan yüz- yüz elli metre aşağıya kadar dikenli boş arazi uzanıyor, bunu şatomsu evin bahçe duvarına kadar bir mısır tarlası izliyordu.

Elindeki kitabı rastgele bir yerinden açıp okumaya başladı. Az sonra üşür gibi oldu. Ortalık yavaş yavaş serinlemiş, hafif de bir yel çıkmıştı. Mısır başakları esinti yönünde ağır ağır sallanıyordu. Ceketinin düğmelerini ilikledi. Bir süre sessizliği dinledi. Kamptan yana bir kımıltı yoktu. Karşıdaki şatomsu eve düşen gölgeler her geçen dakika büyüyor, koyulaşıyordu. Kitabı kapadı. İçinde garip duygular oynaşmaya başlamıştı. Yüreğinin atışını işitiyor, göğsünün düzenli inip kalkışını duyuyordu. Kaba etleri acıdığından oturduğu yerde biraz yana kaydı. Çukuru gözden geçirmeye koyuldu. Sağda küçük bir delik fark etti. Akrep deliği değildi; akrep deliklerini biliyordu. Belli belirsiz bir tedirginlik yürüdü içine. Bu çukura gelip oturdu oturalı, sanki bilmediği, tanımadığı bir dünyada yaşıyor, çukur onu, kampı, şatosu ve mısır tarlasıyla ayaklarının altında serilmiş yatan dış dünyadan tümüyle ayırıyordu. Başını usulca arkaya dayadı, gene de patır patır toprak parçaları döküldü yukardan. Şimdi karşı evin yalnızca üst yanı görünüyordu. Mahfilden doğru bir radyo sesi gelmeye başladı. Rüzgârın esişine göre kesik kesik, dalga dalga. Geçmiş yaşamını gözleri önünde canlandırdı: Sırasıyla uzak bir kentte geçen çocukluğu, gurbet yılları, kamp başından beri olup bitenler... Çocukluğunu anımsarken heyecanlandı bir ara. Tuhaf! Hayatının şimdiye kadarki bölümünü sanki bir başkası yaşamış gibiydi. Gözlerini kapadı. Geleceğini düşünmeye koyuldu. Kamp biter bitmez düzenli çalışacak, fakülteyi ne yapıp yapıp bitirecekti. Ayrıca çok sevdiği birini arayıp bulacak, kör gururu yüzünden yıkılmasına ramak kalan bir arkadaşlığı diriltmeye uğraşacaktı. Sonunda düşünemez oldu. O düşünmek istedikçe, karşı durulmaz bir güç onu bundan alıkoyuyordu. Bir motor gürültüsü duydu ama neyin nesi diye kafa yormadı.

Derken bir araba sesine uyandı. Gözlerini açar açmaz, karşıdaki şatomsu eve ilişti gözü. Pencerelerinin birinde erkenden ışık yakılmıştı. Rüzgâr gücünü artırmış, mısır tarlasındaki mısırları hışırdatmaya başlamıştı. Mahfilden doğru olduğu yerde çalışan bir motosiklet gürültüsü geliyordu. Kamptan yana bakınca, bölüğün sazlardan kurulu çardağın altında yemeğe oturmuş olduğunu gördü. Bir gecikmişlik duygusu düştü içine. Fırlayıp kalktı. Kampa doğru acele ilerlemeye koyuldu.

Adım adım büyüdü, yaklaştı çadır. Tozlu araba yolunu geçip hızla çadırdan içeri girdi. Yatağına varınca, battaniyenin üzerinde iki tayın yerine gene bir tayın buldu. Bir an durup tayına baktı. Eliyle yokladı; bayattı üstelik. İçerledi. Hırsla tayını kaptı. Bavulunu açıp bir kaşıkla tabak çıkardı. Ardından saz çardağın yolunu tuttu.

Acelesi yokmuş gibi ağır ağır yürüyordu. Karşıdan bir el sallandı. Gür bir ses, “Koş!” diye bağırdı; “Koş!” Manga komutanı, aynı zamanda fakülte arkadaşıydı seslenen. Aynı bölümde, aynı sınıfta okuyorlardı. İstifini bozmadı. Hatta sese içerledi. Kendi mangasının yemek yediği masanın yanına gelince, “Çabuk, uzat tabağını!” diye seslendi arkadaşı. Esmer, iri bir el yemek yiyenlerin üzerinden uzanıp tabağını aldı. Karavana kazanının dibinde yemeğin suyuyla birkaç patlıcan tanesi kalmıştı. Arkadaşı bunları tabağına doldururken sordu: “Nerdeydin, iki saat seni aradım!” Elindeki tayını görünce, “Ekmeğini aldın mı? Yatağının üzerine koymuştum...” diye ekledi. Hoşafla pilavın dağıtılmasına başlanmıştı. Arkadaşı masanın üzerinde duran boş bir kâseyi alıp pek çok kâse arasından hoşaf dağıtana uzattı. “Tarsuslu Ahmet ’in!” diye seslendi; “Fazla koy, o patlıcan yemeği almadı.”

Ertesi gün öğle yemeğinden sonra arkadaşı yanına geldi: “Ben izin aldım, gidiyorum” dedi; “Sen durumu idare et. Yarın sabah dönerim.” Bir cevap beklemeden de, koltuğunun altında gazeteye sarılı bir paket, yolu tuttu. Tarsuslu Ahmet şaşırmıştı. Ekmek sorunu geldi aklına. Arkadaşı bir hayli uzaklaşmıştı. “Yarın dönecek misin?” diye seslendi arkasından. “Dönecem, dönecem!” diye cevap verdi uzaktan bir ses.

Bütün öğle sonrası, aklı ekmek sorununa takılıp kaldı. İkindiüstü, eğitim dönüşünde, çadırda arkaüstü yatağına uzanıp LKW ’yi gözledi. Bir ara çadırdan çıkıp dışarda bekledi. Daha uzaktan seçti kamyonu. Kamyon gelip

çadırın kapısının önünde durdu. Ekmekleri dağıtacak er, kamyonun üzerinden çadırdan içeri seslendi: “Manga komutanları, manga komutanları!” Sese manga komutanları çıktı. Kendisi en öndeydi. Başını biraz ileri uzatıp “Bizim manga komutanı izinli” dedi; “Ekmekleri ben alacağım.” “Peki!” diye cevap verdi er. Oradakilere dönerek, “Tamam mı?” diye sordu, sonra da ekmekleri dağıtmaya başladı. Manga komutanlarına mangalarının kaçar kişi olduğunu soruyor, verdiği ekmeğin sayısını küçük bir deftere not ediyordu.

Tarsuslu Ahmet, sonra bir terslik çıkacağından çekinerek manga komutanı arkadaşını hesaba katıp katmamakta duraksadı. Sonra, nasıl olsa sabaha döneceğini düşünüp onun için de ekmek almaya karar verdi. Sıra kendisine gelince, “On kişiyiz!” dedi. Yirmi adet tayını iki partide alıp çadıra götürdü, yatağının üzerine koydu. Kendisi de yatağın bir ucuna ilişip ekmekleri dağıtmak için arkadaşların gelmesini bekledi. Manga komutanı arkadaşının olur ki sabaha dönmeyeceğini düşününce, bir korku yürüdü içine. Başka şeyler düşünmeye çalıştı. Ama el altından sürüp gitti korku.

Arası çok geçmeden, Selim Çavuş girdi içeri. Öğle taliminden sonra bir iş için gittiği bölük komutanının yanından henüz dönmüş, döner dönmez de istihkakından az ekmek alan bir manga komutanının şikâyetiyle karşılaşmıştı. Elinde küçük bir defter, yanında bölükten iki arkadaş, yatakları dolaşıp manga komutanlarına kaçar tayın aldıklarını soruyor, söylenen rakamları defterdeki rakamlarla karşılaştırıyordu. Selim Çavuş, hakkından fazla ekmek alanlara öteden beri içerliyor, bu gibileri eline geçirirse fena yapacağını ikide bir bölük önünde tekrarlıyordu. Tarsuslu Ahmet ’in yanına gelince sordu:

“Bu tayınlar kaçıncı manganın?”

“Yedinci manganın” diye cevap verdi Tarsuslu Ahmet.

“Sen mi aldın?

“Ben aldım.”

“Manga komutanı mısın?”

“Hayır! Bizim manga komutanı izinli gitti, ekmekleri benim almamı söyledi.”

“Kaç kişilik tayın aldın?”

“On kişilik. Manga komutanımız yarın sabaha dönecek.”

“Kaç kişi sizin manga?”

“On.”

“On mu? Nasıl on? Sizin manga dokuz kişi.”

Bunun üzerine Tarsuslu Ahmet derin bir uykudan uyanır gibi oldu. “Evet, dokuz” dedi usulca. Bir kuyudan geliyormuş gibi boğuktu sesi. Bu sırada çadır içeri girenlerle dolmaya başlamış, birkaç kişi ne olup bittiğini merak ederek az ilerilerine gelip dikilmişti.

Selim Çavuş suratını astı. “Peki, manga dokuz da neden on kişilik tayın alıyorsun?” Tarsuslu Ahmet ilkin cevap vermedi. “Bilerek yapmadım” dedi sonra. Selim Çavuş elini uzatarak battaniyenin üzerindeki tayınlardan ikisini hışımla çekip aldı. Giderken, orada duranlara dönüp “Hiç ummazsın!” diye söylendi.

Tarsuslu Ahmet, Selim Çavuş ’un arkasından bir vakit işi önemsememeye, hiçbir şey olmamış gibi davranmaya çalıştı. Ama sanki içinde saklı bir düşman onu rahat bırakmıyor, boyuna kendisini ağır suç işlemiş biri olarak görmeye zorluyordu. Çevresine kulak verdi. Hakkında konuşmalar aradı. İlerdeki yatakların birinde iyice işitemediği birkaç kişinin konuşmasını kendi üzerine çekti. Bakışlardan birkaçını kendi üzerine yöneltti. Ayağa kalktı derken. Ağır ağır yürüyüp çadırdan çıktı. Dışarıda adımları hızlandı birden. Araba yolunu geçti. Dünkü çukura yaklaştıkça, çalışmakla geçen bir günün akşamı evine dönen yorgun kimseler gibi sıcak, yakın, tanıdık duygular boy verdi içinde. Beşinci Kamp Bölüğü ve bölük içindeki yaşantıları gerçek olmaktan çıktı. Az önce olup bitenleri unuttu tümüyle. Tomur tomur, küçük mavi çiçekli dikenler arasında yürüdükçe, tanıdık bir hava çarptı yüzüne, bildik bir dünyanın kokusunu duydu. Çukura yakın,

başını çevirip kampa baktı. Tomur tomur, küçük mavi çiçekli bir dikenden incecik bir dal koparıp yürüdü.

“Tohtor mu ki?”

Akşamüzeriydi. Kahve tenhaydı. Açık kapıdan girip çekingen, ürkek çevresine bakındığını gördüm. Sonra bana doğru yürüdü. İçimde o saat bir hoşnutsuzluk belirdi. Dilencilerden biri, dedim kendi kendime. Karşıma dikilip o bildiğim pozu takınır takınmaz vereceğim cevap kafamda hazırlandı. Yanıma sokuluşu dikkati çeken bir çabuklukta oldu. İlkin tek tek, kısa adımlarla çevremde geniş bir yay çizdi. Aslında başka birini arıyormuş da bu başkasının yokluğunda ben de işe yarayabilirmişim gibi bir hali vardı. Karşımda durup başını ileri doğru uzattı. Bir şey söyleyeceğini anlamıştım. Okuduğum kitabı kapadım, elimi uzatıp radyoyu kıstım; içimde hemen bir dilenciden farklı biri karşısında bulunduğum duygusu uyandı.

Kısık bir sesle söze başladı. Yüzü bahçeden yana dönük, “Şu dışarda eğlenen tohtor mu?” dedi. Ben anlamamıştım. “Kim? Hangisi?” diye sordum. O sırada garson çocuk yanımızdan geçiyordu. “Doktor değil o!” diye atıldı, “Hastabakıcı.” Bu kez çocuğa döndü: “Beni muayene ederlerken o da vardı.” “Şu uçtaki masada oturan adamı demiyor musun? Hastabakıcı o...” diye tekrarladı çocuk. Bunun üzerine, “Ne yapacaksın?” diye sordum ben.

“Hastalığımı anlıyacadım. Bendeki kâda frenkçe yazmışlar, okutacadım.”

“İyi, git sor kendisine” dedim; “Hastalığın nedir, söylesin...”

“Tohtor mu ki?”

Ocaktan doğru yine garson çocuk atıldı:

“Doktor değil o, hastabakıcı Ziya!” dedi.

“Tohtorluktan anlamaz mı?”

“Doktorların arasında bulunduğu için biraz anlar tabii” diye cevap verdim ben; “Git, konuş, hastalığım nedir diye sor, belki söyler sana.”

Garson çocuk elinde dolu bir çay bardağıyla ocaktan çıkarken, “Dışarda Mehmet Bey var. Ona git, o okur” diye ekledi.

İçimden ayağa kalkmak geldi. Kahvenin bahçe kapısına kadar gittim. Bahçedeki müşterilerin çoğu beyaz önlüklü, siyah pelerinli, bitişik hastanenin adamlarıydı. Karşıdaki bir masada hastabakıcı Ziya ’yı gördüm. Tanışıyorduk.

“Te ordaki şişman adam, oyun oynıyan. Tohtor mu o?”

“Seni muayene ederlerken o da var mıydı?”

“Vardı ya...”

“O zaman git sor, hastalığının ne olduğunu herhalde söyler sana.”

Gitmekten çekinir gibiydi.

“Gidecem emme, şincik oyun oynar.”

“Olsun, git sen. Ben hastalığımı merak ediyorum, de. O söyler sana. Git git, durma!”

“Gâvurca okur mu ki?”

“Okur okur, git!”

O ürkek adımlarla uzaklaşırken ben tekrar yerime döndüm. Bir hafiflik belirmişti üzerimde. Az sonra yine ayağa kalktım. Ocağa girdim. Mermer tezgâhın üzerinden su bardağını alıp musluğa yürüdüm. Tam başımın hizasında, bahçeye bakan bir cam pencere vardı. Gözlerim bu pencereden dışarı kaydı. İğde ağacının yanı başında dikilmiş öylece duruyordu. Yüzü, iğde ağacının altındaki masada oturmuş iskambil oynayan hastabakıcı Ziya ’ya dönüktü. Dış görünüşüne dikkat ettim: Orta boylu, çelimsiz bir vücut; küçük, yuvarlak bir yüz. Ayağında eski, yer yer çamura bulanmış siyah bir lastik ayakkabı vardı. Ocaktan çıkıp bahçe kapısına geldim. Biraz temiz hava almak ister gibi eşikte dikildim. Beni görünce usul usul yaklaştı. Daha uzaktan, “Sordun mu? dedim.

“Soracadım emme oyun oynar.”

Gözlerim bu anda laborant Memet ’e takıldı. “Bak” dedim, “Şu karşıki masada zayıf bir adam oturuyor; gri elbiseli... Gördün mü? Git ona sor, o söyler sana.”

“O tohtor mu ki?”

“Anlar o, sen git sor!”

Duraksadığını görünce, “Ver bakayım doktorun yazdığı şu kâğıdı” dedim. Ceketinin iç cebinden birbirine iğnelenmiş bir tomar kâğıt çıkardı. Kâğıtları alıp laborant Memet ’e doğru yürüdüm. Oysa kâğıtları tek başıma okuyup hastalığını öğrenebilir ve belki de bunu ona anlatabilirdim. Ama onun ille de hastanedeki adamlardan biriyle konuşmasını istiyordum. Tanımadığı bu insanlardan çekinmesi, onları yadırgaması; dilediği kimseyle gidip açıkça, insan insana görüşüp derdini anlatamaması hoşuma gitmiyordu.

Laborant Memet ’in yanına varıp “Memet, kardeşim” dedim, “Bu adam deminden beri bekleyip duruyor. Doktor bir şeyler yazmış, bir bakıver şunlara.” Laborant Memet uzattığım kâğıtları alıp karıştırmaya başladı. “Cildiye” dedi ilkin. “Frengi” dedi sonra. Derken bir başka kâğıda göz gezdirip “Kan muayenesi için bizim oraya yollamışlar, menfi çıkmış...” diye ekledi.

“Bana tohtor gel dediydi.”

“Hangi doktor?”

“Beni muayene eden...”

Yüzüyle Ziya Bey ’den yanı göstererek, “Te o da vardı.”

Laborant Memet, fazla uğraşmak istemiyormuş gibi sesini yükseltti:

“O hastabakıcı. Kanını almışlar, menfi çıkmış. İşin bitmiş senin burayla!”

“Pazartesiye gel dediler.”

“İyi” dedim ben bunun üzerine, “Mademki gel dediler, pazartesiye gidersin. Öğrenirsin, ne diyeceklerini. Baktı Bey işte, hastalığın yokmuş.”

Onu orda bırakıp kahveden içeri girdim. Ama gönlüm rahat değildi. Aklımda o vardı. Onu yalnız bıraktığımı düşündüm. Başladığım bir işi sonuna kadar götürememiş, yarıda bırakmıştım sanki. Dışarda biri duruyor, bu biri haklı olarak benden bir şeyler bekliyordu. O beni tanımıyordu ama ben onu tanıyordum. Onun mutluluğu için ileriye yönelik planlarım, düşüncelerim ve tasarılarım vardı. Dışarda biri bekliyor, bir ses beni ha bire bir şeyi kanıtlamaya çağırıyordu.

İçimde ansızın uyanan bir merakla kalkıp yine bahçe kapısına geldim. Eşikte, bir elimi kapının üstündeki pervaza dayadım. Açıktan açığa onu gözlemlemeye başladım. İğde ağacına yaslanmış, tek ayak üzerinde dikiliyordu. Boşta kalan öbür ayağını çaprazlama, bu tek ayak üzerine atmış, gözlerini üç-dört adım ötesindeki masada oyun oynayan hastabakıcı Ziya ’ya dikmişti. Bir ara, hastabakıcı Ziya ’nın kalın bir gülüşü üzerine hafif bir gülümsemenin onun dudaklarına da gelip oturduğunu gördüm.

Tekrar dönüp yerime geldim. Az sonra da hastabakıcı Ziya içeri girip hesabı görmek üzere ocağa yürüdü. Acele kalkıp kapıya koştum. O, hâlâ ordaydı. Hastabakıcı Ziya ’yla konuşamadığını, merak ettiği şeyi sorup öğrenemediği belliydi. Loşlukta, iğde ağacının altında, sessiz, dalgın duruyordu. Benden yana döner dönmez, “Ne oldu?” diye sordum.

“Gene gelir mi ki?”

“Ver bakayım şu kâğıtları!

Yaklaşıp kâğıtları aldım. Bahçenin bir kenarında yeşil fötr şapkalı Murat Bey oturuyordu. Pek bir ahbaplığımız yoktu kendisiyle ama hastanenin idari bölümünde çalıştığını biliyordum. Bu işle ilgilenmesini ister gibi ona doğru yürüdüm. Başucunda durup kâğıtları karıştırıp incelemeye başladım. Her şey açıkça yazılıydı kâğıtlarda: Sekiz yıl kadar önce frengi geçirmiş, iyileşmiş, bu yakınlarda sürekli baş ağrısına yakalanmış, yine frengiden şüphelenmişler, kan muayenesi yapılmış, menfi çıkmış, kulak burun boğaza yollamışlar.

“Sana pazartesi günü gel mi dediler?”

“Gel dediler.”

“İyi, git. Belki bir ilaç verecekler.”

“Hastalığımı anlıyacadım, hastalığım yoksa yarınki otobosla köye gidecedim.”

“Pazartesine kadar bekle. Nasıl olsa bu kadar beklemişsin.”

“Ordakine soraydık, o bilirdi hastalığımı. Gene gelir mi ki?”

Derken Murat Bey karıştı söze. Adamla konuşmaya başladılar. Bu ânı beklemişim gibi sessizce yanlarından ayrıldım. Bahçeyi yoldan ayıran demir parmaklığın yanına gidip durdum. Arkamdan sesleri geliyordu Anlaması gereken bir şeyi anlamamış gibi adama karşı bir kızgınlık belirmişti içimde. Sanki bir şey fazla uzamış, kabak tadı vermişti. Bir süre sonra kaçamak yollu bir baktım. Adam sağ eliyle oracıktaki bir sandalyenin arkalığından tutmuş, vücudunu hafifçe öne doğru eğmişti. Kâğıt tomarını tutan sol kolu, dirseğine kadar vücuduna yapışık iniyor, daha sonra karnının üzerine doğru sert bir büklüm yapıyordu. Derken, ayakta durmaktan yorulmuş gibi önündeki sandalyeye gürültüsüzce ilişiverdi. Boşta duran kolunu dizine dayadı. Başını avcuna yaslayıp Murat Bey ’in yüzüne bakmaya başladı. Murat Bey adamla birkaç kelime konuşmuş, sonra yine yanı başındaki masada oynanan oyuna dalmıştı. Az sonra da çıkıp gitti kahveden. Neden sonra, adamın vücudunda da, korkulu bir düşten uyanır gibi bir silkinme oldu. O da ayağa kalktı. Elindeki kâğıtları şöyle bir süzüp ceketinin iç cebine sıkıştırmaya çalıştı. Kâğıtlardan biri yere düştü. Acele etmeden, usulca eğilip kaldırdı yerden. Bahçe kapısından çıkarken başını hafifçe benden yana döndürür gibi yaptı. Yüzümü çevirdim.

Rebeka

İnsan, uzun bir ayrılıktan sonra doğup büyüdüğü kente ayak basınca pek çok şeyi değişmiş buluyor. Çocukluğumuzun geçtiği yerlere ilişkin o âna değin içimizde yaşattığımız anıların gerçekle bağdaşmadığını görüyor, düş kırıklığına uğruyoruz. Yüreğimde yıllar yılı birikmiş özlem duygularına, yaşlılığı dolayısıyla bana kadar gelmesi olanaksız annemin ısrarlarına ve nihayet, hayli geniş hısım akrabanın bu yoldaki isteklerine karşın, doğup büyüdüğüm kenti şöyle bir kez gidip görmeyi şimdiye kadar hep bugünden yarına ertelemiş olmamda, belki biraz da bunun payı vardır.

Ama derken bir gün, kardeşimden annemin bir trafik kazası geçirdiğini bildiren telgrafı alınca, bunun bir oyun da olabileceğini aklımdan geçirmekle beraber, kalkıp ister istemez yola düştüm. Kente geldiğimin ikinci günü, annemin kazayı ilk anda sanıldığının tersine hafif atlattığını görünce, çocukluğumun geçtiği yerlerde tek başıma bir geziye çıkmak istedim. Sabahleyin erken düştüm yola. İlkin kentin büyük, kalabalık caddelerinde dolaştım. Sonra mahalle aralarına, sokak içlerine vurdum. Yeni evler, yeni dükkânlar, yeni yeni yollar ve yeni yüzler... Bir gariplik çöktü üzerime. Varlığımın bir köşesinde saklı duran ve yıllandıkça değeri artan çocukluğumla aramdaki bağların kopar gibi olduğunu duydum. Hele ilkokul hayatımın geçtiği, çocukluğuma ilişkin en tatlı anılarımı borçlu olduğum eski ahşap yapının önüne gelince, bu kopuş belirgin olarak hissettirdi kendini ve bende, bir an önce geldiğim yere dönme isteğini uyandırdı. Üzerinde eskiden okulumuzun ismi yazılı kapı önünde durup aralıktan bir göz attım içeri. Bir zamanlar paydoslarda dört yüz-beş yüz çocuk ordan oraya koşuştuğumuz bahçede şimdi in cin top oynuyordu. Tam karşıya gelen sınıflar yıkılmış, yerlerine iki katlı bir ev yapılmıştı. Derken dikkatle bakınca, kapının hemen sağında bir tabela çarptı gözüme. Üzerinde “pansiyon” yazıyordu. O an arkamda ayak sesleri duyup başımı çevirdim. Bir zamanki öğretmenlerimden hiçbirine benzetemediğim orta yaşlı bir bay yanımdan geçti, tam kapıdan gireceği sırada durdu, bana dönüp, “Birini mi arıyorsunuz?” diye sordu. “Hayır” dedim, “Kimseyi aramıyorum.” Ama adam dikkatle beni süzünce, “Burası ilkokul değil mi?” diye sordum. “Yoo” dedi adam, “Burası pansiyon.” “Affedersiniz...” dedim bunun üzerine ve

ordan ayrıldım. İçimde bir kırıklık, öğle yemeğine yetişmek üzere eve doğru yola koyuldum. Anacaddeye kestirme çıkmak üzere bir ara sokaktan geçeyim, dedim. Baktım, sokak çıkmaz sokağa dönüşmüş. Biraz ilerde beş katlı bir apartmanla karşılaşıp geri döndüm. Bir dörtyol ağzından geçerken aklıma geldi; hemen burunda bir şekerci dükkânı olacaktı. Bunu anımsar anımsamaz aydınlandı içim. Yitirdiğim ya da yitirmek üzere olduğum bir şeye yeniden kavuşmuşum gibi sevinç içinde, heyecan içinde hızlı hızlı yürüyüp burna geldim. Şekerci dükkânının hiç değişmeden, aynı vitrin, hatta aynı vitrin düzeniyle yerli yerinde durduğunu görünce, bir hoş duygu uyandı içimde. O anda müşterinin biri kapıdan çıkıyordu, yana çekilip vitrine bakmaya başladım. Bonbonlar, lokumlar, limonlu şekerler, naneler; eskisi gibi, tıpkı çocukluğumda olduğu gibi vitrini süslüyordu. Ama bizim zamanımızda olmayan yeni birtakım şekerleme cinsleri de vardı şimdi vitrinde.

Duraksamamı yenip girdim içeri. On bir-on iki yaşlarında bir kız, boyuna göre büyük sandalyesinden atladı aşağı, beni karşıladı. “Buyrun!” dedi; ne istediğimi sordu. İçeri girerken ne alacağımı düşünmemiştim. Çevreme bakındım. Rafların birinde, cam bir kavanoz içinde badem şekerleri ilişti gözüme. İki yüz elli gram badem şekeri istedim. Kız hemen rafa doğru seğirtti. Ama boyu yetişmediğinden köşedeki masanın önünde duran sandalyeyi aldı, üzerine çıktı. Kavanoza doğru uzanırken kısa eteği yukarı doğru çekildi. İnce bacakları gözüktü. Kolları da inceydi ve ince, yassı bir yüzü vardı. Kavanozu indirmesine yardım edecek oldum; sonra vazgeçtim. Eskisine göre pek değişmemişti dükkânın içi. Yukarı doğru yeni yeni raflar yapılmıştı. Hatırımda kaldığına göre, masanın yeri de eskiden karşı köşedeydi. Dükkânı eve bağlayan dar kapı da yerli yerinde duruyordu. Çocukluğumda az gelmemiştim buraya. Şeker almak için, en başta nane şekeri... Hemen her gün bir kez uğramıştım. Yemek için değil, satmak için. Yaz aylarında, okul tatillerinde şeker satıyor, kış için cep harçlığı, dergi, kitap parası biriktiriyordum. Ufak bir camekânım vardı. Bununla kahveleri gezer, sokakları dolaşır, arada bir bağırırdım. “Şeker, parayı cepten çeker, parası olmayan sümüğünü çeker.” Mal almak için dükkâna her gelişimde Rebeka karşılardı beni. Dükkâna girmeden önce kapıdan içeri bir göz atar, Rebeka yoksa geri döner, o yakında bir-iki dolaştıktan sonra tekrar gelirdim. Rebeka ’nın babası enine boyuna, yaşlı ama dinç bir adamdı. Gözlüklü, iri bir başı vardı. Kendisinden hoşlanmazdım hiç. Dükkâna

geldiğimde, onu hep dipteki bir masanın başında oturmuş bir şeyler okur ya da bir şeyler yazarken bulurdum. Gözlüğünü biraz indirir, bana bakar, sonra başını yeniden masanın üzerine eğerdi. Dükkâna ayak atmadan tenha olmasına da dikkat ederdim ayrıca. İçerde müşterilerin olmadığı bir zamanı yakaladım mı, yüreğim hoplayarak dükkânı kaldırımdan ayıran birkaç taş basamağı çıkar, sessiz bir gölge gibi içeri süzülürdüm. Rebeka benden biraz küçüktü, yaşı da ufaktı. Ben o zamanlar on üçümdeydim. İlkokulu yeni bitirmiştim; ortaokulun birinci sınıfına gidiyor, kendime de artık büyümüş gözüyle bakıyordum. Şeker almak için daha dükkâna ilk gelişimde Rebeka ’ya karşı bir yakınlık duymuştum. Ayağındaki beyaz sandaletler, üzerindeki askılı kısa önlük hoşuma giderdi. Canına da öyle bir tezdi ki! Şeker sandıklarına doğru –o zamanlar çeşitli şeker cinsleri ağzı açık sandıklar içinde dururdu– mermer döşeme üzerindeki cam bilyeler gibi seker, ben de arkasından seğirtirdim. O istediğim şekeri terazinin bir gözüne doldururken yanı başından ayrılmazdım. Her kapıdan girişte sandık ve cam kavanozlardaki renk renk şekerlerden kalkan bayıltıcı, burcu burcu koku beni elimden tutar, Rebeka ’nın bulunduğu bir başka dünyaya götürürdü. Bu dünyanın üzerine olanca gücümle titrer, kimselere haber vermezdim. Bizim kentte benim gibi şeker satan başka çocuklar da vardı. Kimi zaman bir-ikisiyle yolda karşılaşır, kaldırımın kenarına oturur, kaça sattığımızı, kaça aldığımızı konuşurduk. Bana malı nerden aldığımı sorarlardı. Atlatır, olmayacak bir dükkânın ismini verir, Rebeka ’ların dükkânına benden başka şekerciler uğrasın istemezdim. Bazen içerde tek tük müşteri varken de girdiğim olurdu dükkâna ya da ben oradayken gelirlerdi. Ama bunları müşteriden saymazdım ben; dükkânın asıl müşterisi bendim. Bir defada aldığım malı çarçabuk satıp tüketir, bir koşu gelip yeniden mal alırdım. Bir gün içinde iki-üç kez uğradığım olurdu dükkâna. Rebeka ’nın eli çabuktu. Bir solukta istediğim şekeri terazinin gözüne doldurur, tartıp verirdi. Ama ben hemen dükkândan ayrılmak istemez, Rebeka bana şeker verirken vücudum nerdeyse vücuduna dokunacakmış gibi, yanı başında ya da az gerisinde durur, onu elimden geldiği kadar lafa tutmaya çalışırdım. Örneğin, o anda rafların birinde gözüme çarpan bir cins şekerin fiyatını sorardım. Kimi şekerin fiyatı bana çok pahalı görünür, gülerdim. Benim o şekerden almaya gücüm yetmediğini biliyormuş gibi, Rebeka da gülümserdi.

Bir öğle sonrası geldiğimde Rebeka yalnızdı dükkânda. Sabahtan aldığım malı çarçabuk tüketmiş, son kalan birkaç şekeri de sermayesine vermiştim.

Nane şekeri satıyordum. Sürümü iyiydi. Dükkândan içeri girdiğimde, her vakit babasının oturduğu sandalyede bu kez Rebeka oturuyordu. Babasının dükkânda olmayışına sevindim. Hanidir böyle bir ânı kollamışım gibi bir heyecan yürüdü içime. Rebeka geldiğimi görünce, beni bekliyormuş gibi sıçrayıp indi sandalyeden. Gülümseyerek, “Meyveli mi?” diye sordu. “Evet” dedim; “Yarım kilo...” Bunun üzerine terazinin bir gözünü alıp şeker sandığına doğru seğirtti Rebeka. Arkasından yürüyüp biraz gerisinde durdum. Soluğumu kesen, karşı koyamadığım kımıl kımıl bir güç beni Rebeka ’ya doğru çekiyordu. Sanki arkamdan itiyorlarmış gibi, ayakta dik durabilmek için hayli güçlük çekiyordum. Rebeka yerde duran şeker sandığının üzerine eğilip tez bir-iki el hareketiyle terazinin gözüne şekeri doldurdu. Doğrulurken benim hemen arkasında durduğumu bilemedi mi ne, vücudu hafifçe vücuduma dokundu. Bu ânı çok iyi anımsıyorum. Dünyalar benim olmuş ama içimdeki heyecan da o ölçüde artmıştı. Rebeka hiçbir şey olmamış gibi dönüp terazinin bulunduğu tezgâha doğru yürüdü. Ben de arkasından gittim. Şekeri tarttıktan sonra, fazlasını minik avcuna alıp tekrar şeker sandığına seğirtti. Ben de arkasından gittim. Adeta başka türlü davranmam mümkün değildi. Beni Rebeka ’ya çeken güç işte öylesine büyüktü. Rebeka da bu gücün farkındaydı sanırım. Hatta bir an onun her şeyi bildiğine inanır gibi oldum. O da, hiç şüphe yok, benim gibi dükkânda yalnız başımıza olacağımız bir günü gözlemiş, bu günü beklemişti. Bir elimle camekânı tutup öbür elimle kapağını açtım. Rebeka terazinin gözündeki şekeri camekâna doldurmaya başladı. Bir ara, camekân ileri geri oynadı elimde. Birkaç şeker yere döküldü. Bunu isteyerek yapmamıştım. Bir karıncalanma ellerimde, kollarımda, tüm vücudumda geziniyordu. Deminki dokunuşu yeniden yaşamak istiyordum. Bundan başka bir şey düşünecek ya da başka bir şeye dikkat edecek durumda değildim. Rebeka ’yla yere eğilip dökülen şekerleri toplamaya başladık. Bazen bir şekere aynı zamanda el uzattığımız oldu. Bir-iki kez elim Rebeka ’nın eline dokundu. Kendiliğinden; bunu da bile isteye yapmamıştım. İçimdeki tek istek Rebeka ’nın vücuduna dokunmaktı. Yerden şekerlerin toplanması bitince parasını ödeyip çıkmadım dükkândan. Köşedeki bir sandıkta gözüme çarpan bir cins karamelayı gösterip fiyatını sordum. Pahalılığına aldırmayıp yarım kilo da o şekerden almak istedim. Rebeka terazinin gözüne karamelayı doldururken hemen arkasında durdum. Vücudum hafifçe vücuduna dokunuyordu. Şekerler sandığın sadece dibinde kalmıştı ve Rebeka ’nın sandığın içine iyice eğilmesi gerekiyordu. Bir ara vücudumu Rebeka ’nın vücuduna

yapıştırıp onunla birlikte sandığın içine eğildim. Rebeka yana çekilmek ister gibi bir hareket yaptı. Bırakmadım. Terazinin gözüne şeker doldurmuş doğrulmak isterken, “Bu şeker az, bir kilo olsun!” dedim. Rebeka tekrar sandığın içine eğilirken, “Ama satamayacaksın kuzum hepsini!” dedi. “Satarım!” diye cevapladım. Ellerini sandığın dibinde sağda solda gezdirirken, “Bak, ama satamazsan...” diye tekrarladı Rebeka. O anda dünyanın en pahalı, en satılmayacak şekerini gider, bir solukta satıp gelebilirdim. Tüm varlığımı kuşatan, karşı durulmaz, kımıl kımıl bir haz dalgası içinde, “Satarım!” dedim yeniden. Birden bir elin, ağır ve acıtıcı, kulağıma yapıştığını duydum. Yabancı elin isteğine uyup doğrularak başımı döndürdüm: Rebeka ’nın iri başlı, gözlüklü babası karşımda durmuş, yukardan bana bakıyordu. Yahudice bir şey söyledi, anlamadım. Sonra kulağıma iyice asılıp beni kapıya doğru sürükledi. Kapıdan dışarı iterken de kemikli, kocaman eliyle bir tokat indirdi yüzüme. Arkamdan deminki Yahudice sözü tekrarladı. Dükkândan çıkar çıkmaz koşmaya başladım. Köşeyi dönünce yavaşladım. İkide bir dönüp arkama bakıyordum. Bir çeşmenin yanından geçerken durup yüzümü yıkadım. Tokadı yiyen yanağım biber gibi yanıyordu. Eve gitmeye çekindim. Sokakta bir-iki dolaştıktan sonra bir sinemada aldım soluğu. Akşam hava kararınca, sanki evdekilerin olup bitenlerden haberi varmış gibi, suçlu suçlu döndüm eve. Annem camekânı ne yaptığımı sordu. Sattım, yenisini alacağım dedim. Bir teneke kumbaram vardı. Kazandığım paraları içine atıyordum. Ertesi sabah bir tel bulup ucunu kıvırarak biraz para çıkardım içinden. Bir tenekeciye gidip yeni bir camekân ısmarladım. Şekeri de başka bir dükkândan almaya başladım. Rebeka ’ların dükkânlarının önünden bile geçmeye korkuyordum artık.

O zamandan bu yana yıllar geçti. Bu arada pek çok şey değişti. Ama Rebeka ’ların dükkânı sanki hiç değişmemiş gibi geldi bana. Badem şekeri tartılıp önüme, hemen tezgâhın üzerine konduğu zaman dükkânın çikolata, karamela, badem şekeri kokan havasını biraz daha soluyabilmek için, iki yüz elli gram da akide şekeri almak istedim. Derken ara kapı açılıp ben yaşta genç bir adam kucağında bir bisküvi kutusuyla içeri girdi. Beni görünce başıyla hafifçe selam verdi. Kutuyu karşı rafın bir kenarına yerleştirip döndü. Tekrar ara kapıdan çıkıp gitti. Akide şekerini alıp parayı uzatırken belli bir şey arar gibi dikkatle küçük kızın yüzüne baktım. Gülümsedi. “İsminiz Rebeka mı?” diye sordum. “Hayır!” diye cevap verdi;

“Rebeka annemin ismi. Benimkisi Susi.” “Susi, güzel isim!” dedim. Ben taş merdivenlerden inerken arkamdan seslendi: “Badem şekerini unuttunuz!” Dönüp badem şekerini aldım. Aşağıda başımı çevirip bana baktığını görünce gülümsedim. Caddeye çıkınca, doğup büyüdüğüm bu kente gelişim yalnızca Rebeka ’ların dükkânını girmek içinmiş gibi bir duygu uyandı içimde. Ertesi gün trene atlayıp yine geldiğim kente döndüm.

Elbiseciler Çarşısı

Masa başında oturmuş, kitap okuyordu. Hayır hayır; okumuyor, sayfaları çeviriyordu sadece. Bir de gürültü çıkarıyordu ki parmakları! Bazen kısa bir süre sessiz duruyor, sonra gene, bu kez daha bir sinirli, devam ediyordu. Bir şeyler arar gibi. Arasa bulabileceği, bulmak istemediği, boyuna arayıp durduğu, burnunun ucunda ama görmediği, görmek istese görebileceği ama görmek istemediği bir şeyler arar gibi. Kulağı mutfaktaydı. Aralık kapıdan sızan seslerde, seslerin kesilmesindeydi. Şırıl şırıl akan suyun altında yıkanan tabak, bardak ve kaşıkların şıngırtısını açık seçik işitiyordu. Ama ikide bir ona öyle geliyordu ki, sesler kesilecek, karısı birden çıkışacaktı. Ona neden gitmediğini, bu vakit olmuş neden hâlâ evde kaldığını soracaktı.

Oysa hanidir bir şeycik sorduğu yoktu karısının. Günlerdir sessiz bir gölge gibi evin içinde dolanıyor, pek seyrek ağzını açıp bir şey söylüyordu. “Karnın aç mı? Yemek yiyecek misin? Ne zaman döneceksin?” Bazen de, “Ben annemlere gideceğim” diyordu. Son zamanlarda sık sık annesine gitmeye başlamıştı. Kimi akşamlar, ancak kendisi geldikten sonra eve dönüyor ama sormuyordu neden geç kaldığını. Karısı, “Yemek yedin mi?” diye soruyor, yememişken, “Yedim” diye cevaplıyordu. “Çay pişireyim mi?” diye soruyordu karısı sonra bir ara. “Hayır, istemem!” diye yanıtlıyordu sert. Kendisi kitap okurken ya da yazı yazarken, karısı, hemen karşısındaki koltukta bir süre ses etmeden oturuyor, boynu bükük, suçunu bilir, uzlaşma arıyor; ama oralı olmuyordu. Derken, sıkılmış, radyoyu açıyordu karısı. Gürültüye önündeki kitap kâğıttan başını kaldırıyor, dik dik bakıyordu. Radyonun sesi kısılıyor, karısı bu kez eline bir roman alıp okumaya başlıyordu. Arada bir başını kaldırıp adeta bütün bir gündüz evde olmayışının hesabını vermek ister gibi, “Annemin selamı var” diyordu, “Hüsnü Bey ’in de, Nermin ’in de...” Selamları sessiz, soğuk, alıp kabulleniyor, üzerine zırhtan giysilerini geçirip bencilliğinin, hoş görmezliğinin ama en çok bağışlamazlığının, dünyada, dünyalarda bağışlamazlığının rahatlatıcı kollarına bırakıyordu kendini. Ama yine de bir yaprak oynuyor, bir dal eğiliyor, bir serin meltem esiyor ve derken, balkondan içeri süzülen bir güvercin sesine aralanıyordu kapılar. Birden başını kaldırıp sitemli gözlerle karısına bakıyor, gücenik, dargın, “İnsan bir

kahve yapar hiç değilse!” diye sesleniyordu. Karısı tam da bunu beklermiş gibi hemen yerinden fırlayıp mutfağa yollanıyordu. Kaşla göz arasında bir fincan kahve getirilip önüne konuyor ama o, kahveye el sürmüyordu. Biraz sonra dayanamayıp uyarıyordu karısı: “Kahven soğuyor; iç, sonra çalışırsın.” “Sen içmiyor musun?” diye soruyordu karısına. “Bana bu saatten sonra dokunuyor” diyordu karısı. Susuyor, kahveyi iyice soğutup bir yudumda dikiyordu kafasına; bir parçasını da fincanın dibinde bırakıp tabağı sert bir el hareketiyle bir kenara itiyordu.

Su sesinin kesildiğini fark etti. Tabaklar, fincanlar ve çanaklar raflara diziliyordu. O gün sokağa çıkmayacağını, inadına çıkmayacağını; her gün erkenden giderken bu vakit olmuş hâlâ evde bulunmasının nedenini karısının pekâlâ sezdiğini, buna asla izin vermeyeceğini, karşı koyacağını, ne pahasına olursa olsun karşı koyacağını düşündü. Ama tuhaf, bugüne değin hiç oralı olmadığı bir şeye karşı devleşmiş bir merak duygusu yakıp kavurmaya başlamıştı içini. Bir barut fıçısı yıllar yılı hazır beklemiş, bir akşam öncesi, karısı eve döndüğü zaman, aynalı dolabın açılıp kapanışında her zamankinden ayrı bir gıcırtının algılanışıyla birden alev almıştı. Belki de her günkü doğal açılıp kapanışıydı bu dolabın. Ama taş suya düşmüştü bir kez, sular bulanmıştı. Gemi demir almış, yarınsız yarınlara doğru yola koyulmuştu.

Karısının hâlâ mutfakta eğleştiğini görünce içerledi. Ama gereksiz bir içerlemeydi bu. Nasıl olsa karısı her gün çıkıyordu sokağa. Çarşıya öteberi almak ya da annesine gitmek için çıkıyordu. Karısının annesine gitmek üzere evden ayrıldıktan sonra izleyeceği yolu gözlerinin önüne getirdi. Önce yokuş aşağı bir on dakika, sonra sağa, yokuş yukarı. Sonra bir apartmanın giriş basamaklarından inilip bir zemin katın kapısı çalınacak. Bir anneyle, sevilen, her şeyden çok sevilen bir anneyle kucaklaşmadan sonra karşılıklı kahveler içilecek. Sonra başlayacak konuşma; her zamanki, yıllar önceki, yüzyıllar önceki konuşma. Kendisi varken mutfaklarda, arka odalarda, kapalı kapılar ardında sürdürülen konuşma, yerleri değişen tek tük sözcüklerle başlayacaktı. Yeniden kayınvalide: “Nasıl?” “Her zamanki gibi” diye cevap verecekti karısı. “Sabah gider, akşam gelir. Çekilip oturur divana, surat asar, hep surat asar. Radyoyu açsam bağırır, bir şey söyleyecek olsam lafı ağzıma tıkar. Boyuna kitap okur, boyuna yazar. Hiç ses olmayacak, gürültü olmayacak evin içinde. Ama ben elime bir kitap alsam,

kalk çay yap, kalk kahve yap! Bıktım vallahi, bıktım!” Kayınvalide önce kararsızdır: “Bilmem ki kızım... Sevdiniz birbirinizi, evlendiniz. Ne bileyim, ne diyeyim? Sabret, iyi olur belki.” Ama sonunda huysuz, asık suratlı damada karşı yine de sahip çıkar kızına: “Gel, birkaç gün burda kal bakalım. Getir makineni, getir dikişlerini, burada dik!” Ama akşam eve dönüşte umulmadık bir gülümseyiş; hanidir beklenen ama beklenmedik bir tatlı söz; bir bakış, kendini ele vermek istemeyen ama ele geçirilmeyi arzulayan, arkalardan, gerilerden bir bakış; henüz omuzlardaki yükün sanıldığınca ağır olmadığını, insanın çok ama çok daha karalara katlanabileceğini, karşılıklı içilen bir akşam çayının, bir sütlü kakaonun hatırı için, fincanlarda soğutulan çayların bir zaman daha sineye çekilebileceğini, okşanması unutulduğundan korkulan saçların, beklenmedik bir dokunuşla özlem dolu günlere güçleneceğini karısının gözleri önünde sergileyince iş değişiyordu.

Mutfak kapısının açıldığını işitince heyecanlandı. Nedense doğrulup kalkacak oldu ama ayağı portatif masanın çapraz tahtalarına takılınca, gerisingeri divanın üzerine yığıldı. Karısı mutfaktan çıkmış, dosdoğru yatak odasına girmişti. Bir sandığın yavaşçacık açıldığını duyup hafifledi biraz. Ama yine de bir denge bozulmuş, terazinin bir gözü alabildiğine aşağı inmişti. Usulca kalkıp karısının yanına varsa, yıllar gerisinden kollarını boynuna dolasa ya da çenesini avuçları içine alıp parmaklarını, öpüldüklerinden habersiz, karısının dudaklarında gezdirerek her şeyin bir şaka olduğunu, gecelerdeki korkulu düşlerin, hor görülmeler, aşağılanmalar, itilip kakılmalar ortasında yaşanan, yıllar boyu yaşanmadan yaşanan gündüzlerin biraz ileriye vardırılmış bir şakadan başka bir şey olmadığını söylese; bunu yapabilse, her şeyin yeniden yoluna gireceğini, aynaların güleceğini, boşanmış zembereklerin kurulup çarkların yeniden çalışmaya başlayacağını düşündü. Kâbusların güçlü güçsüzlükleri olmasa, bu aklından geçenleri yapması işten değildi.

Sandığın tok bir sesle kapatıldığını duydu. Sonra yerde sürüklenen bir sepet sesi geldi kulağına. Çamaşır sepeti karyolanın altında durur hep. İçinde kirli çamaşırlar durur. Sepet, biraz sonra gerisingeri itildi karyola altına. Aynalı dolabın anahtarının açık seçik bir tık sesiyle kilidin içinde dönmesi ve bunu ilkin ince, sonra kalınlaşan uzun süreli bir gıcırtının izlemesiyle anımsadı birden: İçindeki, çok içerlerdeki kımıl kımıl duyguyla, bir anaforun suları

karıştırması gibi varlığının denge ve düzenini altüst eden, şimdiye değin tanımadığını sandığı bu tuhaf duyguyla bir yerde karşılaşmış gibiydi. Yoksa kıskançlık mıydı bu? Ama onca yıllık beraberliğe karşın hiç kıskandığı olmamıştı karısını. Gazeteleri dolduran kıskançlık cinayetleriyle şuncacık ilgilenmemişti. Arkadaşı, nişanlısı, karısıyla, binde bir karısıyla sokağa çıktığı zamanlar, sağdan soldan uzanan arsız bakışlar oldu mu, sert, öfkeli bakışlarla karşılık vermişti. Kıskançlık mıydı bu? Karısını gitmek istediği her yere yollamış, evlendikten sonra da arkadaşlarıyla yine eskisi gibi görüşüp konuşmasına ses çıkarmamış, kendisi evde çalışırken onun komşu kızlarıyla sinemalara gitmesini hoş karşılamıştı. Hiç kıskanmamıştı karısını, hiç! Belki kıskanmamakta aşırı bile davranmıştı. Karısının bir başka erkekle en küçük bir ilgisi olabileceği bir an bile geçmemişti aklının ucundan; arkadaşlık, nişanlılık ve ortak yaşamdan öte kopmaz bağlarla birbirlerine bağlı bulundukları, gizli saklı bir güç tarafından bağlı tutuldukları bilinciyle yaşamıştı. Karısını hiç kıskanmamış, onu doğacak bir çocukla annesinin evinde tek başına bırakıp sözde bilimsel çalışmalar için yabancı bir ülkenin yolunu tutmuştu. Karısını hiç kıskanmamış, onu günler, haftalar, aylarca, ısrarlara karşın aylarca mektupsuz koymuştu. Karısı yaz aylarında yeni ev sahiplerinin kızıyla sık sık plaja gittiğini yazmış, kıskanmamıştı. Basık odalarda tek başına durulamadığından, sabahları balkondaki kumru seslerinden ve pencerelerde ikiz doğuran Anadolu kadınları gibi fesleğenlerden söz açmış, kıskanmamıştı. Hiç, hiç kıskanmamıştı karısını. Karısından binlerce kilometre uzakta uykusuz pansiyon gecelerine karşın, ince duvarlardan, bitişik odalardan sızıp gelen fısıldaşmalara, parklara ve tenha yollara, tenha yollarda kucak kucağa sevişenlere karşın ve kuşlara, bahçeler içinde evlere ve gündüzlere karşın, tenine dokunan yabancı tenlere, yabancı ellerin elliğine karşın ama en çok kış geceleri, sabaha kadar üşümelere, boylu boyunca üşümelere karşın kıskanmamıştı karısını.

Aynalı dolap içinde boydan boya uzanan sarı demirlere asılmış askıların madeni gürültüsünü işitince, karısının sokağa çıkmak üzere hazırlandığını anladı. Ama tuhaf, memnun olması gerekirken birden bir kırgınlık kapladı içini. Karısının kendisine sormaksızın evden çıkmak üzere hazırlanmasına gücenir gibi oldu. Günlerdir, aylardır ilk kez, sanki çok sevilen, farkına varılmadan sevilen bir kimsenin yakışıksız bir davranışının ön ayak olabileceği büyük kırgınlıklara benzer bir alınganlık duydu. O kadar yakınlıklara, el üstünde tutmalara, üzerine titremelere karşın ayakaltı edilen

biri gibi gördü kendini. Kızdı. Kalkıp yatak odasına girecek, karısının elinden giysilerini alıp odanın orasına burasına savuracak oldu. Ama her zamanki gibi tuttu kendini. “Öğleye ne yemek var?” diye sordu, damdan düşer gibi. Hanidir böyle sorular işitmeyen karısı, elinde boş bir askıyla yatak odasında göründü. “Öğleye evde misin?” dedi yumuşak. “Yoo, sordum” diye cevapladı. “Annem biraz rahatsız, oraya gideceğim. Öğleye istersen sen de gel.” “Bakalım” diye cevap verdi soğuk. Karısı, giyinmiş, yatak odasından çıkıp antreye doğru yürürken, “Bugün okula gitmiyor musun?” diye sordu ansızın, merak etmiş. Karısının bir şey sezinlemiş olabileceğinden korkarak hemen cevapladı soruyu: “Bir yazı arıyorum, bulamıyorum. Dün ben buraya bir kitap koymuştum, nereye gitti?” Karısı ayakkabılarını giyerken, “Senin kitapları ellediğim yok, biliyorsun” dedi; “Nereye koydunsa ordadır.” Sonra kapıyı açıp “Allahaısmarladık” diye seslendi.

Başını sesin geldiği yana çevirdi. Tam kapıdan çıkarken gördü karısını. Saçlarının biçimi dikkatini çekti. Bir tuhaf taranmıştı saçlar. Daha sonra tuhaflığın saçların kısa kesilmesinden kaynaklandığını anladı. Kısa saçlardan hiç ama hiç hoşlanmıyormuş gibi bir içerleme duydu. Oysa şimdiye değin karısının saçlarıyla pek ilgilenmemişti. Yüzü kendisinden yana dönük, kapıyı çekerken dudaklarında da hafif bir kırmızılık görür gibi oldu karısının. Bu kırmızılıkta kendisine karşı bir meydan okuma sezdi. Karısını başka erkeklerin bakışlarından mı kıskanıyordu?

Karısıyla her sokağa çıkışta, sağdan soldan gelen arsız bakışların ağına düşeceklerini, onca süssüzlüğüne karşın, karısının güzel vücudunun bir mıknatıs gibi yoldan gelip geçenlerin dikkatini çekeceğini, onunla karısı arasında göz ucuyla yapılan karşılaştırmalarda bir kez daha yenik düşeceğini biliyordu. Yollar boyunca konuşmadan, karısının koluna girmeden, ona doğru en ufak bir uzanışında soylu bir büyüyü bozmaktan korkar, daha doğrusu bu büyünün etkisi dışında kalmak ister gibi alabildiğine uzak, yanı sıra yürüyordu. Ama gene de yolun bir yerinde yavaşlıyor, incitmekten korkarcasına yumuşak, karısının kolundan tutuyor, sanki çevrenin görüşlerine katılır gibi karısını ilgilendirecek, onun hoşuna gidecek bir şeyler bulup söylemeye çalışıyordu. Sonra da sokaktan eve taşınıyordu büyü, evde büyüyordu. Ama usta cambazlar gibi, Firavun saraylarında Yusuf ’lar gibi, büyülü çemberler içinden geçiyor, bir türlü

yakalanmıyordu. Ve bir gece yatmadan önce yüze sürülen beyaz kremlerle, en istekli öpüşlerin bile aşamadığı, duvarlar kalınlığında sürülen, boydan boya sürülen ağır kokulu kremlerle ve saçlara takılan maşalarla, gece yatmalardan önce sabah gezmeleri için saçlara takılan maşalarla, tüm okşamalara karşın maşalarla bozuluyordu büyü. Yeniden sert sözlere, hoyrat davranışlara güçleniyor, karısına henüz erken olduğunu, salıverilen güvercinler gagalarında yeşil dallarla dönene değin daha bir zaman sabretmek gerektiğini, sürgünlerin daha bir süre süreceğini ama ilerde, çok ilerlerde, belki neden uykulardan yorgun kalkıldığının, neden sevinçlerin insanı üzdüğünün, neden beyazların kara görüldüğünün anlaşılabileceğini bildiriyordu.

Karısının merdivenlerden inen çekingen adımlarına kulak kabarttı. Düşmekten korkar gibi, bastığı yerin sağlamlığından güvensiz, boşlukta adımlar. Kımıldamadan, adeta soluk almadan izledi ayak seslerini. Kalbi de bir hızlı, bir düzensiz çarpıyordu ki! Şimdiye değin tanıdığı tüm heyecanlardan daha başka, daha baskın bir heyecan içindeydi. Bir sır, bugünlerden yarına itile itile büyümüş, sonunda yadsınamaz olmuş, kuytu loşluklarda yeşeren ağaçlar meyveye durmuştu. Bir ses, artık korkuların üzerine çıkıp bir önceki akşam telaşla kapanan dolabın kapağını açmak gerektiğini ve tüm sırların gözlerde fazla büyütüldüğünü, umutların ve tutunacak dalların sırlarla satın alınamayacağını, haksızlıkların sırlarda eritilemeyeceğini görmek gerektiğini açıklıyordu.

Ayak sesleri işitilmez oluncaya kadar kımıldamadı yerinden. Karısının geri döneceğinden korkar gibiydi. Kayınvalidelerin evlerine on beş dakikalık bir yol vardı. Şu anda köşeyi kıvrılmış, yokuş aşağı yürümeye başlamıştı karısı. Ama birden yokuş aşağı değil de yokuş yukarı yürüdüğünü düşündü. Yüz-yüz elli metre yukarda bir otobüs durağı vardı. Karısının otobüs durağına varıp beklediğini, gelen otobüslerin birine atlayıp gittiğini düşündü. Nereye? Ama belki bir arkadaşına gidiyordu karısı. Karısının arkadaşlarından birkaçını tanıyordu. Şişli ’de yıllar öncesinden evli bir kız arkadaşı olduğunu biliyordu karısının ama hiç görmemişti onu. Nasıl biriydi acaba? Kocası nasıl bir adamdı? Karısı arkadaşına gittiği zaman, adamın evde bulunduğu zamanlar da oluyordu herhalde. Karşılıklı oturup konuşuyor, çay kahve içiyorlar mıydı? Bugüne değin karısını bu yüzden kıskandığı olmamıştı hiç.

İki ay önce bir gün, öğleyin yemeğe gelmeyeceğini söyleyip sabah evden çıkmış, sonradan nasılsa kararını değiştirip eve dönerken karısını otobüs durağında görmüştü. Ama karısı kendisini görmesin diye hemen yüzünü çevirmiş, içinde tuhaf bir duyguyla yürüyüp eve gelmişti. Bütün gün evde kitap okumuş ama bir tedirginlik içinde okuduklarından bir şey anlamamış, en ufak bir ayak sesine kulak kabartıp karısının eve dönmesini beklemişti. Daha merdivenden çıkarken kalkıp karısını karşılamış, nerden geldiğini sormamıştı. Karısı acele akşam yemeği için bir şeyler hazırlarken, mutfağa girip yanı başına dikilerek onu izlemiş, bir ara saçlarına dokundurmuş ellerini, yavaşçacık, belli belirsiz, parmaklarını boynunda gezdirmişti. Hiç kıskanmamıştı karısını, hiç! Karısının kendisinden gizli ceplerini karıştırmasına her zaman içerlemiş, kendisi evde yokken neler yazdığını merak edip kâğıtlarını, kitaplarını okuduğunu öğrenince bağırıp çağırmıştı. Eve bir akşam geç gelişinden, ortada hiç neden yokken işte öylece bir gülüşünden, köşedeki eve karşı pencere önüne oturuşundan karısı çeşitli anlamlar çıkarmış, o ise bütün bunları saçma bulup böyle boş kıskançlık duygularına kendini kaptırdığı için karısına her vakit içerlemişti.

Ağır ağır kalktı. Yatak odasının kapısına doğru yürümek isterken geri dönüp balkon kapısına geldi. Sabahleyin karısı odayı havalandırmak için açmıştı kapıyı. Balkona çıkıp dışarıya bir göz attı. Çok uzakta deniz görünüyordu. Yakındaki bir ilkokulun bahçesinden, teneffüse çıkmış çocukların gürültüsü geldi kulağına. Yeniden içeri girdi, kapıyı kapadı arkasından. Tam o anda gözü balkon penceresinin önünde duran iri yeşil yapraklı begonyaya takıldı. Üzerindeki üç-beş yapraktan biri nasılsa sehpanın üzerine düşmüştü; açılmış yeşil bir el gibi durup duruyordu. Birden irkildi. Bu, karısının çok sevdiği, üzerine titrediği bir çiçekti. Bu taze yeşil yaprağın böylece kopup düşüşünden sadece, sadece kendisi sorumluymuş gibi bir duyguya kapıldı. Ama yine de usulca yürüyüp yatak odasına geldi.

Odaya girer girmez yatak çarptı gözüne. Filizî yeşil yorganlar üzerine Halep işi örtüler yayılmıştı. Bir yerlerinde bir kırışık yoktu. İşlemeli uçları sağdan soldan aşağı sarkıyordu. Yatağın ayakucunda aynalı dolap duruyor, adeta bakışlarını yatağın üzerine çevirmiş, onu kollayıp gözetiyordu. Sanki bütün sırlar Halep işi örtüler altında yatar gibiydi. Doğruca yatağa yürüdü. Önce biraz dinlenmek ister gibi, bir kenarınailişti şöyle. Ama karyolanın çıkardığı keskin gıcırtı üzerine tekrar doğrulup yatağın başucuna yürüdü.

İlkin örtüyü, sonra yastığı kaldırıp altına baktı. Bir şey bulamayınca, sanki bulamadığına şaşırmış, yatağın ucunu kaldırdı. Elini sokup ta diplerde gezdirdi. Parmaklarının bir deste mektuba değdiğini hisseder hissetmez, hızla çarpmaya başladı kalbi. Döşeğin ucunu kaldırıp mektupları aldı. Mektupların yükü altında yere yığılmaktan korkar gibi, yatağın kenarına çöktü. Ama şöyle bir bakınca anladı: Daha evlenmeden, nişanlılık günlerinde, arkadaşlık yıllarında karısına yazdığı, karısının kendisine yazdığı mektuplardı bunlar. Ağır bir düş kırıklığı içinde, adeta hışımla bir tanesini çekip aldı içlerinden. Karısına dokuz yıl önce yazılmış bir mektup. Dokuz yıl. Kısaca, "Güner" diye başlıyordu, "Seni yarın aynı saatte Beyazıt 'ta bekleyeceğim." Ve altında sadece bir imza. Ama Beyazıt 'taki buluşmalar uzun süren arkadaşlıklarının en mutlu dönemini oluşturuyordu. Çağla rengi kostümler, ara sokaklarda yenen, tüm parasızlıklara karşın yenen çikolatalar, çocuklarını seven, çocuklarının mutluluğunu istemeyen düşüncesiz-düşünceli annelere karşı yürütülen ortak savaşlar, ellerde kollarda karıncalanmalar, sinema karanlıkları, yarına hazırlıklar, mışıl mışıl uykular, pembe düşler ve sabahlara kadar gözyaşı, hep bu günlere rastlıyordu.

Mektuplardan birini daha çekip aldı. Bu kez karısı yazıyordu. Yedi yıl önce. Birkaç satır: "Size bu mektubu yazmaya başladığım zaman artık aramızda hiçbir bağ olmayacağına inanıyorum. Bugüne kadar sensiz yaşayamayacağımı sanırdım ama şimdi bu mümkün. Sizde ne kadar mektubum, yazılarım, resmim varsa hepsini istiyorum. Bu mektubu da beraber. Size son bir soru: Kader niçin mutluluğu yalnızlığa terk eder?" Yeniden okudu mektubu. O günleri gözlerinde canlandırdı. Acaba ne yapmıştı da, karısı böyle bir mektup yazmıştı? Mutlaka fena şekilde kırmıştı onu. Aralarında geçen, bir hiç yüzünden patlak veren tartışmaları anımsadı. O zamanlar üniversiteye gidiyordu. Maddi sıkıntılarla yüklü öğrenim yıllarının aşırı sinirliliğiyle, çocukluktan bu yana sürdürülen içe kapanık bir yaşamın hasta alınganlığıyla ama en çok da sevenlerin, ama aşırı gururlarını sevgilerinde eritemeyenlerin hırçınlığıyla, ikide bir kırmıştı arkadaşını. Günlerce arayıp sormamış, günlerce bir mahalle kahvesinin karanlığında gittikçe daha büyük unutkanlıklara güçlenerek günlerini öldürmüştü. Fakat hiçbir vakit zor olmamıştı; nerdeyse bir parmağını oynatışıyla küskünlükler, dargınlıklar silinmiş, yüreklerde beslenen kuşkuların ve tasaların yersizliği

anlaşılmıştı. Ama gene de şaşırtmacalı oyun sürdürülmüş, saklambaç oyunlarının saklı kalmalarında ölçüler giderek elden kaçırılmıştı.

Elini bir başka mektuba uzattı. Yine karısı yazıyordu ama bu kez daha sonraki bir tarihten, nişanlılık yıllarından. “Bir aralık oturduğum yerden kalkıp pencere önüne geldim. Dışarda aralıksız yağan yağmur, yakalarını kaldırmış, acele aşağı yukarı gidip gelen insanlar beni ister istemez düşündürdü; acaba nereye gidiyorlar? İçlerinde nişanlı olanları da var mı?” Sonradan ne geleceğini biliyormuş gibi kapadı mektubu. Arkadaşlık yıllarında atılmış tohumlar nişanlılık yıllarında filizlenip yeşermiş, su altından yürütülen korkular yavaş yavaş gün ışığına çıkarılmaya başlamıştı. Bütün güçlüklere karşın ne kadar çok zayıf nokta olduğu anlaşılmıştı açık seçik. Düşünüp taşınmalar, dudaklardan bir türlü dökülemeyen sevgi sözcükleri, parasızlık, bitmeyen öğrenim yılları ve bitmeyen yarınlar. Ve günden güne gölgeler uzamıştı... Nişanlandıkları günü çok iyi anımsıyordu. O ne güzel bir geceydi, Allahım! Küçücük bir odada o ne kalabalıktı!

Zarfların üzerini okur gibi mektupları teker teker elden geçirmeye başladı. Karısına İngiltere ’den yazdığı bir mektubu çekip aldı içlerinden. Bir kart, küçük bir kentten. Kaldığı yurtta iki günlük bir geziye çıkmışlardı da, bu sevimli kentten geçmişlerdi, ordan yazıyordu: “Şimdi yanımda olmanı, benimle bu güzel yerleri görmeni ne kadar isterdim!” Kartın sonunda imzadan ayrı bir de acele çiziktirilmiş “Sevgiler” sözcüğü bulunuyordu. Kartın bir itiraf kimliği taşıdığını düşündü. Kim bilir ne kadar şaşırmıştı karısı. Onca titizlikle yapılan hesaplar, çıkarılan sonuçlara karşın, gene de bir yerde hataya düşüldüğü açık seçik anlaşılıyordu. Köşeler bütün kesin niyetlere karşın dönülmeden kalıyor, yol bir süre daha kuşkulardan, ak ve karanın kucaklaştığı gizemli loşluklardan geçiyordu. Elinin altındaki mektuplar karıştırılsa, bu kartpostala benzer bir-iki kartpostal ya da mektup çıkardı kuşkusuz. Çalkantılı yüzeyler altında, derinlerde bir yerde, demir kapılar ardında hep iyi duygular olmuştu karısı için. Yolda giderken önünden geçtiği bir mağazanın vitrininde gözleri bir kadın eşyasına takılmış, bir bluzun, bir yün ceketin ya da bir bileziğin karısına ne çok yakışacağını düşünmüştü. Kimi akşamlar da, yalnız odasında arkaüstü yatağa uzanmış radyo dinlerken, karısının küçük ellerinin yüzünde gözünde gezindiğini hisseder gibi olmuş, pişen bir çayın, bir kahvenin kokusunu almıştı adeta. Ama gene de iki yılda karısına İngiltere ’den yolladığı

mektupların hırpalayıcı, kırıcı olanları çoğunluktaydı. Birinde karısı eski evlerinden çıkmak, yeni bir eve taşınmak istediğini ama bunun kirasının biraz fazla olduğunu bildirince, hemen oturup bir mektup yazmış, kendisi gelene değin sakın böyle bir şeye kalkışmamasını sıkı sıkı tembih etmişti. Ama arası on beş gün geçmeden karısı sürpriz yapmış, yeni bir eve, çok ama çok güzel, görürse mutlaka beğeneceği bir eve taşındığını müjdelemişti. Bu haberi alınca ne kadar öfkelendiğini anımsıyordu. Alabildiğine ağır bir mektup döşenmişti karısına ve sonra da aylarca mektup yazmamıştı. İki ay önce İngiltere ’den döndüğünde, bir akşam ev konusu pişirilip kotarılarak yeniden ortaya konmuştu.

“Bu evi nerden buldun?”

“Beğenmedin mi?”

“Beğenilecek tarafı yok ki. Tavan arası bir yer. Bir odası karanlık, oturulmaz. Öbür odası desen öyle.”

“Perdeler kapalı da ondan... Pekâlâ güzel bir ev, ben beğeniyorum.”

“Eski ev bundan bin kat daha güzeldi. Üstelik bunun kirası da fazla.”

“Fazlasını ben dikiş diker veririm.”

“Asabını bozma Allah aşkına adamın. Böyle bir yeri nasıl beğeniyorsun, şaşılacak şey! Ben nerde çalışacağım, düşünmedin mi?”

“Yatak odasında çalışırsın, bu masayı oraya götürürüz.”

“O karanlık odada mı?”

“Ne yapalım, oldu bir defa.”

“Ben sana yazmıştım ama. O güzelim evden çıkma demiştim, değil mi?”

“Nesi güzeldi sanki! Daracık bir yerdi. Komşular da o kadar hain insanlardı ki! Arkadaşların orda; kahveye yakın diye istiyordun orasını.”

“Burası da senin annenlere yakın.”

Bunun üzerine karısı kalkıp yatak odasına geçiyordu. Yatak odasından gelecek seslere kulak veriyor, kesik kesik hıçkırıklara benzer sesler işitir gibi oluyordu. Bozulan bir denge düzeliyordu yeniden, öfkenin yerini yumuşama alıyordu. Biraz sonra karısı yatak odasından çıkıp gelince oralı olmuyor, bir ara göz ucuyla artakalan gözyaşlarını görmek ister gibi karısının yüzüne bakıyordu. Ama karısının ağladığını bildiren bir ize rastlamayınca, düş kırıklığına uğramış gibi yeniden girişiyordu.

“Baksana, toz yağıyor tavandan. Üstelik aşağıdan çıkan bütün duman balkondan içeri doluyor.”

Karısı sesini çıkarmayınca devam ediyordu:

“Kışın evi neyle ısıtacaksın, hiç düşündün mü? Şimdiden bu kadar soğuk...”

Derken karısı dayanamıyor, sorduklarına cevap değil de işte öylece kendi kendisiyle konuşur gibi, “O kadar emek verdim” diyordu; “Günlerce çalıştım, sildim süpürdüm. Mutfak yoktu, mutfak yaptırdım. Usta getirtip her tarafı yağlıboyayla boyattım. Bir dakika başından ayrılmadım. O kadar param gitti. Tek sen beğenesin diye! Tek sen beğenesin diye!”

“Beğenilecek bir tarafı olsa bari!”

Karısı tam da bu sözleri bekliyormuş gibi kalkıyor, bu kez deminkinden daha çabuk adımlarla yürüyüp yatak odasına giriyordu. Arası çok sürmeden de karısının açık seçik hıçkırık seslerini işitiyor, demin kulağına gelen seslerin bir yanılgıdan başka bir şey olmadığını anlıyordu. Önündeki kâğıtları, kitapları olduğu gibi bırakıp böyle bir yerde daha fazla durmaya katlanamazmışçasına doğruluyor, sessizce kapıya yöneliyor, ayakkabılarını ayağına geçirip dışarı süzülüyordu.

Ansızın üzerine çöken bir bunaltıyla mektupları toparladı, yatağın ucunu kaldırıp eski yerlerine tıktı. O anda asıl amacını anımsamış gibi dosdoğru aynalı dolaba yöneldi. Kilidin içinde dönen anahtarın bir tuhaf uyarıcı sesine karşın her şeyi göze almış, açtı dolabın kapağını. Sanki sadece karısını ilgilendiren, karısı için var olan, başka kimsenin, kimselerin el süremeyeceği bir eşya gibi görmüş, dört yıllık evlilikleri boyunca topu topu ancak bir-iki kez karısından habersiz açmıştı dolabı. Bir şey gereksindi mi,

karısına seslenmişti hep: “Güner, ceketi getir! Güner, gömleğim yıkandı mı? Güner, mendil!” Sabahları işe gitmek için giyinirken, karısı sessiz pervaneler gibi dönmüştü etrafında, gerçek görevlerde ikide bir açılıp kapanan dolabın tok ve mutlu gıcırtıları odaları doldurmuştu.

Dolabın alt yanında iki sıra çekmece bulunuyordu. Rastgele bir tanesini çekip baktı. Karısının iç çamaşırları vardı içinde. Sonra bir diğerini çekti. Onda da kendi gömlekleri güzel güzel istif edilmiş duruyordu. Ardından bütün gözleri aceleyle birer birer çekip içlerini araştırdı. Hepsi bitince, zaten aradığını bu gözlerde bulamayacağını önceden biliyormuş gibi doğruldu. Dolabın bir başından bir başına uzanan sarı madenden bir çubuk üzerinde karısıyla kendisinin, ama en çok karısının giysileri asılıydı. En yukarda, boydan boya uzanan rafın üzerinde şapka ve çantalar duruyordu. O ne kadar çok çantaydı, Allahım! Saydı: Yedi tane. Hiç vakit kaybetmeden uzanıp aldı çantalardan birini. Açar açmaz küçük bir cep defteriyle karşılaşınca, kalbi küt küt vurmaya başladı. Bankaların yılbaşlarında verdiği defterlerden biriydi. Hemen yatağın üzerine oturup sayfalarını karıştırmaya koyuldu. Çeşitli müşterilere ilişkin giysi ölçülerinden, rakamlardan, minyatür patronlardan başka bir şey bulamayınca defteri yine çantanın içine koyup çantayı da aldığı yere bıraktı. Sonra onun yanındakine uzandı. Sadece eski bir cep aynasıyla boş bir ruj kutusu vardı içinde. Üçüncüsünde ise yalnızca bir mendil. Dördüncüsü boştu. Sanki karısı tarafından fark edilmemesi için çantaları eski yerlerine, eski biçimde koymaya dikkat ediyordu. Beşinci çantayı açınca, iki banka cüzdanıyla karşılaştı. Defterlere bir göz atınca, bankanın birinde dört yüz, birinde yüz elli lira parası olduğunu gördü karısının. Tuhafına gitti. Karısının bankada parası olduğunu hiç bilmiyordu.

Kalan iki çanta, ötekilere göre daha bir yeni, hatta daha bir gösterişliydi. Kenarda duranına uzandı. İçinde küçük bir cep defteri vardı. Bunun da ötekisi gibi olup olmadığını anlamak için, hemen oracıkta açıp baktı. İlk sahifeleri, baştan aşağı yazılıydı. Kurşunkalem kullanılmıştı ve bu, karısının el yazısıydı. Vücudunda üşür gibi bir titremeyle yatağın üzerine çöktü. Baştan ilk sahifeyi açıp okumaya başladı. İki ay öncesinin tarihini taşıyordu: “Yine eskisi gibi. Tıpkı eskisi gibi. Her akşam kahveye, arkadaşlarının yanına gidiyor. Geç vakit eve dönüyor. Ben bütün gün evde. Bütün gün yalnız. İki yıl yalnız kaldığım yetmiyormuş gibi. Ama o sanki

dün ayrılmış. Bana baktığı yok. Beni hiç gördüğü yok. İşi gücü okusun, yazsın. Dün, İngiltere ’ye gitmeden bir yazıları varmış, onları aradı. Bulamayınca bağırıp çağırdı. Bana, ille de bulacaksın o yazıları, diye çıkıştı. Nerdeyse beni dövecek sandım. Değerli yazılarmış, hikâyelermiş. Ben ne yapacağım hikâyelerini, ne diye kaybedeceğim? Beni düşman biliyor kendisine. Her şeyini benden saklıyor. Ne düşünüyor, ne yapmak istiyor, bir türlü bilemiyorum. Hiçbir şeyini anlatmıyor. Sanki ben karısı değilim. Ama bir misafir gelsin ya da eş dostlardan birine gidelim, bambaşka bir insan olup çıkıyor. Gülüyor, konuşuyor. Bütün kötülüğü bana. Ben ne yapıyorum kendisine bilmiyorum ki? Bütün istediklerini yerine getiriyorum. Sevdiği yemekleri pişiriyor, çamaşırlarını arı sili yıkıyor, ütüsüz bir şey giydirmiyorum. Sinema istemiyor, tiyatro istemiyorum. Dikiş dikiyor, aldığım parayı eve harcıyorum, tek sıkıntıya düşmeyelim diye. Gezmeye annemlerden başka bir yere gittiğim var mı! Şaşırdım kaldım vallahi, ne yapsam, ne etsem, bilmem ki!”

Defter elinde bir an durakladı. Ama sonra okuduklarını düşünmeye vakti yokmuş gibi öbür sahifeyi çevirdi. Birkaç gün sonrasının tarihi: “Cumartesi akşamları onun gelmesine yakın kapı önüne çıkardım. Uzaktan köşeyi döndüğünü görür görmez, hemen içeri kaçardım yine. Sedirde yan yana otururduk, bana kitap okurdu. Çok geçmeden annem oturduğu yerde uyuklardı. Bir eliyle elimi tutardı. Sıcacık bir mutluluk dolardı içime. Bir akşam beni tiyatroya götürmüştü. Kıştı galiba, yerler buzdu. Kaymamam için ikide bir beni kolumdan tutmuştu. Ama birinde de tutup bırakmamıştı. Bir gün ben anneme darılmış, köye, anneanneme gitmiştim. Beni alıp geri getirmek için arkamdan gelmişti. Bir gün de adaya gitmiştik. Beni öpmek istemişti. Sokaklarda hep ilerdeki evimizden konuşurduk. Yatak odamızdan, oturma odamızdan, misafirlerimizden, çocuklarımızdan. Beni ne kadar severdi! Ama şimdi? Ne kadar mutluydum o zamanlar. Şimdi bazen dünyanın en mutsuz insanı sayıyorum kendimi. Ama neden? Neden?”

Bundan sonra gelen birkaç sayfada gittiği bir filmden, okuduğu bir kitaptan söz açıyordu karısı. Aceleyle geçti bu sayfaları. Bir ay öncesinin tarihini taşıyan bir sayfaya geldi: “Küçükken bir bebeğim vardı. Kocamandı. Ablamın çalıştığı dairede beni çok seven bir arkadaşı almıştı. Şimdi de bir bebeğim olsa! Ama canlı bir bebek. Belki o zaman üzüntülerimi unutur, avunurdum. Belki o zaman kocam da daha çok bağlanırdı bana. Ama

kocam çocuk istemiyor. Çocukları sevmiyor hiç. Belki olunca sever, bilmem.” Daha sonraki iki sayfada karısının ailesiyle ilgili notlar vardı. Onun arkasından tarihsiz birkaç satırlık bir yazı: “Bugün çok mutluyum. Kocamla bana kumaş almaya gitmiştik. Dönüşte bir pastaneye götürdü beni. Benimle tıpkı o ilk tanıştığımız günlerdeki gibi konuştu. Çoktan beri hiç duymadığım tatlı sözler söyledi bana. Gözlerinde bana karşı hanidir görmediğim bir yakınlık vardı. Bugün çok neşeliydi. Her zaman böyle olsa! Acaba beni seviyor mu hâlâ? Ne düşündüğü, ne duyduğu belli değil ki! Oysa benim istediğim bir güler yüz, tatlı söz. Seni seviyorum desin, yeter.” Hemen arkadan gelen sayfada ise şöyle yazıyordu karısı: “Günden güne huysuzlaşıyor. Ne yapsam, ne söylesem sinirine dokunuyor. Adeta bir şey sormaya korkuyorum. Zaten çok vakit cevap vermiyor sorduklarıma. En ufak bir sese kızıyor, bağırıyor. Hem benden de bir şey istemez oldu artık. Bu sabah kakao yapmak için kalkıp mutfağa girdi. Kendimi tutamayıp ağladım yatak odasında. Boyuna, ‘Çalışıyorum, kitap okuyorum, gürültü yapma! ’ diyor. Ben kendisine çalışma demiyorum ki! Anladım, beni sevmiyor artık. Sabahları erkenden çıkıp anneme gidiyorum. Tek o çalışsın diye. Hayır, hayır, beni hiç sevmiyor! Hiç!” Sayfayı çevirdi. Son sayfa on beş gün öncesinin tarihini taşıyordu: “Kesin kararımı verdim artık: Kocam akıl hastası. İnsanları sevmiyor. Çocukluğunda sıkıntı içinde, yoksulluk içinde büyümüş, belki ondan. Normal bir insan onun yaptıklarını yapmaz. Besbelli akıl hastası!”

Yazılı sayfalar burda sona eriyordu. Defteri kapadı. Aramış, aradığını bulmuştu. Ama sanki dünyanın yükü üzerinde duruyormuş da birden kalkmış gibi bir hafiflik duydu içinde. Öte yandan öyle sanıyordu ki, kızması gerekiyordu. Bir şeye ama neye? Karısına? Yoo, ona kızmıyordu hiç. Kendisine akıl hastası dediği için dünyada kızmıyordu. Hatta karısının yardımına koşmak, kendisiyle ilgili yargısını sağlam temellere oturtmak ister gibi, geçmiş yaşamına bir göz attı. Annesi pek sinirli, alıngan bir kadındı. Başkalarına kızmış, öfkesini çocukken ondan çıkarmıştı hep. İkide bir onu dövdüğünü anımsıyordu. Hem de sopayla. Ama bir gün de kendi kendisini dövdüğünü görmüştü annesinin. Elleriyle başına başına vurduğunu, saçlarını yolduğunu görmüştü. Sonra yukardan halaları inmiş, annesini zorla alıp götürmüşlerdi. İnatçı bir kadındı annesi, çok inatçıydı. Belki de inatçılık annesinden geçmişti. O diretir, annesi diretir, sonunda annesine küser, onunla günlerce konuşmaz, günlerce evde yemek yemezdi.

Hatta birinde odaya girmiş, kapıyı arkadan kilitlemişti. Ama pencereler açıktı, dışardan odanın içi görülebiliyordu. Sonra kerevetin üzerine oturmuş, ellerini yumruk yapıp hırsından bütün gücüyle yüzüne başına, neresi rastgelirse vurmaya başlamıştı. Sonra halaları, annesi gelmiş, pencereden, kapıyı aç, kapıyı aç diye bağırmışlardı. İlkin açmamış ama sonradan canı iyice acıyınca kalkıp açmıştı. Fakat o zamanlar daha pek küçüktü. İlkokula gidiyordu henüz. Sonra büyümüştü. Üniversiteye gitmeye başlamış, karısıyla tanışmış, nişanlanmış, evlenmiş; derken İngiltere ’ye gitmeden bir ay kadar önce bir gün, evde karısıyla karşı karşıya otururlarken, ansızın Ankara ’ya gidip annesini görmek gelmişti aklına.

“Ben Ankara ’ya gidip annemi göreceğim.”

“Ben de gelirim.”

“Ben hemen döneceğim.”

“Olsun!”

“Ne yapacaksın gelip?”

“Seninle beraber olmak istiyorum.”

“Para?”

“Ben kendi paramı veririm.”

“Olmaz! Sen burda kal!”

“Hayır, kalamam!”

“Kalacaksın!”

“Kalamam!”

İnat göz açıp kapamadan çığ gibi büyümüş, bütün ağırlığıyla karısıyla üzerine çullanmıştı. Sonunda adamakıllı hırslanmış, hırsını kendisinden almıştı. Üzerindeki yepyeni gömleği parça parça etmiş, ellerini tıpkı çocukluktaki gibi yumruk yapıp var gücüyle yüzüne, başına vurmaya

başlamıştı. Gene de öfkesini alamamış, başını önündeki masanın tahtalarına küt küt indirip kaldırmıştı. Derken hıçkırıklı bir ağıt tutturmuş, neden sonra sakinleşip kendine gelmişti. Karısının yüzüne bakmaya utanır gibi, kalkıp yatak odasına çekilmişti.

Ayağa kalkıp defteri yeniden çantanın içine koydu. Dolabı kapadı. Ceketini, ayakkabılarını giyip sokağa çıktı. Bir rüzgâr esmiş, bir yağmur yağmış, sokaktaki bütün pislikleri yıkayıp götürmüştü. Tüm gerginliklerin yerini bir gevşeme, bir yumuşama almıştı. Hiç âdeti değilken ağır ağır yürüdü. Biraz ilerde, sağa doğru, yokuş aşağı bir yol iniyor, tam karşı duvarda bir mağazanın reklamını yapan tenekeden bir el, bu yolu gösteriyordu. O da bu yola sapıp yokuş aşağı inmeye koyuldu. Dardı yol. Biraz yürüdükten sonra, geriden koşarak gelen altı-yedi yaşlarında bir kız, koluna çarparak geçti. Beş-on adım ilerde yavaşladı, sanki özür dilemek istiyor da cesaret edemiyormuş gibi, arkasına dönüp dönüp kendisine baktı. Sonra yine koşmaya başladı. Çok ilerde ama bu kez durduğu yerden, yine dönüp baktı. Derken onu bekliyormuş gibi yavaş yavaş yürüyüp solda bir sokağa girdi.

Adımlarını açıp kendisi de aynı sokağa girdi. Bir hayli ötedeydi kız. Bir ara gözden kaybolur gibi oldu. Bir evin önünde oynayan çocukların arasındaki bir kıza benzetip gülümsedi. Ama oralı olmadı kız. Dosdoğru yürüyüp bir dörtyol ağzına geldi. Hangi yola sapacağını düşünüp dururken, yeniden gördü kızı. Sola sapan yolun hemen ağzında bir bakkal dükkânından çıkıyordu. Elinde bir ekmek vardı, hemen sokaktan içeri, seken adımlarla kaldırımın üzerinde koşmaya başladı, biraz ilerde yine kayboldu gözden.

Sokak az ilerde sağa doğru kıvrılıyordu. Kıvrımı döner dönmez, yine yokuş aşağı dar bir yola çıktı. Buralara hiç gelmemişti. Yolun iki tarafında eski, ahşap evler, altlarında daracık dükkânlar sıralanıyordu. Aşağı doğru uzanıyordu yol, insandan geçilmiyordu. Kalabalık, tek vücut olmuş gibi, ağır ağır sağa sola, ileriye geriye dalgalanıyordu. Yer yer başlar üzerinde kımıldanan renk renk bavullar, hep birden yolculuğa çıkmış bir topluluğu haber verir gibiydi. Yolun ağzında durdu. Burası daha kalabalıktı. Seyyar satıcılar tutmuştu dört bir yanı. Buralara ne diye geldiğini düşündü. Kararsızlık içinde çevresine bakınırken, sağdaki küçük bir lokantadan on dört-on beş yaşlarında bir oğlan çıkıp kendisine doğru seslendi. “Buyrun beyim, buyrun! Sorma gir beyim, sorma gir!”

Sesten kurtulmak ister gibi, yokuş aşağı kalabalık arasına karıştı. İki tarafta eski elbise alıp satan dükkânlar vardı. Ama yolun ortasında da üçerli dörderli grupların dikilip eski bir ceket, bir pantolon, bir palto üzerinde pazarlık ettiği görülüyordu. Satıcılarla alıcılar sarmaş dolaş olmuştu sanki. Önlerinden geçerken kimi dükkânlardan kendisine seslendiklerini işitti: "Satılacak bir şey var mı, beyim? Beyefendi, bir şey mi var satılacak? Beyefendi, satılık bir şey varsa görelim!" Ne tuhaf, diye düşündü. Elinde bir paket falan da yoktu. Kendisini önceden tanıyormuş gibi görür görmez sesleniyorlardı: "Beyefendi! Beyefendi!" Oysa ilk kez geliyordu buralara. Kalabalık içinde ilerlemek hayli zordu. Adeta kalabalık bir adım atıyor, kendisi bir adım atıyordu. Ama böyle yürümek bir bakıma daha kolay gibiydi. İnsan nereye gideceğini, nasıl gideceğini pek düşünmüyordu. Derken, eski elbise satın alan dükkânlar bitti, ucuzundan yeni elbiselerin satıldığı dükkânlar başladı. Yine ordan burdan kendisine doğru seslendiklerini işitti: "Buyrun beyim, elbise mi lazım, güzel elbiselerimiz var! Beyefendi, elbise lazımsa verelim, iyi elbiselerimiz var! Beyefendi, buyrun bir bakın, buyrun tam size göre, sağlam, ucuz!" Birinde tam başını çevirecekken, hemen önü sıra giden birinin kalabalıktan ayrılıp sesten yana yürüdüğünü görünce vazgeçti. Böyle bir süre kalabalığa ayak uydurup yürüdükten sonra ansızın yolun genişleyip büyük bir meydana açıldığını fark etti. Dönüp geldiği yola baktı. Yokuş yukarı bir kalabalık sanki yürümüyor, olduğu yerde duruyordu. Yukarlarda yolun başını görür gibi oldu. Şimdiye değin hiç ayak basmadığı bu elbiseciler çarşısında bir şey alıp satmamıştı ama sanki bir şey satıp almış gibi bir duygu vardı içinde.

Tam o anda bir kadınla, kadının elinden tutmuş üç-dört yaşlarında bir kız geçti önünden. Başını kaldırıp bakınca, gülümsedi kıza. Kızın da gülümsediğini görünce, deminki duygu daha da güçlendi içinde. Eve gitmek istedi ansızın. Bir an önce evde olmak için hızlı hızlı yürümeye koyuldu. Eve vardığında karısı henüz dönmemişti. Nerdeyse öğle olacaktı. Karnı da acıkmıştı. Mutfağa girip bir dilim ekmek kesti, üzerine biraz peynir koyup yemeye başladı. Radyoyu açtı. Masanın üzerinden bir kitap alıp koltuğa oturdu. Kitaptan birkaç satır okur okumaz ayak sesleri işitti, hemen kalkıp kıstı radyoyu. Sesler kapıya kadar gelip durdu. Sonra bir anahtar döndü kilidin içinde. Kapı açıldı, karısı girdi. Kendisini evde görünce, şaşırdı birden. Ama bir şey söylemedi. Ayakkabılarını çıkarıp soyunmak üzere yatak odasına yöneldi. Ama girmesiyle çıkması bir oldu odaya. Kapının

eşiğinde durup “Kim yattı bu yatakta?” diye sordu. Sesinde şimdiye değin görülmedik bir sertlik vardı. “Kimse yatmadı” diye cevapladı yumuşak. “Yatmış işte, birisi yatmış! Kim yattı?” “Kimse yatmadı” diye yineledi sakin, yumuşak. Ama karısı daha bir öfkeli ve kuşkulu diretti: “Yatmış, inkâr etme! Ben kör değilim!”

“Yatmadı diyorum, yatmadı.”

“İnkâr etme! Yatak örtüsü kırışmış, yastık yerinden oynamış. Yatmış biri. Söyle, kim geldi eve?”

“Kimse gelmedi” diye cevapladı, elinde kitapla gidip tekrar koltuğa oturdu. Ama karısı sokak giysisiyle gelip önünde dikildi, kitabı çekip aldı elinden. “Söyle, kim geldi?” diye bağırdı, sesinden öfke taşarak. Karısının sesindeki öfke sonunda kendi sesine de sıçradı: “Kimse gelmedi!” diye parladı; “Kimse gelmedi. Beni rahat bırak! Beni rahat bırak! N ’olur, rahat bırak beni! Senden yalnız huzur istiyorum, yalnız huzur! Başka bir şey değil, huzur!” “Ben de huzur istiyorum!” diye cevapladı karısı; “Ben de! Ama söyle şimdi, eve kim geldi? Kim yattı yatakta?”

Ansızın içinden gelen bir dürtüye uyarak ayağa kalkıp kapıya koştu, acele ayakkabılarını geçirdi ayağına. Tam kapıdan çıkarken karısı arkasından yetişip ceketinden yakaladı: “Bir yere gidemezsin. Bırakmam! Bu yatakta kim yattı, söyleyeceksin! Öğreneceğim bunu.” Hızla arkasına döndü, farkında olmadan havada savrulan eli karısının yüzüne çarptı. Ama karısı yine bırakmadı ceketinin ucunu. Bunun üzerine, kapıyı kapayıp içeri girdi. “Ne istiyorsun?” dedi; “Ne istiyorsun benden?” “Söyleyeceksin!” diye diretti karısı; “Mutlaka öğreneceğim! Kim yattı bu yatakta?” Birden kan tepesine çıktı, gözleri karardı. Tam karısının üzerine yürüyecekken ansızın vazgeçti; yatak odasını antreden ayıran tahta duvara başını olanca gücüyle vurmaya başladı. Bir yandan da, “Bırak beni! Bırak beni!” diye yineliyordu boyuna. Neden sonra ayakkabılarını çıkarıp sedirin üzerine oturdu; başını ellerinin arasına alıp kesik hıçkırıklarla ağlamaya başladı: “Allahım, bu genç yaşta! Allahım, bu genç yaşta!” Karısı hiç sesini çıkarmıyor, şaşkınlık içinde önünde dikiliyordu. Biraz sonra sakinleşir gibi oldu ama ansızın gelen ikinci bir nöbet dalgasıyla, tekrar başını oturduğu yerden ahşap evin tahta duvarlarına vurmaya başladı. Karısı elinden tutuyor ama o, bir silkişte eli kaldırıp atıyordu. “Yeter!” diyordu karısı, rica eder, yalvarır gibi, “Yeter,

n ’olursun yeter!” Ama nöbet sona ermiyor, kararlı ve kesin sürüp gidiyordu. Sonunda balkon kapısına doğru yürüdü karısı. “Bırak artık, yoksa kendimi balkondan aşağı atacağım!” diye seslendi oradan. Sanki karısının kendini aşağı atacağına gerçekten inanmış, atmasını istemiyormuş gibi, bin bir güçlükle nöbetin önüne geçti; elini, bir elini yapma der gibi karısına doğru uzattı. Karısının elini tutup hemen önündeki masanın üzerine koydu; yer yer berelenmiş, örselenmiş başını elin üzerine dayayarak belli belirsiz hıçkırmaya başladı. Karısı boştaki eliyle onun saçlarını okşuyor, “Sus artık!” diyordu. “Yeter, sus artık!”

BÜYÜK YOLCULUK

1969

Büyük Yolculuk

Otelde başladı. Yoo, durun bakayım; otelde mi, yoo hayır, istasyonda; evet, istasyonda başladı. Tren bekliyordum. Hava da bir soğuktu ki! Ansızın pardösümün ortadan bir düğmesinin koptuğunu fark ettim. Oysa pardösüyü yeni almıştım. Öbür düğmeleri yokladım, sapasağlamdı. Oralara bir yere düşmüş olmasın, diye gözlerimi peronun beton zemininde gezdirirken tren geldi. İki bavulu da kaptığım gibi koşturdum. İkinci mevki kompartımanlar aksi gibi öndeydi. Bavullar da inadına ağırdı. Hele kitap dolu olanı. Bir-iki defa, koşmama ara vermeden sağ elimdekini sol elime, sol elimdekini sağ elime aktarmaya çalıştım. İlk gelen ikinci mevki vagonun basamaklarından çıkarken bir ara dengemi kaybedecek, arkaya doğru kaykılacak olup zor toparladım kendimi. O sırada kapının hemen kenarında, ağzında pipo, uzun boylu bir adam duruyordu. Baktım, gözü bende, soğuk soğuk beni süzüyor. Acele adamın önünden geçip boş kompartımanlardan birine attım kendimi.

İçerde üç kişi oturuyordu: Pencerenin bir başında bir genç kızla erkek, öbür başında yaşlı bir kadın. Erkeğin gözleri dizleri üzerinde açık duran kalın bir kitaptaydı; kız da gözlerini kitaba dikmiş, aynı satırları erkekle birlikte okur gibiydi. Kimse içeri girdiğimi fark etmemiş gibiydi ama ben yine de emin değildim. Ağır bavulları kaldırıp bagaj yerine koyarken, ellerim kendilerinden fazla bir şey istenmişçesine bir ara titrer gibi oldu, o anda kızın erkeğe dönüp bir şeyler fısıldadığını işittim. Bavullarımı yerleştirip sanki rastgele onların tarafına bir göz attım. Bana baktıklarını sanarak aldanmıştım demek; hiç oralı değillerdi. Nedense tuhafıma gitti bu. Tam kapı kenarındaki yerime oturacaktım ki, gözüm pencereye ilişti, istasyonun ağır ağır gerilere kaydığını gördüm. Bunu hiç beklemiyormuşum gibi, hemen kompartımanın kapısını açıp koridora fırladım. Karşıdaki ilk pencereye koşup telaşla indirdim camı. Trenin bu kadar çabuk kalkışını yadırgamıştım. Oysa büyük bir istasyondu. Gözlerimi, perondan bize el eden ve boyuna gerilere kayan kalabalığın üzerinde dolaştırdım. Birini arar gibiydim. Sonra düşündüm, kimse yoktu aradığım. Kimseyi tanımıyordum. Ama o sırada önünden geçtiğimiz yaşlıca bir kadının bana doğru bakıp gülümsediğini görünce, gene de kolumu çıkardım pencereden. Sallamadım, öylece tuttum. Avuç içim sanki bir dua konumunda göğe uzanıyordu.

Derken hafiften bir yağmur çiselemeye, damlalar tıp tıp avcuma düşmeye başladı. Tren ilerde bir dönemeci kıvrılıp istasyon görünmez olunca da kolumu bir süre içeri çekmedim. Bir ara, avcumda biriken suyla yüzümü yıkamak geçti içimden, sonra bu isteğin saçmalığından dolayı kendimi payladım. Yağmurun ıslaklığı ceketimin yeninde kendini belli etmeye başlamıştı, ister istemez kolumu içeri alıp camı kapadım. O anda yanı başımda da bir camın kapatıldığını işitip döndüm. Orta yaşlı bir adamla yüz yüze geldik. Adam bir-iki defa kısa kısa başını salladı, bir şey söyleyecek oldu. Ama onun konuşmasına fırsat vermeyerek kompartımana döndüm. Kapı kenarındaki yerime oturup gözlerimi yumdum. Alabildiğine bir yorgunluk vardı üzerimde. Ama bir tedirginlik, ben tam dalacak gibi oldum mu, birden içimde başkaldırıyor, uyumamam gerektiğini hatırlatıp sanki bir tehlike beni gafil avlamak için pusuda bekliyormuş gibi beni uyarıyordu. İkide bir gözlerimi aralıyor, oradakilere sezdirmeden çevremi kolaçan ediyordum. Bir şeyden çekinir gibiydim. Ama neden, bilmiyordum. Kimseye bir kötülükte bulunmamıştım. Ama belki bulunmuştum da haberim yoktu.

Bir ara büyük bir telaşla gözlerimi açtım. O kadar çalışmama karşın demek uykunun ağırlığına karşı duramamış, dalmıştım. Saate baktım, durmuştu. Kulağıma yaklaştırınca durmadığını, işlemekte olduğunu fark ettim. Ama tuhaf, akreple yelkovan, trenin istasyondan kalkış zamanını gösteriyordu. Hâlâ gözleri önlerindeki kalın kitapta, sanki yakın bir sınava hazırlanan genç kızla erkekten yana dönüp sorayım dedim. Anlamamış gibi yüzüme baktılar, üstelemedim. Kolumdaki saat işliyor ama akreple yelkovan olduğu yerde duruyordu. Ne kadar uyumuştum acaba? Bavullarıma bir göz attım, eski yerlerindeydi. Ama ansızın bir şüphe düştü içime. Hani gerçekten benim bavullar mıydı? Şimdi kalkıp onları aşağı alsam, ilk istasyonda inecekmiş gibi kompartımanın kapısından çıkmaya kalksam, arkamdan seslenmeyecekler miydi? Dur bakalım, nereye götürüyorsun bizim bavulları, demeyecekler miydi? Bana bavulun içindeki eşyaları say deseler, sayabilir miydim?

İçerde sıcak, bayat ve bunaltıcı bir hava vardı. Gömleğimin yakasını çözüp boyunbağımı hafifçe gevşettim. Bu arada bitişik kompartımanlardan birinin kapısı açıldı, “İyi akşamlar!” diledi bir ses. Demek gece olmuştu. Sonra ses giderek yaklaştı ve sonunda bizim kompartımanın kapısı açıldı. Ben bir

kondüktör sanmıştım geleni ama değildi; omzunda ya da belinde asılı bir çanta görülmüyordu. Ayağında uzun konçlu çizmeler vardı. Hâki bir külot pantolon giymişti. Ceketinden ve kolundaki işaretlerden, ayrıca kırmızı kokartlı şapkasından memur olduğu anlaşılıyor, davranışındaki katılık daha çok bir askeri ya da bir polisi ele veriyordu. Küçük ve narin bir yüzü vardı ama gözleri iri, bakışları uyanık ve kuşkuluydu. Sanki kompartımandaki demirbaş eşyaların sayımını yapmak istermiş gibi içerisini ilkin topluca bir süzdü şöyle. Sonra teker teker yüzlerimize, kaçırılıp saklanan bir şeyi yakalamaya çalışır gibi gözlerimizin içine baktı. Ben önceden tren biletimi hazırlamıştım, elimde tutuyordum. Bana döner dönmez, dikkatini başka tarafa çekmek ister gibi uzatacak oldum bileti. Elinin tersiyle kalsın der gibi ufak bir hareket yaptı. Nerden gelip, nereye gittiğimi soracak diye bekledim, sormadı; gideceğim yerin adını unutmuştum o anda, biletin üzerindeki silik yazı da okunmuyordu. Derken resmi ama nazik bir edayla geri geri yürüyüp çıktı kapıdan. Bu geri geri yürüyüş içimi bulandırmıştı. Adamın gizlenen bir şeyi ele geçireceğinden son ana kadar umutlu bir hali vardı sanki. Kapıyı da aralık bırakmıştı. Arkasından fısıltıyla konuşulacak sözleri işitmek mi istiyordu?

Ben yine gözlerimi yumdum. Bir sonraki kompartıman kapısının açılmasını, “İyi akşamlar!” sözünün orada da duyulmasını bekledim. Bir şey işitmeyince gözlerimi açtım, aradaki camdan korka çekine koridora bir göz attım. Onun karşı pencerenin önünde dikildiğini görünce kalbim çarpmaya başladı. Bana da ne oluyordu, anlamıyordum. Adamla ne alıp vereceğim vardı? Kimden, neden korkuyordum? O anda gözlerim ellerime takıldı; sımsıkı kenetlenmiş, tavandan sarkan lambanın ölü ışığı altında, dizlerimin arasında sarı soluk bir yaprak gibi duruyor ve hafifçe titriyordu. Acaba benim ellerim miydi bunlar? Ellerimi dizlerimin arasından alıp koltukaltlarıma soktum. Ayaklarımı da toparlayıp oturduğum kanepenin altına çektim. Birden yüzüm geldi aklıma. Aynaya baktığımda beni fazla inceleyen, süzen, bilmediğim bir nedenden ötürü bana sitemler yağdıran, adeta beni yargılayan bir yüz; yüz yüze gelmekten çekinir, korkar olmuştum son günlerde. Hele gözlerime güvenemiyordum hiç; bazen aynada bir süre bakışıyor, sonra fazla dayanamayıp başımı yere indiriyordum. Ama onlar ikide bir fırsatını buluyor, kendilerinden bir şey kaçıramayacağımı dönüp dolaşıp bana anımsatıyor, olmadık bir anda tanıdık bildik bir kimsenin gözlerinin içinden, dik ve suçlayıcı bana bakıyorlardı. Bazen nasılsa

güçlenip karşı koyacak gibi oluyor, ama sonradan, parmaklarımı gerip aralayarak ellerimi gözlerimin önünde tutunca, haksız olduğumu anlıyordum.

Ani bir sarsıntıyla dalgınlığımdan sıyrılıp kendime geldim. Tren şimdiye kadar izlediği hattan ayrılmış da bir makastan geçiyor gibiydi. Sarsıntı bir-iki defa ama daha hafif yinelendi. Kompartımandakilere baktım. Yaşlı kadının elinde sucuklu bir ekmek dilimi vardı; ağır ve sessiz, çenesini oynatıyordu. Önünde yanlamasına uzun bir tüyü bulunan, tas biçiminde acayip bir şapka vardı başında. İçerisi o kadar sıcak olmasına karşın mantosunu çıkarmamıştı. Yanı başımdaki kızla erkeğin dizleri üzerinde duran kitap –hangisinin dizi üzerinde durduğu belli değildi– hâlâ açıktı. Ama erkek şimdi kitabın üzerine yaydığı beyaz bir kâğıda, dolmakalemle krokimsi bir şeyler çiziyor, kıza usulcacık birtakım açıklamalarda bulunuyordu. Anlaşılan benden başka sarsıntıyı duyan olmamıştı.

Pencereden dışarı bakayım dedim; camlar buğuluydu, bir şey seçemedim. Dışarda puslu bir ışık sürekli bizimle geliyordu. Gözlerim bavullara ilişti. Üstteki bana doğru biraz öne çıkmıştı. Kalkıp gerisingeri iteyim dedim. O anda bir uğultu geldi kulağıma. İlkin hafif, sonra yavaş yavaş büyüdü uğultu. Trenin raylar üzerindeki o normal takırtısı da kesilmişti. Acaba durmuş muydu tren? Yoksa son istasyona mı gelmiştik? Ama koridorda inmeye hazırlanan kimse görünmüyor, sonra içimdeki bir duygu da trenin durmadığını, yol aldığını söylüyordu. Ne var ki, bu yol alışın çok hızlı, eskisinden kat kat hızlı olduğunu da sezer gibiydim. Adeta raylar üzerinde baş döndürücü bir hızla kayıp gidiyordu tren, tekerleklerin döndüğünü bildiren bir ses duyulmuyordu çünkü. Peki ama uğultu? Boğuk, basık, azalmadan sürüp giden bu uğultu da ne oluyordu? Sanki dört bir yanı kapalı bir tünelden geçiyorduk. Tünelden geçiyor olduğumuz sanısı gittikçe bir kesinlik kazandı içimde. Ama bir tünel de bu kadar uzun olamazdı. Dayanamayıp durumu kendi gözlerimle görmek için kalktım, yavaşça koridora süzüldüm. Hemen oracıktaki pencerenin önüne gidip durdum. Demin kompartımana gelen polis kılıklı adam hâlâ az ilerde dikiliyordu. Dışarı baktığı falan yoktu, elindeki küçük bir deftere bir şeyler çiziktirir, birtakım hesaplar yapar gibiydi. Derken arka arkaya birkaç defa başımı çevirip ona baktım, beni görmesini, benim nerede bulunduğumu bilmesini ister gibiydim. Sonra elimle üzerindeki buğuları silip yüzümü cama

yapıştırdım. Art arda dizilmiş ışıklar hızla birbirini kovalıyor, bir tek ışığa dönüşmüş gibi gözlerimin önünden geçiyordu. Bazen kısa bir süre ışıklar görünmez oluyor ama sonra yeniden başlıyordu. Dışarda sis vardı anlaşılan; işte öylesine ölgün ve sönüktü ışıklar.

Gözlerim dışarının karanlığına biraz alışır gibi olunca, bunların istasyon ışıkları olduğunu görerek enikonu şaşırdım. Boyuna küçük istasyonlardan geçiyorduk ama tren hiçbirinde yavaşlamıyor, normali kat kat aşan bir hızla şimşek gibi kayıp gidiyor, istasyonların isimlerini gösteren tabelaların görünmesiyle kaybolması bir oluyordu. Kapılarının üzerinde ölü lambalar yanan bir-iki kulübe seçiliyordu, o kadar. İstasyonlar bomboştu, kimseler yoktu ortada. Soğuk havaya aldırmayıp daha iyi görebilmek üzere camı indirecek oldum. Cam adeta pencereyle kaynaşmıştı, bir santim bile yerinden oynatamadım. İlerdeki bir başka pencereye yönelmek üzereyken, aklıma sağımda dikilen adam geldi, vazgeçtim. Bir ara istasyonun birinden geçerken, peron boyunca dizilmiş, elleri silahlı ve silahları bize çevrilmiş karaltılar görür gibi olup birden kendimi geriye attım. Bir korku düşmüştü içime. Adeta korkuyu yenmek için biraz kenara çekildim, iki pencere arasında asılı yol haritasını incelemeye koyuldum. Gideceğim son istasyon haritanın tam orta yerinde büyük, kalın bir yuvarlakla belirlenmişti. Haritanın altından üstünden, sağından solundan, kısaca dört bir yanından birbirine paralel, birbiriyle kesişen, birbirinden açılıp birbirine yaklaşan yollar bu yuvarlığa kadar geliyor, burada ansızın bir kuyuya düşer gibi kayboluyordu. Bu son istasyonda geceyi geçirecek, gündüz son hazırlıklarımı tamamlayıp yolluğumu düzdükten sonra akşamleyin bir başka trene aktarma yapacak, gittikçe gözümde büyüyen o büyük yolculuğa çıkacaktım. Son istasyonun ardından izleyeceğim yolu haritada görmek istedim ama yollar sadece son istasyona kadar gelen trenlerin yollarıymış, son istasyondan çıkanlarınki bir başka haritada belirlenmiş gibi aradığımı bulamadım. Zaten koridordaki ölü ışık altında pek bir şey seçilecek gibi değildi.

Başımı döndürünce, hemen ordaki bir kompartımana ilişti gözüm. İçerde yaşlı, uzun boylu, gözlüklü bir adam ayakta dikiliyor, kanepenin üzerine indirdiği bavulunda bir şeyler arıyordu. Derken aradığını bulamamış gibi, kapağını kapayıp bavulu tekrar bagaj yerine koydu ve daha ufak bir bavul indirdi aşağı. Kompartımanda kendisinden başka kimse yoktu. Ben adamın

arkasında kalıyor, aradığı şeyi merak ederek ilgiyle onu izliyordum. İkinci bavulda güzelce istif edilmiş gömlekler, pijamalar ve iç çamaşırları vardı. Adam aradığı şeyin nerde olduğunu birden anımsamış gibi elini bavulun bir köşesine daldırdı ve ince, uzun bir karton kutu çıkardı. Bavulunda böyle bir kutunun varlığından habersizmiş gibi şaşırmış bir yüzle hemen açtı kapağını. Uzun ve kemikli parmaklarıyla bir diş fırçasını tutup çıkardı içinden. Yeni almış da bir incelemeden geçiriyormuş gibi, baş aşağı tutarak şöyle bir süzdü fırçayı. Gözlüğünü alıp üzerindeki yazıyı okudu. Ardından yine kutuya koyup kutuyu bavulun içine, aldığı yere bıraktı. Sonra deste deste çamaşırları kaldırıp altlarına baktı ve sonunda buldu aradığını. Kalın bir kitaptı bu, genç kızla erkeğin dizleri üzerinde duran kitaba benziyordu. Adam içinden kitabı aldıktan sonra bavulu kapadı ve kaldırıp tekrar bagaj yerine koydu. Hiç vakit geçirmeden koltuğuna gömülüp daha önce okuduğu belli bir yeri arar gibi sayfaları karıştırmaya başladı. Olanca dikkatimle kitabın kapağı üzerindeki yazıyı okumaya çalıştım ve okur gibi oldum bir ara: “Ben Öldürmedim” yazıyordu. Demek ki bir polisiye romandı. Ama kapakta, polisiye romanlardakine benzer bir kompozisyon bulunmuyordu. İç sayfaları koyu mürekkeple, adeta çini mürekkeple yazılmıştı. Matbaa harfine benzemiyordu. Derken aradığı sayfayı bulup kitabı karıştırmayı bıraktı adam. Parmak uçlarıyla birkaç defa önünde açık duran sayfaya vurdu, bir yandan da memnun, mutlu hafifçe gülümseyerek sağa sola başını salladı ve işte bu arada beni gördü. Acele edip başımı vaktinde başka tarafa çevirememiştim. Eliyle bana yanındaki koltukları gösterip buyrun, der gibi işaret etti. Yersizlikten orada dikildiğimi sanmıştı herhalde. Ben “Hayır” diyerek başımı salladım. Adam ne dediğimi anlamamış gibi kalkıp yanıma gelmeye davranınca yürüdüm, arkamdan yetişmesinden korkar gibi hızla bizim kompartımana daldım. Sağıma soluma bakmadan doğru kapı kenarındaki yerime oturdum.

Adamın peşimden gelmediğini görünce rahatladım biraz. Kompartımandaki genç kızla erkek o sırada ayağa kalkmışlardı. Küçük valizlerini indirip dışarısını seyretmek ister gibi pencere önüne gidip dikildiler. Kısa bir sessizlikten sonra sordu erkek: “Nasıl, aklında tutabilecek misin?” “Çalışacağım!” diye cevapladı kız, kesin ve kararlı. “En iyisi hepsini bir kâğıda yazmak!” diye ekledi erkek; “Bir bir, madde madde... Unuttu mu hiç değilse bakar insan.” “Bilmem ki!” diye cevapladı kız, kuşkulu ve çekingen. Bunun üzerine bir ara sustular. Ne konuştuklarını anlamamıştım.

Köşedeki yaşlı kadına baktım. Ağzında bir şey gevelercesine çenesini oynatıyor, arada bir şey söylemek ister gibi biraz ağzını aralıyordu. Gözlerini iyice kısmıştı. Ayakkabılarının ucuna bakar gibiydi. Onun da yanı başında, koltuğun üzerinde bir valiz duruyordu. Son durağa yaklaşmış mıydık yoksa? Ben de kalkıp bavullarımı indirsem miydi? Tam kalkmaya niyetleniyordum ki, erkeğin yeniden kıza seslendiğini işittim: "Bir şey unutmadın ya?" Aklıma birden diş fırçası geldi. O anda diş fırçası, büyük bir yolculukta insanın yanına alması gereken en önemli eşya gibi göründü gözüme. Diş fırçamı öbür eşyalarımla bavula yerleştirdiğimi anımsıyor gibiydim ama pek de emin değildim. Bu anda güçlü bir sarsıntı oldu, sanki vagonların üst üste binmesinden çıkan tok bir gürültü işitildi. Gürültü kesilir kesilmez koridorda bir kaynaşma başladı. Elde taşınan bavulların oraya buraya çarpmasından çıkan sesler duyuldu. Demek son istasyona gelmiştik. İki ağır bavul ve bir küçük el çantasıyla hemen trenden inmeyi göze alamayarak bekledim. Genç kızla erkek, kompartımandan çıkarken belli belirsiz başlarını çevirip selamladılar beni, bir şey unutmamamı hatırlatır gibiydiler. Paltosunu giyinirken yaşlı kadına yardım edecek oldum, bana bakıp gülümsedi.

Kalabalığın çekilmesini bekleyerek oturdum yerimde; koridordan geçenler istifimi bozmadan kompartımanda kaldığımı görerek adeta şaşırıyor, ilk şaşkınlığın arkasından başlarını bir kez daha döndürüp bana bakıyorlardı. Dayanamayıp kalktım, pencereye yürüdüm; arkamı koridora verip puslu camları elimle şöyle bir silerek dışarı bakmaya koyuldum. Görünürde pek bir şey yoktu, peron öbür tarafta kalıyordu. Az ilerde birkaç boş yük arabası duruyor, daha ötede, karanlığın içinde bir başka tren sessiz bir hayalet gibi boydan boya uzanıyordu. Cam bir istasyondu, daha doğrusu camdan bir yarımküre. Yer yer lambaların ışığında parıldıyordu camlar. Kürenin tepesini göremiyordum ama çok yüksekte olduğu, cam duvarın bombesinden kolayca anlaşılıyordu. Yukarılara doğru tuhaf kara cisimler ordan oraya kısa mesafeler içinde kımıldayıp duruyor, sağa sola, yukarı aşağı uçuşuyordu. Aklıma yarasalar geldi ama sonra belki de güvercinlerdir, diye düşündüm. Kocaman cam kürenin kimi yerlerine yanıp sönen reklam panoları iliştirilmişti. Çoğunun üzerinde iri harflerle "Sigorta" yazıyor, onun altında daha küçük bir yazıyla sigorta ortaklıklarının isimleri, adresleri okunuyordu.

Koridorda ayak seslerinin kesildiğini fark edip başımı çevirdim. Kimseler kalmamıştı ortada. Kalabalığın çekilmesi pek çabuk olmuştu. Hemen bavulları indirip çıktım dışarı. Peron, irili ufaklı kümeler halinde bekleşen insanlarla doluydu. Hepsi bizim trenden inmiş olamazdı, mutlaka bir başka trenin gelmesini ya da kalkmasını bekliyorlardı. Zorlukla aradan kendime bir yol açıp yürüdüm. İstasyon binası tam karşıda, hayli uzaktaydı. Birkaç defa kör kör üzerime gelen yük arabalarının önünden güçlükle kenara attım kendimi. Dosdoğru yürüyüp emanete geldim. Bavulları burada bırakıp çantamı yanıma alacak, otelin birinde geceyi geçirmek üzere yola koyulacaktım. Emanette bavulları teslim ederken adam sordu: “Sigorta olacak mı?” Bu sözcüğü işitmekten adeta ürkmüşçesine acele, “Hayır, hayır!” dedim. Verilen makbuzu alıp yürüdüm.

Bir altgeçit, istasyonla kenti birbirine bağlıyordu. Merdivenlerden inip iki yanı ışıklı vitrinlerle donatılmış bir dehlizden geçtim. Yeniden bir merdiveni çıkar çıkmaz kentle karşılaşıp şaşırdım; gecenin bu vaktinde hâlâ ışıl ışıldı. Geniş, oldukça işlek caddeler ve üzerleri çeşit çeşit reklamlarla donatılmış devcileyin binalar ortalığı dolduruyordu. Reklamlardan bir-ikisine gözüm takıldı; baktım, sigorta reklamları. Ne kadar da sigorta ortaklığı vardı bu kentte! Ama bildiğim sigorta reklamlarına da benzemiyordu hiç. Örneğin, birinde şöyle yazıyordu: “Kötülük Etme ve Kötülük Görme Sigortası”. Bir diğerinde ise: “Aç Bırakma ve Aç Kalma Sigortası”. Bir üçüncüsünde: “Öldürme ve Ölme Sigortası”. Tam karşıda, üzerinde neon lambalarla “Otel” yazılı kocaman bir binanın üst katında, boydan boya ve çok iri harflerle “HIRSIZLIK”, hemen yanında parantez içinde biraz küçük harflerle “Çalma ve Çaldırma Sigortası” okunuyordu. Doğru bu otele yürüdüm.

Kapılarının üzerinde çeşitli sigorta ortaklıklarının isimleri yazılı birkaç büyük beton yapının önünden daha geçtim. Anlaşılan burası, sigortaların topluca bulunduğu ve çok iyi iş yaptığı bir kentti. Şimdiye kadar sigortayla falan bir alıp vereceğim olmamıştı benim. Hırsızlığa karşı sigorta ettirecek malım mülküm de olmamıştı. Sabahları evden çıkarken kapılarımı hep açık bırakmış, konu komşuma dünyada hırsız gözüyle bakmadığımı göstermek için bir gün olsun kilitlemeye yanaşmamıştım. Ev sahibimin ısrarlı uyarılarına karşın buna yanaşmamış, ılık gecelerde toprak odalarda pencerelerimi ardına kadar açarak uyumuş, evde olduğum zamanlar da

kimselerden bir şey saklamadığını göstermek ister gibi, pencerenin perdelerini hiç kapamamıştım. Neden yapmıştım bunları? Oysa geceleri uyurken bir yerde ufak bir tıkırtı işitsem, o saat kulak kesilir, kalbimin hızlı hızlı attığını duyardım. Tıkırtının nedenini araştırmak için en ufak bir çaba göstermez, başımı bile çıkarmazdım yorganın altından; heyecanla bekler, işittiğim seslerle ilgili yorumlara girişirdim. Çokluk bir hırsızın odama girdiğini ama yanılarak girdiğini, bir şeyler umduğunu ama düş kırıklığına uğradığını ve bu düş kırıklığından da pencereyi açık tuttuğum için benim sorumlu olduğumu düşünürdüm. Sabah kalkınca ortalığı kolaçan etmek olurdu ilk işim. Bir hırsız izine rastlamayıp bekâr odamdaki kırık dökük eşyaların olduğu gibi yerlerinde durduğunu görünce adeta şaşırır, bir hoşnutsuzluk duyardım. Elime bir yerden bir para geçse, sanki sokaktaki insanların kimsenin cebindeki parada gözü olmayan, dürüst insanlar olduğuna inandığım için, giysimin o cebine bu cebine, gelişigüzel atardım. Ama bazen mendilin arasına ya da cebimin bir köşesine sıkışmış bir parayı bulamadığım olur, hemen bir yankesiciye parayı çarptırdığımı düşünürdüm. Neden böyle yapardım? Yolda giderken önüm sıra yürüyen biri dalgınlıkla yere bir şey düşürecek olsa, büyük bir ödev duygusuyla hemen seslenirdim arkasından. Başım hep önüme eğik yürür ama yere düşürülmüş bir şey görecek olsam, bir tuzakla karşılaşmışım gibi görmezden gelirdim. Tramvayda ya da otobüste bir yolcunun cebinden çıkardığı bir tomar kâğıt paranın içinden biletçiye para uzattığını fark etsem, o saat buna ihtiyatsızca bir davranış gözüyle bakar, açıktaki bu parayı orda bulunabilecek bir yankesicinin kolayca aşırabileceğini geçirirdim içimden. Çokluk bu yankesici benmişim gibi, adamın benden kuşkulanabileceğinden korkar, böyle bir kuşkuya meydan vermemek için adamdan elden geldiği kadar uzaklaşırdım...

Başımı çevirip gözüme ilişen son sigorta ilanını yeniden okudum: “HIRSIZLIK”. Hemen yanında parantez içinde: “Çalma ve Çaldırma Sigortası” Şimdiye kadar bir şey çalmış mıydım? Bir şey çaldırmış mıydım? Kendimi sigorta ettirmek istesem, her şeyden önce böyle bir sigortanın söz konusu olacağına ilişkin içimde belirgin bir duyguyla yürüdüm. Az sonra otele vardım. Kapı açık duruyor, karşı duvarda bir yazı resepsiyonun birinci katta olduğunu bildiriyordu. Sönük bir lambayla aydınlanan döner merdivenden çıkınca, hemen ilerde gördüm resepsiyonu. Daha çok bir vestiyeri andıran, dikdörtgen biçiminde bir yerdi. Önde boylu

boyunca uzanan bir tezgâh üzerinde oldukça kalın, kara kaplı bir defter, yanı başında da bir telefon. Arka duvarda tıpkı bir vestiyerdeki gibi yan yana birkaç büyük askı; ama askılarda yalnızca iki palto asılıydı. Daha ben merdivenin son basamaklarını çıkarken resepsiyondaki iki kişi başını çevirip bana baktı. Hallerinden az önce birbirleriyle tartıştıkları sanılabilirdi. Suratları asıktı ilkin, ben yaklaştıkça yüzlerine belli belirsiz bir gülümseme oturdu. Biri epeyce yaşlı ama dinç, ötekisi ise yaşlı adamın oğlu denebilecek kadar gençti. Boşta duran elimi adeta fark ettirmeden tezgâhın kenarına dayayarak, sesimde olanca bir nezaket ve rica tonuyla, “Bu gece için bir odanız var mı?” diye sordum. Adam benden başka bir soru bekliyormuş gibi bir an sessiz durdu. Sonra gülümseyerek başını salladı; durumuma açıkça üzüldüğünü belli eden bir edayla iki defa üst üste “Maalesef!” dedi. Adamın üzüntüsünü hafifletmek ister gibi ben de gülümsedim. “Peki, teşekkür ederim” deyip gitmek üzere arkama döndüm. Daha ilk adımımı atmıştım ki, arkamdan seslendi: “Durun bir dakika! Bakın, şu karşıki sırada, biraz aşağıda Translokal Oteli var, onların her zaman boş odaları bulunur.” Gülümseyerek tekrar teşekkür edip merdivenlerden inmeye koyuldum. Birden yukardan doğru yüksek sesli bir konuşma geldi kulağıma. Ben durunca konuşma hafifledi. Bir ayak sesi işitince, sesten kaçar gibi adımlarımı açıp sokağa attım kendimi.

Şarkılar söyleyerek yoldan geçen kalabalık bir topluluğun arasına karıştım. Başımı kaldırıp bakınca karşıda oteli gördüm. Beş katlı bir binaydı. Caddeye bakan kapısının üzerinde yeşil ışıklarla “Translokal Oteli” yazıyordu. O anda anımsadım; buraya gelirken bazı tanıdıklar cebimdeki not defterine temiz, güvenilir, kibar ama yine de pek pahalı olmayan birkaç otel ismi yazdırmışlardı. Bunlardan biri “trans” ile başlıyordu galiba. “Translokal Oteli” olacaktı. Az sonra otele vardım. Resepsiyon kapıdan girince tam karşıda, merdiven altında bulunuyor ve tıpkı eski hanlardaki kahve ocaklarına benziyordu; öylesine dar ve basıktı. Yaşlı, babacan ve gözlüklü bir adam, üzerinde külüstür bir giysiyle tezgâhın arkasında dikiliyor ve telefonla konuşuyordu. Ağır ağır yaklaştım, konuşmanın bitmesini bekledim. Telefonda söylenenlere ister istemez kulak misafiri oluyordum. “Geldi, evet, şimdi. Teşekkür ederim. Hayır hayır! Ha evet, anladım. Hay hay, peki! Siz hiç merak etmeyin. Teşekkürler! Güle güle!” Kulaklığı yerine asınca “Bir dakika” dedi adam ve sağında, tezgâhın üzerinde duran bir kâğıda birkaç kelimelik bir not düştü. Sonra bana dönüp

hiç beklemediğim sert bir tonla, “Buyrun, sizi dinliyorum” dedi. “Bir oda rica edecektim” dedim; “Bir gece için...” Gözlüklerini çıkarıp dirseklerini tezgâhın üzerine dayadı ve gözlerini bir şey arar gibi gözlerimin içine dikerek sordu: “Bir kişilik mi?” Gözlerimi kaçırdım, adamın omuzlarının üzerinden arkadaki telefon santraline bakarak, “Tek yataklı” diye cevapladım. Baktım, hâlâ gözleri bende. Sanki beni gücendirmek istemezmiş gibi aşırı bir nezaket ve kollayışla, “Maalesef tek yataklı odalarımızın hepsi dolu” dedi; “Son odayı da demin verdik.” Ben kısa kesmek isteyerek, “Peki” dedim, “Teşekkür ederim.” Tam arkama dönmüş gidiyordum ki, sesinin tonunu birden yine sertleştirip sitem eder gibi, “Peki ama çift yataklı odada niçin kalmıyorsunuz?” diye sordu. “Neden çift gelmediniz buraya?” der gibiydi. Doğrusu benim de sık sık sorduğum oluyordu kendime. Yolda, evde, biriyle konuşurken ya da susarken, insanlara baktım mı, insanlar bana baktı mı, çay içer, yemek yerken ya da uyurken ve uykumda, uykularımda sorduğum oluyordu ikide bir: Neden tek? Soruyu soruyor, amansız, sert, hoşgörüsüz, cevap bekliyordum. Kendimi olur olmaz yerlerde, olur olmaz zamanlarda sıkboğaz ediyor, tartaklıyor, kendime yükleniyordum: Neden tek? Kimi zaman da bir punduna getirilip başkaları tarafından bana yöneltiliyordu bu soru, yüzüme tükürülür gibi suratıma fırlatılıyordu. Ara sıra bir konsere, bir resim sergisine, bir çaya hatta bir baloya çağırmak için adresime yollanan bir mektubun ya da bir davetiyenin üzerinde soruyu okuyor, birden ürperiyordum. Yıllar yılı görüşmediğimiz bir dost, bir gün yolda karşıma çıkıp elimi sıkıyor, sözlerini çift çift hazırlayıp hal hatır soruyordu. Ama aradan geçen bunca yıl içinde yaşamımın teke indirgendiğini söyler söylemez yüzü karışıyor, ben açıklamaya kalkınca da, sanki kendimi suçsuz çıkaracakmışım gibi başını çeviriyor, çok acele bir işi varmış gibi yolu tutuyordu.

Adam, sorusunu yanlış anlamamı önlemek ister gibi, “Bakın!” dedi, “Çift yataklı odada kalırsanız daha iyi sizin için. Çünkü fazladan bir para vermeyeceksiniz ki! Bu saatten sonra çift yataklı odalardan tek yataklı ücreti alırız. Rahat etmiş olursunuz.” Bunu işitince, “Pekâlâ!” dedim. Çift yatak parası vermeyeceğime göre, iş kendiliğinden çözümlenmişti. Adamın gönlünü hoş etmek ister gibi, “Özür dilerim, sizi yanlış anladım” diye ekledim. Adam gülümsedi, benim nasıl olsa sonunda razı olacağımı düşünmüşe benziyordu; doldurmam gereken basılı formu çoktan önüme

sürmüştü. Cebimden tükenmezkalemi çıkarıp bir bir istenen bilgileri verdim. Oturduğum sokağın ismini yazarken duraksadım biraz, çünkü hemen aklıma gelmedi. İmzamı atıp formu adamın önüne ittim. Tezgâhın üzerinde duran anahtarı almak üzereydim ki, adam elinde tuttuğu bir kâğıdı bana uzattı: “Buyurun, makbuzunuz! On beş lira. Peşin alırız ücreti.” İlk anda şaşırdım. Şimdiye kadar hiçbir otelde başıma gelmemişti. Adam açıkladı: “İstasyon yakınındayız, bizde bir gece kalır müşteriler. Bir trenle gelir, bir trenle giderler.” Ama ben özellikle şahsıma böyle davranıldığını sezer gibiydim. Allah bilir, adamın gözü tutmamıştı beni. Oysa şimdiye kadar konuşmalarımla ve davranışlarımla herkese bir güven duygusu aşılamaya çalışmıştım; şimdiye kadar kimse kuşkulanmamıştı benden. Yıllar yılı güvercin beslemiş, bir gün olsun sularını yemlerini eksik etmemiştim. Kendime alıştırmıştım onları; avcuma yem doldurup uzatırdım, güvercinler de korkmadan gelip elime koluma, hatta başıma konarlardı.

Odanın ücretini ödeyip aldım anahtarı. Merdivene doğru yürürken, “Buyurun, asansöre binin!” dedi adam. “Yoo” dedim, “Ağır ağır çıkarım.” Adam siz bilirsiniz gibilerden başını salladı. Merdivende kimselerle karşılaşmadan beşinci kata geldim. Lüks bir otele benziyordu. Yerlere ağır halılar yayılmıştı. Kapıyı açıp odaya girer girmez irkildim birden. İçerisi oldukça aydınlıktı. Sonra bu aydınlığın, perdeleri açık pencerelerden içeri dolan renkli reklam ışıklarından kaynaklandığını anladım. Elektriği açmadan pencerelerden birine yürüyüp sokağa bir göz attım. Sokak tenhaydı; oldukça aşağıda kalıyor, sağdaki ufak bir alanda park etmiş karaltı halinde arabalar seçiliyordu. Başımı kaldırınca, karşı apartmanlardaki reklam ışıklarına takıldı gözüm. Hemen hepsi de sigorta firmalarına ilişkindi. İçlerinden biri öne çıkıyor, dikkati hemen üzerine çekiyordu: “Ağlatma ve Ağlama Sigortası.” Perdeleri çektim. Sonra karanlıkta el yordamıyla duvar boyunca yürüyüp düğmeyi buldum ve lambayı yaktım. Hayli geniş bir odaydı. Ortada iki yatak ve yatakların başucunda birer gece lambasıyla iki komodin bulunuyordu. Lavaboya bir göz attım. Havlular çift çift havluluklara asılmıştı. Aynanın altındaki cam levha üzerine bir çift su bardağı konmuş, lavaboyla yataklar arasına dar ve yüksek bir dolap yerleştirilmişti.

Kısa bir duraksamadan sonra gidip dolabı açtım ve içinde askılardan başka bir şey olmadığını gördüm. Pencereyle yataklar arasında yuvarlak bir orta masası duruyordu; ince ve uzun, yukarıya doğru ağzı gittikçe daralan zarif bir vazo konmuştu üzerine. Yapma olup olmadıklarını anlamak ister gibi vazonun içindeki yıldıza benzeyen renkli çiçeklere dokundum. Yapma değillerdi. Doğrusu güzel bir vazoydu ve çiçekler tazeydi. El çantasından tıraş takımımı çıkardım. Kapıyı kilitledikten sonra soyunup lavabonun başına geçtim. Elimi yüzümü yıkarken, bir ara kendimi daha fazla tutamayıp aynaya bir göz attım. Yanaklarımdan ve çenemden sular damlıyordu. Dün de tıraş olmadığımdan sakalım uzamış, yüzüme çirkin bir görünüm vermişti. Gözlerimden açıkça son günlerin telaşı ve yorgunluğu okunuyordu. Yüzümün yadırgatıcı görünümünü daha da çirkinleştirmek üzere dudaklarımı yana doğru çekerek dişlerimi gösterdim. Hepsi bir gün fırçalanmamıştı ama sanki günlerden beri temizlenmemiş gibi mat bir sarılıkları vardı. Derken sağa sola çarpıtarak dudaklarımı öne arkaya çıkararak, yanaklarımı kaldırıp indirerek yüzüme ürkütücü, değişik biçimler verdim. Çocukluğumdaki eski bir oyunu oynar gibiydim. Sanki o sırada yanımda bulunmayan birine karşı nazlanarak, yalancıktan bir ağıt tutturdum. Kikirdemeli sesler bir gülmeye de benzemiyor değildi. Sonra yine oyun olsun diye, ciddi olduğuna inanmak istemiyordum, iki elimle boğazıma sarıldım. Canımın fazla acıdığını hissedince bıraktım. Sağ elimin baş ve işaret parmaklarıyla, varlıklarının yeni bilincine varmışım gibi, gırtlağımdaki boğumları teker teker yokladım. Sonra belli etmeden beni süzen gözlerimi hedef alarak gelişigüzel, aklıma geldiği gibi konuşmaya başladım: Beyim, paşam, kardeşim, güzel kardeşim, dedim. Ardından, ne de güzel diye düşündüm. Derken oynadığım oyundan bıkmış gibi aynaya döndüm arkamı, havluyu alıp kurulanmaya başladım.

Tam yatağa doğru yürürken bir ses işitip durdum. Biri ağlıyordu. Bir kadın sesi pek yakından, kısa hıçkırıklarla, açık seçik işitiliyordu. Sesin yönünü belirlemek ister gibi odanın içinde ayaklarımın ucuna basarak, çevreme kulak kabarttım. Lavabonun, daha doğrusu aynanın arkasından geliyordu ses. Zaman zaman yaklaşıp uzaklaşıyor, alçalıp yükseliyordu. Gürültüsüzce yatağa yaklaşıp bir kenarına iliştim. Bitişik odadan gelen ağıda ben yol açmışım gibi, dirseğimi dizime dayayıp başımı avcuma yatırarak, suçlu ve boynu bükük, sesin kesilmesini bekledim. Adeta pek yakından tanıdığım biri ağlıyordu. Geriden doğru uzanan, avutmak için, neden sonra avutmak

için uzanan ellerime gözyaşlarının damladığını duyar gibi olup ayağa kalktım. Usulca yürüyüp lavabonun önüne geldim. Gözüm aynaya ilişince hiç ama hiç kuşkum kalmadı. Başımı hafifçe öne ve yukarı kaldırarak bütün saklamaların sonunda boşa çıkacağını, bitişik odada biri ağlarken en güçlü yadsımaların bile para etmeyeceğini adeta kendi kendime itiraf etmeye çalıştım. Kulağımı duvara dayayıp daha yakından işitmek istedim sesi. Bir bavulun açılıp kapandığını duyunca, artık geç olduğunu, bu kez de, bu kez de fırsatın elden kaçırıldığını sezerek boynumu büktüm. Duvarın arkasından, hemen burnumun dibinden gelen su sesi üzerine anımsadım birden: Geçmiş yaşamımın birkaç yılını bir başkasıyla, çok yakın ama uzaklarda biriyle, bavulların sık sık açılıp kapandığı, bir aynalı dolabın ikide bir dolup boşaldığı bir odada geçirmiştim. Bu odaya güpegündüz, göz göre göre girmiş ve yıllar süren bir hırsızlıktan sonra yine güpegündüz çıkıp gitmiştim.

Birkaç defa arka arkaya, bavuldan çıkarılan bir mendile sümkürüldüğünü duyunca bitmek üzere olduğunu, yeniden başlayıncaya kadar aradan bir süre geçmesi gerekeceğini düşünerek rahatladım. Elektriği söndürüp yatağa yöneldim. Dışarının reklam ışıkları kapalı perdelerden yine de içeri sızıyor, yan yana yataklar üzerindeki kabarık yorganları daha da kabarık gösteriyordu. Bitişik oda tarafına bakan yatağa girdim. Çok özenilmiş, göz nuru dökülerek çiçekler nakışlar işlenmiş bir örtü gibi üzerime çektim yorganı. Arkaüstü yatmışken bir ara yan dönüp birini kucaklamak ister gibi kolumu ileriye uzattım. Gecenin bu geç vaktinde uykulu sitemli bir ses işitemeyince, bitişik yatakta kimsenin yatmadığına kendimi inandırmak ister gibi, kabarık yorganı ayağımın ucuyla aşağılara iteledim. Bilmiyor muydum? Biliyor muydum? Ya da biliyorken bilmezden mi geliyordum? Bir türlü anımsanamayan hırsızlıklar yüzünden geceleri hemen yanı başımda olan, gündüzleri görülmeden ayak altlarında çiğnenen pek değerli bir şeyi çalmışım gibi bir duygu uyandı içimde. Nerden almıştım? Nasıl almıştım? Biri emanet mi vermişti? Zaman zaman emanetin geri istenebileceğini, ansızın ver buyruğunun yadsınamaz bir açıklıkla yüzüme haykırılacağını içimden geçiriyor ve uykularda ellerimi kollarımı sağımda solumda gezdirerek aranıyordum. Biliyor muydum? Bilmiyor muydum? Ya da biliyorken bilmezden mi geliyordum? Unutmamak için bin bir özenle cep defterine yazdığım o cümleyi dilimin altında evirip çeviriyor ama bir türlü sese dönüştüremiyordum: “Ben çalmadım.”

Sabahleyin koridorda temizlik yapan kadınların sesine uyandım. Bütün gece yatakta bir o yana, bir bu yana dönmüş, iç içe, karışık, tedirgin düşler görmüştüm. Düşlerin üzerimdeki ağırlığından hâlâ kurtulamamış gibi bir süre uyanık ama gözlerim kapalı yatıp kaldım yatakta. Bakışlarım duvarlarda gezindi. Duvarlar boştu. Derken kalkıp elimi yüzümü yıkadım ve giyindim. Vakit bir hayli geç olmuşa benziyordu. Kolumdaki saati kulağıma tuttum; çalışmıyordu. Zembereği kurup yeniden dinledim, işlemeye başladı. Ama saniye göstergesi yerinden oynamıyordu. Birkaç defa, hızlı ve sert, salladım kolumu. Gösterge kımıldadı ve normal yürüyüşünü sürdürmeye başladı. Buna sevindim. Kapıyı açıp çıktım dışarı.

Koridorun birkaç yerine beyaz çarşaflar yığılmıştı ve temizlikçi kadınların sesinden başka bir şey işitilmiyordu. Merdivenden inip ikinci kata gelince, cam bir kapı üzerinde “Kahvaltı Salonu” yazısını okuyup girdim içeri. Burcu burcu bir kahve kokusu geldi burnuma. Pardösümü çıkarıp kapının yanındaki bir portmantoya astım. El çantasını da pardösümün tam altına bıraktım. Sonra açık duran kapıdan salona girerek, sol tarafta gözüme çarpan tek kişilik bir masaya oturdum. Karşımdaki masada genç bir kadınla küçük bir kız, daha ötede kalabalık bir aile kahvaltı yapıyor, genç ve güzel bir kadın boyuna kapıdan girip çıkarak içeri kahve, yumurta ve benzeri yiyecekler taşıyordu. Az sonra önüme gelip durdu kadın. Nazik sorusunu “Kahve!” diye cevaplandırdım. Kadın gülümsedi. Soruyu ikinci bir kez tekrarlamaktan memnun olmadığını sezdiren bir edayla, “Yumurta isteyip istemediğinizi sormuştum” dedi. “Evet, lütfen!” diye cevapladım bunun üzerine. Kadın gittikten sonra, böyle basit bir soruyu nasıl olup da anlamamış olduğuma içerledim. Kahvaltı sırasında gözüm bir ara kadına ilişti; kapının yanı başındaki küçük bir servis masasının önünde dikiliyor, oracıktaki bir deftere bir şeyler not ediyordu. Bayağı güzel bir kadındı ve rahat bir uyku uyuduğu belliydi yüzünden. Kendisine baktığımı görünce hemen kalemi açık defterin üzerine bırakıp yanıma geldi. Kollayıcı bir nezaketle, başını hafifçe eğerek, “Numaranız?” diye sordu. Anlamamış, kadının yüzüne baktım. Sesinin tonunu değiştirmeden ama dudaklarındaki gülümsemeyi biraz açıp yayarak tekrarladı: “Oda numaranız?” Hemen önümde, masanın üzerinde duran anahtarı alıp kadına uzattım. Dokunmadan anahtarın numarasına bakıp teşekkür etti kadın ve gidip numarayı deftere kaydetti.

Az sonra pardösüm geldi aklıma. Ama birden bütün kuşkumun saçmalığını anlar gibi oldum. Burası temiz, güvenilir bir oteldi. Kahvaltı salonu sonradan gelenlerde dolmuştu; paltolar, mantolar, pardösüler, yağmurluklar arasında kendi pardösümü bulmak hiç de kolay olmayacaktı. Yeni almıştım, rengini söyle deseler kesinlikle söyleyebilir miydim? Üstelik markasına dikkat etmemiştim. Ne kumaşı olduğundan da haberim yoktu. Sabredemeyerek kalktım. Ön odada hazır kimse yokken, acele giyinip çıkmak istedim dışarı. O an hemen arkamda bir kadınla erkek sesi işittim. Oralı olmayarak dış kapıya yürüdüm. Tam elimi tokmağa uzatmıştım ki, arkamdan seslendi kadın: “Mösyö!” Başımı çevirdim. “Mösyö, elli kuruş; yumurta için.” Cebimden elli kuruş çıkarıp uzattım. Tekrar kapıya yönelmek isterken, “Buyurun, asansörle inin!” dedi kadın. İster istemez döndüm. İngiliz ’e benzeyen uzun boylu, orta yaşlı bir adamla yüz yüze geldik. Kadın asansörün kapısını açtı. Önden adam girdi içeri, sonra ben girdim. Birden kadının, belli bir şeyin unutulmamasını hatırlatır gibi, “On bir yirmi!” diye seslendiğini işittim. Camdan gülümsedim. Onun da hafifçe gülümsediğini gördüm. Kahvaltı salonuna dönerken arkasından baktım, dolgun kalçaları vardı. O anda aklıma geldi: Kahvaltı salonuna girdiğimde, kadına trenin kaçta kalkacağını sormuştum. On bir yirmi. Acaba acele etmek mi gerekiyordu? Yanımda dikilen adamın kolundaki saate bir göz attım. Onu çeyrek geçiyordu. Yani bir saat daha vakit vardı. Yola çıkmadan biraz kentte dolaşıp yiyecek bir şeyler alabilirdim.

Yanı başımdaki adamın telaşlı el kol hareketleri üzerine dalgınlığımdan sıyrıldım. Adam anlamadığım bir dille bir şeyler söylüyor, arada asansörün kumanda tablosunu gösteriyordu. Birden anladım; asansör olduğu yerde duruyordu. Derken adam, kızgın bir edayla, adeta rastgele düğmelerden birine basınca asansör hareket etti ve biraz sonra zemin katta durdu. Kasketinin üzerinde “TRANSLOKAL” yazılı bir uşak kapıyı açarak eğildi önümüzde. Adamın arkasından otelin resepsiyonuna yürüdüm. Dün geceki yaşlı, gözlüklü adam hâlâ oradaydı. Anahtarı uzattım. “Nasıl, iyi uyudunuz mu?” diye sordu. “Teşekkür ederim” diye cevapladım. Ama adamın daha başka bir şeyler söylememi, daha doğrusu bir şeyler sormamı bekler gibi gözlerini yüzümden ayırmadığını görünce, aklıma birden sigorta reklamları geldi. “Burda ne kadar çok sigorta ortaklığı var!” diyecektim ki, gülümsediğini görüp vazgeçtim. “Allahaısmarladık!” diyerek otelden çıktım, istasyona doğru yürümeye koyuldum.

Birkaç katlı bir satış mağazasının önünden geçerken gerekli yolluğu almak üzere içeri girdim. Kapının önündeki mazgal deliklerinden yükselen sıcak hava rüzgârıyla sağa sola sallanacak gibi olup toparladım kendimi. İleri doğru birkaç adım atıp durdum. İçerisi ana baba günüydü. Otomatik merdivenlerden salkım saçak insanlar inip çıkıyordu. Satıcılarla alıcılar birbirine karışmıştı. Sanki buraya bir şey çalmak için gelmişim de biraz daha ileri gidersem sağdan soldan üzerime çullanacaklarmış ve bu kadar kişinin elinden kurtulmam şans eseriymiş gibi, fazla ötelere varmayı gözüm tutmadı. Sıcak dalgasını hızla geçip yine çıktım dışarı. Biraz sonra yol kenarındaki bir manavın önünde durup buruşuk yüzlü, elleri çatlak ve nasırlı bir yaşlı kadından biraz elma ve armut aldım. “Filen var mı?” diye sordu kadın. Olmadığını söyleyince, bir rafın üzerinden bir file alıp meyveleri doldurdu içine. Az ilerdeki bir dükkândan birkaç da ucuz çikolata alıp fileye attıktan sonra, istasyonun pek yakınında büyücek bir bakkal dükkânı görüp girdim içeri. Kapının sağında alışveriş için tel örgü sepetler vardı. Ama sepetlerden birini kullanmayı gereksiz buldum, biraz peynirle ekmek alacaktım sadece. Dosdoğru dükkânın dip tarafındaki reyona yürüdüm. Tezgâhın arkasında tombul, kırmızı yanaklı, genç, kaba görünüşlü bir kadın duruyordu. Bir köylü şivesiyle, “Buyrun!” diyerek karşıladı beni. “Biraz peynir alacaktım” dedim ve elimle vitrindeki bir peyniri gösterdim. “Ne kadar olsun?” diye sordu. “İki yüz gram yetişir” dedim. Peyniri alıp yandaki bir makinede birkaç dilim kesti. Kesilen dilimleri hemen önündeki pırıl pırıl terazinin üzerine attı. Anlaşılan alabildiğine hassas bir teraziydi, peynir dilimleri üzerine düştükçe, ibre sağa sola ilkin pek geniş, sonra gittikçe daralan yaylar çiziyordu. Sanki peynir değil de başka bir şey, çok daha ince, önemli, yükte hafif pahada ağır bir şeyler tartılır gibiydi. İbre iki yüz gram çevresinde oynamaya başlayınca, kadın eline keskin bir bıçak aldı, hayli uzun bir süre peynir diliminden biraz kesip biraz ekleyerek istenilen gramı kılı kılına tutturmaya uğraştı. Sonra peyniri bir kâğıda sararken başını kaldırıp yüzüme baktı: “Başka bir şey istiyor musunuz?” Bu soru nedense içimde bir ürpertiye yol açtı, saklı bir isteğin su yüzüne çıkmasına önayak olmuş gibi kızardı yüzüm. Gözlerimi yere indirip “Biraz da dilimlenmiş ekmek rica edecektim” dedim. Kadın hemen raftan birkaç ekmek çeşidi alıp gösterdi. İçlerinden birini seçtim. Üzerlerine fiyatlarını yazıp ekmekle peyniri uzattı kadın. Teşekkür edip kasaya yürüdüm. Önde genç bir kadın vardı, elindeki tel sepet ağzına kadar yiyecek doluydu. Kasadaki kız yiyeceklerin fiyatını önündeki makinede kayda geçiriyor,

sonra bunları yanı başındaki üçgen biçimli bir boşluktan aşağı yuvarlıyor, kadın da bunları teker teker alıp elindeki kocaman meşin çantanın içine atıyordu. Kadının işi bitince, kasadar kız bana döndü, ekmekle peynirin üzerindeki rakamları makinede toplayıp üzerinde “2.40” yazılı bir kâğıdı önüme sürdü. Parayı ödedim. Almayı unuttuğum bir şey daha var mı, gibilerden bir göz gezdirdim dükkânın içine. Sonra dışarı çıkıp ağır ağır yürümeye koyuldum. Ama birden, nedense hızlanarak, koşar adım istasyona geldim.

Trenin kalkmasına daha yarım saat vardı. Emanetten bavullarımı alıp bekleme salonuna girdim. İçerisi kalabalıktı ve sigara dumanından göz gözü görmüyordu. Duvarlar boyunca uzanan tahta sıraların birinde bir yer bulup oturdum. Yola çıkarken rastgele yanıma aldığım “Mutlu Yıllar” adındaki kitabı el çantasından çıkarıp ölgün ışık altında okumaya başladım. Hemen yanımda, sıranın üzerinde işçi kılıklı biri arkaüstü uzanmış yatıyordu. Ağzı hafifçe aralıktı, bu aralıktan girip çıkan havanın sesi duyuluyordu; göğsünün üzerinde büyücek bir transistorlu radyo vardı, usulcacık çalıyordu. Bir ara adam biraz yana dönünce, radyo taş döşemenin üzerine düştü. Meşin bir kabı vardı, yerde de çalmasını sürdürdü. Hemen eğilip radyoyu kaldırdım yerden, sahibinin göğsü üzerine, eski durumunda bıraktım. Az sonra karşıdan yine işçi kılıklı, genç iki adam geldi. Külot pantolonları ve pantolonları üzerinde dizlere kadar çıkan süslü yün çorapları vardı. İlkin gülerek ve birbirleriyle anlamadığım bir şeyler konuşarak yanımda yatan adama baktılar. Sonra biri uyandırmak istedi adamı ve bir iki defa eliyle dürtüp seslendi: “Heey Peter, Peter!” Bu arada ötekisi bana döndü, alaylı bir yüzle elimdeki kitabı gösterip anlamadığım bir şeyler söyledi. Kitabı nerden buldun, der gibiydi. Sesimi çıkarmadım, adeta söylenenleri yadsıyarak başımı salladım. O anda başımın üstünde bir yerde bulunduğu anlaşılan hoparlör trenin geldiğini haber verdi. Hemen fırladım. Biletimi gösterip kontrol kapısından geçtim. Tren karanlıklar içindeydi, sadece peronun lambalarıyla camdan yarımküre biçimindeki istasyonun tavanından sarkan reklam ışıkları aydınlatıyordu ortalığı. Bir hayli arandıktan sonra bilette numarası yazılı vagonu ve kompartımanı buldum. Kompartımandan içeri girince baktım köşede, pencere kenarında biri oturuyor. Kendi yerim de pencere kenarıydı. Başımla selam verip karşıdaki köşeye yürüdüm.

Biraz sonra ansızın ve hızla kalktı tren. Trenin kalkmasıyla ışıkların yanması bir oldu. Karşı köşede oturan yaşlı bir kadındı. Saçları yanlardan lüle lüle sarkıyor, yüzünün bir kısmını örtüyordu. Bir ara bir şeyler söyleyecek oldu kadın, bilmediğim bir dille konuşuyordu. Söylediklerini anlamadığımı ellerimle işaretlerde bulunarak belirtmeye çalıştım. Derken ben bir şeyler söylemek istedim, bu kez kadın anlamadı. İşaretlerle de pek anlaşamadığımızı görüp sustuk. Kadın biraz sonra bagaj yerinden indirdiği küçük valizini açarak bir kitap çıkardı içinden. Kitabın üzerinde el ele tutuşmuş bir erkekle bir kız resmi vardı. Kızın saçları rüzgârda arkaya doğru savrulmuştu. Mutlu yıllara doğru seğirtiyordu. Resmin üzerinde acayip harflerle üç kelimelik bir yazı görülüyordu. Kadın bir ara dayanamayıp başını kitaptan kaldırdı, yarı söz ve yarı işaretle yine anlamadığım bir şeyler söyledi. Resimdeki kızı gösterip yüzüklü parmağını gözlerimin önüne tuttu. Evli olup olmadığımı, daha doğrusu bu yolculuğa niçin eşimle çıkmadığımı sorar gibiydi. Kadının söylemek istediklerinden anladığımı sandıklarıma yine işaretle cevap vermek istiyordum ki, kapı açıldı, kondüktör girdi içeri. Kadının üzerinden kondüktöre biletimi uzatıp ne zaman varacağımızı sordum. “Belli olmaz, gecikmeler olabilir” diye cevapladı adam. “Sınıra çok var mı daha?” “Sınırı geçeli hanidir.” Daha başka bir soruya hazırlanıyordum ki, amma da çok soruyorsun der gibi bir elini hafifçe havaya kaldırdı kondüktör, sonra hızla kapıyı kapayıp gitti.

Gözlerimi yumup düşünmeye başladım. Demek sınırı geçmiştik. Birden istasyonun cam kubbesinden sarkan sigortaların reklam ışıkları geldi aklıma. Hepsini bir bir hayalimden geçirdim: “Öldürme ve Ölme Sigortası”, “Aç Bırakma ve Aç Kalma Sigortası”, “Yalan Söyleme ve Yalan Söyletme Sigortası”. Hepsi üzerime üşüştü birden. Ama özellikle “Ağlatma ve Ağlama”, “Çalma ve Çaldırma”, “Öldürme ve Ölme” sigorta reklamları öne çıkıyor, daha bir güçlü ve gözü pek üzerime saldırıyordu. Kendimi savunmak ister gibi, ilk sözcüklerin önlerine bir “ben” sözcüğü ve arkalarına da bir “dim” eki ekleyip tekrarladım: “Ben ağlatmadım, ben çalmadım, ben öldürmedim.” Ama önemli olan, ilerde birileri tarafından açıktan açığa bu suçlarla suçlandığımda, korkmadan, çekinmeden, göğsümü gere gere, bağırarak, evet bağırarak bunları söyleyebilmekti. Bunun provasını yapar gibi gözlerimi yumup yüksek sesle kendi kendime konuşmaya başladım: Ben ağlatmadım... Bir süre sonra gözlerimi açınca, karşımdaki kadının okuduğu kitaptan başını kaldırdığını ve ne dediğimi

anlamamışçasına, daha doğrusu işittiği sözlere inanmamışçasına bana baktığını gördüm.

Ve Karşıdaydı

Sonunda karar verip –bu kez kesin– masa başına geçti. Günlerdir savsakladığı, savsaklanamayacak olanı ama daha günlerce savsaklayabileceği bir şeyi yapacak, bugün mutlaka yazacaktı. Kime? Babasına. Bir babası vardı; anımsıyordu, yıllar öncesinden, çocukluğundan. Bir babası vardı; çok kez ve çok küçükken, sokakta, yolda, ara yollarda karşılaştıkları olmuştu. Çocukken, çok küçükken gözleri yerdeydi hep, gazoz kapakları, boş sigara kutuları arardı. Gözleri yerdeydi ama babasını da çok iyi tanırdı; uzaktan, yabancılar arasından hemen seçiverirdi o zamanlar bu yabancı adamı. Birden kanatlanır, tersyüz edip koşmaya başlardı. Rastgele sokaklara dalar, koştukça sanki yabancı adamın eli, uzun boylu adamın uzun eli arkadan hemen ona yapışacakmış gibi hızlanır, neden sonra kentin bilmediği bir semtinde korkulu bir düşten uyanır gibi ansızın duruverirdi. Burda kimsenin onu bulamayacağına adeta inanır ama yine de yürürken ikide bir dönüp arkasına bakmaktan kendini alamazdı. Yabancı adamın evlerine de gelebileceğini düşünür, uzun süre eve dönmeye çekinirdi. Çünkü bir defasında eve gelmişti adam, onu alıp götürmüştü, çok küçükken ama zorla, ama ağlayarak. Adam ona çikolatalar almış, paralar vermişti. Ona pantolon, ayakkabı, ceket almıştı. Ama o ağlamıştı hep. Eve gitmek istemişti, babama gideceğim, diye tutturmuştu. Adam kızmıştı, baban benim, demişti. Bunun üzerine daha çok ağlamıştı. Ve adam onu eve geri getirip bırakmıştı. Akşam olup babası gelince neden ağladığını sormuştu, çünkü ağlamıştı hep, yabancı adamın verdiği paraları, aldığı çikolataları kaldırıp atmıştı, yeni elbisesini ve ayakkabılarını çıkarıp eskileri giyinmiş, annesinin bütün tatlı sözlerine, bütün paylamalarına karşın susmamış, babası gelene kadar gözlerinden boncuk gibi yaşlar akıtmıştı. Ve babası neden ağladığını sormuştu, bunun üzerine daha çok ağlamaya başlamıştı. Sonra annesine dönmüştü babası, yabancı adamdan konuşmuşlardı, babası bağırmıştı, annesinin üzerine yürümüştü, birkaç defa vurmuştu annesine, annesi ellerini yüzüne kapamıştı ve hemen oracığa çökmüştü ve hıçkırmaya başlamıştı. Sonra babası gitmiş, annesi bir bardak su istemişti; koşup su getirmiş, bir şey söylemeden annesine uzatmıştı. Annesi suyu bir süre almamış, neden sonra yüzünden çekip bardağa

uzatmıştı bir elini. Sonra kızarmış gözlerle ona bakmıştı ve onu kucaklamak istemişti. Ama o hemen kurtarmış kendini, “Uykum geldi anne!” demişti.

Mektubun sağ köşesine tarihini atıp yazacağı başlığı düşündü. İlk anda aklına gelen “Sevgili Babacığım” sözünü hayli yapmacık buldu. Doğup büyüdüğü kentten yıllar yılı uzak yaşamış, annesine arada bir mektup yollamış ama sonradan gerçek babası olduğu anlaşılan çocukluğunun bu yabancı adamına birkaç satır bir şey yazmamıştı. “Sevgili Babacığım!” Ama nerdeydi sevgi, bunca zaman nerdeydi, nerdeydi açılan pencereler başka evlere, nerdeydi sevgi, nerdeydi? Soruya bir cevap arar gibi daktilo başından kalkıp odanın içinde gezinmeye başladı. Bir ara karşı evin penceresine ilişti gözü. Bir kız perdeleri çekilmemiş pencerenin gerisinde bir sandalyede oturuyor, başını önüne eğmiş, gergef işliyordu. Görülmekten korkar gibi hemen başını çevirdi. Annesi geldi aklına; o da genç kızken nakışlar işlemiş, işlediği nakışlar bir zaman baba evinin o nemli, loş duvarlarını süslemişti.

Gezinirken ansızın durdu. Birine çarpmamak, birine yol vermek istemişti adeta. Sonra bu yol verme istediğinin kendi içinde bir şey olduğunu anladı. Bir şey aşağılardan yukarı çıkmak, bütün saklılıkları ayakaltı ederek olanca gücüyle kendini açığa vurmak istiyordu. Her zamanki gibi dişini sıktı, gırtlağından yukarı koyvermedi. Bir şey gelip boğazında düğümlenmişti; derken, bütün direnmelere karşın, boğazından yüzünün kaslarına sıçradı, acıyla karıştı yüzü. Acılı şeyin dışarı uğrayabileceği açık kapı bırakmamak istercesine gözlerini yumdu. Bir damla gözyaşı. Bu, ne kadar gözyaşı? Annesi onu çok sevmişti. Bir yaşa kadar üvey baba, sonra babalı babasız büyütülen bir oğulla anne ilişkisinde, bütün sevgileri anne üstlenmiş, ona sadece bu sevgiye katlanmak düşmüştü. Bir sevgi sınavında sevgisizliğe yükümlü bir oğulla sınanmak istemişti anne. Geriye doğru bakınca, ilk gençliğinden bu yana doğup büyüdüğü kentten uzakta geçen yaşamını bir kaçış olarak görüyordu. Sevgiden kaçış, anne sevgisinden, kaçışlarla büyüyen anne sevgisinden. Ama artık kaçmalar beklenmedik bir anda sona ermiş, geriye doğru hızlı bir dönüş başlamıştı. Gerilen dal, üzerindeki ağırlık kalkınca, bütün gücüyle gerilere savrulmuştu. Savrulmuş, gerilerde bir yerde gözler açılıp yaşanmışlar yeniden, bu kez bir başka türlü yaşanmaya başlamıştı. Üç ay önce alınan birkaç satırlık siyah bantlı bir telgrafla aşılmıştı tüm uzaklıklar. Çocukluğunda çok sevdiği kıymalı

börekler tavada kızardıkça annesinin bunları çatalın ucuyla bir taraftan öbür tarafa döndürüşü gibi, bir sözcük, yakın ve sevgi dolu, dilinin üzerinde birkaç kez bir yandan öbür yana döndü: “Anne! Anneciğim!”

Babasına mutlaka mektubu yazmak kararıyla yine masa başına geçti. “Değerli Babacığım!” Asıl hoşlanmadığı şeyin de bu “cığım” eki olduğunu anladı birden. En iyisi baştaki değerli sözünü atıp yalnızca “Baba” diye yazmaktı. Ama bu da pek içli dışlı göründü gözüne. İyi ama ne yazmalıydı? Yazacak ne vardı, ne diye ille de yazmak istiyordu? Babasını en son üç ay önce, annesinin cenaze töreninde görmüştü. Birkaç kelime dışında bir şey konuşmamışlardı, konuşacak durumda da değildi. Üç ay önce. Birkaç defa babasına gerçekten yazmak istememiş değildi. Ama yazılmamış, yazılmadan kalmıştı mektuplar. Hayır, mutlaka bugün yazacaktı. Söz vermişti. Üvey kardeşine söz vermişti. “Abi, babam mektup bekliyor.” Yazacağım, demişti üvey kardeşine. Anımsıyordu; bir üvey kardeşi vardı, üvey kardeşler içinde bir üvey kardeş. Çok defa, kendisini nerde görse arkasına takılan bu üvey kardeşi kovaladığını, o gitmeyince hızla koşarak bir ara sokağa dalıp izini kaybettirmek istediğini anımsıyordu. Bazen de izini kaybettirememiş, peşinden gelmemesi için yerden taşlar alıp atmıştı. Üvey kardeşine. Sonra kendisi büyümüş, sonra üvey kardeşi, sonra üvey kardeşler büyümüştü. Asıl babaların üvey, üvey babaların asıl baba olabileceğini büyüyerek öğrenmişti. Sonra gurbet yılları, ne kadar da çoktu, annesini görmek için arada bir, yıllarda bir doğduğu kente uğradığında babasını ve üvey kardeşlerini de şöyle bir görüvermişti. Ama bu son yılları, bütün akrabalıklardan ve dostluklardan uzak, elden düşürülüp kırılan o fağfur kâsenin parçalarını bir araya toplamakla geçirmişti. Bağ kopunca nerelere, nerelere saçılmıştı inci boncuklar... Vaktinde yerlerine yollanamamış boncuklar: Mavi = seni seviyorum, kırmızı = düşmanım sana, sarı = hastayım ve filizî yeşil = seni çok özledim. Boncuklar, harcanmadan duran paralar gibi yıllardır kutularda; inciler, gümüşler kutularda ve şimdi nerelere saçılmıştı?

Birden, sert ve hoyrat, daktilonun tuşlarına vurdu. Daktilo karşı koydu, merdane tutukluk yapıp kımıldamadı; “S” harfi birkaç kez aynı yere inip kalktı. Yumruğunu öfkeyle daktilonun siyah gövdesine indirdi. Kırılsa, darmadağın olsa umurunda değildi ve sevinirdi çok. Hırsla ama elinin acıdığından değil, hırsla ayağa kalktı. “Allah kahretsin!” dedi. “Allah

kahretsin!” Birden bir mermer parçasının beton bir döşeme üzerinde duru bir ses çıkararak bir süre kayıp durduğunu işitti. Sonra seken ayak sesleri duydu. “Hayır, hayır!” dedi ince bir ses. “Ordaydı, hayır!” Derken buna hayır ’lı başka çocuk sesleri karıştı. Görünmemeye çalışarak, perde aralığından yine karşı pencereye baktı. Gergef işleyen kız yoktu şimdi, beyaz başörtülü yaşlı bir kadın kerevetin üzerinde bağdaş kurmuş oturuyor, bir tepside pirinç ayıklıyordu. Pencereye daha çok yaklaşınca kızı gördü: Küçük kardeşleriyle avluda seksek oynuyordu. Betonun üzerine tebeşirle çizilmiş hanelerin birinden öbürüne sıçrıyor, her sıçrayışta yeni tomurcuklanmaya başlayan göğüsleri usulca kalkıp iniyordu. Hafif bir heyecan yürüdü içine. Yuvarlak ve esmer bir yüzü, arkadan iki uzun kol halinde inen siyah saçları vardı kızın. Narin boynu sarı bir zincirin ucundan sarkan yürek biçimli bir kolyeyle süslenmişti. Bu kolyeyi kızın boynuna kendisinin takmış olduğunu düşündü bir an.

Bir üşüme hissederek pencereden çekildi. Ne diye söz vermişti üvey kardeşine? “Babama mektup yaz, durumu bildir abi; beni Almanya ’da biliyor şimdi o, yarın yola çıkacağımı bildiriver” demişti üvey kardeşi ve kendisi de yazarım, demişti. Kardeşi şimdi Almanya ’ya varmış, çalışmaya başlamıştı bile. Bir hafta önce öğle vakti yıllar gerisinden birden çıkagelmişti. Elinde adres, bir hayli aradıktan sonra evi bulmuş, küçüklüğünde arkasından taşlar atan, kendisini yanına yaklaştırmayan bir üvey ağabeyi görmek için ansızın kapının zilini çalmıştı. Ve bir gün sonra akşama doğru son bir kez “Allahaısmarladık!” demek için yine gelmişti. Birlikte kahveden çıkıp yakındaki hastaneye kadar yürümüşler, kardeşini ordan bir dolmuşa bindirip uğurlamıştı. Ve ağabeyce söz, son âna saklanan söz, sırası gelir gelmez söylenmişti: “Yolun açık olsun! Dikkat et, kendine bir gelecek sağlamaya bak!” Kardeşi birden eğilmiş, elini öpecek olmuş, elini çekmişti. Kardeşi düş kırıklığına uğramış gibi, “Öpeyim abi!” demiş, yeniden sarılacak olmuştu eline. Ve yine elini, kesin ve güçlü, kaçırmıştı. Kardeşi demişti ki: “Babama mektup yazarsan yarın yola çıkacağımı bildiriver abi; ben yazamadım, şimdi mektup bekliyor o.” “Olur” demişti, “Yazarım.” Ve tekrarlamıştı: “Yazarım.” En son anda, arabanın kapısı kapanırken eklemişti: “Yolun açık olsun!”

Bir kapı zili işitti. Kendi kapısı. Ama bazen aşağıya gelen birinin yanlışlıkla kapısını çaldığı da olmuyor değildi. Başkalarının odada görmemesi gereken

öteberileri ilk fırsatta kaldırıp oraya buraya tıkıştırmaya hazır, bekledi. Aşağı kattaki ev sahibesinin kapıyı açtığını işitince rahatladı. Bir erkek sesi geldi kulağına, ismini duyar gibi oldu. Heyecanla bekledi. Sonra kadın yine tek başına merdivenlerden çıktı. Belki postacıydı gelen. Ama hemen kapıyı açıp kendisi için bir mektup bırakılmış mı, diye merdiven basamaklarına bir göz atmayı uygun bulmadı.

İyi bir kadındı ev sahibi, ince bir kadındı. Bir hafta önce üvey kardeşi geldiğinde kapıyı yine o açtı, üvey kardeşiyle o konuştu. Bir hafta önce aşağılarda birinin kendisini sorduğunu işitti; orta yerde duran kirli çorapları, elma ve portakal kabuklarını, oraya buraya saçılmış kâğıt parçalarını hemen alıp divanın altına sürdü. Sonra kapı çalındığında sanki elden geldiği kadar uzakta bulunabilmek için yatak odasına doğru birkaç adım attı; derken bir zil sesi onun daha fazla uzağa gitmesini önlemek ister gibi, arkadan üzerine çullandı. Bir an duraksayıp döndü; kendisini soranın bu kadar çabuk merdivenleri çıkıp geldiğine adeta şaşırmıştı. Kapıyı açınca genç, orta boylu, siyah ve kalın bıyıklı biriyle karşılaştı. Böyle biriyle bu kadar yakından karşılaşmayı beklemiyormuş gibi hemen geriye çekti kendini. Hiç de yabancıya benzemiyordu. Pek bildik ama ilk anda hatırlanamayan bir isim gibi. Bir yerden ısırıyordu gözü. Kapıdaki genç, ne diyeceğini unutmuşçasına durakladı ilkin, sonra bir isim söyledi. “Burda mı oturuyor?” diye sordu. “Evet, benim” dedi. Bunun üzerine genç, “Oh, abi, affedersin, tanıyamadım!” dedi özür dileyerek. O zaman kendisi de tanıdı üvey kardeşini ve üvey kardeşinin kendisini ilk anda tanıyamamasına adeta sitem ederek, “Tanımazsın ya!” dedi, “Tanımazsın!” Sonra içeri aldı üvey kardeşini, el üstünde tutulan bir konuk gibi kâğıtları ve kitapları bir kenara çekip divanın üzerine açtığı bir yere oturttu. Kendisi de sandalyeyi alıp karşısına geçti. Ve dinledi önce üvey kardeşini. Çalışmak için Almanya ’ya gidiyordu. Evi bulmak için çok dolaşmış, sonunda postaneden öğrenmişti. Üvey kardeş susunca sordu; beylik sorular, vaktinden önce bitmesinden korkularak pek tutumlu elden çıkarılan sorular. “Ne zaman geldin buraya?” “Dün” dedi üvey kardeş. “Babam nasıl?” diye sordu; “İyi, abi” dedi kardeşi. “Hasta falan değil ya?” “Değil, iyi sağlığı... Yaşlandı işte.” “Öyle” dedi. “Sen de çok değişmişsin abi!” dedi kardeşi. “Eh yaşlanıyoruz işte.” Sonra, “Pasaport çıkardın mı?” diye sordu üvey kardeşine. Kardeşi elini cebine soktu, pasaportu alıp kendisine uzattı. “Çıkardım abi, vizeleri de yaptırdım; bir Bulgar vizesiymiş zaten.” Pasaportu alıp yapraklarını bir bir karıştırdı,

son sayfalardan birinde gördü vizeyi, sonra pasaportu geri uzatarak sordu: “Nasıl oralar?” “İyi abi” dedi kardeşi; “Birkaç gün önce biraz soğuk yapmıştı, düzeldi yine.” Konuyu değiştirmek ister gibi, “Almanya ’nın neresine gidiyorsun?” dedi ve o âna kadar boşlukta gelişigüzel bir noktaya dikilmiş gözlerini kaldırıp kardeşinin yüzüne baktı. Sarp ve kaygan bir duvar gibiydi kardeşinin yüzü; gözleri bu duvarda tutunamadan aşağı kaydı. Ve birden, şaşılacak şeydi, ayağının altındaki zemin çekildi, kendini bir boşluğa düşer gibi hissetti. Sanki o âna kadar benliğinde sert ve katı duran bir şey fazla sıcaktan çözülüyor, yumuşuyordu. Bunun önüne geçmek istercesine bir kıpırtı başladı vücudunda. Çok eski bir sandalyeydi, gıcırtısı bir süre aralıksız sürdü. Derken burnu kaşındı, elini burnuna götürdü. Ve sanki ensesine bir sinek konmuş gibi elini ensesinde gezdirdi. Ama her şeye karşın emin olmak isteyerek bir kez daha, bir kez daha başını kaldırıp üvey kardeşinin yüzüne baktı. Evet, oradaydı; orada, bütün hareketlerini hiç sektirmeden, oradaydı, izliyordu; orada, bütün hareketlerini, oradaydı ve izliyordu; bunca yıl, bunca yıl, izini yitirdiğini sanıyordu, oysa izliyordu; orada, tüm başkaldırıları orada, boşuna başkaldırıları, bunca yıl, boşuna, başkaldırıları izliyordu. Yüzünü, yılgın ve yenik, önüne eğdi. Yüzü ve karşıdaydı. Bir yüzü ve gözleri, karşıdaydı. Ve kara kalın bir bıyık, korkutucu ve sert, onu geride tutuyor, kendi yüzüne yaklaştırmıyordu. Oysa aynaların sırrı dökülünce kurtulduğunu sanmıştı. Bütün yansımalardan kurtulduğunu. Oysa gözleri yeni bir ayna gibiydi kardeşinin ve karşıdaydı ve iki göz, kendi gözleri gibi yeşile çalıyor, onu kolluyor, onu ateşten bir çember içinde tutuyordu. Nerden çıkmıştı karşısına? Ve kimin yüzüydü bu? Kendi yüzü? Ya kimin yüzü? Değilse? Oysa sanıyordu, sanıyordu, çoktan beri, ne zaman başlamıştı, sanıyordu, çoktan beri, bir yüzü vardı, yoktu ve alışmıştı, yaşıyordu, bütün yaşamaların yakınında, bütün yaşamaların uzağında ama bu yüzdü, ya kimin yüzüydü? Nerden çıkmıştı karşısına? Ve koşmuyor muydu? En hızlı koşucular gibiydi, koşuyordu, kaçıyordu, koşuyordu ve biraz arayı açar gibi olunca, birden bir sokak içine dalıp izini kaybettirmeye çalışıyordu. Kendisini kovalayan doludizgin önünden kaçıp gidince, saklandığı yerden çıkıyor, bu kez ters yönde tabanları kaldırıyordu. Ama yüz yüze, yüzü yoktu ki, yüz yüze gelmekten bin bir ustalıkla kaçıyordu. Ya kimin yüzüydü bu? Bütün sakınmalara karşın, oysa izini yitirdiğini sanıyordu, yüz yüze gelmişlerdi. Ama daha önce de birkaç kez... Anımsıyordu. Birkaç kez, evet, bir an boyu, demek bir an boyu, karşılaşmışlardı. Bir trenin kompartımanında bir yere gidiyordu ve

karşısında oturan adamın yüzüne bakmıştı ve görmüştü. Gözlerini orda, adamın yüzünde kendisine bakarken görmüş, hemen kalkıp kendini kompartımandan dışarı atmıştı. Bir gün de, bir terzi atölyesinin önünden geçiyordu, gözleri, üzerinde bir giysi prova edilen bir adamın boy aynasındaki hayaline çarpınca irkilmişti birden. Tıpkı kendisine benziyordu adam. Arkadan doğru iğneli bir elin kendisine uzandığını görerek hızla geriye dönmüş, koşa koşa oralardan uzaklaşmıştı. Bir defasında da parmaklarını görmüştü. Tek başına bir gazinoda oturuyor, adamın biri bitişik masada bir gazete okuyordu; ince ve uzun parmakları kımıldadıkça gözleri aralıksız parmaklarına dikilmişti adamın. Ve adam fark edince kızarmıştı, adamın yüzüne bakamamıştı. Ya kimin yüzüydü, ya şimdi, kimin yüzüne bakacaktı?

Bir kez daha, çok eğmişti başını, gözlerini kaldıracak oldu, uyanmamış uykuların ağırlığı, ya bu yüz kimindi, bir “abi” sözcüğüyle kendine gelir gibi oldu. Boz bulanık bir günde hanidir çiseleyen tekdüze bir yağmur gibi, üvey kardeşinden doğru söz damlalarının kulaklarına çarptığını anımsadı. Bir şeyler anlatılmıştı ve şimdi bir soru soruluyordu. Nerden geldiği belli olmayan bir güçle başını biraz doğrultup “Anlamadım?” dedi. Üvey kardeşi tekrarladı: “Yenge yok mu abi?” “Yok” diye cevapladı. Sonra cevabın pek kısa olduğunu düşünerek ekledi: “Yengeyle ayrıldık.” “Yeni mi oldu abi?” diye sordu kardeşi, üzülmüş. “Hayır” dedi; “Çok oldu. Beş yılı geçiyor.” Suçlu, süklüm püklüm, ille de söylenmesinin gerekli olmadığını da sezerek, “Ben yalnızım” dedi ve bir süredir kalkık duran başını yine önüne eğdi, hemen orda divanın üzerindeki bir gazeteyi okur gibi yaptı. Bir ara başını köşedeki çalışma masasına çevirdi. İlk anda göremeyince kalkıp yanına gitti. Ve ordaydı, beş yılı geçiyordu, ordaydı, masanın üzerinde, orda, çalışırken orda, karşıda, duvar boyunca dizilmiş kitaplara dayalıydı; bazen daktilo sesinden kayıp düştükçe kaldırıyor, yeniden kitaplara dayıyordu. Kardeşinin gözlerinden kıskanır gibi üzerini kitaplarla örtüp döndü. Eski yerine oturur oturmaz, daha fazla oturamayacağını, daha fazla susamayacağını anladı ve sordu: “Yolluk hazırladın mı? Bir şeyler aldın mı kendine?” “Kurumdan vereceklermiş abi” dedi kardeşi; “Biraz ben de bir şeyler aldım ama fazla değil, param azdı.” Buna sevinmiş, “Bak ne yapalım” dedi kardeşine; “Biraz ilerde bir kahve var, sokağa çıktın mı sağa döneceksin, beş-on adım ilerde hemen. Sen şimdi oraya git otur, bir çay içersin. Ben de hemen tıraş olur gelirim.” Kardeşi ayağa kalkınca sordu:

“Anladın mı nerede? Sokağa çıkınca beş-on adım sağda, hemen göreceksin. Ben şimdi gelirim.”

Kardeşi kapıdan çıkınca ferahladı biraz. Küçük ispirto ocağında su ısıtıp tıraş oldu. Bir gün önce yıkadığı bir naylon gömleği pek kurumamış olmasına aldırmadan giydi. Sonra ancak binde bir, bir yere giderken naylon örtüsünden çıkardığı yeni giysilerini geçirdi üzerine. Hiç acele etmeden hazırlandı, adeta giysilerle güçlendi, yeni giysilerle üvey kardeşinin karşısına çıkmak üzere yürüdü. Kahveye birkaç adım kala kardeşini gördü; bahçede, havuzun başında oturuyordu. Kendisini görür görmez sigarayı elinden attı kardeşi ve ayağa kalktı. “Çay içtin mi?” diye sordu kardeşine. “Yok abi” dedi kardeşi. “Önce bir şey içelim, sonra gideriz.” Havuzun başında yan yana oturdular. Havuzun duru yüzünü hemen kenardaki akasya ağaçlarının yaprakları örtüyor, suda yüzlerinin yansımasını önlüyordu. Çaylarını içerlerken, baba tarafından aklına gelen akraba isimlerini gelişigüzel sıralayıp nasıl oldukları, ne yaptıklarıyla ilgili bilgiler aldı kardeşinden. Bir ara, çocukluğundaki o toparlak yüzlü, şirin ve esmer kızı, üvey kız kardeşini de anımsayıp sordu: “Nesrin nasıl, iyi mi?” “İyi abi” dedi üvey kardeşi. “Evli, değil mi?” “Evli, kocası belediyede çalışıyor.” “Kocasıyla iyi geçiniyorlar mı?” “İyi geçiniyorlar; Ferit ’le aynı evde oturuyorlar, bir de çocukları var.” Ferit adını işitince anımsadı, bir üvey kardeşi daha vardı ve sordu: “Ferit nasıl?” “İyi abi. Ben konuşmuyorum kendisiyle.” “Neden?” “Sekiz yıldan beri konuşmuyoruz. Bir gün abi, on iki yaşındaydım, daha çocuktum, evlerine gittim, kendisi yoktu, yenge açtı kapıyı, oturdum biraz, sonra kendisi geldi, bana ilkten dedi ki, ne oturuyorsun burda, işin yok mu, dedi, bir daha gelme buraya, dedi. O zamandan beri ne evlerine giderim, ne konuşurum.” “Olur mu?” diye cevapladı; “Kaç yıl geçmiş aradan...” Kardeşi sesini çıkarmadı. Çaylarını içip kalktılar. Kardeşine biraz yolluk almak için bir dolmuşa binip Aksaray ’a geldiler. Sucuk aldılar, pastırma aldılar. Birkaç konserve yiyecek aldılar. “İstemez abi” diyordu kardeşi ikide bir; “Fazla bu kadarı.” Kendisi üsteliyordu: “Al al! Yolda yersin.” Vakit nerdeyse öğle olmuştu. “Şimdi bir lokantaya gidip karnımızı doyuralım.”

Yakın bir lokantaya girdiler. Lokantada üvey kardeşinin yanında garsona kızdı; pilavla yoğurt istemişti, garson yoğurdun bittiğini söyleyince kolundaki saate baktı. Sert bir tonla, “Nasıl olur?” dedi, “Saat daha on bir!”

Garson bunun üzerine nazikçe özür diledi, o gün yoğurt gelmediğini söyledi. Lokantadan çıkınca, “Şimdi benim okulda biraz işim var” dedi kardeşine; “Siz ne zaman gideceksiniz?” “Bilmem ki abi, yarın akşam diyorlar.” “Bak işte, gitmeden tekrar gelmek istersen yarın akşam kahveye uğra, ben ordayım. Eve gelme hiç, ben kahvedeyim. Seni yolcu etmeye geleceğim ama bırakmıyorlar, gümrük muayenesi olduğu için içeri sokmuyorlar.” “Yok abi, hiç gelme!” dedi kardeşi; “Ben öğrenirim, yarın gece gidersek akşam uğrarım kahveye.” “Otel nerde?” “İstasyonun karşısında” dedi kardeşi. “Öyleyse şimdi burdan bir dolmuşa binersin.” Cebinde daha evdeyken hazırladığı bir elli lirayı kardeşinin eline tutuşturdu. Kardeşi almak istemezmiş gibi yaptı, kendisi üsteleyince parayı alıp cebine attı.

Son bir çabayla, gittikçe ağırlaşan bir yükü nihayet üzerinden atmak isteyerek masa başına geçti yeniden. O ilk hızla, ne yazdığının da pek bilincinde olmaksızın parmakları tuşlar üzerinde gezindi. Sonra yazdıklarını okudu, hepsi iki satır bir şeydi ve “Sevgili baba!” diye başlıyordu. “Size birkaç defa yazmak istedim, bir türlü yazamadım. Çok özür dilerim. Bir hafta önce kardeşim geldi, görüştük.” Ama bir şeyler daha yazması gerekiyordu, çok kısaydı yazdıkları ve soğuktu. Ne kadar soğuktu. Soba da yanıyor, buzlar bir türlü çözülmek bilmiyordu. Usulca yürüyüp kapıyı açtı, sessizce sahanlığa çıkarak merdivenlerden aşağı bir göz attı. Üç-beş basamak aşağıda, orta katın sahanlığına yakın bir yerde kendisi için bırakılmış bir mektup duruyordu. Gürültü etmeden, ayak seslerinin duyulmamasına çalışarak merdivenlerden aşağı süzüldü, bir hırsız gibi mektubu alıp yukarı çıktı. Daha puluna bakar bakmaz, mektubun Almanya ’dan, üvey kardeşinden geldiğini anladı. Belli belirsiz gülümseyerek, ben biliyordum zaten, der gibi gülümseyerek açıp okudu: “Abiciğim! Bana gösterdiğiniz yakın ilgi beni size bağlamış oldu. Ben açıksözlüyümdür, sizden bu kadar yakınlık göreceğimi sanmıyordum. Birkaç defa İstanbul ’a gelmiş, size uğramamıştım çünkü babama mektup yazmıyor, bizleri aramıyordunuz. Size uğrayışım biraz da babamın ısrarı üzerine oldu. Ben de size daha önceleri uğramadığıma bin defa pişman oldum. Abi, ayın on birinde işe başladık. Şimdilik küçük parçaları tesviye ettiriyorlar...”

Arkasını okumayarak mektubu kaldırıp masanın üzerine attı; kitaplara çarparak masanın kenarından yere düştü mektup. Odada gezinirken üzerine

basmamak için ayağının ucuyla kenara iteledi. Üşür gibi oldu bir ara; soğuktu. Nerden geliyordu bu soğuk? Her taraf sımsıkı kapalıydı. Hiçbir delik bırakmamıştı bir yerde, havasızlıktan adeta boğulacaktı. Kulağının arkası kaşındı, elini kaşınan yere götürdü. Parmakları tenine değer değmez ürperdi. Soğuktu parmakları.

Bol Uykular

Daha birkaç gün önce odaları ağır ve uyuşuk yaşamların kirinden temizlemiş, açılmayan pencereleri açıp içerisini güzelce havalandırmış, ortalığı derleyip toparlamış, günlerden sonra bir kez daha derlenip toparlanmıştı. Birkaç gün önce, sağa sola atılmış kirli çamaşırları gaz ocağında ısıtılan sularda yumuş, sularda yunmuştu. Birkaç gündür sabah kalkınca üzerine yabanlık giysilerini geçiriyor, akşam olunca soyunuyordu. Ve bir kez daha umutlara güçlenmişti birkaç gün önce. Duvarlara boydan boya resimler asmıştı: Mavi atlar, siyah arılar, sarı yunus balıklarının sırtında gezintiye çıkan mor saçlı kızlar. Boylarından büyük bebeklerle bebekçikler, meme emerken uyuklayan çocuklar. Ve bir oyuncak ayı; masada oturmuş çalışırken karşı rafın üzerinden ona bakıyordu. Bir oyuncak araba; her sabah belirli bir saatte, dar ve uzun koridorun bir ucundan bir ucuna itiliyor, içindeki renkli küçük mika topların çın çın ötüşleri dinleniyordu. Ve kalkılıyordu sabahları; bir iç dürtüsüyle hemen her gün aynı saatte kalkılıyor, bitişikteki mahalle kahvesinde her gün aynı saatte çay içiliyor, sonra eve dönülüyor ve çalışma masasının başına geçiliyordu. Hemen her gün, aynı saatte öğle yemekleri, ikindi çayları, akşam yemekleri ve uzun apartmanlar önünde kısa gezintiler. Kısa aralar, uzun aralar. Gonklar hep vaktinde vuruyor; sağdan soldan, anacaddelerden, yan sokaklardan, yatak odalarından, mutfaklardan gonklar vuruyor ve balkonlardan, karanfil çiçeklerinden bir koşu masa başındaki çalışmalara koşuluyordu. Birkaç günden beri. Ama bugün...

Bir saati aşkın zamandan beri masa başında oturuyordu. Henüz sabahtı. Bir yaşar ölü, kımıldamadan, elleri masanın üzerinde oturuyor; belleğinin kıyı köşelerinde yitik bir şeylere güçsüz ve bir şeylere özlemli, karşısındaki boş duvara bakıyordu. Bir ara iki duvarın birleştiği yerde küçük bir örümcek ağına ilişti gözü. Birkaç gün önce evin içindeki bütün örümcek ağlarını süpürgenin ucuyla teker teker almıştı. Sağa sola kaçışan örümcekler şimdi ağlarını yeniden örüyordu. Başını kaldırınca, tam tepesindeki beton direğin de çatlamış olduğunu fark etti. Ama çatlaklar yalnız direkte değil, başka yerlerde de vardı. Ne kadar çok vardı. Bugüne kadar çevresine alıcı gözüyle bakmamıştı anlaşılan. Çapraz, yanlamasına, uzunlamasına, yatay, dikey,

verevine dört bir yanda duvarların dökülmüş sıvaları altından kendisine sırıtarak bakıyordu çatlaklar. Ama kapılarda da vardı; incecik yollar oluşturarak, düz ya da yamuk, yukardan aşağı iniyor, yer yer birbirleriyle kavuşup iç içe geçiyor, sonra yine ayrılıyordu. İyi ki ev sahipleri görmüyordu durumu. Hemen altındaki katta oturmalarına karşın ev sahiplerine gidip geldiği yoktu ki! Adamla bazen merdivenlerde karşılaşıp sadece merhabalaşıyor, bazen de sokakta ya da kahvede karşılaştıkları oluyordu. İlk taşındığı zaman, bir-iki defa kendilerine oturmaya gitmediği için sitem etmişti adam. Ama sonra onun nasıl biri olduğunu anlamış gibi üstelememişti. Nasıl biriydi? Kimselerle görüşmez, kimselere misafirliğe gitmez, misafir kabul etmezdi. Nasıl biriydi? O kadar korkmalara, ürkmelere karşın nasıl da yaşıyordu... Kapının zili aşağıdan çalacak olsa, neden ansızın parçalanacakmış gibi hızlı hızlı atmaya başlıyordu kalbi? Otomatiğin düğmesine basıp kapıyı açınca, gelenin yukarıya çıkmasını beklemiyor, merdivenden adeta koşarak inip kendisini arayan kimseyle aşağılarda, basamakların birinde yüz yüze geliyordu. Neden kimseler evini görsün, bir evi olduğunu bilsin istemiyordu? Balkon penceresinin önündeydi çalışma masası. Gündüzleri sokağa çıkacak oldu mu, balkona çamaşır asacakların içeriyi görebileceklerinden korkarak sıkı sıkıya kapıyordu perdeleri. Neyi neden saklıyor, neden her bir şeyi herkesin gözü önüne açıkça sermiyordu? Neden böyle dikkafalılık ediyor, bir türlü görmek istemiyordu? Oysa çocuklar büyüyor, her sabah sokakta aralarından gelip geçtikçe bir önceki güne göre biraz daha boy attıklarını seçer gibi oluyordu. Her gün yalan söylemekten bıkmıştı. Kirli çamaşırlar gibi evin dört bir yanını dolduruyordu yalanlar, ortalığa pis kokular saçıyordu.

Ani bir kararla kalkıp odanın içinde gezinmeye koyuldu. Bir ara, kitaplıkta yer kalmadığından orta yere yığılmış kitaplara ayağı takılarak tökezledi. “Allah kahretsin!” diye söylendi yüksek sesle. Sonra tekrarladı: “Allah kahretsin!” Tam yoluna devam etmek isterken, dönüp bir tekme vurdu kitaplara, sağa sola savurdu. Hiç bu kadar hoyratça davranmamıştı onlara daha önce, hep baş tacı etmiş, el üstünde tutmuştu. Kitaplardan biri, paldır küldür odanın karşı köşesine doğru yuvarlandı, sonra açılıp sırtüstü yere serildi. Yanına varıp başucunda dikildi kitabın; tepeden gözdağı veren, bilen, suçlayan bakışlarla bir süre seyretti, sonra yanılmadığını anlamak ister gibi ayağının ucuyla ters çevirip ismine bakacak oldu, başaramayınca vazgeçti. “Allah kahretsin!” dedi bir kez daha. Gözü kapıdaki göz

penceresine ilişip yürüdü; emin olmak ister gibi gözlerini cam deliğe dayayıp dışarıya baktı. Kapı arkalarında, zemin katlarda sevişmeler, öpüşmeler ve kucaklaşmalar uzaklarda kalmıştı ama korkular yakınlardaydı, çok yakınlarda. Oysa anılar ne kadar da az, ne kadar da azdı. Ve şimdi biliyor muydu? Çok azdı. Ve biliyor muydu?

Hızla kapıdan ayrılıp yatak odasına seğirtti. Kapıyı bir itişte açtı, eline geçirse yakasından tutup yerlerde, boylu boyunca yerlerde sürüyecekti, acımadan duvarlara vuracaktı başını. İçinde biriken hınçlar büyüktü; kapı açılır açılmaz ama hıncı büyüktü; gözlerini çarçabuk odanın içinde gezdirdi. Yatağın kenarından sarkan battaniyeyi kaldırıp karyolanın altına baktı. Tavana baktı sonra ve ampulü gördü. Ampulün kısa, kalın ve siyah kordonuna gözü takılınca anlar gibi oldu. Koridorun kapısını hızla çekip açtı birden. Koridor dar ve uzundu. Sağa sola bir göz atıp doğru karşıdaki banyodan içeri daldı. Birden irkildi. Kurutulmak üzere bir askıyla duşun üzerine asılmış naylon gömlek, kapının ansızın açılmasıyla hafifçe kıpırdamış, olduğu yerde dönmeye başlamıştı. Hemen kapıyı gerisingeri kapayıp çalışma odasına döndü. Kitaplığın yanı başında durup sırtını duvara yasladı. Kalın sıva parçaları patır patır yere dökülünce bulunduğu yerden ayrılarak kitaplığın önüne geldi. Kitapları teker teker eline alıyor, adeta eğreti ve çekinerek sırtlarından tutuyor, şöyle bir silkeleyip yere, oracığa gelişigüzel bırakıyordu.

Ama nasıl olurdu? Biliyordu yediği ekmek gibi içlerine koyduğunu ama kitapların içine sakladığını, biliyordu, ordaydı, içlerinde, hani koymamış mıydı, hani nerde, hani ne zaman, kaç gün, kaç yıl, kaç yüzyıl, kitaplar içinde ve çocukken, hani nerde, çiçekler, çocukken, nerde kitaplar içinde, kurutulmak üzere, mutluluklar, kurumuş, kurutulmuş çiçekler. Ve her kitabı eline aldığında içinden düşüvereceğini, ama nerde şimdi, yoksa düşüvereceğini, ama ne zaman, bekliyordu, kitapları, ama neden, şimdi, içlerine koymamış mıydı ha, ama çok oldu, ama dönmez ki, ama kaç yıl, kitaplar, ama şimdi, kitaplar içinde, hani ne zaman, karşısına çıkacaktı, ama, onu şaşırtacaktı. Her kitabı bulunduğu köşeden çekip alıyor, hınçla şöyle bir silkip yere bırakıyordu. Ve yerde yığılıyordu kitaplar. Kitaplık yavaş yavaş boşalıyordu. Boş hayallerdi, hepsi boş. Çocuk mu kandırıyorlardı? Kitap yığını birden gürültüyle yıkılınca doğruldu. Son anıların da yavaş yavaş

silinip gittiğini sezer gibiydi. Kitapları olduğu gibi bırakıp masanın başına geçti. Bir şey mi aramıştı? Bulacağını mı ummuştu?

Ansızın sinemaya gitme isteği uyandı içinde. Henüz sabahtı. Ama sabah matinesi yapan bir sinema bulabilirdi. En iyisi akşama kadar sinemada kalmak, karanlıkta dışarı çıkmaktı. Karanlıkta bakışlar keskinliğinden çok şey yitirir, yüzler o kadar korkutucu olmaz, başkalarıyla göz göze gelmekten pek çekinmez insan. Son birkaç gündür pek yalnız kalmıştı. Akşam sinemadan çıkınca, kentin kalabalık caddelerinden birinde bir süre insanlar arasına karışmayı düşündü. Ama kalabalıkta da pek yürünemiyor, ayaklar birbirine dolaşıyordu. Gereken yürüyüş temposu tutturulamıyordu bir türlü. Ağır ağır, hep birden, birbirine ayak uydurarak ilerleyen insanlar arasından bir süre güçlükle kendisine yol açarak koşuyor ve birden, arkasından koşulup koşulmadığını anlamak ister gibi bir vitrinin önünde duruveriyordu. Sonra koşu yeniden başlıyor ama daha yolun sonuna gelmeden, sanki izini kaybettirmek isteyerek ara sokaklardan birine sapıyordu.

Derken sinemaya gitmekten vazgeçti. Ama evde kalmak da istemiyordu. Evde kalmak istemiyor, evi istemiyordu. Sisli bir hava vardı dışarda. Ve sis gittikçe artıyor, koyulaşıyordu. Gözlerini uzakta belli belirsiz seçilen denize dikti. Bir vapur düdüğü işitince irkildi. Dalmıştı. Hemen ardından bir ikinci, sonra bir üçüncü düdük sesi. Sisler arasında yol almak kolay değildi ama yine de yola düşmek gerekiyordu. Evden uzaklaşmak, eve dönmek gerekiyordu. Bugüne kadar birçok kez yapmıştı, biliyordu; ama bu kez başka türlü olacaktı. Kimselere haber vermeyecek, seyahate çıktığından kimselerin haberi olmayacaktı. Zaten haber vermesi gereken yakınları yoktu pek. Annesi, babası ve kardeşleri uzakta, kendisi çok uzaklardaydı. Öteden beri aynı semtte kaldığı, öteden beri aynı semt kahvesine çıktığı için kendisini tanıyan üç-beş kahve arkadaşı vardı. Şimdiye kadar yaz aylarında yaptığı kısa süreli yolculuklarda hep daha önceden haber vermişti onlara. Ama bu kez kimseye, kimselere bir şey çıtlatmadan yollara düşmek istiyordu. Aşağısında oturan ev sahiplerine bile bir şey söylemeyecekti. Hepsine kızgın, kırgın ve küskün, ama niçin, hepsine, ama seviyorlardı, dargın, ama kendisini el üstünde tutuyorlardı, kimseye “Allahaısmarladık” demeden evi terk edecekti. Bir bavul alabilirdi yanına. Karyola altına sürülmüş birkaç bavuldan birini seçmek için ayağa kalktı.

Masanın yanından geçerken kenarda duran bir kitaba çarptı kolu, yere düşen kitaptan iki küçük fotoğraf fırladı ve adeta bakışlarına hedef olmamak için hemen ayaklarının önünde yüzükoyun kere kapandı. Birinin arkası yazılıydı. Nazlı bir bebeği elinden tutar gibi, fotoğrafları parmak uçlarıyla incitmeden kaldırdı. Küçücük fotoğrafın üzerindeki yazıyı bir kez daha, bin birinci kez okudu. Fotoğrafın bir başka büyük fotoğraftan kesildiği belliydi; yazılar da orta yerden kesilmişti. Üstte bir “ünceye” okunuyor, onun altında “hatıra” yazıyordu. Acaba bütünü “ölünceye”ydi de, kelimenin ilk parçası “öl”, öbür kısımda mı kalmıştı? Bir söz mü, tutulamamış bir vaat miydi? Yoksa hâlâ sürüp giden, ölünceye kadar sürüp gidecek olan bir başka şey mi vardı? Neydi, ne olabilirdi? Fotoğrafın yüzünü çevirdi: Beyaz yakalı, siyah önlüklü bir kız, bir ilkokul öğrencisi. Saçları kısa kesilmişti ve çenesindeki gamze, fotoğrafın eskiliğine ve bir köşebaşı fotoğrafçısında çekilmişliğine karşın, açıkça belli oluyordu. Alın genişti, yuvarlak bir yüz, ince bir ağız, gözler uzakta bir noktaya bakıyordu. Biraz romantik ama çok yakından uçan bir yırtıcı kuşun kanatlarının esintisini yüzünde şimdiden hissetmiş gibi, biraz hüzünlü bakışlar. Derken yerden öbür fotoğrafı kaldırıp bunun yanına koydu. Adeta birbirini bütünlüyordu fotoğraflar. Küçük ilkokul öğrencisi ikinci fotoğrafta şapkalı, mantolu ve eşarplı olgun bir kadın olmuştu. Ama bakışlarındaki hüzün, aradan geçen bunca yıl içinde bütün yüzüne dağılmış, çileler, acılar, mutsuzluklardan bir gerçek, gözlerdeki o romantik çizgilerin yerine geçmişti. Fotoğrafları karşıda bir kitaba dayadı. Aradaki uzaklık ne kadardı? Aşılamaz mıydı? Ve yollara düşseydi ve dağlardan ve çöllerden geçseydi? Hayır, mutlaka bu geziye çıkacak, nereye gittiğinden kimsenin haberi olmayacaktı. Geride bir iz bırakmamak ister gibi, masanın üzerindeki ıvır zıvır kâğıtları toparladı, didik didik edip çöp tenekesine attı.

En iyisi gece. Herkes uyuduktan sonra, sabaha karşı, kimselere görünmeden. Bir gölge, bir hırsız gibi, sinsi, ustaca, çıt çıkarmadan, elinde bavulla merdivenlerden aşağı süzülecekti. Bavulun kapıya ya da merdiven korkuluğuna toslamamasına özellikle dikkat etmesi gerekiyordu. Hem toslasa ne olacaktı? Kendi başına buyruk biri değil miydi? Ama elinde bavulla kimsenin kendisini görmesini istemiyordu. Bavulla görülürse, sanki gözlerine projektör tutulmuş gibi olduğu yere mıhlanıp kalacak, onu evinden kaçmış çocuklar gibi tutup gerisingeri dört duvar arasına tıkacaklardı. Üstelik nereye gideceğini bilmiyordu. Sorulara cevap verecek,

kendini haklı çıkaracak durumda değildi. Dar sokağı geçip anayola gelince, ilk geçen dolmuşa ya da taksiye atacaktı kendini; az ilerdeki kahveden görmelerini istemiyordu.

Kapıyı açıp balkona çıktı. Sis iyice yoğunlaşmıştı, parça parça uçuşuyordu havada. Deniz görünmez olmuştu. Gemilerin düdük sesleri daha sık ama daha uzaktan ve boğuk geliyordu. Evden caddeye çıkıp yürürken bir ara sokak vardı; oraya sapar sapmaz karşısına çıkıyorlardı hep. Birden, uzun ve kocaman, önüne dikiliveriyor, onu şaşırtıyorlardı. Yakından çok büyüktüler; bir masal ülkesinden gelmişe benziyor, hemen yakınına kadar sokulup onu bir süre tedirgin ediyorlardı. Uzaktan ama, güzeldiler, ışıklarını yakıyorlardı, çok uzaktan görebiliyordu onları.

Yapış yapıştı ve üşütüyordu sis. İçeri girip kapıyı kapadı. En iyisi gemiyle yola çıkmaktı. Denememişti hiç. Evden çıkar çıkmaz doğru rıhtıma gidecek, gemilerden rastgele biri için bir bilet alacaktı. Gittiği yerden bir kart atabilir, ev sahiplerine durumu haber verebilirdi. Ama ne gereği vardı? Herkesin yükü herkese yetiyordu. Yo, kimseye bir tek satır yazmayacaktı; geri dönene kadar tek bir satır. Hem ne diye? Güvenemiyordu ki. Bir gün yolda giderken ayağı bir taşa takılıp tökezlese, sevinirlerdi mutlaka. Sabahları çay içmek için kahveye gittiği zaman soruyorlardı: Ne haber? İyi olduğunu söyleyince susuyor, başka bir şey demiyorlardı. Gerçekten de henüz pek fena sayılmazdı. Ve şaşıyordu buna. Yolda giderken neden ansızın kaldırıma serilip kalmadığına, neden konuşurken birden durup karşısındakinin yüzüne alık alık bakmadığına, neden bu kadar zamandır, tanımadığı bir kimsenin kendisini falan filan yerde, falan filan saatte beklediğini bildiren acele bir mektubun eline tutuşturulmadığına ve bunun gibi daha pek çok şeye şaşıyordu.

Habersiz yola çıkışı üzerine evdekilerin, yıllar yılı, bravo doğrusu, aynı semtte yaşamanın kazandırdığı uzak–yakın dostların nasıl davranacaklarını tasarlamaya çalıştı. Sabahları uyanınca ilk iş kolundaki saate bakıyor, hemen hep de aynı saatte, yedi buçuğa doğru uyanıyor, gözleri kapalı bir süre yatakta kalıyor, yedi kırk beş haberlerini dinliyor, sonra kalkıp semt kahvesinde çayını içmek üzere yola koyuluyordu. Usulcacık merdivenleri iniyor, ev sahiplerinin kapısının önünden geçerken, çay bardaklarının içinde dönen kaşıkların çın çın sesini işitiyor, sanki kapı birden açılacak da

kendisini kahvaltıya buyur edeceklermiş gibi adımlarını hızlandırıyordu. Bazen de daha ayakkabılarını giyerken, sokak kapısından yukarıya doğru seslenildiğini işitiyordu: “Ayşe!” Ve kısa bir aradan sonra hep aynı cevap duyuluyordu: “Geliyorum.” Ayakkabılarını çarçabuk ayağına geçiriyor, kapının önünde arkadaşlarını bekleyen siyah önlüklü, beyaz yakalıklı iki lise öğrencisi kızın önünden belli belirsiz bir günaydınla geçiyordu.

Sabahları böyle, evet, hep böyle oluyordu. Sonra kahveden eve dönüyor, daktilonun başına geçiyordu. Sonra yine biraz çıkıyor, gene dönüyor, daktilo sesi kimi zaman, özellikle son günlerde, bütün gün akşam geç vakitlere kadar evin elverişsiz akustiğinde boğuk ve sürekli, yankılanıyordu. Acaba yarın sabah evden çıkmaması, ayak seslerinin işitilmemesi, ayrıca alışılmış daktilo gürültüsünün duyulmaması dikkati çekecek miydi? Akşam eve geldiğinden haberleri olmuş da, sabaha karşı sessiz sedasız evden çıkışını işitmemişlerse, hasta olduğunu falan düşünecekler miydi? Birden postacı geldi aklına. Hemen her gün belli saatte, iki ile üç arasında eve uğruyor, bir dergi, yayınevinin birinden bir kart, bir kitap bırakıyordu. Bazen de artık hasretine dayanamadığını, hasta olmasa hemen kendisini görmek üzere yollara düşeceğini bildiren annesinden bir mektup alıyordu. Ya da uzaklardan biri, sitemli ve acı, soruyordu: “Geleceğimiz ne olacak? Hiç düşünmüyor musun?” Ve soruyu bir ara istasyon gibi, bir yerine dokunmadan, ötelere, ilerlere iletiyordu. Soru on iki yaşındaki bir ilkokul öğrencisinin biraz romantik bakışlarında eritiliyor, biraz değişik ama daha diri ve güçlü, gerisingeri yankılanıyordu: “Sonumuz ne olacak? Hiç düşündün mü?” Bir ara istasyon gibi, sürekli ve yılmadan, soruları sorulara ulaştırıyor, arada cevapları gürültüye getirmeye bakıyordu. Ama sorular zamanla büyüyor, bütün ağırlığıyla üzerine yüklenip onu altında ezmeye çalışıyordu.

Kendisine mektup varsa postacı zili çalacak ama her zamanki gibi, ev sahipleri ilk zilde kapının açılmadığını görünce gelen postayı alacak, merdivenin bir basamağına bırakacaktı. Belki akşama kadar postanın olduğu yerde kaldığını fark etmeyeceklerdi. Ama derken akşam olacaktı. Gelip giden bir misafir ya da ev halkından birine kapı açılınca, hâlâ mektuplara el sürülmediğini görecekler, belki ilk anda beklenmedik bir şeyle karşılaşmışlar gibi, biraz irkilecek, kötü bir şeylerin aceleci sezgisi ilk gölgelerini kuşkulu zihinlerine serpecekti. Bakarsın hemen bir şey

söylemezdi kimse ama derken, biri daha fazla dayanamayacaktı: “Enver Bey bugün hiç görünmedi, mektuplar hâlâ duruyor merdivende.” Bunu adam söylemiş olabilirdi. Ufak tefek, gözlüklü biriydi, gece geç vakitlere kadar keman çalardı, kimseyi rahatsız etmemek için sürdille çalardı. Bunun üzerine karısı şöyle cevap verecekti belki: “Sabahleyin de evden çıkarken işitmedik.” Derken kız karışacaktı konuşmaya: “Bugün daktilo sesi de duymadık hiç.” Yuvarlak yüzlü, beyaz tenli, güzel bir kızdı; sık sık kırpıştırılan gözleri vardı. Çamaşır sermek için ara sıra balkona çıktığında, pencereden üç-beş kelime konuşuyorlardı: “Nasılsınız?” “Teşekkür ederim. Siz nasılsınız?” “Teşekkür ederim, çalışıyoruz işte.” Hikâyelere ve romanlara meraklı bir kızdı ve soruyordu: “Ne yazıyorsunuz? Roman mı?” “Yoo, çeviri yapıyorum.” “Hep daktilo yazmaktan yorulmuyor musunuz?” “Eh, alıştık artık.” Bazen kıza yeni çevirdiği kitaplardan veriyordu. Kız hemen bir kalem getiriyor, kitabı imzalamasını istiyordu. Bütün ailenin ona karşı bir yakınlığı vardı. Çocuklar biraz fazla gürültü yapacak oldu mu, anneleri çıkışıyordu: “Yavaş ol, Murat! Oğlum yavaş ol biraz, yukarda oturan var!”

Evet, onun o gün evde gözükmeyişi mutlaka fark edilecekti. Onunla hiç ilgilenmez görünüyor ama onu gizlice yakından izliyorlardı. Her eve gelip gidişinden haberleri oluyordu. Hatta konuşma sırasında, bir gün önce akşam eve falan filan saatte döndüğünü de söz konusu edebilirlerdi. Bir gün önce akşam eve gelmiş ama sabahleyin evden çıktığını işitmemişlerdi. İşte burası biraz düşündürücüydü. Ve geç vakit, kulakları kapı sesinde, merdivenden çıkan ayak seslerinde, yatağa girecekler, ertesi sabah içlerindeki kötü sezgiler daha bir güçlenmiş olarak yataktan kalkacaklardı. Üst kattan ses seda işitilmeden çaylar içilecek, çocuklar okulun yolunu tutacak ve adam işine gidecekti. Tam kahvenin önünden geçerken –adam o gün birkaç dakika önce çıkacaktı evden– içeri girip doğru ocakçının yanına varacak ve “Allahaşkına, bizim Enver Bey ’den haberiniz var mı?” diye soracak. Bir sır emanet eder gibi, “İki gündür eve geldiği yok. Bir yere gideceğini de söylemedi bize. N ’oldu acaba? Evdekiler merak ediyor” diyecekti. Ocakçı hemen anımsayacaktı bir gün önce Enver Bey ’in sahiden kahveye hiç uğramadığını, oysa her gün, az çok belirli saatlerde birkaç defa gelip gittiğini söyleyecekti. Derken konuşmaya, o sırada kahvede bulunan ve kendisini tanıyanlar karışacak ve anlaşılacaktı ki, hiç kimse nereye gittiğini, iki gündür nerde olduğunu bilmemektedir, hiç kimseye bir şey

çıtlatmamıştır çünkü. Ve birden ev sahibi ortadaki havayı elverişli görüp o âna kadar içinde sakladığı kuşkuyu açığa vuracaktı: “İki gün önce gece eve geldiğini işittik ama sabahleyin çıktığını duymadık.” Derken işine geç kalmamak için, ağır bir sırrı üzerinden atmış olmanın, ağır bir yükü birlikte taşıyacak başka yardımcılar bulmanın hafifliğiyle kahveden ayrılacaktı. Ama kahvede bıraktığı kıvılcım gittikçe büyüyecek, konuşmalar irili ufaklı gruplar içinde sürdürülecek, gözler projektörler gibi şimdiye kadar gözden kaçmış birtakım ayrıntıları ele geçirmeye çalışacak, kahveye yeni gelenler oldukça sorulacaktı:

“Enver Bey ’i gördün mü?”

“Görmedim, ne var?”

“İki günden beri yok ortada. Hadi saklama, söylemiştir sana nereye gittiğini.”

“Yok vallahi, bana söylemedi bir şey. Ömer ’in haberi yok mu? Belki ona söylemiştir.”

Ömer ’i bekleyeceklerdi. Ama Ömer ’in de haberi yoktu. Ve haberi olabileceği sanılan başka birçok kimsenin de bir şey bilmediği anlaşılacaktı. Demek, en yakın arkadaşlarına bile bir şey söylememişti. Yakın arkadaşları. Kahve arkadaşları. Bir gün biriyle bir gezmeye gitmişti. Bir pazar günüydü, anımsıyordu. Ve pek üzgündü. Karısından henüz ayrılmıştı, bir-iki gün ya geçmiş, ya geçmemişti. Pek üzgündü. Dünyalar gözünde yoktu, dokunsalar ağlayacaktı. Ve üzüntüsünü içinde tutamamış, açığa vurmuştu. Karısını çok sevdiğini, onun da kendisini sevdiğini ama gene de ayrıldıklarını söylemişti. Bir sır ortağı gibi arkadaşına ruhunun gizli bir köşesini açmıştı. Beş yıl önceydi. Şimdi sevmiyor muydu? Ne tuhaf soru! Ne saçma, ne gereksiz, ne Allah ’ın belası sorular! Hep sorular. Bir gün sorulardan şöyle başını dinlediği olmayacak mıydı? Bir de gazeteci arkadaşı vardı kahvede. Ve arkadaşı bilirdi anılarla yaşandığını ve ellerin, kolların bağlı olduğunu ve gözlerde bağlı mendiller olmadan yaşamanın güçsüzlüğünü. Ve gelincik çiçeklerini sevdiğini bilirdi. Ve bekâr odalarında ara sıra insanın kafasından bir esinti halinde gelip geçen düşüncelerin insanı nice halsiz düşürdüğünü bilirdi. Ve akşamüzeri –akşamüzeri kahveye çıkardı– soracaklardı gazeteci arkadaşa:

“Yahu Feyzi, Enver Bey ’i gördün mü?”

“Hayır!”

“Bırak şakayı şimdi!”

“Sahi görmedim. Bir şey mi var?”

“Enver kayıp iki günden beri. İki gecedir eve gelmemiş. Kahveye de gelmedi.”

Tam bu sırada ev sahibi akşamüzeri iş dönüşü şöyle bir kahveye uğrayacak ve konuşmalar akşam serinliğinde, havuz başında, mutlaka havuz başında daha bir canlı, sürdürülecekti. Biri diyecekti ki, o sık sık dışarlara gider, sesinde adeta parayı nerden buluyor, diye sorar gibi, biraz suçlayıcı bir ton. Ama ev sahibi görüşünde diretecek, gitse söylerdi bize, diye yanıtlayacaktı. Gazeteci arkadaş –hani meraklıdır biraz– dışarı gidip gitmediğini anlamanın kolay olduğunu, bunu kendisinin hemen yarın öğrenebileceğini söyleyecekti. İki günden beri kayıp arkadaşına böylelikle büyük bir hizmette bulunacağına inanmıştır çünkü. “Önce gara gidip sorar, ordan bir şey çıkmazsa havaalanına giderim.” Hani yapar mı yapar, çok meraklıdır. Bu kadar merak! Elinde bir kitap görse sorar: “O ne?” Önünde bir yazı olsa sorar: “O ne?” Sokakta görse sorar: “Nereye ağabey?” Oysa nereye giderse gider. Kime ne? Kendi başına buyruk değil mi? İstediği anda kimseye haber vermeden kısa ya da uzun bir geziye çıkamaz mı? İki gün ortalıkta görünmedi diye hemen gidip polise sormak mı gerekir?

İyice içerlemişti. Hırçın, hoyrat adımlarla odanın içinde dolaşmaya başladı. Ama yalnızca gazeteci arkadaşı değil, bütün tanıdıkları az çok meraklı kimselerdi. Onu içinde saklı sırlardan soyup suyu alınmış bir meyve gibi bırakmak isterlerdi. Karısı da –beş yıldır bekârdı şimdi– kafasındaki bütün düşünceleri, içindeki bütün duyguları ona açsın istemişti hep. Bir gün bir gazinoda oturmuşlardı. Gazino değil de bir pastaneydi. Henüz sabahtı. Günlerden beri bin bir güçlükle kavruk topraklarda, yakıcı samyellerinde yetiştirdiği bir buket çiçeği karısına uzatmış, ona sır konusunda düşündüklerini açıklamıştı: “Kadınla erkek birbirleri için her an yeniden ele geçirilmeleri gereken bir kale olmalı. Her birinin kendine göre sırları bulunmalı ve sırlar bir kalenin burçları gibi birer birer düştükçe, bir başka

köşede onların yerini alacak yeni sırlar filizlenmeli." Ve şimdi anlaşılıyordu ki, kalenin savunulmasında fazla ileri gidilmiş, günden güne artan sırların ağırlığı altında kalan kale, yıkılma tehlikesiyle burun buruna gelmişti.

Ama havuz başındaki konuşmada henüz içlerde saklı kuşkular açığa vurulmamıştır. Ancak ordakilerden biri gaz sobasından söz açar açmaz, çorap söküğü gibi gelir arkası. Doğru, evde bir gaz sobası vardır. Her sabah teneke elinde dört kilo gaz alıp döner bakkaldan. Günlük kontenjan dört kilodur. Büyük bir tenekeyle daha fazla gaz alıp evde saklamaktan çekinir. Yangın tehlikesinden korkar. Ama gaz sobasıyla nasıl zehirlenilir? Kuşkulanılacak bir şey midir bu? Geceleyin sobayı söndürdükten sonra yatar. Sonra soba, çalışma odasındadır. Ev sahibi de bilir bunu. Ama derken daha da acayip kuşkular sürülür öne. Biri ansızın hastalanıp yataktan çıkamadığından, ne bileyim, Allah saklasın, insanın bir kalp krizi geçirebileceğinden, her an yüksek tansiyona bağlı bir beyin kanamasına uğranabileceğinden, bekâr kimse de olunca kimin neden haberi olacağından söz açar. Hani insanın tepesinin atması işten değildir. Bu kuşkuyu açığa vurabilecek kimseyi kahvedekiler arasında arayıp bulur. Bunu Rasih Bey yapabilir, çünkü bütün günü hokey masası başında oyun oynamakla geçirdiği için Rasih Bey 'e kızar ve kızgınlığını da açıkça belli eder. Bazen seslenir Rasih Bey kahvenin içinde: "Hokeye bir kişi, yok mu, hokeye bir kişi?" Ve şimdi Rasih Bey söz konusu kuşkuyu açığa vurmakla, kendisinden öç alır gibidir. Ama derken kuşkuların en ağırı, suçlamaların en büyüğü, kaba ve hoyrat, savrulur ortaya: "Daha başka şeyler de olabilir." Bunu gazeteci arkadaşı söyler, mutlaka o söyler, çünkü yalnızlıkların gün geçtikçe ağırlaştığı ve omuzlarda taşınamaz olduğu bir fırsatla çıtlatılmıştır kendisine. Geleceğin pembe gözlüklerle görülmediği söylenmiştir. "Daha başka şeyler de olabilir" der, o kadar; ama yine de anlamıştır herkes.

Başka şeyler? Neler olabilirdi bu başka şeyler? Bunun cevabını arar gibi kitaplığın üzerinden eski, tozlanmış bir dosyayı alıp karıştırmaya başladı. Kurşunkalemle yazılmış ve yer yer silinmiş bir yazıyı güçlükle okudu. On yılı aşkın bir zamandan beri aynı kahveye çıkıyordu ve yazı, bu kahvedeki ilk yıllara ilişkin yaşantılarıyla ilgiliydi. Şöyle diyordu bir yerde:

"...Ama birçok zamanlar yapmam gerekip de yapamadığım bir şeyin üzüntüsü kurşun gibi üzerime çöküyordu. Böyle anlarda farkında olmadan

bir şeyden kaçmış olduğumu anlıyordum. Yapılmasını ha bire sonraki günlere bıraktığım bir şey, korkulu bir kâbus gibi ansızın karşıma dikiliveriyordu. Benim insanlığa hizmetim ne olacaktı? İnandığım insanlık ülküsünü nasıl destekleyecektim? Günler geçiyor, yaşım ilerliyordu. Vaktiyle yapılması ufak bir davranışıma bakıyorken, birçok şeyleri yapmamış olduğumu bütün burukluğuyla hissediyordum. İçimdeki insanlık sevgisi falan gibi şeylerin kendimi bir aldatıştan başka bir şey olmadığı kuşkusu, beklenmedik anlarda varlığımın bir köşesinde başkaldırıyordu. Gerçekte ben insanları seven biri miydim? İnsanları sevdiğimi, insanlık ülküsünün gerçekleştirilmesinde üzerime bir rol düştüğünü sanmakla, içimdeki kötü niyetli bir sesten kaçmaya çalışmıyor muydum? Ben yaşamaktan zevk alan biri değildim. Yaşamayı bir yük gibi duyumsuyordum ve kimi vakit bu yükün taşıyamayacağım kadar ağırlaştığı oluyordu. Böyle zamanlarda işte, ölümü düşünüyordum. Ölüm düşüncesiyle birlikte hareketli, sıcak bir kaynaşma başlıyordu içimde. Kendi kendime ölümden korkmadığımı söylüyordum. Şüphesiz ölüm benim için yaşamaktan daha hayırlıydı. Beni hayatın bin bir acısından ve tasalarından kurtaracaktı. Ama öbür yanda büyük ve yüce insanlık vardı. Kendime bir yararım yoktu. Ama ilerisi için birtakım planlar tasarlıyordum. İşte böyle düşünüyor, böyle düşününce de ölmekten vazgeçiyor, bunu daha sonraki bir tarihe erteliyordum. İlerde istediğim anda her türlü acıdan ve tasadan kurtulacağım düşüncesi, hayata katlanma gücümü artırıyordu. Ama ben yaşadığı hayatın bir anlamı olmasını isteyen biriydim. Benim yaşadığım hayat anlamsızdı da bunu kendi gözlerimden saklamak için mi insanlık sevgisi, insanlığa hizmet gibi masallar uyduruyordum acaba? Bu kuşku içimde başkaldırıp varlığımın temellerini kemirmeye başladığı anlarda, insanlık sözcüğünden ne anladığımı kendi kendime soruyordum. Benim sevdiğimi, el üstünde tuttuğumu sandığım insanlık hangi insanlıktı acaba? Her gün aralarında yaşadığım, havalarını soluduğum kahvenin insanları bunun içinde değil miydi? Oysa ben bu insanları sürekli yadırgıyordum. Gerçi bu duygumu elden geldiği kadar açığa vurmamaya çalışıyor, onlara yakın görünüyordum. Ama içim rahat değidi. Her gün birlikte olduğum bu insanları yadırgadığıma göre, nasıl olur da bir insanlık ülküsünden, böyle bir ülkünün gerçekleştirilmesinden söz açabilirdim? Ama hayır, böyle düşünmekte de bütün bütün haklı değildim. Bazen, ayrıcasız bütün insanları kapsayan bir sevginin içimi ısıttığı, tatlı bir haz halinde benliğimi kucakladığı anların varlığını yadsıyamazdım. Sözgelişi geçen gün...

Elindeki sararmış kâğıtları yeniden dosyanın içine koydu. Evet, bir şey olabilirdi, daha yıllar öncesinden olabilirdi, ama olmamıştı, hep ertelenmişti, başka şeyler olmuştu, ama bir şey olmamıştı. İnsanlık sevgisi. Gülümsedi. Sabah erkenden ev sahibiyle gazeteci arkadaş merdiveni çıkıp kapısının önüne gelecekler, ev sahibindeki yedek anahtarla kapıyı açıp içeri gireceklerdi. Çünkü havuz başındaki konuşmanın sonunda böyle kararlaştırmışlardı. Kendini tutamadı, yüksek sesle, “Hay Allah!” sözcükleri çıktı ağzından ve çalışma odasından yatak odasına geçti. Doğru karşı duvara yürüyüp duvarı yumruklamaya başladı. Ama daha ilk yumrukta bıraktı, çünkü irili ufaklı sıva parçaları dökülmeye başlamıştı aşağı. Başını çevirdi ve yatağı gördü. Odaya aslında yatak için gelmiş gibi bir duygu uyandı içinde. Yatak biraz önce bıraktığı gibi duruyordu. İçindeki bir dürtüye karşı duramayarak, yorganı ve battaniyeyi usulca kaldırıp olduğu gibi yatağa girdi. Başını yorganın altına soktu. Ama uzun zamandan beri yıkanmadığı için fena halde kokuyordu yatak. Sonra oda da sabahleyin havalandırılmamıştı, pencere önündeki perdeler öylece çekilmiş duruyordu. Daha fazla dayanamayarak başını yorganın altından çıkardı. Uykusu yoktu, yataktan kalkalı daha ne kadar olmuştu ki! Üzerinde giysiyle yatağa girişindeki nedeni de anlamadı. Yeniden doğrulup karyoladan aşağı atladı. Yorganı ve battaniyeyi önceki gibi gelişigüzel döşeğin üzerine yaydı. Bir-iki yer biraz tümsek kaldı. Yorganın ucuyla yastığı iyice örttü. Kuşkusuz, geldiklerinde yatak odasının kapısı kilitli olacaktı ve bu kapının yedek bir anahtarı da yoktu ev sahiplerinde.

Bir zil sesi işitip acele odadan çıktı. Ev sahiplerinin ziline benziyordu ama gene de usulca kapıyı açıp dinledi. Ayak sesleri gerçekten orta katta son bulunca kapıyı kapayarak tekrar yatak odasına yürüdü. Bu kez içeri girmeyerek kapının önünde durdu. Gözünü anahtar deliğine yapıştırıp içeri baktı. Yatağın bir parçası açık seçik görülebiliyordu. Sanki altında biri yatar gibi hayli kabarık duruyordu yorgan. Gelenlerin kapıyı kilitli bularak anahtar deliğinden bakacaklarını ve gerçekten yatakta biri yatıyormuş sanısına kapılabileceklerini düşündü. Kapının üst yanı buzlu camdı. Maymuncukla kapıyı açma çabaları boşa gidince, bir sandalye üzerine çıkılabilir, bir köşesinden cam kırılabilirdi. Bu olasılığı düşünür düşünmez, hemen yazı masasının başındaki sandalyeyi alıp geldi. Üzerine çıkıp kapının buzlu camını, direncini ölçer gibi, işaretparmağıyla tıklattı. Sonra biraz daha, biraz daha hızlı. Derken camın sol köşesinden pek de ufak

sayılmayacak bir parça kopup şangırtıyla yatak odasından içeri savruldu. Sandalyeden çarçabuk atladı aşağı. Korkmuştu; kulak verip aşağıları dinledi. Buzlu camın sol üst köşesinde yumruk iriliğinde bir delik açılmıştı. Yol yol çatlaklar cam üzerinden aşağılara iniyordu. Korkusu biraz geçince, çekinerek, ilk fırsatta hemen aşağı atlamaya hazır, yeniden sandalyenin üzerine çıktı. Gözünü yumruk iriliğindeki deliğe yaklaştırıp odanın içinde göz gezdirdi. Az ilerde yatak boydan boya görülüyor, anahtar deliğinden ilk bakışta insanın içinde uyanan sanı doğrulanıyordu: Yatakta, kabarık yorgan altında biri yatar gibiydi. Yüzünü iyice cama yapıştırıp büyük bir dikkatle içerisini gözden geçirdi. Yatağın hemen yanı başına çekilmiş komodinin üzeri kitaplarla ve kâğıtlarla doluydu. Birkaç kâğıtla mektup yere düşmüştü ve sağda yuvarlandığı yerden kaldırılmamış bir kitap görülüyordu. Karyola altından, üzerine gelişigüzel kirli çamaşırlar atılmış bir bavulun ucu kendinden tarafa doğru çıkmıştı. Odadaki loşluğa karşın, pencere çerçevesinin arasından sızan yağmur sularının beyaz badanalı duvar üzerindeki siyah yolları açık seçik fark edilmekteydi. Odanın sol dip köşesine örümcekler son bir-iki gün içinde yeniden ağlarını örmüştü. Ve yine tam odanın ortasında elektrik kordonu iniyordu tavandan ama şimdi daha bir kalın, bir ampulden çok daha ağır yükleri çekebilecek kadar kalın görünüyordu. Gözü yeniden yatağa ilişti. Yatak boştu, biliyordu, ama yine de kabarık yorganın altında biri yatıyormuş gibi bir duyguya kapılmamak elde değildi. Hatta bir an dikkatle, gözlerini hiç ayırmadan bakınca, birden bir kımıltı, düzenli aralarla inip kalkan bir kıpırtı sezer gibi oldu. Heyecanlandı, sandalyeden inip kendini sokağa atmayı düşündü ama en ufak bir harekette bulunamadı, gözleri yatağa çivilenmiş kaldı öylece. Soluğunu tuttu, deminki kımıltının kaybolduğunu gördü birden. Nefes alınca kımıltı kendini gösteriyor, soluğunu tutunca sona eriyordu. Anladı. Arkada sıra bekleyenlere yer açmak ister gibi, sandalyeden indi aşağı.

Elbet ev sahibiyle gazeteci arkadaşın peşinden ev sahibinin karısıyla kızı da gelmiş olacaktı. Adamla gazeteci arkadaşı anahtar deliğinden içerisini görmeye çalışırken, kız camdaki deliği fark edip sandalyenin üzerine çıkacak, kabarık duran yorganı görür görmez bir çığlık atacaktı. Sonra hep birden anahtar deliğini bırakıp camdaki deliğin başına üşüşecek ama kızın çığlığı atmakta acele davrandığı anlaşılacaktı. Bunun üzerine evin arkalarını dolaşacaklardı mutlaka. Çalışma odasından bir kapı koridora açılıyordu. Yatak odasının kapısı önünde oyalanırlarken ansızın biri –bu yine gazeteci

arkadaştan başkası olamazdı– ilkin tuvaletin kapısını açıp bakacak, daha sonra da banyoya yönelecekti. Banyonun kapısını aralar aralamaz birden irkilecek ve kapının tokmağını elinden bırakmadan öbürlerine doğru seslenecekti: “Burda!” Ve bir anda koşuşacaklar, annesi kızı elinden tutup geriye çekecekti.

Masanın başına geçip oturdu, yüzünü önündeki daktilonun tuşlarına dayadı. Banyo soğuktu. Bir üşüme, hatta hafif bir titreme sardı vücudunu. Göz ucuyla sobaya baktı, gaz sobası sönmüştü. Banyo soğuktu ve yatak sıcaktı ve gazeteci arkadaşa içerliyordu. Üşümesi giderek arttı. Üstünü örtmelerini, üşümemesi için birinin gelip üstünü örtmesini bekler gibiydi. Uyumak geldi aklına. Ama güpegündüz uyuyamayacağını da biliyordu. Zaten son günlerde uyumakta zorlanıyordu. Yatağa yatıyor, saatlerce sağa sola dönüp duruyordu. Tanıdık doktorun biri bir kutu uyku ilacı vermişti, öylece duruyordu, hiç kullanmamıştı. Kutuyu kitaplığın üzerinden alıp geldi, bir bardak da su getirdi. Ama uyuyunca öyle hemen, birkaç saat sonra değil de uzun bir süre, bir gün, hatta ondan da uzun bir süre uyanmak istemiyordu. İlkin bir tanesini biraz suyla yuttu hapların, sonra bir tane daha, uyumakla geçireceği sürenin daha da uzun olmasını isteyerek bir tane daha aldı. Bol uykular istiyordu. Bol uykular, sayısı belirsiz günlerde uykular. Başını biraz şöyle daktilo üzerine dayayacak, haplar etkisini gösterip de uykusu gelir gelmez, hemen kalkıp yatağa girecekti.

Gülümsedi Az

Uyandığı zaman, ama ne zaman, gözlerini açmadan bir süre, uyurken olup biten bir şeyin bilincine varmak ister gibi kımıldamadan, kımıldayıp çok ürkek ve nazlı bir şeyi kaçırmaktan sakınarak bekledi yatakta. Gözkapaklarından içeri bir pembelik doluyor, ona has bahçelerin gonca güllerini anımsatıyordu. Nerden geliyordu pembelik? Gözkapaklarından içeri doluyor, ta derinlere inip billur bir köşk gibi varlığının odalarını pembe bir ışıltıya boğuyordu. Bir gece öncesini düşündü. Her zamanki gibi gece yarısına doğru çalışma masasının başından kalkmış, pijamasını giyip uykulara karşı günden güne çetinleşen bir savaşa bir kez daha atılmak üzere buzsu ve yalnızsı yatağına girmişti. Ayrıca, bir gece önce yakındaki semt kahvesinde üç-beş tanıdıkla bir masa başında saatlerce oturduğunu anımsıyordu. Çaylar söylenmiş, söylenen çayları gece uykusunun haram olacağını bile bile içmişti. Ve hiç sigara içmeyen biriyken sigaralar tüttürmüştü. Ve darda kalınca bir kez daha dost görünebileceğinin bilinciyle geç vakit kalkıp eve gelmişti. Ama tuhaftı doğrusu; yatağa yattıktan sonra pek uzun süre uyanık kalmamıştı. Küçük transistörlü radyonun müzik sesiyle hemen dalmış, radyoyu kucağından komodinin üzerine bırakacak vakti zor bulmuştu. Daha da tuhafı, sürekli ve kesintisiz bir uyku uyumasıydı. Gece hiç uyanmamış, uyanır gibi olmamıştı. Oysa başka zaman, hele bu son geceler, uykusunda birçok defa uyanıyor ya da uyanır gibi oluyor, yatakta sağdan sola dönüşlerin hemen hepsini bir yarı bilinçlilik içinde yapıyor, kısa ve kopuk düşlerin, çoğu tatsız ve bunaltıcı düşlerin birinden ötekine yuvarlanıyordu. Sabahleyin ağzında bir acılıkla kalkıyor, uyunamamış uykulardan kemiklerinde bir sızı o günkü havanın nasıl olacağını müjdeliyordu. Ve kalkıyor, uyuşuk vücudunu bir odadan bir odaya sürükleyerek, asık suratını aynalardan esirgeyip tıraş olmamaya özenle dikkat ederek hazırlanıyor, iki bisküviyle bir bardak çaylık sabah kahvaltısı için yakındaki semt kahvesinin yolunu tutuyordu. Başı önünde kahveden içeri giriyor, karşı köşedeki masaya yürüyordu. Daha yerine oturur oturmaz, sağdan soldan kendisini tanıyanların, bilenlerin, hele sevenlerin merhaba, merhaba, merhabaları üzerine, içeri girerken selam vermemiş olduğunu anlıyordu. Ve yüz kasları bütün gün ve yüz kaslarının tellerine bütün gün ağırlıklar asılıyor ve onca ağırlıklar, gülümsemelerin tellerine asılıyordu.

Bir ara gözlerini açıp saate bakacak oldu. Birden aklına geldi: Dün gece gömleğini yıkarken saatini kolundan çıkarıp banyoda bir kenara koymuştu. Pembelik gittikçe büyüyor, var gücüyle karşıdan vurup onu bütün ağırlıklarından soyuyor, bir tüy gibi havaya kaldırıyordu. Umulmadık bir memnunluk, bütün gece içinde kök salıp tomurcuklanmış, şimdi nadide bir çiçek gibi olağanüstü bir güzellik ve görkemle açıvermişti. Bir an, çok kısa bir an bu memnunluğun nedenini, azıcık açılıp kapanan bir kapı aralığında ele geçirir gibi oldu. Bir düş gördüğünü, daha doğrusu gördüğü düşün belli bir yerini anımsadı: Bir kadınla beraberdi ve el ele tutuşmuştu. Ve derken geniş bir odada –başkaları da vardı– kollarını kadının boynuna dolamıştı. Düşün daha başka sahnelerini anımsamak istediyse de bir türlü olmadı. Ama seziyordu, birbirinden güzel sahnelerle sürüp gitmiş bir düştü. Geride böyle bir rahatlık, hafiflik, boşluk duygusu bırakan bir düşü son zamanlarda görmemişti pek. Birbirinden tatsız korkulu düşlerdi hep: Yangınlar, kovalamalar, gırtlaklanmalar ve karabasanlar, karakoncoloslar...

Aşağıları dinledi. Çıt yoktu. Çocuklar okula gitmiş miydi acaba? Seslerini duymamıştı. Belki erkendi henüz. Daha bir dikkatle kulak kabarttı. Altında ev sahipleri oturuyordu. Vakitli kalkıyor kadın, kahvaltıyı hazırlıyor, önce bir kız, biri oğlan çocuklarını okula, sonra da kocasını işe yolluyordu. Kahvaltı hazırlanırken bardak şıngırtılarını, gaz ocağının pompalanışını, musluktan akan su şırıltısını ve sonra bardaklar içinde çayları karıştıran kaşıkların çın çın ötüşlerini duyuyordu. Bu sabah hiçbir şey işitmemişti. Ama anımsadı: Ramazandı; kadın, kocası ve çocuklar, kısaca bütün aile oruç tutuyordu. En alttaki kiracıların ise üç küçük oğlan çocuğu vardı. Ama onların da şimdi sesleri gelmiyordu. Yoksa vakit pek mi geçti? Öğle olmuştu belki de? Belki de akşam? Vücudundaki bu dinginlik, öyle kısa süreli uykulardan kaynaklanacak gibi değildi. Vaktin hayli geç olduğu ve her an birinin kapısını çalabileceği duygusuyla yatağın içinde kımıldadı. Kim gelecekti? Ama yine de hazırlıklı bulunmak için gözkapaklarını araladı birden. İlk olarak gözü karşı perdeye ilişti; arkasında parlak bir ateş yanıyormuş gibi boydan boya bir pembelik içindeydi. Sağ alt köşede koyu pembe bir yuvarlak görünce, yanan ateşin günlerden beri ortalarda gözükmeyen güneşten başka bir şey olmadığını anladı. Odanın içi apaydınlıktı. Oysa dün gece hava raporunu dinlemiş, bugün için havanın yağışlı, bulanık geçeceği bildirilmişti. Yorganı üzerinden sıyırdı, ispirto ocağında biraz su ısıtıp tıraş olmak üzere aynanın karşısına geçti. Aynada

yüzünü görür görmez içindeki memnunluk daha da büyüyüp serpildi. Hiçbir yorgunluk izi yoktu yüzünde. Makinenin geçtiği yerlerde yüzünün cildi taze ve gergin, dinç ve diri ortaya çıkıyordu. Gülümsedi. Ama az. Gülümsedi ve daha çok. Yıllar yılı gülümsememiş miydi? Ama az, gülümsedi. Ve yıllar yılı bu ne surattı böyle! Gülümseme yumuşak bir kadife örtü gibi baştan başa aynanın yüzeyine yayıldı. Tıraş bitip de giyinirken farkında olmaksızın bir ıslık gelip oturdu dudaklarına. Rastgele bir ıslıktı, bir havaydı, havalar içindeydi. Birden omzuna bir el dokunmuş gibi arkasına döndü. Kapının sol üst köşesine ağını kurmuş bekleyen bir örümceğe ilişti gözü, gülümsedi. Ve tavana baktı, tam ortadan çatlamıştı sıva, gülümsedi. Ve yerlerde saçılmış duran kitaplara ayağı takılıp tökezler gibi olunca da gülümsedi. Ama azdı. Gülümsedi ve daha çok. Yıllar yılı gülümsememiş miydi? Ama az, gülümsedi. Kapıya doğru yürürken kocaman bir sinek birkaç kez yüzüne konup kalktı. Elini şöyle bir havada sallayıp "Git bak, karışmam!" dedi ve gülümsedi. Oturma odasına geçince, orayı da kendisinden önce bir pembe gülümsemenin gelip doldurduğunu gördü. Ayakkabılarını giyerken sokak kapısının zili çaldı. İnce ve narin bir ses yukarı seslendi: "Nesrin!" Yukardan ev sahiplerinin kızı cevap verdi: "Geliyorum!" Demek geç değildi, henüz okula gidiyordu kız. Uçarı ve şen adımlarla merdivenleri inip kızların önünden geçti. Geçerken yüzlerine baktı ve gülümsedi. Ve "Günaydın!" dedi. Kızlar sesini çıkarmadı. Ama biraz yürüyünce arkasından kikirdediklerini işitir gibi oldu ve gülümsedi.

Yol kenarında kendisinden ürkmüş kaçmaya hazırlanan bir kedi gördü. Beyaz tüyleri, sarı gözleri vardı. Yanından geçerken ansızın eğilerek kediye elini uzattı. Kedi korktu ve yandaki bir alçak duvara tırmandı, duvarın üzerinde bir süre koşup durdu, dönüp arkasına baktı. Kediye gülümsedi. Birkaç adım sonra bir kumru geriden, başının üzerinden süzülerek geldi, hemen önünde yere kondu. Göz açıp kapamadan bir kumru daha gelip ötekisinin yanına indi. İnce, zarif bedenleri, akçıl boyunları vardı. Yanlarından geçerken oldukları yerde bir-iki sıçrayarak yolun kenarına kaçtılar. Bir çift kumruydular ve güzeldiler. Gülümsedi. Tam anayola çıkarken üç-dört yaşında bir küçük kızla karşılaştı. Çıplacık ayakları, küçük yüzünü daha da küçük gösteren taranmamış saçları vardı. Göğsü bağrı açıktı. Kirli, soluk bol fistanı ayaklarının nerdeyse ucuna kadar iniyordu. Sert ve katıydı yüzü. Koltuğunun altında, adeta boyunun yarısına gelen bir ekmek taşıyordu. Çarpıp düşürmemek için tuttu kızı, kız ne olduğunu

anlamamış gibi başını kaldırıp çapaklı gözlerle kendisine baktı. Kızın yanağını okşadı ve gülümsedi. Ama bir-iki adım sonra dönüp seslendi: “Dur bakayım, gitme!” Ama kız durmadı, paytak adımlarla yürüdü. İkide bir başını çevirip arkasına bakıyordu. Hemen dönüp kızın yanına geldi. “Adın ne bakayım senin?” “Fatma.” “Sen kimin kızısın?” Soruyu anlamamış gibi sesini çıkarmadı kız. Kahvaltı için yanına aldığı bisküvileri kızın boştaki eline tutuşturdu. Kız küçücük avcunda sıktı bisküvileri. Kınalı elleri vardı. Yeniden kızın yanağını okşayıp gülümsedi. Sonra hızlı adımlarla yürüyüp köşeyi döndü ve kahvenin önüne geldi. Tanıdık bir şoför arabasını yıkıyordu. Açık mavi bir arabaydı ve ışıl ışıl parıldıyordu güneşte. “Günaydın!” dedi geçerken gülümsemeli. “Kolay gelsin!” dedi. “Ne güzel bir hava!” dedi sonra. “Maşallah!” diye cevapladı tanıdık şoför. “Maşallah!” dedi kendisi ve gülümsedi.

Kahvenin bahçe kapısından içeri ayak atmıştı ki, havuzun başındaki akasya ağacında bir kuş ötmeye başladı. Ne tatlı ötüyordu! Bir yaban kuşuydu ve tatlı ötüyordu. Kısa aralarla ötüyor, duruyor, yeniden ötüyordu. Başını kaldırdı ve yüksek dallar arasında aradı kuşu. Ve gördü. Küçücüktü, çok tatlı ötüyordu. İçinden öykünmek geldi kuşa. Bir-iki ıslıkla denedi. Ama kuş güzel ötüyordu. Ve gülümsedi. Başını döndürünce kahveciyi gördü. Aradaki cam bölmenin arkasında bir yandan bardak yıkıyor, bir yandan şaşırmış bir yüzle kendisine bakıyordu. Kahveden içeri girerken herkesin işitebileceği gibi sesini yükseltip: “Selamünaleyküm!” diye bağırdı. Ordan burdan “Aleykümselam!” sesleri geldi kulağına. Her zamanki gibi köşede duran masasına gidip oturdu. Sağdan soldan gelen merhabaları daha havadayken yakalayıp merhabalar yolladı ve gülümsedi. Her sabahki gibi iki fincan çayını içip gazetesini okudu. Ve iki fincan çayını içtikten sonra uzaktan sordu kahveciye: “Ben kaç fincan çay içtim?” Kahveci bunun üzerine gülümsedi. “Ben bu çaylardan bir şey anlamadım, sen bir çay daha getir!” dedi. Gelen çayı yudumlarken, birkaç gündür görmediği bir arkadaşı geldi. “Merhaba!” “Merhaba!” “Nasılsın?” “İyiyim. Sen nasılsın?” “Ben iyiyim, ya sen?” “Sen iyisin, ya ben?” “İyisin, iyisin!” “İyiyim, iyiyim!” Ve gülümsedi.

Kahveden doğru eve dönüp masa başına geçti. Çalışma masasının başındaydı ve zindeydi. Zihni açılmıştı. Yorulmak nedir bilmiyor, çalışıyor ve bilmiyordu. Öğleye kadar kesintisiz çalıştı, yemeğini yedi, yemek

üzerine biraz kestirdi. Ve yarım saat sonra yeniden çalışmaya koyuldu. Ne de güzel çalışıyordu; her şey kolaycacık kafasına giriyor, her şeyi kolaycacık kavrıyor, belleği alabildiğine bir konukseverlikle yeni bellemelere kucak açıyordu. İkindi üzeri masadan kalktı. Pembe günün kalan bölümünü sokaktaki insanlar arasında, evler ve yollar ortasında geçirmeye karar vermişti; bu günü büyük bir rıza duygusu, bir kadirbilirlikle kapamak istiyordu. Ağır ağır hazırlanıp sokağa çıktı. Belliydi tutacağı yol. Önce ara sokağı geçip caddeye çıkacak, sonra yine bir ara sokağa sapacak, bir Ermeni mahallesi içinden vurup deniz kenarına inecek, deniz kenarında bir boy yürüyüp bir yokuş tırmanacak ve eve dönecekti.

Ermeni mahallesinden geçerken adımlarını yavaşlattı. Çoğu yoksul evlerdi, pislik içinde yüzen sokakta çocuklar bağırıyor, ordan oraya koşuyordu. Bazen bir çocuk, gözü kapalı kaçarken üzerine üzerine geliyor, kendisine çarpıp düşmesinden korkarak çocuğu tutmak üzere elini uzatıyordu. Kahve önlerinde, boyunlarında renkli mendillerle semt delikanlıları dikiliyordu. Ertesi gün kurulacak pazar için şimdiden tezgâhlar getirilerek yol kenarlarına dizilmişti. Bir sürü köpek çocuklara arkadaşlık ediyor, onlar koştukça koşuyor, onlar durdukça duruyor ve boyuna kuyruk sallıyorlardı. Ara sokaklarda bazı evlerin önünde ellerinde süpürgeyle yaşlı kadınlar görülüyordu. Buruş buruş yüzleri ve biçimsiz vücutlarıyla ama en başta siyah bir hırka ve soluk, benekli bir entariden oluşan giysileriyle hep birbirlerine benziyorlardı. Yolda sık sık, siyah önlüklü ve beyaz yakalı çocuklarını ellerinden tutmuş, karşıdan gelen genç annelerle karşılaştı. Okul dağılmıştı anlaşılan. Ve gerçekten biraz yürüyünce gördü: Bir ara sokaktan küme küme cıvıldaşan çocuklar çıkıyor, yolda sağa sola dağılıyordu. Çoğu ahşap evlerin pencereleri bu pembe güne “Buyur!” der gibi açıktı, pek çoğunun gerisinde kadınlar ve çocuklar seçiliyordu.

Bir ara, gözü sağdaki bir evin zemin katındaki küçük bir pencereden içeri kaydı. Genç bir kadın, önünde bir önlük, mutfakta dikiliyor, bir kolunda bebeğini tutuyor, öbür eliyle gaz ocağı üzerinde duran tencerede bir şeyler karıştırıyordu. Akşam yemeğini hazırlıyordu besbelli. Kocası işten dönmeden yemek pişip hazır olacak ve dinlenmeye bırakılacaktı. Sonra da sofra kurulacak, ne kadar sevildiğinin, ne kadar düşünüldüğünün bir kanıtı gibi, yemek yorgun kocanın önüne çıkarılacaktı. Kadını belli etmeden daha uzun bir süre izleyebilmek için adımlarını yavaşlattı. Günün son pembe

ışıkları kadından çok kucağındaki bebeğin yüzüne vuruyor, küçük yüzü baştan başa aydınlığa boğuyordu. Bebek kadının kolunda kımıldıyor, kendi kendine gülümsüyor, ağzı bir şeyler mırıldanır gibi açılıp kapanıyor, minik eli kadının yüzünde ordan oraya savruluyordu. Kadın, önündeki işe bakabilmek için ikide bir başını sağa sola çevirmek zorunda kalıyor, bazen de bebeğin sorduklarına cevap verir gibi ağzını aralayıp bir şeyler söylediği görülüyordu.

Pencerenin önüne vardığı zaman, kavrulan acı bir soğanın kokusu geldi burnuna. Son bir kez içeri bir göz attı, duvardaki raflarda sıra sıra dizilmiş tabaklar, çanaklar ve kaplar gördü. Geniş bir tepsi içinde dilim dilim doğranmış patatesler duruyordu. Kadın yüzünü çocuğa çevirdi, gülümsedi ve bebeğin yüzüne bir öpücük kondurdu, sonra elini içinde dilimlenmiş patatesler bulunan tepsiye uzattı.

Biraz ilerleyince, eski bir evin kapısının önünde bir kedi yavrusuyla oynayan iki-üç yaşlarında güler yüzlü bir kızla karşılaştı; bukle bukle lepiska saçları vardı. Kedi yavrusunu rastgele orasından burasından tutup bir eliyle kaldırmaya çalışıyor, gücü yetmediği için ikide bir elinden düşürüyor ama kaçıp gitmiyor kedi yavrusu, belini kamburlaştırıp kuyruğunu havaya kaldırarak başını çocuğun orasına burasına sürtüp duruyordu. Az ilerde, kapı önüne boylu boyunca uzanmış, ön ayaklarını başının altına koymuş iri bir köpek vardı, çocuğu bekleyip kollar gibi uyanık ve tetikteydi.

Yol bir ara gittikçe daraldı. Tahta ve yoksul evler dik olmaktan çok yamuk, yolun iki tarafında yükseliyor, biraz yukarda birbirlerine nerdeyse değecek kadar yaklaşıyordu. Karşıdan gelen üç çocuk gördü. Sekiz-on yaşlarında iki abla, üç-dört yaşlarında bir bebeği aralarına almış götürüyordu. Ablalardan büyüğü başını bebeğe doğru eğmişti: “Ne yapayım seni, ha, söyle, ne yapayım? Döveyim mi seni, ha, döveyim mi?” Ve bebek gülüyordu. Ve gülümseme eksik olmuyordu yüzünden. Daha ilerde bir başka ara sokakta üç oğlan çocuğu gördü. Üçü de gülüyordu. Karşıda bir arkadaşları vardı, ona gülüyorlardı. Ama bir tanesi öbürünün arkasına gizlenmiş, ordan gülüyordu. Bir evin önünden geçerken kabaca iki oğlan çocuğuna takıldı gözü. Dış merdivenin taş basamaklarında yan yana oturmuş, yarısı birinin,

yarısı öbürünün dizi üzerinde duran bir dergi okuyorlardı; ikisinin yüzünde de merak dolu bir memnunluk seziliyordu.

Dar sokağın sonuna gelmişti ki, ansızın bir ezan sesi işitti. “Allahüekber!” Tok, açıkyürekli, sevip gözeten, esirgeyip koruyan bir sesti ve onun bu dar sokaktan çıkmasını önlemek, onu gerisingeri sokak içine sürmek ister gibi karşıdan doğru geliyor, “Allahüekber” sözcüğünü açıp yayarak irili ufaklı parçalara ayırıyor, sonra bunlardan adeta sımsıkı bir ağ örüp onun üzerine serpiyordu. “Allahüekber” sözcüğü bir daha tekrarlanır tekrarlanmaz olduğu yerde durdu. Ses pek yakından geliyordu; çevresine bakınıp arandı. İlk anda sandığı gibi karşıdan, tek yönden değil, çeşitli yönlerden yaklaşıyor, bir anafor gibi onu alıp havaya kaldırmak ve ayaklarını yerden kesmek istiyordu. Ansızın bir elin, yumuşak ve hafif, arkadan omzuna konduğunu hissetti, acele dönünce ak sakallı bir ihtiyarla karşılaştı. Gülümser gibiydi ihtiyar, usulca omzundan çektiği elini birazcık havaya kaldırarak karşıdaki bir evi gösterdi. Gösterilen tarafa dönünce, sesin gerçekten ordan geldiğini anladı. Tuhaf bir evdi. Yeşile boyalı pencerelerinin birinde, bir kadınla kucağında bir çocuk görür gibi oldu. İhtiyara teşekkür etmek için başını çevirdi ama adam uzaklaşmıştı. Ağır ağır eve doğru yürüdü.

Bir-iki adım atmıştı ki, bir çan sesi işitti. Ezan sesini pekiştirir, onu doğrular ve daha belirgin bir hale getirir gibiydi. Ezan sesi, ölçülü ve saygılı, çan sesleri üzerine coşmuş, daha dost ve sıcak bir ton kazanmıştı. Birbirlerini şevke getirir, birbirlerine el uzatır, birbirlerine gülümser gibiydiler. Ancak ihtiyarın gösterdiği evin önüne gelince fark etti; sahiden bir camiydi burası. Bir evden bozma küçük bir camiydi ve o anda arkada kalan minicik minaresini de gördü. Ansızın yeşile boyanmış kapı açılıp gömleğinin kolları dirseklerine kadar çemirlenmiş, ayağında nalınlar ve başında siyah bezden bir takkeyle yaşlıca bir adam göründü; kapının kapanmasını önlemek için iri bir taş yerleştirdi önüne ve sonra dönüp gitti. Aralık kapıdan bakınca loş bir dehliz ilişti gözüne. Dehlizin bir duvarına bir sürü musluk tutturulmuş, önüne taştan tabureler yerleştirilmişti. Derken gelmeye başladılar. Gelenlere yol vermek için bir kenara çekildi. Muslukların önü doldu bir anda. Ama hâlâ geliyorlardı; geliyor, boşalan muslukların önüne çökü çöküveriyorlardı. Bir ara, ilerden telaşla seğirterek yaklaşan bir ihtiyar –demin kendisine camiyi gösteren adama benziyordu– hemen yanı başında tökezler gibi oldu,

tam düşmek üzereyken koluna tutundu, onu da kendisiyle birlikte caminin kapısına doğru sürükledi. Sonra kolunu bıraktı, gülümsüyordu ve adeta tökezlediğine sevinmiş gibiydi, hızla kapıdan içeri girdi. Adamın arkasından baktı, muslukların önünde kimse kalmamış, gelenlerin arkası kesilmişti. Birinin görünüp kapıyı örtmesini bekledi ama daha gelecekler varmış gibi kapı açık kaldı. Tam oradan ayrılacağı sıra, solunda bir pencere ilişti gözüne; demir kafesli, nerdeyse yere bitişik; içerisini görebilmek için biraz geriye çekilmek gerekiyordu. Ve gördü, hepsi ordaydı; adeta dehlizin arkasından dolanıp yeniden öne gelmişlerdi. Karmakarışıktılar, hareketleri karmakarışıktı. Biri eğilirken öbürü kalkıyor, birinin elleri kulağındayken öbürü ellerini önünde kavuşturuyordu. Ama ansızın, kesin ve sert bir buyruğa uyar gibi hepsi birden doğrulup öne doğru koşuştu. Aralıksız, aradan su sızmaz bir saf oldular. Sonradan gelenler aralara sıkışıyor, saf yer yer biraz açılıp gelenleri içerisine aldıktan sonra yeniden kapanıyordu. Şimdi hep birden yatıp kalkmaya, el bağlayıp diz çökmeye başladılar. Düzenli, şaşmaz devinimler. Bir süre izledi. Demin düşecek gibi olup koluna tutunan ihtiyarı kalabalık içinde seçer gibi oldu bir ara ama hemen gözden kaybetti; hep birbirlerine benziyorlardı. Yoldan gelip geçenlerin kendisine dikkatle ve dik dik baktıklarını görünce pencerenin önünden ayrıldı. Karşı kaldırıma geçip bir manifaturacı dükkânının vitrinini gözden geçirmeye koyuldu. Ama ikide bir başını döndürüp camiye bakıyordu; pencere yanda kalıyordu şimdi, içerisi hele uzaktan hiç görülemiyordu. Bir süre bekledi, ne diye beklediğini bilmiyordu. Cemaat kapıdan çıkmaya başlar başlamaz, vitrine arkasını dönüp çıkanları izlemeye koyuldu. Hepsinin yüzünde memnun bir gülümseme vardı.

Yürüyüp camiyi geride bıraktı; biraz sonra dar sokaktan çıkarak daha geniş bir sokağa saptı. Burda evler birbirinden hayli aralıktı ve evlerin önünde doğru dürüst kaldırımlar, kaldırım kenarlarında düzenli aralarla yüksek akasya ağaçları vardı. Çok yukarda dallar uzanıp birbirine el veriyor, kimi yerlerde iç içe giriyor, adeta yakın bir tören dolayısıyla bir takızafer oluşturuyordu. Gerçekten de sanki bir bayram havası esiyordu sokakta. Ortalıkta renk renk giysilerle ordan oraya koşuşan, bağırıp çağıran çocuklar görülüyordu, bir önceki sokaktakinden daha kalabalıktılar. İlk anda üzerinde uyanan bayram izleniminin, daha çok, evlerin pencerelerinden uzatılmış değneklere kurutulmak üzere asılan renk renk çamaşırlardan kaynaklandığını anladı. Bazen karşılıklı iki pencerenin ikisinden de

değnekler uzatılmış oluyor, değneklerin uçları nerdeyse birbirine değiyor ve üzerlerine asılmış renkli çocuk çamaşırları, olağanüstü bir gün için karşıdan karşıya gerilen iplere tutturulmuş flamaları andırıyordu. Adeta direkler üzerinde yürünebilir, bir evden bir eve geçilebilirdi. Gözü küçük bir kıza takıldı; beş-altı yaşlarındaydı, beyaz bir pantolon ve mavi bir ceket giymiş, saçları tepede topuz yapılmıştı. Elinde küçücük bir süpürge, kapının önünü süpürmeye çalışıyordu. Geçerken saçlarına dokundu kızın, kız dönüp bakmadı, harıl harıl yere çalıyordu elindeki süpürgeyi. Kulağının dibinde bir çıngırak sesi işitip irkildi. İnce bir ses, heceleri uzatarak: “Yooğuuurt!” diye bağırdı. Sonra yine: “Yooğuuurt!” On-onbir yaşlarında temiz pak bir oğlandı, tertemiz bir önlüğü vardı. Omzundaki bir sırığın uçlarına bağlanmış iplerde kocaman iki yoğurt tepsisi taşıyor, bir elinde de tıpkı okul zillerine benzeyen sarı bir çıngırak tutuyordu. Durgun, sorumluluğunu bilen, vaktinden önce olgunlaşmış yüzünde zeki bir ifade vardı. Çıngırak sesini biraz uzaktan tekrar işitince gülümsedi. Birbirini kovalayan oğlanlar, sağından solundan geçip ok gibi ileri atılıyordu. Ama en önde koşanı az ilerde yere yıkıldı. Tam seğirtip çocuğu yerden kaldıracakken, geriden yetişen ötekiler de onun üzerine yıkıldılar, daha doğrusu teker teker birbirlerinin üzerine attılar kendilerini; kalkacak gibi olanlar varsa üzerine bastırıp yere çökertiyorlardı. Bir oyundu, ne güzel, demek bir oyundu. Yolun iki tarafında karşı karşıya durmuş iki küçük çocuk, küçük küçük taşlar atıyordu birbirine. Bir oyundu. Biri biraz büyücekti ötekinden ve taşlar atıyorlardı birbirlerine. “Atma, sen büyüksün!” diyecek oldu birine, durup kendisine baktılar ve güldüler. Birkaç adım sonra sokak sağa kıvrılıp bir meydana çıktı.

Meydanın dört bir yanı dükkânlarla çevrilmişti, dükkânların üzerinde tek katlı evler görülüyordu. İki kasap dükkânı, üç manav, iki bakkal dükkânı, bir ekmek fırını, bir manifaturacı, bir de ayakkabı mağazası. Mağazanın büyük vitrininde boy boy ayakkabılar sergilenmişti. Ama bir küçük vitrin de baştan başa çocuk ayakkabılarına ayrılmıştı. Renk renk patikler, botlar, çizmeler, sandallar. Ayakkabı mağazasının hemen bitişiğinde bir de oyuncakçı dükkânı vardı. Göz alıcı, parlak renklere boyanmış tahta arabalar, kamyonlar, salıncaklar, beşikler ve bebekler. Üç küçük kız dükkânın önünde dikilmiş, vitrindeki oyuncaklara bakıyordu. Gidip kendisi de çocukların yanına dikildi. Ama çocuklar küçüktü, bebeklere bakıyorlardı. Üç tane bebek, kocaman bebekler, bayramlık giysiler içinde,

taş bebeklere benziyorlardı, üçü de japone kumaştan ayrı renklerde bol ve zengin eteklikler giymişti ve sırtlarını vitrinin arkasına dayamış oturuyor, mavi camdan gözlerle çocuklara bakıyorlardı. Dükkândan içeri girdi. Görünmeyen bir çıngırak öttü bir yerde. İçerde kimseler yoktu ama arkada bir kapı, herhalde atölye olarak kullanılan bir bölmeye açılıyordu. Gerçekten de az sonra yaşlı ve babacan tavırlı bir adam geldi, daha iyi görebilmek için başını yere doğru indirip gözlüklerinin üzerinden baktı. Adam daha ağzını açıp bir şey sormadan, “Bebek istiyorum!” dedi. Adam anlamadı ilkin, gülümsedi. “Şu vitrinde var ya, onlardan!” diye ekledi bunun üzerine. Adam vitrinin kapağını çekip bebeklerden bir tanesini aldı. Duraksar gibiydi, elleri hafiften titriyordu. “Hayır!” dedi. “Bir tane değil, üçünü de istiyorum!” Adam yeniden gülümsedi. “Üç tane bebek!” dedi, sonra tekrarladı: “Üç tane bebek!” Sevinir gibiydi adeta. Parasını ödedi, adamın paket yapmasını beklemeden bebekleri alıp çıktı. Ama yaşlı adam eline ağır davranmış, bu arada çocuklar gitmişti.

Bebeklerle yürüdü. Meydanın sonunda bir eskici dükkânıyla karşılaşarak şaşırdı. Uzaktan bir mobilya mağazasına benzetmişti burasını. Dükkânın önündeki açıklığa üç koltukla bir kanepe, bir orta masası ve iki sehpa, ayrıca bir aynalı dolap, tıpkı bir oturma odası döşenir gibi yerleştirilmişti. Ve yere, koltukların kanarya sarısına pek uygun düşen vişne rengi bir halı yayılmıştı. Biraz ilerde bunlardan ayrı gibi duran ama bunlarla ilişkisi açıkça belli olan iki kişilik bir yatak duruyordu. Eşyaların başında kadınlı erkekli bir grup koltuktan kanepeye, kanepeden yatağa gidip geliyor, sevecenlikle ellerini bazen o, bazen de bu mobilyaya sürüyor, dükkândan içeri kayıp eşyaların sahibiyle bir şeyler konuşuyor, sonra yine dışarı çıkıyordu. Az ilerde durup onları izledi. Bir ara, kadınlardan biri ne kadar rahat olduğunu göstermek ister gibi, koltuklardan birine oturdu. Ardından genç bir adam gelip kadının yanındaki koltuğa çöktü. Birbirlerine bakıp gülümsediler, sonra baş başa verip alçak sesle konuşmaya başladılar.

Kalabalığın birden yatağın başına üşüştüğünü görerek o tarafa yürüdü. Kadınlardan biri yaylarının güvenilirliğini ve esnekliğini denemek ister gibi eliyle yatağın somyasına bastırdı. Tekrar doğrulurken yanı başındaki bir adama göz kırpıp gülümsedi. Derken daha başka kadınlar ve erkekler yatağın çevresini dolanıp orasına burasına dokundular, birbirlerine bir şeyler fısıldadılar. Sonra gözüne çarptı; yatağın ayakucunda duran bir

komodinin kenarına büyük bir kâğıt parçası iliştirilmişti; üzerinde iri kırmızı harflerle, “Yeni ev kuracaklara çok ucuz!” diye yazıyordu. Bu yazıyla yüreklenmiş gibi bir-iki adım yaklaştı. Tam o anda kalabalıktan birkaç kişi ayrılıp dükkânın kapısının hemen yanında duvara dayalı bir boy aynasına yürüdü. Az sonra geride kalanlar da teker teker o tarafa yöneldi. Yatağın başında yalnız kalmıştı. Deminki kadın gibi kendisi de eliyle somyaya bastıracak oldu. Ama o anda dükkândan telaşla birinin çıktığını görerek elini çekti. Yatağın başında daha fazla durmayarak aynaya doğru yürüdü. Kalabalık içinde adeta görünmez olmuştu ayna. Önde uzun boylu biri konuşuyor, öbürleri onu dinliyordu. Yakına gelince, konuşanın demin dükkândan çıkan adam olduğunu gördü. Orta yaşlı, çelimsiz, kara kuru biriydi; beyaz bir gömlek giymiş, papyon kravat takmıştı. Orda toplananlar, adamın kemikli uzun parmaklarının aynada gösterdiği bir yere bakıyordu. Kendisi de boynunu ileri uzattı ve baktıkları şeyin boy aynasındaki oyma işlemeler olduğunu gördü. Kalabalıktan bazıları ayrılınca önü boşaldı. Aynayla yüz yüze geldi. Koltuğunda renk renk japone eteklikleriyle mavi cam gözlü, pembe yanaklı üç bebek, karşıdan kendisine bakıyor ve gülümsüyordu. Ama yalnız değildi, yanında yöresinde başkaları da vardı; yanında ve yöresindekiler aynada üç bebekli birini görünce, bunun gerçek olup olmadığını anlamak ister gibi dükkân sahibini dinlemeyi bırakıp çevrelerine bakındılar. Koltuğunda üç bebekle yanı başlarında dikilen ve gülümseyen biriyle karşılaşınca, onlar da gülümsedi. Dükkân sahibinin boy aynasını öven açıklamaları sona erince kalabalık dağıldı. Yalnızca iki kişi, bir kadınla erkek geride kalmış, dükkân sahibiyle konuşuyordu.

Dükkândan içeri bir göz attı. Sanki kapıdan başka ışık girecek bir yer yokmuş gibi loştu içerisi. Ama yine de ortada boydan boya uzanan bir masanın üzerine yığılmış porselen tabaklar, billur sürahiler, kesme kadehler, pek zarif çay ve kahve takımları, gümüş tepsiler, gümüş çatal, bıçak ve kaşıklar gördü. Köşeyi döner dönmez adeta dükkânın gölgesine sığınmış bir sergiyle karşılaştı. Uzun bir tahtanın üzerine anahtarlar dizilmişti; sarı, beyaz, ince ve uzun ya da karınlı, bir ya da birkaç dişli, tek ya da deste halinde, desteler halinde pırıl pırıl ya da eskimiş, paslı anahtarlar yan yana duruyordu. Pek yaşlı, saçı sakalı birbirine karışmış, partallar içinde bir adam oturuyordu anahtarların başında ve bir başka yaşlı adam, partallar içindeki adamın önünde dikiliyor, vücudunu biraz öne eğmiş, elinde tuttuğu sarı ve uzun bir anahtarı göstererek bir şeyler söylüyordu.

Yüksek bir ahşap evin önünden geçerken, bir şeyin başına sertçe çarpması üzerine irkildi. Aynı cisim bu kez arkadan kolundaki bebeklere çarptı. Hırsla –bütün gün ilk kez hırslanıyordu– arkasına dönünce gördü: Bir sepet, evin üçüncü katındaki bir pencereden bir ipin ucunda aşağı sarkıtılıyordu ve o anda fark etti, hemen oracıkta araya sıkışmış küçük bir bakkal dükkânı vardı. Pencerede gecelik giysisiyle genç bir kadın duruyor, özür diler gibi gülümsüyordu. Kendisi de gülümsedi. İpin ucundan sarkan ve ileri geri sallanan sepet ikinci bir kez kolundaki bebeklere çarpmak üzereyken yana çekilip kurtardı kendini. Biraz ilerde evlerin üst katlarındaki pencerelerden sarkıtılan birkaç sepetle daha karşılaştı. Genç kadınlar gülümsüyor ve özür diliyordu. Bir ara, üç-dört yaşlarındaki bir kızı elinden tutmuş karşıdan gelen bir kadın gördü. Tam yanından geçerlerken, kız kolundaki bebekleri annesine gösterip "Filiz!" dedi. Annesi hiç oralı olmamış gibi yaparak, "Filiz değil o!" dedi. Ama kız başını bir kez daha çevirip bebeklere baktı.

Cumbalı, pencereleri tahta kafesli bir evin önünde durakladı birden. Bir ninni sesi işitmişti; sesin yönünü belirlemek ister gibi başını sağa sola döndürdü. Nerdeydi; bir bebekti, nerdeydi? Ninni sesi karşı pencereden gelir gibiydi. Ama yolun karşısına geçince aldandığını anladı. Demin önünde durakladığı cumbalı evden geliyora benziyordu. Dönüp eve yaklaştı. Ama yine aldanmıştı. Cumbalı eve bitişik binanın bodrum penceresinden geliyordu ses. Geri döndü. "Ninni benim küçüğüm, ninni!" Bir bebekti; nerdeydi, bir bebekti. Ve bodrum penceresine yaklaşır yaklaşmaz sesler kesildi birden, tekrar karşı kaldırımdaki evlerin birinden gelmeye başladı. Ama yine de önünde dikildiği yarı aralık bodrum penceresinden bir göz attı içeri: Boş bir beşik gördü, bir duvardan bir duvara gerilmiş iplerin üzerinde hafifçe sallanır gibiydi. Ve gözü loşluğa alışınca bir kadın gördü. Arkası pencereye dönüktü, başını önüne eğmiş, ellerini yüzüne kapamıştı. Beşiğe bağlı ince bir ip kadının ayaklarına doğru iniyor, boş beşik kımıldadıkça ip de belli belirsiz oynuyordu. Pencereden ayrılıp tam yoluna devam edecekken yine işitti. Nerdeydi; bir bebekti, nerdeydi? Karşıdan geliyordu. Cumbalı evden. Yanındaki evden. Yo, onun yanındakinden: "Ninni küçüğüm, ninni! Ninni bebeğim, ninni!" Cumbalı evdeydi, yanındaki evdeydi, evlerdeydi. Ve karşı evlerin birindeydi, bir beşikti, gördü. Bir salıncaklı beşikti. Ve kendi kendine sallanıyordu. Ve zengin döşenmişti. Bir atlas yorgan boydan boya üzerini örtmüştü. Derken bir kadın girdi içeri, genç ve güzeldi ve atlas yorgan boydan boya örtmüştü

beşiği; ne kadar gençti kadın ve usulca beşiği sallayıp bıraktı. Sonra birden aklına bir şey gelmiş gibi yeniden durdurup anlamsız ve donuk gözlerle bir süre beşiğin içine baktı. Pembeydi atlas yorgan ve boydan boya beşiği örtmüştü. Kadın duraksayarak, gözeterek ve kollayarak pembe yorganı kaldırdı; yorganı boş beşik üzerine daha bir düzgünce yaydı. Ve usulca sallandı beşik, sonra usulca sallandı kadın. Sonra kadın sallanarak odanın içinde karşı duvara yürüdü. Duvardaki bir resmin önünde diz çöküp başını eğdi. Ellerini kavuşturup yüzüne yaklaştırdı. Beşik sallanıyordu ve kadın resmin önünde diz çökmüştü. Beşik boştu ve kadın sallanıyordu. Boş beşik ileri geri sallandıkça, boğuk ve kısa hıçkırıklar gibi gırç gırç sesler çıkarıyordu.

İleri doğru yürümek isterken, çeşitli yönlerden gelen ninni sesleriyle adeta şaşırmış kaldı. Çeşitli evlerden, değişik yönlerden, tek tek ve hep birden geliyor, bütün yaslı ve üzgün tonuna karşın, okşayıcı bir el gibi yüzünde, gözünde, dudaklarında, alnında, vücudunun her bir yerinde geziniyorlardı. Onu aralarına almışlar, gevşecik ama sımsıkı tutuyor, bir türlü koyvermek istemiyorlardı. Başını kaldırınca, pencerenin birinde bir kadın gördü; dekolte bir gecelik giymişti, bir uyku öncesinin dağınıklığı vardı saçlarında. Kadın onun kendisine baktığını fark eder fark etmez geri çekildi. Ama bu kez bir başka pencerede görür gibi oldu kadını. Sonra bir başka pencerede. Saçları dağınık, genç, alımlı, güzel kadınlar pencerelerden bakıyor, onu gözlüyor, onun kendilerine baktığını görür görmez gülümseyip geri çekiliyordu. Bir ara, pencerenin birinden bir kâğıt parçası düştü aşağı. Yüksekten bir yaprak gibi sağa sola yalpa vurarak, süzülerek düştü. Pembe geceliğiyle bir kadın pencereye abanmış, kâğıdın düşüşünü izliyor, adeta düştüğü yeri görmek istiyordu. Tam ayaklarının ucuna gelip kondu kâğıt. Yerde hızını alamamış gibi biraz kımıldamak istedi ama sonra birden hareketsiz kalıp olduğu yere yayıldı. Kâğıdın üzerine basmamak için kenara çekildi ve yürüdü. Az sonra hızlandı.

Sokağın sonuna gelmişti. Arkasına bir köpeğin takıldığını görünce yavaşladı. Sağdaki geniş bir arsada küçük kızlar ip atlıyordu. İçlerinden biri seslendi: “Amca! Bebeğin birini bana versene! Amca! Bebeğin birini bana versene!” Bunun üzerine öbür kızlar da ip atlamayı bırakıp bağırmaya başladılar: “Amca, amca! Versene amca! Ben ona iyi bakarım! Altın beşiğimde yatırırım, ninniler söylerim, amca! Bir güzel ninniler söylerim ki,

amca! Ee, ee, ee, derim! Onu uyuturum! Atlas yorganlar işlerim ona!" "Ben de ona boncuktan kolyeler yaparım. Saçlarını tarar, fiyonklar takarım. Boya kalemlerimle de boyarım yüzünü. Sonra onu kucağımda uyuturum, ninniler söylerim. Ona verme sakın amca, o büyük, okula gidiyor!" "Hiçbirinize vermeyecek, haydi bakalım, bana verecek. Değil mi amca, bana vereceksin, değil mi? Oh, bana verecek işte! Hepsinin bebeği var amca, yalan yalan! Bana ver, benim yok. Ben ona iyi bakarım, benim annem terzi, ona giysiler işler. Bana ver amca!" Kızlara gülümseyip arsayı geçti. Kızlar bir süre peşinden gelip sonra döndüler.

Yol yokuş aşağı iniyor, ilerde deniz gözüküyordu. Denizin üzerindeki akça bulutlar batan güneşle bir renk cümbüşüne gömülmüştü. Sağda tek başına duran eski bir evin kapısının önünde, hemen eşikte oturan, uslu uslu oturan küçük bir kız gördü. Bebek gibi bir yüzü vardı. Siyah saçları güzelce örülmüş, iki uzun kol halinde omuzlarından aşağı sarkıyordu. Üzerinde soluk basmadan kısa ve temiz bir fistan vardı. Başında da mavi kurdeleden kocaman bir kelebek. Elinde bir dilim kuru ekmek tutuyor, inci gibi beyaz dişleriyle ekmekten azar azar koparıp yiyordu. Çevresi serçeler ve kumrularla sarılmıştı; kumrular ekmekten kırıntılar döküldükçe bunları topluyor, kızın burnunun ucuna kadar sokularak nerdeyse onun başına konacak gibi havada kanat çırpıyor, kız da ikide bir onları minik elleriyle kovmak zorunda kalıyordu. Yakına gelince fark etti; kızın boynunda, üzeri eski yazıyla yazılı sarı paralardan bir gerdanlık asılıydı. Ve bileğinde mor bir bilezik vardı. Kızın önünde durdu. Koltuğundaki bebekleri göstererek, "İster misin, sana vereyim?" dedi. Kız yüzünü ekşitir gibi yaptı, istemediğini bildirir bir edayla omzunu hafifçe silkti. "Al, senin olsun hepsi!" dedi ve bebekleri biraz daha kıza doğru uzattı. Oturduğu yerde yana doğru kaydı kız. Çekimser davranışına bakmadan her üç bebeği de kızın kucağına bırakıp yürüdü. Birkaç adım sonra dönüp arkasına baktı. Kız ayağa kalkmış, bebekler kucağından yere düşmüştü. Birden kızın ağlar gibi bir sesle pencereye seslendiğini işitti: "Anne! Anne! Anneciğim!" Hemen bir pencere açıldı. "Ne var kızım, ne oldu?" dedi bir ses, alabildiğine yumuşak ve telaşlı.

Hızla yokuş aşağı indi. Sonra denize paralel uzanan asfalt yoldan yürüdü, bir başka yokuşun başına geldi. Yokuşu yarı çıkıp sağa dönecek, kısa bir yolu geçip eve gelecekti. Başı önde, ağır ağır yokuşu tırmanmaya koyuldu.

Solunda, bahçe duvarı yokuşa bitişik kocaman bir hastane duruyordu. Akşamın son ışıkları cam pencerelerine vuruyor, yer yer yangınlara yol açıyordu. Devcileğin bir hastaneydi; baş döndürücü bir yüksekliği vardı. Bir karanfil ve lale bahçesinin orta yerindeydi; çevresi dikenli tellerle çevrilmiş bahçede yer yer “Çiçek koparmayınız!” levhaları seçiliyordu. Çok yukarılardaki geniş bir balkonda toplanmış, aşağılara bakan hastalar gördü. Şu anda hastane içinde olmak, hasta olmak ya da hasta bir tanıdığı ziyarete gitmek pek ele geçirilemeyecek bir mutluluk olarak göründü gözüne. Hastaneyi geçti, balkon seçilmez oldu. Ama dikenli teller hâlâ kendisiyle beraber yokuş yukarı tırmanıyordu. Ara sokaktan sağa sapıp eve geldi.

Gezinti sandığından uzun sürmüş, onu tatlı ve hafif bir yorgunluğun kollarına bırakmıştı. Elini yüzünü yıkayıp uzanmak istedi. Biraz dinlenip yemeğe gidecek, sonra da gelip çalışma masasına oturacaktı. Önce yatak odasına girdi ama bir şey unutmuş gibi yeniden çalışma odasına geçti. Hemen ardından neden böyle yaptığını düşündü. Bir süre sağa sola bakınıp yine yatak odasına döndü. Tuhaf! Sanki yatağa uzanmadan yapması gereken bir şey vardı. Yorganın üzerine arkaüstü uzandı. Küçük transistorlu radyoyu yanı başına koydu. Dışarda hava usul usul kararıyor, günlük yaşamın gürültüleri ve patırtıları aralık pencereden gittikçe daha boğuk ve kısık içeri doluyordu. Ama evde şimdi her zamankinden çok canlılık vardı. Sokak kapısı ikide bir hızla açılıp kapanıyor, ikide bir kapıların zilleri keskin ve sabırsız ötüyordu. Langadan açılan kapılardan, “Kim o?” diye aşağılara bağırılıyor, ayak sesleri paldır küldür ve acele merdivenlerden çıkıyor, kapılar sertçe vurularak kapatılıyordu. Bütün bunlar sanki seyretmekte olduğu bir filmde geçiyormuş gibi kapalı gözlerle sakin, serinkanlı yatıyor ve evin içini dinliyor, hemen altındaki ev sahiplerinin katında kapıları boyuna açılıp kapanan odalar arasında telaşlı ve dolaşık adımları izliyordu. Derken bir havan sesi işitti. Tok vuruşlar; arada bir açık ve duru bir çın sesi. Bir tavaya akıtılan yağın güçlü cızırtısını duydu birden; gittikçe hafifleyerek kayboldu cızırtı. Misk gibi bir koku pencere aralığından içeri süzüldü. Arada musluklardan boyuna sular akıtılıyor ve ev akşama hazırlanıyordu. Ne güzeldi ev! Bir güzel, bir pembeydi! Ve akşama hazırlanan bir evin içi ne güzeldi! Bir börek kızartılıyordu ve kokusu pembeydi. Sonra bir kapı çalındı ve “Kim o?” dendi ve sokak kapısından cevap geldi: “Benim!” Ve odalardan içeri sevinçle seslenen bir kızın sesi işitildi: “Babam geldi!” Az sonra tabak, çatal, kaşık ve bıçak tıkırtıları geldi

kulağına. Derken gürültüler kesildi ve ev, bekleyiş dolu bir sessizliğe gömüldü. Transistorlu radyodan dökülen şarkılar birden yarıda kesildi; spikerin ağırbaşlı sesi, iftar programının başladığını haber verdi. Duygulandırıcı, içli, yürekten bir ses duaya başlandı. Kendisinden başka kimselerin işitmesi istenmiyormuş gibi usulcacık, hemen kulağına fısıldanır gibi yakınında, inci taneleri gibi göz göz, küçücük dalgalar halinde yuvarlanıp gelen sözcükler, kuşkusuz, kuşkuları silip götürerek yankılanmaya başladı: “Tanrım, sana sığındım, sana verdim elimi, senin rızkınla rızıklandım, senin rızkınla oruç tuttum, senin rızkınla orucumu bozacağım. Tanrım, sana sığındım, sana uzattım elimi.” Birden nasıl olduysa, ama neden, gözleri doldu, yanaklarından yaşlar süzülmeye başladı. Ağlıyordu. Oysa? Kimdi, neydi, ne zamandı? Dün mü, bugün mü? Ne kadar azdı, ne kadar çoktu. İki gözünden de boncuk gibi yaşlar akıyordu. Duanın arkasından Kuran ’dan ayetler okunmaya başlanınca ağlaması kesildi. Serin bir avuntu gibi ona kucak açtı ayetler; okşayıp seven bir el gibi alnına dokunuşlarını hissetti ayetlerin. Bir rahatlama, hafifleme duydu içinde. Sonra okunan ayetlerin açıklamaları başlayınca, yine hiçbir şey olmamış gibi sakinleşti: “Hani biz dağı adeta gölgelik gibi çekmiş, üstlerine doğru yüceltmiştik de nerdeyse üstlerine düşecek sanmışlardı.”

Açıklama bitince, iftara otuz saniye kaldığını duyurdu spikerin sesi. Bir top patladı. Çeşitli yönlerden bir koro halinde ezan sesleri duyuldu. Çocuklar bağrışmaya başladı sokakta: “Kandiller yandı! Kandiller yandı!” Radyoyu biraz daha açtı, odanın içi “Allahüekber! Allahüekber!” sesleriyle doldu. Ve altındaki odalarda yeniden gürültüler başladı. Çatal, bıçak, kaşık sesleri; arada sofraya konan ya da sofradan kaldırılan tabakların şangırtısı. Açık ve duru bir havada ansızın patlayan bir fırtına gibi gelip geçmişti. Ama yine de ne olduğu açıklanamayan bir şey kalmıştı geride ve bunu onun arayıp bulması istenir gibiydi.

Kapının vurulduğunu işitip sıçradı. Kapıyı açınca ev sahibesiyle yüz yüze geldi; içinde üç tane pufböreği bulunan bir tabak tutuyordu elinde, bir şeyi anımsatmak ister gibi yüzüne bakıyordu. Kısa bir duraksamadan sonra tabağı kadının elinden aldı. Ancak kadın dönmüş giderken, “Teşekkür ederim!” diyebildi. “Zahmet ettiniz.”

Dört Duvar

Sırça köşkün duvarları birbirine doğru yürüyüp odanın havası soluklanamaz olunca, beyazları beyaz, karaları kara bırakıp kalkıyor, sandalyenin arkasına dolanıp daktilodan birkaç adım geriye çekiliyordu. Mavi bir boncuktu; kahverengi bir kordona takılmış, kordon, makinenin sağ ucundaki bir çıkıntıya bağlanmıştı; bir hayli uzundu kordon, uçları püsküllüydü; iri mavi boncuğun deliğinden geçirilmiş, sonra da iki düğüm yapılmıştı ve iki ucu, biri uzun biri kısa, masanın üzerine sarkıyordu. Bir tek mavi boncuktu. Mavi boncuğu bu kadar çok mu seviyordu?

Kısa bir süre makine önünde duruyor, sonra kesin bir kararla törenlerin en ağırını başlatıyordu. İlkin dizlerini bükmeden, gerçek bir saygı duruşunda bulunur gibi, belden yukarısını usulca, ama pürüzsüz boncuğa doğru eğiyor, daha yarı yolda parmaklarını birbirine yaklaştırıp yakın bir göreve hazırlıyordu. Derken incitmekten korkar gibi, bir şeyi incitmekten çok korkar gibi, bir karanfil gibi sırma kordonu sakıngan parmakları arasına alıyor, vücudunu oynatmadan karanfilin kahverengi kokusunu burnundan içeri çekiyordu. Sonra soluğunu tutup geri geri yürüyerek yatak odasının kapısına geliyordu. Burada tören sona eriyor; mavi boncuklu kordona uzaktan adeta bağlılık bildiren bir bakış, bu sona erişi açık seçik belirliyordu.

Odanın bir köşesinde kurulu yatağa yaklaşıp yorganı yavaşçacık kaldırıyor, çokluk soyunmadan, gece giysilerini giyinmeden ama gece giysileri içinde, havasız, güneşsiz döşeğe uzanıyordu. El yordamıyla yanı başındaki masadan küçük cep radyosunu alıp göğsünün üzerine koyuyor, sonra gelişigüzel açılmış istasyonlardan, uzak kentlerden gelen bildirilere kulak kabartıyordu. Ve duyuyordu ağır ağır yaklaştığını ve kaçırmamak, ürkütmemek ister gibi radyoya kısıyor ve gerisingeri masanın üzerine bırakıyordu. Duyuyordu ağır ağır ama duyuyordu bir meleğin kanat seslerini, hemen bitişiğinde ve bir elin ak-kara yazılar üzerinde gezindiğini ve elin serinletici gölgesini alnında duyuyordu. Ne var ki gecikmiyorlar, Allah saklasın bir kez gelmezlik etmiyorlardı; tam saatinde hızır gibi yetişiyor, biri bırakıyor biri alıyor, ona uzak çağrılara kulak asmamasını,

kurtuluşları yakında, pek yakınlarda aramasını, ama yıllar sonra, öğütlüyorlardı.

İlkin bir motor sesi. Pek emin değildi ya, kamyon motorlarına benziyordu; yıllar öncesinden tanıdık bir el gibi uzanıyor, gerekirse elinden geleni ardına koymayacağını açıklıyordu. Unutmanın lafı mı olurdu hiç? Yüksüz bir yolculuğa çıkılır mıydı? Neden sonra düşünüp "Acaba evin numarasında bir yanlışlık olmasın?" demek yakışık alır mıydı? Bu düşü ondan başkası mı görmüştü? Yıllar önce bir pazar sabahı, bir bahçe kapısı önünde duran kamyondan eşyalar bir başkasının evine mi taşınmıştı? Ve nikâh memuru önünde "Evet!" diyen ve sonra düğün gecesi davetlilerin önüne çıkarılmadan kapı bitişiğindeki bir hücrede bekletilen ve heyecanlı olup olmadığı sorulan ve düğünden sonra yanında bir başkasıyla, tencereler, tavalar, gaz ocakları ve öğütlerle –oysa çok yıllara yeterdi– bir taksiye bindirilip uğurlanan kendisi değil miydi?

Motor sesini işitir işitmez düşlerden uyanmak ister gibi kalkıyor, perdeyi birazcık aralayıp dışarı bakıyordu. Bitişik arsada oynayan çocukların sesini işitiyor, arasa bütün aramaların boşa çıkacağını sezerek perdeyi kapayıp yeniden yatağa dönüyordu. Sinirleniyordu birden: Allah 'ın belası bu kamyon gürültüsü her gün, her gün çekilir şey miydi? Öfkesi bir anda büyüyor, kalkıp ayakkabılarını ayağına geçirecek, yakın sokakların birinde kendisine birkaç dakikalık uykuyu çok gören bu saygısız kamyonu ele geçirmek için yola düşecek oluyor ama ses o vakit yavaşlayıp anıların kuytu köşelerine kaçıyordu. Belki geç değildi henüz; radyoyu yeniden uzak istasyonlara ayarlayıp yeni bir denemeye, bir başarabilse, girişiyordu. Ne zorlukları yenerek sınır çizgiye varınca, dost-düşman eller eteklerine yapışıyor, bütün güçleriyle onu tutup geriye çekiyordu. Önce tek bir vuruş duyuluyordu: Güm! Sonra bir çift vuruş; birincisiyle birlikte düşünülmesi gerekiyormuş da biraz geç kalmış gibi seğirtiyordu: Güm, güm! Ve ardından üçlü vuruşlar düzenli aralarla yineleniyordu: Gergin bekliyordu. Çok aşağılardan gelir gibiydi sesler. Adeta toprağın derinlerinden süzüle süzüle çıkıyor, sonra birden, boğuk ve tok, boşluğa dağılıyordu. Kimi günler güçlü, baskın, kimi günler daha bir yumuşak ve daha az saldırgan. İlk güm sesinde sinirleri kopacakmış gibi geriliyor, damarlarındaki kanın daha bir hızlı ve uğultulu aktığını işitiyordu. Başının yastığa değdirdiği yerde acılı bir nokta oluşuyor, bir atardamar gibi zonklamaya başlıyordu.

Nerelere kaçabilirdi? Bütün yollar dört duvar arasına çıkmıyor muydu? Ve duvarlar yıllar yılı yağmurda, rüzgârda incelmiş, yer yer sıvaları dökülmüş, üzerlerinde çatlaklar belirmişti. Yo, düşünmüyordu kaçmayı. Bu sanki bir toprak mahzenden gelen seslere dişini sıkarak, yılmadan, adeta alışılmadık bir gözü peklikle karşı çıkmaya çalışıyordu. Çocukluğunun birkaç yazını dul bir anne ve küçük bir erkek kardeşle pamuk tarlalarının sarı sıcağında pamuk toplayarak geçirmemiş miydi? Kendileri çalışırken, güneş altında otuz-kırk kişi, otuz-kırk bin kişi güneş altında çalışırken, çokluk at üzerinden onları seyreden ağanın azgın bir boğası olduğunu, boğanın geceleri ikide bir zincirlerini koparıp çok uzaklardan korkunç böğürtülerle, gündüz çalışmalarına dinlenen ırgatların uykularına kadar sokulduğunu, hemen höyüklerin bitişiğindeki hendeğe kadar yaklaştığını, yorganlara sarılmış çocukların pamuk tarlalarında sağa sola kaçırıldığını ve bir defasında bir çocuğun küçük kardeşiyle boş pamuk harallarından birinin içine saklandığını anımsıyor, aşağıdan gelen sesleri işittikçe, gözlerinin önünde karanlık bir mahzende başıyla duvarları döven bir boğa canlanıyordu. Ama mahzen de ne oluyordu? Ne diye rutubet ve küf kokan karanlık mahzenleri düşünüyordu hep. Öğreniminin birkaç yılını tren yoluna bitişik bir evin bodrumundaki bir odada geçirmişti. Yer hizasındaki tel kafesli pencerenin önünden bir satıcı geçerdi hep. İğne iplik boncuklarla kuşluk vakti geçerdi. Ve trenler vardı, sahanlıklarında salkım saçak insanlar, su topları, yiyecek dolu fileler ve pazar sabahları akordeonlarla pencerenin önünden geçerdi. Tavan yüksekti ve bir çocuk ağlardı. Ve susadıkça ev sahiplerinin bodrum taşlığına gömülü küplerindeki iyi sularından gizlice içerdi. Hepsini anımsıyordu.

Ama şimdi üç katlı kâgir bir binaydı oturduğu ev. Bir zemin katla başlıyor, en altta ne bir kiler ne de bir bodrum bulunuyordu. Zemin katta başka kiracılar, orta katta ev sahipleri, en üstte de kendisi vardı. Günün çok vakti evdeydi; her gün hiç değilse birkaç saat daktilo başında çalışıyordu. Bunalınca çıkıp bir hava alıyor, sonra dönüyordu. Anahtarla usulcacık sokak kapısını açıyor, sonra eğilip kolu yumuşacık geri çekiyor, sakınarak kanadı itip yine kapıyı kapıyordu. Holden geçerken gözü, alt kattakilerin kapalı kapılarının önündeki bir sürü çocuk ayakkabısına ilişiyor, sessiz adımlarla merdivenden çıkıyor, ev sahiplerinin sahanlığında bir kez daha, oraya buraya savrulmuş ama bu kez büyücek çocuk ayakkabılarıyla karşılaşıp üzerlerinden atlıyor, son birkaç basamağı da geride bırakıp

oturduğu katın kapısı önünde duruyordu. Anahtarı kilit içinde sessizce döndürüyor, sonra yine bir tık, çok hafiften bir tık sesiyle kapıyı kapıyordu. Çok sessizdi, çok.

Şimdiki evi tutarken araya girenlerle karşılaştıkça –bekâr adama bu semtlerde ev vermiyorlardı, herkesin karısı, çoluk çocuğu vardı, kiminde çok vardı– ev sahiplerince emanet bırakılmış övgüleri teslim alıyordu: Sessiz, Allah için sessizdi. Bir teybi vardı, kullanılmadan dururdu; radyoyu, sonuna kadar kısıp öyle dinlerdi. Hem bundan önce oturduğu evde de kendisinden memnundular; iki göz bir toprak evde, bir odada kendisi, bir odada yaşlıca ev sahibesi akşamı ederdi. Kadının kocası küçük bir camekânın içinde fıstık, çekirdek satardı. Beş vakit namaz kılardı kadın. İki oda önünde uzanan dar bir taşlık ve taşlığın bir duvarında sıra sıra raflar, raflarda da kap kacak vardı. Ve kadın kapıyı açar, nalınlarını sürüyerek raftan bir şey alıp döner, kapıyı kapardı. Ve kadın kapıyı açar, sonra yine kapardı. Ama arası çok geçmeden yeniden açardı. Ve hep bir şey unutur, kapıyı açıp açıp kapardı. Kış günleri akşamüzerleri, oturduğu odanın penceresinin önünde elinde kalın bir demirle kömür kırardı kadın. Yağmurda, karda –omuzlarına kadar inen bir başörtüsü vardı– kocasını eve dönünce üşütmemek için kömür kırardı. Elindeki kalın demirle düşmanlarının başına vurur gibi, tak tak vururdu kömürlere. Adamı kimi akşamlar kahvede görür, içmesi için bir çay söylerdi. Ve adam söylerdi: “Teyze çok memnun senden! Çok memnun, çok! Çok namuslu, çok sessiz çocuk, diyor.”

Aşağıdan gelen güm güm sesleri bugün inadına daha bir tok ve gürdü. Camların enikonu şangırdamasından anlıyordu bunu. Hep düzenli, çift vuruşlar: Güm, güm! Ardından geç kalmış gibi tek bir vuruş sacayağını bütünlüyordu. Aşağılarda kırbaç şaklamasına benzer bir ses işitip kulak kabarttı. Bir yay her zamanki gibi gerilip bırakılmıştı ansızın. Ama bunun bir defayla kalmayacağını, boşanan yayın adeta otomatik olarak kurulacağını, kırbaçların kısa aralarla bir süre daha şaklayacağını biliyordu. Bu kez böyle bir şeyle karşılaşmayınca düş kırıklığına uğrar gibi oldu. Ama güm güm sesleri yetiyordu nasıl olsa.

Son günlerde duyarlığı artmıştı. Bunu gözlerinin çevresindeki, alnındaki ve başındaki kasılmalardan, gerilmelerden anlıyordu. Tek başına deniz

kenarında gezmelerin, yollarda dalgın yürümelerin, eczane vitrinlerinin önünde duraklamaların zamanı gelmişti. Ansızın bir sezgi, çakıp sönen kibrit alevi gibi bir an aydınlattı içini. Ama çok gerilerdeydi, henüz bahardı ve gelincik çiçekleri vardı. Daracık bir avluda, mermer taşlar üzerindeki çamaşırlara inip kalkan tokaçların sesini duyar gibi oldu. Babadan kalma bir evde annesi ve küçük kardeşiyle kendi hisselerine düşen bir bodrum odasında oturuyorlardı. Toprak zeminden biraz yukarda, duvardan duvara uzatılmış tahtalar üzerinde yatıp kalkıyor, yemeklerini yiyor ve Tanrı ’ya şükrediyorlardı. Ve aşağıda iki temel duvarının birleştiği yerde bir leğen duruyordu. Toprakla doldurulmuş eski bir kuyunun üzerinde hazırda duruyor ve kimi akşamlar sular akıyordu yukardan. Yukarlarındaki odada yengeleri oturuyordu. Yukarlarındaki odada bir hamamlık vardı ve yengeleri sık sık yıkanıyordu. Bazen leğenin yerinde bulunmadığı bir an, kırık dökük çinko borudan ansızın sular boşanıyor, annesi koşarak leğeni borunun altına sürüyordu. Sabunlu pis sular bir hayli yukardan patır patır teneke üzerine düşüyor, gölleniyor, mide bulandırıyordu. Leğen dolunca annesi koşuyor, içindeki suyu avlunun orasına burasına serpiyordu. Sonra leğeni bir koşu yeniden getirip toprak zeminde sağa sola akıp giden suyun altına sürüyordu. Annesi üstlerinde oturan yeni evli ağabeyini çok seviyor ama suyu süpürürken yine de söyleniyordu: “Bıktım, vallahi bıktım! Her gün, her gün, her gün!” Kimi vakit iyice sinirlenip olmayacak bir nedenden küçük kardeşini dövüyordu annesi. Kendisi artık büyümüştü, onuru vardı. Ve her şeye karşın yengesini seviyordu. Kimi sabahlar avludan gelen tokaç seslerine uyanıyor, evde yine çamaşır yıkandığını anlayarak bir hoşnutsuzluk duygusuyla yatağından kalkıyordu. Ya da üzerinde kara bir iş giysisiyle annesi geliyor, kardeşiyle kendisini yarı uykulardan uyandırmaya kıyamıyormuş gibi önce yavaş sesleniyordu: “Haydi, kalkın bakalım! Yataklar yorganlar sökülecek, haydi çabuk!” Sonra gidiyor, az sonra yine geliyordu: “Daha kalkmadınız mı?” diyordu ve önce küçük kardeşinin, sonra da kendisinin üzerinden istemeyerek çekip alıyordu yorganları. Bunun üzerine kalkıyor, birkaç lokma bir şey yiyip kitaplarını alıyor, okula gitmek üzere küf kokulu bodrumdan dışarı atıyordu kendini. Avludan geçerken çok vakit bir çamaşır leğeni önüne çömmüş yengesine gözü ilişiyor, başını yere eğip acele sokağa çıkıyordu. Ama yengesi de çok seviyordu onu; ikide bir annesinin yanında, hele büyüyüp adam olsun, ona kendi eliyle bir kız bulacağını söylüyordu. Ama çok gerilerdeydi bu, henüz bahardı ve gelincik çiçekleri vardı.

Yengesini bir daha yıllar sonra, birkaç yıl önce görmüştü; mide rahatsızlığı yüzünden doktora gelmişti yengesi. Yengesinin kendi çocukları, kızları olmuş, kızlarını büyütüp evlendirmiş, torun sahibi olmuş, yılların kahrıyla yüzü küçülmüş, bir zamanki güzelliği silinip gitmişti. Ve ona kendi eliyle bir kız bulamamıştı yengesi; alacağı kızı yıllar sonra kendisi seçmiş, yıllar süren bir arkadaşlıktan sonra da evlenmişti. Ama sevmiş, inan olsun sevmişti. Altın kafeslerde nadide kuşlar, bulunmaz Hint kumaşları gibi sevgiler büyütmüş ama bir günden bir güne kapılarını açıp içlerinden birini salıvermeyi düşünmemişti.

Yengesinin birkaç yıl önceki öğütlerini anımsadı birden. Bunları tutmadığı için hayıflandı. Yengesi şimdi toprağın altında yatıyordu. Ve kendisi el sürülmemiş öğütlerle toprağın üzerindeydi. Ama gözlerini dikip uzun zaman tavana baktıkça, toprak altında bir odada yatar gibi hissediyordu kendini. Yengesinin, çocukluğunda çok sevdiği yengesinin öğütlerini tutsaydı o zamanlar, kaçırmasaydı onu, tutsaydı öğütleri, tutsaydı, kaçırmasaydı...

Ansızın bir bungunluk çöktü üzerine. Aşağılardan gelen güm güm sesleri, el sürülmemiş öğütlerden, burnu dikine yürünmüş yollardan ötürü kafasına düşen taşlarmış gibi, ellerini kendisini savunmak istercesine başının orasında burasında gezdirdi. Rahat edemeyince kollarını sağa sola savurmaya başladı. Derken bu savurmalar hızlanıp bir çırpınmaya dönüştü. Bir-iki defa masanın üzerindeki kitaplara rastladı, içlerinden birkaçını yere düşürdü elleri. Bir defasında da sağ elinin tersi duvara çarpıp enikonu acıdı. Doğrulup yatağın içinde oturdu. Acımanın önüne geçmek ister gibi dişlerini sıkıp dudaklarını birbiri üzerine bastırdı. Ama boşuna. Düzenli aralarla yinelenen iç çekmelerini andırıyordu. Artık susması, ağıda bir son vermesi söylenen bir çocuk gibi, her soluk alışta gık diye bir ses çıkarıyor ve bu arada hızla burundan solunan havanın gürültüsü duyuluyordu. Derken dayanamadı daha çok. Hanidir içinde birikmiş bir şey sel gibi boşandı birden. Yine de gerçekten ağlayıp ağlamadığını anlamak ister gibi elini yüzünde, karısının yüzünde gezdirdi, yukarı doğru kaldırıp gözlerinden, karısının gözlerinden akan yaşlara parmaklarıyla dokundu. Parmak uçlarında bir ıslaklık duyunca, kendini aldatmak için bütün dekorun tamamlanmış olduğunu, bu oyunun bundan daha güzel oynanamayacağını düşündü. Bu düşünceyle bütün foyası ortaya çıkarılmış gibi sessizleşti.

Ağlamalar, sızlamalarla hiçbir şeyin kanıtlanamayacağını, kalın duvarlardan içerilere sızabilecek daha başka çarelere başvurmak gerektiğini açık seçik görüyordu. Çoktan atılması gereken adımları yarınlara ertelediği, bu bayağı oyalama taktiğine yüz verdiği için bir küçümsemeyle kendisine baktığı bir sıra, nasıl olduğunu anlamadan yeniden hıçkırmaya başladı. Aşağıdakilerin sesi işitebileceklerini düşündü ama önüne geçilebilecek gibi değildi. Korktu birden. İş ciddiye binmişti, oysa o oyun sanıyordu. Ayağa kalkıp odanın içinde gezinmeye başladı. Yaşlar hiç kendini zorlamadan art arda akıyordu gözlerinden. Neye ağlıyordu? Ağlanacak ne vardı ortada? Bugün de dünkü gibi değil miydi? Dün de daha önceki günler gibi olmamış mıydı? Günler, iyi kötü birbirini kovalıyor, yazıyor çiziyor, okuyor, kazanıyor ve harcıyordu. Ve birkaç nüfuslu ailelerin tek odalar içine sıkıştığı bir semtte banyosu, mutfağı, tuvaletiyle kocaman bir katta tek başına yaşayıp gidiyordu. Bunları düşünür düşünmez daha da hızlandı ağlaması. Cebinden mendilini çıkarıp gözlerini silecek oldu. Tam bu anda bir gıcırtı geldi kulağına. Hemen ağlaması kesildi.

Ses, öbür sesler gibi aşağılardan geliyor, sanki bir beşik sallanıyordu: Gıcır gıcır, gıcır gıcır... Beşik ileri gidip geldikçe, eski ahşap evlerin tahta tavanlarına çakılı demir halkalar içinde beşiği tutan iplerin oynamasından çıkan gıcırtıları andırıyordu sesler. Bir çocuk ağıdı falan işitilmediğine göre, bebek uyuyor olmalıydı. Ama aşağıda emzikli bir kadın yoktu. Altında oturan ev sahiplerinin iki küçük oğulları ve bir büyük kızları vardı. Kız bir terzinin yanında çalışıyor, oğlanlardan biri teknik okula, biri de liseye gidiyordu. Ama sesin aşağıdan geldiği kesindi. Tıpkı bir beşik sallanır gibi: Gıcır gıcır, gıcır gıcır... Salıncak beşikler gibi.

Ara kapıyı açıp büyük odaya geçti. Seslerin de kendisiyle geldiğini görerek şaşırdı. Odada usulcacık ileri geri dolaşmaya başladı. Bir ara duvara yaklaştı, seslerin kaynağını öğrenmek ister gibi kulağını yapıştırıp aşağıları dinledi. Tam da duvarın altından geliyora benziyordu sesler. Aşağı inip ev sahibesinden durumu öğrenmeyi düşündü. Hani rahatsız olduğu için değil, yoo, hiç de rahatsız olduğu yoktu. Tersine, daha önceki gürültülerle ayağa kalkan sinirleri bu salıncak beşikleri anımsatan gıcırtılarla yatışmış, biraz kendine gelir gibi olmuştu. Daha önceki güm güm vuruşlar da kesilmişti şimdi; tuhaf, hiç farkına varmamıştı. Aşağı inip ev sahiplerinden sadece evin içinde bir bebek olup olmadığını soracaktı. Rahatsız olduğu için değil,

yoo, bu sesleri ara sıra işitmekten memnun bile olabilirdi. Şimdi bile hayli yorgun olmasına karşın, masa başına geçmek ve aralıksız çalışmak istiyordu. Ve hemen, içinden gelen bu isteği gerçekleştirmek üzere yürüdü. Önce deminki gözyaşlarının tuzlu kalıntılarını yüzünden temizlemek için banyoya yöneldi, daha sonra mutfağa girip tezgâhın üzerindeki meyvelikten bir elma aldı ve gelip daktilonun başına oturdu. Gıcırtı sesleri sürüyordu. Parmakları büyük bir hevesle ve iştahla tuşların üzerinde gezinmeye başladı. Bazen kısa bir süre ara veriyor, aşağılardan gelen beşik gıcırtılarını dinliyor, dar boğazlardan, geçitlerden geçiyor, tuşlar üzerinde uçar gibi ordan oraya sekiyordu. Bir çocuk ağıdı falan işitilmediğine göre bebek uyuyor olmalıydı. Bebek uyuyor ama o uyumuyor, tüm uykusuzluklara kafa tutuyordu.

Ansızın demir tekerlekli bir araba yokuş aşağı hızla yuvarlanarak geçti sokaktan. Birkaç saniye ev temelinden sarsılır gibi oldu. Sanki saldırıların en korkuncuna uğramış gibi daktilonun başından fırlayıp kalktı hemen. Kanatları olsa gererdi; bütün çocukların üzerine, beşiklerde uyuyan, salıncak beşiklerde uyuyan çocuklar üzerine; kanatları olsa, bebeklerin üzerine gererdi.

Araba sesi uzaklaştıktan sonra yeniden masanın başına oturdu. Beşik gıcırtıları duyulmuyordu artık ve çok geçmeden daha önceki kırbaç şaklamalarını –süreceğini biliyordu– bu kez ikili-üçlü dizilerle yeniden işitmeye başladı. Adeta kapatılmak istenip bir türlü kapatılamayan, kapatılmalara karşı direten bir kapı sesine benziyordu. Bazen sokak satıcılarının ellerindeki çıngıraklar gibi birkaç kez ötüyor, sonra susuyor, sonra yine ötüyordu. Hemen her gün böyle, her gün, her Allah ’ın günü, daha çok öğle yorgunluklarında uyumalara karşı ötüyordu. Ama ilk işitildiklerinden bu yana çok geçmemiş, günden güne büyüyüp serpilmişlerdi. Kimi vakit temizlenen bir kömür sobasını anımsatır gibi oluyorlardı: Sabahın erken saatinde yatakta yatıyor, sesler aşağıdaki oturma odalarından çıkıp döne döne merdivenleri çıkıyordu. Yorganlar, yastıklar altına kaçıyor ama sesler peşini bırakmıyor, sonunda sabredemeyerek aşağılara sesleniyordu: “Seher! Yeter artık!” Sesler bir süre kesiliyor, sonra ilkin yavaş, gittikçe güçlenerek yeniden işitiliyordu. Ve lastik eldivenli eller bir demir teli mazgal deliklerinden içeri sokup çekerek bir demir soba içindeki külleri temizliyordu. Ve kömürlükte kömürleri kırıyordu. Ve

odaları ısıtıyordu eller. Ve gaz ocağını pompalıyor ve çaylar pişirip kahvaltı sofrasını hazırlıyordu. Ve sonra da yukardaki yatak odasına, yorganlar yastıklar altına ama yufka uykulara sesleniliyordu: “Çay hazır! Öğle oldu, uyan artık! Çay soğuyor, karışmam bak!”

Birden doğruldu. Nasıl seslerdi bunlar? Neden bu kadar üstüne düşüyor, sinirlerini ayağa kaldırmaya çalışıyorlardı? Neden unutur gibi olunca kendilerini anımsatıyor, köşeyi dönünce ansızın karşısına çıkıyorlardı? Pencereye doğru yürüdü, sırtını yan duvara verip dışarı bakmaya koyuldu. Duvar sıcacıktı, alt katlardaki sobaların baca delikleri geçiyordu içinden. Ama hırsından dudaklarını ısırıyordu. Karşıda bir deniz vardı ve kocaman bir hastane vardı. İlerde ama yakın olduğunu biliyordu. Ne yapsındı? Nereye gitsindi? Bir ara, seslerin verdiği bir moladan yararlanıp yine daktilonun başına geçecek oldu. Ama daha elini tuşlara dokundurmadan, öfkeyle fırladı yerinden. Müthiş içerlemişti. Dosdoğru aşağıya inip ev sahiplerinden durumu öğrenmeyi düşündü. İyi ama geçenlerde yapmamış mıydı bunu?

Yine bugünkü gibi bir öğleüzeriydi. Kapanmayan kapı sesleri şimdiki gibi gemi azıya aldı, onu fena halde tedirgin etti. Sağı solu dinledi, bir süre balkonda ve sahanlıkta dikilip seslerin kaynağını ele geçirmeye çalıştı. Sonunda bütün kuşkuları hemen altındaki ev sahiplerinin katında toplandı. Öfkeyle aşağı indi. Usulca tıklattı kapıyı, sonra açılmasını beklemeden bir daha tıklattı. Kapı aralanınca ev sahibesiyle yüz yüze geldi, özür diledi ilkin ve sonra hemen içini döktü: “Bir kapı kapatılmak isteniyor, kapatılamıyor bir türlü. Langır langır, langır langır! Vallahi hiç rahat edemiyorum. Acaba sizin kapılardan biri bozuk olmasın?” Kadın şaşırdı. Derken arka odaların birinden adam çıktı, gelip kadının biraz gerisinde durdu. Kocasının gelişiyle kadın kendini toparlamıştı. Pek üzgün, “Burda değil” dedi. “Ama daha demin, az önce...” Bunun üzerine, “Balkon kapısı olmasın?” diye atıldı adam. “Hayır, değil. Ben baktım, balkon kapısı değil.” “Belki de bitişiktekilerdir, çünkü geçen gün tavanı onarıyorlardı, gürültüden biz de rahatsız olduk.” “Hayır hayır, kapı sesi... Bir türlü kapanmayan bir kapı. Bozuk bir kapı...” Bu üsteleme karşısında haksız bir suçlamaya uğramış gibi kadının rengi değişti, yutkundu: “Biz hiç kapı kapamadık ki! Çocuklar da evde yok.” Bu durumda daha çok direnmenin yersizliğini anladı, rahatsız ettiği için özür dileyerek yeniden yukarıya çıktı.

Tuhaftı. Nasıl olurdu? Bütün ev gürültüden sallanır da onlar nasıl duymazdı? Hiç de emin değildi ama yine de bir kurt düştü içine; sanmıyordu ya, belki de gerçekten bitişikteydi. İlk fırsatta bir kesinliğe varacaktı, karar vermişti buna. Ne var ki, o gün akşama kadar da bir şey işitilmedi. Ama ertesi gün öğleye doğru çalışmaktan başı tutup biraz dinlenmek için yatağa uzanacağı sıra yeniden başladı. Zaten beyni uğulduyordu, gürültüyü de işitince adamakıllı tepesi attı. İlkin içinde en ufak bir kuşku bırakmamak üzere balkona çıkıp çevresini dinledi, sonra içeri girip mutfağa geçti; mutfak duvarı bitişik evle ortaktı. Duvara yanağını dayayıp bir süre kulak kabarttı, sonunda hiç şüphesi kalmadı. Aşağıdan ama yüzde yüz aşağıdan geliyordu sesler. Bütün yadsımalara karşın açık seçik ortadaydı. Ama nasıl kanıtlayabilirdi? Birden aklına geldi: Hiç kullanılmadan duran bir teybi vardı; sesi teybe alacaktı. Hemen koşup kapağını açtı, mikrofonu teybe bağladı; makineyi çalışmaya hazır duruma getirdi. Sesler tam o anda kesilmişti ya, zararı yoktu; biraz sonra yine başlayacaktı, biliyordu. Gidip yatağa uzandı, tetikte gözlemeye koyuldu. Gerçekten de çok sürmeden zorlu bir dalga halinde duyuldu. Hemen seğirtip çalıştırdı teybi. Pek hassas bir mikrofondu, sesleri olduğu gibi banda geçireceğine güveni tamdı. Ama bu kez ses dalgaları uzun sürmedi, kısa aralarla bir-iki yoklayıp gitti. Hemen bandı durdurup geriye döndürdü, alınan sesi dinlemek üzere yeniden bir düğmeye bastı. Heyecanlıydı; çok merak ediyordu. Ama tuhaftı doğrusu; hiçbir şey işitemedi, boğuk bir gürültü teybin içindeki motorun çalıştığını haber veriyordu, o kadar... Langur lungur seslerden iz, eser yoktu ortada. İyice şaşırdı; nasıl olurdu da hemen aşağıdan gelen bu açık seçik gürültüyü almazdı teyp?

Daha sonraki birkaç gün pek bir ses duymadı. Zaten pek fazla kalmaz olmuştu evde. Yapılacak sürüyle iş vardı ama nedense odaya kapanmayı canı pek istemedi. Adeta aylak yaşayıp gitti bir süre. Evde bulunduğu zamanlarda kendini fazla yormadı, çokluk yatağa arkaüstü uzanıp kitap okudu ve gürültüleri pek işitmedi. Bir şey işitecek olunca sinirlenmeden kalktı, usulcacık evden dışarı attı kendini. Ama sonunda bu işi böyle sürdüremeyeceğini görüp yeniden masanın başına geçti. İlk günler değil ama günler geçtikçe sesler, en başta kapanmayan kapı sesleri, gittikçe daha bir yılışık ve teklifsiz, olur olmaz zamanlarda ama özellikle öğle sularında, sabahın erinden beri sürdürülen bir çalışmanın şakaklarda zonklayan yorgunluğuyla kendini birkaç dakika için yatağın üzerine atmayı düşündüğü

anlarda onu yoklamaya başladı. Güneşsiz, yağmurlu ve kapalı havalarda daha arsızdı; konukluğu daha uzundu. Ne var ki, bu iki günden beri, hele bugün iyice azıtmışlardı.

Öncekinden daha zorlu bir ikinci gürültü dalgası üzerine kendini tutamayarak, kararlı ve kesin, kapıya yöneldi. Sanki arkası kesilmeden sesleri suçüstü bastırmak istiyor, merdivenleri alışılmadık bir telaşla ama yavaşçacık iniyordu. Daha ilk tıklatmasında hemen açıldı kapı. O kadar sessizliğine karşın, ayak seslerini işiten ve kapıya gelip kulak kabartmışa benzeyen kadını görür görmez boşandı: “Özür dilerim, yine sizi rahatsız ettim... Ama hiç durulmuyor, vallahi hiç! Bozuk bir kapı olacak mutlaka... Kapatılmak isteniyor, kapatılamıyor... Langur lungur, langur, lungur!” Kadın ilk defaki gibi afallamıştı. Birincisinden daha da üzgün ve alınmış, “Bilmem ki!” dedi; “Bizim burda bozuk kapı yok. Ben de şu sıra kapı kapamadım hiç. Aşağıdakiler desem, onlar da iki gündür evde değil... Ne bileyim, ben de üzülüyorum ama... Acaba giriş kapısı olmasın? Gelip gidenler oluyor, kapıyı biraz hızlı kapıyorlardır belki?” “Hayır, sizin burdan geliyor. Tam aşağıdan, sizin burdan!” Bunu söyler söylemez kadının yüzü karıştı, uykudan yeni uyanmış bir çocuğun yüzü gibi ağlamaklı oldu. Avuç içi kadar, ince beyaz bir yüzdü. Bir süre dudakları bir şey söyleyecekmiş gibi kımıldadı, sonra vazgeçti. Ve nedense biraz kızardı yüzü. Kadını üzdüğünü görünce, gürültüleri falan unutup yumuşadı; nazik ve gönül alıcı, “Özür dilerim” dedi; “Herhalde başka bir yerden geliyor... Aşağıdan gelir gibi ama... demek başka bir yerden geliyor. Özür dilerim, sizi de ikidir rahatsız ediyorum.” Kadın söylediklerini onaylar gibi başını salladı yalnızca; gözlerinin hafifçe nemlendiği görülüyordu. “Hoşça kalın!” deyip usulca yukarı çıktı. Ara kapıyı açtı ve her iki odanın içinde boydan boya gidip gelmeye koyuldu. Ne yapacağını bilemiyordu. Yeniden masanın başına oturup çalışmayı aklından geçirir geçirmez bir tiksinti duydu. Derken en iyisinin bir an önce kendini sokağa atmak olduğuna karar verip pardösüsünü ve ayakkabılarını giydi. Kadının dışarı çıktığını duymasını istemiyormuş gibi, ayak uçlarına basa basa merdivenlerden indi, kapıyı yavaşça kapadı arkasından.

Nereye gideceğini düşünmüyor, ayakları sanki gideceği yeri önceden biliyormuş gibi onu çekip götürüyordu. Az sonra bir yokuşu inip sahile çıktı. Hemen deniz kenarını izleyen asfalt yolda, kente ters yönde ağır ağır

yürümeye koyuldu. Kaldırım kenarında, yolla denizi birbirinden ayıran elli-altmış santimetrelik dar bir beton şerit üzerinde yürüyordu. Deniz iki metre kadar aşağıda kalıyor ve asfalt yolla arasında kocaman siyah kayalar bulunuyordu. Ama kimi yerler, kayaların birkaç metre ilerisine kadar kumluktu. Denizden doğru kısa, kesik darbeler halinde hafif ve serin bir rüzgâr esiyor, sular fışırdayarak kumlar üzerinden kayalara kadar sokuluyor, sonra köpükler bırakarak geri çekiliyordu. Hava güzeldi ama üşütüyordu rüzgâr; öyleyken pardösüsünün düğmelerini vurmamakta direniyor, tatlı serinliği göğsünde, boynunda, kulaklarında, yüzünde duymaktan hoşlanıyordu. Henüz kıştı; sahilde gezinenler görülmüyordu pek. Yolun karşı yamacında evler vardı. Dikkatle bakılırsa pencereler ya da cam duvarlar arkasında kımıldanan insanlar seçiliyordu. Arada bir denizin iyot kokusunu derin derin içine çekiyor, her nefes verişte biraz daha hafifleyip açıldığını duyuyordu. Zaman zaman başını çeviriyor, gittikçe gerilere kayan kente bakıyordu. Evler durmadan küçülüyor, binalar küçülüyordu. Ama pek yakındı hastane binası, devcileyin ve sağlam, adeta olduğu yerde duruyordu. Bir hayli yürüdükten sonra ilerde, yol kenarındaki bir mermer atölyesinin monoton gürültüsünü işitti, gittikçe yaklaştı sesler ve sonunda atölye içindeki mermer bloklarını gördü; yukardan boyuna sular dökülüyor ve kalın çelik testereler mermer bloklar üzerinde durmadan ileri geri geziniyordu. Geriye dönmedi. Zaten bir yere varmak, oradan dönmek üzere yola çıkmamıştı. Sınır çizgisi üzerinde, denizle asfalt yolu birbirinden ayıran beton set üzerinde yürüdü.

Kurban

Aşağı katta sakınmasız bir kapı açılıp sert ve hoyrat adımlar, karısının bir ay önce ama yıllar önce eşyalarını toplayarak kayınvalidelerin evine gitmesinden bu yana kendisinden başka kimselerin çıkıp inmediği basamakları alışılmadık bir gürültüye boğunca anladı. Şaşırmadan, şuncacık heyecanlanmadan, geleceği çok önceden bildirilmiş bir konuğu karşılamak ister gibi, ilk akşamla yatağa girip başına çektiği yorganı sıyırdı üzerinden. Biliyordu zaten; tüm yoklukların ve yoksullukların bir anda haber alınacağını, sıcaktan kavrulmuş topraklara düşen serin yağmurlar gibi sevinç tohumlarını yeşerteceğini biliyordu. Hastalıkların ve düşkünlüklerin, çelik beşiklerinde büyümenin tüm konukseverliğiyle kalkıp terliklerini giydi. Sonra elektrik düğmesine uzandı ama düğmeyi çevirmeden çekti elini. Dışarda mehtap vardı ve tül perdenin aralıklarından çizgi çizgi içeri vuruyordu. Gene de sorumluluğunu bilen biri gibi davranmak istedi, alacakaranlıkta kapıya yürüdü.

Mutfağın önünden geçerken, sanki öteden beri benliğinde duyup yarınlarda eritmeye çalıştığı bir isteğe daha fazla karşı duramayarak içeri girdi; sonuna kadar açtı musluğu, şarıl şarıl akan suyun altında gürültüyle elini yüzünü yıkamaya koyuldu. Uykusunu dağıtmak için değil; çünkü iki saattir uyanık yatıyordu yatakta. Kapı vurulur vurulmaz musluğu kapadı. Oradaki bir havluya çarçabuk kurulanıp çıktı.

Karanlıkta, her zamanki alacakaranlıkta kapıya yürüdü ve yumruk yapılmış bir el ikinci bir kez eskimiş tahtaların üzerine inip kalkmaya başlayınca açtı kapıyı. “Buyrun!” demeye kalmadan, yuvarlak bir vücut toka için kalın ve iri bir el uzatıp kapı aralığından içeri süzüldü. Elinin yaş olduğunu ileri sürerek geri çevirdi uzanan eli. Şişman vücudun çarpıp kendisini yere devirmesini önlemek ister gibi yana çekildi. Derken geniş ve pipolu bir ağızdan dökülen söz yağmuruna karşı bir ikinci kez kendini kollamak zorunda kaldı: “Merhaba yahu! Nerdesin be birader? Hiç görünmezsin, her gün kapının önünden geçer, bir uğrayıp ne yapıyor şu kardeşin demezsin. İnsan bir uğrar, üç-beş kelime konuşur! Ne bileyim ama senin yaptığın da! Nedir yani; şurda kapı komşuyuz. Akşamları hep evdeyim. Yalnız otur otur,

sıkılıyor insan; biri olsa da konuşsak diyor. Kaç gecedir aklımda, geleceğim; sesin sedan çıkmayınca herhalde evde yok, deyip vazgeçiyorum. Dün niyet ettim, kapıya kadar geldim, baktım ışık falan yanmıyor, indim yine. Bugün akşamüzeri ayak seslerini işittim. Sonra baktım gene ses seda yok. Çıkayım hele dedim, ne yapıyor bu çocuk... Yatıyor muydun yoksa? Rahatsız ettimse kusura bakma. Şöyle ayaküstü üç-beş kelime konuşalım, giderim."

Söz tufanı iri bir dalga gibi üzerinden geçip gidince özür diledi. Sonra odaya doğru çoktan yürümeye koyulan şişman vücudun arkasına takıldı. Karanlıkta adeta iri vücudundan ayrı gibi duran kısa kolu elektrik düğmesine uzandığında yetişip ev sahibi misafire –ev sahibinin oğluydu– engel olmak istedi. Ama geç kalmıştı. Onun böyle bir karşı koymada bulunacağı önceden hesaplanmış gibi çevik davranılmış, düğme birden çevrilmişti. Ev sahibi misafirin hafifçe gülümseyerek gözlerini acele odanın içinde ama en çok döşeme üzerinde gezdirdiğini gördü; sandalye, masa ya da karyolanın altına kaçmış bir kedi, bir kuş ya da buna benzer bir şey arar gibiydi. Kalın ve kısa boynunun üzerinde başı güçlükle sağa sola oynuyordu. Odanın içi karmakarışıktı; masanın üstü portakal ve mandalina kabuklarından geçilmiyordu. Bir köşede susuzluktan kurumuş begonyanın yaprakları yere dökülmüş, balkon penceresinden giren esintilerle odanın ortalarına savrulmuştu. Bir çift çorap rastgele yere atılmış, sandalyenin üzerine kirli, temiz gömlekler yığılmıştı ve bir hafta öncesi bitişik yatak odasından buraya taşınan somyanın önünde –hava soğumuştu, soba yanmıyordu– bir çift ayakkabı duruyordu. Artık sokaktan gelince, temiz pak odalara geçilmeden ayakların silineceği ıslak bezler yoktu. Halılar yoktu kirlenecek. Ve arkadan bir ses, titiz ve narin, bağırmıyordu: "Ayakkabılarını çıkar!"

Düğme çevrilip oda ışıyınca, gözlerini kaldırıp adamın yüzüne baktı; piposundan dalga dalga dumanlar savruluyor, aradığını bulamamışa benziyordu. Adamdan geleceği belli yeni bir söz tufanını önceden savmak ister gibi, "Özür dilerim" diye tekrarladı. Ama adama karşı işlenmiş belli bir kusura yönelik bir özür değildi bu; değişik anlamlarda yorumlanabilirdi. Birden "özür dilerim" sözünün çok uzun, sabahlarda kumru seslerince uzun bir süredir ama bir haftadır, karısı gittiğinden bu yana dilinin ucunda dönüp durduğunu, sisler ve buğulardan sıyrılarak şimdiye kadar bir türlü

sözcüklere dönüşemediğini hissetti. Hatırlanmak istenmeyen ansızın hatırlanmıştı. El ele tutuşmasız, bakışmasız ama yan yana, tüm susuşlardan öte yan yana yürünen, mola verilmeden yürünen yollarda, sağdan soldan savrulan güller gibi ne kadar çok soru vardı... Sabahleyin evden çıkarken bir ses soruyordu: “Akşam ne zaman döneceksin?” Soru havaya atılan bir taş gibi gerisingeri geldiği yere düşüyordu. Ve bir ses o gün hangi yemeği sofrada görmek istediğini soruyor, bilinmiyordu. Ve bir akşam yorgun, eve döndüğünde soruluyordu: “Neden üzgünsün?” Ama bilinmiyordu neden üzgün olunduğu. Sonra ertesi gün tiyatroya gidip gitmeyeceklerini de bilmiyordu. Düşünüyor ama ne düşündüğü, niçin kızgın, neden suratı asık olduğu, neden kimi akşamlar eve geç döndüğü, neden özene bezene hazırlanmış kimi yemeklere el sürmediği, kimi çayların ve okumaktan yorulan zihinleri dinlendireceği sanılarak kavanoz dibindeki son kahve kalıntıları gürültüsüzce kazınıp ispirto alevinde pişirilen kahvelerin ne diye geri çevrildiği bir türlü, bir türlü öğrenilemiyordu. Sorular gibi kimi öpücükler de cevapsız kalıyor, okşamak ama okşanmak için uzanan eller sağır duvarlara çarpıp yere düşüyor, nedeni bir türlü anlaşılamıyordu.

Sanki şimdiye kadar sorulan bütün soruların cevapları hep aynıymış, bunların hepsini birden cevaplandırmak için bu ânı beklemiş gibi, gözlerini ev sahibi misafirin yüzünden ayırmaksızın bir kez daha tekrarladı: “Özür dilerim.” Bugüne kadar elektrik düğmelerine uzanan elleri hep el bilmiş, güçsüz lambalarla bile içerlerin aydınlanmasına karşı çıkmıştı. Ama artık anlıyordu: Borçlanmalar uzun süre sürdürülemezdi. Zamanında yapılamamış ödemeler yüzünden akıtılan, şimdi yastıklara akıtılan gözyaşlarının sesini işitir gibi oldu birden. Sesin geldiği yöne koşmak istedi ve bu istek birden içinden büyüdü. Buyur edilmeyi beklemeden, sere serpe yatağın üzerine kurulmuş bir şeyler anlatan ve yarım pipolu ağzını düzenli devinimlerle açıp kapayan adamın varlığı onu bundan alıkoyuyormuş gibi, bu kez daha hızlı ve sert: “Özür dilerim!” dedi; “Başka bir zaman konuşsak... Oda darmadağınık. Ben de biraz sonra çıkacaktım dışarı. İsterseniz yarın...” “Aldırmayın canım, n ’olacak!” diye cevapladı adam; “Benim aşağısı da öyle... Ama hiç umursadığım yok vallahi. İki ay oldu, zerre kadar aklıma gelmiyor. Bir hafta sonra da mahkeme var, bakalım... Bir tek çocuk işte, onu da yanıma aldım mı, tamam. Yok kardeşim yok; iyilik yaramaz bunlara! Bak, iki ay öncesine kadar bir çift çorap alamıyordum

kendime, şimdi Allah ’a şükür, çifter çifter ayakkabım, elbisem var, her istediğimi alıyorum.”

Gözlerini adamın piposundan savrulan dumanlara dikmiş, masanın önünde duruyor, sanki düşmemek için bir eliyle somyanın ayağına tutunuyordu. Bir ara, “N ’olur, yeter artık!” der gibi güçlükle elini kaldırdı ve o sırada sönmek üzere olan piposunu yeniden ateşleyen adama uzattı. Adam bunu sanki çoktan yapmayı düşündüğü davet için bir işaret olarak görüp “İstersen buyur, aşağıya inelim!” dedi; “Ocakta su kaynıyor. Bir kahve, çay içeriz. Bir şişe kanyak da var, birkaç laf ederiz. Aman canım, hiç düşünme vallahi! Yüz vermeye gelmez bunlara. Çocuk da yok sizin, eh daha ne? Haydi haydi, inelim aşağı, karşılıklı oturup üç-beş kelime konuşur, dertleşiriz.” Derken adam ayağa kalktı. Pipoyu çiğneyen ağzının sol tarafında bir altın diş görünüyordu. İnce ve uçları sivri, dudaklarının üstünde boylu boyunca uzanan bir de bıyığı vardı. “Özür dilerim, biraz sonra birini görmem gerekiyor. Başka bir akşam...” Adam, pek önemsiz bir itirazla karşılaşmış gibi, “Görürsün daha...” dedi; “Beş dakika oturur kalkarsın. Haydi, ben iniyorum. Önce şu alttakilere uğrayayım da, biri gündüz bir şey bırakacaktı... bıraktı mı, bakalım. Ne aptal herifler var şu dünyada; kaç defa beraber geldik bizim mağazadaki tezgâhtarla, şimdi evi bulamıyor!” Sonra bir cevap beklemeden kapıya yöneldi ve kapıda arkasına dönmeden, “Beş dakikaya kadar gelirsin!” dedi; büyük bir gürültüyle tokmağı çevirip çıktı dışarı.

Adam merdivenden inerken arkasından seslenmeyi, maalesef gelemeyeceğini bildirmeyi düşündü. Ama onunla konuşması gerekiyormuş, çoktan tasarladığı bir şeyi onunla konuşmadan dünyada yapamayacakmış gibi sustu. Ayak sesleri hafifleyince uyuşukluğundan sıyrıldı; ilk iş olarak, sanki hepsine birden bir gereksinim duyacakmış gibi, kimselerin yatmadığı yatak odasının, holün, mutfağın ve tuvaletin ışığını sırasıyla yaktı. En son banyoya girip düğmeyi çevirdi. Ne kadar pis kokuyordu içerisi... Yoksa kokan başka bir şey miydi? Gömleğini, atletini soyunup bir kenara attı. Aşağı inmek için verilen mühletin ancak beş dakika olduğuna aldırmadan elini ve yüzünü, boynunu ve kollarını sabunlu bezle adamakıllı ovup yıkamaya koyuldu. Adam gelmeden başlanmış bir temizliği bu kez tüm gerekleri ve boyutlarıyla sürdürür gibiydi. Vücudunun üst bölümünün temizliği bitince, çoraplarını çıkarıp ayaklarını yıkadı. Sonra dişlerini

fırçaladı. Sonra, sadece sırada olan bir şeyi yapıyormuş gibi duşun altına geçti. Temizlik işini şimdi bir başka aşamada sürdürür gibiydi. Arada vurulan bir kapı sesi duyup umursamadı. Artık biliyordu, toy değildi. Gelen habercilerin üstü kapalı niyetlerini seziyordu ve en küçük bir direnişte bulunmamaya kararlıydı. Soğuk sularda iyice ısınınca kurulandı, banyodan çıkıp yatak odasına girdi.

Karısı gitmeden, temiz çamaşırlarını bir bavul içine yerleştirip bırakmıştı. Hepsi de olduğu gibi, temiz pak duruyordu. Bir haftadır kirli çamaşırlarla dolaşmış, karısının gitmeden önce, bir gün sabahtan akşama kadar uğraşıp yıkadığı çamaşırlardan bir tekine bile el sürmemişti. İçinde bir ürpertiyle, çekinerek açtı bavulu; gereken şeyleri alıp giyindi. Sonra kapının arkasında asılı duran, karısıyla bir yere giderken üzerine geçirdiği siyah, yabanlık giysisine uzandı. Tam da bu anda alt katta bir kapının gürültüyle açılıp isminin yukarılara doğru savrulduğunu işitti. Acele etmeden holü geçerek kapıya geldi, biraz araladı kapıyı ve hemen burnunun ucunda biriyle konuşur gibi usulca aşağıya seslendi: “Geliyorum!” “Yarım saat oldu!” dedi ses aşağıdan; biraz içerlemiş, sabırsız, bekletilmiş. “Ama yalnızım. Her şeyi benim yapmam gerekiyor.” Fazla bir konuşmayı gereksinmeden, aşağıdakinin anlayışsızlığına kızarak kapıyı vurup kapadı. Hâlâ elinde tuttuğu ceketini sırtına geçirip yatak odasındaki küçük aynanın karşısına geçti, saçlarını taradı. Bozdu, sonra yeniden taradı. Gözleri bir ara boyunbağına ilişti; hoşlanmadı renginden, silik soluk bir şeydi. Uzun boylu duraksamaksızın, kapının arkasında asılı bir tomar boyunbağı içinden bir başkasını seçti; bordo rengi, daha doğrusu kan kırmızısı. Boynunda bir kan lekesi görüp irkildi ama hemen anımsadı; demin banyoda tıraş olmuştu. Acaba bıçak çok mu keskindi?

Giyinip kuşanması bitince, aynada alıcı gözüyle şöyle bir süzdü kendini. Halinde bir yakışıklılık, bir güzellik sezer gibi oldu. Daha önce hiç böyle özenerek giyinmemişti. Bir bayrama gider gibiydi. Bavulun kapağını kaparken, oracıktaki bir sehpanın üzerinde duran kolonya şişesine ilişti gözü. Kolonya sevmez, tıraş olurken bile kullanmazdı. Yine de şimdi şişeyi alıp tekrar aynanın önüne geçti. Kokulu sudan avuçlarına döküp önce saçlarına ve yüzüne, sonra gömleğinin göğsüne, ceketinin yakalarına sürdü. Bir bayrama gider gibiydi. Tam şişeyi sehpanın üzerine koyup kapıdan çıkarken, karşı duvarda yeşil kadifeden yeşil bir kabın içinde asılı

Kuranıkerim ’e ilişti gözü. Bir hafta öncesine kadar iki kişilik bir yatağın başucunda bulunurken, şimdi boşluktaydı ve yerini yadırgamış gibiydi. Bir an duraksadı. Sonra elini kapıdan çekip ağır ağır, acele etmekten korkar gibi Kuranıkerim ’e yaklaştı. Elini yeşil kabın üzerinde usulcacık gezdirdi, kadife kumaşın hoş bir dokunuşu vardı. Parmakları kabın kapağına doğru uzanır gibi oldu bir ara ama çıt çıtlı düğmeye varmadan yön değiştirdi. Bu kadar telaşa ne gerek vardı, diye geçirdi içinden. Ama gene de bir memnunluk duyuyordu. Bütün bütün borçlu olmadığını düşünerek sevindi. Sonra yine geleceğine söz verir gibi, parmaklarını bir kez daha kadife kumaşın üzerinde gezdirip ellerini çekti.

Ayakkabılarını geçirdi ayaklarına. Sonra teker teker düğmeleri çevirip ışıkları söndürdü. Ama yatak odasındakini açık bıraktı. Eve hırsız girmesinden korkar gibiydi. Kapıyı açıp merdivenlerden inmeye koyuldu. Yatak odasının ışığı aradaki cam duvardan basamaklara vuruyordu. Ayrıca merdivenin otomatiğine basmak gereksizdi. Ama aydınlığın gerçekten yatak odasından gelip gelmediğini anlamak isteyerek başını geriye doğru çevirdi, bir kez daha yukarıya baktı.

Orta kattaki iki kapıdan sağdakine yürüyüp işaretparmağıyla usulca tıklatmak istemişti ki, birden açılıverdi kapı. İrkildi. “Ayak seslerini duydum” dedi adam. Onu geniş bir holden geçirerek zengin döşenmiş bir odaya götürdü. Bahçeye bakan bir pencerenin önüne kurulmuş sofranın başına oturttu. “Ama ben çok kalmayacağım...” “Biliyorum” diye cevapladı adam; üzerinde açık kahverengi ve çizgili bir pijama vardı; ceketi şişman vücuduna bol geliyor, gövdesi hareket ettikçe sağa sola sallanıp kıllı göğsünü açığa çıkarıyordu. Adamın piposunun ağzında olmayışı dikkatini çekti. Kendisiyle hep “sen” diye konuşuyordu, oysa aralarında bir senli benlilik yoktu. Bu eve taşındıklarından beri, üç aydır, adam ne zaman kendisine merdivende, kapı önünde ya da yolda rastlasa, dakikalarca ayakta boşboğazlık ediyor; onu, karısını da alıp ille de akşam kendilerine buyur ediyordu.

Önceden hazırlanmış kadehlere kanyak doldurulurken, “Ben içmeyeceğim” dedi. “Ama nasıl olur!” dedi adam tersler gibi. Karşı duramayıp adamla birlikte kanyak kadehini havaya kaldırdı. “Sağlığınıza!” dedi adam. “Sağlığınıza!” diye karşılık verdi ve kadehi ağzına götürüp boşalttı. İçki

içen biri değildi. Bazen bir şişe rakı alır, yemeklerde birer kadehçik, su katmadan yudum yudum içer, karısına içirmezdi; en çok akşam yemeklerinde, eve erken döndüğü akşamlar, ilaç niyetine içerdi. Ama çokluk geç dönerdi eve; basamakları ses etmeden çıkmasına karşın ayak sesleri işitilir, birden açılırdı kapı. Kurulu sofralara oturur, çok beklemekten soğuk ama çok beklenilmekten sıcak yemekler, bir kadeh rakıyla acele yutulurdu. Soğuk yorganlar ve döşekler bekletilmenin mutluluğuyla doldurulup ısıtılırdı. Sonra bir akşam, geçlerin erkenlere dönüştüğü ama yine de hayli geç bir vakit – hâlâ kapı aralıklarından basamaklara sızar ışıklar– anahtarla açılırdı kapı; divanda upuzun yatan karısı ve masanın üzerindeki boş rakı şişesi görülürdü. Holden bir telaşla geçilir, sonra kucaklanırdı yarı uykularda kımıldanan bir vücut. O âna kadar kucaklarda taşınmamışken kucaklanır, kollarda taşınmamışken taşınır, sanki ilk kez kapısından içeri ayak atılıyormuş gibi, tek taraflı bilişlerin tatlı ürpertileriyle yatak odasına taşınırdı. Biri için, birini karşılamak ve parmak aralarından su sızmasını önlemek için giyilen yabanlık ev giysileri soyulur, iki yıl ayrılıklara, özlemlere satın alınan, uzak ülkelerden satın alınan mavi dantelli gecelikler giydirilirdi. Sonra kollar açılırdı tüm genişliğince ve sarhoşlukların büyüsünde, bir vücut mücevherlerle süslenirdi. Ama gerilerde ve sisli, ama yaklaşırdı azar azar ve soyulurdu yeniden mücevherler hoyrat ayılmalardan önce ve arada duvarlar. Yine de son öpüşler üzerine birden kapanırdı avuç içleri, uçup giderdi kuş ama kanat sesleri bir süre daha açık seçik işitilirdi.

Adam kadehine yeniden kanyak doldurmak isterken elini uzattı: “Hayır hayır! Acele bir işim var, gitmem gerekiyor.” “Nereye?” dedi adam, biraz sert. Doğrusu, böyle bir soruyla karşılaşacağını düşünmemişti. Nereye? Bilmiyordu. Bir yere gideceği kesindi, çünkü titizlikle, alışılmadık bir titizlikle hazırlanmıştı. Adam sorduğu soruyu unutmuş gibi, kadehine yeniden kanyak doldurup kafasına dikti, sonra katı ve kesin bir el hareketiyle –vücudu da hafifçe kımıldamış, yine kıllı göğsü ortaya çıkmıştı– karşı duvardaki fotoğrafı gösterdi. “Bu kadını görüyor musun?” Adamın gösterdiği yere dikkatle bakınca gördü: Dokuz-on yaşlarında bir kızın arkasında dikiliyor, bir elini okşar gibi çocuğun yanağına koymuş, belli belirsiz ve mutlulukla gülümsüyordu. Sevimli ve ince bir yüzü vardı. Bir-iki defa karısına misafirliğe gelmişti, ordan tanıyordu. Ağırbaşlı, az konuşan bir kadındı. Adam bu ara bir kadeh kanyak daha doldurup dikmişti

kafasına. Kalın ve etli dudaklarının kenarlarından birkaç damla kanyak kırmızı bir yol izleyerek çenesine doğru sızdı; bir bıçağın ucu gibi sivri çenesi vardı. Başını yeniden resme döndürüp “Meğer yıllardır aldatırmış beni” diye ekledi; “Hem de en yakın arkadaşlarımdan biriyle... Ben evden dışarı çıkarmışım, adam evden içeri girermiş; yıllardır böyle... Ben dışarı, o içeri.” Adamın sözlerinin içinde uyandırdığı tedirgin edici duyguyu kovmak ister gibi, “Çocuk nerde şimdi?” diye sordu. “Annesinin yanında” diye cevapladı adam; “Ama alacağım mahkemeyle... Üç yıl kardeşim; üç yıldır aldatırmış beni! Mahallede benden başka bilmeyen yokmuş. En yakın arkadaşımla; düşün kardeşim, en yakın arkadaşımla!” Elini bir kez daha gözdağı veren bir edayla fotoğrafa doğru uzattı. “Ben budala da bu kadın için bütün servetimi feda ettim. İki evimi sattım. Arabam vardı, elden çıkardım bu kadın için. Nankör! Sürüm sürüm sürünecek! Göreceksin, bak göreceksin!”

Adamı daha iyi işitebilmek için boynunu biraz ileri uzattı. O zamana kadar dizleri üzerinde tuttuğu ellerini dua eder gibi yarı yumuk ve sırtüstü masanın üzerine yatırdı. Ne söyleyeceğini bilemiyordu. Kalbi, ne tuhaf, atışını hızlandırmıştı. Üst dudağının sol kenarında ansızın başgösteren bir seğirmenin düzenli aralarla sürdüğünü hissetti. Adamın bu seğirmeyi fark etmemesi için sol elini yanağına dayadı. Sanki her tarafına iğneler batırılıyor, vücudu hafifçe titriyordu. Hiç beklemediği bir saldırıya uğramış gibiydi. Ama bunu önceden sezmiş, böyle bir şey olursa kendisini asla savunmamaya karar vermiş gibi, boynunu daha da ileri uzattı. “Üzülmeyin!” diye mırıldandı. “Yoo, hiç üzülmüyorum!” diye cevapladı adam; “Ne üzülecekmişim? Defolup gitti. Bir ayda kendime geldim, cebim para gördü yine. İstediğimi alıyor, istediğimi giyiyorum. Ben bu kadına para yetiştiremedim kardeşim, para yetiştiremedim!”

Adam daha rahat konuşabilmek için sandalyesini biraz geriye çekti. Pijamasının ceketi iyice açılınca kirli sarı atleti göründü. Kulakları bir hayli iriydi; hatta bir tanesi, gözdağı verircesine ötekisinden daha da iri duruyordu. Keskin ve sivri dişleri, yeni bilenmiş bıçakların sivri uçlarına benziyordu. Gözlerini güçlükle adamın yüzünden ayırarak duvardaki fotoğrafa baktı. Hâlâ mutlu ve yumuşak, gülümsüyordu kadın. Adam on yıl öncesinden, evliliklerinin ilk günlerinden anlatmaya başlamıştı. Gözlerini fotoğraftan ayırmadan adamın sözlerini kesip “Ne biliyorsunuz sizi

aldattığını?" diye sordu ve sonra bu soruyu nasıl olup da sorduğuna şaştı. Bu soruda bir art niyet varmış da bunun sezildiğini, gözden kaçırılmadığını bildirircesine gülümsediğini gördü adamın. Gerçekten de bir şey saklıyormuş, yalnız adamdan değil, kendinden de saklıyormuş gibi kızardı. Yüzündeki kızarmayı gizlemek istercesine, bir elini uykulardan uyanmış çehresinde dolaştırdı. Adam onu daha fazla bekletmek istemeyerek, "Mektuplardan!" diye cevapladı. Sonra, "Mektuplardan" diye yineledi; "Öyle de çok mektup ki! Neler yok içlerinde, neler! Halılara sarılmış mektuplar. Hem de burda, evde buluşurlarmış hep. Öyle de çok ki! Üstelik utanmadan gelmiş eşyalarını istiyor. Eşya ha! Sen misin isteyen? Bir dayak, bir dayak! Sonra yallah, kapı dışarı!"

Adamın ellerine ilişti gözü; ne kadar da ağırdı eli, kim bilir. Küt parmaklar ta uçlara kadar kara kıllarla örtülüydü. Her iki el de kanyak şişesinin hemen gerisinde, pusuda bekler gibiydi. Ellerin birden hareket ettiğini, kanyak şişesini de beraberinde hareket ettirdiğini, sonra kötü bir niyetle kendisine doğru uzandığını görür gibi oldu. Ama sonra eller, bu kez onu sadece korkutmakla yetinmiş gibi usul usul geriye çekildi. Adamın doldurup önüne bıraktığı kadehi kafasına dikerken, kanyak şişesinin üzerindeki yazıya ilişti gözü. "Kanyak" sözcüğünün baştan ancak üç harfi görünüyor, öbür harfleri arkada kalıyordu. Halılara sarılı mektuplar canlandı gözünde. Kendi oturdukları yerin zemini muşamba döşeliydi. Deste deste, yığın yığın mektuplar; dağlar, tepeler gibi yığın yığın... Kalksa, adam hiç yerini söylemeden, sanki kendi evindeymiş gibi körlemesine yürüyüp mektupları bulundukları yerlerden çıkaracak, adamın önüne atı atıverecekti. Gözlerini odanın içinde gezdirdi. Karşıda küçük bir gardırobun yanında bir kapı daha vardı ve açık duruyordu. Pencere de aralıktı, ama dışardan hiç esinti gelmiyordu. Bir an, korkmadığını söylemek istedi adama. Ne zaman, diye açıktan açığa sormaya niyetlendi. Ne zaman kalkacağını, iki kapılı odalardan çıkıp yollara düşeceğini düşündü. Ama adamın elleri ağırdı. Kıllı ve kara ve ağır. Ağır ağır konuşuyordu adam; kısa kesmeye niyetli görünmüyordu. Ama mektuplar büyüyordu. Mektuplar döşeme tahtalarının altında, halılarda, halısız odalarda, muşambalar altında ve adamın kıllı göğsü büyüyordu. Kalbinin çarpışları büyüyor, duvardaki kadının gülümsemesi büyüyordu.

Ve iki ay kadar önce bir akşam, karısıyla yemekte otururlarken açık seçik işitmişlerdi alt katlarındaki karı koca kavgasını; çığlıklı, küfürlü kavgayı... Ve karısı birden duyulan bir şangırtı üzerine kapıya yaklaşacak olunca terslemiş, gerisingeri yerine oturtmuştu. Ve aynalarda görmüşler, aynalarda yüz yüze gelmişlerdi. Bütün gece kaçak bakışlarla birbirlerini izlemiş, uykulu uyanıklıklarda ellerini kollarını adeta rastgele sağa sola savurarak birbirlerinin yerlerinde olup olmadığını anlamak istemişlerdi. Ve sormuşlardı ikide bir: Nereye? Ve sonraki günlerde de aşağıdan yükselen kavgalı sesleri işitmemek için bazen kalkıp akşam gezmelerine çıkmışlardı ve yollarda sormuşlardı: Nereye? Ve bir gün, karısından habersiz, yatağın altındaki çamaşır sepetinden bir çorap almak isterken yığınla yabancı tabak, çay takımları, gümüş çatal ve kaşıklar görüp sormalardaki tüm anlamsızlıkları sezmişti ansızın. Bütün karşı koymalara, sürmeli kapılara karşın geliyor, bir yolunu bulup günlük yaşamlarından içeri sokuluyorlardı. Yatak altında gördüklerine ilişkin bir şey sormamıştı karısına. Çocukluğunda haciz memurlarından az eşya kaçırılmamıştı komşu evlere: Bakırlar, gümüşler ama en başta kilimler, halılar. Halılar, kilimler ve mektuplar. Halılara sarılı mektuplar, deste deste, yığın yığın, dağlar tepeler, yığın yığın...

Boyuna çenesini oynatan, ağzı açılıp kapandıkça keskin ve sivri dişleri gözüken adam, mektupların üzerinde oturuyormuş gibi bir sanı uyandı içinde. Vücudu ateşler içinde yanıyordu. Gözkapaklarında kurşunsu bir ağırlık vardı. “Mahkemeye başvurdunuz mu?” Adamın bu sorusu üzerine irkildi. “Hayır” diye cevapladı usulca. Bunun üzerine adam, masanın üzerinden kendisine doğru uzandı. Ama niyetinden son anda caymış gibi, eli havada sordu: “Neden?” Oturduğu yerde alabildiğine geriye kaykılarak adamın sorusunu cevapladı: “Bilmiyorum.” Adamın kanyak kokan soluğu tiksinç dalgalar halinde yüzüne çarpıyordu. Kendi kendine, biraz içerlemiş ve kızgın, tekrarladı: “Bilmiyorum!” Adamın vücudunun geriye doğru çekilip eski durumunu aldığını görünce bir rahatlama hissetti. Ama yine de, adeta yakarırcasına söylemeden duramadı: “Yeter!” Adam, “Pekâlâ” dedi üstelemeyerek. Sadece kendi kadehine kanyak doldururken ekledi: “Mademki fazla içmek istemiyorsunuz...”

Bu anda telefon çaldı. Odanın aralık duran ikinci kapısından geliyordu ses. Adam istifini bozmadan yeni doldurduğu kadehi kafasına dikti ve kapıya

yürüdü. Arkasından baktı; adam kapının önünde bir an durur gibi yapınca korkuyla çevirdi başını. Neden kapının önünde duraklamıştı? Telefonla konuşurken mutlaka yanında bulunması gerekli bir şeyi mi unutmuştu geride? Yoksa kendisi odada yokken onun kalkıp habersizce gitmesinden mi korkmuştu? Gerçekten adamın düşündüğünü yapmak istese bile, geldiği yolu bulacağından kuşkuluydu. Yeniden bir cesaretle, adamın iyice araladığı kapıdan bitişik odaya bir göz attı. Oturdukları odanın ışığı bitişik odaya sızmış ve ceviz bir karyolayı aydınlatmıştı. Biraz dipte bir yatak, gölgede kabarık duruyor, sanki içinde biri yatıyordu. Başını döndürüp gözlerini masanın üzerindeki boş kanyak şişesine dikti. Adam sanki bile isteye yüksek sesle konuşuyor, söyledikleri bir bir işitiliyordu: “Ben görmedim. Masanın üzerinde mi? Vallahi görmedim! Alsam aldım derim, anne. Yok, vallahi görmedim. Ne zaman? Dün mü? Dün ben bir uğradım şöyle, çok oturmadım ki... Yarın gelirim. Babam geldi mi? İyi iyi... Yarın gelirim. Hiç param yok vallahi, anne. Vallahi almadım!”

Adamın telefonu kapattığını işitir işitmez ayağa kalktı. Daha uzaktan, “Nereye?” diye sordu adam. Nereye gidecekti? Belli bir yere gitmek için kalkmamıştı. Sadece, “Özür dilerim, gitmem gerekiyor” dedi. Adam böyle bir şeyi bekliyormuş gibi sesini çıkarmadı, önden yürüyerek kapıyı açtı, loşlukta elini uzatıp “Bana darılmadınız ya?” dedi. Adamın neden böyle söylediğini anlamamış gibi, “Yoo, ne münasebet” diye cevapladı. “Bu akşam biraz boşboğazlığım üzerimdeydi de...” “Olsun, konuşmuş olduk.” “Yine gel!” “Gelirim” dedi. Kapıdan çıkıp korkuluğa tutunarak merdivenlerden inmeye koyuldu.

Yukardan doğru bir ışık döne döne, gittikçe güçsüzleşerek, basamakların sol kenarlarını yalayıp iniyordu aşağı. Aç karnına içtiği birkaç kadeh kanyaktan başı hafifçe dönmeye başlamıştı. Arkasından sert bir gürültüyle bir kapının kapandığını işitip durdu, biraz bekledi, sonra basamaklardaki ışığın nerden geldiğini araştırmak ister gibi merdiveni gerisingeri çıkmaya koyuldu. Bir eli korkulukta, hiç ses etmemeye çalışıyor, basacağı yeri önce ayağıyla yokluyordu. Adamın kapısının önünden geçerken soluğunu tuttu. Basamaklardaki ışık yukarılara çıkıldıkça yoğunlaşıyor ve büyüyordu. Tuhaf, diye düşündü. Yukarda sadece kendi oturduğu tavan arası vardı. Birden bütün ihtiyatı elden bırakıp basamaklardan hızlı hızlı çıkmaya başladı. Önüne gelen bir kıvrımı döner dönmez irkilerek durdu: Yatak

odalarında ışık yanıyordu. Merdivenden inip çıkan yabancıların içeriyi görmemesi için, aradaki cam duvarın üzerine boydan boya çekilmiş tül perde uç kısmından açılmış, içerinin ışığı merdivene vurmuştu. İlk şaşkınlığı geçip de ışığı aşağı inerken kendisinin açık bıraktığını, adeta karanlıkların hırsızları yüreklendireceğini düşünüp açık bıraktığını anımsayınca, kalan basamakları çıkıp kapıya geldi. Başını ileri uzatıp ayaklarının ucunda dikildi; tül perdenin aralık yerine yüzünü dayayıp içeriye baktı. Karşıda, sağda kitaplık duruyordu. Karısının bir armağanıydı. Biraz daha beride bir bavul gördü. Sol kenarda da kırık bir sandalye vardı. Birden telaşla, aşağı inerken duvarda asılı bıraktığı yeşil kadifeden Kuran mahfazasını arandı. Ama sonra telaşının yanlış tarafta aramaktan kaynaklandığını anladı. Yeşil kadife kap, sağdaki duvarın üzerinde sessiz sakin duruyordu. Acaba iç boş mu, sorusu yeniden aklına gelince kızdı kendine. Ne diye içindeki Kuran ’ı götürüp kabını bıraksındı karısı? Odada her şey eksiksiz duruyordu. Ama yine de az önce içeri bir hırsız girmiş de yatak odasında ne var ne yok toparlayıp götürmüş gibi bir izlenime kapıldı. İşte öylesine tamtakır bir görünümü vardı odanın. Ansızın içinde bir duygu buralarda daha fazla durmamasını, hırsızlıklar büyümeden ve ev sahiplikleri hırsızlıklara dönüşmeden, usulcacık buralardan uzaklaşmasını salık verdi. Arkasına bakmadan, usulcacık... Ama yeterince yüreklenip kapıyı açacak olsa, içerde biriyle, çıplak döşemeler üzerinde uzanmış yatan, bir kurbanlık koyun gibi boylu boyunca yatan biriyle karşılaşacakmış gibi bir süre daha kaldı cam duvar önünde. Sonra ayakları birbirine dolanarak usulca merdivenden indi. Sokağa çıkıp asfalt yoldaki kalabalığa karıştı.

Birden evdeki baş dönmesini güçlenmiş olarak yeniden duydu. Bol ışıklı vitrinlerinde çokluk züccaciye eşyalarının sergilendiği dükkânların önünden geçerek aşağı doğru yürüdü. Dalak, böbrek, ciğer ve işkembe satan bir ciğerci dükkânının önünden geçerken soluğunu tuttu. Alabildiğine bir sorumsuzluk ve umursamazlıkla hemen dükkânın önüne, kaldırım üzerine içi hayvan artıklarıyla dolu bir varil bırakılmıştı ve üzeri kedi kaynıyordu. Artıklardan kimisi yerlere saçılmıştı ve pis pis kokuyordu. Üzerlerine basmamak için elden geldiği kadar açıktan yürüdü. Ve az sonra bir kasap dükkânının önünden geçti. Çengellere boylu boyunca koyunlar asılmıştı, kırmızı etleri görünüyordu. Midesi bulanır gibi oldu. Bir yere yaslansa iyi edecekti. Yaslanacak bir yer... Geçmişteki nice yalnızlıklara karşın ilk kez gerçekten yalnız kalmış hissetti kendini. Yaslanacak bir yer... Cadde

kalabalıktı ve kalabalık, yerdeki toz toprağı kaldırıp insanın yüzüne savrulan bir kasırga gibiydi; öylesine doludizgin, dört bir yandan esip geliyordu. Ama biraz sonra soluk soluğa kalınca, kalabalığın durduğunu, asıl kendisinin arkasından atlılar geliyormuş gibi koşturduğunu fark etti. Kalabalıktan kurtulmak için önüne çıkan ilk yan sokağa saptı.

Biriyle sözleşmiş de sözleştiği kimsenin oturduğu evin numarasını unutmuş gibi, gözlerini kaçamak yollu, hâlâ gündüze özgü aydınlık yaşamlarını sürdüren perdesiz pencerelerde gezdirerek yürüdü. Sere serpe oturuyorlardı. Masa başlarında, pencere önüne çekilmiş koltuklarda, ışıklı odalarda oturuyor, çay, kahve içiyorlardı. Ara sıra bir tül perdenin kımıldadığını görüyor, biri kendisine bir şey söyleyecekmiş gibi dikkat kesiliyordu. Derken, sağda bir apartmanın kapısının açılıp bir gençle bir kızın kol kola çıktığını görünce irkildi. Kızın üzerinde kadifeden bir ceket vardı. Tıpkı karısının bir zamanlar giydiği kadifeden cekete benziyor, apartman kapısındaki lambanın gür ışığı altında ceketin filizî yeşili açık seçik görülebiliyordu. Gencin adeta kıskanmış sert bakışları karşısında gözlerini yere indirdi. Ev sahibinin oğluyla deminki konuşmaları geldi aklına ve dönüp arkasına baktı. Kızla erkek kol kola gidiyorlardı. Sokak tenhaydı ve yakında kimseler görülmüyordu.

Adımlarını açıp sokaktan çıktı ve geniş bir başka yola geldi. Burası daha aydınlıktı. Yer yer manav ve bakkal dükkânlarıyla ışıklı kahveler vardı; yoldan sık aralarla taksiler ve otobüsler geçiyordu. Az ötede bir durak gördü; çocuk arabasıyla genç bir kadın, biraz beride birbiriyle konuşan iki adam ve onların yanı başında yere çömmüş bir yaşlı kadın otobüs bekliyordu. Belli bir yere gitmek için verilmiş bir kararı yoktu; öyleyken, durağın yanına gelip durdu ve beklemeye başladı. Kadın önündeki eski bir çocuk arabasını usulcacık ve aralıksız sallıyordu ama gözleri, karşıdaki yüksek apartmanlardaydı; yanı başına bir erkeğin gelip dikildiğini fark etmedi. Çocuk karanlıkta kalıyordu, hiç kımıldamadığına göre uyuyor olacaktı. Derken, iki adamla yaşlı kadın gelen bir otobüse binip gitti. Bir ikinci otobüs karşıdan görününce, kadın binecekmiş gibi hazırlandı. Arabayı tek başına otobüse çıkaramayacağını anlayınca çevresine bakındı. Kadına yardım etmek için hemen fırladı. Otobüse atlayıp arabayı yukarı çekti. Ama araba sahanlığa alınıp da kadın otobüse biner binmez, yeniden aşağı inmesine meydan kalmadan kalktı otobüs. Galiba kendisinin de

kadınla beraber olduğunu sanmıştı şoför. Sesini çıkarmadı. Nereye gideceğini söylemeden biletçiye parayı uzatıp bir bilet aldı. Sahanlıkta durup arka camdan geçtikleri yolu izlemeye koyuldu. Arada bir kaçamak yollu gözlerini çevirip arabada uyanmış yatan çocuğa bakıyordu. Çocuğun gözleri sürekli sağa sola kayıyor, bu gidiş gelişler sırasında bir an da onun üzerinde duraklıyordu. Çocuğa gülümsemek istedi ama çocuk pek küçüktü, henüz öğrenmemişti gülümsemeyi.

Otobüs ara sokaklardan geçip büyük bir asfalt yola çıktı. Nereye gidiyordu? Nereye gittiğini bilmiyordu ama otobüsün gidiş yönünün, bir yere gitmek istese tutacağı yönün aynı olduğuna ilişkin bir sezgi vardı içinde. Hızlı gidiyordu otobüs ve bir caminin önünden geçerlerken gördü: Bir saniye, sağdaki bir sokağın içinde, yanında bir erkekle görüp kaybetti karısını. Alabildiğine heyecanlandı, bütün vücudu titremeye başladı. Kapı kapalıydı ve otobüs bir duraktan yeni kalkmıştı. Çevresine bakındı. Herkes, her şey yerli yerindeydi. Olağanüstü bir şeyin olup bittiğinden kimsenin haberi yoktu. Soğukkanlılığını yitirmemeye, çevresine bir şey sezdirmemeye çalıştı. Ama yabancı bir şey gelip boğazına düğümlenmiş, nefes almasını güçleştiriyordu. El edip biletçiye ilk durakta ineceğini bildirdi. Durağa yaklaştıklarında yeniden el etti, kapı açılır açılmaz aşağı atladı, düzgün birkaç adımdan sonra çözülüp dağıldı birden. Kaldırımda koşmaya başladı. Yolda gidenler arasından kaba ve hoyrat geçiyor, yokuş yukarı deminki sokağa doğru seğirtiyordu. Bir yandan da yukardan akıp gelen arabalardaydı gözü. Çünkü karısıyla yanındaki erkeğin sokaktan çıktıktan sonra bir arabaya binebileceklerini düşünmüştü. Olanca hızıyla koşuyordu. Soluksuz. Ve yarı yolda yeniden gördü; bir arabada yan yana bir kadınla bir erkek gördü. Geri dönüp bu kez yokuş aşağı koşmaya başladı. Araba göz açıp kapamadan açtı arayı. Araya başka arabalar girdi. Ama ilerde, çok ilerde hâlâ görür gibiydi. Biraz sonra karşısına çıkan bir köşeyi döner dönmez ansızın durdu. Tıkanmıştı. Biraz soluklandıktan sonra, bu kez geniş adımlarla yürümeye koyuldu. Dizlerinde derman kalmamıştı. Derken birinin kendisine seslendiğini işitir gibi olup durdu: “Nerden geliyorsun? Nereye gidiyorsun?” Kan ter içinde kalmıştı. Oracıktaki büyük bir mağazanın önüne gelip vitrinde sergilenen radyo, pikap ve buzdolabı gibi eşyaları seyretmeye başladı. Ve birden tekrar işitti sesi: “Nerden geliyorsun? Nereye gidiyorsun?” Çevresine bakındı, az ilerisinde kendisi gibi vitrinin önünde duran iki adam birbiriyle konuşuyordu. Nerden

geldiğini anımsamaya çalıştı. Bir saat önce evden ayrılmıştı. Daha da geriye giderek, ev sahibinin oğluyla konuşmalarını, kanyak içmelerini bir kâbus gibi geçirdi kafasından. Ama evden belli bir yere gitmek için çıkmamıştı. Derken bir arabanın arkasından bu kadar zaman koşmuş olmasını saçma buldu. Kayınvalidelerin evi yakındaydı. Oraya gitmek geldi içinden. Zaten evden çıktığında da aynı isteği duyduğunu anımsar gibiydi.

Yakındaki bir apartmanın zemin katına inip zile bastığında, karısının yüzde yüz evde bulunduğuna, demin gördüklerinin yanılgıdan başka bir şey olmadığına ilişkin bir duygu belirdi içinde. Karısı onu görünce, gururunu bir hafta gibi kısa bir zamanda ayakaltına alıp geldiğine şaşacaktı belki. Kapıyı kayınvalidesi açtı ve onu görünce gülümsedi. “Buyur evladım!” dedi. “Hayır, girmeyeceğim teyze” diye cevapladı; “Nermin evde mi?” “Evde, yatıyor” dedi kayınvalide. “Biraz çağırır mısınız?” Kayınvalide holün ağzına durup arka odalara seslendi: “Nermin, Nermin!” Biraz sonra karısı geldi. Mavi naylon bir gecelik vardı üzerinde. Gelişinin nedenini biliyormuş gibi şaşırmamışa benziyordu. “Hazırlan da biraz çıkalım şöyle!” dedi. Karısı bir şey söylemeden dönüp gitti. “Nermin hazırlanana kadar gir, otur evladım!” diye üsteledi kayınvalide. “Yo, burda beklerim” diye cevapladı. Kayınvalidenin davranışında herhangi bir değişiklik görülmüyor, herhalde karısıyla arasındaki anlaşmazlığa geçici bir olay gözüyle bakıyordu.

Merdivenleri çıkarlarken, aradaki dargınlığın üzerine bir köprü kurmak, az önce içine düştüğü büyük yanılgıyı bağışlatmak ister gibi karısının koluna girecek oldu. Ama karısının kolu cansız, külçe gibi sarkıyordu aşağı. Gücenmiş, alınmış, cebinden bir mendil çıkaracakmış gibi yaparak çekti kolunu. İki yabancı gibi yan yana yürüyorlardı. Tek kelime konuşmadan. Sonunda dayanamayarak sordu: “Nasılsın?” Karısı soğuk cevap verdi: “İyiyim. Sen nasılsın?” Karısının sorusunu duymazdan geldi. “Ne yapıyorsun?” Karısı yine önemsiz bir şey sorulmuş gibi ilgisiz, “Oturuyorum evde” dedi. “Bütün gün evde misin?” “Yoo, bazen çıkıp arkadaşlara gidiyorum.” “Hangi arkadaşlara?” Karısı cevap versem mi, vermesem mi gibilerden bir an durdu. “Sevim ’e, Belmalara, Nezahat ’a.” “Kim Nezahat?” “Tanımazsın” dedi karısı, şimdiye kadar arkadaşlarıyla pek ilgilenmediği için adeta sitemli bir ton vardı sesinde; “Annemin teyzesinin kızı... Enstitüde beraber okuduk.” Bunun üzerine sustular. Kısa bir aradan

sonra, “Bugün erken yatmışsın?” dedi karısına. “Yatmıyordum” diye cevapladı karısı; “Yatakta kitap okuyordum. Akşamüzeri misafirler geldi. Ben de arka odaya çekildim.” “Kim?” “Üst kattakiler.” Sonra yine sustular. Nereye gittiklerinden habersiz, yan yana, ağır ağır yürüyorlardı. Bir ara şöyle bir göz ucuyla bakıp sordu karısı: “Sen nerden geliyorsun?” “Evden” dedi. Karısının, hafif ve alaylı, gülümsediğini sezer gibi oldu. Söylediklerine inanacak kadar saf olmadığını açığa vurur gibi, “Bu elbiseyle mi?” diye sordu karısı. “Bir bayrama gider gibi... Maşallah, kokular da sürünmüşsün! Kim bilir nereye gitmişsindir...” Karısının bu kuşkulu suçlamasına kızmış, “Evden geliyorum!” dedi sert ve kısa keserek. Karısı sesini çıkarmadı.

Epey yürüdükten sonra bir parka geldiler. Kolundan hafifçe tutup karısını parkın kapısına yöneltti. Karanlıklara gömülmüştü park. Sıraların çoğunda kucak kucağa çiftler vardı. Kenarda bir banka oturdular. Kolunu kaldırıp usulca sıranın arkalığına, sonra da karısının boynuna koydu ve yavaşçacık daralttı çemberi. Ama karısı boynunu oynatınca, birden çekti kolunu. Yan yana oturuyor, karşıya bakıyorlardı. Çok ilerde deniz vardı ama pek belli olmuyor, ancak üzerinde yüzen tek tük ışıklarla varlığı fark edilebiliyordu. Hava serinlemişti, hemen arkalarındaki söğüt ağacının yapraklarının deniz yönünden esip gelen melteme uyarak, karısıyla kendisine bir şeyler anlatmak ister gibi hışırdadığı duyuluyordu. Kımıltısız bir aradan sonra yeni yaklaşmalara güçlenip parmaklarını karısının saçlarında gezdirdi. Ve sordu: “Beni özlemedin mi?” Karısı sesini çıkarmadı. Karısının bir ara, çoktandır yapmayı düşündüğü bir konuşmaya girişmek ister gibi derin bir soluk aldığını ama sonra aldığı soluğu sözcüklere dönüştüremeden gerisingeri dışarı koyverdiğini hissetti. Karısının konuşmasını kolaylaştırmak isteyerek tekrarladı: “Bir ay, hiç özlemedin mi beni?” Ve konuşmaya başlayınca karısının ağzından sert sözler çıkacağını, bu sert sözlerin keskin ve sivri bıçaklar gibi orasına burasına saplanacağını ama bunlar olmadan da dünyada, dünyalarda rahata kavuşamayacağını açıkça seziyordu. Sol elini karısının saçlarından çekip usulca yüzünde gezdirmeye başladı. İçinde karısına karşı şimdiye kadar duymadığı bir özlem, bir yakınlık vardı. Onu kollarına alabilir, bütün kenti baştan başa dolaştırabilirdi. Ve karısının da kendisini sevdiğini, tüm kırgınlıklara karşın çok, her zamankinden çok sevdiğini biliyordu. Ama yine de parmaklarını, hanidir tek taraflı oynanan bir oyunu sürdürerek karısının yüzünde dolaştırıyor, onu elini çabuk

tutmaya, hayır ’sız bütün bir geçmişi bir büyük hayır ’la silip atmaya çağırıyordu. İçindeki duyguları ve düşünceleri tersbükey aynalara düşürüp karısına yansıtıyor, onu bir an önce saldırıya geçmeye, sayısız kışlarda bin bir emekle kotarılmış bir meyveyi nihayet dalından koparıp altın bir tabakta kendisine sunmaya zorluyordu. Eksik kalan bir şeyi bütünler gibi, “Bütün bir hafta hiç aramadın beni” diye ekledi. Karısının oturduğu yerde kımıldandığını hisseder hissetmez de sınır istasyona varıldığını anlayarak rahatladı. “Şey” diye başladı karısı; sesi yumuşaktı, karşısındakine sunduğu ilacın acılığını hafifletmek ister gibi çekingen, yavaş ama kararlıydı; “Şey” diye tekrarladı; “Ben kararımı verdim artık. Senden ayrılacağım. Seninle anlaşamıyoruz. Seni mutlu edemiyorum. Çalıştım ama boşuna. Kararımı verdim artık. Senden ayrılacağım. Şimdiye kadar birçok defa darıldık birbirimize, sonra yine barıştık. Ama artık dayanamıyorum. Senden ayrılacağım.” Kısa bir susuştan sonra birden ayağa kalktı karısı: “Ben eve gidiyorum. Bir daha da beni arama! Sen de sevdiğin kadının yanına gidersin! Bu akşam nerden geldinse oraya!

Kanepede oturuyor, karısının arkasından bakıyordu. Bir ara seslenmek, kendisinden başka sevdiği bir kadının olmadığını söylemek istedi. Karısından başka sevdiği bir kadın. Başka sevdiği bir kadın. Karısı parkın kapısından çıkıp karşı kaldırıma geçince kalktı. Yavaş yavaş arkasından yürüdü. Aradaki uzaklığı kapamaya çalışmadan... Yavaş yavaş. Asfalt yol önlerinde uzayıp gidiyor, yokuş aşağı kayıp giden arabaların kırmızı arka lambaları karanlık gecede kan damlaları gibi art arda diziliyordu. Kayınvalidelerin evlerine birkaç adım kala adımlarını açıp karısına yetişti. “Kızdın mı bana?” dedi. Karısı sesini çıkarmadı, zile bastı ve hiçbir şey söylemeksizin, açılan kapıdan girdi içeri. Karısı gidince, bomboş bir kafayla, isteksiz ve bezgin, eve döndü. Orta katın sahanlığından geçerken ansızın kapı açıldı, ev sahibinin oğlu gözüktü. Pek önemli bir haber almak ister gibi onu beklemişe benziyordu. “Buldunuz mu?” dedi sabırsızlıkla. “Neyi?” diye sordu. “Aradığınız arkadaşı” dedi adam. “Buldum ama kaybettim” dedi adamı suçlar gibi. “Anlamadım?” dedi adam. “Zararı yok!” diye cevapladı. İyi geceler dileyerek adamın önünden geçip merdivenlerden çıktı.

BUHÛRUMERYEM[19]

1971

Bebekli Kilise

Sanırım insanın yaşamındaki en güzel yıllar, çocukluk çağını, daha doğrusu onun belli bir dönemini oluşturan ilkokul yıllarıdır. Günden güne sisler, buğular arkasına kayıp giden, günden güne güzelleşen yıllar. İçten içe varlıklarını sürdürür, bir büyülü havayı ortaklaşa solur, öldü sanılan ama hep diri kalan ve diri kalacak olan bir öz çevresinde adeta göze görünmez hamarat ipekböceklerince örülen beyazlı sarılı kozalardır bunlar. Bin bir titizlikle el üstünde tutulur, üzerlerine titrenir, bin bir özenle yarınlara çıkarılır ve yarınlara çıkılır bu kozalarla. Ve derken ipekböcekleri görünmez bir el tarafından çekilip gerilere alınır, sarı ve beyazın değişik nüanslarını ipeksi bir yumuşaklıkla yansıtan kozalar örülmez olur. Yol sarplaşır giderek; kolaylıkla atılan uçarı, hafif, tasasız ve gözü kapalı adımlar sakıngan, ürkek ve güvensiz bir niteliğe bürünür. Çimler, papatyalar, nergisler, kır çiçekleri, kitaplar ve defterler arasında kurumaya bırakılmış menekşeler, gül yaprakları, yıldız çiçekleri, misk kokulu çikolataların beyaz yaldızları... Toplu yapılan kır gezileri, sepetlerde, sefertaslarında yemekler. Ve oyunlar; kelebek peşinde koşmalar, kovalamalar, kovalanmalar... Ama yokuşlara sürülen bunca yıl! Bir an önce büyümek istenmiştir, bir an önce büyülü bir güzelliğin koruyucu kanatları altında geçen tüy gibi hafif yıllardan koşar adım uzaklaşılmak istenmiştir. El itilip horlanmış, eller üzerlerden savrulup atılmıştır. Rüzgârlı bir havada renkli bir uçurtma azar azar salınmış göğe, önce küçülmüş, sonra görünmez olmuştur. Sonra yavaş yavaş yine büyümüş, ip kasnağa sarılmaya başlanmıştır. Ve uçurtma çok yükseklerde yaralar alıp incinmiş, kolu kanadı kırılmış bir kuş gibi yere çakılmıştır. Bunca yıl başka kentlerde, yabancı ellerde eğleştikten sonra, yola çıkılırken alınması unutulmuş pek gerekli bir şeyi, onsuz yapılamayacak bir şeyi almak için gerisingeri dönülmüştür. Unutulmuş bir şey ama ne? Yıkık bir duvar, her an çöküvermesinden korkulan harap bir merdiven, sokağa çıkıldıkça karşılaşılan kör bir kuyu, daracık ara sokaklar, sokaklar içinde bir sokak, köşebaşında Şam tatlısı satan hacı, bir dilim karpuz, bir dilim kavun, tulum peyniri, nerde işitildiği bilinmeyen bir ezginin ilk dizeleri: Sütler kaymak bağladı, gelin sabah çayına!

Yıllar sonra, neden sonra, çocukluk günlerinin geçtiği kente dönülür, sılayirahme dönülür. “Yüksüz olmadıkları halde yükü hafif olanlar kurtuldu.” Yıllar yılı sırta vurulan ağır yüklerden bel iki büklüm, evlerin pencerelerinden gözler kaçırılıp kimselerin mahremine bakılmamaya çalışılarak kent sokaklarında geziye çıkılır. Her an bir elin arkadan omza hafifçecik dokunacağı duygusu içinde, bir elde gazete, bir elde pardösü, hastalıktan yeni kalkmış biri gibi ağır adımlarla yürünür. Birden, sanki rastgele, ilk karşılaşılan sokağa sapılır. Evlerin önüne serilmiş yaygılarda oturan kadınların önünden baş eğik geçilir. Sokak, bir çıkmaz sokaktır. Sonuna varılır çok sürmeden. Bu çıkmaz sokakta işi ne? Sağdan soldan, kapılardan ve pencerelerden üzerine atılan nergisler ortasında, çıkmazda, bir an dikilir; eskisi gibi, çok eskilerde olduğu gibi sokağın bitimindeki dört köşe alanda oynayan bir çocuk. Sorar: “Bu yol çıkmaz mı?” Çıkmaz. Dönmeden bir an bekler, başını dört bir yana çevirip şöyle bir alıcı gözüyle bakar. Evler yerli yerindedir; ancak biraz daha harap, biraz daha çökmüş, bir yıkıcıyı gözler gibidir hepsi.

Çıkmaz sokakta –gerçekten çıkmaz mı?– birkaç adım daha atıldıktan sonra baş, adeta kendiliğinden geriye çevrilir. Arkalardan uzanan yabancı yüzler, bu sokakta ne aradığını soran bakışlar... Yine de sokağın bitiminde bir an durulur, iki katlı ahşap evin üzerinde bir süre dinlenir gözler. Temel duvarına bitişik bir köşe taşı. Ama evin sofasından sokağa bakan büyük pencere tuğlalarla örülmüştür. Sonra bodrumun iki küçük penceresinin önüne tel kafesler çekilmiştir. Bu ev miydi? Bu evde miydi? Eskimiş ahşap kapının kasasıyla horasan duvar arasındaki aralıklardan içerlere kayar göz. Bir sofa, sofaya çıkan on bir basamaklı bir merdiven. Kaç kez saymıştı? Yıllar yılı aranıp sorulmayan, yabancı ellere bırakılmış, yabancı ellerde horlanan odalar: İki oda. Derken sokaktan dışarı süklüm püklüm atılan suçlu, yolunu şaşırmış adımlar. Yitirilmiş bir para? Nerdeydi? Her adımda biraz daha gerilere kayar, kaygan kayar ellerden. Çıkmaz sokak. Çıkan oldu mu şimdiye kadar? Sokak geride kalır. Kapılar, pencereler, intikam tanrıçaları, Kerberos: Tek yön.

Dizginleri koyverilmiş bir at gibi, kent sokaklarında onu sürükleyip götürür ayakları. Çalkantılı bir denizde sağa sola yalpalanan bir vücut. Uyur uyanık. Uyur uyanık. Ama gözler hâlâ kuşkulara kafa tutarak bekler tetikte. Gözler anımsar: Az ilerde bir fotoğrafçı olacaktı. Ve üzerinde büyücek bir gözlük

resmiyle bir tabelası vardı. Tabela üzerindeki yazıyı okur: Gaston Mizrahi. Kaybolmuş oğula kavuşan baba misali sevinir gözler. Adımlara bir güven gelir, bel doğrulur biraz. Sonra ilerde de bir eczane yerli yerinde durmaktadır; çocukluktan ötelere Karon ’un kayığından kaçırılmış bir isim daha: Ali Nasibi. Dilaltına yerleştirilmiş paraya karşın unutulamamış isimlerdir bunlar. Gözlerini ölümlerden öte özlemle bu dünyaya çevirmiş nergislerdir, narin ve nazlı. Kopup kırılmalarından korkularak, uçurum kenarına çekilmiş korkuluklar gibi sakıngan uzanır eller: Gaston Mizrahi, Ali Nasibi. Birazcık aralanan kapılardan baş uzanır içeri. Sık sık tülbent sarılı bir baş, sık sık ağrıyan çatkılı bir baş. Çocuk eline tutuşturulan para, Ali Nasibi Eczanesi, Bayer aspirinleri ve koşarak eve dönüşler. Yere tükürülen tükürükler kurumadan dönüşler. Her seferinde fotoğrafçı dükkânı önünden geçiş. Her seferinde gözlüklü büyük tabela, her seferinde Gaston Mizrahi.

Derken belleğinin derinliklerinden bir isim daha, kuyuya sarkıtılan çengele takılmış bir kova gibi su yüzüne çıkarılır: Bebekli Kilise. Kilisenin bulunduğu semt henüz anımsanır. Hızlanır birden adımlar. Yolda bir sinemayla karşılaşılıp durulur, afişlerine bakılır. Bu sinemayı şimdiye kadar olduğu yerde ayakta tutan kimseyi bulup elini sıkası gelir. Ama asıl görmek istediği Bebekli Kilise ’dir; onun hâlâ yerinde durup durmadığını bir an önce anlamak ister. Nedeni üzerinde düşünür bunun. Çıkaramaz. Anımsayabildiği tek şey, “Bebekli Kilise ’nin orda” sözüdür. “Bebekli Kilise ’nin orada”, “Bebekli Kilise ’nin arkasında”, “Bebekli Kilise ’nin önünde”, “Bebekli Kilise ’nin az berisinde, az uzağında” sözleri iç içe geçer, üşüşür belleğine. Yolda yürürken sık sık köşebaşlarında gezgin tatlıcılara rastlar. Halka halka tulumba tatlıları, çıtır çıtır, şireye doymuş. Bir tatlıcının yanına gidip durur. “Kaça bunlar?” Tatlıcı yüzüne bakıp “Yirmi beş kuruş” diye yanıtlar. “Ama eskiden yüz paraydı?” Tatlıcı pahalı satıyorsun, denmiş gibi alınmış, “Ben altı yıldır bu işi yaparım, yirmi beş kuruş hep!” diye diretir. Yirmi beş kuruş verip bir tatlı alır. Sonra camekân içerisinde bir başka tatlı görüp sorar: “Bu ne tatlısı?” “Karakuş” der adam. “Karakuş, benim bildiğim bir kuş ismidir. Alıcı bir kuş, pek yırtıcı olur.” Adam yeniden yüzüne bakar ve kendisiyle alay ediliyormuş gibi ekşitir yüzünü. “Vereyim mi?” der ardından; “Yemek ister misin?” Yemek istemez. “Karoş” diye mırıldanır kendi kendine. Adam düzeltir: “Karakuş.” Adeta adamı fazla kızdırmamak için sorar: “Bebekli Kilise nerdedir, biliyor

musun?” Adam tarif eder. Sonra sorar: “Ne yapacaksın Bebekli Kilise ’de?” Adamın sorusunu işitmemiş gibi yapar ve yürür. Bir ara arkasına döner, adamın kuşkulu gözlerle kendisini izlediğini görür.

Şalgamlar eskisi gibi kovalarda değil, dükkânlarda şişelerin içinde satılmakta, meşrubatçı dükkânlarında çıngıraklar, ziller çalmaktadır. Sonra yine bir büfenin önünde bağ bağ şeker kamışları görür, sevinir. Şeker kamışlarının artık kırmızı, kalın kabukları soyulup içleri somurulmamakta, Avrupa ’dan getirilmiş modern preslerde suları sıkılarak müşterilere sunulmaktadır. Bir dükkânın önüne gelir, bir şalgam ister. “Taneli mi olsun?” “Taneli olsun!” Suyunu içer, taneleri eliyle birer birer bardaktan çıkarıp alır, dişlerinin arasında kıtır kıtır ezer. Ama kapalı kapılar aralanmaz bir türlü. Ufak bir havuç tanesi bardağın dibinde kalır. Uğraşır, dükkân sahibinin gözünün kendisinde olduğuna aldırmadan uğraşır ama bir türlü çıkaramaz. Bardağı tezgâhın üzerine bırakıp uzaklaşır. Bebekli Kilise! Bebekli Kilise!

Bir ara sokaktan geçerken bir kapının önünde iki-üç yaşındaki çocuğunu paylayan bir kadın görür. Çocuğun ayaklarının dibinde yavru bir kedi sırtını kambur yapmış dolanıp durur. “Gel buraya!” der kadın; “Gel buraya bakayım!” Çocuk korkar, gitmek istemez. Bunun üzerine annesi yanına gelir, ellerine ellerine vurur: “Ben sana kedi köpekle oynamayacaksın demedim mi ha? Demedim mi?” Çocuk ağlamaya başlar. Ayaklarıyla vurup kovar kadın kediyi, çocuğu elinden tutarak içeri alır. Bebekli Kilise! Bebekli Kilise!

Karşıdan bir kadın, yanında küçük bir kızla yaklaşır. Kızın kucağında büyük bir bebek vardır, ikide bir bebeği dudaklarına götürüp öper. Öper ve gülümser. İlerde, kaldırımın üzerine yayılmış bir yaygı üzerinde bir küme çocuk, bir büyük bebeğin çevresinde halka olmuştur. Biri bebeği yatırıp kaldırır, bebeğin gözleri açılıp kapanır. Uyuyor bebek, der içlerinden biri. Öbürü, uyanık, der. Bir diğeri gözlerini kırpıyor, diye atılır. Bir başkası, verin bebeğimi, der. Bebeğini geri alamayınca ağlamaya koyulur. Bebekli Kilise! Bebekli Kilise! Ve köşeyi kıvrılınca uzaktan görür; kiliseyi, bebeği görür; Hazreti Meryem ’in tunçtan bir heykeli kilisenin ön cephesinde, çatı üzerinde bebek boyutlarını haydi haydi aşan bir irilikte dikilmektedir. Aradan geçen bunca yılda büyümüş bebek. El bebek, gül bebek. O anda

yolun bir yakasından karşıya geçen bir kahveci çırağının elindeki çay bardağı yere düşüp kırılır. Çırak bardağa bakar bir süre, sonra geri döner. Bebekli Kilise! Kocaman bir bebek. Bu ne kadar büyük bir bebek!

Nedendir bilinmez, bir düş kırıklığı içinde Bebekli Kilise ’yi geride bırakıp yürür. Nereye? Ayakları iyi bilir. Bir yokuş yukarı, sonra yokuş aşağı. Ve bir kapının önünde durur. Yeni ve kâgir bir bina. Pala bıyıklı bir kapıcı kuşkulu gözlerle kendisini süzer. Serinkanlı ve telaşsız, kapı üzerindeki yazıyı okur: Bossa Öğrenci Yurdu, 1965. Kapı aralığından içeri bir göz atar. Bütün korkuları ayakaltı ederek aralıktan kayar içeri. Birkaç adım sonra durur. Kapıcı, kuşkulu ve tıknefes, arkadan yetişir. “Burası yurt mudur?” “Yurttur beğim.” Gözlerini kaldırıp binayı bir baştan bir başa gözden geçirir. “Çok güzel bir binadır beğim!” diye ekler kapıcı. Gözleri parça parça böler binayı, her parçayı daha bir dikkatle inceler. Dikdörtgen bir avlu. Aynı avlu. Solda bir taş merdiven olacaktı. Bir de tulumba. Yok şimdi. Eski ahşap binanın biçimi olduğu gibi korunmuş. Evet, bir de kullanılmayan, üstü demir bir kapakla örtülü bir kuyu vardı avluda. Ayrıca şu sağda, sıcak ilkyaz günleri teneffüslerde serin serin üzerine oturulan yere yatırılmış bir mermer sütun. Kim önce gelirse, yer kapar üzerinde. Yer kapanlar küçük sınıflardan olursa, üst sınıflarda okuyan büyüklerce kollarından tutulup indirilir aşağı. Ama yine de her küçüğü koruyup gözeten bir ağabey vardır; baş darda kalınca, okulun avlusunda aranıp bulunur, kolundan tutulup getirilir. “Bu muydu?” “Evet, buydu.” Avluda mermer sütun yoktur şimdi ve avlu, eskisi gibi toprak değildir. Başını çevirmeden sorar kapıcıya: “Burası eskiden okul değil miydi?” Kapıcı bıyıklarının uçlarını havaya kaldırarak, “Yok beğim!” diye yanıtlar; “Burası yurttu. Emme eskiden hani ya tahtadandı, ahşaptı, şimdicek dört yıl var ki, taş bina oldu.”

“Burası okuldu eskiden” diye diretecekken vazgeçer. Çok eskiden okuldu. Nüfus cüzdanı çıkarılmadığı için bir yıl, öylece kayıtsız gidilip gelinmiştir okula. İkinci yıl nüfus cüzdanı çıkarılmış, bayan başöğretmenin odasında bir gazete tutuşturulmuş eline, gazeteyi gürül gürül okuyunca ikinci sınıfa kabul edilmiştir. Tombul, güler yüzlü, sevimli bir hanım başöğretmen.

Şimdi nerde? Ben buradayım, der gibi ismi belleğin dipsiz derinliklerinden çıkıp gelir birden. Mürşide Hanım. Mürşide Hanım ’ın pamuk gibi yumuşak elleri. Yıllar sonra bu ellerin okula geldiği ilk gün olduğu gibi, bir kez daha

saçlarında gezindiğini duyumsar gibi olur. Kaç kez öpüp alnına götürdüğü bu elleri şimdi yine öper gibi, belli belirsiz eğilip kalkar başı. Bir ara tam karşıdaki ahşap döner merdivenden çıkmak, yıllar yılı havasını soludukları, arka duvarındaki geniş penceresi çöp arabalarının konuşlandığı bir alana bakan dar ve uzun sınıflarını görmek geçer içinden. Bir sürü anı hep birden üşüşür belleğine. Derste altına işeyen kız. Sonra, öğle vakitleri avluda sıra olunup kentin çeşitli sokaklarından geçilerek ırmak kenarındaki Kızılay Aşevi ’nde yenen yemekler. Beşinci sınıfta öğretmenin oğluyla bir sırada oturulmuştur. Ve bir gün öğretmen, oğlunu bir matematik problemini çözmesi için tahtaya kaldırmış, çözemeyince onu fena halde dövmüştür. Bir defasında da arka sıralardan bir oğlanı dövmüştür öğretmen. Ve bayramlarda hep öğretmenlerinin evine gidilmiş, hep el öpülmüştür.

Birden doluksar gözleri. Okula geldiği ilk günü anımsar. Okula getirildiği ilk gün. Eli, bir ablanın elinde. Dünyanın en güzel ablalarından biri. Cebinde temiz bir mendil ve mendilin içinde bir kuruş. Eli, dünyanın en güzel ablalarından birinin elinde, okulun ahşap ve küçük kapısından içeri girilmiştir. Teneffüste simit alınmış bir kuruşa, simit yenmiştir. Sonra yine birçok defalar cepte temiz mendiller, mendillerin arasına okuyup yazma bilmeyen sevecen bir annenin sıkıştırdığı bir kuruşlar, altmış paralar, yüz paralarla aynı ablanın elinden tutularak, üzerindeki tabelada “Beşkânunsani İlkokulu” yazan okulun dar kapısından girilip çıkılmıştır. Derken alışılmış, okula yalnız gidilip gelinmeye başlanmıştır. Kimdi bu abla? Kimdi bir zaman önce onu elinden tutan? Ne renkti gözleri? Saçları nasıldı? Ama dünyanın en güzel ablalarından biri olduğuna hiç şüphe yoktu. Elinden tutan bir abla, elinden tutulan bir abla.

Geri dönüp kapıcının yanından geçerken, “Bravo, çok güzel yapmışlar!” der; “Çok güzel bir bina!” diye ekler ardından ve kapıdan çıkar. Dar sokağı geçip anayola gelir. Az önce kaybedilmiş bir şeyi arar gibi gözleri yerde yürüyüp taş köprüye varır. Ağır adımlarla geçmeye başlar köprüyü. Ortada suların delidolu aktığı bir yere gelince, demir korkuluğa tutunup bir an durur, aşağılara bakar. Arkasından gelenler kendisine bakar. Mart ayının başlarıdır; boz bulanık akar su. Köprünün taştan iri ayaklarının çevresinde burgaçlar yapar, olduğu yerde hışımla dolanıp daha bir hızla ilerlere atılır. Başı döner gibi olur bir ara. Korkuluktan ellerini çekip yürümesini sürdürür. Fabrikalardan çıkan pis suların akıp ırmağa karıştığı hendeğe gelir. Taş

korkuluğa yaslanıp aşağılara sarkıtır başını. Sularda sürekli bir kımıltı. Alttan yukarı çıkan su kabarcıkları. Çemberler çizerek çevreye dağılan kımıltılar. Yaşayan bir su, diri bir su. Kabarcıklar birbirini sürüp götürür. Sağa sola kayar gözleri; suyun yüzüne çıkacak bir şeyleri bekler gibidir. Az ilerde bir oğlan simit yer. Sorar oğlana, “Bu hendekte tosbağa yok mu?” “Var” der oğlan. “Peki, neden su yüzüne çıkmazlar?” Oğlan bilmez nedenini. “Demin biri çıkmıştı” der. Altı-yedi yaşlarında, topaç gibi bir çocuk. Simidini ısırırken ekler: “Suyun yüzüne çıkınca biz taş atarık kafalarına.” Oğlana sorar: “Bu yol mezarlığa gider mi?” “Gider” der oğlan. “Ağam da yatıyor orda. Geçen yaz ağaçtan düştü.” “Sen okula gidiyor musun bakayım?” “Ben gitmiyom, ablam gidiyor” diye cevaplar oğlan. “Peki, ablan güzel mi?” Oğlan sesini çıkarmaz, yüzüne bakar. “Peki, ablanı seviyor musun?” “Seviyorum” der oğlan. “Bu yol mu mezarlığa gidiyor?” “Aha o yol” der oğlan eliyle göstererek. Mezarlık yolunda ağır ağır yürümeye koyulur.

Hüsnü Yusuf

Yolda iki kişi gidiyor. Biri uzun, biri orta boylu. Geniş yol uzanıp gidiyor; gençlik yıllarının büyücek bir bölümünü geride bırakan iki kişi, hararetli bir konuşmaya dalmış, sağlarına sollarına pek dikkat etmeden, birkaç gündür sürekli yağan yağmurun yer yer göllendirdiği dar kaldırım üzerinde ağır ağır yürüyor. Birinin başında İtalyan tipi siyah bir bere; öbürü yere bakıyor. Yere bakanı arada bir bereliye kaldırıyor gözlerini ama her seferinde, adeta bunu bağışlatmak ister gibi, çokluk kendisinin kolaylıkla yanıtlayabileceği izlenimi uyandıran sorular soruyor. Bir halı mağazasında tezgâhtarlık yapan uzun boylu, her soru soruldukta daha bir konuşkan oluyor, kendisine sorular yöneltilmesinden çok, soruların niteliğinden memnun, ağzı zaten bu soruyu bekliyordum, der gibi bir hafifsemeyle büzülüyor, daha soruların sorulması bitmeden yanıtlarını vermeye koyuluyor. Kendisinden birkaç yaş küçük olup bir dokuma atölyesinde çalışan arkadaşına paha biçilmez sırlar emanet eder, bir ipliğe inci taneleri dizer gibi, sözlerini rahatlıkta art arda sıralıyor, sıcak bir muhabbeti ele veren bir tonla, bunu başkasına söylemem ama sana söylüyorum, diye ekliyor ikide bir. “Bak, sana çok önemli bir sır vereyim: Tasavvufta bir rumuz vardır.” Ve rumuzlar vardı tasavvufta; rumuzlar kapalı bohçalar gibi açılıyor, sırlar rumuz rumuz tavlı olduğu sanılan bir toprağa cömertçe saçılıyor.

İki arkadaş az önce köhne ve kapalı, sigara ve iyi yanmamış kömür kokan bir mahalle kahvesinde oturmuş, orda başlayan bir konuşmayı adeta ehil olmayan kulaklardan kaçırmak isteyerek, ayrıca biraz temiz hava almak için kahveden çıkmışlardır. Başları üzerinde birkaç gündür süren yağışlı, kapalı ve bulanık havanın acısını çıkarmak ister gibi masmavi ve berrak bir gök. Güneş, kış ayı için yadırgatıcı, nerdeyse tedirgin edici bir sıcaklıkla dört bir yanı kucaklıyor. Akçıl aydınlıkta dokunmuş bir kumaş gibi dümdüz uzanan yolda, evlerin arasına serilmiş yatıyor gün. Sağdaki ve soldaki pek çok binanın ardına kadar açılmış pencerelerinden havalandırılmak üzere yatak ve yorganlar sarkıyor, bazen pencerelerin birinden bir çarşaf ya da bir masa örtüsüne benzer bir eşya silkeleniyor, yer yer boğuk ve düzenli darbeler işitiliyor. İki arkadaş geçerken, halılara ve kilimlere indirilen sopalar kısa bir süre ellerde bekletiliyor, çoğu sabahlıklı kadınlar pencerelerden biraz

geriye çekiliyor, iki arkadaş geçip gittikten sonra yeniden işlerine koyuluyor.

Semt kahvesinde başlayan konuşma yolda da sürdürülüyor, uzun boylu ve bereli, konuşmanın heyecanıyla ve coşkusuyla başka konulara geçecek gibi oldu mu, sorulan nazik bir soruyla yine aynı konuya çekilip getiriliyor. "Evet, Hazreti Yusuf o kadar güzeldi ki, Mısır beldesinde at üzerinde gezmeye çıktığı vakit, sokaklarda kendisini görenler hüsnünden açlıklarını unutur, karınları doyardı. Kuran 'da anlatılır zaten: Züleyha valdemiz, kölelerinden Yusuf Aleyhisselam 'a âşık olup onu baştan çıkarmak istediği için hakkında dedikodu yapıp ileri geri konuşan kadınları evine davet eder. Daha önce Hazreti Yusuf 'u saklar bir perde arkasında, kadınların önüne meyve koyar, sonra da Yusuf 'u perdenin arkasından çıkarır. Kadınlar, Yusuf 'u görür görmez güzelliğine vurulur, akılları başlarından gider, meyve soyarken parmaklarını keser. Ama tabii yalnız işin zahiri yönü bu; bir de Batıni, bir de ledün yönü var; ledün yönüne göre, Hazreti Yusuf bir rumuzdur. Hazreti Yusuf 'un güzelliği, onun hüsnü..." İki arkadaştan orta boylusu, uzun boylu ve berelinin sözünü kesiyor bir ara ama bunu daha çok, yumuşak ve sorup anlamak isteyen bir tonla yapıyor: "Kuran 'da, Yusuf 'un güzelliğinden Yusuf Suresi 'nin hiçbir yerinde söz açılmaz, Yusuf 'un hüsnü, onun cemali hiçbir yerde anlatılmaz."

Uzun boylu ve bereli, vereceği cevap çoktan hazırmış gibi gülümsüyor hafiften. O anda yanından geçtikleri ayakkabı mağazasının önünde durup vitrinde sergilenen iskarpinlere bakıyor. Gözlerini yazlık yeni moda ayakkabılar üzerinde biraz gezdirdikten sonra, "Evet, öyle" diyor; "Kuran 'da Hazreti Yusuf 'un güzel olduğu doğrudan söylenmez. Ancak Yusuf 'u gören kadınların meyve soyarken parmaklarını doğramaları örneğinde olduğu gibi, bu güzellik dolaylı yoldan anlatılır. Güzelliğinden değil ama Yusuf Suresi 'nin birçok yerinde Yusuf 'un iyiliğinden söz açılır; işte biz iyileri böyle mükâfatlandırırız, denir. Bir sözcük vardır: Hasenat; Hüsün 'den yani güzellikten gelir ama iyi işler, iyi fiiller anlamında kullanılmıştır hep. Demek ki, iyi ve güzel, bir bakıma Kuran 'da birbirinin yerini tutan sözcüklerdir. Aslında tasavvufta bunların hepsi bir rumuzdur. Yusuf da bir rumuzdur, Züleyha da. Züleyha, Yusuf 'tan ayrı değildir. Yusuf 'un içine düştüğü kuyu, Yusuf 'un kuyudan çıkarılıp bir kervana satılması, Mısır elinde bir zindana kapatılışı; bütün bunlar tasavvuf açısından yani ledün

yönünden bakıldığı zaman bambaşka anlamlar taşır. Aslında güzel ve çirkin diye bir şey yoktur. Güzel ve çirkin aynı şeyin değişik biçimlerde görünüşüdür sadece. Çünkü her şey Mevlânâ Hazretleri ’nin Mesnevî ’sinde söylediği gibi, kendi karşıtıyla vardır ancak.”

Uzun boylu ve bereli kısa bir süre sözlerine ara veriyor, konuşmasının etkisini ölçer gibi göz ucuyla arkadaşına bakıyor. “Bütün bunları bilmek için tevhit bilmek gerekir tabii; tasavvuf bilmeden bu konuları anlamak güç” diye ekliyor ardından. Sonra söylenmiş sert bir sözden dolayı gönül alırcasına, “Dün akşam Feyzi Bey ’e söylediğin sözleri beğendim” diye sürdürüyor konuşmasını. Orta boylu soruyor: “Hangi sözleri?” “Kaza ve kader üzerine.” “Biraz sert kaçtı ama...” diyor orta boylu. Uzun boylu ve bereli takdir eder bir tonla, sözcüklerin üzerine basarak, “Yo yo, hepsi de yerindeydi” diye yanıtlıyor; “Doğru ve yerinde sözlerdi. Yağmur, fırtına, sel ve deprem gibi olaylara Allah tarafından insanların başına musallat edilmiş felaketler gözüyle bakmak, bu gibi olayları Allah ’ın gazabının bir işareti olarak açıklamak, Allah ’a bühtanda bulunmaktır. İnsanlar çalışmaya görsün, bütün bunlara bir çare bulabilir, bugün olmazsa yarın... Allah bir ayetinde, ben çalışana veririm, diyor. Hıristiyan’mış, Müslüman’mış ayırt etmiyor.” Uzun boylu ve bereli burada biraz durup cebinden bir mendil çıkarıyor, başını biraz yana döndürüp sümkürüyor ve mendili cebine yerleştirdikten sonra yeniden başlıyor konuşmaya: “Ancak tasavvufta kaza ve kader konusuna bir başka açıdan bakılır. Allah hem gazaba, hem merhamete gelir. Hem gazabına uğratır insanları, hem de onların üzerine merhamet kanatlarını gerer. Ama çok vakit Allah kendi merhametiyle kendi gazabının önüne geçer. Merhameti bir perde olur gazabına, onu önler. Bu neye benzer? Bir baba düşünelim; yaptığı bir yaramazlıktan dolayı elini kaldırmış, çocuğuna vurmak üzeredir. Ama birden içindeki şefkat duygusu baskın çıkar, eli kalkmışken iner aşağı. İşte Allah da böyledir; o da gazaba gelir, gelmez değil ama merhameti çok vakit gazabından üstün çıkar. Demin söylediğim gibi, bir babanın çocuğuna vurmak için kalkan eli nasıl yarı yolda şefkatten gerisingeri inerse... Şu da var ki, bir kez Allah gazaba gelmeyegörsün, önüne hiçbir şey geçemez, dağlar taşlar bir anda eriyip gider alimallah!”

O anda bir mobilya mağazasının önünden geçiyorlar. Uzun boylu ve bereli, vitrinin önünde yürüyüşüne ara veriyor. O durunca orta boylu da duruyor.

Vitrinin hemen arkasında yuvarlak bir ceviz masanın çevresine üç koltukla bir kanepe yerleştirilmiş, bordo bir halı döşenmiş zemine; koltuklar ve kanepeler kadifeyi andıran, sarı ve parlak bir kumaşla kaplanmış. Koltuklardan birinde, organzeden japone eteklik giymiş lepiska saçlı bir bebek oturuyor. Yüzü vitrine dönük ve kocaman; sahici bir bebek sanılabilir. Dolunay gibi yuvarlak ve gülpembe bir yüz. Ansızın, "Ne güzel bir misafir odası, değil mi?" diye soruyor uzun boylu. Ama sorusuna bir cevap almayı beklemeden ekliyor: "Halının rengi iyi seçilmemiş, koltuklarla kanepenin rengine uygun düşmüyor."

Orta boylunun gözü bebekte. Camsı, pırıl pırıl gözlerle kendisine bakıyor bebek. Uzaktan bakıyor ve bir beşikte yatıyor; tombul bileklerinin birinde renkli boncuklardan cicili bicili bir bilezik. Ve boncukların üzerinde adıyla soyadı yazıyor. Her boncuk üzerinde bir harf, renkli bir harf, boncuk boncuk harfler. Renk renk bir isim, bir soyadı: Adı. Üç bin kilometre ötede bir bebek. Bebek üzerine eğilen bir baş. Üç bin kilometre ötede. Bir bebeği görmek. Sabah erkenden, kimseleri tedirgin etmemek için yavaşçacık çalınan kapı. Kapı aralığından çıkarılan bir baş, ürkek ve çekingen; taranmamış sabahsı saçlar. Ve bir gir işareti; hastanelerin koridorlarına asılmış hemşire fotoğraflarındaki gibi, etli kalın dudakların üzerine bastırılan bir "Sus!" işareti ardından. Alçak perdeden mırıldanan bir söz: "Uyuyor". Bebek uyuyor ve uykusunda sesli sesli soluyor. Bir ezgi gibi soluk alıp veriyor bebek. Bitişik odalardan duyuluyor. Odalar bebekle soluyor, ezgilerle dolup taşıyor. Bir bebek. Üç bin kilometre ötede. Bir beşikte. Ama sallanmıyor beşik. Bağlı çünkü. İki başından ayaklara sımsıkı bağlanmış. Ama sallanmayan bir beşik. Gıcır gıcır sesler çıkarmayan sallanırken. Ama nasıl olur! Bir ses, katı ve soğuk, cevaplıyor: Beşik sallanınca yediklerini çıkarıyor. Sakın sallamayasın beşiği! Sakın ha, sakın! Ve sakınıyor. İyi ama sallanmayan bir beşik... Sallanmayan salıngaçlar. Bebek uyanıyor. Ve ağlamaya başlıyor. Karnı acıkıyor uyurken. Bir parmağını uzatıp hafifçe bebeğin ağzına dokunuyor. Hemen uzatılan parmağı emmeye başlıyor bebek. Sonra parmağı sağa sola oynatıyor, bebeğin ağzı sağa sola oynuyor. Bazen eliyle hafifçecik yanağına vuruyor bebeğin. Bir defasında, evet anımsıyor, bir defasında kayınvalide, evet kayınvalide önünde sürdürülmek isteniyor oyun. Bir parmağıyla hafiften dokunuyor yanağına bebeğin. Sonra yine dokunuyor; bu kez biraz sert. Dokunuyor. Bebeksi yüz asılıyor. Biraz daha sert; bebeksi ağız büzülüyor.

Biraz daha sert. Ağladı ağlayacak bir bebek yüzü. Ve dokunuyor. Sevdiğinden. Ama çıkışıyor kayınvalide. Son anda görüyor ve çıkışıyor: “Sizin bu yaptığınız!” Ya sizin bu yaptığınız? Üç bin kilometre ötede. Sizin bu yaptığınız. Üç bin kilometre ötede, bir beşikte. Sizin bu yaptığınız. Ama aç. Aç değil, hayır. Hayır ama aç; bak, parmaklarını emiyor. Ama bütün çocuklar parmaklarını emer. Ama ağlıyor. Ağlıyor mu? Ağlıyor ya, doluksuyor gözleri. Ama demin doyurdum daha. Ama ağlıyor. Hep üç bin kilometre ötede. Ağlıyor. Her yaz üç bin kilometre ve şimdi koltuklarda ve kanepelerde. Oturuyor. Ağlıyor. Maması bir şişe içinde, şişe sıcak su dolu bir kapta. Aç ama. Bak, parmaklarını emiyor. Sarı bir koltukta parmaklarını emiyor. Bileğinde bilezik. İnci boncuk. Renk renk. Renkli harflerden, inci boncuktan bir soyadı. Bir soy: Adı. Üç bin kilometre ötede. Bu neye benzer: Tıpkı bir babanın yaramazlık yapmış çocuğuna vurmak üzere kalkan elinin şefkatten gerisingeri aşağı inmesi gibi. Evet, tıpkı bunun gibi. Ama bir baba. Ama babasız büyüyen bir bebek. Üç bin kilometre ötede. Bebek. Ve anımsıyor: Henüz bebek yokken bir kilise vardı. Ve kilisede bir sabah ayininde irili ufaklı çocuklar vardı bebek yüzlü. Arkalarda, önlerde, ortalarda, sağlarda, sollarda vardı. Bebek yüzlüydüler. Oysa rahibin sesi gürdü ve bir dudağı sarkıktı. Ve rahip veriştiriyordu, kiliseye gelmeyenlere, başka dinden, başka mezhepten olanlara, Allah ’a inanmayanlara ve birbirlerini sevmeyenlere yıldırımlar yağdırıyordu. Ve bir dudağı sarkıktı. Ve bebeklerden biri rahibin gür sesinden korktu, ağlamaya başladı. Bütün yatıştırma çabalarına karşın büyüdü ağıt, kilisenin duvarlarını dövdü, zorladı, büyüdü, yankılandı duvarlarda, geniş kubbede ama en çok mihrapta yankılandı. İsa heykeline çarparak nar tanelerince, nur tanelerince çoğaldı mihrapta; dört bir yana saçıldı, dolanıp durdu kilise içinde; derken, bebek yüzlülerden birkaçı daha katıldı ağıda, koro bütünlendi, bebek yüzlüler korosu. Ve ellerinde bir parşömen kâğıdı, okudular: Çocukların sütüne su katmadım, çocukları korkutmadım. Çocuklara kalkan eller, çocukları korkutmak için kalkan ama kalkmışken inen eller. Bir babanın eli. Babasız büyüyen bir bebek. Bir annenin eli. Geçim yükünü kocasız tek başına yüklenen bir annenin ağır eli. Ama kalkmışken geri inmedi, çocukluğunun masalsı örgüsünde yer yer gedikler açtı. Sinirli bir el, gazaba gelince sağını solunu görmeyen, acıtıcı bir el: Annesinin eli.

İki arkadaştan orta boylusu, uzun boylu ve berelinin bir sözü üzerine dalgınlığından sıyrılıyor: “Şu ilerdeki yeşil koltuklar da güzel. Bizim

misafir odasındakiler, onların biraz açığı.” “Evet, güzel.” “Ama senin sarılar hoşuna gitti galiba.” “Evet, sarılar.” Sarı bir bebek. Sarı sarı koltuk üzerinde. Sarı sarı bebekler. “Bizim küçük kızın da öyle kocaman bir bebeği var. Nereye gitse kucağında taşır, hiç ayırmaz yanından.”

İki arkadaş yeniden ağır ağır yürümeye koyuluyor. Biri uzun, biri orta boylu. Birinin başında İtalyan tipi siyah bir bere, biri yere bakıyor. Kaldırım irili ufaklı su birikintileriyle dolu. Karanlık ve bulutlu, kurşun renginde, yağışlı günlerden sonra ışıklı ve pembe bir gün. Manavların önünde dizi dizi sandıklar, sandıklarda renk renk meyveler. Elmalar, portakallar, muzlar. Güneşin ışıkları evlerin camlarında yansıyor; cins cins yemişler üzerinde, çevrelerinden ustalıkla yaylar çizilerek geçilen su birikintileri üzerinde yansıyor. Odalar havalandırılıyor, pencerelerden içeri giren ışık, duvarlara asılmış resimlerin camlarında yansıyıp dönüyor: Yeni evlilikte çekilmiş karı koca resimleri. Bazen kucakta bir bebek. Annenin ya da babanın dizinde oturan büyük bir bebek.

Uzun boylu ve bereli sohbeti kaldığı yerden sürdürür gibi, “Dün geceki konuşmanızı beğendim” diyor yeniden. Sözün gücünü sayıp döküyor sonra: “Mevlânâ Hazretleri ’ne göre, söz yaydan çıkmış bir ok gibidir. Bir yerde şöyle der Mevlânâ: Âdemoğlu dilinin altında gizlidir. Bu dil can kapısına perdedir. Bir rüzgâr esti de kapıyı araladı mı, evin içinde ne varsa görürüz.”

İlerde bir kız bir apartmanın kapısı önünde, iki büklüm bir kız, elinde bir süpürge, yerdeki pis suyu süpürüyor. Tam iki arkadaş ordan geçerken, açık kapıdan dışarı fırlatılan pis su, orta boylunun pardösüsünün dört bir yanına sıçrıyor. Orta boylu birden duruyor, suyun geldiği kapı ağzına dönüyor. Dokuz-on yaşlarından bir kız çocuğu, tekerlek yüzlü, esmer; iki büklüm, elindeki süpürgeyi ha bire apartmanın henüz yıkanmış girişindeki suya çalıyor. Başını kaldırmadan, saçları önüne sarkmış, elindeki süpürgeyi ha bire çalıyor, kirli suyu kapıdan kaldırıma yolluyor. Orta boylu kızıyor birden. Pardösüsünü daha dün temizleyiciden almıştır. Ne terslik! Kızıyor. Bir hafta önce bir işkembecide bir dilim ekmek çorbanın içine düşmüş, işkembenin yağlı suyu etrafa saçılmış, pardösüsünün orasına burasına sıçramıştır. Şimdi de bu çirkefli su! Hay Allah! “Önüne baksana kızım! Görmüyor musun? Yoldan geçenler var. Ne diye bakmıyorsun etrafına? Şimdi ne olacak? Kim temizleyecek bunu?” Kaldırımdaki su birikintilerini

süpüren kız da doğrulmuş, elinde süpürge, şaşırmış, bir şey söylemeden duruyor. Sesini çıkarmıyor, bakıyor öylece. İlkinden biraz hafif bir ikinci öfke dalgası, sert sözleri orta boylunun ağzından alıp bir kez daha şaşırmış kıza doğru savuruyor: “Koskocaman kızsın! Ne diye bakmazsın etrafına? Yoldan geçenler olur. Boyuna süpürüyorsun... Ne olacak şimdi?” Kızın çehresindeki donukluk kayboluyor birden, yüz karışıyor, ağız büzülüyor, bal rengi gözler doluksuyor. Bunun üzerine sesinde bir yumuşama beliriyor orta boylunun. Bir şefkat eli ağzından çıkan sözcüklerin üzerinde geziniyor: “Ya, büyük bir kızsın sen... Ne güzel bak, temizliyorsun, süpürüyorsun yerleri. Biraz da etrafına baksana! Ne güzel bak, tertemiz yapmışsın taş döşemeyi. Kaldırımdan geçen olur, ara sıra başını kaldır, bir bak şöyle...” Derken bir kadın beliriyor kızın arkasında, sert ve katı bir ses kızı paylıyor: “Ne diye bakmıyorsun kızım etrafına? Baksana! Amcalar geçiyor. Dikkat et biraz!” Orta boylunun başı, yere düşmekte olan fağfur bir kâseyi son anda yakalayıp kırılmaktan kurtarmak ister gibi kadına dönüyor, sonra kıza çevriliyor hemen. Kız, yüzünde ağlamaklı bir ifadeyle, küçük adımlarla hızlı hızlı antrenin duvarına doğru yürüyor. Siyah kaba kumaştan bir pantolon var ayağında, okul formasına benzeyen eprimiş ve rengi atmış bir gömlek pantolon üzerinden aşağılara sarkıyor. Antre duvarının soğuk mermerlerine yapıştırıyor yüzünü. İlkin ellerini koyuyor mermerin üzerine, ardından yüzünü ellerinin üzerine bastırıyor. Ve hüngürdemeye başlıyor. Kısa kısa, yüksek sesle içini çekiyor arada bir. İçini çekiyor ve uzun saçları kalkıp kalkıp iniyor. Ve saçları ensesini örtüyor ve okul forması üzerinden çok aşağılara sarkıyor. Orta boylu korktuğu başına gelmiş gibi bir an şaşalıyor, ne diyeceğini bilmeyerek başını çevirip kızın annesine bakıyor. Süpürge elinde, kaldırım kenarında dikiliyor kadın; kızının ağlamasını hiç umursamıyor, hatta bunu beklemiş, doğrusu da buymuş gibi gülümsüyor. İçinde beliren bir dürtüye uyarak sıçradığı gibi apartmanın kapısından içeri giriyor orta boylu; kızın yanına geliyor, bir eliyle saçlarını okşuyor kızın: Kaba, gür saçlar; koyu renk, ince, lepiska saçlar. Öbür eliyle kızın yüzünü zorla duvardan ayırmaya, kendisine doğru çevirmeye uğraşıyor. “Ağlama” diyor; “Ben şaka yaptım. Haydi ağlama! Şakadan söyledim ben!” Ve bir yandan kızın saçlarını okşuyor. Ağlamaklı bir tonla, “Ben yine götürür temizletirim pardösüyü” diyor; “Şakadan söyledim; götürürüm temizleyiciye şimdi, temizler.” Ama susmuyor kız, hatta daha yüksek perdeden hıçkırmaya başlıyor bu kez. Daha içli, daha dokunaklı, daha acılı. Orta boylunun başını duvardan çekip almak isteyen eline şiddetle karşı

koyuyor, yüzünü daha bir sert ve direterek ellerinin üzerine bastırıyor. Orta boylunun sesindeki ağlamaklı ton gittikçe belirginleşip gözleri doluksuyor. Eli, kızın kadife saçlarında gezinmeyi bırakıyor bir an. Derken yukarı katların birinde bir kapı kapanıyor, kadın iskarpinlerinin çıkardığı ayak sesleri ağır ağır iniyor merdivenlerden. Az sonra yüzü boyalı yaşlıca bir kadın merdivenin alt sahanlığını dönerek basamaklarda beliriyor. Yüzünü duvara döndürmüş hıçkıran kızı ve kızın saçlarını okşayan yabancı adamı görür görmez duruyor, telaşlı, ilgili, koruyup kollamaya hazır soruyor: "Ne var? Bir şey mi oldu?" Kadının sorusu üzerine orta boylu, kızı yatıştırmak için son bir çabada bulunmak isteyerek: "Hayır, bir şey yok!" diye cevaplıyor. Sonra yine kıza dönüp elini bir kez daha saçlarında gezdiriyor: "Ağlama artık! Haydi ağlama! Ben şaka yaptım." Orta boylunun bu sözleri üzerine, merdivende dikilen kadının boyalı yüzündeki sert ve katı ifadenin yerini, durumdan memnun bir gülümseme alıyor. Yabancı adamın kızın saçlarında gezinen elini, kendi boyalı saçlarında duyumsuyor adeta. Kıza söylenen sözlerin tatlı, yumuşak ve sevgi dolu esintisi, kadının gönlündeki kasvetli, bulanık havayı dağıtıyor. Hoşlanmış, hanidir özlediği bir manzarayla karşılaşmış gibi kıza, genç ve sevecen adama ve adamın kızın saçlarında gezinen ince ve narin parmaklarına bakıyor. Başvurduğu son denemenin de sonuçsuz kaldığını görünce, elini kızın saçlarından çekiyor orta boylu; nerdeyse kırgın ve gücenik, başını döndürüyor, antre kapısında elinde süpürgeyle dikilen kızın annesine ilişiyor gözü. Kadının yüzündeki gülümseme büyüyor, kızının davranışını bağışlatmak ister gibi adama bakıyor. Orta boylu önüne eğiyor başını, kapıdan çıkıp dışarda bekleyen uzun boylu ve bereli arkadaşının yanına geliyor.

İki arkadaş parke döşeli kaldırımda yeniden ağır ağır yürümeye koyuluyor. Kuzeyden doğru irili ufaklı bulutlar yaklaşıyor birden, günlük güneşlik havayı küçüklü büyüklü parçalara bölüyor. O anda irice bir bulut bir perde gibi gelip güneşin önünü kapıyor, ortalığı karartıyor ve havanın soğumasına yol açıyor. Bir boy suskun yürüdükten sonra, "Olur böyle şeyler!" diyor uzun boylu ve bereli, anlayan ve bağışlayan bir tonla; "Olur böyle şeyler; önce celallendiniz, sonra şefkate kapıldınız. Bu neye benzer: Bir gün Harun Reşit sarayında misafirleriyle oturuyormuş. Derken sofra kurulmuş, yemek yenecek... Kölenin birinin getirdiği yemek kazara Harun Reşit 'in üzerine dökülmüş. Köle fena halde korkmuş. Harun Reşit bu, kellesi gidecek! Hemen o anda Kuran 'dan bir ayet gelmiş aklına, okumaya başlamış:

Ellezine yünfikune fisserrahî veddarrahî velkaziminel... Bunu işitince Harun Reşit yumuşamış; ayetin sonunu kendisi getirmiş: “Gayze velâfine aninnas. Vallahü yuhıbbül muhsinün.” Yani diyor ki ayette: ‘Ey insanlar! Nefislerinize zarar getirecek gayz ve kin, nefret ve şiddetinizi yeniniz. Bunun yapılmaması sizi küçük düşürücü bir harekettir. Ve bunu yapmak bir güzel ahlak olduğundan –bundan sonrasını Harun Reşit tamamlıyor– Allah gayz ve gazabını yenenleri çok sever. Bu da ilahi büyük lütuflara yol açıcı bir davranıştır. ’ ” Kısa bir susuştan sonra, “Olur böyle şeyler!” diye yineliyor uzun boylu ve bereli. Orta boylunun doluksamış gözlerinden iki damla yaş, sahipsiz inciler gibi süzülerek yanaklarından aşağı yuvarlanıyor.

Kamalar

Aynada kravatını bağlıyordu, beğenmedi. Bir maske gibi, diye düşündü. Bir maske gibi. Kravatın bir ucunu aşağı doğru çekip düğüm yerini boynuna kaydırdı. Düğüm yeri oturdu boynuna, boynunu sıktı. Bir maske gibi. Ve yıllar yılı, azar azar... Düğüm yerini küçük bularak çözdü, yeniden bağladı. İrice bir düğüm, daha irice, daha bir irice, çöreklendi boynuna. Yüzüne kan geldi. Kırmızı kan. Damarlarda kan. Atardamarlar, toplardamarlar ve bir şahdamar. Yıllar yılı, azar azar... Eller, kollar, parmaklar sonra. İğne batırılınca pıhtılaşan kan. Şahmerdan. Ve bir şahdamar sonra ve bilekler. Ve gözler. Gözlerde kan izleri. Günden güne koyulaşan kan. Geceleri üzerine yürüyen kan.

Ellerini havaya kaldırıp yüz hizasında tuttu. Sonra usul usul aynaya yaklaştırdı. Bileklerine ilişki gözü. İncecik bilekler. Sol bileğini kulağına götürüp saatin çalışmasını dinledi. Düzenli tik taklar. Çok geçmeden karısıyla oğlu çarşıdan gelecek, oğlunu alıp parka, kırmızı balıklara götürecekti. Oyun yerine götürecek, salıncağa bindirip sallayacaktı. Ve salıncakta sallanacaktı oğlu. Salıncaklar sallanacaktı. Salkım saçak çocuklarla salıncaklar. Ve kadınlar banklarda oturuyorlardı. Çocuklar salıncaklarda, irili ufaklı, kızlar oğlanlar, renk renk giysiler içinde. İrili ufaklı başlar birbirine dokunuyordu. Sırt sırta çocuklar. Her biri kolunu yanı başındakinin boynuna doluyordu. Kimisi çok küçüktü; küçük elleriyle salıncak demirlerine sımsıkı tutunuyordu. Ve park kadınlarla dolu oluyordu. Ne kadar çok. Çoktular. Güçlü bir lodosta karaya vurmuş balıklar gibi banklara seriliyor, arkalarını güneşe veriyorlardı. Ayakları vücutlarından çok ilerde duruyordu. Ve çoğunun aralık duruyordu. Çoğu ayak ayak üstüne atıyor, etekleri gerilere kayıyordu. Ne kadar çok. Bacaklarını çok ileride tutuyor, duyargalar gibi ötelere salıyorlardı.

Salıncaklardan birine sokulmak, biraz uzakta dikilip çocuklardan birinin inmesini beklemek, ikide bir elinden kurtulup salıncağa doğru atılmak isteyen oğlana çıkışmak, çevredekilerin orda bulunduğunu bilmelerini ister gibi yüksek sesle konuşmak, sağdan soldan kendisine baktıklarını sezmek. Kaç göz. Kaç gözden. Bakıyorlardı. Nereye baksa. Bakıyor ve görüyordu.

Göz açıp kapayıncaya kadar kısa süreler. Ama yetiyordu. Bir çift bacak. Yan yana bacaklar. Banklar üzerinde. Kaygan kayalar; biraz tırmanıp güçsüz aşağılara kayıyordu. Çok ilerde tutuyorlar, gözlerinin dibine kadar uzatıyorlardı. Upuzun uzatıyorlar ve baksa görüyordu: Mavi yollar, mavi... görüyordu.

Sonra karşıdan geliyorlardı. Biri inip biri kalkıyordu. İki teker üzerinde ilerlere uzanıyor, boyuna aşağı yukarı oynuyorlardı. İnce, kalın, incecik ve tombul, şişman, semiz, cılız ve pek cılız. Bakınca görüyordu. Ağaçlar, çiçekler, kuşlar, duru mavi bir gök, parlak güneş, çakıp sönen yıldızlar; bakıyor ve görüyordu ve gerilere kayıyordu. Avcunu sıkıyor, kayıyordu. Renkler günden güne daha kaygan kayıyor ve bir eğreltiotu günden güne büyüyüp dal budak salıyordu içinde. Kimi vakit arabalardan iniyor, ileri sürülmüş keşif kolları gibi aralanan kapılardan dışarı atıyorlardı kendilerini. Görmese. Görüyordu. Trende, tramvayda ve otobüste sağdan soldan, yüzlere kapatılmış gazetelerin ve dergilerin arkasından uzanıyorlardı. Gözlerini yumuyor, görüyor, görülmese, görülüyordu. Bozgun; bir dalga gibi kumlar üzerinden gerilere çekiliş, sonra ilerleyiş azar azar. Bir kez daha. Bin kez daha. Kaçıncı kez. Gerilere çekiliyor, üzerine geliyorlardı. Öne çıkıyor, uzadıkça uzuyor ve geride bırakıyorlardı.

Ve gerilere kayıyordu: Bir elin dokunuşu; gerilerden, azar azar dokunuşu. Ürperen bir ten üzerinde bir elin... Azar azar tırmanışı yukarılara. Hışırtılar içinde soluyan bir giysi. Taftadan ve ince. Boyuna gerilere atılan terli bir vücut. Bayram mı? Avuçlarını kapıyor, gerilere kayıyordu: Sevip okşadıkları, beğenmeyip ayakaltı ettikleri... Nazlanmalar, çekinmeler, sitemler, serzenişler, gözü pek kucaklamalar, kucaklanmalar; kapı arkalarında, sessiz kapı arkalarında boyna dolanan kollar, ayak tıpırtıları, telaşlar, tedirginlikler. Bayram mı? El öpmeler, parmaklarda gezinen dudaklar, ellerde sürüp giden sızılar. Baş başa. Birbiri üzerine kapanan, su sızmayacak gibi kapanan avuçlar. Gece uykularda yazılan mektuplar, gözyaşları. İnişler, yokuşlar, mutlu ve mutsuz öğle sonraları. Kırmalar, kırılmalar, sert ve hoyrat sözler, gözlerde doluksama. Beklenen tramvaylar, saatler boyu tramvaylar; kırmızı-sarı, kırmızı-sarı, kırmızı-sarı, bir havuz çevresinde ağır ağır... İlk durak, son durak, duraklar. Kırmızı-sarı, kırmızı-sarı. Havuzun çevresinde bir gelin gibi süzülerek çark eden tramvaylar. Kahveler, gazinolar, çınarlar. İlk durak, son durak; duraklarda saklanmalar,

biraz ileriye vardırılan şakalar, beklemeler, bekletilmeler. Sarı tramvaylar: İçe akıtılan gözyaşları. Kırmızı tramvaylar: Çağla rengi kostümlerle gelen gülmeler, gülümsemeler, çikolatalar, bademler; yollarda ikindi. Kırmızı-sarı, kırmızı-sarı, çın çın çın, çın çın...

Kravatını bağlayıp çarçabuk aynanın önünden ayrıldı. Kalbinin biraz daha hızlı attığını duyuyordu. Bir sevinç, geniş ve ferah; bir büyük sevinç, bir büyük bayram. Bir yeşil ışık: Geç. Odanın köşesindeki bir sandalyeye çöktü. Gözlerini yumdu. Kırmızı-sarı tramvaylar. Kırmızı-sarı. Yıllar öncesinde yitik sesler, bir kadife gibi kulaklarda gezinen sesler. Bir kadife gibi. Kadife bir ceket. Mor bir ceket. Yıllar öncesinde. Kırmızı tramvayla gelen bir ikindi: Kadifemsi, mor. Camlar gerisinde uzayıp giden sarılar. Durakların camları gerisinde kaç kez, havuz çevresinde kaç kez... Döner merdivenlerinden tırmanılarak çıkılan gazino. Bir tüneli anımsatan boşlukta döne döne yukarıya, teras katına çıkılan. Sahanlıklardaki küçük yuvarlak pencerelerden içeri vuran buzsu soluk ışık. Sahanlıklarda uzun süreli oyalanmalar, basamaklarda sık sık duruşlar. Sık sık kucaklanmak istenen, sık sık kendini geriye atan bir vücut. Ve sık sık, çekingen karşı koymalardan sonra, aşağılara ve yukarılara, çekingen karşı koymalara karşın kaçak hazlar. Yukarılardan yankılanarak inen, aşağılardan yankılanarak yaklaşan ayak seslerinde tedirgin büyütülen sevgiler, loş sahanlıklara kaçırılan gündüzler. Bir kuleye çıkılır gibi çıkılıyordu. Karşılıklı yenen dondurmalar ve kimsenin işitmemesi için alçak perdeden fısıldanılan sözcükler, konuşmaları kısaltıp susuşları uzatan gizemli bekleyiş. Ve gizemli bekleyişlerde büyütülen kaçak sevgiler. Suçluluklarda tedirgin ve telaşlı büyütülen. Kapalı kulelerde nazlı, loş ve küf kokulu döner merdivenlerde körpe ve cılız. Kırmızı tramvaylar. Sağa sola kaçırılan kırmızı öğle sonraları. Sızıntılar, kayıp gitmeler, geriler, gerileyişler. Yanılgılar, sürçmeler, büyüyen kayıplar. Sarı bir dönüşüm. Sarılara dönüşüm. Kırmızı tramvaylarla gelen sarılar. Gözyaşları. Gerilere doğru akan yaşlar. İçlere akıtılan gözyaşları.

Ayağa kalkıp dolaşmaya başladı. Bir ara yine aynanın önüne geldi. Fazla yaklaşmaktan korkar gibi bir-iki adım geride durdu. Kahverengi gözler. Kimin gözleri? Yılgın, ürkek. Kimin bakışları? Birbiriyle çaprazlaşan ince, dolaşık yollar. Kan damarları. Kılcal damarlar. Çağrışımlar: Kanına girmek, kanlısı olmak, kan kusturmak. Sol elini kaldırdı, gergin açıp yüzüne tuttu

parmaklarını. Sarı bir halka. Gözlerinin altında siyah halkalar. Gözbebeği. Çağrışımlar: Gözden düşmek, göze batmak, gözü çıkasıca, gözüne dizine dursun, göz ağrısı. İlk göz ağrısı. Sızısı sürüp giden, bir türlü unutulamayan.

Geceleri altında yatmanın iyi olmadığı söylenen bir incir ağacının yaprağına benziyordu eli. Bir kafes gibi. Sağa sola gezdirdi parmaklarını. Sağa sola gezdi kafes. Kafes arkasında bir yüz. Kafesler arkasında. Hep kafesler arkasında. Birden elini çekti yüzünden. Ah, bir zaman kolaydı! Kuruyan göz pınarları. Med ve cezir. Medsiz cezirler. Çekilen su. Gerilere doğru boy veren sürgünler. Yataklarda azar azar kuruyan, çekilen sular. Bir zaman pek kolaydı. Çocukluk, çocuksuluk! Bol bol akıtılan gözyaşları. Körpe bir onura indirilen darbeler. Yaşam kavgasında tek başına bir kadın. Erken başlayan inatçılıklar. Serkeşlikler. Başkaldırı. Yaşam kavgasında sinirleri bozulan bir kadın. Annesinin gözbebeği. Annesine karşı. Ne kadar sert elleri vardı. Küçük yaşta başlayan kaçışlar, büyüyen uzaklıklar, teker teker yıkılan köprüler. Ve annesi upuzun yerlere yatırılmıştı. Annesinin kara kuru ve ince kemikli ellerinden öpülmüştü. Neden sonra öpülmüştü: Güherçile kokan eller. Bir ölünün elleri.

Çocukları dövmemeli. Çocuklara el kaldırmamalı. Okşamalı, öpmeli, minicik ellerine renkli balonlar tutuşturmalı. Arkadan sarkan atkuyruğu saçlarını çözüp çözüp yeniden örmeli. Gülmeli, gülümsemeli çocuklara. Güler yüz göstermeli, tüm korkulardan uzak yaşatmalı. Oyuncak kentler kurmalı çocuklar için; sirklerde, lunaparklarda büyütmeli çocukları. Masal ülkelerinde gezdirmeli. Çocuklara çocukluklarını çok görmemeli. Sütlerine su katmamalı, paylamamalı, sert bakmamalı çocuklara. Hele kem gözle hiç bakmamalı.

Ve karşıdan geliyorlardı. Küçükler, daha küçükler ve pek küçükler. Daha pek küçükler. Tenteli arabalar içine kurulmuş geliyorlardı. Ağırbaşlı prensler, nazlı prensesler, cici giysiler içinde, gülpembe ve terütaze, geliyorlardı. Çevresindekileri bir gize ortak eder gibi dudaklar üzerinde dinlenen incecik parmaklarla yüksek bacaklı kapalı, alçak bacaklı spor arabalarla geliyor ve yanlarında getiriyorlardı. Özgür ülkelerden geliyor ve sakınca görmüyorlardı. Ak pak geliyor, görüyor ve görüyorlardı. Görüyor ve köşeleri dönüyor ve karşısına çıkıyorlardı. Kuş tüyü yataklar üzerinde ak pak uzanmış, geliyorlardı karşıdan. Ve karşıdan görüyordu.

Kafesi yaklaştırıp yüzüne oturttu. Ağır ağır yaklaştırıp birden yüzüne bastırdı parmaklarını. Yüzünü üçgenlere böldü kafes. Büyük büyük üçgenler aynanın yüzünden kendisine bakmaya başladı. Sipsivri cam kırıkları gibi aşağı doğru boydan boya uzanıyor, yüzünü parçalara bölüyordu. Parmaklarını gözlerine bastırdı. Sigara kâğıdı gibi incelen gözkapakları. Zamanla incelen, arkadan yüklenmelere karşı içe doğru bel veren saydamlaşmış duvarlar. Yer yer göçükler, yer yer gedikler. Parmaklarını daha sert bastırdı gözkapakları üzerine. Gözlerini acıttı. Acıdı. Bütün perdelere karşın perdelenmeyen gözler. Ayna yüzeyindeki üçgenler, her an inmeyi bekleyen havaya kalkık kamalara benziyordu. Gözlerini yumuyor ve görüyordu. Parkta bir bankta oturuyor, gelip oturuyorlardı. Gözlerini yumuyor, görüyordu. Etekleri çekip çekiştiren elleri görüyordu. Görmemiş gibi yapmak, serinkanlı yürümeye çalışmak, koşup kaçmak üzereyken kendi kendisini durdurmak. Yakına gelince, görülüp görülmediğini anlamak için bir kez daha bakmak. Yanıltmak, görüldüğünden korkup görmeleri yanılgılara dönüştürmek, görmeden bakmak. Ama bakıyor ve görüyordu. Gözler sağa sola çekiliyor, sınavlar art arda diziliyor, görmeler görülmeler ortasında yorgun, bitik kendini bir mağaza vitrininin önüne atıyordu. Derken yanına biri geliyor, yanına birileri gelip dikiliyor ve yeniden başlıyordu: Vitrinin önünden gidişini geciktirmek, açığa vurmamak, dikkati çekmemek, tam giderken gözü bir şeye takılmak, yarı dönük vücudu yeniden eski durumuna getirmek, daha önce görülmeden geçilmiş bir şeyi son anda keşfetmiş olmanın sevinci içinde bakışlarını bir noktaya yöneltmek. Gördüklerini gözden kaçırmak. Gözde olanı gözden düşürmek. Gözlerden düşmek. Düşe kalka kamalara, sivri üçgen kamalara doğru yol almak.

Birden parmaklarını kaldırıp araladı gözlerini. Aynanın yüzündeki üçgen kamaların alabildiğine sivrilip büyüdüğünü fark etti. Hırçın ve hoyrat arkaya atılmış başını usulcacık öne eğdi. Bir an önceki niyetinden ötürü adeta özür dileyerek boynunu büktü, aynanın serin yüzeyinde ellerini gezdirdi. Bulsa okşayacağı, sevecenlikle, bulsa, yatıştırmak isteyerek ellerini özlemle teninde gezdireceği, elinin altındayken kaybolup giden çok değerli bir şey gibi, aynanın yüzünde dolaştırdı. Çok yakındı, daha da yaklaştı. Ve yaklaştırdı yüzünü. Bir yüz gibi aynanın yüzüne, dudaklarını yüzüne, dudaklarını dudaklarına yapıştırdı. Zaman ölçüsüne sığmayacak bir öpüş. Bir köşede unutulmuş, bağımsız, özgür. Zaman içinden çekilip alınış.

Sonsuzluk. Gittikçe büyüyen, engelleri birer birer aşıp geçen, onu önüne katıp sürükleyen bir haz seli. Onu önüne kattı ve tüm somutluklardan sıyırıp soyut bir dünyadan içeri savurdu. Yeniden diriliş. Kendini unutuş. Bir an. Bir tahterevalli. Fazla ağırlık altında boşanan, tersine dönen kasnaklar. Tersine sarılan bir yumak. Büyüyen kıvanç. Büyüyen korku. Büyüdükçe büyüyen, aynayla yüzü arasına giren korku. Bir sürgü gibi yüzüyle yüzü arasına giren ürküntü. Kamalar. Bu kez yanlamasına, yandan üçgen kamalar.

Dudaklarını avcuna yapıştırdı. Kısa öpüşler. Üçgen kamalar arasından gözetlenen öpüşler. Annesinin elini öper gibi olup irkildi birden. Annesinin eli. Bir ölü eli. Vaktinde öpülmeyen bir el. Elini boylu boyunca yüzünde gezdirdi. Bir ölü eli. Ama neden güherçile? Kaput bezinden beyaz bir giysi içinde. Göğüs üzerinde kırmızı bir gül, bir bıçak ve güherçile. El üzerine eğiliş. Avuç içlerinde bu ne kadar? Bu ne kadar acele? Çifte vantilatör. Arı kovanı gibi işleyen bir oda. Fısıltılar, adeta ölünün duymaması istenen alçak sesli konuşmalar. Açık pencerelerden içeri dolan serin hava. Bahar. Kurbağa sesleri. Cırcır böcekleri. Beyaz bir kefen altında saklanan ölü. Bir kırmızı gül. Bir bıçak. Geciken gözyaşları. “Ağlayacaksan ağla evladım... Sıkılma, ağla ağlayacaksan. Açılırsın, ağla!” “Annemin yüzünü görmek istiyorum!” diye bağırdı birden. Suda gittikçe büyüyen halkalar gibi odanın içinde birkaç kez dolanan, duvarlara ve tavana çarparak yankılanan, sonra gerisingeri dönüp gelen ses: “Annemi görmek istiyorum!” Kısa bir sessizlik. Arkalardan doğru: “Annesinin yüzünü görmek istiyor.” İstek üzerinde düşünülüp haklılığı konusunda bir karara varıldığını bildiren bir ara. Yaşlı bir ses, kaba ve kalın: “Çekin örtüyü, görsün!” Geriden doğru uzanan bir el. Altın bir bilezik. Kalın ve etli parmaklar. Kolonya kokusu. Çekilen örtü. Kocamış bir baş. Küçülmüş bir baş. Bir silindir gibi üzerinden geçip giden yılların kahrı altında ezilmiş, yassılmış. Beyaz bir tülbentle sıkılmış çene. Ağarmış saçlar. “Saçlarımı yolunuzda süpürge ettim.” Yumuk gözler. “Aman bıktım artık! Dünya gözümde yok vallahi!” Yüksek bir sehpanın üzerine yerleştirilmiş vantilatör döndükçe, kırışıklardan geçilmeyen daracık alna doğru uçuşan beyaz saç telleri. Geriden bir ses: “Annen işte!” Vantilatör döndükçe sağa sola uçuşan, annesinin ölmüş olduğunu anımsatan... “Kapatın şu vantilatörü!” Havada uçuşan saç telleri. “Kapatın şu vantilatörü!” Koluna girip onu ağır ağır odadan çıkaran bir el. Yıldızlı bir gece. Kurbağa sesleri. Cırcır böcekleri. Kapı önünde boşanış.

Bir akordeon sesi işitti. Hanidir bu sesi beklemiş ve ses, zamanla unutulan pek önemli bir parolaymış gibi seğirtip pencereyi açtı. İlerden, bir-iki ev ilerden geliyordu. Pencereleri ortak bir avluya bakan tek dizi evler. Sefertasları gibi üst üste katlardan oluşan binalar. Göremediği birine seslenmek ister gibi pencereden sarktı. Fazla sarkmıştı, kendini geriye çekti. Avlunun pencere altına gelen yeri betondu. Ve pencere bir hayli yukardaydı. Az ötede çocuklar vardı; kâğıtlardan bir ateş yakıp başına çömmüşlerdi; yandıkça ucu siyahlaşıp kıvrılan kâğıt parçalarını çember gibi ellerinde çeviriyor, adeta hiçbir şeyden korkmadıklarını göstermek istiyorlardı. İlerdeki çimenlikte güvercinler gördü. Bir zemin kat penceresinin hemen önündeydiler, hatta birkaçı pencerenin pervazında geziniyordu. Boyuna biri, ortada görünmeyen biri yem atıyordu pencereden. Her seferinde güvercinler topluca havalanır gibi yapıyor, sonra atılan yemin üzerine üşüşüyorlardı. Pencerenin az ilerisine kuşlar için bir kümes çatılmıştı. Görünmeyen bir el boyuna yem atıyor, görünmeyen bir el akordeon çalıyordu. Acemi, ürkek ve çekingen, tuşlar üzerinde geziniyordu parmaklar. Görünmeyen parmaklar? Akordeon çalıyor ve kurtarıyorlardı. Derinden bir soluk, soluklar, soluklanmalar. Yer yer kaybolup az sonra gün ışığına çıkan iplik kalınlığında bir su. Soluk gaz lambalarının pencereden dökülen sarı ışığıyla aydınlanan ıssız ve dar sokaklarda cumbalı evler, tahta kafesli pencereler. Hafif esintilerde kımıldanan perdeler ve perdelerde kımıldanan eller. Kimin elleri?

Derken akordeon sustu. Bitişik evin mutfağında yıkanan kap kacağın gürültüsü ve bu gürültüye karışan sitem dolu bir ses: “Adam olmaz o, adam olmaz o!” Ve bir başka kadın sesi: “Öyle söyleme! Herkesin kocası daha mı iyi sanki! Hiç değilse seninki kazandığı parayı evine getiriyor, meyhanelerde içkiye yatırıp barlarda, sazlarda kadınlarla yemiyor!” “Sus sus! Sen bilmezsin ah kardeşceğizim, sen bilmezsin!” Ve kadınlar susuyor, akordeon başlıyor. Uzaktan, arayarak, kısa molalarla yaklaşıyor, kimi duraklar gibi yapıp kendini geriye çekiyor, sonra ürkek ve çekingen yeniden öne çıkıyor.

İçinde bir ferahlık, başını çekip pencereyi kapadı. Çay için su ısıtmak üzere fişi prize soktu. Odanın içinde aşağı yukarı gezinirken, bir topluiğneyle hemen pencere önüne, tavana tutturulmuş yeşil ve uzun kâğıt parçasına ilişti gözü. Sineklere karşı. Karısı evde sinek görmeye bir türlü katlanamıyordu.

Sinekler de havalandırılmak üzere açılan pencerelerden çaresiz giriyordu içeri. Odada otururlarken, karısı bir ara ansızın kulak kabartıyor, “İşittin mi?” diye soruyordu. Bunun üzerine kendisi de kulak kabartıyor ama bir şey duyamıyordu. “İşitmedin mi?” diye soruyordu karısı paylar gibi. “Yoo... Ne var?” “Bir sinek... Vızıldayıp duruyor deminden beri.” “Hani, nerde?” Derken ikisi de yerlerinden kalkıyor, odanın içinde bir vızıldayıp bir susan ve her defasında sesi bir başka yerden gelen sineği aramaya koyuluyordu. Sonunda ele geçiriyorlar, karısı hemen bir gazete alıp sineği kovalamaya başlıyordu. Gazeteyi pat küt sağa sola yapıştırıyor, ancak bir türlü sineğe isabet ettiremiyordu. Derken karısı yoruluyor, “Orda öyle dikiliyorsun da, yardım etmiyorsun!” diye söyleniyordu. O zaman kendisi de karısıyla beraber sineğin peşine düşüyordu. Bir elini sağa sola savuruyor ama her defasında iyi yumruk yapılamayan elinden kaçıp kurtuluyordu sinek. Bir süre sonra karısı soluk soluğa kalarak bir sandalyeye çöküyor, çok geçmeden biraz yumuşamış ve kollayıcı bir sesle, “Bırak haydi, bırak!” diye sesleniyordu; “Gel, otur. Nasıl olsa kendisi düşüp geberecek mendebur!” Ama o bırakmıyor, bir hayli çabanın ardından sineği bir köşede kıstırıp avlıyordu. Karısı sevinmiş, soruyordu: “Yakaladın mı? Ha? Yakaladın mı?” Elini kulağına götürüyor, sineğin can korkusuyla avcunun içinde vızıldadığını işitiyordu. Sorusunun cevapsız kalması üzerine: “Yakaladın mı?” diye tekrarlıyordu karısı. “Evet” diye cevaplıyordu. “Götür” diyordu karısı; “Götür de hemen lavabonun içine at.” Avcunda sinekle mutfağa geçiyor, usulcacık pencereyi açıp var gücüyle dışarılara savuruyordu sineği. Sonra lavaboya yürüyüp musluğu açıyor, elini yıkıyor ve dönüp gelerek yerine oturuyordu. “Attın mı?” diye soruyordu karısı. Evet, anlamında başını sallıyordu. “Bu ne kadar çok sinek!” diye yakınıyordu karısı. “Bitişik evlerden durmadan yem saçıyorlar, hınzır güvercinlerin bizim buradan ayrıldığı yok ki! Sinekler de doluşuyor içeri tabii.” Karısının söylediklerini doğrular gibi başını sallamakla yetiniyordu. Karısı bir konfeksiyon mağazasında çalışıyor, akşam eve dönünce soruyordu: “Dışarı çıktın mı?” “Çıktım.” “Sahi çıktın mı?” diyordu karısı bunun üzerine. “Evet.” “Paspasın üzerinden mi atladın?” diye soruyordu karısı. Karısının ne demek istediğini ilkin anlamıyordu. “Dışarı çıkmış olsan bilirim” diye ekliyordu karısı. Sonra sert çıkışıyordu: “Paspasın üzerinden mi atlayıp gittin? Ben keyfimden koymuyorum o bezi oraya! Ayaklarını silesin diye.” Ve karısı ikide bir sokaktan eve ayakkabılarının altında kum getirdiğinden yakınıyor, dışardan eve geldiği zamanlar, “Evin

içi kum doluyor, kapının önünde çıkar ayakkabılarını rica ederim!” diyordu ve eline ıslak bir bez alıp tekrar tekrar siliyordu ayakkabılarının altını. Bir yandan da, “Bu kadar kumu nerden getiriyorsun?” diye söyleniyordu. Düşünüyor, bu kadar kumu nerden getirdiğini bir türlü çıkaramıyordu. Karısı elinde bir bezle sık sık pencere pervazlarının, masaların, sehpaların üzerindeki tozu alıyor, sonra elindeki bezi gösterip soruyordu: “Bak bak! Toza bak! Görüyor musun, ne kadar çok!” Karısının elindeki beze bakıyor, alt dudağını biraz öne doğru çıkarıp bu kadar tozdan ötürü şaşırmış bir yüz takınıyordu. Karısı az sonra elindeki bezi havaya kaldırarak yeniden soruyordu: “Gördün mü, bak! Gördün mü?” Tekrar başını kaldırıp bakıyor, karısına hak verdiğini bildiren bir edayla, “Peki ama nerden geliyor bu kadar toz?” diye soruyordu. Bu soruyu beklemiş gibi, “Nerden olacak?” diye cevaplıyordu karısı; “Sokaktan! Her taraf toz dolu. Gökten toz yağıyor sanki. Sokakta giderken fark etmiyor musun, tozdan soluğu tıkanıyor insanın.” Kısa bir aradan sonra, “Ben yokken pencereleri açma sakın şekerim” diye ekliyordu karısı; “İçeri toz dolmasın... Baksana, bak bak! Kapkara toz! Daha bir saat önce tozunu aldım odanın.”

Çaydanlıktaki su kaynamaya başlamıştı. Ağzından buhar çıkıyor ve çıkan buhar, biraz yukardaki büfenin altına bütün hıncıyla vuruyordu. Elektrik ocağını biraz beriye çekti. Çaydanlığa çay korken birkaç çay tanesi yere düştü. Teker teker topladı hepsini. Sonra doğrulup gözlerini dikkatle çevresinde gezdirdi. Masanın altında küçük bir kırıntı. Onu da aldı eğilip. Doğrulurken duvarda asılı alçıdan kabartma tasvire ilişti gözü. Bir horoz. Kırmızı ibikli bir horoz. Horozlar. Mavi ve siyah çizgiler. İç içe girmiş mavi ve siyah küçük kareler. Koyu kırmızı bir zemin üzerinde koyu kırmızı ve kabarık duruyordu. Mavi-siyah çizgiler, mavi-siyah kareler. Bir zamanlar böyle, bir zamanlar mavi-siyah, bir zamanlar vardı. Uçarı adımlarla daracık köprülerden geçilirken giyilmişti, bir kapı çalınırken düğmeler iliklenmişti ve gün aşırı çalınmıştı bir kapı. Gün aşırı daracık bir odada, kırmızı-siyah.

Horozun ibiği dikkatini çekti. Tıpkı bir tacı andıran sivri kamalar. Saydı: Sekiz kadar vardı. Ve gaga en uzunuydu. Pençeler karna doğru çekilmiş, gövde yakın bir hamle durumuna geçirilmişti. Kuyruk üst üste binen bir sürü yaydan oluşuyordu. Altta hafif, yukarı çıktıkça keskinleşen yaylar. Ve her biri bir başka renkte ve arada düzenli siyah yaylar. Kuyruğuyla gerçek olmaktan çok, bir masal horozunu anımsatıyordu. Derken ibik kısmının

fazlasıyla aşağılara sarktığını gördü. Bu kadar uzun bir ibik. Bir horoz ibiği. Bütün ağırlığı ve görkemiyle aşağılara sarkıyor, pötür pötür kırmızısı göz alıyordu. Horozun üzerine atlamasından korkar gibi biraz geriye çekildi. Tıpkı bir deniz gibiydi mavi-siyah zemin ve horoz çalkantılı bir denizde yol alan uçarı bir tekneyi anımsatıyordu. İncecik beliyle, üst üste yığılmış işlemeli kabarık yastıklara benzeyen alacalı kuyruğuyla sülün gibi süzülüyor, kendine güven duygusuyla dolup taşarak çalımlar satıyordu.

Derken çil horoza arkasını döndü, karşısına çıktı çil horoz, heybetli, acar ve aynadan kendisini kötü kötü süzmeye başladı. Mahmuzlarını karnına doğru çekmiş, gövdesi dimdik ve gergin ileriye uzanıyor, düşmanının üzerine atılmak için adeta fırsat kolluyordu. Ve bir horozun ibiğinden kanlar akıyordu ve bir horozun gözü çıkmıştı. Ama hiçbiri kaçmıyor, büyük büyük adamlar diretiyor, horozlar diretiyordu. Sonra koçlar. Toslar. Boynuzların birbirine vurmasından çıkan korkunç sesler. Koçları uzun süre besleyip birbiri üzerine salan insanlar. Yenen koçla yenilen koçun sahipleri ve sahiplerinin taraftarları arasında tartışmalar. “On kafa” “On iki, tam on iki kafa!” “Hayır. Ben saydım, tam on beş kafa.” “Heyecandan sayamadım ki!” O sayılan kafalar, sayılmayan kafalar. Koçlar, koç kafaları. Kıyasıya bir dövüşün sonunda biri ötekini önüne katıp götüren burma boynuzlu, iri boyunlu, kalın enseli koçlar. Koç yumurtaları. Bir ayaklı saatin pandülü gibi çok aşağılara kadar sarkan taşakları geniş yaylar çizip karınlarına vurarak birbirlerine hamle yapan, ön ayaklarını havaya kaldırarak boynuz dipleriyle birbirlerine öldürücü darbeler indiren koçlar. Gece yarılarına kadar tımarları yapılan, akşamüzerleri gezmelere çıkarılan, idmanlarına titizlik gösterilen, kem gözlerden korumak üzere boyunlarına mavi boncuklar takılan sakız koçları. Sonra da yaban geyikleri. Dişileri bir kenarda uslu uslu beklerken birbirleriyle ölesiye vuruşan erkek geyikler. Geriden geriden geliyor, başlarını hafifçe yere doğru eğiyor, dal dal boynuzlarıyla birbirlerine girişiyorlardı. Tepeden tepeye, dağdan dağa yankılanan, yankılandıkça büyüyen tüyler ürpertici gümbürtüler. Ama hiçbiri kaçmıyor, kıyasıya dövüşüyordu; dişi geyikler uğrunda dövüşüyor, canlarını tehlikeye atıyorlardı. Dövüşüyor, bir başkası uğrunda ölümü göze alıyorlardı. Bir başkası uğrunda ölümü göze almak. Bir başkası için gerekirse canını esirgememek. Yoldan geçen bir arabanın altına atmak kendini. Gece uykularından olmak. Gözü hiçbir şeyi görmemek. Hazır beklemek. Bilek damarlarını hep hazır bulundurmak. Biri için başını taşlara vurmak. Biri

için göze almak. Gözlerden uzak. Trenlere, otobüslere, vapurlara binmek. Uzun yollara çıkmak. Yollara düşmek. Yolunu şaşırmak. Tetikte beklemek. Haydi, dendiği zaman duraksamamak. Öyle olduğunu, başka türlü olamayacağını ortaya koymak. Biri için horlanmalarda, sürgünlerde yaşamak. Vuruşmak. Yenileceğini, düellodan sağ çıkılamayacağını bile bile eldivenlerinden birini karşısındakinin yüzüne fırlatıp atabilmek. Biri için üzerine yürümek. Göğüs germek, göğüslemek. Birine çiçekler götürmek, elini sıkmak, gözlerinin içine bakmak birinin. Göz göze gelmekten korkmamak. Yüz yüze gelmek. Korkmamak. Korkusuz düşler görmek. Düşlerde görmek. Biri için yaşamak. Biri için korkmamak.

Aşağılardan doğru, açılan, sonra sert vurularak kapatılan bir kapı sesi. Bir düşten uyanır gibi irkildi. Pat küt merdivenlerden çıkan oğlunun ayak seslerini tanıdı. Sağa sola çarpan bir balon gıcırtısı. Bağırmalar. Yüksek sesle uyarmalar. Kapıya yaklaşıp kulak verdi. Sesler iyice yaklaşınca açtı kapıyı. Bir elinde kırmızı, bir elinde sarı balonla, önce oğlu girdi içeri. Karısı arkadan seslendi: “Ayaklarını sildin mi?” Çocuk dönüp kapının önündeki bezde şöyle bir gezdirdi ayakkabılarını. Yeşil bir deri pantolon ve sarı bir kazak vardı üzerinde. Gülümseyerek sordu oğluna: “Nerden aldın bakayım bu balonları?” Elini çocuğun başının üzerine koyup bastırdı. Çocuk başına yüklenen ağırlık altında sağa sola kaçmaya çalışırken, “Çarşıdan aldı annem” diye cevapladı. “Ayakkabılarım da yeni!” diye ekledi sonra. Ordan karısı atıldı: “Kaç lira dersin bu yumruk kadar ayakkabılar?” “Kaç lira?” “Otuz!” “Niçin o kadar pahalı?” “Pahalı işte” dedi karısı; “Büyük ayakkabısı kadar pahalı çocuk ayakkabısı.” “Balonları nerden aldınız?” diye sordu karısına. Oğlunun elindeki balonlardan birine vurdu, balon havalandı. Oğlan arkasından elini uzattı ama yakalayamadı balonu. Balon yere inerken bir kez daha alttan vurup havaya kaldırdı, odanın içinde oğluyla sağa sola koşuştu; balon alçalıp oğlu tam yakalayacağı zaman sağdan soldan fiske vuruşlarıyla yeniden yukarılara yolladı balonu. Bağrışmalar, koşuşmalar, çığlıklar ortasında karısının anlattıklarını dinledi. “Balonları almak için kaç yer dolaştık, ayağımıza kara su indi! Reklam balonlarıymış, mağazalardan parasız veriyorlarmış. Çarşıda çocukların elinde görünce, balon da balon diye tutturdu. Baktım birinin üzerinde ABC yazıyor, koştum ABC mağazasına. Kalmadı, son balonu az önce verdik, dediler. Ordan çıktık, baktık, bir başka çocuğun elinde bir

balon, üzerindeki yazıyı okuduk. Koştuk o mağazaya. Ordan bir balon aldık. Çıktık, haydi bir başka mağazaya! Ordan da kırmızı balonu aldık."

Balon sarı sarı doldurdu odayı, sarı sarı zikzaklar çizdi, kırmızı balonun çevresinde dolanıp durdu, sarı kazağın çevresinde sağa sola sıçradı, minik ellerden son anda, hep son anda sıyrılıp kurtardı kendini; birkaç kez, adeta kötü niyetli, gelip kadının yüzüne vurdu. Kadının başına konup havalandı. Arkadan, önden, sağdan ve soldan okşar gibi çocuğun yüzüne gözüne çarpıp kaçırdı kendini; arkasından koşturdu, bir daha aşağı inmeyecekmiş gibi yükseklerde gezindi; bir ara ecza dolabının üzerine konup ordan şaklabanca aşağılara baktı, sonra boşluğa bıraktı kendini, süzüldü; sarı sarı kahkahalarla, çın çın çığlıklarla doldurdu dört bir yanı, esmer küçük bir yüzü sevinçlerle boğdu, bir açılıp bir kapanan esmer ve minik bir eli sevinçten sevince koşturdu. Derken çocuğun kırmızı balonlu eli zıplayarak havaya kalktı, kırmızı balonu koyverdi el, sarı balona doğru salıverdi. Havada biri kalkıp biri inmeye başladı balonların, oğlanın siyah saçlı başının çevresinde dönüp durmaya başladı, kırmızı-sarı, kırmızı-sarı dönüp duran bir dünya. Kırmızı-sarı döndüler. Kırmızı-sarı döndü duvarlar, kırmızı-sarı döndü masa, döndü sandalye, kırmızı-sarı balonlar döndü aynada, kırmızı-sarı bir horoz döne döne havada yükseldi, kırmızı balon sarı balonun, sarı balon kırmızı balonun çevresinde çemberler çizdi, kırmızı balonun ağzı sarı balonun ağzına dokundu, sarı balonun karnı kırmızı balonun karnına değdi, biri öbürünün üzerine çıktı, öbürü diğerinin altına kaydı, sonra alttaki üste, üstteki alta geçti, bir an ayrılır gibi olup yeniden birleştiler, biri geriden doğru gelip öbürünün üzerine bindirdi, önüne katıp götürdü öbürünü, sonra aynı şeyi öbürü yineledi, bir ara birbirlerini sürüp götürerek tavana doğru çıktılar, sanki bir daha aşağı inmeyeceklermiş gibi bir süre kımıldamadan durdular orada, çocuğun kahverengi gözlerinin şaşırmış bir bekleyişle dolmasına yol açtılar, çocuğun gergin ve kısa parmakları kırmızı-sarı balonlara uzanmış kaldı bir süre, uzun kirpikli bakışlarını bir babasına, bir balonlara çevirdi; sonra başını annesine döndürdü. Kadın pencerenin kenarındaki tozları alıyor, ikide bir lavaboya gidip elindeki bezi musluğun altına tutuyordu.

Derken balonlar çocuğu daha fazla üzmek istemeyerek usul usul aşağı indi, çocuğun yanaklarına dokunup kocaman bir gülümseme oturttular yüzüne, hemen önünde yere kondular; çocuk elini uzattıkça biraz ileri sıçradılar, bir

yandan da adama göz kırpar gibi yaptılar; adam yorulmuşa benziyordu, ellerini böğrüne dayamış, kırmızı-sarı bir dünyanın ortasında adeta mutluluktan başı dönerek dikiliyor, balonların arkasından koşan, koştukça sevinen, ufak ve tiz perdeden çığlıklar atan çocuğu izliyordu. Çocuk tam yakalayacakken, gıcırtılı bir sesle balonlar kaçıp kurtuluyordu elinden. "Allah kahretsin!" dedi kadın, elindeki bezi lavaboda yıkarken; "Bu ne kadar toz! Tozdan boğulacak insan nerdeyse!" Ama adam kadının sözlerini işitmedi. Balonları yakalamaktan vazgeçen, kırmızı-sarı balonlardan birini bırakıp birine şaplaklar indiren, sonra başını balonların altına tutan, sonra balonları bırakıp ellerini iki yana açarak olduğu yerde dönmeye başlayan oğlana bakıyordu. Oradaki bir sandalyeye çökerken, "Yeter artık, başım şişti!" dedi kadın. Sonra adama, "Çay var mı bir bardak?" diye sordu. Adam toparlandı ve dolaptan iki bardak çıkarıp çay doldurdu. Bardaklardan birini alıp karısına götürdü, çayın dökülmemesine dikkat ederek eğildi karısının önünde, dudaklarına kocaman bir gülümseme oturtup şaklaban bir edayla, "Buyurun Madam!" dedi ve çayı uzattı. Bardağı alırken, "Alay etme Allah aşkına!" diye söylendi karısı ama sesi kızgın değildi.

Geri geri çekilirken oğlana ilişti adamın gözü; durmuş, dikkatle kendilerine bakıyordu. Derken yine balonların arkasından koşmaya başladı. Kırmızı-sarı balonlar çocuğun minik ellerinin vuruşları altında sağa sola seğirtiyor, kadınla adamın başına dokunup kaçıyor, kadından adama, adamdan kadına, havada kırmızı-sarı çemberler çiziyordu. Bir ara kırmızı balon bacak bacak üstüne atmış kadının ayağının ucuna gelip kondu. Kadın, ayağının ucuyla şöyle bir dokundu balona. Balon havalandı. Kadın gülümsedi, çocuk gülümsedi, adam gülümsedi. Kadının ayağında terlikler vardı ve kırmızı tokaları vardı terliklerin. Kadın çayını yudumlarken, sabah yaptığı alışverişten, sokak ve caddelerin kalabalığından anlattı. Ayın ilk cumartesisiydi; herkes çalıştığı yerden para almıştı ve mağazalar akşama kadar açıktı.

Bir ara adamın gözleri kadının kırmızı tokalı terliklerine takıldı. Terliklerden biri sinirli sinirli sallanıyordu kadının ayağında. Derken adamın gözleri terliklerden yukarılara tırmandı, kadının dizlerine gelip dayandı. Kadının üzerinde sade bir ev giysisi vardı ve mavi-kırmızı minik yuvarlaklar vardı giysinin üzerinde; kollarıyla yakaları dar ve kırmızı bordürlerle süslenmişti. Kadın bacak bacak üstüne atmış, üzerindeki giysi

dizlerinden biraz geriye kaymıştı. Adamın gözleri kadının bacağıyla giysisi arasındaki boşluktan içeri süzüldü. Gölgeli boşluk adamın gözlerini bir mıknatıs gibi üzerine çekti. Gözlerini kaçırmak istedi adam; çocuğa baktı, tavanda asılı sinekliğe baktı. Sonra kadına baktı ve bacaklarını gördü kadının. Ve her bakışında gördü. Üst üste iki çapraz bacak, gözlerine doğru uzatılan iki çapraz. Görmese. Gördü. Gördü ve gölgeli karanlıklardan içeriye kaydı bakışları.

“Sıcak mı oda?” diye sordu karısı birden. “Neden sordun?” “Terliyorsun da” dedi karısı. Elini alnında gezdirdi. Sahi, terliyordu. Çapraz iki bacak. Terliyordu. Neden terliyordu? Tomurcuk tomurcuk terler. “Neden terliyorsun?” Sıcak sıcak terler. “Terliyor muyum?” Çapraz iki bacak. “Evet, terliyorum.” Sıcak hava. Pencereyi açsak toz girer içeri. Evet, toz girer. Ama çapraz iki bacak. Ama toz girer. Bu kadar çapraz. Gözlerinden içeri bu kadar. Gözlerinden içeri çapraz. “Neden terliyorsun bu kadar?” Evet, terliyordu. Neden terliyordu? Kızgın sular. Görmese. Çapraz. Görüyordu. Geriye çekiliyor, üzerine geliyorlardı. Üzerine üzerine. Bu kadar üzerine. Sonunda dayanamayıp kalktı. “Niye kalktın?” diye sordu karısı. “Otur haydi, otur! Birkaç laf ediyoruz.” Evet, birkaç laf. Çapraz çapraz birkaç laf. Oturdu. “Bir çay daha?” Karısının elinden bardağı alıp bir çay daha doldurdu. Hep çapraz. Hep çapraz. Birden karısının elinin gerilere doğru kaymış etekliğin üzerinde gezindiğini gördü. Etekliği düzeltti, tutup biraz öne çekti el. Neden öyle bir tuhaf? Karısının eli. Ama insanın kendi evinde. Kaynar sular. Neden öyle. “Bir tuhaf halin var bugün?” Tuhaf. Bir tuhaf. Ne kadar tuhaf! Çok mu tuhaf? “Bilmem ki! Bir baş ağrısı...” Elimi yüzümü yıkasam, şöyle soğuk soğuk yıkasam. “Nereye gidiyorsun?” diye seslendi karısı arkasından. “Yüzümü yıkayacağım.” Aynanın önüne geldi. Musluğu açıp suyu yüzüne vurdu. Soğuk soğuk yüzüne vurdu. Yüzü sararmıştı. Soğuk soğuk. Yüzünü kurularken oğlanın yanı başında dikildiğini fark etti. Elinden tuttu çocuk. “Oynayalım mı baba?” “Oynayalım” dedi. Sarı sarı balonlar, kırmızı kırmızı balonlar. Biri inip biri kalkmaya başladı havada. Sarı sarı balonlar, kırmızı kırmızı balonlar. Alt alta, üst üste. İnip kalkmaya başladı.

Yed-i Beyzâ

Bir adam, saçlarında kır, tek başına kaldığı evine bir an önce kendini atmak üzere hızlı hızlı, adeta gözlerini yumarak yürüyor yolda. Sabahtan beri çok şey görmüştür, çok yüzler görmüştür. Sivri oklar gibi sağdan soldan fırlatılan bakışlar altında yorgun düşmüş; arada bir yavaşlıyor, sonra açıyor adımlarını. Eve gelince, yatağa arkaüstü uzanıyor. Yeniden yatakta arkaüstü. Kaç yıl? Arkaüstü. Ağır ağır sızıyor gözeneklerden, balıkçı meyhaneleri önünde akşamın mor alacakaranlığı iniyor ağır ağır, gözeneklerden sızıyor, morumsu – ağır ağır çöküyor üzerine, bastırıyor. Kaç yıl önce örülmeye başlayan ağ. Anımsamaların ağı yavaş yavaş serpiliyor üzerine: Yaşlı bir Fransız erkekle genç İspanyol eşi. Kenti gezdirmişti bütün gün. Işıl ışıl siyah gözler. Bütün bir gün gezdirmişti. Nazlı ve nazenin bir vücut. Bütün gün gezdirmiş ve akşam bir gazinoya götürmüştü. Pembe, küçük bir yüz. Gazino rüzgârlıydı ve kadın omuzlarını içeri çekmişti. Kadının omuzlarına atmıştı ceketini ve yüzüne bakmıştı. İkide bir bakmıştı. Semaverle çay içmişler ve bakmıştı. İri iri halkalar, altın küpeler görmüştü kulaklarında. Ve kadının kulaklarında görmüştü. İlk ürperti, ilk irkiliş. Yayvan kulakmemelerinde görmüştü. Ve ince elleri vardı, bir piyano çalmaya hazırlanır gibi masanın üzerine boylu boyunca yatırılmıştı parmakları. Boğum boğum halkalar, halka halka boğumlar. İlk kez ateşten sıvı, içten içe yürüyen sıvı; fosfor ve naftalin karışımı eriyik. Bir ara çayı önüne sürerken eli eline dokunmuştu kadının. İri iri küpeler. İri iri halkalar. Ve boğum boğum halkalar dokunmuştu ve elini çekmişti. El çekilmişti ve önden yürümüştü kadın. İri iri halkalar yürümüştü. Ve sıcacık ceket. Kadının ten kokusu. Halka halka dağılan koku. Ateşli kanın kokusu. İspanya. Ve esnek yaylar çizerek yürümüştü kadın. Ertesi gün otele gittiğinde kocası çıkmıştı. Karısı özür diliyordu, başı ağrıyordu karısının, o günkü geziye gelemeyecekti. Adamın kendisi de özür diliyordu, başı ağrıyordu, akşam yola çıkacaklardı, gezi programının kalan bölümünün iptali gerekiyor ve çok teşekkür ediyorlardı.

Bir adam, saçlarında kır, tek başına kaldığı evde, kendini soyunmadan üzerine attığı yatakta arkaüstü uzanırken bir ara dalar gibi oluyor. Ve tuhaf düşler görüyor. Bir kadın, yüzünü pek seçemediği bir başka kadına

göğüslerinin, daha doğrusu iki göğsü arasındaki oluğun gittikçe küçüldüğünden ve aşağılara kaydığından yakınıyor. Bir ara bir kahvede buluyor kendini. Dışardan biri girip oradakilere sorular soruyor. Derken birine geliyor sıra ve bu biri sorulan sorunun cevabını dışarda vermek istediğini söylüyor. Soruyu soranla cevabı verecek olan dışarı çıkıyorlar. Arkalarına takılıyor. Bir kaldırımda yürüyor, tam köşeyi dönerken iki arkadaşı görüyor kendisini; arkadaşları onun öyle kar altında yürümesine acıyorlar. Bir başka sahne: Bağlık bir yer. Bir çardak. Yüksek bir merdiven. Merdiven başında bir kalabalık. Merdivenden çıkılması yasaklanmıştır ama çıkıyor. Yukardan bakınca bıçaklar görüyor, aşağıda, bir sürü bıçak, bağ bıçaklarına benziyor. Bıçakların yanında ne olduklarını pek seçemediği bir sürü renkli şeyler. Teker teker bunları alıp merdiven altındaki havuzda yüzdürüyorlar. Bunlardan en sonuncusu bir medüze benziyor ve ayaklarını çekip çekip bırakıyor suda. Derken gösteri sona eriyor ve medüzün bacakları gövdesinden ayrılıyor. Bacaklardan biri el oluyor. Başparmak oluyor. Afişlerdeki el gibi uzanıyor parmaklar. Medüzün öbür ayakları dibe çöküyor, dipteki kumlar içerisine gömülüyor. Bunun üzerine merdivenin basamaklarını daha yukarılara tırmanıyor. Aşağıda eski Romalılardaki gibi bir takızafer. Kendisine bakan yüzü altın yaldızlı, ışıl ışıl. Birden annesini görüyor kalabalıkta ve burda ne aradığını bilemiyor. Elinden bir bıçak düşüyor aşağı, aşağıdakiler bıçağı ele geçirmek için koşuyorlar. Yukardan bunu yapmamalarını sesleniyor. O anda daha yukarılardan, adeta bir ağacın tepesinden düşen bir başka bıçak. Aşağıdakiler eğilip alıyorlar yerden: Bir balık. Bir genç adam ihanete uğramışlar gibi başını kaldırıp hınçla yukarıya, kendisine bakıyor, adeta öç alır gibi havuzun suyunu hışımla ha bire karıştırıyor. Havuz sanki bir niyet kuyusudur. Bir prizmadan kırılarak gelen güneş ışığı gibi renk renk içi. Yanar döner bir su. Yanıp dönüyor, aşağıdakilerin görmeyi diledikleri suratlar beliriyor içinde. Dilek kuyusu. Birden kızıyor, bağırmaya başlıyor merdivenin üzerinde ama niçin kızıp bağırdığını bilemiyor. Derken medüze benzeyen o yeşil şey çıkıyor yine ortaya. Dayanamayarak merdivenlerden iniyor. Fecr-i bahir, diye söyleniyor kendi kendine. Deminki genç adam (ansızın hep kadın olduklarını fark ediyor oradakilerin) dilek kuyusunu elde etmek için onu öldürmeyi düşündüğünü açıklıyor etrafındakilere. Sonra bunun bir cinayet olacağını söyleyerek vazgeçtiğini bildiriyor. Merdivenlerden iniyor ve hemen önünde, havuz başında çömelen bir kızın arkasına gelip dikiliyor. Sonra kendisi de çömeliyor. Kız önce kızar gibi yapıyor, sonra sesini çıkarmıyor. Yeşil

medüzü yakalamak ister gibi parmaklarını ileri doğru uzatıyor. Kaygan, ıslak, yeşil bir medüz. Yumuşak dokunuşlarda sertleşiyor parmakları, kabarıyor, kalınlaşıyor. Kız yüzünü kendisine çeviriyor. Yüzünü yüzüne dayıyor. Birden ince bir bıyık beliriyor kızın yüzünde. İrkiliyor. Dehşetle uyanıyor, ter içinde uyanıyor ve durgun gözlerle tavanı seyrediyor.

Bir incir ağacının altında iki arkadaş oturmuş konuşuyorlar. Birinin saçlarında kır, biri otuzlarda. Biri yürüdüğü yoldan yorgun düşmüş, sağdan soldan uzanan, hoyrat ve haşin uzanan ellerin tehdidi altında kuşkulu, tetikte ve tedirgin. Öbürü henüz yolun başında, bir prizmadan dökülen renkli ışıklar ortasında. Birkaç adım ötelerindeki yoldan yazlık giysiler içinde mini etekli genç kızlar ve kadınlar geçiyor, iki arkadaş başlarını çevirip çevirip bakıyor. Biri hemen bakıp çeviriyor başını, öbürü uzun süre izliyor. İki arkadaş incir ağacının altında oturmuş konuşuyorlar. Otuzundaki toplumun seks alanında koyduğu yasakları, bunların saçmalığını ve yersizliğini örneklerle göz önüne sermeye çalışıyor. Bir kırmızı ibikli horozun arzularının bile kutsal olduğunu, bunu yerine getirmek gerektiğini söylüyor. Öbürü gülüyor, yaşanmamış yaşantıların zırhtan giysisini üzerine geçirip saldırıya geçiyor. “Sizin bu sözünü ettiğiniz yasaklar yeni değil ki!” diyor; “Bugün bile örf ve âdetlerini yitirmemiş birçok ilkel kabilede bu yasakları görürüz” diye ekliyor. “Biliyorsunuz, ilk insan toplulukları olan klanlarda her klanın bir totemi vardı. Bir toteme mensup bir erkek aynı toteme mensup kadınla evlenemez, onunla sevişemezdi ve bunun tersi bir davranış ölümle cezalandırılırdı. Buluğa erer ermez oğlanlar aile yuvalarından ayrılır, kendilerine ayrılmış evlerde toplu olarak yatıp kalkarlardı. Yemek yemek için evlerine geldiklerinde kız kardeşleri varsa ve kız kardeşleri evdeyse, yemek yemeden dönüp giderlerdi. Sonra Doğu Afrika ’da bir kabilede kızlar buluğ çağından başlayarak evleninceye kadar babalarından kaçar, yolda babalarına rastladıkları zaman saklanır, asla onun yanı başında oturmazlardı. Bugün bile birçok kabilede kız kardeşle erkek kardeş birbiriyle el sıkışamaz, birbirine hediye alıp veremez, ancak birkaç adım uzaklıktan birbiriyle konuşabilir.”

Yoldan on beş-on altı yaşlarında bir kız geçiyor. Sarı bir mini etek giymiş, ince uzun bacakları var. Uçar gibi hızlı hızlı yürüyor, mini eteği havalanıp havalanıp iniyor, saçlar kızın arkasından yetişmekte zorluk çekiyor adeta. Kız gözden kaybolduktan sonra otuzundaki soruyor: “Tanıyor musun?”

“Hayır” diyor öbürü. “Sık sık geçiyor burdan.” “Belki yakında bir yerde oturuyordur.” “Bacakları çok güzel!” “Evet.” “Siyah kemeri de güzel” diyor otuzundaki; “İri bir tokası var kemerin. İnce beline iyi oturmuş. Şu an bekâret kemeri geldi aklıma.” “Anlamadım” diyor öbürü irkilerek; “Bekâret kemeri... Hiç işitmedin mi?” “Hayır” diyor öbürü. “Bakın, anlatayım: Haçlı Seferleri sırasında, Avrupa ’da erkekler sefere çıkmadan eşleri için böyle kemerler yaptırırmış. Kilitli bir kemer; anahtarlarını ceplerine koyar, giderlermiş. O zamanlar tabii bu kilitli kemerleri yapan ustalar varmış ve de çelikten yapılırmış bunlar...” “Nasıl yani? Bele takılan bir kemer mi?” diye soruyor ötekisi. “Hayır canım, çelik bir kemer... Kadının cinsel organının üzerini örtüyor ve kilitleniyor, kadın açamıyor.” “Peki ama bekâret sözcüğünde bir kızlık anlamı var, kadınlar için nasıl söz konusu olabiliyor böyle bir şey?” Otuzundaki karşısındakinin hâlâ anlamadığına kızmış gibi sesini yükselterek cevaplıyor: “Canım bize böyle geçmiş! Aslında iffet kemeri.” Öbürü tekrarlıyor: “İffet kemeri.” Ve nerden aklında kaldığını bilmediği bir cümleyi anımsıyor: “Adalet beline takılacak bir kemer olsun. Unutma ki, bir gün bir başkası beline bir kemer takacak ve seni istemediğin bir yere götürecek.” İki arkadaş birden susuyor. İncir ağacına bir kuş konmuş, yanık yanık ötüyor. “Ne kuşu bu?” “Baştankara” diyor otuzundaki. Öbürü, “Baştankara” diye cevaplıyor ve gözleri arkadaşının parmaklarına takılıyor. Kıllı, kalın parmaklar. Yüzüksüz parmaklar, küt parmak uçları. Deminki kuş yeniden ötüyor ve akşam kara bir kadife gibi iniyor yukarılardan. Kara bir kadife. Tüylü yüzü yumuşak ve parlak. Kadife üzerinde gezinen bir el. Akşam melteminde sağa sola sallanan başaklar gibi kadife tüyler. Akşam kadife bir örtü gibi çekiliyor yüzlere ve gözleri rahatlatıyor. Derken yine ötmeye başlıyor deminki kuş. “Baştankara” diyor otuzundaki. Öbürü, “Baştankara” diye tekrarlıyor.

İki arkadaş, bir ikindiüzeri bir kahvede havuz başında oturuyor. Birinin saçlarında kır, biri otuzlarda. Biri yürüdüğü yoldan yorgun düşmüş, öbürü henüz yolun başında; bir prizmadan dökülen renkli ışıkların ortasında, her gün bir başka giysi içinde, onu mu bunu mu, sorularının ortasında. İki arkadaşın gözü de havuzun içindeki kırmızı balıklarda. Kırmızı balıkların gözü iki arkadaşta. Ağızlarını sudan çıkarıyor, bir şey söylemek ister gibi açıp açıp kapıyorlar. Ve anımsatıyor, anımsamanın mor ağını yaklaşan akşamla beraber iki arkadaşın üzerine serpiyorlar: Bir sevgiliyi denemek için deniz dibine atılan ve çıkarılması söylenen bir yüzük. Polikrates ’in

yüzüğü. Demir, fildişi, bronz, boynuz ve sırça yüzükler. Sultan Süleyman ’ın mühürlü yüzüğü. “Ve Süleyman Davud ’un mirasçısı oldu ve ey insanlar dedi, bize kuş dili öğretildi ve her şeye ait bilgi verildi; şüphe yok ki bu elbette apaçık bir lûtuf ve delildir.” “Ve ona rüzgârı ram etmiştik de emriyle dilediği yere hafif hafif esip giderdi. Ve şeytanlardan bütün mimarları ve dalgıçları da ram etmiştik ona. Ve bir başka bölüğünü de bukağılarla bağlamıştık da bu bizim vergimizdir sana demiştik, istersen sayısız olarak sen de ihsan et, istersen elini yum verme.” “Belkıs ’a saraya gir denildi, saray camdan yapılmış, duru ve şeffaf idi. Kapıdan girerken yeri su sandı Belkıs, eteğinin ıslanmaması için bacaklarını açtı, paçalarını sıvadı.” Birden otuzundaki soruyor: “Balıklar uyur mu?” Öbürü toparlanıyor, anımsamaların ağından kurtarıyor kendini. “Peki, ben size bir soru sorayım” diyor; “Saba Melikesi Belkıs, Hazreti Süleyman ’ın yaptırdığı sırça köşkten içeri girerken yerdeki camı su sandı, bacaklarını açıp paçalarını sıvadı. Acaba bacakları cam üzerinde yansıdı mı? Güzel miydi Belkıs ’ın bacakları? Cam üzerinde Belkıs ’ın bacakları güzel miydi? İçinde bir giysisi var mıydı Belkıs ’ın? Sonra parmaklarında bir yüzük var mıydı? Göz biçiminde bir yüzük. Yılan biçiminde ya da anahtarlı bir yüzük. Bir nişan yüzüğü? Bir evlilik yüzüğü? Ak altından, boz altından, donuk altından, dövme ya da haddeli altından, İngiliz altınından, kırmızı ya da külçe altından, som altından, toz altından, yeşil altından, on sekiz ayar, yirmi ayar, yirmi iki ayar, yirmi dört ayar. Altın bir yüzük. Bir nişan yüzüğü, bir evlilik yüzüğü...” Otuzundaki, balıklarla ilgili sorusunu geri alıyor ama öbürü üsteliyor: “Peki Belkıs ’ın parmakları zarif miydi? Ak mıydı? İnce uzun ve kalem gibi parmakları var mıydı Belkıs ’ın?” Yeniden, “Sorumu geri aldım!” diye tekrarlıyor otuzundaki ve bunlar ne biçim sorular böyle, der gibi başını kaldırıp arkadaşına bakıyor, sonra iki arkadaş balıklara bakıyor. Ağızlarını açıp açıp kapıyor kırmızı balıklar, açıp açıp kapıyor ve anımsamaların mor ağını sağa sola serpiyorlar.

Derken iki arkadaş kahveden çıkıp sahile iniyor, deniz kenarında ağır ağır yürüyor. İkisinin de gözleri denizde hafif hafif sallanan sandallarda. Bir sürü sandal var denizde; sandallara kurulmuş genç kızlar, kadınlar, erkekler ve çocuklar. Saçlarında kır olanı soruyor: “Neden birçok evli insan yüzük taşımaz parmağında?” Otuzundaki gülümsüyor, “Sizin gibi sözgelişi!” diyor. Saçlarında kır olanı parmağına bakıyor, ellerini yıkarken yüzüğü parmağından çıkarıp evde bir kenara koyduğunu, sonra da takmayı

unuttuğunu söylüyor. Biraz sonra ekliyor: “Birçokları kaybetmekten ve bir daha da alamamaktan korktuğu için takmaz yüzük, kimi Don Juan ’lık yapmak için, kimi de İslamiyet ’te âdet olmadığından... Bazıları da eskimesinden ve aşınmasından çekinir. Örneğin, annemin gümüş yüzüğü iş görmekten, çalışmaktan incele incele kopacak duruma gelmişti. Çok iyi anımsıyorum; bir gün çıkardı parmağından, pamuklara, bezlere sararak çeyiz sandığına koydu.” Saçlarında kır olanı soruyor: “Peki, sizin aile muhafazakâr biraz... Babanız altın yüzük takar mıydı?” “Gençliğinde takardı” diye cevaplıyor otuzundaki; “Ama sonraları altın yüzük İslamiyet ’te haram sayıldığından haçtan getirdiği demir yüzüğü takmaya başladı. Kalın parmakları vardı babamın, yüzükparmağına iyi otururdu, sarardı parmağını, göze çarpardı. Kalın da bir yüzüğü vardı.” “Peki, Sultan Süleyman ’ın yüzüğü?” “O mühürlü yüzük. Mühürlü yüzük takmak İslamiyet ’te haram değildir.” “Hazreti Süleyman ’ın mührü üzerinde ne yazıyordu acaba?” “Lâ ilâhe illâllah Muhammedün Resûlullah.” Kısa bir aradan sonra otuzundaki ekliyor: “Hazreti Süleyman hiç çıkarmazmış parmağından yüzüğü. Birinde çıkaracak olmuş da cadılar çalmış, sonra yeniden ele geçirmiş.” Bunun üzerine saçlarında kır olanı soruyor: “Bir kuyumcu dükkânının önünden geçseniz dikkatinize çarpan ilk şey ne olur?” “Altınların çokluğu.” “Sonra?” “Sonra da yüzükler” diyor otuzundaki; “En başta şövalye yüzükler. İlk fırsatta bir şövalye yüzük alacağım kendime.” “Peki, nişan yüzükleri?” “Onları hiç umursamam. Evlensem bile yüzük takmak istemem parmağıma.” Kısa bir aradan sonra, “Sizin gibi” diye ekliyor otuzundaki. Saçlarında kır olanı kendini savunuyor: “Benim yüzük bol geliyor parmağıma. Düşmemesi için ellerimi yıkarken çıkarıp bir kenara koyuyorum. Eşimin yüzüğü.” “Anlamadım.” “Benim yüzük Marmara Denizi ’nde gömülü. Eşimle denizde yüzüyorduk, benim yüzük, parmağımdan sıyrılıp çıktı.” “Sonra?” “Sonra eşim birçok defa suya daldı, çıkaramadı. Suda oynuyorduk. Ben sudan korkuyordum. Eşim birkaç defa beni boğmak ister gibi suya batırıp çıkardı. Elimden çekip beni derinlere götürmek istiyordu ama ben diretiyordum. Derken yüzük sıyrılıp çıktı parmağımdan, kumlara gömüldü. Su da boyumu geçiyordu.” “Sonra?” “Sonra yeni yüzükler aldık. Eşim kendisindeki eski yüzüğü bana verdi. Bir anı olarak. Çünkü anne babasından gizli, gidip almıştık yüzükleri. Gizlice nişanlanmış, sonra gizlice bir gezi düzenlemiştik. Evden kaçmıştık gizlice. Yüzüklere ismimizi yazdıracak vakit bulamamıştık.” “Peki, şimdi?” “Ha, şimdi... Şu kayığı görüyor musunuz? İçinde bir kızla bir erkek... İlerde,

denizin ortasında duruyor kayık. Kıpırdamıyor hiç. Kızla erkek yan yana oturuyor. Kollarını birbirlerinin boynuna dolamışlar. Bir şeyler mi konuşuyorlar, yoksa susuyorlar mı? Öpüşseler görürdük buradan.” “Öpüşseler ne çıkar? Niye bunun üzerinde duruyorsunuz?” “Yoo, durmuyorum. Öpüşseler. Ama baş başa öylece duruyorlar. Uzağa açılmaktan korkar gibi bir halleri var. Çok iyi anımsıyorum, eşim bir gün yolcu ediyordu beni. Fransa ’ya gitmiştim, eşimin çalıştığı kasabaya; ordan beni yolcu ediyordu. Her yazki gibi, sayılı günlerin bitiminde. Tam tren kalkacağı sırada eşim beni öpmek istedi. Bir daha on bir ay sonra görüşecektik, her yıl olduğu gibi. Ama ben kendimi geri çektim. Bir şef tren bize bakıyordu; ‘Korkak! ’ dedi eşim, ‘Bu adamdan mı çekiniyorsun? ’ dedi. Adamdan çekinmediğimi göstermek için, korkak olmadığımı göstermek için dudaklarımı uzattım. Sonra da trene bindim. Az ilerimizde dikilen şef tren gelip kapıyı kapadı, derken ben en yakın pencerenin önüne gidip durdum. Eşim dışardan işaret etti: ‘Aç pencereyi! ’. Pencerenin camını indirmek istedim ama vazgeçtim sonra. Açılmıyor, diye işaret ettim elimle. Bugün düşünüyorum da, biraz daha yüklenseydim belki açılacaktı pencere.” “Sonra gittiniz mi Fransa ’ya çok?” “Evet.” “Bu yıl da gidecek misiniz?” “Evet. Bu yıl da...” “Bakın, öpüşüyorlar.” “Evet. Öpüşüyorlar. Kız kalkıyor, sandalın öbür başına gidiyor, oğlan küreklere yapışıyor. İskeleye doğru yanaşıyorlar. Oğlan, kızın elinden tutuyor, kızı kayıktan çıkarıyor. Kaldırımda yürümeye başlıyorlar. Kız, elini oğlanın elinden çekip alıyor. Gücenmiş, darılmış gibi yapıyor. Bir yüzüğün, bir nişan yüzüğünün düşünü görüyor belki de.”

Derken iki arkadaş ayrılıyor. Otuzundakinin bir kızla randevusu var. Saçlarında kır olanı bir yokuştan yukarı vuruyor. Yokuşun ortalarına doğru bir kadınla karşılaşıyor. Genç bir kadın; beyaz bir etekliği var. Birden kulaklarındaki küpelere ilişiyor gözü: El biçiminde küpeler. Çağrışım: Buhûrumeryem. Bu nasıl küpeler! El biçiminde küpeler. El bebek, gül bebek. El değmemiş. El işi. Elde etmek. Eline eteğine sarılmak. Buhûrumeryem. Düğünlerde üzerinde el resimleriyle ordan oraya gezdirilen renkli bayraklar. Korkunç yaşantı. Bekâret kemeri. Bakire ormanlar. Bakire Meryem Ana. Kutsal Ruh. İsa. Meryem Ana ’nın eli. Doğum sancılarından bir ağaca tutundu el ve ağaç, el biçiminde çiçeklendi. Buhûrumeryem. El biçiminde küpeler. Peki, bu el? Bir kitap üzerinde gezinen ince, zarif ve uzun parmaklı ve beyaz. Yed-i Beyzâ. Satırlar üzerinde geziniyor. Özellikle

bir parmak. Yüzükparmağı. Tek tek sözcükler üzerinde. Korkunç yaşantı başlıyor. Ne zaman başlamıştı? Yeniden başlıyor. Parmağı izliyor. Bu sözcüğü biliyor musunuz? Biliyor. Ya bunu? Onu da. Ne kadar çok sözcük. Bir bebe ağlıyor. Bebeler ağlıyor. "Bu ağıtlar size bir tuhaf geliyor belki." Bir tuhaf. Ne kadar tuhaf! Parmak ilerliyor, satır satır aşağılara kayıyor. Kalın kitabın kalın ve beyaz sayfaları bir doktor önlüğünün beyazına karışıyor. Dikkat. Yalnız. Atladınız. Yaklaşıp uzaklaşan bir baş. Bir parfüm kokusu. Parmak aşağı yukarı oynuyor. Gözler aşağı yukarı oynuyor. Gözler aşağı yukarı. Çok güzel. Zarif, ince. Bravo doğrusu. Böyle giderse. Giderse. Sandalye rahat değil, sağ bacak sol bacakla yer değiştiriyor. Ayaklar uyuştu. İsterseniz bir ara? Parmak ara vermiyor. Göz izliyor. Parmak çekip götürüyor. Ve ansızın. Kaç ayar? Bir halka ansızın, açık yeşil altından. Ne zaman takıldı. Orta yeri çukur, kenarları bombeli. Bir yüzük. Sol elde. Ve ansızın parmaktan ayrılıyor, gözlerine duruyor. Gözlerinde duruyor. Gözlerinin hemen önünde. "Göremiyorum, biraz parmağınızı çeker misiniz?" Parmak biraz yana kayıyor. Göz yana kayıyor. Yüzük gözlerle kayıyor. Gözlerle yüzüğe abanıyor. Yüzük gözlere abanıyor. Gözlerini ayıramıyor. Parmak kayboluyor, yüzükten ayrılıyor, yüzük parmaktan sıyrılıp çıkıyor, büyüyor, büyüdükçe korkunç, gözleri bağlanıyor. Parmak kalkıyor bir ara, havada duruyor, gözler bir ara rahatlar gibi oluyor. Sonra yine korkunç saldırı. Bir parfüm. Hanımeli. Giysinin beyazı sayfaların beyazına karışıyor. Sayfalarda bebek resimleri. El bebekler. Gül bebekler. Hasta bebekler. Duvarlarda bebek resimleri. Bebeksi yüzler. Bebeksi bir yüz. Arada bir yüz. Çok ağır. Gerçekten ağır. Siz maşallah. Böyle giderse. Giderse. Gözünü kaçırmaya çalışıyor. Gözü kendi parmağındaki yüzüğe kayıyor. Gözleri kendi yüzüğünden yüzüğe kayıyor. Yüzükler kayıyor. Yüzükler sağa sola, sola sağa, aşağı yukarı, yukarı aşağı kımıldıyor. Parmak seziyor. Sağa sola oynuyor. Hanımeli sağa sola oynuyor. Beyaz giysinin beyazı karışıyor. Buhûrumeryem. Yed-i beyzâ. "Uzat ellerini ya Musa ve onlara de ki!" İkide bir kaçırıyor, iki bacak arasına sıkıştırıyor, sonra ortaya çıkarıyor: Yed-i Beyzâ. Parmak gözler altında nereye kaçacağını bilemiyor. Gözler parmaktan nereye kaçacağını bilemiyor. Sağ elin beş parmağı. Biri yüzüklü beş parmak gerilip açılıyor, ileriye doğru uzanıyor: "Beş gözünün içine, beş gözünün üstüne!" Sonra sol el: "Beş gözünün içine, beş gözünün üstüne!" Yüzük sağ elde olduğuna göre. Yüzük sol elde olduğuna göre. El ikide bir koyna sokuluyor. İkide bir çıkarılıyor. Beyaz. Ne kadar beyaz. Yed-i Beyzâ. "Uzat ellerini ya Musa ve onlara de ki!" Parmağın beyaz kâğıt

üzerindeki gezinişleri düzenini yitiriyor. Karmakarışık, çapraşık, dolaşık bir durum alıyor. Bombeli ve açık yeşil. Bombeli bombeli gözlerinin üzerine vuruyor. Tedirgin bacaklar yer değiştiriyor, bombeli bombeli yer değiştiriyor. Bombeli bombeli uyuşuyor. Birden bir telefon çalıyor. Bir dakika. Yüzüklü parmak uzanıyor. Yüzüklü parmak kulaklığı kaldırıyor. “Ha, sen misin? Çalışıyoruz.” Ses ince, muhabbetli, her zamankinden daha yumuşak. “Şimdi bitiyor. Sen ordasın değil mi? Uğra bana, beraber çıkarız. Olur, olur!” Sonra yüzüklü parmak kulaklığı yerine koyuyor. Bir cümle daha. Şimdi bitiyor. Yüzüklü parmak beyaz sayfa üzerine konup konup kalkıyor. Gözler konup konup kalkıyor. Parfüm kokusunda büyüyen hanımeli. Parfüm kokusu. Hastane kokusu. Bebelerin kokusu. Bebek yüzlü bir bebek. El bebek. Cümle bitiyor. Gül bebek. Rahatlamış, gülümsüyor. Sonra yüzüklü el uzanıyor. Yüzük uzanıyor. Bir büyülü halka. Halkalar büyüyor, halkalar ellerine, kollarına, boynuna dolanıyor. Ayaklarına takılıyor halkalar. Bir büyü. Büyüyor, genişliyor, sonra daralıyor. Bir yüzük, bombeli ve açık yeşil, koridorda kendisiyle yuvarlanıyor. Kapıdan yuvarlanarak kendisiyle çıkıyor.

Üzerinde bir yorgunluk. Bahçede bir banka oturuyor. Hastalar arasına oturuyor. Birkaç bank ilerde oturan bir kadına takılıyor gözü. Kadının parmağında bir yüzük. İkide bir bakıyor, ikide bir bakıyor kadın. Derken elini kaldırıp yüzüne dayıyor, yüzüklü parmağını ileri uzatıyor. “Uzat ellerini ya Musa ve onlara de ki!” Kalkıp bir başka banka geçiyor, gözlerini yumuyor. Arkadan yaklaşan ayak sesleri; iki kişi yanı başındaki banka gelip oturuyor. Korkunç yaşantı. Buhûrumeryem. Adamlar ordan burdan konuşuyorlar. Biri “İzne çıkacam emme, izin almak şincik çok zor” diyor; “Anası da boyuna mektup yazıyor ki, oğlanı everelim diye.” Öbürü, “Eyi emme, şimdicik düğün olmaz ki. Güzün get, daha iyi.” Derken bir kitabın sayfaları karıştırılıyor. “Hastanın biri geçen gün taburcu oldu, bu kitabı unutmuş” diyor biri ve rastgele bir yerden hecelemeye başlıyor: “Onlara mühürlü halis bir sudan içirilecek. Yeşil döşekler bulunan beyaz inciden çadırlar içinde kırmızı yakut minberlerde oturacaklar. Bal gibi suları bulunan nehirlerin kenarına kurulmuş tahtlara yerleşecekler. Çevreleri gılmanlarla, iri gözlü ve güzel hurilerle süslenecek... Gövdesinden iki su fışkırıp akan bir ağaçla karşılaşacaklar. Kendilerine verilen bir buyruk üzerine önce birine yanaşıp ondan içecek. Bununla içlerinde bulunan her türlü ağrı, sancı, eza, keder hepsi gidecek. Sonra öbür oluğa yaklaşacak,

onunla da yıkanacak, cennet güzelliklerine kavuşacaklar.” Hastabakıcılardan öbürü kendini tutamayarak, “Allah Alah!” diyor yüksek sesle. Sonra, “Saat üçe yaklaşıyor len! Hadi kalk gidek, şindicik ezan okunur” diyor.

İki adam yanı başındaki banktan kalkıp acele adımlarla uzaklaşıyor. Gözlerini açıyor. Yed-i Beyzâ. “Uzat ellerini ya Musa ve onlara de ki!” Ellerini uzatıyor, parmağındaki yüzüğü çıkarıyor, bahçenin ortasındaki havuza yaklaşıp bırakıyor yüzüğü. Havuzdaki kırmızı siyah balıklar yüzüğü yem sanarak arkasından seğirtiyor. Yüzük ağır ağır suların karanlık ve kirli dibini boyluyor. Polikrates ’in yüzüğü. Polikrates ’in yüzüğü.

Yokuştan inen kadın yanından geçerken bir şarkı mırıldanmaya başlıyor. Korkunç yaşantı. Sürüp giden korkunç. Şarkıların belirsiz güfteleri arasında biraz kendine güven. Yüzüklerle yaşamak. Yüzüklerde yaşamak. Karşılaştıkça dudaklara oturtulan bir türkü. Küpelerle gelen Buhûrumeryem. Çok mu acı çekti? Eller ağacı kavradı, ağaç çiçeklendi, el el çiçekler verdi. “Uzat ellerini ya Musa ve onlara de ki!” İkide bir koynuna sokup çıkarıyor ve uzatıyor ellerini Musa. Yed-i Beyzâ. Uzanıyor. Arkadan bir el. Eli uzanıyor ele. El bastırıyor. Parmaklar bastırıyor: Sert bir maden. Savurup atıyor. Arkasına dönüyor. “Sen misin?” “Benim.” “Nereye böyle?” “Eve; çocukları sinemaya götüreceğim.” “Sen nereye?” “Hiç. Gidiyoruz işte.” “Yengeden mektup geliyor mu?” “Geliyor.” “İyiler mi?” “İyiler.” “Gelip gitmek?” “Belli değil.” Sonunda “Seni alıkoymayım” diyor arkadaşı ve elini uzatıyor. El uzanıyor. Sarı bir el. Sarı sarı uzanıyor. “Uzat ellerini ya Musa ve onlara de ki!” “Haydi eyvallah! Akşam kahvede görüşürüz.” “Görüşürüz.” Sarı bir dokunuş. Sarı sarı. Gittikçe sararan dokunuşlar. “Uzat ellerini ya Musa, altından buzağıyı yak, savur ve denize at küllerini ve onlara de ki!” Yed-i Beyzâ ve: “Onlara de ki!”

Nar Çiçeği

Koşar adım sokaklardan geçti. Açıklardan, kapı ve pencerelerin, kapı önlerinde çene çalan Ermeni kadınların, merkezkaç gücüyle ayaklarına bağlanmış topları döndüren çocukların, evler yıkanların, evler yapanların, mahalle kahveleri önüne atılmış sandalyelerde ve taburelerde oturan erkeklerin, köşe başlarında ikisi-üçü bir arada dikilerek çevreyi gözetleyen ya da gizli saklı konular üzerinde alçak sesle konuşan delikanlıların, mini etekli genç kızların açığından geçti. Bir evin önünde bir adam kabaca bir oğlanın eline bir paket tutuşturuyor ve soruyordu: “Annen evde yalnız mı?” Bir başka evin önünde yere diz çökmüş geviş getiren bir koyun gördü. Sarı sarı gözleri vardı ve boynuna dolanmış mavi bir kurdelenin ucundan göz biçiminde bir nazarlık sarkıyordu. Bir evin çok yüksek pencerelerinden bir baş uzandı ansızın, bir kadın sesi aşağılara seslendi: “Sergiiiis!” Ses açığından geçti, sonra ilerde durup bekledi, derken yine güçlü bir atılışla ötelere savruldu, büyüdü giderek, sağlı sollu binaların taş duvarlarına çarparak yankılandı. Sonra yeniden uzandı arkalardan: “Sergiiiis!”

Cebinden dağınık anahtarları çıkarıp kapıyı açmak isterken, kendiliğinden açıldı kapı; biri daha önce davranıp otomatiğe basmıştı. Bir başkası için mi? Çevresine bakındı. Kimseler yok; kimseler izlememişti kendisini. Tam merdivenleri çıkıyordu ki, onu çekip gerilere almak isteyen bir el gibi yetişti arkasından: “Sergiiiis!” İkinci katın sahanlığına gelince gördü: Sağdaki dairenin aralanmış kapısında yaşlıca bir kadın dikiliyor, yılışık yılışık gülümsüyordu. Ayaklarının arasında kamburunu çıkarmış bir kedi yavrusu dolaşıyor ve gülümsüyordu. Kimdi bu kadın? Gülümsüyor ve gülümsemesiyle bir şeyler anımsatıyor ya da anımsatmak istiyordu. Kapı aralıklarında durup bekliyor, kendisi geçerken gülümsüyor, acaba bugün, hayır bugün olmaz, gülümsüyordu. Çokluk üzerinde dekolte bir giysiyle kapı aralığında dikiliyor, kırmızıya çalan döş etleri açık seçik görülüyordu.

Merdivenleri pek hızlı çıkmıştı, kapı önüne gelince bir an durdu. Kalbinin hızlı hızlı çarptığını işitir gibiydi. Sonra kapıyı açıp girdi içeri, birinin kendisiyle beraber içeri girmesini önlemek ister gibi, çarçabuk kapıyı kapadı. Yerde bir mektup; tedirgin ellerle eğilip aldı. Zarfın üzerini

okuyunca kendisine gelmediğini anlayarak rahatladı, kapının altından gerisingeri dışarı iteledi. İskarpinlerini bağlarını çözmeksizin ayaklarından sıyırıp atarak doğru küçük yatak odasına yürüdü, karyolanın üzerine bıraktı kendini. İki somya sığar mı bu odaya? Sığar. Siz ikiniz? Sığarsınız tabii. Arkaüstü uzanmış yatarken kırmızı döş etleri canlandı gözlerinin önünde. Kırmızı döş etleri sağdan soldan sarkıyor, aşağılarda birbiriyle kavuşup derin bir oluk yapıyordu. Yatakta sağdan sola, soldan sağa döndü. Adeta farkında olmaksızın sağa sola vurdu ellerini. Bu ne kadar. Göz. İstekle yanıp tutuşuyordu. Göz. Havuz başında oturuyordu. Kırmızı balıklar. Göz. Nar çiçeği gömlek. Daha sonra kırmızı balıklar. Nar çiçeğine konup konup kalkan gözler. Demek böyle. Evet, böyle. Nar çiçeği gömlek. Evet. Giydiniz. Evet. Bir hortum gibi gözleri üzerine çektiniz. Gözlere battınız. Birilerinin gözleri kamaştı. Bakamadı. Kamaştı. Böyle başladı, evet. Bir havuz, kırmızı balıklar ve nar çiçeği, evet. Nar çiçeği, kırmızı balıklar, bir havuz. Gözler kalkmak istedikçe havuza düştü baş. Bundan böyle kesik baş. Nar çiçeğinden kamaştı ve düştü. Bundan böyle. Evet, bundan böyle. Ellerini sağa sola vurdu, elleri acıdı. Bundan böyle, evet. Sıçrayıp kalktı yataktan. “Ben bir gizli hazineydim, bilinmeyi diledim.” Aynanın karşısına geçti. Aynada nar çiçeği. İrkildi. Bu ne kadar sivri yakalar. İlk giyilen giysi. Bir konuşma, sessiz, içten içe sürüp giden. Sürüp gitti, evet. İlk. Ayna karşısında sürüp giden ilk sessiz.

“Peki bu gömleğiniz niçin nar çiçeği kırmızısı?” “Böyle hoşuma gidiyor.” “Böyle mi hoşunuza gidiyor? Böyle hoşunuza gidiyor demek. Koyu esmer ve yuvarlak bir yüz, kahverengi gözler, koyu siyah saçlar. Biraz uzun tutulmuş kalın favoriler. Yaş? Önemsiz. Yüksek yaylalarda doğu. Demek bu nar kırmızısı? Evet, bu nar. İki dizi diş. Dizi dizi dişler. Sorulara karşı gülümsemelerde beyaz. Hiçbir şey sezinlemeyen, gene de bir şeyler sezinleyen kuşkusuz, saf. Demek siz beğendiniz. Demek bu nar çiçeği yakalar. Sipsivri. Başkalarının gözüyle aynaya baktınız, beğendiniz ve giydiniz. Başkalarının dikkatini çekmek için. Tabii nar çiçeği kırmızısı. Başkalarının da elbet beğenmesini istediniz. Kırmızı dikkati çeker. Kırmızı sizde hangi görüntüyü uyandırır? Kırmızı görseniz neler düşünür, neler geçirirsiniz içinizden.” “Bilmiyorum.” “Bilmiyorsunuz demek?” Saf bakışlar. Yüksek yaylalarda doğu. Kırmızının çeşitleri. Ne kadar da çok kırmızı. Hep bir araya toplansalar. Bir araya bütün kırmızılar. Nar çiçeği gülümseme. Nar çiçeği gömleğin sivri yakaları. Kalkıp iniyor, havalanmak

istiyor. Bütün vücut havalanmak istiyor. Nar çiçeği kırmızının ardına takılıp yürümek, ardı sıra koşmak istiyor. Hop hop hopluyor, sıçrıyor. Diri ve dingin. Derken kırmızıları saymaya başlıyor nar çiçeği gülümseme. Karpuz kırmızısı, kiremit kırmızısı, kan kırmızısı. Kan kırmızısı mı? Evet, kan kırmızısı. Peki kan görseniz? Nasıl yani? Bayağı kan. Ama siz devam edin saymanıza. Bordo. Fransa ’da bir kent. Bordo şarabı. Demek bordo şarabı kırmızı oluyor. Beyazı da vardır ama kırmızısı daha makbul. Siz şarap içer misiniz? Ara sıra, daha çok rakı. Ha aklıma geldi, bir de tavşan kanı var. Demli çayların kırmızısı. Dem mi? Hangi dem? Dem. Bu dem mi? Bu dem. Yataklar içerisinde. Çarşaflarda, örtülerde. Yorganlarda biraz. Nar kırmızısı. Siz neden bahsediyorsunuz kuzum, ben neden bahsediyorum? Ben diyorum ki. Siz diyorsunuz ki. Bir gece geldiniz. Çok eğlendiniz. Bir tango çaldı sizin için. Piste çıktınız. Alkışlara karşı çıktınız. Gözler üzerinizdeydi. Ve bir el vardı, elinizdeydi. Pistte sağa sola döndünüz. Başınız döndü. Sonra döndüler. Mutluluğun dönemecinde yalnız kaldınız. Bir evin döner merdivenlerinden bir fildişi kuleye çıkar gibi çıktınız. Bir bekçi düdüğü işittiniz ve irkildiniz birden. Ve aradınız, bulamadınız, irkildiniz. O dem. Bekçi düdükleri. Bir dövüşten çıkmış gibi yorgundunuz. Uzun bir geceydi ve çok bekçi düdüğü çaldı. İrkildiniz çok ve eliniz bir türlü varmadı. Ertesi sabah elleriniz çay bardaklarına uzanırken aradınız, bulamadınız. Dem. Bu nasıl çay. Tavşan kanı. Koyu. Bu ne kadar dem. Yataklarda çarşaflarda biraz, örtülerde nar çiçeği. Sabah erkenden gelen yaşlı kadının yüzü, korkunç yüzü kadının.

Siz neden bahsediyorsunuz Allah aşkına? Ben neden bahsediyorum? Siz diyorsunuz ki: Ben diyorum ki. Bu nar çiçeği gömleği giydiniz ve aynaya baktınız ve kendinizi güzel buldunuz. Kendinizi tanıdınız aynada. Kollarınızı boynunuza dolamak istediniz. Durgun ve berrak bir pınar gibiydi ayna. Henüz yaylalarda ve kırlarda otlayan hiçbir hayvanın, havada uçan hiçbir kuşun ağzı ve hiçbir yaprağın dokunuşu sularını bulandırmamıştı. Nar çiçeğiyle donatılmış boyun, bal rengi gözler ve yasemin beyazlığında dişler ve seyrek rastlanır bir mermerden yontulmuş gibi esmer bir yüz karşısında vecde daldınız; birçok defa içinizi yakıp kavuran bir arzuyla kendi kendinizi sarmak istediniz; kaç kez dudaklarınızı uzatıp gülpembe dudaklarınızı öpmek istediniz. Ama her seferinde aynanın yüzü aşılmaz bir duvar gibi dikildi karşınıza, sizi kendinizden çekip aldı. Utandınız, aşağılamaların utancını nerelerde sakladınız? ‘Boeotia ’lı

delikanlılar ve ‘Nymphe ’ler size kavuşmak için can attı ama nar çiçeği güzelliğinizin mağrur duvarı karşısında size ellerini dokunduramadan, ateş karşısında bir balmumu gibi eriyip gittiler.

Siz neden bahsediyorsunuz Allah aşkına? Ben neden bahsediyorum? Bu nar çiçeği gömlek. Bu sivri yanaklar. Beğendiniz, giydiniz. Kırmızının dikkati çekeceğini biliyordunuz. Bir arkadaşla bir odada kalıyordunuz hani. Bir gün odayı biraz süslemek istediniz. Bir sürpriz yapacaktınız. Nar çiçeği bir giysi diktirmiştiniz, ondan arta kalan biraz kumaşınız vardı. Bu kumaşı aldınız, ince dilimlere doğradınız. Dergilerden çıplak kız ve kadın resimleri keserek odanın dört bir yanına yapıştırdınız. Resimlerin altına ve üstüne nar çiçeği kumaş dilimlerini tutturdunuz. Nar çiçeğiyle ve çıplak kadınla doldu oda. Şimdi daha kolay soluyabiliyordunuz.

Sonra bir kadın falınıza bakmıştı. Parkta, çimenlerin üzerinde oturuyordunuz. Bir Çingene kadın. Uzaktan tanıdınız, uzaktan tanıdı sizi. Karşınıza gelip diz çöktü. Yanında beş-altı yaşlarında, beyaz tenli şirin bir kız vardı. Kızı başka bir yerden almadığını, kendisinin olduğunu ileri sürdü. İnanmadınız. Kadının kucağında bir bebek vardı. Bebek ağladı. Kadın yüzünüze baktı, meme istiyor dedi. Ve memesini çekinmeden önünüzde çıkarıp çocuğun ağzına tutuşturdu. Gözleriniz kadının memesine takıldı. Dipdiri memeleri var, diye geçirdiniz içinizden. Bebeğin de onun olmadığından kuşkulanmış gibi yaptınız. Kadın yemin etti. Kendisinin fena bir kimse olmadığını, kocası öldükten sonra düştüklerini açıkladı. İnanmış gibi yaptınız. Ama bu kız çok beyaz, ne güzel bir kız bu böyle, dediniz. Bunun üzerine kız geriye çekildi. Manyak, ne bakıyorsun öyle, dedi. Annesi sözde kızar gibi yaptı. Sus sus, bizi rezil ettin, dedi. Sonra, biz Çingene değiliz, dedi. Ve falınıza bakmak istedi. Koynundan bir bez çıkarıp bir gazete serdi yere. Bez kese içerisindeki baklaları kâğıt üzerine boca etti. Baklalardan birini alıp size uzattı. Elinize bıraktı, elinizi yumdu sonra sizin. Ne güzel sıcak bir eli var, diye düşündünüz. Avcunuzu açtınız, o kapadı, siz açtınız, o kapadı ve sonunda bir daha açmamanız için elinizi yumruk yaparak sımsıkı tuttu elinde. Baklaları toplayıp rastgele gazetenin üzerine serpti. Falınızı okudu. Genç ve güzel bir kızdan haber beklediğinizi, ilerde çok güzel ve zengin biriyle evleneceğinizi bildirdi. Fal bitti, bu kez siz kadının falına bakmak istediğini söylediniz. Küçük kız çimenlerin üzerinde koşarken arkasından baktınız. Ne güzel saçları var, atkuyruğu gibi, diye

geçirdiniz içinizden. Sahi, bu kızı nerden aldın, diye sordunuz. Umursamaz bir tonla: “Ne yapalım kardeşim, biz Çingene ’yiz” dedi kadın; “Bu kızın babası zengin bir adam. Beni kandırdı, bu kız oldu işte. Ne yapalım, yalan mı söyleyelim yani? Geçen günü uğradık, ayakkabı aldı ayağına. “ Kadın giderken ertesi günü gene parkta olacağınızı söylediniz. Küçük kız ikide bir arkasına dönüp dilini çıkardı.

Siz ne diyorsunuz Allah aşkına? Ben ne diyorum? Bir gece köhne bir eve girmiştiniz hani. Önce kapıdaki dört köşe küçük bir pencereden içerisini seyretmiş, dört köşe küçük pencereli bir sürü kapılar önünden geçerek gelmiştiniz. Ve siz içeri girince kapı arkadan sürmelenmişti. Bir kadınla basamakları gıcır gıcır eden tahta bir merdiveni tırmanmıştınız. Geniş bir karyolasıyla eski moda bir konsolu olan bir odaya girmiştiniz. Kadın soyunmuş ve bir koku yaymıştı çevreye ve kokudan yüreğiniz bulanmıştı. Ve aynaya bakınca görmüştünüz. Ve bir resim görmüştünüz sonra. Ay yüzlü bir kadının başının çevresinde bir hale ve halenin içinde ay yüzlü kadınlar görmüştünüz. Bir sülün iz süren bir köpek önünden can korkusuyla bir dala atlamıştı; görmüş, görmezliğe gelmiştiniz.

Siz ne diyorsunuz Allah aşkına? Ben ne diyorum? Bu nar çiçeği gömlek. Böyle sivri yakalı. Bu kadar sivri. Uzanıyor, gözlere batıyor. Suç mu? Suç değil tabii. Değil. Bir gece uyuyamamak, neden uyuyamadığını bilememek. Sağdan sola, soldan sağa dönüp durmak yatakta, kitap okumak, uyuyamamak. Sonra fırlayıp kalkmak yataktan. Sırta nar çiçeği bir gömlek geçirmek. Issız yollarda bir o yana, bir bu yana seğirtmek. Neden seğirttiğini bilememek. Suç değil bir sabah pembe düşlerden uyanmak. Anımsamak: Saraylar, şatolar, billur avizeler, köşkler. Güzel bir kadının peşi sıra yürümek. Adımlarını kadının adımlarına göre ayarlamak. Suç değil tabii. Hani elinizdeki kırmızı gülü, bir kır kahvesinin önünden geçerken, masaların birinde oturan bir genç kıza doğru fırlatıp atmıştınız. Sonra kızın gülü hiç renk vermeden yerden alıp burnuna götürdüğünü, koklayıp masanın üzerine, hemen önüne bıraktığını izlemiştiniz. Düşlemiştiniz sonra; bir kayıkta siz ve bir başkası. Elinizi kayığın kenarından tuzlu sulara daldırmış, sonra kadifemsi bir yüze bir isim yazmıştınız. Sonra bir şarkı mırıldanmıştınız, bir gondola benzemişti kayık. Fenerler yanmış, fenerler sönmüştü. Suç değil tabii. Hani karşılarda bir tanker ışıklarını yakmış ve siz bir dünya gezisi düşlemiştiniz. Bir ada vardı; akşam olunca genç kızlar iri

ateşböceklerini saçlarına örüyorlardı ve yanıp sönüyorlardı. Sonra bir ada daha: Kızlar geldiğinizi görünce koruluklara kaçmıştı. Sonra delikanlılar görmüştünüz; kumlarda genç kızların ve kadınların ayak izlerini görünce bir duvarla karşılaşmış gibi duruyor, dalgalar izleri silip götürene kadar bekliyor, sonra yollarına devam ediyorlardı. Ve bir anneye rastlamıştınız, oğluna “siz “ diye hitap ediyordu. Ve bir oğlan kız kardeşinden kaçıyor, kız kardeşinin adını ağzına almaktan çekiniyordu. Suç değil tabii.

Siz ne diyorsunuz Allah aşkına? Ben ne diyorum? Ben diyorum ki: Hani birinde perde arasından oturduğunuz evin önündeki arsada köpeklerin çiftleştiklerini görmüştünüz. Kızgın kedilerin böğürtülü seslerine içerlemiştiniz çok vakit. Yolda önünüz sıra giden bir kızın eteklerini rüzgâr havalandırınca endamlı bir çift bacak görüp ürpermiştiniz. Mahalle içlerinde dar sokaklardan geçerken kimi evlerin balkonlarına asılmış çamaşırlar arasında ilk gözünüze çarpan kadın külotları olmuştu. Sonra günün birinde bir müzeye gitmiştiniz. Bir vazo görmüştünüz: Bir erkek bir kadını kovalıyordu. Kovalıyor ve önünde uzanıyordu. Sonra bir mozaiğin önünde dikilmiştiniz bir süre. Bir aslan bir karacayı altına almıştı. Aslanın sırtında bir sütun altlığı yükseliyor, altlık üzerindeki bir saksıda bir ağaç büyüyor ve ağacın gövdesinden iki sürgün üzerinde iki tavuskuşu görünüyordu. Ve ağacın tepesinde bir nar: Bronz rengindeki kabukları çatlamış, beyaz dişleri açığa çıkmıştı. Nara bir türlü anlam veremediniz, sordunuz; açıkladılar: Proserpina lal rengi çiçeklerin açtığı bir korulukta menekşeler ve beyaz zambaklar koparırken Zevs ’in kardeşi Pluton tarafından yeraltı ülkesine kaçırıldı; orada bir ağaçtan bir nar kopardı, kabuğunu soyup içinden yedi nar tanesi yedi. İşte bunu yapmayacaktı Proserpina. İşte bu nar çiçeği gömlek. İşte bu nar çiçeği gülümseme. Gülümsediniz. “Bir nar gibi yanaklarınızın yanıp tutuştuğunu gördünüz, bir peçe altında yanıp tutuştu yanaklarınız. “ Size bir şıra ikram etmek isterdim, diye söylendiniz kendi kendinize, baharatlı nar suyundan bir şıra.

Siz neden bahsediyorsunuz? Ben neden bahsediyorum? Siz diyorsunuz ki. Ben diyorum ki: Eskiden Roma ’da gelinler yüzlerine kırmızı peçeler takardı. Ve çok eskiden ölülere giydirilen kefenler kırmızıydı. Ve ölülerin üzerine kırmızı topraklar serperlerdi. Ve fahişeler kırmızı giysiler giyerdi. Nasıl yürürlerdi. Kırmızı giysiler giyerlerdi. Dar pantolonlar giymekten sakınırdınız. Neden yolda bir tanıdığa rastlayınca iki kat yerlere eğilirdiniz.

Delikanlı erkeklerle karşılaştığınız zaman neden yürüyüşünüze bir düzensizlik gelir, koşup kaçar, kuytulara saklanırdınız. Gülümsediniz. Gülümsedi. Ağladınız. Ağladı. Ellerinizi dokunduramadığınıza göre bari yüzünü seyredeyim, diye geçirdiniz içinizden. Nafile sevdiğiniz çocuk. Arada bir ayna olmasaydı. Mermer gibi beyaz kollarınızla göğsünüzü dövdünüz. Örselendi vücudunuz. Kızgınlığınız yatıştı. “Adieu!” dediniz. Ses aynalarda yankılandı: “Adieu!”

Aynaya sırtını döndü. Üzerindeki nar çiçeği gömleği çıkarıp sandalyenin arkasına geçirdi. Kendini yüzüstü yatağın üzerine attı. Bir ara nar çiçeği gömleğin üzerinde yatar gibi bir duyguya kapıldı. Tuhaf bir ürperti belirti vücudunda. Gözlerinde nar çiçeğinden bir bluz canlandı. Bluzun peşine takıldı. Sokaklar içinden geçti. Nar çiçeği bluz durdukça durdu, yürüdükçe yürüdü. Derken aradaki açıklığı iyice kapattı. Bütün bedeni titriyor, oynuyor, kımıldıyor, kasların ve sinirlerin gerilmesinden yatak gıcırdıyordu. Ansızın bir boşluktan düşer gibi oldu. Yastıklara yorganlara sımsıkı tutundu. Bir nar şerbeti; biraz giderildi. “Nafile sevdiğim çocuk.” Kendi vücudunu saran kollar gevşedi.

“Saflarınızı Sıklaştırınız!”

Biri başını önüne eğmiş kitap okuyor. Tepede dazlak bir köşe. Sağdan soldan saçlar uzanıyor, vaktinden önce giysisinden soyunmuş yuvarlak üzerinden yan yana köprüler boşlukta süzülüyor; arkada, arkalarda birbirlerine sokulup birbirleriyle kavuşarak uzanıyorlar. Bir masa başında. Ve yüksek sesle okunuyor: “Beden bir binek hayvanıdır, ruh üzerinde binici.” Biri bir masa başında kitap okuyor; gözlerini kaldırmadan, vücudunu biraz öne eğmiş, yüksek sesle okuyor. Ve sağında solunda birileri oturuyor. Oturanların elleri kitap okuyanın gerisinden, sandalye arkalıkları üzerinden birbirlerine doğru uzanıyor. Eller bilmiyor, eller azar azar, eller uzanıyor ve birbirlerine değiyor. Ve fazla ötelere yollanmış duyargalar gibi birden geri geri yürüyüş. Bir kahve köşesinde, bir masa başında. Ve eller unutuyor çok geçmeden, yeniden birbirlerine uzanıyor. Duyargaların yeniden gerilere atılışı. Gerilere kaçış. Ve kaçırılıyor çokluk. Ve okunuyor: “Saflarınızı sıklaştırınız!”

İki kişi ağaçlıklı bir yolda yürüyor. Bir ameliyattan söz ediyor biri. Bir ben. Ağzın sağ köşesinde. Dudağın hemen üzerinde. “Beni pek rahatsız ettiği yok ama.” Öteki, “Olsun” diyor; “Nihayet ufak bir ameliyat. Estetik bir ameliyat. Pek o kadar güç değil ki... Bir ben nihayet. Alınsa iyi olur. Alınsa çok iyi olur.” Dudağın hemen üzerinde, sol burun kanadı altında kara bir ben. İri mi iri. Ucundan duyargayı anımsatan kara bir kıl uzanıyor. “Neden hemen aldırmıyorsunuz? Mademki hastanede doktor bir arkadaşınız var, aldırın gitsin!” “Aldıracağım ama” diyor öbürü; “Aldırırsan gene çıkar, dediler; korkuyorum.” Berikinin gözleri bunun üzerine bene ilişiyor: Semiz, esmer, olduğu yere sere serpe yayılmış, teklifsiz ve bencileyin. Bir ben. Biraz aralık ve yukarı kıvrılmış duran üst dudağa kök salmış yaşlı bir ağaç sanki. Adam konuştukça, benin üzerindeki kara kıl sağı solu gözetleyen bir duyarga gibi oynuyor. Karalığıyla göz kamaştırıyor. İleri geri uzatılıp çekiliyor adeta. Beriki beni hiç önemsemez bir tonla üsteliyor: “Vallahi, korkmanızın hiç gereği yok; bir ben alt tarafı... Çıkarsa gene aldırırsınız. Aldırın gitsin!” Adam yağlı ve şişman vücudunu sürüklemekte güçlük çekerek anlatıyor: “Benim asıl derdim sağ böbreğimden. Ameliyat olmuşken bu da hani aradan çıksın diyorum.” Beriki benden gözlerini

kaçırarak, “Çıksın tabii aradan” diye cevaplıyor. Koparın kafasını gitsin, der gibi, “Tabii çıksın aradan!” diye ekliyor sonra. Ve o anda aklına bir söz takılıyor: “Ölü sandıklarınız diridir.” Bu sözü zihninden kovmak ister gibi bir an gözlerini yumuyor. Adamı görmüyor. Beni görmüyor.

İki kişi bir masaya oturmuş, ordan burdan konuşuyor. Biri söz arasında “Yalnızlık fena” diyor. Beriki soruyor: “Ne zamandan beri yalnızsınız?” “Üç aydır” diyor öteki. “Öyle, fenadır” diyor beriki. Öteki sözlerinin doğrulanmasından yüreklenerek konuşmasını sürdürüyor: “Akşam eve gidiyorsun, kimse yok. Soba yak, yemek pişir, bulaşık yıka. Sonra da kalk çocukların sınav kâğıtlarını oku. Vallahi usandım artık! Hayırlısıyla birini bulsak da evlensek.” “Evet, en iyisi evlenmek” diyor beriki. “Bu yaştan sonra da korkuyor insan kardeşim” diyor öteki; “Yaşlı alsan bir türlü, genç alsan bir türlü.” “Kaç yaşındasınız?” “Elli beş.” “Hiç göstermiyorsunuz” diye cevaplıyor beriki ve gözleri o anda adamın etli tombul yüzünden sarkan gevşek ve pörsümüş kat ve kıvrımlara ilişiyor, gözlerini kaçırıyor hemen; “Genç alın, daha iyi” diyor. “Ben de öyle düşünüyorum” diyor öteki; “Geçen gün bir arkadaş söyledi, otuzunda bir kadın varmış, o da öğretmenmiş. Üç-beş kuruş parası varmış bankada, onunla da bir ev uydururuz kendimize. Aradaki yaş farkı büyük ama.” “Bir bebek oldu mu, eve bağlanır genç kadın” diyor beriki. Gözleri yeniden adamın yüzündeki yağlı kat ve kıvrımlara takılıyor, derken yukarılara doğru kayıyor bakışları. Kalın ve geniş gözkapakları. Burun üzerinde birbiriyle kavuşan kalın gür kaşlar. Şehvetle yuvalarında dönüp duran gözbebekleri. “Genç kadın alın, daha iyi” diyor yeniden. Sonra, “Genç kadın zindeleştirir adamı” diyor gözlerini kaçırarak. “Doğru” diye cevaplıyor öteki; “En iyisi genç kadın almak.” Az sonra öteki berikine soruyor: “Peki siz nasılsınız?” “Biz yalnızlığa alıştık” diyor beriki. “Ben sizi evli biliyordum?” diyor öteki şaşırmış. “Evet” diyor beriki. “Çocuklar burda değil mi?” “Hayır” diyor beriki. “Nerdeler peki?” “Uzakta” diyor beriki. “Siz burda yalnızsınız?” “Yalnızım.” “Ne yapmayı düşünüyorsunuz?” “Hiç” diye cevap veriyor beriki ve o anda masanın yanından geçen garsona çayları tazelemesini söylüyor. Bir klakson sesi üzerine gözlerini çevirip camdan dışarı bakıyorlar.

Kalabalık bir topluluk bir masa başında oturmuş sohbet ediyor. Elini uzatıp masanın üzerinde duran paketten (ortada duruyor paket) bir sigara almak

istiyor biri. Hemen sağdan soldan eller uzanıyor ve eller içinde bir el paketi kavrayıp uzatıyor. Eller sonra ceplere uzanıyor. Bir çakmak. Bir çakmak. Ve biri sigarasını uzatıyor: “Buyurun, benim sigaramdan yakın!” Sigara üzerine baş eğiliyor. Yakılacak sigaranın ucu yanan sigaranın ucuna değiyor. Kızıl bir nokta. Kızıl bir benek. İlk fırsatta kendini geriye atmak ister gibi dokunuyor. Sipsivri birbirine uzanan iki sigara. Sivri uçlar birbirine dokunuyor. Sabırla elde bekliyor, elde bekletiliyor. Duraksayarak içe çekişler. Bir ucundan hafif ateş alıyor sigara. Vaktinden önce çekiliyor geriye. Baş kalkıyor. Yarıda kesilen konuşma sürdürülüyor yeniden. Uzun uzun içe çekilen nefesler. Ama bütün çabalara karşın kızıl nokta büyüyemeden kalıyor. Ağızdan alınarak ele aktarılıyor sigara. Elde ışıksız tutuluyor. Birden uzanan çakmaklar ve bitişikten uzanan deminki sigara. Dudaklarda yılışık bir gülümseme, benim ateşime yanacak, ben biliyordum zaten, der gibi yayvan bir sırıtış. Ağdalı, sünek, sıvık. Baş eğiliyor. İçe çekilen uzun soluklu nefesler. Bu kez daha uzun. Bir şeker kamışı somurulur gibi uzun uzun. Bu kez kızartı büyüdükçe büyüyor sigaranın ucunda. Derken yüze vuruyor, yüzde dört bir yana yayılıyor, dal budak salıyor, büyüdükçe büyüyor. Yoğunlaşıyor ve saklanamıyor. Bir şeker kamışı somurulur gibi tıpkı. Diri ve dingin bir kızıl nokta. Baş doğruluyor. İki dudak arasında. Ucu bir ateşböceği gibi yanıp sönüyor sigaranın. Yanıp sönüyor.

Ve geceleyin düş görüyor biri. Uzun bir koridor. Sağında solunda bir daire kapısı. Bir merdiven sahanlığına benziyor koridor. Karşılıklı kapılar arasında ince uzun uzanıyor. Kapalı kapılar arkasında dikilen iki kişi. Her kapı arkasında biri; gözlerini gözetleme penceresine dayamış, pencereyi bir silah gibi kullanıyor adeta, onu sağa sola yöneltiyor. Tıpkı bir periskop gibi gözetleme penceresini eliyle sağa sola oynatıyor. Gözetleme penceresini sağa sola oynatarak birbirlerine göre ayarlıyor ve birbirlerini karşılıklı gözetliyor iki kişi. Biri bir düş görüyor ve bir kapı arkasında dikiliyor ve karşı dairenin kapısının arkasında dikilen ve kendisini gözetleyen birini gözetliyor. Tıpkı bir göz biçiminde olduğunu fark ediyor gözetleme penceresinin. Daha doğrusu sivri bir dar açıya benziyor. Bir yay, iki bacağını birbirine bağlıyor açının. Etli tombul bacaklar. Gözetleme pencereleri birbirini gözetliyor. Sağa sola, ileri geri kayıyorlar kendiliklerinden. Biri bir düş görüyor ve düşünde terliyor.

Bir evin odasında, sedirin üzerinde yan yana oturan iki kardeş. Oğlan on dört, kız on üç yaşında. Bitişik odadan anne babalarının ve komşu misafirlerin seslerini işitiyorlar. İki kardeş, önlerinde resimli dergiler ve fotoromanlar, yan yana oturuyor, birbirlerine ellerini uzatıyor. Önce sağ ellerini. Kimin eli daha sıcak. Benimkisi. Yoo hayır, benimkisi. Oğlan diretiyor: Hayır hayır, benimkisi. Eller değişiyor. Sol eller, sağ eller. Eller birbirini tutuyor. Birbirini bırakıyor. Tutuyor. Bırakıyor. Yumuşak, kadifemsi. Yumuşak kadifemsi dokunuyor birbirine, ipeksi çıtırdıyor, birbirini sıkıyor. Avuçlar gittikçe daha uzun süreli ellere açılıyor. Eller gittikçe daha uzun süreli ağırlanıyor avuçlarda. Ve birbirini bırakmıyor, birbirine kenetleniyor eller. Bitişik odada anne babalarının ve komşu misafirlerin sesleri gittikçe alçalıyor, duyulmaz oluyor.

Ve kuşluk vakti, bir bahçede oturuyor biri. Baharın latif ve misk kokulu havasını büyük bir şükran ve hamdüsena duygusuyla ardına kadar açık burun kanatlarından içeri çekiyor. İkindi çayını yudumlayarak bahçedeki renk renk çiçekleri huşu dolu bir hazla seyrediyor; gözlerini sağda solda gezdiriyor, her baktığı yerde Allah ’ın cemalinin bir yansısını fark eder gibi oluyor. Bahçeye bitişik yoldan gelip geçenleri gördükçe tatlı bir karıncalanma kaplıyor vücudunu, yalnız yaşamanın sözde nimetlerine karşı kuşkusu zaman zaman içinde depreşip büyüyor, taşınması zor bir yük gibi altında eziyor onu. Evet, yalnızlık fena. Arıların birbirlerinin peşine düşüp çiçekten çiçeğe uçuşmalarını, kelebeklerin havada taklalar atıp çevik zikzaklar çizerek birbirlerini kovalamalarını izliyor. Dört bir yanda bir vızıltı, dört bir yanda bir uğultu. Diri ve dingin. Çayını yudumluyor, çevresini hayranlıkla seyrederken bir an dalar gibi oluyor. Eski günlere gidiyor aklı: Bir başkasıyla paylaşılan günler. Güzel değil miydi? Başını çevirip mutfak penceresine bakıyor. Seslerden soyunmuş bir pencere. Soğuk ve yalın. Soğuk soğuk kendisine bakıyor. Güzel değil miydi? Dudaklarına değecekken çay bardağını gerisingeri masanın üzerine bırakıyor. Sert, masanın üzerine düşüyor eli. Bir öfke, kime karşı, büyüyor içinde. Masa sallanıyor; tam devrilmek üzereyken tutuyor demliği. Eski günlere ilişkin görüntüler leş üzerine çullanan sinekler gibi kafasına üşüşüyor. Eskiden. Eskiler. Kapanmayan, kapatılamayan sayfalar. Toplum hanesine çekilemeyen çizik. Yolunu şaşırıp kulağından içeri girmek isteyen bir sineğin vızıltısıyla uyanıyor, kendine geliyor. İçindeki soğumuş çayı döküp demlikten taze çay koyuyor bardağa, üzerine sıcak su akıtıyor.

Bahçeye çıkarken yanına aldığı kitabı rastgele bir yerinden açıp okuyor: “Hamama giden kimseye dört farz ve on sünnet gereklidir. İki farz avret bölgesiyle olup göbekten dizine kadar olan yerini başkalarının görmesinden saklamaktır. Tellak da almamalıdır yıkanırken: Onların insanın vücudunu ovması görmekten daha fenadır. Öbür iki farz ise, başkalarının avret yeriyle ilgilidir. Kendini başkalarının avret yerine bakmaktan korumalıdır. Bir kimse avret yerini açarsa, bir diğeri de ona bakmaktan korkmazsa, nehy-i münkire başvurmalı, yani yaptığının haram olduğunu ve bir daha yapmamasını söylemelidir. Bunu yapmayan hamamdan günahkâr çıkar. İbn-i Ömer ’den (radıyallâhü anh) anlatırlar: Bir gün hamamda oturmuş idi, yüzünü duvara dönmüş ve gözüne bir bez bağlamıştı...”

Kitabı açık olarak yanı başındaki masanın üzerine bırakıyor. Derken sağ eline ilişiyor gözü; kara bir kıl örtüsü parmakların birinci boğumundan başlayıp bileklere doğru çıkıyor, dört bir yanından sımsıkı sarıp sarmalıyor bilekleri. O anda bir küme kuş havada yaylar çizip taklalar atarak geliyor, tiz bir cıvıltıyla bahçedeki elma ağacına konuyor. Başını kaldırıp izliyor kuşları. Bir dişi serçe, çevresinde bir sürü erkek serçe. Erkek serçelerden biri dişiye sokulur gibi yapınca, hemen dişi üzerine atılıp gagalıyor. Ama erkek serçeler gagalanmaktan haz duyuyormuş gibi, kabarık tüylerle oldukları yerde sağa sola dolanıp yüksek sesle ve hep birden bağrışıyor; derken dişi serçenin arkasından uçup gidiyorlar. İlerdeki bir bahçeden gelmeye başlıyor sesleri. Adam gözlerini yumuyor. Bir kova, kuyuya salınmaya başlıyor bitişik bahçede. Bitişik bahçede dul bir kadın oturuyor. Kova kuyunun taşlarına vura vura iniyor bir süre, boğuk sesler çıkarıyor. Sonra düzenli çıkrık sesleri: Gırç gırç, gırç gırç. Düzenli çıkrık sesleri: Mermer döşemeler üzerinde salınarak yürüyen nazenin terlik seslerini anımsatıyor: Şıpıdak şıpıdak, şıpıdak şıpıdak. İçinde çoktan olgunlaşan bir kararı son bir kez gözden geçirir gibi düşünceye dalıyor adam. Kuyudan ağır ağır çekilmeye başlıyor kova. İçi su dolu kova. Sarkıtılan ip gerisingeri çıkrığa sarılıyor. Birden başını çeviriyor adam ve görüyor. Kadın kovayı almak için kuyu üzerine eğildiğinde öne doğru sarkan dolgun ve iri göğüslere, önde iki bacağın kesiştiği avret yerine ilişiyor gözü. Gözlerini kaçırıyor.

Bir havuz başında iki kişi. Kırmızı balıklar dolaşıyor havuzda. Biri anlatıyor. “Köye bahar geldi; papatyalar, nergisler açtı; erikler, bademler

çiçeğe durdu" diyor. "Yakında gelincikler de baş verir" diyor. Gelincik sözü üzerine kulaklarını dikiyor beriki. "Gelincikler için daha pek erken değil mi?" diye soruyor. "Yo, zamanı" diye cevaplıyor öteki. "Birkaç tane bu sabah gelirken evin önünde gördüm; nergisler, papatyalar arasında boy vermiş, kırmızı kırmızı uzanıyorlardı. Toplayıp getirecektim ama burda olduğunuzu bilmiyordum." Beriki susuyor, gelincik sözcüğünü evirip çeviriyor kafasında. Birden arkadaşının sol elindeki alyans yüzüğe ilişiyor gözü. Gözlerini kaçırıyor. "Sen tarhana çorbasını da severdin" diyor arkadaşı; "Köyden tarhana gelince bir de tarhana çorbası yaparız." Başını kaldırıyor, arkadaşının dudaklarına takılıyor gözü. Biraz dışa kıvrık, etli dudaklar. Arkadaşı düzgün dişlerini alt dudağına bastırıyor, boyuna çiğniyor alt dudağını. Dudağının sol köşesinde küçük bir yara izi var; ince deri bu yerde kalkmış, altından kırmızı et görünüyor. Ve konuşurken boyuna dudağını çiğniyor arkadaşı. Gözlerini kaçırıyor, gözleri kayıyor. "Birkaç güne kadar kırlar gelincikle dolar." "Dolar" diye cevaplıyor. Sonra konuyu değiştirmek ister gibi sert ve uyarıcı, "Sen dudaklarını çiğniyorsun!" diye ekliyor. "Evet" diyor arkadaşı. "Çiğneme, yara yaparsın." Arkadaşı dudaklarını birbirine bastırıyor. İnceliyor, içe doğru kıvrılıyor dudaklar. Gözleri yine arkadaşının parmağındaki alyans yüzüğe kayıyor. Gözlerini kaçırıyor.

Bir gece misafirlikte, koltuklara ve kanepelere kurulmuş sohbet eden üç-beş kişi. Söz dönüp dolaşıp yılanlara geliyor. Biri yılanlardan korkmadığını, yılan görse yakalayıp eline alabileceğini ileri sürüyor. Bir diğeri yılanlardan çok korktuğunu söylüyor. Biri de çocukluğunda, tarlada çalışan babasına öğleyin yemek götürürken nasıl görmeden bir yılanın üzerine bastığını ve yılanın kendisini kovaladığını anlatıyor. Masada oturanlardan biri soruyor: "Ne kadardı boyu?" Yılan tarafından kovalanan kollarını iki yana açıyor: "Bu kadar vardı!" Masada oturanlardan biri irkiliyor; kovalayan yılandan değil de yılanın boyundan ürkmüşe benziyor. Derken bir başkası bir başka yılandan söz açıyor. Bir bebenin önündeki süt kâsesinden süt içiyor, sonra bebe tarafından boynundan tutularak süt kâsesine batırılıp ağza götürülüyor yılan. Biri soruyor: "Ne kadardı boyu?" Anlatan ellerini iki yana uzatıyor: "Bu kadar vardı!" Masada oturanlardan biri irkiliyor; ağza sokulan yılandan değil de, yılanın uzunluğundan ürkmüşe benziyor. Derken nehirde yaşayan yılanbalıklarına geliyor söz. Biri anlatıyor: "Avrupa 'nın, Amerika 'nın nehirlerinde yaşayan yılanbalıkları büyüyüp de çiftleşme ve döl yapma

zamanları gelince nehirlerden ayrılır, nehrin ağzında deniz suyuna alışmak için bir süre eğleşir, sonra denize, Atlantik Okyanusu ’na açılır. Avrupa ’dan gelenler on bin kilometrelik, Amerika ’dan gelenler üç bin kilometrelik bir yolu geride bırakarak Bermuda Adası ’nın güneyine, Sargosso Denizi ’ne varır, burada beş yüz ila bin metre derinliğe inerek kitle halinde bir zifaf gecesi yaşarlar. Kitle halinde zifaf, binlerce, yüz binlerce yılanbalığı, deniz altında yıllarca beklenen, özlenen ve sonunda gerçekleştirilen bir sevi oyunu... Yüz binlerce, milyonlarca yılanbalığı.” Masadakilerden biri soruyor: “Ne kadar boyları?” Anlatan ellerini iki yana açıyor: “Bu kadar var!” Bunun üzerine masada oturanlardan biri irkiliyor. Yılanbalıklarının çokluğundan değil de, boylarından ürkmüşe benziyor ve iki yana açılan ellerden kaçırıyor gözlerini.

Bir düş. Bekâr bir adam. Kocaman bir oda. Bir kadın. Dolgun kalçaları var. Kadını kucaklıyor, boynuna sarılıyor, akçıl gerdanlarında gezdiriyor dudaklarını. Sonra saçlarında, sonra yüzünde. İlk uyarılar. İlk uyarılmalar. Hazlar, buğulu bir esriklikten içerlere kayış. Derken kapı vuruluyor. Genç bir kız giriyor içeri. Kadını bırakıp kızı kucaklıyor bu kez. Öncekinden de büyük bir haz dalgası, bir tüy gibi onu havaya kaldırıyor. Birden bir çocukluk arkadaşı olduğunu fark ediyor kızın. Hazlar, uyarılmalar. Bunca yıl sonra. Güçleniyor, dudakları düşsü vücudun dört bir yanında dolaşıyor. Derken kızın annesi sesleniyor ordan. Kızın kocası. Evet, kızın bir kocası var. Saklanmak gerekiyor. Son bir haz dalgası çarçabuk geçip gidiyor üzerinden. Saklanmak gerekiyor. Kocasının çok kıskanç olduğunu söylüyor kız. Odanın medrese pencerelerini anımsatan derin pencerelerinden birine girip oturuyor, bacaklarını içeri çekiyor. Ayakkabılarının bağlarına ilişiyor gözü: Bağlar çözük. Bağlamaya çalışıyor. Beceremiyor. Uğraşıyor. Beceremiyor. Korkular. Bir türlü bağlanmayan bağlar. Başı dizlerinin arasında bekliyor. Uzayan, esneyen ve sündükçe sünen bir bekleyiş. Korku. Ayakkabı bağlarının bir türlü bağlanamayışı. Ve uyanış. Terli ve ıslak bir vücut. Elini apış arasında gezdiriyor. Ter. Boşanmadan kalmış bir sıvının yapışkan ıslaklığı. Son anda kurtuluş. Son anda yıkılış. Islak apış arasında gezinen eller.

İki arkadaş bir öğle sonrası bir sinema kapısından içeri giriyor. “Alalım mı bilet?” diyor biri. Öbürü afişlere bakıyor, sonunda gözü tutuyor filmi. “Alalım” diyor. Gişeden biletleri alıp giriyorlar. Salonda oturuyorlar biraz.

Sinemanın iç dekorasyonunu beğeniyorlar. Gözlerini üzerinde büyük bir titizlikle çalışılıp mor ışıklarla aydınlatılmış, yumuşak bir kadife izlenimi uyandıran tavanın üzerinde gezdiriyor, duvarlardaki artist resimlerine bakıyorlar bir süre. Garson geliyor. Kahve? Yok. Çay? Yok. Koka Kola, Furuko, Gazoz. İçerliyorlar. Zil çalıyor, kalkıp salona iniyorlar. Bir merdiven döne döne iniyor. Merdivenin hemen altında bir havuz. Başında dikilip seyrediyorlar. Ortada, basamak basamak yükselen bir altlık üzerinde bir heykel göze çarpıyor. Bir çocuk heykeli. Beyaz mermerden ve çıplak. Çükünden fışkıran sular havada bir yay çizerek havuzun içine düşüyor. Havuzun içinde bir de küçük motor var. Suyun çalkantısıyla sağa sola gidip geliyor. Dümensiz bir gemi gibi. Hafif yana yatmış. "Su almış" diyor seyredenlerden biri. Havuzun dibinde paralar göze çarpıyor. On kuruşlar, yirmi beş kuruşlar. Biri bir yirmi beş kuruş atıyor havuzun içine. Para ağır ağır dibe çöküyor. "Ne güzel yapmışlar, değil mi?" diye soruyor arkadaşlardan biri. Öbürü, "Evet" diyor. Ve mermerden çıplak çocuk heykeline takılıyor gözü. Bir çocuk heykeli, başında geniş kenarlı bir şapka. Yaptığı işten memnun, gülümseyen bir yüz. Çocuğun bedeninde geziniyor gözleri. Çocukluktan çoktan çıkmış yetişkin bir erkek vücudu gibi: Şiş bir karın; semiz insanların göbeklerini anımsatıyor. Öne doğru çıkmış, kümbet yapmış bir göbek. İçinden suların fışkırdığı çükün küçüklüğü dikkatini çekiyor. Küçük, küçük diye geçiriyor kafasından. Küçük, çük, küçük, çük. Ama bir çocuk. Ama büyük bir insan gibi göbeği var. Büyük bir insan, küçük bir çocuk. Küçük, çük, küçük. Gözlerini heykelden ayırmaya çalışıyor. Olduğu yerde sağa sola çalkalanan motoru seyrediyor. Bu havuz bir dünya olsa, kendisi de bu motorda olsa, dünyayı dolaşsa, gezse. Birkaç yıl hep yolda olsa. Fransa, İspanya, Kanarya Adaları, Şangay, Singapur, Malezya. Dalıyor. Suyun havuzun içine düştüğü yere bakıyor. Sonra toparlanıyor. Havada bir yay çizen suyu çıkıp geldiği yere kadar izliyor. Deminki tekerleme: Küçük, çük, küçük, çük. Tren tekerleklerinin raylar üzerinde çıkardığı takırtılar gibi ritmik dönüp duruyor kafasında. "Daldın" diyor yanı başında arkadaşı. Sonra, "Girelim mi?" diye soruyor; "İkinci zil de çaldı." Arkadaşının sorusu üzerine toparlanıyor. Havuzdan, havuzun suyundan, çıplak çocuk heykelinden, küçük motordan ayırıyor gözlerini. Salona girip oturuyorlar. "Salon güzel, değil mi?" diye soruyor arkadaşı. "Güzel" diye cevaplıyor; "Yalnız biraz küçük." Sonra küçük sözcüğünü hemen geri alır gibi ekliyor: "Ama perde çok güzel, koltuklar rahat, ışıklar

da gözü yormuyor.” Ancak küçük sözcüğü yakında boyna dolanacak bir kement gibi dönüp dolaşıyor havada.

Biri gece geç vakit evine dönüyor. Yalnızsı odasına yorgun argın dönüyor. Gün, bir silindir gibi üzerinden geçmiş, yalnızlığın ateşten gömleği bir kez daha vücudunu dağlamıştır. Gündüz uzun bir süre bir kahvede oturmuş, sonra bir misafirlikte bulunmuş, sonra bir arkadaşıyla kalkıp sinemaya gitmiştir. Yatağa girmeden önce soyunup yıkanıyor. Sonra aynaya bakıyor. Bir kümbet gibi öne çıkmış bir karın, yer yer kıvrımlar yapan bir göbek. Sinemadaki mermer havuzu ve çıplak çocuk heykelini anımsıyor. Sağına soluna bakınıyor. Saat yarım ve karşı evde ışık yanıyor. Birkaç gecedir geç yatmaktan gözlerine kan yürümüştür, yüzü sanki kendi yüzü değilmiş gibi bir dağınıklık içinde. Aynaya bakıyor ve aynaya bakınca şöyle diyor: “Allahütealâ ’ya hamd olsun ki, beni güzel yarattı ve bana güzel biçim verdi.” Sonra yatağa giriyor ve yatağa girerken bir başka dua mırıldanıyor: “Yarabbi! Senin ismin ile yanımın üstüne yatıyorum ve isminle kalkacağım. Bu benim canımdır, sen de onu alansın. Yaşamam, ölmem seninledir. Eğer onu alırsan, affet; bıkarsan sâlih kullarını koruduğun gibi bunu da koru.” Odanın içerisi soğuk; ellerini apış arasına alıyor. Duanın son sözcükleri birkaç kez tekrarlanıyor kafasında: Bunu da koru, bunu da koru. Derken koru sözcüğü öteki sözcüklerden ayrılıp küçük bilardo topları gibi birbirine çarparak gözlerinin önünden yuvarlanmaya başlıyor. Gözlerini yumuyor. Ve saksıda bir çiçek görüyor. Düşünde büyütüyor çiçeği. Ve çiçek büyüyor. Dallanıp budaklanıyor, serpilip uzuyor, uzadıkça serpiliyor. Büyüyen bir çiçek. Büyütülen bir çiçek. Sıçrayıp uyanıyor. Susamış olduğunu görerek, kalkıp su içiyor. Sonra banyoya girip ağzını çalkalıyor. Aynaya bakıyor ve aynaya bakınca şöyle diyor: “Allahütealâ ’ya hamd olsun ki, beni güzel yarattı ve bana güzel biçim verdi.” Sonra yatağa girip çiçeksi düşlere gözlerini yumuyor.

Sâlih ’in Devesi

Öndeki kitaba iyice dalınmış, bir türlü koparılıp alınamıyor göz. On beşine varıp bir an önce ahfat sahibi olmak muradıyla valide ve pederince başgöz edilmek istenen, ancak onların arzusuna, kadınların bivefa ve sadakatten uzak oldukları eskilerin yazdıkları bunca yazılar ve anlattıkları bunca hikâyelerle kulağına gelmeğin karşı duran ve validesi ve devlet ricaliyle bir süre istişareden sonra iklim-i Çin padişahı pederince, uslanıp büyüklerinin sözüne uysun deyü sarayın bir odasına hapsedilen Şehzade Aslı ’nın başından geçenler. Taşbasması eski yazı değişik bir biçim ve özle uzanıp gidiyor, sık sık karşılaşılan bilinmedik sözcükler el altındaki bir sözlükten aranıp bulunarak, bir an önce anlatı konusu serüvene dönülebilmek üzere oracıktaki bir deftere acele not ediliyor. Engeller aşılıyor, yeni engeller, yeni engeller aşılıyor, bu kez yeniden engeller. “Benderi ruzigârda mihnet çekmemek kime nasip olmuştur.” Bazı sözcükler okunamıyor, uğraşılıyor, heceleniyor, sağından solundan bir yol bulunup geçilmeye çalışılıyor. Uzun bir vakit baş önde, baş kitaba eğik, gözler önde, gözler kargacık burgacık yazılara eğik. Şehzade Aslı ’nın serüveni biraz uzaktan ağır aksak izleniyor, yedi iklimin suları, çayır çimenleri, yediveren gülleri, deryaları, sefineleri, altın ve gümüşten saraylarıyla tıpkı bir film şeridi gibi gözler önünden akıp gidiyor.

Bir ara yorulur gibi olunup masa üzerindeki gazeteye bir göz atılıyor. Sonra daha yakından okunmak üzere ele alınıyor gazete. Bir büyük başlık: “Bakırköy Akıl ve Ruh Hastalıkları Baştabibi ’nin açıkladığına göre, Türkiye ’deki akıl ve ruh hastalarının sayısı giderek artıyor.” Sonra bir alt başlık: “Çapa Akıl ve Ruh Hastalıkları Kliniği Direktörü ’ne göre, gençlik bir seks bunalımı içinde. Uyuşturucu madde kullananların sayısında önemli bir yükseliş var.” Gazete umursanmaz bir edayla yeniden masaya bırakılıyor. Yerli yerine konmadığı için, masanın kenarından kayıp düşüyor aşağı. Eğilip kaldırılıyor. Şehzade Aslı ’nın serüveni bırakılıp yandaki bir başka kitap açılıyor. Karıştırılıyor sayfalar. Rastgele bir bölüm, rastgele bir yerinden okunuyor: “O halde işin temeli gözleri korumaktır. Çünkü tesadüfen göz birine bakarsa... Resûlüllah buyurdu: ‘Allah korkusundan gözünü koruyana öyle bir iman verilir ki, tatlılığını kalbinde duyar.’ Yine

Resûlüllah buyurdu: ‘Göz de ferc gibi zina yapar. Gözün zinası bakmaktır.’ ” İlginç bir bölüm; merakla okuma sürdürülüyor: “O halde gözünü koruyamayanın şehveti için riyazet çekmesi gerekir. Bu şehveti kırmanın çaresi oruç tutmaktır. Bu da yapılamazsa evlenilmelidir. Güzel yüzlü, parlak oğlanlardan gözünü koruyamayanın uğrayacağı zarar daha büyüktür... Meşâyihten biri der ki: ‘Bir müridime kükremiş aslanın saldırmasından, parlak oğlana bakması kadar korkmam... ’ Müritlerden biri şöyle dedi: ‘Şehvetim o kadar coştu ki, kendimi tutamıyordum. Ağladım, inledim ve çok dua ettim. Bir gece rüyada aksakallı birini gördüm, bana: ‘Sana ne oldu? ’ dedi. Halimi anlattım. Elini kalbimin üzerine koydu. Uyandığım zaman, o isteği benden gitmiş buldum. Aradan bir yıl geçince aynı hal meydana geldi. Aynı şahsı düşümde gördüm. ‘Bunun senden gitmesini ister misin? ’ dedi. ‘İsterim ’ dedim. ‘Boynunu uzat ’ dedi. Bir kılıç getirdi. Boynuma çaldı. Uyanınca bütün isteğim sönmüş idi. Bir yıl daha geçince yeniden aynı hal meydana geldi. Çok ağladım. Aynı şahsı yine düşümde gördüm. Bana, ‘Allahüteala ’dan sevmediği şeyin defedilmesini daha ne zamana kadar isteyeceksin ’ dedi. Bunun üzerine evlendim ve ondan kurtuldum.’ ”

Sağa sola bakınılıyor. Kahvede teklifsizce gelip masaya oturacak kimse yok. Yine de okunan yeri kimsenin görmemesi istenir gibi kitap daha çok çekiliyor kucağa. Duru, berrak bir su gibi, diye düşünülüyor. Narsis. Duru, berrak bir su gibi. Bir ayna gibi, diye düşünülüyor sonra. Bir pencereden bir başka pencereye, pencerelerden pencerelere tutulan bir ayna. Aynalar. Aynalı odalar. Aynalı lunaparklar. Aynalar önünde geçit resimleri. Yüz buruşturmalar, surat asmalar, dudak bükmeler, gülümsemeler, gülmeler, kahkahalar, el kol çarpıtmalar, bel bükmeler, diz kırmalar, başı geriye atmalar, topuklar üzerinde yarım dönüşler, gerilere göz atmalar. Utanıp sıkılmalar, yılışıp sırnaşmalar, çatlamış alın damarları. Bombeli, düz, enli, ensiz, uzunlamasına, yanlamasına yekpare ya da dilim dilim aynalar. Aynalarda incelip kalınlaşan gövdeler, ilerlere doğru uzayan karınlar, yırtılmış gibi yana açılan ağızlar, incecik bir vücutta büyüdükçe büyüyen bir baş. Omuzlardan aşağı uzayan eller, uzayan parmaklar, sanki pek değerli şeyi elden kaçırmamak için uzadıkça uzayan boğumlar. Rüşvet karşılığı satın alınan aynalar. Dikbaşlı, laf anlamaz aynalar. Görülmekten korkularak bakılıyor ve görülüyordu. Dev aynalarda gittikçe devcileyin yansıyor ve görülüyordu.

Gerçekten ilginç bir bölüm, diye düşünülüyor ve sürdürülüyor okuma: “Kadınlarla ilgili şeylerden kaçmak kadar hiçbir şeyden kaçmak önemli değildir. Yolda karşılaşacağın kadın ve oğlanlara bakman için şeytan seni zorlar. Nasıl? Bir bak, der. Şeytanla tartışıp ona şöyle cevap vermek gerekir: ‘Niçin bakayım? Çirkin ise mahcup olurum ve günah işlerim, çünkü güzel olmasını isterim. Güzel ise helâl değildir, günaha girerim. Günah, özlem, hüzün bende kalır, o gider. Arkasından gidersem... ’ Resûlüllah ’ın (Sallâllahü aleyhi ve sellem) gözü bir gün yolda giderken bir kadına rastladı. Resûlüllah geri dönüp hanımı ile sohbet eyledi, dışarı çıktı ve: ‘Bir kimse bir kadına rastlar da şeytan şehvetini uyarırsa evine gitsin ve hanımı ile sohbet etsin; çünkü o yabancı kadında olan kendi hanımınızda da vardır ’ buyurdu.”

Kitaptan baş kaldırılmaksızın düşüncelere dalınıyor. Resûlüllah ’ın sözleriyle ilgili çeşitli görüntüler geçiyor zihinden. Kendi hanımınız da vardır. Kendi hanımınızda da vardır. Kendi hanımınız nerelerdedir? Siz nerelerdesiniz? Yorgun posta katarlarıyla iletilen kanadı kırık haberler: Gel! Sen gel! Hayır, sen! Hayır hayır, sen! Sen, evet, sen gel! Gel işte! Evet işte! Ben mi? Evet ya, ben! Evet ya, sen! Ben, sen, biz! Ya çocuklar? Evet, çocuklar. Ha, ya onlar? Ah onlar! Gel işte! Sen gelsene! İyi ama sen! Gene sen? Ben! Ben mi? Ne olur? Ne mi olur? Nasıl olur! Ben, ben! Evet, sen! Ben! Evet, ben! Ama aradaki çizgi. Üzerine basma sakın! Mızıkçılık etme! Ya arkandakiler? Ya senin arkandakiler? Benim mi? Senin! Senin mi? Yo benim! Benim kimse yok arkamda. Ama aradaki çizgi. Sakın basmayasın üzerine! Dur hele, öyle birden olmaz. Daha tutmadan elini, daha tutuşmadan. Öyle birden. Ve unutma sonra, çeker gibi olunca... Ben mi? Sen ya! Sen bırakıverirsin. Böyledir bu oyun. Bu tahterevalli oyunu böyle oynanır. Aşk olsun! Aşk olsun sana! Bana! Sana ya! Aşk olsun!

Başkalarının hanımında olan kendi hanımınızda da vardır. Yoksa. Hanımınız. Bunca bekâr. Bunca yıl. Bunca evli-bekâr. Kitaptan kalkıyor baş. “O halde işin temeli gözü korumaktır.” Göz, ocak kapısı önünde dikilen garsona takılıyor. Genç bir oğlan. Briyantin sürülmüş gibi parıldıyor saçları uzaktan. Gömleğinin yakasının üstten iki düğmesi açık; kıvırcık siyah kıllar dışarı taşıyor, kıvırcık ve uzun taşıyor dışarı. Sağ kulağında dikine bir kalem; bir karanfil gibi duruyor. Yere bir çay kaşığı düşüyor, almak için eğiliyor, kalçasındaki pantolon geriliyor. Dalgın, ocakçıyla

konuşuyor sonra. Ağzında külü uzamış bir sigara. Bu genç yaşta. Bıyıkları yeni terliyor. Körpe bir yüz. Pembeliği uzaktan seçilen ince dudaklar. Biraz zorlanışta kırılacakmış izlenimi uyandıran ince uzun parmaklar. Masadan masaya seğirtip dururken önlüğünün cebindeki bozuk paraları adeta bile bile şıngırdatıyor. Göz bakıyor, fazla uzun süreli bir bakış. Birden başını çeviriyor garson, başını çeviriyor ve görüyor. Sesleniyor hemen, “Bir çay!” Garson işitiyor, henüz körpeliğini koruyan bir ses: “Biraz bekleyeceksin abi.” Abi sözü rahatlatıyor, pürüzleri düzleyen bir sünger gibi geçiyor üzerinden. “O halde işin temeli gözleri korumaktır.” Göz bir süre havada, boşlukta tutuluyor. Sonra kahvenin karşı duvarındaki resimlere asılıyor. Çoğunluk doğa resimleri. Koyun sürüleri, çobanlar, yaylımda inekler ve atlar. Tek ya da birkaçı bir arada. Ve arada bir kır. Köşkler, havuzlu bahçeler, Kerem ile Aslı, Leylâ ile Mecnun, Ferhat ile Şirin. Arkalara doğru, iki başında kavak ağaçları, akıp giden bir ırmak. Ve alıp götürüyor ırmak. Bir ceset gibi gözler ırmak üzerine yatırılıyor; gözler, hareketsiz, yukarılara, dağlara tepelere ve top top akça bulutlara ve mavi gökyüzüne bakıyor, sularda arkaüstü uzanılıyor.

Ansızın çok eskiler; çocukluğun delikanlılığa dönüştüğü yıllar, delidolu görüntülerin körpe dimağa üşüştüğü yıllar. Yaz akşamları. Damlar. Gündüzün kavurucu güneşinden henüz sıcak tahtalarda, yeni açılan yataklar üzerine uzanılıp romanlar okunduğu, okuna okuna karanlığın çöküp okunamaz olduğu ve yorulan gözlerin lacivert gökyüzünden içerlere salındığı, ilk doğacak yıldızın gözlendiği, bir şeyin eksikliğinin sezilip ne olduğunun bir türlü kestirilemediği, bir an önce ayak atılmak istenen serüven dolu bir geleceğin eşiğinde düşsü bekleyişlerle titreşen saatler. Üzülen, üzülmesi istenen, kuşun kanatlarının çıktığı ve ilk fırsatta yuvadan uçup gideceği ikide bir anımsatılan bir anne. Seslenmeler, ses vermeyişler. Arayışlar, aratışlar. Öpmek için uzanan bir yüz, öpülmemek için gerilere kaçırılan bir vücut. Yumuşamalarda sertleşmeler. Bütün ayrıntılarıyla kafada tasarlanan bir kaçış. Halep, Şam ve Bağdat ve Binbir Gece Masalları. Önce Suriye, Mısır, Arabistan, Irak, İran; ordan Çin, Hindistan, Racalar, Mahracalar, fillerle yapılan kaplan avları. Asya çölleri, Afrika ormanları.

Gözler ırmak üzerine yatırılıyor, ırmakla sürükleniyor gerilere, kıvrıla dolana dar boğazlardan geçiliyor. Bu sarp kayalar ne zaman aşıldı? Ne

zaman aşındı bu sarp kayalar? Bir sabah dar bir sokaktan içeri dalınıyor, bir annenin elinden tutularak küçük bir cami kapısından içeri ayak atılıyor. Cami imamıyla görüşüp konuşma, sonra yalnız bırakılış. Ve bundan böyle her sabah aynı camiye gelip gitmeler, başka çocuklarla caminin yan cemaat yerindeki hasır üzerine diz çökmeler. Elifba biter kısa zamanda, Kuran ’a geçilir. Kuran okumak zordur. Belden yukarısı ritmik bir hareketle ileri geri sallanır okurken. Akşamları evde küçük kardeş ve anne uyuduktan sonra açılır lamba, açılır ve Kuran okunur. Anne horuldar, horuldamalara içerlenir ve okunur. Anne uyanır gibi olunca susulur, anne yeniden uykuya dalınca okunmaya başlanır. Lamba söndürülüp artık yatılması söylenince içerlenir, ses çıkarılmaz. İlkin kısa, sonra uzun horultularda sürdürülür okuma, düzenli ve şaşmaz bir tempoyla sürdürülür. Kuran ’ın yarısına kadar gelinir. Ama bir sabah gelirler, cami imamını bir kenara çekip konuşurlar ve sonra imam konuşur: Dersler bitti. Ama ileriki günlerde ikindiüzerileri Hoca Efendi ’nin evinde gizli saklı sürdürülür biten dersler. Birkaç çocuk evin daracık sofasına yayılmış bir yaygı üzerine diz çöker, okur, sesleri birbirine karışır. Kuran ’ın sonuna gelinir ama bir ikindiüzeri çıkagelirler; Hoca Efendi ’yi öğrencileri arasından alıp götürürler ve öğrencilere evlerine gitmek düşer.

Gözler ırmak üzerine yatırılır ve tersyüz akar ırmak. Sağda solda tutunacak dallar ve bir dal: Tutunur. Yıllar önce kafada tasarlanan kaçış planı uygulanır bir gün, bir başka türlü, gerçekten kaçılır. Ortaokul bitirilmiş, bir yıl boşta gezilmiş, bol bol roman okunmuş, özgür ve bağımsız bir yaşam sürülmüş, şiirler ve öyküler çiziktirilmiştir. Ve sonra da bir yıl sınıfta kalınmıştır. Bodrum katındaki odanın tahta merdivenine oturulur bir gün, bir yay sonuna kadar gerilmek istenir, bir fağfur kâsenin üzerine alabildiğine sert darbeler iner: “Okumayacağım! Hayır, okumayacağım!” Okuyup yazma bilmeyen ama oğlunun ille de okumasını dileyen dul bir anne, gözyaşları, yalvarıp yakarmalar, diretmeler. “Hayır! Okumayacağım! Askere gideceğim.” “Bu yaşta?” “Bu yaşta. Gönüllü askere gideceğim!” “Saçımı süpürge ettim yoluna, bunca yıldır tek sen okuyasın diye.” “Ben?” “Sen ya! Uyku durak bilmedim, makinenin kolunu çevirmekten kollarım koptu.” “Ben burda okuyamam!” “Başka bir yere git oku. Tek oku da... Ben sana para yollarım her ay. Başka bir şehre git oku. Yeter ki oku!” Bir başka kent. Bir başka insanlar, bir başka dünya. Aydan aya yazılan mektuplar, aydan aya yollanan paralar. Tek odalar. Soğuk odalar. Annesiz odalar.

Yazlar. Yazlarda kısa süreli dönüşler. Yabancılıklar, yabancılaşmalar, sert sözler ve bütün sertliklere kafa tutan anne kalbi: Bir türlü kırılmak bilmeyen fağfur kâse. Ve bütün yol boyu tek söz konuşulmaksızın faytonlarda tutulan istasyon yolları. Dönüşler. Dönüşsüz bir dönüş.

Tam başını önündeki kitaba indirirken, gözleri az ilerdeki bir masanın başında dikilmiş oyun seyreden bir tanıdığa takılıyor. Gülümsüyor tanıdık. Yaklaşıyor. “Nasılsınız?” “İyiyiz.” Gücünü nerden aldığı belli olmayan bir atılım; gözlerini kaldırmasıyla indirmesi bir oluyor. Gözleri korumalı. Ve koruyor, korumaya çalışıyor. Rüzgârsız havada gerisingeri çekiliyor uçurtmanın ipi. Mavi gözler. Mavi mavi. Deniz mavisi, gök mavisi, çivit mavisi, kobalt mavisi. Dizi dizi maviler. Çok mavi. Birçok mavi. Maviden mavi. Çok çok mavi. Sonra kahverengiler: Kestane rengi, tava rengi, kahverengi. Çok çok. Birbirine karışan renkler sonra. Birbirinin yerini tutan, birbirine yerini bırakan, birbirini kollayıp destekleyen, gözeten, gözetleyen renkler. “Biz renkleri yaratmadık mı?” Tanıdık başında dikiliyor, gitmiyor, otur dense oturacak. Yeniden bir atılım; çakıp sönen bir ışık: “Daha ne var ne yok?” “Ben de şimdi Bakırköy ’e gidiyordum.” “Bakırköy mü? Ha, Bakırköy... Ne var orda?” “Hiç. Bugün günü de.” “Ne günü?” “Ziyaret günü. Bir arkadaş Bakırköy ’de yatıyor.” “Bakırköy ’de mi yatıyor? Bakırköy ’de yatıyor demek... Nesi var?” “Bir ay önce gece uykudan uyanmış, beni öldürmeye geldiler demiş, işte demiş, karşıda duruyorlar demiş, hayaller görmeye başlamış. Biraz iyileşmiş diyorlar ama ben daha görmedim. Bugün gideyim, bir dolaşayım bakalım.” “Genç mi?” “Genç. Benzetmek gibi olmasın, siz yaşta.” “Ben yaşta... Bakırköy ’de yatıyor.” Yeniden bir güçlenme. Biraz salıverilen bir uçurtma. Toparlanma sonra. Mavi. Mavi gözler. Nazar boncukları mavilere karşı. “O halde işin temeli gözleri korumaktır.” Ama duruyorken. Karşıda duruyorken. “Bugün saçlarınız çok ağarmış gibi geldi bana. Dünkünden çok ak var.” “Saçlarımı iyi taramadım, ondandır belki.” “Yoo hayır, bu çok ak.” “Çok ak.” Tanıdık, bitişik masadaki bir başka tanıdığa dönüyor: “Öyle değil mi? Abinin saçlarındaki aklar fazlalaşmamış mı bugün?” Ve sonra bir başkasına soruyor, soruyorlar birbirlerine. Çok mu ak? Çok ak. Ak mı? Ak. Ne kadar ak. Çoğalıyor aklar ve güçleniyor biraz. Onlar aklardayken bakıyor. Onlar aklardayken, gözler aklardayken, gözlerine bakıyor. Aklar. Çok mu? Çok ya. Aldırmayın çok olsun. Olsun. Olsun ama. Bakıyorlar. Bakıyor.

Parmakları kitapta kaldığı yeri arayıp bulmaya kalmadan anımsamaların ağı serpiliyor üzerine. “Pencere-i dehr-i mercan.” Kopuk bir tül parçası. Gece görülmüş düşten bir dilim. Ve daha başka tül parçaları; aralıklarda anımsamalar: Bulanık, buğulu. Pencere bir kahve fincanıdır, öyle olduğu aranıp bulunmuştur düşsel sözcüklerde. Ve “dehr”, dünya. Bir mercan kahve fincanı penceresinden dünyaya bakış. Sonra bir kadeh. Bir kadın ayakkabısına benziyor. Üzerinde çeşmibülbüllerdeki gibi ince kıvrak yollar. Birine armağan olarak alınmış bir kadeh, zarif bir hanım iskarpini. Ve sonra... Anımsamak istemiyor, anımsatılıyor, gittikçe daha açık seçik, gittikçe daha diri gözler önüne getirilip konuyor. Bir kayık? Benzemiyor değil. Bir araba? Belki. İçerisinde uzanmış yatan bir kadın. Birden kendi eşi olduğunu görüyor kadının. Ve kadın bir başka kadına soruyor: “Bundan sonra böyle mi olacak?” Sorunun yönetildiği kadın, yüzü seçilemiyor pek, mahzun ve sevecen cevaplıyor: “Aldırmayın o kadar!” Sonra, “Neden yapamayacakmışsınız sanki!” diyor çıkışır gibi; “Ey Floransa geceleri, siz ne kadar sıcak ve ne kadar muhabbet dolusunuz. Tıpkı bir baba gibi seviyorum sizi, tıpkı bir baba gibi dersiniz, tamam” diyor. “O zaman sizin için daha kolay olur” diye ekliyor. Bir başka sahne: Bir kayık? Benzemiyor değil; hafifçe sağa sola kımıldıyor, sallanıp oynuyor yerinde. Giden bir araba? Belki. Bu kez kendisi eşinin yanına uzanmış, eşiyle yekvücut olmuş yatıyor. Ve terliyor ve daha sıkıca kucaklıyor eşini. Ansızın dışardan bir çanta getirip uzatıyorlar. Eşinin çantası. Bir başka yerde bir başkasıyla beraberken unutulmuş bir çanta. Bir kıskançlık duygusu tomurcuklanıyor, filizlenip başkaldırıyor içinde. Bir diğer sahne: Eşi bir başkasının eşidir; bir başkasının eşi olan kendi eşiyle yatmak üzere bir salonda bulunuyor. Salonun sahipleri, belki de bir otel bulundukları yer, böyle bir şeyin kendi salonlarında olamayacağını bildiriyorlar. Eşi kızıyor. Çantasını açıp içinden bir sürü kâğıt çıkarıyor, hırsından parça parça edip oracıktaki bir masa üzerinde duran sigara tablasına yığıyor bunları. Ama kâğıtların içindeki bir kâğıdı bir türlü yırtıp atamıyor. Hırslandıkça hırslanıyor. Ah, kocama bir haber verebilsem, diyor. Kocama bir haber verebilsem! Kendisini bir başkasıyla yatmaktan alıkoydukları için kocasına haber vermekle adamları korkutuyor. Ah, bir kocama haber verebilsem!

“O halde her şeyin aslı gözleri korumaktır.” Gözlerini önündeki kitabın satırlarına gömüyor. Şehzade Aslı ’nın serüvenleri. Az ilerisinde bir bardak yere düşüp kırılınca irkiliyor. Başını kaldıracakken toparlıyor kendini. Bir

araba hızla klakson çalarak yoldan geçiyor. Ardından birkaç araba sürekli klakson çalışlarıyla geçiyor. Bir esinti; yüreği burkulur gibi oluyor. Dayanamayarak gözlerini çevirip arabaların arkasından bakıyor. Bir toz bulutu, bir süre asılı kalıyor havada. Derken yanına biri yaklaşıyor, bir karanlık gölge usul usul yaklaşıyor. Usul usul içe yürüyen bir tedirginlik, kalkmamakta direnen bir baş. Gölge masanın başına gelip dikiliyor; ses çıkarmıyor, bekliyor, sabırla gözlüyor. Bunca dayatmalardan şaşırmış bir el pat diye iniyor kitabın üzerine. Bir anda doğrulan bir baş. Yanıltmalarda yoğrulmuş sözler: “Sen misin Muzaffer Abi! Biri masanın önünde dikiliyor ama kim bu diyorum... Sesini de çıkarmıyor.” “Karşıdan seslendim; işaret ettim, el salladım, merhaba dedim, hiç cevap vermedin” diye sitem yollu söyleniyor Muzaffer Abi. “Deminden beri ha o masadan el edip duruyorum!” diye ekliyor. Sonra yumuşuyor ses, bir şefkat ve muhabbet tonuna bürünüyor: “Nasılsın bakayım canım, iyi misin? Nasıl oluyor, işlerin nasıl?” Kısaca cevaplandırıyor soruları. Başı kalkıp iniyor, her seferinde burunla üst dudak arasına yerleştirilmiş ince ve siyah bir bıyığın algılanışı. Üst üste birikiyor algılar, birbirini pekiştiriyor. Belli bir taktik: Yanı başındaki bir sandalyeyi gösterip “Otursana Muzaffer Abi!” diyor. Muzaffer Abi, “Sen çalışıyorsun, meşgul etmeyim” diye cevaplıyor. “Otur otur! Bakma sen, biz çalışırız.” Muzaffer Abi oturuyor. “Ali, iki çay!” “Şimdi orda içtim diyor” Muzaffer Abi. “Olsun! Bir çay da burda içelim.” Çaylar içilirken Muzaffer Abi soruyor: “Nasıl, habar var mı çocuklardan?” “Var.” “Mektup geliyor mu?” “Geliyor.” “Kendileri? Gidip gelme falan, bir şey yok mu? Geçen günü konuştuk da nisanda mı gelecek dediydin, yoksa benim kulağımda mı öyle kaldı?” “Nisanda geleceklerdi ama gelmiyorlar.” “Peki, sen mi oraya gideceksin? Nasıl olacak bu iş, aklım ermedi bir türlü.” “Ben nasıl gideyim!” “E tabii, buralara alıştın, zor gelir bu yaştan sonra. Eyi ama ev de tuttun. Nasıl olacak şimdi? Büyük ev, sen bir başına, o kadar para, dünyanın parasını vereceksin. Altı aylık da peşin ödedin.”

Muzaffer Abi sorularına cevap alamayınca susuyor. Bu kez kendisi soruyor Muzaffer Abi ’ye: “Sen nasılsın? Çocuklardan mektup var mı?” Muzaffer Abi hemen anlatmaya başlıyor: “Geçen günü bir mektup geldi. Cevabını yazdıramadım. Ben demiştim ya sana, o benim bir torun vardı, hani Mehmed ’in kızı, küçük. İşte onu bizim buraya bıraktılar, bunlar efendime söyleyeyim, kendileri karı koca kalktılar, Almanya ’ya gettiler. Bir sene, bir buçuk sene burda baktık biz kıza. Usandık kalan. Kız da hastalandı,

hastalanınca huysuzlandı. Onlardan da ses seda yok. Ben bir mektup yazdırdım, dedim gelin alın kızınızı, burda durmuyor, diye. Onun üzerine kızı bu yaz geldiklerinde beraber alıp gettiler. Ondan sonra bir mektup geldi, başka bir habar çıkmadı.”

Bir yandan elindeki kalemle önündeki kâğıda gelişigüzel çizikler çekiyor, bir yandan Muzaffer Abi ’yi dinliyor, evet diyor, öyle diyor, sözlerini onaylıyor Muzaffer Abi ’nin, duygularına katıldığını bildiren daha başka sözler ediyor. Hafifçecik başını çevirip göz ucuyla bakıyor arada bir. Her seferinde burunla üst dudak arasına oturtulmuş ince ve siyah, yanlara doğru gittikçe uzayan, uçları yukarı doğru kıvrık bıyığa takılıyor gözü. Muzaffer Abi susuyor derken, kâğıdın üzerindeki kargacık burgacık çizgilere bakıyor ve soruyor: “Nasıl, eski yazıyı pişirdin mi?” Sonra sorunun cevabını beklemeden, birdenbire anımsamış gibi elini ceketinin iç cebine atıyor, “Şuna bir bak hele!” diyor ve cebinden çıkardığı baklava biçiminde kat kat bir muşamba çıkınını açmaya çalışıyor. Küçük kartpostalların birbirine tutturulmasından oluşmuş bir panoramik resim gibi kat kat açılıyor çıkın; sonunda minicik bir kitap ortaya çıkıyor. “Bismillah!” diyor, kitabı eline alıyor Muzaffer Abi ve ilk sayfasını açıyor. Üstünlü isreli yazılar. “Şunları bir okuyuver hele canım, ne diyor?”

Muzaffer Abi ’nin uzattığı kitabı eline alıyor, okumaya çalışıyor, okuyamıyor. “Daha o kadar ilerletmedim Muzaffer Abi” diyor; “İlerletince okurum”. Muzaffer Abi inanmamış, “Okursun okursun! Hele bir gayret et canım!” diye üsteliyor ve minicik kitabı gözlerinin önüne tutuyor. Derken gerçekten inanıyor okuyamayacağına, kitabı gerisingeri muşambanın içine kat kat sarmaya başlıyor. “İlerde seninle şunu bir okuyalım” diyor; “Çok değerli dualar var içinde. Seninle okuyalım, eyi olur. Senin için de eyi olur” diyor. Kitabı muşambaya sarıyor, eski baklava biçimine getiriyor, sonra “Bismillah!” deyip cebine sokuyor. Kısa bir aradan sonra soruyor yine, “Senin eski hanımı hiç gördüğün var mı?” “Bir defa gördüm. Bir bebek vardı kucağında.” “Bilmem ama çok eyi bir kızdı” diyor Muzaffer Abi; “Biz de şu aşağıda otururduk o zaman ya hani... Evin önünden gelip geçerken görürdük. İçyüzünü bilmek tabii fakat görünüşe göre çok eyiydi, çok. Ağırbaşlı, giyinmesi, yürümesi, her bir şeyi eyiydi. Bizim hanımın çok hoşuna giderdi.” Biraz susup ekliyor Muzaffer Abi: “O olsaydı sen böyle olmazdın.” Hemen ardından bir açıklama yapma gereğini duyarak

konuşmasını sürdürüyor: “Yok, Allah’a şükür, kimseye muhtaç olmuyorsun; işin var, gücün var, istediğini alıp yiyorsun... Benim demem o değil; hani böyle yalnız kalmazdın. Zor iş, zor! Ben şurda iki aydır yalnızım, bunaldım kaldım evde. Sen gitsen orda, yabancı bir memlekette yapamıyorsun, onlar buraya gelmekte çekimser davranıyorlar benim anladığım. Zor iş vesselam! Allah kolaylık versin.” Kısa bir aradan sonra, “Eski hanımdan bir çocuk falan var mıydı, ne?” diye soruyor. “Hayır.” “Peki, neden ayrıldınız?” diyor Muzaffer Abi. Bu soru üzerine gözlerini boyuna çiziktirip durduğu kâğıttan kaldırıp Muzaffer Abi ’nin yüzüne bakıyor. Burunla ağız arasında incecik bir köprü. Kıldan ince, kılıçtan keskin. Upuzun uzanan bir koridor: Kaygan, kaypak. Gözlerini indiriyor. “Yok yani, aramızdaki yakınlığa dayanarak sordum” diyor Muzaffer Abi; “Bir münakaşa falan mı çıktı aranızda? Kızın ailesiyle bir dargınlık mı oldu? Çünkü Allah sahabına bağışlasın, evlenip getmiş şimdi, çok eyi bir kızdı. Ne bileyim, çok bir asalet vardı halinde.” Muzaffer Abi ’nin sesi alçalıyor birden, yumuşuyor: “Neyse, bırakalım şimdi bunları! Geçip gitmiş şeyler, kurcalamanın faydası yok. Bizimki konuşmak olsun hani...”

Derken Muzaffer Abi konuyu değiştiriyor; ilerde yapmayı düşündüğü komisyonculuk işinden anlatmaya başlıyor. Yarım kulakla dinliyor Muzaffer Abi ’yi, arada iki çay söylüyor. Bitişik masada oturanlardan biri sese başını çeviriyor, Muzaffer Abi ’ye doğru gülümseyerek, “Hampa var!” diye sesleniyor. “Edirneli değil mi, hep hampacı olur zaten!” diyor ordan bir başkası. Muzaffer Abi söz altında kalmıyor, oturaklı cevaplar veriyor her birine. Çaylar içilirken, “Kaç yıldır gitmiyorsun Edirne ’ye?” diye soruyor Muzaffer Abi ’ye. “Daha geçen yaz ordaydık” diye cevaplıyor Muzaffer Abi; “Babadan kalma küçük bir ev vardı, onu sattım geldim. Nasıl olsa oturmuyoruz içinde. Sonra burda bu evi aldık. Bari dedik, ordan gelecek üç-beş kuruşla bankadaki borçlardan birazını öderik. Ev ipotekli çünkü.” “Edirne büyük mü?” “Büyük ya büyük olmaya, sıcak olur yazın. Şeherde durmayıp dışarı çıkacaksın. Misk gibi her taraf, ne diyeyim sana o buz gibi sular, ilkbahar geldi mi o kekik kokuları, ormanlar, rengârenk kuşlar... Nasıl anlatayım; bir gitsen oraya, bir daha gelmek istemezsin.” “Tarihi bir şehir Edirne.” “He he!” diyor Muzaffer Abi; “Çok eski camileri ve medreseleri var. Eskiden kalmış çok yapı var ama nedir ki bakımsız.” Muzaffer Abi ’nin gözü masanın üzerinde duran kitaba takılıyor birden ve soruyor: “Eski yazı mı?” “Yok. Yeni yazı.” “Şundan oku acık hele, ne diyor bakalım?” “Şimdi

bu gürültüde olmaz ki!” “Oku herif, gürültüden bize ne? Kulağım sende benim, eşitirim. Aha, şuraya bir göz at bakalım, ne diyor.”

Muzaffer Abi ’nin diretmesine karşı duramayarak gösterilen yeri okumaya başlıyor: “Resûlüllah ’dan (Sallâllahü aleyhi ve sellem) ‘İman nedir? ’ diye sorduklarında ‘Sabırdır ’ buyurdu. Bir başka hadîs-i şerifte ‘Sabır imanın yarısıdır ’ buyurdu. Sabrın büyüklüğü ve fazileti nedeniyledir ki, Allahüteala Kuran-ı Kerim ’in yetmişten çok yerinde sabırdan söz ediyor, ‘Sabredenlere sayısız sevaptan başka bir şey verilmez ’ buyuruyor. Kendisinin sabredenlerle beraber olacağına söz vererek: ‘Elbette sabredenlerle beraberim ’ buyuruyor ve buyuruyor ki: ‘Onlar Rablerinden salâvat ve rahmete kavuşanlar ve onlar hidâyete, kurtuluşa kavuşanlardır. ’ Sabrın faziletinin büyüklüğündendir ki, Allahüteala onu azim ve değerli eyleyip dostlarından az bir kısmı dışında kimseye vermedi. Resûlüllah bir yerde buyurdu ki: ‘Sabır cennet hazinelerinden bir hazinedir. ’ Yine buyurdu: ‘Allahüteala sabredenleri sever. ’ Davud Aleyhisselâm buyurdu: ‘Ya Rabbi, musibetlere senin için sabredenin mükâfatı nedir? ’ ‘Ona iman hilati giydiririm ve bir daha geri almam ’ buyurdu. Ebû Talha ’nın hanımı Rumeyda Ümmü Selim der ki: ‘Kocam evden gitmişti. Oğlum öldü. Üzerini örttüm. Döndüğü zaman, ‘Hasta nasıl oldu?’ dedi. ‘Bu günü geceden daha iyi geçirmedi’ dedim. Sonra yemek getirdim ve yedi. Her gecekinden daha çok kendimi süsledim ki benden olan isteğine kavuştu. Sonra, filan komşuya ödünç olarak bir şey vermiştim, isteyince çok kızdı, bağırdı dedim. Kocam, ‘Şaşılacak şey, ne akılsız insanlardır bunlar,’ dedi. Sonra dedim ki: Senin oğlun da sana Allahüteala ’nın bir armağanıydı. Bizim yanımızda ödünç olarak duruyordu. Bugün Allahüteala onu geri istedi ve aldı. İnna lillâh...’ ”

Birden durdu. Okurken okurken ses tonu incelmiş, narin ve dokunaklı, biraz zorlamada kopacakmış duygusu veren bir havaya bürünmüştü. Ses yavaşladıkça Muzaffer Abi okunanları eksiksiz işitebilmek için kulağını kendisine iyice yaklaştırmıştı. Bir-iki sayfa çevirdi kitaptan. Bir başlık: “Sabrın ilacı.” Alçak sesle okumaya başladı: “Sabır şehvet gücüne karşı din gücünün dayanması, direnmesidir demiştik. Bir kimsede şehvetini tatmin isteği kuvvetli olur ve sabredemezse, bunun ilacı onun şehvet gücünü kırmak, zayıf düşürmektir. Bu da üç şeyle olur. Bunlardan birincisi: Şehveti harekete geçiren yolları tıkarız. Uyarılma güzel yüzleri görmekle olur. O

halde uzlet etmeli, gözü korumalı ve kadınlarla çocukların geçtiği yollarda durmamalıdır. Şehvet duygusu başıboş ve özgür bırakılmamalıdır. Çünkü nefis azgın bir hayvan gibidir. Onu zapt etmek önce yem vermemekle olur. Daha sonra yemi uzak tutarız, yemi görmez, daha sonra da azgınlık yapmayacak kadar yem veririz. Böylece...”

Daha çok okuyamadı. Boğazı gıcık yapmıştı, kısa kısa bir iki kez öksürdü. “Sen yoruldun” dedi Muzaffer Abi; “Bir ıhlamur söyleyeyim de içelim.” Ihlamurları içerlerken, “Ne kadar güzel sözler bunlar” dedi; “Her birinde hikmet var. İbret alınacak sözler hepsi. Ben küçüktüm, bizim orda da bir adam vardı, babam giderken beni de arada bir alıp götürürdü de bakardım, bütün oda Allah seni inandırsın, tavana kadar kitap doluydu. Adam bir kahveye falan çıktı mı, evinden dışarı ayak atmazdı ya, herkes ne söyleyecek diye ağzının içine bakardı.” Muzaffer Abi bir ara kitabı önüne çekip sayfalarını karıştırıyor, sağ elinin hacdan gelmiş yüzüklü parmağını adeta uzun bir arama sonunda ele geçirdiği bir yer üzerine bastırıyor; “Ihlamurunu iç de, şurdan da oku bakalım azcık, ne diyor?” Muzaffer Abi ’yi kırmıyor, ıhlamurunu içip gözlerdeki buğu biraz kalkar kalkmaz gösterilen yeri okumaya koyuluyor:

“Arap beldesinde Medine-i Münevvere ile Şam arasında El-Hicr adıyla tanınan bölgede bir vakitler Âd kabilesi kadar zengin ve güçlü hiçbir kabile yoktu. Dört bir yanda bağlar bahçeler, yemyeşil tarlalar uzanır, hurmalıklardan ve meyve bahçelerinden geçilmezdi. Sulak ve verimli bir yerdi burası. Âd kabilesi burada kocaman köşkler, saraylar yaptı. Allah’ın kendilerine sunduğu nimetler ortasında mutlu bir ömür sürdüler. Ama bir gün geldi, kendilerine bu nimetleri veren Allah ’ı unuttular. Kayalardan putlar yontup onlara tapmaya başladılar. O zaman Allah onlara Sâlih peygamberi yolladı. Sâlih peygamber onları doğru yola çağırdı. Ve onlar Sâlih peygamberden Allah tarafından yollandığını gösteren bir mucize istediler. Ve Rabbi Sâlih peygambere, ‘Kavmine söyle, ülkenin dışındaki büyük kayanın yanında toplansınlar, orda istedikleri mucizeyi görecekler” dedi. Mucize bir deve suretinde onlara görünecekti; öyle bir deve ki, daha önce böyle bir deveyi ömürlerinde görmemişlerdi. Memeleri sütle dolu bir deve olacaktı bu ve ne kadar sağarlarsa sütü asla tükenmeyecekti. Allah, Sâlih peygambere, onlara iki şart koşacaksın, buyurdu. Birincisi: Bu deveyi tamamen serbest bırakacaklar. İkincisi: Pınarın suyunu bir gün ona ayırıp

bir gün kendileri içecek... Kadınlar süt sağmak için bakraçlarını daha önceden hazırlamışlardı. Birer birer ilerlediler. Sütünü sağdılar devenin, kaplarını doldurdular. Süt eksilmiyor, devenin memeleri dolu duruyordu... Ve bir gece toplandılar, içkiyle sarhoş oldular, içtiler, içtiler ve dediler ki: Sâlih ’i ve devesini böyle başıboş bırakmak olmaz. Bu deveden de bıktık, usandık. Suyumuzu elimizden alıyor, her zaman suyun yarısından bizi yoksun bırakıyor, gelin şunu öldürelim; Sâlih ’i de, akrabalarını da öldürelim. Şunların hepsinden kurtulalım, rahat edelim... Bir gece şafak atmadan önce birisi gitti, deveye bir ok attı. Can acısı ile deve müthiş bir feryat kopardı. Sâlih peygamber devenin acı acı bağırmasını duyunca korkarak uyandı, devesini ölmüş buldu. Pek çok üzüldü ve bildi ki, muhakkak bir felaket gelecek, Allah Semud kavmi gibi Âd kavmini de bu yaptıklarından dolayı cezalandıracak... Üç gün geçince insanlar korkunç ve dehşetli bir ses işittiler. Çok sarsıldılar ve korktular. O kadar korktular ve sarsıldılar ki, kalpleri parça parça oldu. Dehşet içinde kaldılar ve korkunun şiddetinden dizüstü çöktüler.”

Kitabı kapıyor. “Süt eksilmiyor, memeler olduğu gibi dolu duruyordu...” Cümle bir süre dönüp dolaşıyor kafasında. “Süt eksilmiyor, memeler olduğu gibi dolu duruyordu.” Derken bir başka cümle belleğinde su yüzüne çıkıyor: “Kim Allah korkusundan ağlarsa, süt gerisingeri memeye girmedikçe, cehenneme girmez.” Biraz bekledikten sonra, “Bitti mi?” diye soruyor Muzaffer Abi. Evet, anlamında başını sallıyor. Mendilini çıkarıp burnunu siler gibi yapıyor. “Hazreti İbrahim –selam ona– hatalarını anımsadığı zaman kendinden geçer, kalbinin şiddetle çarptığını hissederdi. Allah kendisine Cebrâil ’i gönderdi. Cebrâil, Hazreti İbrahim ’e, ‘Allah sana selam ediyor ve dostundan korkan bir dost gördün mü diyor ’ dedi. Bunun üzerine Hazreti İbrahim şu cevabı verdi: ‘Ey Cebrâil! Hatalarımı anımsadığım ve cezalarını düşündüğüm zaman dostluğu unutuyorum. ’”

Birden Muzaffer Abi ’nin alçak sesle, “Az beri gelir misin?” dediğini işitiyor, başını yaklaştırıyor. Muzaffer Abi ’nin başı yılların dostluğuyla bütün yadırgamaları ayakaltı ederek yaklaşıyor. Ağzı kulağına değdi değecek. Fısıltı halinde bir ses kulak kepçesinin iç bölgelerini dövmeye başlıyor. Adeta bir huniyle kulağından içeri hoş olmayan bir şey akıtılmak isteniyormuş gibi bir gıcıklanma; kulağını beriye çekiyor biraz. Ama Muzaffer Abi paha biçilmez bir sır emanet etmek ister gibi ağzını bu kez

iyiden iyiye kulağına yaklaştırıyor: “Et aldım, kıyma... Hadi bize gidek. Köfte yapıp yiyek. Biraz da salatalık alır, bir de salata yaparız yanına.” Bitişik masadan baktıklarını görüyor. Bakıyor ve gülümsüyorlar. Kulağını Muzaffer Abi ’nin ağzından çekip beriye alıyor. “Biraz sonra Taksim ’e çıkacağım, bir arkadaşı göreceğim” diyor yüksek sesle. Muzaffer Abi düş kırıklığına uğramış gibi, “Çıkmayacaksan Taksim ’e, hadi gidelim bize!” diye üsteliyor; “Hadi bre herif! Kalk gidek işte, yemekten sonra görürsün arkadaşını.” Sesini çıkarmıyor, başını eğip önündeki kâğıda yine kargacık burgacık çizikler çekmeye koyuluyor. Bir süre konuşmadan oturuyor Muzaffer Abi. Derken ayağa kalkıyor. “Gelseydin iyi olurdu” diyor son bir kez; “Oturur, karşılıklı ağız tadıyla bir yemek yerdik.”

Tam dönmüş giderken, gözlerini kaldırıp yüzüne bakıyor Muzaffer Abi ’nin. Boydan boya uzanıp giden bir köprü. Bir ayağı orda, bir ayağı burda. Kıldan ince kılıçtan keskin. Kahve kapısından çıkarken arkasından sesleniyor: “Muzaffer Abi!” Muzaffer Abi işitmiyor. Ordan işgüzar biri, “Çağırayım mı?” diye atılıyor. “Hayır, hayır!”

Şehzade Aslı ’nın serüvenini yeniden açıyor önüne. “Bender-i ruzigârda kim var ki mihnet çekmeye.” İçinde bir isteksizlik. Kitabı kapıyor. Elini, Muzaffer Abi ’ye içinden parçalar okuduğu kalın kitaba uzatıyor. Rastgele bir yer; okuyor: “Resûlüllah (Sallâllahü aleyhi ve sellem) bir hadis-i şeriflerinde buyuruyor ki: Ey insanlar, nefislerinize karşı yumuşaklıkla davranınız. Ve bir başka hadîs-i şeriflerinde buyuruyor: Ey nefislerine zulmedenler...”

KÖPEK İSTASYONU

1988

Köpek İstasyonu

Adamla kızı trende gidiyordu. Kompartıman boştu. Kimi vakit bir rampayı çıkıyor, kimi vakit bayır aşağı koşturuyordu tren. Adamla kızı pencerenin önünde karşılıklı oturmuştu. Adam kızını yanı başına oturtmak istemiş, kız yanaşmamıştı; adam, bundan biraz alınmış gibiydi. Bir gün öncesinden hazırladığı büyük bir çikolatayı cebinden çıkarıp kızına uzattı. Sonrası için de bir paket bonbon, cebinde hazır bekliyordu. Kız elini yavaşça uzatıp çikolatayı aldı, küçük parmaklarının becerikli ve yumuşak devinimleriyle ambalajını açtı, ilkin küçük bir parça koparıp babasına uzattı. Babası, "Hayır, sen ye!" dedi. Kız elini çekmeyip diretince, uzatılan çikolata parçasını alıp ağzına attı. Dişlerine değdirmeden dilinin üzerinde eritti ve yuttu. Ardından kızının çikolatayı acele etmeden yiyişini izledi.

Adam, arada bir başını çevirip pencereden dışarı göz atıyordu. Kızının dikkatle kendisini süzdüğünün farkındaydı; yeşilimsi yeşilimsi bakıyordu gözleri. O âna kadar babasında bulunmayan ve bu gezintilerinde ansızın ortaya çıkıveren bir şey dikkatini çekmiş gibiydi. Adam dışarısını seyrediyor, başını kızına çevirdikçe, onun ısrarla kendisini süzdüğünü görüyordu. Beş yaşında gibi değil de, çok yıllar yaşayıp çok günler görmüş birinin anlamlı ve sezgili bakışlarıyla bakıyordu kızı. Büyük bir ilgiyle izliyor, gözlerini üzerinden ayırmıyordu.

Adam, kızının dikkatini başka yöne çekmek için bir sürü çareye başvurdu. Tren yolunun az ilerisinden geçen kanaldaki kömür yüklü bir mavnayı gösterdi ona. Mavnanın kıç tarafında renk renk çamaşırlar uçuşuyordu, kurutulmak üzere iplere asılmışlardı. Kız, mavnaya şöyle bir göz atıp başını çevirdi. Bir yaylımda annelerinin yanında hoplayıp sıçrayan, ordan oraya seğirten kuzular karşısında da aynı şeyi yaptı. Bir evin bahçesinde bebekleriyle oynayan çocuklara, bir evin penceresinden salıverilmiş renk renk balonlara da ilgi göstermedi. Bu kez pek konuşmak istemiyor, gözlerini babasından, babasının yüzünden bir türlü ayırmıyordu. Sarı bir kazak vardı üzerinde; mavi pantolonu kazakla tam bir uyum sağlamış, krem rengi ayakkabılarının bağları titizlikle fiyonk yapılmıştı. Her cumartesi

olduğu gibi, annesi onu özenerek giydirip süslemiş, kestane rengi saçlarını güzelce tarayıp at kuyruğu biçiminde toplamıştı.

İki aydan beri eşinden ayrı yaşıyordu adam. Cumartesi günleri, öğleden sonra kızını evden alıyor, akşamüzeri, karanlık çökmeden getirip eve bırakıyordu. Şimdiye kadar kızıyla birçok kez sinemalara gitmişler, parklarda dolaşmışlar, pastanelere girip pasta yemiş, bir masada karşılıklı oturup söyleşmişlerdi. Pastanede, ilkin kızını kaldırıp boyuna göre yüksek bir sandalyeye oturtuyor, sonra soylu bir hanımefendi ya da sözde kazara elinden düşürdüğü mendilin centilmence yerden alınarak kendisine uzatılmasını bekleyen soylu bir prensesmiş gibi, kızının önünde eğiliyor, minik paltosunu üzerinden çıkararak askıya asıyordu. Sonra soruyordu karşısına geçerek: "Küçük hanım ne içecekler acaba? Elma suyu? Kaymaklı kakao? Yoksa uzun ayaklı, ince belli, zarif bir kadehte portakal suyu mu? Hayır hayır, hay Allah, nasıl da unuttum; elma suyunu pek sevmez küçük hanım... Portakal suyu, evet... üzerinde bir dalda iki portakal resmiyle, üçgen biçimindeki şişeden altın sarısı portakal suyu. Garson bey! Bay garson! Bakar mısınız lütfen! Küçük hanıma..."

Küçük kızın büyük bir ağırbaşlılıkla pastasını yiyip portakal suyunu içişi ve üzerini kirletmemek için gösterdiği titizlik, diğer müşterilerin dikkatini çekiyor, kendi aralarında fısıldaşmalarına yol açıyordu. Pasta yenip portakal suyu içildikten, baş başa verilip biraz sohbet edildikten sonra – konuşmalarının başkalarınca işitilmemesine çaba harcamak gerekiyordu çokluk, çünkü küçük hanım, evde olup bitenlerden tam bir içtenlikle söz açmakta sakınca görmüyordu-, annesinin pantolonun cebine koyduğu kâğıt mendillerden biriyle ağzı ve elleri siliniyor; küçük hanım parkta bir gezintiye, sinemada bir çocuk filmini görmeye, bir kukla tiyatrosunun gösterisini izlemeye ya da hayvanat bahçesindeki hayvanlarla dostluklar kurmaya çağrılıyordu. Küçük paltosu soylu bir hanımefendi gibi üzerine geçiriliyor, kızı önde, kendisi arkada, pastanedeki müşterilerin hayranlık dolu bakışları arasında sokağa çıkılıyordu.

Bir yıl içinde çok yer gezmişti kızıyla. Ama daha önce onu hiç şimdiki gibi sessiz ve suskun görmemişti. Hiç böyle, bugünkü gibi yeşilimsi gözlerini üzerine dikip yeşilimsi yeşilimsi onu süzmemişti kızı. Kendisiyle ilgili şimdiye kadar gözünden kaçan bir şey, sanki ansızın kızının gözüne

ilişivermişti. Bilmek, öğrenmek isteyen, karşısındakini bir açıklamada bulunmaya zorlayan bakışlar... Kızının bakışları karşısında şaşkındı adam. Bu bakışlar, tüm engelleri aşarak varlığının en uzak, en kuytu köşelerine sokuluyordu: Benliğinin en erişilmez köşesinde, herkesten, hatta kendisinden bile saklı bir gizi, bir ayıbı, başkalarınca bilinmeyen, bilinse bağışlanmayacak bir günahı, bir suçu, evet, bir suçu ele geçirmiş gibi ısrarlı, eleştiren, ölçüp tartan gözlerle kendisine bakıp duruyordu kızı.

Adam, kızının karşısında kendisini pek güçsüz hissediyor, ona anlatamayacağı, onun çocuk dünyasının henüz kavrayamayacağı bir gerçeği açıklama yükümlülüğü altında eziliyor, ikide bir gözlerini kızının gözlerinden kaçırıyordu. Kızının yeşilimsi, kendi gözleri gibi yeşilimsi gözlerinden kendisine bakıyordu.

Birden çok eskilerde, çocukluk günlerinde kalmış bir oyunu anımsadı adam: Kim gözlerini kırpmadan en uzun süre karşısındakinin gözlerinin içine bakacak? Ama gözlerini kırpmadan bir başkasının gözlerine bakmak, gözlerinin içine bakmak, başkalarından daha uzun süre bakmak yıllar geçtikçe zorlaşmış, içte saklananlar giderek çoğalmış, gözlerin bunları ele vermesinden duyulan korkular büyümüştü. İnsanın kendisi bile bu saklılıklarla yüz yüze gelmekten kaçıyor, gözü hazırlıksız bir aynaya iliştiğinde çokluk irkilip geriye çekiliyordu. Her insanın güçlü ve güçsüz anları vardı; yıldızın parladığı, parlamadığı anlar. İnsanın boş bulunduğu anlar vardı. Bu anlarda neler olmazdı ki? Bir kapının vuruluşu, bir daldan koparak yere düşen bir yaprağın çıtırtısı, bir klakson sesi, arkalardan uzanan, gerçekte bir başkasına yöneltilmiş bir çağrı, yolda gidiyorken sokak lambalarının birden yanıverişi, insanın önü sıra yürüyen birinin insanın salt önü sıra yürüyüşü, sokakta oynamasına izin verilmeyen bir çocuğun pencereden dışarı uzanan başı, dışarda kimin kime söylediği belli olmayan bir söz, o zamana kadar başarıyla savunulduğu sanılan bir kalenin gereği gibi savunulamadığını ortaya koyar, tüm gizlilik ve saklılıklar Pandora ’nın kutusundan çıkar gibi dökülüp saçılır ortaya. Bir masa sanıldığı gibi bir masa olmaktan çıkar, bir sandalye bildiğimiz bir sandalye değildir artık. Hepsi de bize bakan, bizi gözaltında tutan, bir başkasının gözüyle bizi gözleyen nesnelere dönüşür. Her gün değişik yönlerden bize fırlatılan bakışlara katlanmak güçleşir. Neyin dost, neyin düşman olduğu birbirine karıştırılır. O zamana kadar binlerce kez rahatlıkla geçilmiş bir sokak, durup

dururken korkutucu bir nitelik kazanır. Sevilen bir yiyecekten, hiç neden yokken el çekilir, sık sık aranmış bir dost aranmaz olur, duvarlarda asılı duran resimler sürekli yer değiştirir, önemliyle önemsiz arasındaki sınır kaygan ve kaypak bir durum alır. Sonunda yalpalayarak giden gemi karaya oturur; iş işten geçmiş, yapılacak bir şey, kaçıp sığınılacak bir yer kalmamıştır. Ve Hazreti Ali ’ye “İlk bakış senin, ya Ali!” denmemiş midir? Ve yine iki yüzün üç kez birbirinden başka yana çevrildiği ama her üçünde de yüzlerin yine birbirine yöneldiği söylenmemiş midir? İlk bakışla yetinenler için kaçmanın gereği yoktur. Onlar ziynetlerini kimseye göstermezler; gözlerini korur, kimsenin kendilerine bakmasından çekinmezler; çünkü Bilâli Habeşi ’nin üzerine parmaklarındaki yüzükleri çıkarıp çıkarıp atan kadınlar gibi dış ziynetlerden arınmış, iç süslere yönelmişlerdir. Dışarıda onlara yanaşacak bir düşman yoktur, günün birinde kaçmak gerektiğinde kendilerinden başka kaçacak yer olmadığını bilirler, çünkü kendilerinden başka onları bir kovalayanın bulunmayacağının farkındadırlar. Ve Tanrı çok esirgeyici ve çok yargılayıcıdır.

Tren şimdi bir düzlükte ilerliyor, sağlı sollu fabrikalar arasından geçiyordu. Erimiş demir, kızgın ve kızıl bir kor halinde kalın oluklardan akıyor, yer yer başlarına baretler geçirmiş işçiler görülüyordu. Adam, şimdiye kadar böyle ağır bir işte çalışmamış, bu tür işlerde çalışanları hep takdirle ve hayranlıkla karşılamıştı. Bu gibi işler fizik bakımından güçlü bir yapıya bakıyor, şişirildiğinde kolay çökertilemeyecek pazıların varlığını gerektiriyordu. “Pazılarını göster, Muhalleb!”

Çocukluğunda sık sık yinelenmiş bir olayı anımsadı adam. Oturdukları evin sokağa bakan duvarına yuva yapmış yaban arılarına mahalledeki öbür çocuklarla taşlar atmış, arıları kızdırmışlardı. Arılar kovaladıkça kaçmış ama sonra dönüp sinsi sinsi yaklaşarak aynı işe yeni baştan girişmişlerdi. Sanki şimdi aynı oyun kendi üzerinde oynanıyor gibi bir duygu içindeydi. Pazılarını göster çağrısı, sağdan soldan üzerine atılan taşlar gibi onu yıllar boyu yuvalandığı yuvada rahat bırakmamış, bazen yaban arıları gibi çileden çıkarmıştı; çevresini arayıp taramış, “Sen atmadın, ben attım” ayet-i kerimesinde söylendiği gibi, taşı atan eli bir türlü görememişti.

Uzayıp giden fabrikaları, bacaları, cehennem ateşlerini görmeye daha fazla dayanamayarak başını pencereden çevirdi adam. Avuç içleri kızına bakacak

gibi ellerini yan yana koyup ince bileklerini süzdü, narin parmaklarını gözden geçirdi. Ellerini gözlerinin önüne tutup uzun süre sol elindeki altın yüzüğe baktı. Elleri sanki kızıyla arasına girmiş, kızının bakışlarından onu korumuştu. Bunu düşünür düşünmez, ellerini yine yüzünden indirdi. Kızı, çikolatadan kalan son parçayı da ağzına atmış, şimdi çikolatanın beyaz ve parlak kalaylı iç ambalajıyla oynuyordu. Ambalajı güzelce düzleyip katlamıştı. Elini yüzünden indirir indirmez, kızının bakışlarının yine üzerine çevrildiğini görünce, “Aç bakayım avuçlarını!” dedi adam. Kızı avuçlarını açtı. “Ellerini gözlerinin önüne tut bakayım!” Kızı, ellerini gözlerinin önüne tuttu.

“Beni görebiliyor musun?”

“Göremiyorum” diye cevapladı kız.

“Ama sen parmaklarını aralamamışsın ki!”

Kız parmaklarını araladı.

“Şimdi?” diye sordu adam.

“Görebiliyorum.”

Adam, “Sıra bende” dedi. Ve aynı oyunu birkaç kez karşılıklı tekrarladılar. Sanki bu oyunu, bir anda akla gelivermiş bu oyunu adam çok eskiden beri oynayıp durmuştu. Parmaklar, parmaklıklar gibi açılıp kapanıyordu. Parmaklıklar açılıp kapanmış, adam parmaklıkların gerisinden hep dışarısını gözlemişti. Bir parmaklık oyunu sürdürülmüştü sürekli; ne dışardan içerinin, ne içerden dışarının gereği gibi görülebilmesi sağlanmıştı.

Adamın gözü yine pencereden dışarı kaydı. Ağaçlıklı bir bölgeden, yeşillikler içinden geçiyordu tren. Kız deminki oyunu bir kez daha oynamak istediğini söyleyince, duymazlıktan geldi adam. Sonra da yorulduğunu açıkladı. Sağlı sollu ormanlar, ormanlar ortasında kimi biraz aşağıda, kimi biraz yukarda sevimli, şirin küçük köyler. Bir ara kızının sesini işitti. Ve aynı sesin bir süredir kendisine seslendiğini anımsadı. Başını çevirip biraz sert, “Ne var?” diye sordu; “Ne istiyorsun?” Kız, babasının ses tonundaki değişikliğe şaşırmıştı; kırılıp gücenmiş, bir şey söylemedi ilkin. Babası bir

ikinci kez, bu defa yumuşak ve sevecen, “Söyle bakayım, ne istiyorsun?” diye sorunca, söylesem mi, söylemesem mi gibilerden bir an duraksadı. Ardından tane tane, “Annem dün ağladı” dedi.

Adam sesini çıkarmadı. Kız yineledi: “Annem dün ağladı.”

Adam, başını yeniden pencereye doğru çevirirken, “Neden ağladı bakayım” diye sordu.

“Anneannemle kavga ettiler” dedi kız; “Anneannem anneme bağırdı, o bağırınca da annem ağladı.”

“Neden kavga ettiler peki?”

“Anneannem, senin eve gelmeni istemiyor artık.”

Adam gülümsedi.

“Ya sen? Sen istiyor musun?”

“Ben istiyorum.”

“Peki annen? O da istiyor mu?”

“Annem de istiyor” dedi kız. “Ama anneannem istemiyor. O senin için küstah diyor. Sen miskin, tembel biriymişsin. Evden içeri ayak atarsan, ayağını kıracakmış.”

“Sen anneanneni seviyor musun?”

“Seviyorum.”

“Çok mu?”

“Çok.”

“Ya anneni?”

“Onu da çok seviyorum.”

“Beni?”

“Seni de.”

“Peki, en çok kimi seviyorsun?”

“Hepinizi.”

“Ama en çok?”

Kız duraksadı. Adam, konuyu değiştirmek istedi. Ama kız bırakmadı:

“Anneannem diyor ki, sen bir daha eve gelmeyecekmişsin. Bir daha hiç eve gelmeyecekmişsin. Sahi, gelmeyecek misin baba?”

“Hiç gelmez olur muyum? Geleceğim tabii.”

“Peki, annemin doğum gününe niçin gelmedin?”

“Gelmedim ama çiçek yolladım.”

“Annem çiçekleri ince uzun vazoya koydu. Hani yuvarlak masanın üzerinde kristal bir vazo vardı ya, onun içine. Sonra pasta yaptı annem. Senin tabağına da pasta koydu. Seni çok bekledik. Belki baban gelir, dedi annem. Sonra dayım geldi. Sen neden gelmedin?”

“Çok işim vardı, onun için.”

“Ne zaman döneceksin eve?”

Adam konuyu değiştirmek istedi: “Susar mısın bakayım sen, küçük hanım!”

Kız, kısa bir süre sustu. Sonra, “Ama annem çok ağladı” dedi yeniden. “Anneannem, onu bir daha bu evde görmeyeceğim, dedi senin için. Annem de ağladı. Sonra anneannem, ağladığı için payladı annemi.”

Adam, kızının dikkatini başka bir konuya çekmek için, “Fatoş ne yapıyor?” dedi.

“Fatoş çok yaramaz. Hep kötü şeyler yapıyor. Ben de dövüyorum onu.”

“Hiç bebekler dövülür mü?”

“Ama ne yapayım, çok yaramaz! Şekerlikten hep şeker alıp yiyor. Geçen gün de çay içtiğimiz bardaklar var ya, onlardan birini kırdı.”

“Sen yaramazlık yapmıyor musun hiç?”

“Hayır! Fatoş yapıyor.”

“Peki, öbür bebeğin nasıl? İsmi neydi bakayım? Leyla. Ha, Leyla!”

“Leyla mı? O çok uslu. O hiç yaramazlık yapmıyor. Bana onun gibi bir bebek daha alır mısın, babacığım?”

“Tabii alırım. İsmini ne koyacaksın bakayım?”

“Fatoş.”

“Ama Fatoş, Fatoş ’un ismi.”

“Olsun. Ben Fatoş ’u hiç sevmiyorum. Onu geri veremez miyiz, baba? Onu geri verelim, yeni bir Fatoş alalım.”

“Eski Fatoş ’u ne yapacaksın peki? Sokağa mı atacaksın?”

“Sokağa atmam. Arabalar çiğner sonra.”

Kısa bir aradan sonra:

“Ama çiğnesinler, daha iyi. Onu hiç sevmiyorum ki! Hep evde kimse görmeden şekerlikten şeker alıp yiyor. Kaç kez ellerine vurdum. Bir daha almayacaksın dedim ama yine alıyor.”

“Peki, annen hiç dövüyor mu seni?”

“Annem dövmüyor.”

“Anneannen?”

“Yaramazlık yaptım mı, dövüyor. Geçen gün kapının önüne çıktım, anneanneme söylemedim, o da beni dövdü.”

“Nerene vurdu bakayım?”

Kız, ellerini gösterdi.

“Bir de yemek yemedim, o zaman dövdü.”

Adam, sesini çıkarmadı. Kız, konuşmasını sürdürdü:

“Ben artık Fotaş ’la yatmıyorum hiç.”

“Neden?”

“Fatoş hep altını ıslatıyor.”

“Peki, o altını ıslatınca sen ne yapıyorsun?”

“Kızıyorum tabii. Ama o hep aynı şeyi yapıyor.”

“Peki sen? Sen altını ıslatmıyorsun, değil mi?”

Kız, kesinlikten uzak bir tonla, “Hayır” diye cevapladı. Biraz durduktan sonra sesini yükselterek, “Hep Fatoş yapıyor!” dedi. “Çok fena bir kız. Onu verip yerine bir başkasını alalım, olmaz mı babacığım?”

“Peki, alırız küçük hanım” dedi adam.

Kız sordu: “Sen ne zaman eve döneceksin baba?”

“İşim bitince.”

“Annem doğum gününde çok ağladı” dedi kız bunun üzerine. “Sen yoksun diye ağladı hep. Sen karanfil yollamıştın ya, hepsinin saplarını makasla kesti biraz, sonra vazoya koydu. Çok güzel kokuyor bunlar, başka

karanfillere benzemiyor, dedi. Bütün karanfiller böyle kokmaz, dedi. Bir hafta vazodan çıkarmadı karanfilleri. Ben de her gün sularını değiştirdim."

"Bonbon ister misin?" diye sordu adam.

Kızı soruyu işitmemişti anlaşılan. "Sen geçen hafta beni almaya gelmiştin ya" dedi; "Annem yine ağladı. Bana iskarpinlerimi giydiriyordu. Kapının zili çalınca ağlamaya başladı. Ama bir ay önce dayım geldiğinde bağırarak ağlamıştı, öyle değil. Bu defa ellerini yüzüne kapadı, hiç sesi çıkmadı. İnsan hep bağırarak ağlamaz, değil mi babacığım?"

"Evet, ağlamaz."

Adam, cebindeki bonbon paketini çıkarıp kızına uzattı, sonra yine pencereden dışarıyı seyretmeye koyuldu. Daldı bir ara, geçmiş günlere gitti aklı. Nedense kayınvalidesiyle yıldızı barışmamış, karısıyla nişanlandıklarında, hatta daha önceleri bir türlü anlaşamamışlardı. Kayınvalidesi, kızını kendisinden koparıp almak için elinden geleni ardına koymamıştı. Neden yapmıştı bunu? Nedenine akıl erdirilecek gibi değildi. Kızıyla arkadaşlıklarının bir nişanlılığa, nişanlılığın daha sonra bir evliliğe dönüşeceğini öğrenir öğrenmez, kayınvalidesinin kendisine karşı tutum ve davranışı değişmiş, ona başlangıçtaki yakınlığı ve sıcaklığı göstermez olmuştu. Evlerine gittiğinde suratını asmıştı hep; çokluk odasından dışarı çıkmamıştı. Bir defasında da, kızının evde bulunmayışını fırsat bilip onu salona almış, karşısına oturtup içini dökmüştü. Kayınvalidesi konuşurken, kendisi duvardaki fotoğraflarda dolaştırmıştı gözlerini. Kayınvalidesinin tek başına çekilmiş gençlik fotoğrafları, kocasıyla birlikte çekilmiş fotoğraflar, sonra bütün ailenin içinde yer aldığı fotoğraflar. Özellikle bir tanesine ilişmişti gözü. Aydınlık bir yüz. Sevimli, cana yakın, sıcak, içtenlikli. Kayınvalidesi çok erken evlenmiş, daha doğrusu çocuk yaşta evlendirilmişti. Hâlâ tüm güzelliği ve çekiciliği üzerindeydi; ama şimdi asık bir suratla karşısında oturuyor, pek önemli gördüğü bir konuda kendisiyle konuşuyor, nerdeyse başına bir felaket geleceğine inandığı kızının üzerine kol kanat germek için her şeyi göze almaya hazır bir anne rolünü oynuyordu. Kızıyla nişanlanacağını öğrenir öğrenmez duyduğu öfkeyi birkaç gün içinde saklamış, kızını görmeye gelen erkeği bu kez görmezden gelmiş, eskisi gibi onun önüne kahveler, pastalar çıkarmamıştı. Çokluk

odasından kızına kaba ve hoyrat seslenmişti: “Müziği biraz kısar mısın? Migrenim tuttu yine!”

Kayınvalidesi içini dökmüş, kızının küçüklüğünden, evlenme konusunda kesin karar verecek çağa henüz gelmediğinden, bu işin birkaç yıl sonraya bırakılmasının uygunluğundan, kendisinin kızına göre yaşça hayli büyük ve olgun bir erkek sayılacağından, isterse evlenmek için başka kızlar bulabileceğinden, kendisini erken yaşla evlendirmelerinin doğurduğu sakıncalardan, söylediklerini sanırım anladığından ve daha buna benzer birçok şeyden dem vurmuştu. Müstakbel damadının ağzından sevgi sözcüğünü işitince de küplere binmişti. “Sevgi!” diye bağırıp ellerini senin olsun, der gibi oynatarak oturduğu yerden hışımla fırlayıp kalkmış, duvarda asılı fotoğraflardan birinin önüne gidip dikilmişti. Sonra, “Sevgi! Sevgi!” diye söylenerek dönüp gelmiş, eski yerine geçip oturmuştu. Dik dik gözlerinin içine bakarak, “Sevgi!” diye yinelemişti; “Demek seviyorsunuz birbirinizi? Siz onu seviyorsunuz, o da sizi?” Ama ardından buna pek inanmamış gibi sormuştu: “Peki, emin misiniz kızımı sevdiğinizden?” Soruya olumlu yanıt alınca da köpürmüştü. Kızıyla arkadaşlıkları nerdeyse bir yılı bulmuş, kayınvalidesini daha önce hiç bu durumda görmemişti doğrusu. Derken paylayıp suçlayarak bağırmaya başlamıştı kayınvalidesi: “Kızımı seviyorsunuz, anladık! Peki, ne yaptınız kızım için?” Sorusuna bir yanıt almayı beklemeden sürdürmüştü konuşmasını: “Ne yaptınız, söyleyin? Seven kimse, sevdiği için her türlü fedakârlığı göze alır. Siz neyi göze aldınız bakayım?”

Evet, neyi göze almıştı? Ağzını açıp birkaç şey söyleyecek olmuş ama kayınvalidesi ne diyeceğini biliyormuş gibi elini sallayarak susturmuştu kendisini. Ardından sesinin tonunu alçaltarak, “Ah siz şu gençler” diye başlamıştı yeniden. Ama sonra gençler sözünü beğenmeyip değiştirmişti: “Siz toylar! Sevgiyle her şeyin çözümleneceğini sanırsınız. Toprağı hazırlamadan tohumu eken çiftçiler gibi hemen nikâh memurunun önünde soluğu alırsınız. Oysa sevgi nazlı bir fidan gibidir, önce sevgiyi içte büyütmek gerekir. Kolay kolay yeşermez, çiçek açmaz sevgi ve çiçekleri de çabuk solar.”

Kısa bir aradan sonra, “Peki ya gardırop?” diye eklemişti. “Evet, gardırop?” diye yinelemişti ardından ince, alaylı, gülümseyerek. Bir ev açmanın ne çok

paraya baktığını biliyor muydu? Vergi dairesi mi, maliye mi, sigorta mı, orda çalışıp aldığı üç-beş kuruş kendisini geçindirmeye bile yetmezdi. Gardırop, evet, gardırop! İnsan içine çıkmayacaklar mıydı evlendiklerinde? Bir yere giderlerken kızı ne giyecekti? Kendisini küçük yaşta evlendirmişlerdi ama evlendiğinde iyi kötü bir gardırobu vardı; kocasının büyük çiftliğinde küçük yaşına karşın yıllar yılı sevilip sayılmış, el üstünde tutulmuştu. Süt, peynir, yağ ve yumurtadan geçilmezdi ev. Ah bu savaş! Neden savaşırdı insanlar sanki? Savaş her şeylerini ellerinden almış, kocasını genç yaşta kaybetmesine yol açmıştı. Savaş sonunda evlerinden barklarından ayrılıp kaçmak zorunda kalmış, o güzelim çiftliklerini bırakıp yollara düşmüşlerdi. Kocası şimdi sağ olsaydı, mutlu bir yaşamları olurdu kuşkusuz. Sonradan kendisini çok isteyen çıkmıştı ama kocasının anısına ihanet etmemek için bütün evlenme önerilerini geri çevirmişti. Sevgi dediğin işte böyle olurdu! Kocasını Allah için çok sevmişti. Ah, ne kadar sevmişti kocasını! Savaş yıllarında ona yün kazaklar örmüş, nakışlı çoraplar işlemiş, cepheye yollamıştı. Gözyaşlarıyla ıslatılmış mektuplar yazmıştı ona.

Kayınvalidesi adeta kendisini unutmuş, bir iç söyleşide bulunur gibi anlatıp durmuştu. Coşmuş, kendini kapıp koyvermişti. Derken gözünden yaşlar gelerek kalkmış, fotoğrafların bulunduğu duvara yönelmiş, kocasının cepheden pilot üniformasıyla yolladığı bir fotoğrafın önünde durmuştu. Sonra birden arkasına dönüp hayli zamandır içinde birikmiş bir hınçla, “Gidin burdan!” demişti; “Sizi görmek istemiyorum artık!” Kayınvalidesinin bu sözleri üzerine ayağa kalkmıştı. Gitmekte duraksar gibiydi. Ama çok geçmeden yardımına koşmuştu kayınvalidesi: “Daha ne duruyorsunuz? Gitsenize!” Tam kapıdan çıkarken, kayınvalidesi hıçkırarak ağlamaya başlamıştı ya da öyle gelmişti kendisine.

Evden çıkınca doğru eşinin çalıştığı terzi atölyesinin yolunu tutmuş, eşine atölyenin kapısından çıkarken rastlamıştı; sağına soluna bakmadan hızlı hızlı yürüyordu, kendisini birden karşısında bulunca şaşırmış, geciktiği için özür dileyerek o gün mesaiye kaldığını söylemişti. Kayınvalidesinin ricasına uyarak annesiyle konuştuklarından eşine hiç söz etmemiş, yalnızca bir pastaneye gidip biraz oturmaları önerisinde bulunmuştu. Pastanede yine her zamanki gibi gelecekleri üzerinde söyleşmişlerdi. Annesinin o günkü soğuk davranışına üstü kapalı değinince, eşinin gözleri doluksamıştı. Bunun

üzerine biraz daha açık konuşarak, “Annen nişanlanmamızı istemiyor sanırım” demişti. Gözlerinden akan bir damla yaş yanaklarından aşağı yuvarlanırken eşi sormuştu: “Nerden biliyorsun?” “Nişanlanacağımızı öğrendi öğreneli bana bir tuhaf davranıyor çünkü.” Sonra eşinin pek üzüldüğünü görerek, “Haydi kalkalım istersen” demişti; “Bir parka gidip oturalım. Orda daha rahat konuşuruz.”

Pastaneden çıkıp yakındaki bir parka gitmişler, kıyıda köşede bir sıra bulup oturmuşlardı. “Annem beni hiç sevmez zaten” demişti eşi; “Çocukluğumda da beni hiç sevmedi.”

“Ama neden?”

“Bilmiyorum. Beni hiç sevmez annem.” Ve derken ağlamaya başlamıştı eşi. Yakınlarda kimseler yoktu. Akşam yıldızları yeni yeni çıkıyordu gökyüzünde. Sağda solda tek tük sevgililer görülüyor, kollarını birbirlerinin bellerine dolamışlar, üzerlerine basıldıkça çıtırdayan kurumuş yapraklarla kaplı loş yollarda bir gölge gibi süzülüp geçiyorlardı. “Ağlama!” demişti eşine. “Ağlamakla bir şey çözümlenmez ki!”

Bu “hiç sevmez” sözünü ilerde de eşinin ağzından birçok kez işitmişti. Eşi ilerde de ikide bir annesinden yakınmış, gözleri doluksamış, ağlayacak gibi olmuş ve çokluk ağlamıştı. Ama annesinin kendisini niçin sevmediğini bir türlü bilemiyordu. Annesine karşı koyamıyor, onun bütün suçlamalarını ve paylamalarını boynu bükük, sineye çekiyordu.

Parkta oturdukları süre içinde geleceğe ilişkin planlarında birtakım değişiklikler tasarlamışlardı. Kayınvalideye bir sürpriz yapacaklardı. En kısa zamanda bir kuyumcuya uğrayacak, iki alyans alıp parmaklarına geçirecek, sonra en kısa sürede evlenecek ve ormanlık bir yere gidip balaylarını yaşayacaklardı. Daha önceki düşünceleri, kayınvalidenin oturduğu evin teras katını kiralamaktı; dairedeki kiracılar yakında çıkacaktı çünkü. Teras katını kiralayıp gerekli eşyaları alacak, evlenecek, bir yuva kuracak, ellerine para geçtikçe kurdukları yuvayı güzelleştirmeye, bezeyip donatmaya bakacaklardı. Kayınvalideden ayrı oturmayı istememiş, hep birlikte aynı evde oturmayı uygun bulmuşlardı. Ama artık durum değişmişti. Bir başka evde, kayınvalideden uzak, daha mutlu yaşayacaklarına inanıyorlardı. Bebek olunca eşi bir süre çalıştığı yerden

ayrılacak, bebek büyüyüp yuvaya gidecek çağa geldi mi, yine atölyedeki eski işine dönecekti. Her şeyi ayrıntılarına dek hesaplamışlardı, planlamalarına diyecek yoktu. Gel gelelim, nişanlanmaları uzadıkça uzamıştı. Bu uzamaya yol açan da doğrusu kayınvalidenin kendisi değildi; ikide bir eşi, “Zaten annem beni hiç sevmedi!” diye yakınıyor, evin yanı başındaki parkın loş karanlıklarında sık sık gözünden yaşlar akıtıyordu. Elinden geldiğince eşini avutuyor, onu bir an önce evden ayrılmanın, bir an önce planlarını gerçekleştirmelerinin zorunluluğuna inandırmaya uğraşıyor ama eşi kuyumcu dükkânına gitmeyi hep yarınlara erteliyordu. Sanki içinde bulundukları duruma alışmıştı, bunu değiştirecek gücü bir türlü bulamıyordu kendisinde.

Ama günün birinde daha fazla dayanamamıştı eşi. Kayınvalide bir gün onları yolda el ele görmüş, akşam eve döndüğünde kızını bir güzel haşlamıştı. Onlar da hemen ertesi gün bir kuyumcuya uğrayarak iki yüzük alıp parmaklarına geçirmişlerdi. Bunu kutlamak için de kalkıp yakındaki bir kentin yolunu tutmuş, iki gün ortalarda gözükmemişlerdi. Dönüp geldiklerinde kayınvalide ilkin sesini çıkarmamış, hatta nişanlandıkları için onlara mutluluklar dilemişti. Kendilerini beklediğini açığa vuran bir hali vardı. Vücudunun zarif hatlarını ele veren dar bir giysi giymiş, hafif de makyaj yapmıştı. Saçlarını her zamankinden değişik bir biçimde taramış, keskin bir parfüm kokusunu hâlâ tüm güzelliğini ve tazeliğini koruyan tenine çok görmemişti. Üzerine zarif bir örtü yayılıp kırmızı karanfillerle süslenmiş yuvarlak bir masanın başında kızı ve müstakbel damadıyla oturup eski şuh kahkahalarını arada bir yine koyvermiş, kızına ve damadına kendi eliyle kahve yapmış, pasta ikram etmişti. Bir ara kalkmış, ilkin damadının, sonra kızının yanaklarından öpmüş, onları içtenlikle kutlamıştı. Kayınvalidedeki bu değişiklik doğrusu eşini değil ama kendisini hayli şaşırtmıştı. Konuşma sırasında kayınvalide, evlilik konusundaki düşüncelerini ve tasarılarını öğrenmek istemişti bir ara. En kısa sürede evlenmeye niyetlendiklerini işitince yüzü bir an kararmış, sonra kendini toparlayıp gülümsemişti. Kızının yaşı küçüktü, evlenebilmesi için yasal bakımdan kendi izni gerekmekteydi. Evlenmekte pek de acele etmeseler iyi olurdu, bir süre nişanlı kalabilirlerdi pekâlâ. Eşiyle kendisi itirazda bulununca, kayınvalide kızmış, “Ah siz gençler!” demişti; “Birbirinizi gerçekten sevip sevmediğinizi iyice anlamadan, hemen evlendirme dairesinde alırsınız soluğu!” Bunun üzerine, eşiyle birlikte hemen cevap

vermişlerdi: “Ama biz gerçekten birbirimizi seviyoruz!” Kayınvalide, “Evet, evet!” demişti; “Sevgi... Seviyorsunuz birbirinizi. Anladık, gerçekten seviyorsunuz birbirinizi! Sevginin sürekli bir özveri anlamına geldiğini kavradınız demek... Güzel. Sevginin ateşten bir gömlek olduğunu kavradınız. Peki, neyle geçineceksiniz?”

Kayınvalidenin bu sözleri üzerine, eşiyle ellerindeki tüm olanakları sayıp dökmüş, geleceğe ilişkin tasarılarını hiçbir şey saklamadan açığa vurmuşlardı. Sanki her ikisi de ansızın düşüncelerini değiştirmiş gibi, kayınvalideden ayrılmayı akıllarının ucundan geçirmiyor, yakında boşalacak teras katını kiralamak, hep bir arada oturmak istiyorlardı. Kayınvalide bu açıklamaya sevinmiş, kızının evlenebilmesi için gereken rızayı vermeye hazır bir tavır takınmıştı. O akşam geç vakit evden ayrılırken eşi kapıda, “Annem iyi bir kadın, değil mi?” diye sormuştu. Ama aradan birkaç gün geçince, kayınvalidenin suratı yeniden asılmış, eşi yeniden yakınmaya başlamıştı: “Annem beni hiç sevmedi zaten!”

Eşi, annesinin karşısında bir türlü gerekli direnişi gösteremiyor, evlenmelerini bugünden yarına erteleyip duruyordu. Kayınvalide elindeki kozu iyi kullanıyor, kızıyla müstakbel damadını evlenme tasarılarını gerçekleştirmekten şimdilik de olsa alıkoyuyordu. Kızına ha bire veriştiriyor, kızı da boynunu büküyordu. Annesinden evlenmeleriyle ilgili rızayı koparabilmek için gereken gözü pek adımı bir türlü atamıyor, nişanlılık dönemlerinin sürekli uzayıp gitmesine yol açıyordu. Ama günün birinde bir bebeğin anne karnında gözlerini dünyaya açacağı ânı beklediği anlaşılınca iş değişmiş, kayınvalidenin hesapları altüst olmuştu. Nişanlısı ilkin durumu annesinden saklamış, doğumdan birkaç ay önce çalıştığı yerden ayrılarak bir arkadaşının evine gitmiş, annesiyle tüm bağlarını koparmıştı. Koparmış mıydı? Bebek doğduktan sonra çaresiz yine dönüp eve gelmiş, bu kez yasadışı bir çocuk dünyaya getirdiği için annesinin her zamankinden ağır suçlamalarına hedef olmuştu. Ama kayınvalide kendisini yasadışı bir çocuğun anneannesi yapan yasadışı damadına karşı da hakaretler yağdırmış, nerde görse ağza alınmadık çirkin sözlerle üzerine yürümüştü.

Ne var ki sonunda kayınvalide durumu benimsemiş, bebeğe sahip çıkmıştı. Aynı evin boşalan teras katına yerleşen eşi, sabahları işe giderken bebeği

annesine bırakmış, annesi bebeğin bakımını canla başla üstlenmiş, dört elle işe sarılarak onu büyütmeye koyulmuştu. Ama damadını evden içeri sokmamış, kirası kızı tarafından ödenen, kızının kendi parasıyla satın aldığı mobilyayla döşenmiş teras katının kapısından içeri ayak attırmamıştı.

Ama günlerden bir gün –bebek doğalı nerdeyse iki haftayı geçmişti– annesi evde yokken, eşi kendisini gizlice eve almıştı. Eşiyle birlikte uyuyan bebeğin başucuna geçip oturmuş, alçak sesle onun geleceği üzerine konuşmuşlardı. Yeni alınan koltuk kanepe güzel miydi? Güzeldi. Ya yatak? O da güzel. Kitaplık, dolap? Hepsi güzel. Yeni perdeler? Onlar da güzel. Ama hepsinden güzel olan bebekleriydi. Mavi tülden bir örtünün altında salıngaçlı bir beşikte uyuyan bebekleri hepsinden sevimli, hepsinden şirindi. Ağzı sana benziyor. Gözü sana. Alnı? Tıpkı sen. Burnu da sen. Evet, büyüyecek ve günden güne büyüyor. Kayınvalide, doğrusu iyi bakıyor bebeğe. Gerçi bakım işi için her ay belli bir miktar para veriyordu eşi annesine. Ama olsun. Kayınvalide bebeğe bakıyor, adeta bu işi kimseye bırakmak istemiyordu. Bebek biraz ağladı mı, hemen teras katına çıkıp geliyordu. Bebeği ağlattığı için kızına çıkışıyor, onu alıp yine aşağıya, kendi küçük dairesine indiriyordu. Bebek büyüyor, evlenme işlemleri bir türlü sona erdirilememesine karşın, günden güne serpilip boy atıyordu.

Öğle sonraları eşini parkın kapısında bekliyor, içinde henüz yasal bir babası bulunmayan bebeğin, çatık kaşlı bir bebeğin yattığı arabanın peşine takılıyordu. Havuz başlarında, kanepelerde oturuyor, pek de çabuk gelişen bebeklerine baka baka doyamıyorlardı. Aksırıp öksüren yaşlılardan biri yanlarına oturdu mu, eşi ayağıyla arabayı kendisinden yana çekip alıyor, olmazsa söyleniyordu; daha olmadı, kalkıp yolu tutuyorlardı.

Pazarları bebeği gezdirme işi kayınvalidenindi. Kayınvalide, sabahları saat tam onda arabayı sokak kapısının önüne çıkarıyor, sonra gidip mavi ya da pembe tüller içindeki bebeği alıp aşağı indiriyordu. Önceden belirlenmiş saatte parka geliyor, parkın önceden belirlenmiş yollarında ağır adımlarla turlarını atıyor, sonra yine belli bir saatte parktan ayrılıp eve dönüyordu. Başına da her vakit geniş kenarlı yeşil bir şapka geçiriyor, bebek arabasını önü sıra iterken karşısına çıkacakları adeta bu şapkayla korkutup sağa sola kaçırmak istiyordu.

Gerekli işlemler bitirilip de nikâh memurunun karşısına çıktıklarında, kayınvalide de tenezzül buyurup törene katılmazlık yapmamıştı. Dünyaya gelen bebeğin yasal bir babaya kavuşması, daha doğrusu kendisinin yasal bir anneanne konumunu elde edebilmesi için böyle davranmak gereğini hissetmişti. Damadının teras kata, eşinin yanına taşınmasını da sineye çekmişti. Ama bebeği evlenmeden sonra da yanında alıkoymuş, evliliğe salt biçimsel bir evlilik gözüyle bakmış, onun eninde sonunda dağılıp gideceği ve gitmesi gerektiği düşüncesini bir türlü kafasından söküp atamamıştı. Bunun için de elinden geleni yapmıştı kuşkusuz. Bir kez bebeğin yasal babasıyla bir arada bulunmasını gücü yettiğince önlemeye çalışmış, onu çokluk bütün gün yanında alıkoymuştu. Bebek ancak akşamleyin yukarıya getirilerek uyumak üzere beşiğe yatırılıyor, aradan belli bir süre geçtikten sonra kayınvalide yeniden teras kata çıkıp bebeğin uyuyup uyumadığına bakıyordu. Kendi eliyle yatağına yatırdığı bebeğin anne ve babası tarafından beşikten alındığını, kucaklarda gezdirildiğini görünce birden parlıyor, doğrudan kızına dönerek veriştiriyordu: “Sizin bu yaptığınız! Uyuyacak çocuğu beşiğinden alıyor, tatlı uykuları ona haram ediyorsunuz. Siz böyle yaparsanız...”

Eşi sesini çıkarmıyor, bir şey demeden götürüp yine beşiğine yatırıyordu bebeği. Kayınvalide bu kez bebek uyuyana, bebeği uyutana kadar bir yere ayrılmıyor, eşiyle kendisi süklüm püklüm bir kenarda dururken kayınvalidenin bin bir tatlı sözle bebekle konuştuğunu, onu yatıştırmaya çalıştığını, onunla adeta gizli bir anlaşma içinde geleceğe yönelik bir planın ayrıntılarını görüştüğünü işitiyor, yumuşacık sallanan bir beşiğin gıcırtısını duyuyor, arada bir kulaklarına alabildiğine sevecenlik taşan ninni sesleri geliyordu. Sonunda anneannesi bebeği uyutup kızının yüzüne bakmaksızın kapıyı arkasından sertçe çekerek gidiyor, söylene söylene merdivenlerden iniyordu. Aşağıda bir pencere sert açılıyor, bebeğin durumunu anlamak isteyen kayınvalidenin aydınlıktan yukarıya kulak kabarttığı anlaşılıyordu.

Bebek büyüyor; yasal bir babaya karşın babasız, anne ve babaya karşın anne ve baba sevgisinden hayli yoksun büyüyor, aşırı bir sevgiyle üzerine eğilen anneannesinin görgülü ve uz ellerinin titiz bakımı altında günden güne gelişip serpiliyordu. Kayınvalidenin oturduğu daire, küçük bir yatak odasıyla yine küçük bir salondan ve daracık bir mutfaktan oluşmaktaydı. Bir beşik, tahtadan oyma süslerle bezenmiş tarihi bir beşik kayınvalidenin

yatak odasında bulunuyor ve bebek, uyuduğunu, kucağa alınıp yukarı çıkarılırsa uyanabileceğini bahane eden anneanne tarafından birçok geceyi bu antika beşikte geçiriyordu. Sabahları uyanınca anneannesinin gülümseyen yüzüyle karşılaşıyor, bu gülümsemeyle baştan çıkarılıyor, anne babasının sevecenliğine gereksinmesiz bir duruma sokulmaya çalışılıyordu.

Adam, birçok akşam bebeği almaya inip eli boş dönen eşini avutuyor, hiç değilse durumu daha da kötüleştirmemek için sesini çıkarmıyor, annesinin kaprislerine bir türlü karşı koyamayan eşini üzmek istemiyordu. Ancak, kaprislerin de bir türlü sonu gelmiyor, eşinin bu kaprisler altında ezilmesine göz yummak giderek güçleşiyordu. Tuhaf bir bağımlılık eşini annesine bağlıyor, onu, en haklı durumlarda bile annesine karşı koymaktan yoksun bırakıyordu. İkide bir, “Zaten annem beni eskiden de hiç sevmezdi, hep oğlunu kollayıp gözetirdi” diye yakınıyordu eşi. Kayınvalidenin, kızından beş-altı yaş büyük oğlu uzak bir kentte yaşıyor, bir bankada çalışıp yılda bir kez eve uğruyor, bazen de iş gereği yakınlardan geçerken kısa bir süre için gelip annesini görüyordu. Oğlu geldi mi kayınvalide neşeleniyor, gergin ve asık yüz çizgileri gevşiyordu. Yemeğe pek seyrek kalmasına karşın, oğlu için en nefis yemekleri yapıyor, onun hoşlandığı tüm çerezleri önüne çıkarıyor, arada bir attığı o genç kızsı şuh kahkahaları teras katından bile işitebiliyordu. Ağabeyi eve uğradığında bir ara kız kardeşinin yanına da çıkıyor, kız kardeşi ona durumdan yakınmaya kalktı mı, “Sen bakma anneme” diyordu; “Onu idare edeceksin. Biliyorsun, o biraz...” Sözün sonunu getirmiyor, kız kardeşiyle ordan burdan birkaç bir şey konuşup hemen yine annesinin yanına iniyor, çok geçmeden de arabasına atladığı gibi çekip gidiyordu. Ağabeyi gidince eşi yine başlıyordu yakınmaya: “Zaten annem beni çocukluğumda da hiç sevmedi!”

Eşi böyle yakındıkça içerliyor, “Peki, madem öyle niçin annenden ayrılmamakta direniyorsun? Neden başka bir ev bulup çıkmamızı istemiyorsun?” diye karşılık veriyordu. Bütün bunları, eşinin çoktan atması geren ama atamadığı adımlar gibi görüyor, annesinin bütün kaprislerine karşın eşinin neden onunla aynı evde, aynı çatı altında yaşadığına bir türlü akıl erdiremiyordu. Bazen, “Çocuğa kim bakacak peki?” diye cevap veriyordu eşi. Soru büsbütün yersiz değildi; çünkü eşi işe gitmek için sabahleyin zifiri karanlıkta uyanıyor, ilk iş, bebeği hazırlıyordu. Uyuyan bebeği uyandırıyor, dereceli bir şişe içinde maması ısıtılırken bebeğin altını

temizliyor, ona temiz giysiler giydiriyor, onunla yumuşak ve kadifemsi sözcüklerden örülmüş bir dille konuşuyor, onun cevap vermesini beklemeyerek aklına ne çok sevi sözcüğü gelirse, sevilere yaraşır bir ses tonuyla bebeğe buyur ediyor, bebeğin çıkardığı memnun mırıltılarla kendisinden geçerek her sabahki belli işleri görüyordu. Önce bebeği giydirip karnını doyuruyor, sonra da kahvesini pişirip kahvaltısını yapıyordu. Eve yakın kentlerin birinde çalışıyordu; dolayısıyla oturdukları kentte az bir ücret karşılığı bir sigorta şirketinde çalışan kendisinden yaklaşık bir saat önce yola koyuluyordu. Eşini seviyor, eşi de kendisini seviyor, annesinin tüm kaprislerine karşın bu sevginin üzerine titriyor, çok değerli bir hazine gibi onu koruyup elden çıkarmamaya bakıyordu. Sabahleyin çalar saatlerin zil seslerine uyandığında, çokluk kendisi de eşiyle kalkmak istiyor ama anneyle bebek arasındaki ikili söyleşiyi değil ortada görünmek, bir bakışla olsun kesintiye uğratmaktan kaçıyordu. Belki her sabah bir yarım saat süren anne ve bebek arasındaki söyleşi, sanki başkalarına kapalı kutsal bir yer, "nalınların çıkarılıp girilebileceği kutsal" bir bölgeydi. Anneyle bebeği bu bölgede baş başa bırakıyor, uyanır uyanmaz yataktan onları izliyordu. Sonunda bir kapı çat diye kapanıyor, cıvıl cıvıl sesler susuyor, bu kez merdivenden inen dikkatli ve sakıngan ayak sesleri geliyordu kulağına. Çok geçmeden ayak sesleri kesilince aşağıda bir kapı açılıyor ve bebek, kayınvalidenin ellerine teslim ediliyordu; akşam eşi işten dönünceye kadar da onun koruyucu kanatları altında kalıyordu bebek.

Bir gün akşamleyin işten her zamankinden biraz erken ayrılıp eve gelmişti. Kapının önünde çıkardığı ayakkabıları eline alıp içeri girmiş, mutfaktaki küçük ayakkabılığa usulcacık yerleştirmişti. İçinde yemek pişirilmeyen mutfak büyüktü; bir bölümü tül perdeyle ayrılmış, bebeğin beşiği buraya konmuştu. Eşi yemek pişirmiyordu; yemekleri hep kayınvalide yapıyor, eşi belli saatlerde aşağı inerek hazır yemeği alıp yukarı getiriyordu. Mutfakta su ısıtmaya yarayan bir elektrik ocağından başka bir şey yoktu. Bir çay ya da bir kahve için su kaynatılsa, eşi hemen pencereyi açarak buğuların dışarı çıkmasına çalışıyor, sözde mutfaktaki mobilyaya buğuların zarar vermesini önlüyordu. Son günlerde bir tedirginlik vardı eşinin üzerinde. En ufak şeye kızıp sinirleniyor, geceleri eskisi gibi rahat uyuyamıyordu. Ne zaman kapı çalınsa korkmuş gibi bir ses çıkarıyor, kötü bir haberle ya da kötü bir olayla karşılaşacakmış gibi ilk anda bir telaşa kapılıyordu. Zorlukla toparlanıp

giysisine çekidüzen veriyor, dağılmış saçlarını acele eliyle düzeltip kapıya yürüyordu. Gelen annesi oluyordu çokluk. Kendisinin gidip kapıyı açmasına izin vermiyordu eşi; annesiyle karşılaşmasını elden geldiğince önlemeye çalışıyordu. Annesi içeri girmiyor, eşikte alçak sesle uzun uzun konuşuyor, eşi bazen annesiyle konuştuklarını işitmesin diye aradaki kapıyı kapatıyordu. Sabahleyin gereken saatte kalkabilmek için akşamları erkenden yatıyor, onun da kendisiyle aynı zamanda yatmasını istiyordu. Ama yatakta bir türlü uyuyamıyor, sağa sola dönüyor, uyuyamadığına kızıyor, içini çekiyor, ahlayıp ofluyordu. Bazen usulcacık sesleniyordu: “Sevgilim!” Cevap alamayınca sesini biraz daha yükselterek tekrarlıyordu: “Sevgilim!” Ardından soruyordu: “Uyuyor musun?”

“Hayır” diye cevaplıyordu kendisi.

Eşi, “Ben de uyuyamıyorum” diyordu. Derken eşinin eli karanlıkta elini arıyor, parmaklarını iç gıcıklayıcı biçimde avcunda gezdiriyordu. Kendisini seviyordu eşi. Ya kendisi? O da eşini seviyordu.

O akşam ayakkabılarını ayakkabılığa yerleştirip doğrulunca, tül perdenin gerisinde yatan bebeğe ilişmişti gözü. Bebek, henüz uyanık, beşikte yatıyordu; kendisini görür görmez başını kaldırmış, gözleriyle onu izlemeye koyulmuştu. Hanidir içinde birikmiş sevecenlik duygularıyla usul usul bebeğe yaklaşmış ama belli bir yakınlığa gelince, bebek ansızın çığlığı basmıştı. Bebeğin sesini işiten kayınvalide hemen aşağıdan koşup gelmiş, bebeği korkutup ağlattığı için yıllanmış bir öfkeyi içeren sözlerle ona veriştirmeye başlamıştı. “Çocuk yabancı size!” demişti; “Ansızın karşısına çıkarsanız korkar tabii.” Ardından yumuşak ve sevecen sözler mırıldanarak bebeği yatıştırmış, onu beşikten kaldırıp kucağına alarak yine aşağıya götürmüştü.

Kayınvalide gidince oturma odasına geçerek hiçbir şey düşünmeden gözlerini boşlukta bir noktaya dikmiş, eşi gelene kadar öylece beklemişti. Ve eşi gelmiş, daha yukarıya çıkmadan annesinden olup biteni işitmiş, yabancı bir yüzün bir bebeği korkuttuğunu ondan öğrenmişti. Ve bebek yabancı yüzlerden korunmak üzere sonraki birçok gece hep aşağıda, kayınvalidenin yattığı odadaki oymalı tahta beşikte uyumuştu. Aşağıdan bebeğin sesini işitmiş, sesini çıkarmamış ama günün birinde dayanamayarak patlamıştı:

“Bundan böyle her akşam yatırılmadan önce yarım saat yukarıya getirilecek, bizim yanımızda kalacak!”

Eşi, “Peki ama” diye itiraz edecek olmuş, eşinin sözlerini sert ve hoyrat ağzına tıkmıştı: “Her akşam yarım saat yukarı gelecek! Bizimle kalacak, bize alışacak!”

Ertesi akşam bebek yarım saat için yukarı getirilmiş ancak eşinin gözündeki yaşlar, bunun pek ucuza mal olmadığını göstermişti. Ve birden boşanmıştı eşi. O boşanınca, bebek de boşanmıştı. Bunun üzerine kızarak yerinden fırlamış, kapıdan çıkıp bir hafta eve uğramamış, sonra hiçbir şey olmamış gibi dönüp gelmişti. Eşi bu bir hafta içinde düşünüp taşınarak kesin kararını vermiş ve her şeyi göze almış gibi, akşamları yatırılmadan önce bebeği kucaklayıp yarım saatlik bir süre için yukarıya getirmişti. Ve bebek yavaş yavaş kendilerine, daha doğrusu kendisine alışmıştı. Ve bebek, anne babasıyla oyunlar oynamıştı. Anne baba karşılıklı yere çömüyorlar, annesinin serbest bıraktığı bebek sevincinden çığlıklar atarak babasına doğru koşuyor, tam düşecekken babası yakalayıp kucaklıyor, sonra babanın bıraktığı bebeği anne yakalıyordu; bebek, bir özgüven duygusu içinde büyüyordu. Bebek büyüyor, öte yandan kayınvalidenin damadına öfkesi de büyümekten geri kalmıyordu. Kayınvalide öfkesini kızından çıkarıyor, kızı yukarıya ikide bir gözü yaşlı geliyordu. Kızı, annesinin sözüne uyup hayırsız bir gözle bakılan kocasından ayrılmaya yanaşmıyor, öte yandan kocası ve bebeğiyle bir başka eve taşınıp annesini yalnız bırakmayı da göze alamıyordu.

Bebek zamanla büyümüş, dillenip konuşmaya başlamıştı. Sokakta bebek arabasında gezmiyordu artık; anne babasının arasında, onlardan birinin ya da her ikisinin elinden tutarak akşamüzerleri parkta yarım saat hava alıyor, koşuyor, oynuyor, sabahları ise anneannesiyle gezmeye çıkıyordu. Kayınvalide tarafından babasına düşman bir doğrultuda eğitilmeye çalışılıyordu sürekli. Daha şimdiden yukarda konuşulanları aşağıya, aşağıda konuşulanları yukarıya taşımaya başlamıştı. Büyüklerin kolaylıkla gerçek diye benimseyebileceği pek çok şeyi, zengin hayal gücüyle kafasından uydurup anlatıyordu. Öz babasına karşı düşmanlık tohumları, körpecik ruhuna anneannesi tarafından sistemli bir biçimde ekilmeye başlanmıştı. Bu konuyu birkaç kez eşine açmış ama aldığı cevap hep gözyaşı olmuştu. Ve

bir gün de kızı ve eşiyle yolda giderlerken, kayınvalide üzerine yürümüştü. Yoldan gelip geçenlere aldırmadan kendisine olmadık hakaretler yağdırmış, biricik gül gibi kızını mahvettiğini, defolup evden gitmesini söylemişti. Derken kızı araya girmiş, annesini yatıştırmaya çalışmış, her zamanki gibi gözlerinden yaşlar akıtmıştı.

Ama eşinin ağlaması bu kez, onun bavulunu alıp bir süre için yakındaki otellerden birine taşınmasını önleyememişti. Başlangıçtaki düşüncesine göre, karısı annesinden ayrılıp bir başka evde kendisiyle yaşamaya karar verinceye kadar uzayacaktı bu süre. Aradan nerdeyse iki ay geçmiş, bu zaman içinde kızını alıp gezdirmek için cumartesi günleri eve uğramış, bu arada eşiyle hep ayaküstü birkaç kelime konuşmuştu. Eşi her seferinde artık eve dönmesini rica etmiş ama o bu ricayı kesinlikle geri çevirmişti. Aradan geçen iki aylık süre içinde eşini pek özlemişti doğrusu. Kayınvalidesine karşı başlangıçtaki öfkesi de hafiflemiş, hatta büyük ölçüde kaybolmuştu. Olup bitenler konusunda kimseyi suçlu görmüyordu artık. Sanki ortada mutluluğu kendilerine çok gören bir başkası vardı ve bu başkasına karşı el ele, omuz omuza verip savaşılması gerekiyordu. Şimdiye kadar her şeyi kayınvalidesinden bilmekle ona haksızlık ettiği gibi bir duygu içindeydi. Düşününce, kendisinin kayınvalidesine gerektiği gibi davrandığı söylenebilir miydi, doğrusu kuşkuluydu bundan. Eşinin annesinden ayrılmasını istemişti hep ama böyle bir ayrılmanın eşi ve kızı için doğuracağı sakıncalar kestirilecek gibi değildi. Belki biraz çaba harcasa, kayınvalidesinin olumsuz tutumunda bir değişiklik sağlanabilirdi. Öte yandan, eşine de hak veriyordu: Kızları henüz küçüktü, okula gidecek yaşa gelmemişti. Eşi sabahleyin kalkıp işe gittiğinde kızlarıyla kim ilgilenecekti? Kim ona anneannesi kadar candan yakınlık gösterebilir, sevecenlikle kucak açabilirdi? Evden uzak, bir otel odasında geçirilen bu iki ay içinde olup bitenlere bakışı enikonu değişmişti. Eve dönme konusunda kesin karar vermiş değildi henüz. Ama geçici ayrılığın gereğinden fazla uzadığı ya da daha fazla uzamasının ileride giderilemeyecek birtakım tatsız sonuçlara yol açacağı kesindi.

Bir akşam bir çiçek yaptırıp yanında eşi, kayınvalidenin kapısını çalmayı, şimdiye kadar kendisine haksızlık ettiklerini, kendisini pek anlayamadıklarını söyleyip gönlünü almayı geçirdi kafasından. Herhalde kayınvalide, sanıldığı kadar kötü kalpli biri değildi, uzatılacak böyle bir eli

geri çevirmezdi. Nihayet onun da kendine özgü birtakım sorunları vardı; çocuk yaşta evlenmiş, savaşta kocasını kaybetmiş, bu yetmiyormuş gibi sonunda yerini yurdunu bırakıp iki çocukla yollara düşmüş, yaklaşan düşman askerlerinden kaçıp Batı 'daki akrabalarının yanlarına sığınmıştı. Savaşı izleyen ilk yılların yokluk yoksunlukları içinde çalışıp didinmiş, bin bir güçlükle çocuklarını büyütmüştü. Onun da kendine göre birtakım alışkanlıkları, üzerinden kolay kolay sıyırıp atamayacağı davranış biçimleri, korkuları, tasaları, üzüntüleri, kızının mutluluğuyla ilgili doğru ya da yanlış birtakım tasarıları bulunuyordu. Kızını, damadı da olsa yabancı bir erkekle paylaşmaya kolay kolay yanaşmaması, kimi haklı nedenlere dayanabilirdi. Önemli olan, bu nedenlerin üzerine anlayışla eğilmekti. Ayrıca, bütün kayınvalideler torunlarına sahip çıkar, onları anne babalarının eline bırakmaya pek yanaşmaz; torunlarının kendi doğrularına göre eğitilip yetiştirilmesini isterlerdi. Galiba en sağlıklı yol bir uzlaşma sağlamaktı. Bunun olumlu etkileri, kayınvalidesiyle kendisi arasında kalan, son zamanlarda sürekli bir gerilim içinde yaşayıp geceleri doğru dürüst uyuyamayan, gözlerinden olur olmaz nedenlerle yaşlar akıtan eşinin üzerinde de görülecekti kuşkusuz. Kin, öfke ve nefretten arınmış sevecenlik dolu bir ortamda çocukları da daha sağlıklı büyüyecek, bir özgüven duygusu içinde geleceğe doğru daha sağlam adımlar atarak ilerleyecekti.

Uzun süredir pencereden dışarıları seyrettiğini fark etti adam; birden başını çevirip kızına baktı. “Deminden beri sana sesleniyorum babacığım, duymuyor musun?” dedi kız. Kendisine doğru uzanmış minik avcunda ambalajından soyulmuş sarı bir bonbon vardı. “Sen ye kızım!” dedi adam; “Benim dişlerim ağrıyor.” Kızı elini çekmeyince, bonbonu alıp ağzına attı ve dilinin üzerinde yavaş yavaş eritmeye koyuldu.

Kızı hâlâ araştıran, onu, sorulması yakışık almayacak bir sorunun cevabını kendiliğinden vermeye çağıran bakışlarla kendisine bakıyordu. Sesine tatlı bir yumuşaklık vererek, “Akşamları televizyon seyrediyor musun?” diye sordu.

“Masal saatini seyrediyorum. Sonra da annem beni yatırıyor” diye cevapladı kız.

“Aynı beşikte mi yatıyorsun?”

“Anneannem bana yeni bir beşik alacak. Artık ayaklı beşik senin için küçük, diyor.” Kız, biraz duraksadıktan sonra ekledi: “Anneannem de benim beşiğimde yatmış... Doğru mu baba?”

“Kim diyor?”

“Annem söyledi.”

“Annen söylediyse doğrudur.”

“Off! Daha gelmedik mi babacığım?”

“Biraz sonra geleceğiz. Hayvanat bahçesine gidelim, demedin mi? Aslanlar, kaplanlar ne yapıyor; maymunlar ne âlemde? Bir görelim bakalım! Yavru fil bizi bekliyordur şimdi. Geçen gittiğimizde, nasıl kendisine uzatılan paraları alıp bakıcısının cebine koymuştu, değil mi? Yiyecek oldu mu yiyor, para olunca doğru bakıcısının cebine! Sonra kendisine yiyecek vereni hortumuyla ne güzel selamlıyordu, değil mi?”

Son söylenenleri hiç dinlememiş gibi, “Ama aslanlardan korkuyorum ben!” dedi kız.

“Aslanlardan korkuyor musun? Geçen gittiğimizde hiç korkmamıştın ama... Ne güzel yeleleri var hepsinin. Kafeslerinin içinde nasıl ağır ağır dolaşıp duruyorlar, değil mi?”

Birden sordu kız: “Fil mi daha güçlü, aslan mı babacığım?”

“Fil daha güçlüdür kuşkusuz...”

“Peki, aslan kuş yer mi?”

“Aslanlar kuş yer mi hiç, yemez tabii!”

“Peki, ne yer?”

“Başka şey... Aslanların avladıkları başka hayvanlar vardır, onlarla karınlarını doyururlar. Pençelerini görmüyor musun, ne kocaman!”

“Aslan hiç kuş yemez mi ama hiç?”

“Hayır.”

“Ama ben uyurken kuş yedi aslanın biri.”

“Rüyanda mı yani?”

“Evet. Ben uyuyordum, o zaman.”

“Çok oldu mu sen bu rüyayı göreli?”

“Hani geçende yine hayvanat bahçesine gitmiştik, o zaman işte...”

“Peki, anlat bakayım, nasıl bir rüyaymış bu?”

“Hayvanat bahçesinden dönmüştük ya, ben o gece uyudum. Ormanlık bir yere geldim. Baktım bir aslan. Ama kocaman! Sürüne sürüne yaklaştı. Oracıkta küçük bir ağaç vardı. Dallarından birine sarı, ama sapsarı bir kuş konmuştu. Cik cik ötüyordu. Seninle hayvanat bahçesinde görmüştük ya, o kuşlara benziyordu... Ben, ‘Uç kuşum, uç! ’ dedim. İlkin uçmadı, sonra bir daha söyledim, bir daha söyledim, o zaman uçtu. Ama aslan hemen atıldı üzerine, kuşu pençesiyle yakaladı, kötü kalpli, çok fena bir aslandı! Görünce çok, ama çok korktum ben, hemen bir ağacın arkasına saklandım! Sonra aslan kırmızı dilini çıkardı; uzun, ama upuzun bir dili vardı. Minik kuşu diliyle alıp ağzına attı. Aslanın kırmızı dilinin üzerinde zıp zıp zıpladı kuş, çırpındı, açıp açıp kapadı kanatlarını ama bir türlü kendini kurtaramadı. Sarı bir kuştu, ama sapsarı. Sonra da uyandım... Uyanmadan bir adam geldi yanıma. Bana dedi ki: ‘Peki, sen niçin uç kuşum uç demedin? ’ Ben de dedim ki: ‘Uç kuşum, uç! ’ dedim ama uçmadı ne yapayım... O zaman adam saçlarımı okşadı. Ben de uyandım.”

“Bak sen!” dedi adam. “Ben de aynı rüyayı gördüm. Tıpkısı tıpkısına aynı rüyayı. Ama benimkisi bu kadar kısa değildi. Benim gördüğümde de aslan minik yavru kuşu kaptı ama kuşun annesi ve babası havadan uçarak geldi, aslanın üzerine atıldı. Sırayla bir anne, bir baba gagalarıyla aslana vurmaya başladılar ve aslanın ağzından yavru kuşlarını çıkarıp aldılar. Minik kuş yaşıyordu henüz. Bunun üzerine her üçü birden uçup gitti, yakındaki bir

ağacın dalına kondu. Orda ötmeye başladılar: Cik cik! Cik cik! Cik cik! Aslan ne yapacağını şaşırmıştı. Minik kuşun anne babasına söz verdi, bir daha yavrularına dokunmayacaktı. Onlar da aslanla dost oldular."

Kız sesini çıkarmadı. Babamın söylediklerine inansam mı, inanmasam mı, der gibi bir an düşünceye daldı, kuşkulu kuşkulu gözlerini kırpıştırdı. Ardından, "Hem aslanlar insan yemez, değil mi babacığım?" dedi.

"Hayır! Hiç insan yer mi aslanlar? Onların yiyecekleri başkadır."

"Kuş da yemezler, değil mi?"

"Hayır. Yemezler."

Tren hayli yükseğe tırmanmıştı. Geçtikleri yere epey kar yağmış, yerler enikonu buz tutmuştu. Geniş alanlarda çocuklar buz üzerinde paten kayıyordu. Adam, kızı gördüğü rüyanın etkisinden kurtarmak için, paten kayarken düşen bir oğlanı gösterdi: "Bak, bak! Buz üzerinde kayarken düştü oğlanın biri. Gördün mü, bak!" Kızın boyu, dışarısını görebilecek kadar uzun değildi. Adam, kızı kucaklayıp havaya kaldırdı. Ama tren hızlı gittiğinden, kız hiçbir şey görememişti. Adam, kızı eski yerine oturtmayarak bir süre kucağında tuttu. Onunla karlı tepeleri, ormanları, vadileri seyretti.

Bir ara kızı, "Dışarısı hep buz baba; kaygan buz. Cam gibi. İnsan kolaylıkla düşebilir" dedi.

Adam, kızı yatıştırdı: "Düşse de zararı yok, yine kalkar ayağa."

Kız tekrarladı: "Kalkar ayağa. Kalkamazsa, fena o zaman, değil mi babacığım?"

"Fena o zaman."

"Ama düşenlerin hepsi yine kalkıyor. Geçen gün ben de düşüyordum... Annemle çarşıya çıkmıştık, ayağım kaydı, az kalsın düşüyordum. Ama insan düşse de zararı yok, değil mi babacığım?"

"Hayır. Zararı yok. Her insan düşebilir."

“Her insan düşebilir. İnsan düşse de zararı yok, değil mi babacığım?”

“Hayır, zararı yok. Yeter ki, nasıl düşeceğini bilsin.”

Kız yavaş yavaş, sanki kompartımanın içi kaygan bir yermiş ve bu yerin üzerinde babasıyla yan yana yürüyorlarmış gibi bir hava içinde konuşmaya başlamıştı:

“Bak baba, bak! Burası pek kaygan.”

“Pek kaygan.”

“Her taraf buz tutmuş, hiç yürünmüyor.”

“Hiç yürünmüyor.”

“Bak baba, bak! Çocuk az kalsın düşecekti! Çocuklar da düşebilir, değil mi babacığım?”

“Evet, çocuklar da düşebilir. Ama ben seni tutarım, düşmezsin.”

“Tut baba, tut! Tut elimden! Sıkı, ama sımsıkı!”

“Ben seni elinden tutarsam, düşmezsin o vakit. Ama sen de benim elimden tut!”

“Senin elinden tuttum mu, düşmezsin, değil mi babacığım?”

“Hayır, düşmem.”

“Ama insan düşse de zararı yok, değil mi babacığım?”

“Zararı yok.”

“Yine kalkar ayağa, değil mi babacığım?”

“Kalkar.”

“Bak baba, bak! Çok kaygan burası. Cam gibi. Cam gibi parlıyor. Her taraf buz. Elimden tutmazsan düşerim, değil mi babacığım?”

“Dikkatli yürürsen düşmezsin.”

“Ya dikkatli yürümezsem, babacığım?”

“O zaman düşersin tabii.”

“Ama sen tutarsan elimden? Sen tutarsan elimden, babacığım?”

“Ben elinden tutarsam düşmezsin.”

“Annemin elinden tutarsan o da düşmez, değil mi babacığım?”

“Hayır. O da düşmez.”

“Ben senin elinden tutarım, sen annemin elinden, annem de anneannemin... O zaman hiçbirimiz düşmeyiz, değil mi babacığım?”

“Düşmeyiz.”

Kızın sorduğu, hepsi birbirine benzeyen, birbirini yineleyip pekiştiren sorular karşısında adamın sabrı tükenmiş gibiydi. Sık sık başını pencereden dışarı çevirecek oluyor ama kız küçük ve tombul elini babasının yüzüne dokundurarak, bazen de babasının yüzünde hafifçe gezdirerek onu başını yine kendisinden yana döndürmeye, söylediklerini dinlemeye zorluyordu. Babasına karşı başlangıçtaki soğuk ve çekingen tutumu gitmiş, yerini bir sıcaklık ve yakınlık almıştı. Gözlerindeki araştıran, süzen, sorgulayan, yanıt bekleyen, suçlayan ifade de kaybolmuş, büyük bir merakla babasından öğrenmek istediği şeyi öğrenmiş de daha önce güvensizlik duyduğu bir şeye şimdi güvenle bakıyormuş gibi, yumuşak, adeta bağışlayan ve bağışlanmasını dileyen gözlerle babasını süzüyordu. Adam, kızının gözlerinden gözlerini kaçırma gereksinimini duymuyordu artık.

Derken kız konuşmayı bıraktı, elinden tutarak ayağa kaldırdı babasını, kompartımanın içini kaygan ve buzlu bir yola dönüştürdü, anne ve anneannesini de yanına aldı, babasının söylediklerinin doğruluğunu sınamak ister gibi, cam gibi buzla kaplı bir orman yolunda yürümeye

koyuldu. El ele tutuştular, sımsıkı sarıldılar birbirlerine. Biri kaygan buz üzerinde tam kayıp düşecekken, öbürü yakaladı onu. Biri tam zamanında uyarıp yanındakini düşmekten korudu. Sonra kız, annesini ve anneannesini bırakıp babasıyla yalnız yürümeye koyuldu. Ağaçlar arasındaki yollardan, kimsenin göze alıp geçemediği dar patikalardan geçtiler, ayakları kaymaksızın bayır aşağı yollardan koşa koşa indiler. Birbirlerinin ellerinden tutmuşlardı, düşmediler. Kız babasının yerini almış, babasını kendi yerine geçirmişti. Bir ara gözüne bir satış kulübesi ilişti, ormanda üşümüş aç kuşlar için yem aldı. Orman yollarında ikide bir durup kollarını uzattılar. Uzun süre hiç kımıldamadan boşlukta tuttular ellerini. Sağlı sollu ağaçlardan, avuçlarına renk renk minicik kuşlar kondurdular.

Babasının yerine geçen kız, kendi yerine geçirdiği babasını uyardı bir ara: "Kolunu hiç kımıldatmayacaksın, anladın mı! Sonra kuşlar gelmez. Hiç kımıldatmayacaksın kolunu! Hiç, ama hiç!" Ne var ki, kolunu oynatan kızın kendisi oldu hep; ileriye doğru uzanan kolu kısa bir süre kımıldamadan duruyor, derken ilkin hafif, ardından hızlı hızlı oynamaya başlıyordu. "Gel, minik kuşum, gel! Gel, minik kuşum, gel!" diyordu arada bir. Kuşlar akın akın geliyor, avcuna, parmaklarına, başına konuyordu. "Bak baba, bak!" diyordu kız sık sık. "Bak baba, bak! Bir tane daha geldi. Bak, bak! Yeşil bu. Bak, bu da sarı. Bak baba, bak!" Bir ara paylar gibi sesini yükseltti kız: "Sen kolunu oynatırsan, kuşlar korkup kaçar tabii, bir daha da gelmezler!" Biraz sonra yeniden yükseltti sesini: "Bak, yine oynatıyorsun kolunu!"

Adam bu oyundan yorulmuştu. "Yeter artık!" dedi.

"Ama kuşlar doymadı daha!" diye cevapladı kız. "Sonra sincaplar da yiyecek bekliyor."

Adam, "Bir hafta sonra yine geliriz. O vakit geri kalan hayvanları da doyururuz" dedi.

Adeta kuşlara doğru, "Bir hafta sonra yine geliriz!" diye yineledi kız. Küçük ellerini çırptı, avcundaki son yemi de, kuşların gelip alması için oracığa boşaltır gibi yaptı. Tekrar kompartımanın pencere kenarındaki yerlerine karşılıklı oturdular.

Ansızın adam, trenin durmuş olduğunu gördü. Ne zaman durmuştu? Saatine baktı. Hayvanat bahçesine varmalarına daha epey vardı. Camı indirdi; soğuk havada başını dışarı uzatıp istasyonun ismini okudu: “Köpek İstasyonu.” Oysa hayvanat bahçesine giden yolda bu ismi taşıyan bir istasyon bulunduğunu anımsamıyordu. Ama belki de yanlış bir trene binmişlerdi; istasyon enikonu kalabalıktı, büyük bir telaşla ordan oraya seğirten memurların çokluğu dikkati çekiyordu. Dışarının ayazından bir an önce kaçıp kurtulmak için ellerinde bagajlarıyla hızlı hızlı gidip gelen yolcular görülüyordu peronda. Başındaki kasket geniş bir kırmızı şeritle donatılmış bir görevli, istasyon binasının duvarına asılmış kampananın tokmağını kavramış tutuyor, tokmağı o alışık olduğu devinime bir an önce kavuşturmak için bekliyor ama beklediği işaret bir türlü gelmediğinden başını tedirgin, sağa sola oynatıyordu.

Adam, bir türlü kestiremediği bir yönden bir hoparlörün cızırdadığını işitti. Ses, sözcüklere dönüşerek çabuk çabuk, öyleyken tane tane, tıpkı çinko üzerine düşen yağmur taneleri gibi, heceler arasında düzenli ama yapay aralar gözeterek dökülmeye başladı: “Dik-kat! Dikkat! Bu-ra-sı Kö-pek İs-tas-yo-nu! Dik-kat! Dikkat! Bu-ra-sı Kö-pek İs-tas-yo-nu!. Hay-va-nat bah-çe-si-ne ge-len yol-cu-lar! Dik-kat! Dik-kat...”

Derken ses giderek yavaşladı ve sonunda kesildi. Gözlerini, tedirgin, peronda gezdirdi adam. Bütün istasyonlar gibi bir istasyondu; göze çarpacak bir olağanüstülüğü yoktu. Yolcular dışarının ayazında boyunlarını omuzları arasına çekmiş, sağa sola koşturuyor, hareket memurunun eli hâlâ kampananın tokmağına uzanmış duruyordu.

Tuhaftı doğrusu; son bir yılda birçok kez kızıyla, daha önceleri de eşiyle hayvanat bahçesine gitmiş, böyle bir istasyondan hiç geçmemişti. Kim bilir, yeni kurulmuş bir istasyondu belki ve az ileride –o anda saatine bir göz attı adam– bir sonraki kentte bulunan hayvanat bahçesi düşünülerek istasyona bu isim konmuştu. Dikkat edince, sağdaki ve soldaki birkaç direğin üzerinde köpek resimleri içeren afişler seçer gibi oldu. Tam başını içeri çekecekken –soğuk havanın kompartımana dolup kızını üşütmesini istemiyordu– gözü az ötede dikilen iki genç kıza ilişti. İkisini de profilden çok iyi seçebiliyor, ikisi de, yüzleri birbirine dönük, oracıkta dikiliyordu. Uzun boyluydular; alabildiğine ilginç bir söyleşinin seline kendilerini

kaptırmış gibiydiler. Kesintisiz sürdürülüyor söyleşi, biri tarafından bırakılıp biri tarafından alınıyor, her ikisi de bu trenle gidecek yolcuların arasında bulunuyorlarmış da treni kaçırmak istemiyorlarmış gibi söyleşi temposunu elden geldiğince hızlı tutuyorlardı. Önceden birçok kez provası yapılmış ancak şimdi de bir prova izlenimi uyandırmaktan geri kalmayan söyleşi, bir türlü sonu gelmeyen bir makaradan çabuk çabuk sağılıyor denebilirdi. El çantaları, bavullar, el arabaları üzerine yüklenmiş eşyalarla sağa sola gidip gelen yolcular, çevrelerini hiç umursamaksızın konuşup duran kızlara çarpmamaya çalışıyordu. İçlerinden bazıları, böyle uygunsuz bir yerde ayakaltında dikildikleri için başlarını çevirip öfkeyle kızlara bakmaktan kendilerini alamıyordu.

İki genç kız. İkisi de alımlı, boylu boslu. Dalgınlıklar ortasında, uzak ve yitik iki yüz. İki yuvarlak yüz. Kızlardan birinin üzerinde mor kadifeden bir bluz vardı; boynun hayli yukarısına kadar çıkan bluz dar bir yaka oluşturuyor ve yaka, bir noktadan sonra yine ansızın aşağı devriliyordu. Mor kadifemsi ışıldayan sedef düğmeler. Yuvarlak bebeğimsi bir yüz. Bebeksi yüzler. Dışarının ayazında pembemsi bir renk almış, birbirinden ayırt edilmeyecek güzellikte yüzler. Diğer kızın üzerinde, yukardan aşağı tıpkı bir üçgen oluşturan turuncu bir yelek. İncecik beller. Altın yaldızlı geniş kemerlerle incecik sıkılmış. Pililerle donatılmış eteklikler. Sarı pabuçlar. Altın pabuçlar. Yalnız biçimleriyle birbirinden ayrılan iki masalsı pabuç. İki bebeksi pabuç. Bebeksi görünüm. Bebeksiliklerde bir görünüm. Dingin ve suskun bedenler üzerinde söyleşinin hızlı temposuna ayak uydurur gibi kımıldanıp duran, tüm doğallıklarına karşın masalsı bir izlenim uyandıran, kısa kesilmiş saçlarla oğlanlarınkini andıran yüzler. Başın oynayışlarını yakından izleyen, aralıksız devinip duran ince ve uzun parmaklar. Dudaklarda korunan, tüm konuşma süresince yitirilmeyen, hep ağızlarda taşınan bir gülümseme.

Birden adam, hoparlörün cızırtısını yeniden işitti. Hoparlör, perondakilerin dikkatini üzerine çekmek ister gibi, önce bir-iki cızırdadı. Perondakiler, bir an oldukları yerde durup dikkatle kulak kabarttılar. Cızırtının ardından doğallıktan uzak, mekanik bir ses, az önceki gibi yine tane tane, çok uzaklardan gelen radyo dalgaları gibi alçalıp yükselerek çevreye yayıldı. Ama sözcükleri oluşturan heceler arasındaki o pek kısa, düzenli aralıklar şimdi kaybolmuştu: “Dikkat! Dikkat! Burası Köpek İstasyonu. Köpeklere

dikkat! Köpeklere dikkat! Köpeklere dikkat! Köpeklerinizin mutlu olmasını istiyorsanız, onlara sevgi gösteriniz. Köpeklerinizin mutlu olmasını istiyorsanız, onlara aydınlık, sıcak bir yuva sağlayınız. Ve günde iki öğün yiyecek veriniz! Ve taze su içiriniz! Ve her gün tüylerini özenle fırçalayınız!"

Birden ses tonu değişti, bir başka sunucu daha bir nesnel, "Şimdi size en iyi fırçaları tanıtacağım" diye başladı konuşmaya; "En iyi fırçalar, metalden yapılmış olanlardır. Bunların sapları ince uzun olup abanoz ağacındandır. Kılları..."

Ses giderek yavaşladı ve sonunda duyulmaz oldu. Adam büyük bir dikkatle kulak kabartmasına karşın, konuşulanların son bölümünü işitememişti. Birden gözü yine oturdukları kompartımanın hemen önünde dikilen iki kıza ilişti. O anda fark etti: Kızlardan birinin elinde bir köpek vardı. Sanki şimdiye dek köpeği saklamış, ansızın baş gösteren bir tehlikeden kaçırır gibi onu gözden uzak tutmuş, tehlike geçtikten sonra yeniden ortaya çıkarmıştı. Tüyleri gri, kulakları uzun, camsı mavi gözlerle çıldır çıldır çevresine bakınan, kuyruğu güdük, arka bacakları kısa, başı sürekli sağa sola, öne arkaya devinen ama bütün bu devinimlerde belli bir uyum gözeten bir kucak köpeği... Bebeksi kızların kadifemsi kucaklarında okşanıyor, seviliyor, sıvazlanıyordu. Bir el, sevilerin esrikliğinde baygın, köpeği sağrılarından tutup göğse bastırırken, öbür elin kamış parmakları alttan yukarı doğru köpeğin sırtında geziniyordu. Yeniden hoparlör cızırtısı, yeniden alçalıp yükselen, ileriye atılıp sonra kendini geriye alan mekanik tonuyla hemen dikkati çeken ses: "Köpeklerinizden sevginizi esirgemeyiniz! Köpeklerinize aile bireylerinizden biri gözüyle bakınız! Onları dövmeyiniz, paylamayınız, horlamayınız!" Derken ses tonu yeniden değişti, sözcükler hızlı hızlı birbirini kovalamaya başladı. Sanki birbirleriyle yarış ediyor, birbirlerine karışıyor, anlamlarını çıkarmak büyük bir çabayı gerektiriyordu.

Adam, bir yerden sonra söylenenleri o hızlı akışları içinde bir türlü izleyememişti. Açıkça işitebildiği son sözcükler şöyleydi: "Unutmayınız, köpeğinizi seveceğiniz zaman..."

Hoparlörden dökülen ses, kısa bir süre sonra ansızın kesildi. Adamın gözleri yeniden kızlara çevrildi. Köpek, ötekisinin kucağındaydı şimdi.

Kızın köpeği seven eli bir an havada dinleniyor, derken sert bir pike yaparak hayvanın sırtına doğru iniyordu. Daha bu iniş sırasında aralanan parmaklar hedefine varmadan havada yumuşak bir yay çizmeye hazırlıyordu kendini; hayvanın yumuşak postuna dokunuşun esrikliğiyle bir an kendini koyveriyor, baştan başlayarak kuyruk sokumuna doğru hiçbir noktada hayvanın vücuduna değmeden boşlukta yatay bir çizgi çiziyordu. Keskin yaylar çizerek inip inip kalkan eller. Sarkık kulaklara indirilen çıtkırıldım fiskeler. Sonra birbiriyle kavuşan iki parmak. Hayvanı kollayarak başından yakalayan ve onu uyuşmuşluğundan çekip alarak bir devingenlikten içeri iten ince uzun parmaklar.

Bebek yüzleriyle bebeksi giysiler içinde iki kız, kalabalık peronda dikilmiş konuşuyor ve bir köpeği seviyordu. Adeta hiç şaşmayan belli aralarla ellerini uzatıp köpeği birbirlerinin kucağından alıyor, kısa bir süre onu kendi göğüslerine bastırıyor, sevip okşuyor, konuşuyor ya da konuşur gibi yapıyorlardı. Birinin dudakları kımıldarken, öbürü bu dudaklardan dökülen sözleri onaylar gibi başını indirip kaldırıyor ya da sağa sola oynatıyordu. Ama bu sağa sola oynatışlar bir yadsımayı değil, sanki bir şaşırmışlığı dile getiriyordu. Arada gizli bir işaretle anlaşmış gibi her ikisi de gözlerini köpeğe dikiyor, dudaklarına oturttukları gülümsemenin gölgesinde bir süre köpeği süzüp ardından yine söyleşilerine dönüyor, bu davranışlarıyla aralarındaki konuşma hep köpek üzerinde sürdürülüyormuş gibi bir izlenim uyandırıyorlardı. İnce ve narin parmaklar ikide bir okşamaya ara verip köpeğin belli bir yerine uzanıyor, karşıdakinin dikkatini, ipeksi tüylerle donatılmış bu ince ve uzun vücuttaki belli bir noktaya çekiyordu. “Evet evet, gördüm.”, “Evet evet, öyle!”, “Çok doğru, çok!”, “Evet, haklısın!” der gibi inip kalkan başlar. Her seferinde bir sevincin uçuştuğu yüzler. Dudaklarda kimi bir an için çekilip geriye alınan, ardından daha bir belirgin öne çıkan, nerdeyse büyüyüp devleşen, gizemselliklere göz kırpan bir gülümseme. “Buraya bak, buraya!” “Aha! Orası, evet orası!” Okşayışlarda kendinden geçişler. Bir köpeği sevmek. Bir köpeğin sevilmesi.

“Burası!” “Evet orası!” Hoparlörden kısa aralarla yinelenen çağrı: “Dikkat, dikkat! Dikkat, dikkat! Köpeğinizi seveceğiniz zaman, onun ulaşamadığı yerlerde, örneğin iki gözünün arasında parmaklarınızı gezdiriniz!” Bir başka çağrı: “Dikkat, dikkat! Dikkat, dikkat! Köpeğinize sahip olunuz!” Ardından her yıl kaybolan köpeklere ilişkin istatistiksel bilgiler, ayrıntılı

rakamlar. Ve arada bir uyarı: “Kaybolan köpeğinizi ilk anda bulamadınız mı, umutsuzluğa kapılmayınız. 19... yılında...” Hoparlörün giderek güçsüzleşen, sonunda eriyip giden sesi. Sonra yeni uyarılar, köpeklerin bakımına ilişkin açıklamalar, köpekleri koruma derneklerinin adresleri, tam teşekküllü köpek hastanelerinin isimleri ve yerleri. Ardından, bir önceki açıklamayla ilgisi bulunmayan bir söz: “Kör, topal bir köpeğin ille de sevimliliğini yitirmesi gerekmez!”

Bir garda, gelip giden trenler arasında, kalabalık karanlıklar ortasında iki kız peronların birinde dikilmiş, heyecan ve coşkuyla bir söyleşiyi sürdürüyor ve bir köpeği seviyordu. Ve bir köpek sevgisinde bebeksiliklerden giderek daha içerlere uzanıyordu yüzleri. Kampananın başında sabırsız bekleyen, trenin bu kadar bekletilmesine, daha doğrusu beklenen bir başka trenin gara bu kadar geç girmesine kızmış hareket memurunun tokmağını sağa sola oynatıp trenin kalkmak üzere olduğunu yolculara duyurmasından sonra da bebeksiliğini yitirmeyen yüzler. Ayrılış, ters yönlerde koşu. Dışarıya karşı köpeğin canlı olduğu izlenimini başarıyla uyandırmış gibi, mutluluk içinde birkaç kez dönüp birbirine bakan ve kucaklarındaki köpek, başını süs köpekleri gibi mekanik biçimde indirip kaldırırken uyandırdıkları izlenimin gerçekliğine kendileri de inanmış bir yüzle ters yönlere doğru uzaklaşan iki kız. Köpek acele koşuda elden kayıp düşünce, birden durup yavaşçacık yere eğilen ve hayvanı incitmemeye özen göstererek iki parmağıyla ensesinden yakalayan, havaya kaldırıp göğsüne bastıran, narin parmaklarını az önceki gibi gri tüylerinde gezdiren mor bluzlu kız. Ve köpeğin yere düşmesi üzerine gerisingeri dönüp arkadaşına doğru birkaç adım atan, ancak arkadaşının, “Yok bir şey! Yok bir şey!” anlamına gelebilecek gülümsemeli bir baş oynatışından sonra rahatlamış, yine yoluna devam eden turuncu bluzlu kız. Ve sahibinin elinde, sahibinin her adım atışında başını aşağı yukarı, sağa sola sallayarak canlı olduğu izleniminin korunmasına katkıda bulunan cam gözlü köpek.

Adam başını pencereden dışarı uzatarak istasyonun yavaş yavaş gerilere doğru kayışını izledi. Derken hemen kulağının dibinde bir ses işitip başını çevirdi: “Baba! Baba! Gel otur! Gel otur!” Kızı ceketinden tutmuş, onu yerine oturtmaya çalışıyordu.

“Deminden beri baba diyorum, duymuyor musun?” dedi kız.

“Öyle mi?” dedi adam; eski yerine, kızının karşısına oturdu. Sonra, “Gördün mü?” diye ekledi.

“Neyi?” diye sordu kız.

“Köpeği.”

“Ama benim boyum küçük” dedi kız.

Adam sustu. Sanki bir düş görmüş, düşün ağır ve ezici etkisini henüz üzerinden atamamıştı. O anda kapı birden açıldı ve kondüktör girdi içeri. Adam, elinde çoktan hazır bekleyen biletleri uzattı. Kondüktör biletleri evirip çevirdi, ardından sordu: “Siz nereye gidecektiniz?”

“Hayvanat bahçesine” dedi adam.

“Yaa...” dedi kondüktör; “Ama bu tren oraya gitmez.”

“Nasıl olur?” dedi adam; “Her cumartesi saat üçte...”

Kondüktör, bu konu üzerinde fazla konuşulmasını istemiyormuş gibi kesip attı:

“Hayır bayım, bu tren hayvanat bahçesine gitmez. Yanlış trene binmişsiniz.”

“Tuhaf” diye cevapladı adam.

“Olabilir” dedi kondüktör; “Ama burası Köpek İstasyonu. Her yıl dünyanın çeşitli ülkelerinden getirilen köpekler burada sergilenir. Hayvanat bahçesi ters yönde kaldı.”

Bir kez daha, “Tuhaf!” diye tekrarladı adam.

“Ama gerçek!” dedi kondüktör. “Her yıl bu ay, bu saatte özel bir tren seferi düzenlenir buraya. Sizin geldiğiniz istasyonlar hayvanat bahçesine giden trenle aynı saatte kalkar. Yalnız peronlar değişiktir.”

“Peki, bu tren nereye gidiyor şimdi?”

Kondüktör, deminden beri bu soruyu beklemiş gibi, “Geldiğiniz yere, bayım!” diye cevapladı; sonra alaylı bir gülümsemeyle yineledi: “Ama şimdi bir bilet daha almanız gerekiyor. Bileti de gişeden almadığınız için cezalı tarife uygulamak zorundayım.”

“Demek bu tren Köpek İstasyonu ’na kadar geliyor, sonra geri dönüyor?” diye sordu adam.

“Evet, öyle” diye cevapladı kondüktör. Kestiği cezalı biletleri adama uzattı; verilen parayı alarak belinde asılı çantanın içine attı. Sessiz bir baş eğişiyle selam vererek iyi yolculuklar diledi ve kompartımandan çıkıp gitti.

Kız, konuşulanları işitmişti. “Hayvanat bahçesine gitmeyecek miyiz baba?” diye sordu.

“Hayır” dedi adam dalgın. Demin trenin uzun süre bekletildiği istasyonda iki kızın kucağındaki köpek dışında ordan oraya koşan, kucaktan kucağa gezdirilip elden ele dolaştırılan daha başka bir sürü köpek görmüş, bütün istasyon aslında köpekle doluymuş gibi bir duygu uyandı içinde.

“Peki, şimdi nereye gidiyoruz?” diye sordu kız.

“Eve!” dedi adam, dalgınlığından sıyrılarak. Gözü dışarıdaydı, geçtikleri yerlere bakıyordu. Adeta tüm geçmişi sevaplarıyla günahlarıyla bir araya toplanıp karşısına dikilmişti. Her şeyi sanki büyülü bir aynada açık seçik görebiliyordu. Her şey yerli yerindeydi ama yine de önemli bir şey eksik gibiydi aynada. Neydi eksik olan? Eksik olan şey, her an burnunun ucunda durup görmediği bir nesneymiş gibi bir duyguya kapıldı. Derken aklına geldi: “Siz bana bir karış yaklaştınız mı, ben size bir kulaç yaklaşırım. Siz bana bir kulaç yaklaştınız mı, ben size koşarak gelirim.” Nasıl da şimdiye kadar eşine rastlanmadık bir ustalıkla anlamazlıktan gelebilmişti, şaşılacak şeydi doğrusu! “Siz bana bir karış...”

Ansızın kızına döndü adam; “Sıkıldın mı?” diye sordu. Sanki soru düşünsel düzeyden kopup somut sözcüklere dönüşmeden kalmış gibi, kızından bir cevap alamadı. Kız, “Eve mi gidiyoruz baba?” dedi yalnızca.

“Evet” dedi adam. Sonra, “Gel seninle bir oyun oynayalım!” diye ekledi.

“Ne oyunu?” diye sordu kız.

“Sen söyle!” dedi adam.

“Hayır, sen!” dedi kız.

“Satıcılık oynayalım” dedi adam. Kızının en sevdiği oyunlardan biri olduğunu biliyordu bunun. Sık sık oynamışlardı.

Kız sevindi. “Oynayalım baba, satıcılık oynayalım!” dedi. Hemen çikolata kâğıtlarından küçük küçük parçalar koparıp paralar yaptı. Paralardan birazını kendisi için alıkoyup kalanını babasına verdi. Derken oyun başladı.

“Ben satıcıyım” dedi kız.

“Ben de müşteri” dedi adam. “Dikkat, oyun başlıyor: Günaydın!”

“Günaydın! Buyrun! Ne istemiştiniz?”

“Bir kent satın alacaktım da...”

“Nasıl bir kent olsun?”

“Güzel, çok güzel bir kent! Güzel güzel evleri olan, güzel güzel bahçeleri, güzel güzel yolları, dükkânları, mağazaları, çarşıları, güzel güzel pastaneleri olan, pastanelerinde portakal suları içilen, elmalı pastalar yenilen bir kent. Her adım başında oyuncakçı dükkânları olan, oyuncakçı dükkânlarında her çeşit oyuncak satılan bir kent. Fatoş ’lar, Ayşe ’ler, İnci ’ler, Yasemin ’ler. Hiç ağlamayan, hep gülen, pembe yüzlü, al yanaklı, cana yakın, şirin ve sevimli bebekler. Senin gibi tıpkı! Sonra havaya renk renk balonların salındığı ve kimin balonu patlamadan en yükseğe çıkacak diye birbiriyle yarışan çocukların gülüp oynadığı parklar. Parklarda çocukların giysileri çalılara takılıp yırtılmayacak, elleri çamurlanıp kirlenmeyecek, evlerine döndüklerinde anne babalarından azar işitmeyecekler. Güzel bir kent, çok güzel bir kent! Böyle bir kenti burdan satın alabilir miyim acaba?”

Kız, “Paranız var mı?” diye sordu.

Adam, “Var tabii!” diye cevapladı ve elindeki kâğıt paralardan birkaçını kıza uzattı.

“Bu para az” dedi kız.

Adam, kâğıt paralardan bir-iki tanesini daha uzattı. Bunun üzerine kız, oturduğu koltuğun altına soktu elini, ordan bir şey alır gibi yaptı, aldığı şeyin düşmemesi için de avucunu yumdu. Sonra elini babasına doğru uzatıp açtı avucunu: “Buyrun! İşte istediğiniz kent. Başka?”

“Sonra güzel, ama çok güzel bir ev istiyorum. Bahçesinde tavşanlar hoplayıp zıplayacak.” Adam, eliyle tavşanların sıçrayışına öykündü. “Sonra ev, kentin en güzel yerinde olacak.”

Kız, yine oturduğu koltuğun altına soktu elini, ordan bir ev alır gibi yapıp babasına uzattı: “İşte ev!”

Aklına ansızın önemli bir şey gelmiş gibi yaptı adam.

“Ama kentin neresinde bu ev, bilmiyorum ki?” diye sordu.

Kız, hemen cebinden bir cüce çıkardı. “Bu cücenin oturduğu yerde” dedi. “Yalnız kaldığı için ağlıyor cüce, burnu ağrıdığı için ağlıyor hep. İşte bu cücenin oturduğu yerde!”

Kız burnunu çekti. Nezleydi biraz; bütün yol boyunca ikide bir burnunu çekip durmuştu. Adam, kızın kot pantolonunun arka cebinden annesinin yerleştirmeyi hiç unutmadığı kâğıt mendillerden birini çıkardı, burnunu silmek istedi. Kızarmış burnu acıdı kızın, başını bir an kaçırır gibi yaptı.

“Ama ben daha başka şeyler de satın almak istiyorum” dedi adam.

“Paran var mı?” dedi kız.

“Biraz daha var.” Adam, kızın eline birkaç kâğıt parçası daha bıraktı. “Güzel bir mutfak istiyorum evde” dedi; “Bol sular aksın, nefis yemekler pişirilsin içinde, her taraf burcu burcu koksun!”

“Piş yemeğim piş!” dedi kız. Yemek pişti, pişen yemeği babasına uzattı. Sonra bir elini lavabonun musluğunu andıracak gibi yumruk yaptı. “Ak suyum ak!” dedi. Sonra fıış diye bir ses çıkardı; “İşte su!” dedi babasına. Derken bir an oyundan uzaklaşır gibi, “Uzat ellerini baba!” dedi. Adam, ellerini uzattı. Kız, babasının önce bir elini tuttu. Eli musluktan akan suyun altına götürdü. Yenen yemekten kirlenen eli yıkayıp temizler gibi yaptı. “Bu el temizlendi!” dedi sonra. Babasından öbür elini uzatmasını istedi. Adam, öbür elini uzattı. “Önce yüzüğü çıkarayım!” dedi kız. Yüzüğü çıkardı. Eli musluk altında yıkar gibi yaptı. Sonra yüzüğü yine babasının parmağına takacak oldu. Derken bir an duraksadı. Yüzüğü tutup kendi ince parmaklarından birine geçirdi. Yüzük bol geldi parmağına; parmağını bu kez dikine havaya kaldırdı. “Bak baba, bak!” dedi sevinçle. Adam, biraz kızmış, “Ver onu bana bakayım!” dedi; “Düşüp kaybolur sonra, bulamayız.” Kız yüzüğü vermedi; tutup babasının parmağına taktı. Bunun üzerine adam, kızın dikkatini yine oynadıkları oyuna çekmek için, “Ben daha başka şeyler de alacaktım ama param kalmadı!” dedi.

Kız, elinde birikmiş kâğıt paralardan birazını yine babasına uzattı. Adam, yeniden dükkâna geliyormuş gibi yaptı; “Günaydın!” diye seslendi.

“Buyrun? Ne istemiştiniz?” dedi kız.

Adam, “Bir bebek alacaktım da” dedi.

“Nasıl bir bebek olsun?” diye sordu kız.

“Tıpkı size benzeyen bir bebek!” dedi adam. “İsmi de... Dur bakayım... İsmi de Lale olsun!”

“Lale benim ismim!” dedi kız.

“Tamam” dedi adam. “İsmi sizin isminiz gibi olsun. Gözleri de sizin gözleriniz gibi. Burnu, ağzı, yüzü, her şeyi sizinki gibi olsun. Böyle bir bebeğiniz var mı?” Kız gülümsedi. Elini oturduğu koltuğun altına uzattı. Sanki orada duran yığınla bebek arasından bir tanesini seçip aldı, babasına uzattı.

“Ama ben bu bebeğe bakacak bir de anne istiyorum” dedi adam.

Kız, babasının nasıl bir anne istediğini biliyormuş gibi, yine elini koltuğun altına daldırdı.

Adam ekledi: “Bir de anneanne verir misiniz lütfen!”

Sözlerine bir anlam verememiş gibi babasının yüzüne baktı kız. Adam tekrarladı: “Lütfen!”

Bunun üzerine kız, biraz duraksayarak, koltuğun altına uzattı elini, sağa sola gezdirdi, babasının istediği anneanneyi bulmakta güçlük çekiyormuş gibi biraz arandı, sonra yumuk avucunda tuttuğu anneanneyi babasına uzattı: “İşte anneanne!” dedi. Ardından sordu: “Başka?”

Adam bir an düşündü. “Elmalı pasta” dedi sonra. “Bir de portakal suyu, burcu burcu kokan kahve ve kahve için süt.”

Kız, bütün istenilenleri koltuğun altından çıkarıp çıkarıp adama uzattı. Verdiklerine karşılık para almayı unutmuştu artık. Adam, “Bir masa” diyor, kız masa veriyor; adam, “İşlemeli bir masa örtüsü” diyor, kız bir masa örtüsü veriyor; “Süslemeli fincanlar” diyor, kız fincan veriyor; “Pasta takımı” diyor, kız pasta takımı veriyor; vermekten, elini koltuğun altına sokup istenilenleri bulup çıkarmaktan bir türlü yorulmuyordu.

Adam sonunda, “Tamam!” dedi; “Aldım istediklerimi. Biraz da başkaları alsın.” Derken kızın yüzüne bakarak konuşmaya başladı: “Şimdi masanın üzerine örtüyü yaydık, tabakları dizdik, pastalar, elmalı pastalar, kaymaklı pastalar, portakal suyu; hepsi masanın üzerinde. Kahve hazırlandı, kakao da hazır. Sen, ben, annen, anneannen, hepimiz masanın çevresine kurulduk. Elmalı pastalarımızı yiyoruz; sen portakal suyunu içiyorsun; biz, annen ve anneannenle kahvelerimizi yudumluyoruz.” Adam, gerçekten pasta yiyormuş gibi ağzını şapırdattı. “Elmalı pasta, bol bol pasta! Ve sonra anneannen bir masal anlatıyor bize. Dünyanın en güzel masalını. Hepimiz can kulağıyla dinliyoruz. Masal bitiyor. Ama biz, anneannenden bir kez daha anlatmasını istiyoruz masalı. Anneannen bizi kırmıyor, yeniden anlatıyor. O masalı anlatırken, biz uyuyakalıyoruz. Gözümüzü açıp bakıyoruz ki, anneannen hâlâ masal anlatıyor!”

“Masal çok mu güzel?” diye soruyor kız. Sonra ekliyor: “Çok, ama çok mu güzel?”

“Tabii çok güzel!” diyor adam. “Çünkü anneannen bizi seviyor. Hepimiz birbirimizi çok seviyoruz!” Adam bir an duraklıyor, sonra giderek artan bir coşku içinde sürdürüyor konuşmasını: “Komşularımızı da çağırıyor, masamıza buyur ediyoruz. Masamız çok büyük. Çok pastamız var, çok portakal suyumuz var. Gelen herkese veriyoruz. Bütün kenti masamıza buyur ediyoruz. Başka kentlerde oturanlar da geliyor. Anneannen hep masal anlatıyor. Annen boyuna kahve pişiriyor, sürekli pasta taşıyor masaya. Herkes bize teşekkür ediyor. Biz, mutlu bir aileyiz. Bizim çok mutlu bir aile olduğumuzu söylüyorlar. Biz, birbirimizi çok seviyoruz. Bizim birbirimizi çok sevdiğimizi söylüyorlar. Sonra biz, komşularımızı da çok seviyoruz; kentimizi de, başka kentleri de çok seviyoruz!”

Kız, işittiklerinden bir şey anlamamış gibi hanidir babasının kolundan çekiştirip duruyordu. Bir yandan da, “Baba! Baba!” diye sesleniyordu. Derken adam sustu: “Söyle!” dedi yumuşak bir tonla.

“Ne zaman eve döneceğiz, babacığım?”

Adam saatine baktı. “Az sonra” dedi.

Bunun üzerine kız, “Bana bir masal anlatır mısın babacığım?” dedi.

“Anlattım ya, duymadın mı?” dedi adam. “Duymadın tabii... Ben masal anlatırken uyuyakaldın çünkü!” Sonra bir üçüncü kişiye söyler gibi, “A, masal dinlerken uyumuş bu!” dedi.

Tam o anda tren durdu. Adam, ayağa kalkıp pencereden dışarı baktı. Gelmişlerdi. Hemen kızın elinden tutup “Haydi çabuk, iniyoruz!” dedi.

Trenden indiler. Eve kadar on dakikalık bir yol vardı. Kız, bir ara sordu:

“Nereye gidiyoruz babacığım?”

“Eve” dedi adam. Sonra ekledi: “Evimize.”

“Sen de gelecek misin babacığım?” diye sordu kız.

“Tabii geleceğim!” dedi adam. “Ama önce bir çiçekçi dükkânına uğrayalım da annen için çiçek alalım. Sonra da elmalı pasta... Anneannen için de kahve.”

Kız sevinçle ellerini çırptı. “Anneannem için kahve!” diye tekrarladı. Ve bir an önce eve varmak için babasının elinden tutmuş, koşturmaya başladı.

Kıskançlık

Adam bir yandan gidiyor, bir yandan düşünüyordu. Her şeye kararlı, sivri uçlarda dolaşan, her şeyi göze almış; kin, öfke ve gazap şimşeklerinin çakıp söndüğü bir yüzü kendisi için fazla ağır bir yük gibi taşıyıp durmuştu bütün gün. Tüm aydınlıklara, sevilere, sevecenliklere kapalı bu yüzü bütün bir gün, tez elden sahibini bulup teslim etmek istediği bir emanet gibi kendisiyle dolaştırmaktan yorgun düşmüştü. “Bir insanın yüzüne vurmayınız!” Ama o, bir insanın yüzüne vurmuş, bu yüzü darmadağın etmiş, iyi ve güzel adına ne varsa bu yüzden itip uzaklaştırmıştı.

Adam bir yandan gidiyor, bir yandan düşünüyordu. Hiç de sevimli, hiç de iç açıcı diye nitelenemezdi düşünceleri. Dipsiz karanlık kuyulardan çıkıp geliyor, kısa süre gün ışığında yol aldıktan sonra yine dipsiz karanlık kuyularda gözden kayboluyordu. Ah, ne kadar karşıt doğrultularda, ne kadar birbiriyle çelişen, birbirinden farklı düşüncelerdi bunlar! Ne çok gözü kara, ne çok acımasız. Uçları keskin bıçaklar gibi sivriltilmiş, avının üzerine atılmaya, onu yaralamaya, incitmeye hazır bekleyen, bir an önce et ve kemikten bir duvarı aşıp geçmek, bir burgu gibi dele dele, oya oya ilerlemek, eza vermek, kıvrandırmak, kahırlara koymak için sabırsızlanan düşünceler...

Adamın eve üçüncü gelişiydi bu. Üçüncü kez eli boş dönüşü. Karısını ve çocuğunu bir an önce görmek istemiş, trenden iner inmez bir taksiye atlayıp evin yolunu tutmuştu. Uzaktan geliyordu adam. Karısıyla çocuğunun yaşadığı, bir başka dilin konuşulup bir başka havanın solunduğu, başka yemeklerin yenilip başka içkilerin içildiği, güneşin, yıldızların ve ayın bir başka türlü doğup bir başka türlü battığı, selamların bir başka türlü alınıp başka türlü verildiği, yollarında bir başka türlü yürünüp parklarında bir başka türlü gezildiği, doğumların bir başka türlü, ölümlerin bir başka türlü gerçekleştiği, gecelere bir başka türlü girilip sabahlara bir başka türlü çıkıldığı bu ülkeye, binlerce kilometre uzaktan geliyordu. Bir başka ülkenin küçük bir kentinden geliyor, oradaki okulların birinde öğretmenlik yapıyordu. Tüm beklentilere, tüm çabalara karşın sevgiden köprüler kurulup ırmak geçilememiş, bir yakadan öbür yakaya uzatılan eller birbirine

kavuşamamıştı. Değişik ülkeler, değişik kentlerde, ayrı evler, ayrı odalarda, ordan oraya konup göçmelerde sevgi tohumları bir türlü kök salıp yeşeremememiş, gereği gibi filizlenip meyveye duramamıştı. Yarınlara ertelenmiş hep, yarınlarda yaşanmıştı. Ve zamanla başlamıştı: Burukluk ve acı. Bir ağacın ayrı yönlerde büyüyen dalları gibi, karşıt yönlerde büyümeler başlamıştı. Kim? Nereye? Nasıl? En iyisi. "Seni ilk günkü kadar seviyorum!" cümlesindeki inandırıcılığın tartışılamayacak kadar açık olduğu günlerin giderek gerilere kaydığını görmemek için, gözlerin kör olması gerekiyordu.

Adam bir yandan gidiyor, bir yandan düşünüyordu. Geç vakit trenden inip doğru eve gelmiş, fazla aramadan karısının bir mektubunda bir bankadan kredi alarak satın aldığını yazdığı evi bulmuş, parmağının ucuyla kapıdaki zilin düğmesine usulcacık dokunmuştu. Derken biraz daha hızlı, sonra biraz daha... Uykusunun ağır olduğunu biliyordu karısının. Karısı yakın kentlerin birinde, bir kimya fabrikasının laboratuvarında çalışıyordu; sabahın köründe kalkıp işe gidiyor, vaktinde uyanabilmek için iki ayrı saati kurup yatıyordu. Oysa adamın uykusu hafifti. Saatin daha biri çalar çalmaz uyanıyor, uyumasını sürdüren karısının belki ikinci saatin çalışını da duymayabileceğini düşünüp merakla uyanık bekliyordu. Derken ikinci saat de çalıyor, bazen karısının yine de uyanmadığını görüp onu korkutmamak için yumuşak ve yavaş sesleniyordu: "İkinci saat de çaldı, kalkacak mısın?" Karısı birden gözlerini açıyor, saatlerin çaldığını duymadığı için kendi kendine değil de saatlere kızmış gibi söylenerek fırlıyordu yataktan. Bundan sonra karısının tüm devinimlerini yattığı yerden gözü kapalı izleyebiliyordu. Her birinin zaman ve süresi önceden saptanmış, yüzlerce kez yinelenmiş kesin ve şaşmaz devinimlerdi hepsi. Karısının ne vakit falan, ne vakit filan şeyi yapacağını, örneğin banyodan ne zaman çıkacağını, ne zaman yatak odasından geçip mutfağa gireceğini, mutfaktaki radyonun ne zaman açılacağını, spikerin kısa aralarla yinelenen saat bildirimlerinin ne zaman işitileceğini, kahve suyunun ne zaman ıslıklar çalarak kaynamaya başlayacağını, kahvaltı sonrasından, adeta içeride bir şey unutulup unutulmadığını anlamak için son bir kez ne zaman ayakuçlarına basılarak yatak odasına girileceğini, daire kapısının bir çıt sesiyle ne zaman kapanacağını; hepsini, hepsini avcunun içi gibi biliyordu. Karısının işten dönüş saatini de yine az çok kesinlikle biliyor, geldiğini kapının önündeki paspasa tekrar tekrar sürülerek altları titizlikle temizlenen

ayakkabıların çıkardığı sesten anlıyor, karısı anahtarı kilidin içinde döndürüp kapıyı açmadan çokluk koşup bir kenara gizleniyordu. Eşikten içeri ayak atar atmaz birden karşısına çıkarak onu korkutuyor, sonra böyle davrandığı için gönlünü almak ister gibi karısının boynuna sarılıyor, bir süre onu kucaklayıp bırakmıyordu. Ne var ki, şimdi bütün bunlar çok gerilerde kalmıştı; ulaşılamayacak kadar uzaklara kaymıştı. Bir zaman yaşanmış olduklarına şu anda inanmak güçtü.

Adam saatlerce kentin sokaklarında, caddelerinde dolaşmış, her an karısıyla ve oğluyla karşılaşacakmış gibi bir duygu içinde, gözlerini sürekli sağda solda gezdirmişti. Karısına benzeyen bir kadın gördükçe peşine düşmüş, az sonra karısı olmadığını anlayınca adeta düş kırıklığına uğramıştı. Derken daha fazla dayanamamış, üçüncü kez eve doğru yola koyulmuştu. Yeni eve bu ilk gelişiydi. Kendisine hiç haber verilmeden, adeta bir sürpriz yapılmak istenerek satın alınan bir ev. Kırmızı güllerden bir bahçe ortasında, evde oturanların çocukları için arkada kumluk bir oyun yeriyle, on sekiz daireli yüksek bir apartman. Mektuplarda anlatıldığı gibi tıpkı. Ve ilk katta oyun yerine bakan daire kendilerinin; geniş balkonu sardunyalar, begonyalar ve fesleğenlerle donatılmış; daha önce oturdukları evdeki gibi. Karısı öyle yazıyordu mektupta. Fesleğenlere bayılıyordu karısı. “Bak bak! Sür elini yapraklara, nasıl misk gibi kokuyor! Hele geceleyin, hele geceleyin! Sen de öyle düşünmüyor musun?” Evet, adam da öyle düşünüyordu. Karısının yanında elini sık sık fesleğenlere uzatıyor, yapraklarına dokunup sonra burnuna götürüyordu. “Öyle değil!” diyordu karısı; “Ez birkaç yaprağını parmaklarının arasında da o zaman bak, daha iyi kokmuyor mu?” Evet, daha iyi kokuyordu. Fesleğensiz bir dünyada nasıl yaşanırdı? İyi ki vardı fesleğenler.

Mektuplarda yazıldığı gibi, çocuk içindi ev; çocuğun sağlığı içindi ve pek pahalıydı. Sessiz sakin bir yerindeydi kentin ve çevrede hava pek temizdi. Ne kadar temizdi! Evet, çok para ama büyük bir ev; kullanışlı ve rahat. Hem temelli buraya geldiğinde gönlünce okuyup çalışabileceği, yazıp çizebileceği bir oda da ayrılmış kendisi için. Hani bir roman mı, bir öykü mü, her neyse bir şeyler yazmayı düşünmüyor muydu? Daha? Evet. Daha? Eve alınacak bir sürü eşya var henüz. Çocuk odası, çocuğun odası için. Bu yüzden bir süre uzun yolculuklara çıkılamayacak; örneğin, üç bin kilometrelik tren ya da otobüs yolculukları yapılamayacak. Hem yolculuk

yorucudur çocuk için. Nasıl olsa o tek kişi, gelip gitmesi kolaydı onun için. Ama kendisi, çocukla? Ama yanında çocuk olunca?

Oysa eskiden. Oysa çocuk yokken. Viyana Ormanları ’nda, renkli karpuz lambalar altında karşılıklı içilen şaraplar, gelecekteki, hep gelecekteki mutluluklara tokuşturulan kadehler, kadife masa örtülerinin üzerinde birbirine doğru yürüyen eller, ağır ağır yürüyen ve birbirine kenetlenen. Birbirine doğru yola koyulan, birbirlerini arayıp bulan, yarınların özlemiyle nemli dudaklar. Renkli kelebekler gibi havada uçuşan, karşıdan karşıya uçurulan sevi sözcükleri. Ülkelerin birbirine taşınması. Birbiri içinde kök salan büyümeler. Yaz gecelerinde yanıp sönen ateşböcekleri. Durgun denizlerde kayık gezintileri. Kumların üzerine serpiştirilmiş kırık dökük tahta masalarda için için kaynayan semaverler, bardak bardak yudumlanan çaylar. Sulara sarkıtılan, sularda birbirine dolanan çıplak ayaklar. Dalgaların kumları yalayışı. Cezirlerde yaşama. Ne zamandı? Ne zamana kadardı?

Ah, neler konuşmamışlar, neler konuşulmamıştı! Kuytu gazinoların, kıyı köşedeki kahvelerin ve pastanelerin tenha sessizliklerinde yanak yanağa, geleceğe ilişkin ne renkli tasarılar tasarlanmamış, ne zengin düşler düşlenmemişti! Çocuk istiyorlar mıydı? Ne saçma soru! İstiyorlardı elbet. Çocuksuz bir evlilik, yemiş vermeyen bir ağaca benzer. Sevgi ağacı yemiş vermedi mi solar, kurur, çabuk yaşlanır, bükülür beli. Ben bir kız, bir oğlan istiyorum! Ya sen? Ben de öyle; bir kız, bir oğlan. Fazlası fazla.

Ve evlenmişler, karısı hamile kalmış, konuşmalar sürdürülmüştü. Konuşmalar sürdürülmüş, sorunlar ortaya atılmış, sorunlara çözümler aranmıştı. Öncelikle dil sorunu. Önemli, evet. İki ayrı ülke. Ben ve sen. Sen ve ben. Dil sorunu, evet. Ama çözümlenmesi pek zor değil. Elbet iki dil de öğrenilecek. Hem senin dilin, hem benim dilim. Hem benim, hem senin. Her dil bir insan sayılır üstelik, öyle değil mi? Öyle kuşkusuz. Tabii bu da çocuk küçükken olur. Ne kadar küçük örneğin? Bu da sorulur mu hiç! Beş yaşına kadar bir dil, sonra ötekisi. İlk dil mi? Tabii anadili olacak, yani annenin dili. Sen de öyle düşünmüyor musun? Evet, o da öyle düşünüyordu. Beş yaşından sonra sen ona kendi dilini öğretirsin, yani baba dilini. Nasıl olsa o doğmadan temelli buraya geleceksin. Öyle dememiş miydin evlendiğimizde? Evet, demişti. Öyleyse? Burayı çok seviyorum, ileride iş bulur, yerleşirim buraya, seninle el ele verir, çalışır, bir yuva kurarız,

dememiş miydin? Demez olur mu! Hani nişanlanmıştık annemden habersiz de nişanımızı kutlamak için Köln ’e gitmiştik birkaç gün için... Bir akşam Ren kıyısındaki gazinoların birinde oturmuştuk; sen iki kadeh birayla kafayı buluvermiştin hemen. Yanımızdaki masada da bir adam oturuyordu, arada bir başını çevirip bize bakmıştı, sen de kızmıştın çok. Beni kıskanmış mıydın o zaman? Ama sen kıskanç biri sayılmazsın, değil mi? Bazı kadınlar vardır, kıskanılmayı pek sever. Kıskanılmak güzel midir sence? Diyeceğim, o gece gazinodan çıkıp ırmak kıyısında dolaşmış, banklarda oturmuş, önümüzden sessiz sedasız geçip giden gemileri seyretmiştik; gece geç vakitlere kadar konuşup durmuştuk, unuttun mu? Unutur mu? Hani bir ara ırmak kenarına inmiş, gecenin geç vakti, ben yüzeceğim, diye tutturmuştun da seni bundan zor vazgeçirmiştim. Diyeceğim, o gece de söylemiştin ileride buraya geleceğini, hep söylemiştin. Yoksa vaz mı geçtin gelmekten? Vazgeçer mi?

Ve aradan yıllar geçmişti. Sahi, ne de çabuk geçmişti? Oğullarının doğumu beş yıl öncesinde kalmıştı. Daha beş yaşını doldurmadan oğulları anadilini bülbül gibi konuşmaya başlamıştı. İki yaşında yuvaya gitmiş, yuvada oyunlar, şarkılar bellemiş, babası konuşurken yanlışlar yaptıkça düzeltmeye kalkmış, annesi tarafından bir güzel paylanmıştı. Söz verilmiş ama verilen söz tutulamamıştı. Ağacın kökleri çok derinlerdeydi; sökülüp çıkarılamamıştı bir türlü, bir başka yerde kök salınamamıştı. İki ayrı ülkeye bölünen bir evlilik. Derken başlamıştı, onca sevgilere karşın başlamıştı sitemler, gözyaşları, anımsamalar, anımsatmalar: Sen? Ben mi? Sen, evet! Hani demiştin ki... Ne demişti? Çocuk beş yaşında... Bunda şaşılacak ne var? Çocuklar çabuk büyür. Peki, baba dili? Babaların dili? Öğrenir daha. Küçük henüz. Küçük mü? Küçük. Bir yıl sonra okula gidecek. Gidecek tabii; bütün çocuklar okula gider. Belli bir yaşa geldiler mi, sırtlanırlar okul çantalarını, ellerine beslenme sepetlerini alır, okulun yolunu tutarlar.

Adam hem gidiyor, hem düşünüyordu. Bir klakson sesi işitip irkildi. Yaya kaldırımından ayrıldığını, yolun taşıtlara ayrılmış kısmında yürüdüğünü fark ederek tekrar kaldırıma çıktı. Bu, eve üçüncü gidişi, evde kimseleri bulamayarak eli boş dönüşüydü. Bu gidişinde evin arkasına dolanmış, karısının mektuplarda tarif ettiği daireyi dikkatle gözden geçirmişti. Kavuniçi perdeler çekilmişti pencerelere. Geniş balkonda, korkuluğun üzerine özenle yerleştirilmiş çiçek saksılarından ve balkon kapısının yanı

başında karısının nasılsa gözünden kaçıp içeri almayı unuttuğu bir sandalyeden başka bir şey seçilmiyordu.

Titiz bir kadındı karısı. Evde bir yerden bir şey mi alındı, işi bitince hiç vakit geçirilmeden eski yerine konmasını isterdi. Dışarıdan gelince, eşikteki paspasın üzerinde ayakkabılar iyice temizlenecek, sonra hemen alınıp içerideki ayakkabılığa konacaktı. Salondaki koltukların ve kanepelerin konumlarındaki ufak bir değişiklik o saat sezilir, kalkılıp düzeltilirdi. Pencerelerin perdelerindeki ufak bir kırışıklık dikkati çeker, yerdeki halının uçlarındaki ufak bir kıvrım hemen göze çarpardı. Yatak odasında ve mutfakta sigara içilmesine kesinlikle karşıydı karısı. Sigara paketinin sağda solda bırakılmaması ve bu iş için ayrılmış bir kayık tepsinin içinde saklanması gerekiyordu. “Ne kadar çok sigara içiyorsun!” diyordu ikide bir; “Şu cânım tüllerin haline bak! Ben yıkayıp temizliyorum, sen durmadan içtiğin sigaraların dumanıyla kirletip karartıyorsun! Yalan mı? Şu sehpanın üzerindeki kaktüsü görüyor musun? Bir hafta önce istasyonun karşısındaki çiçekçiden almıştık seninle, eve getirdiğimizde dipdiriydi. Şimdi küskün, boynu bükük duruyor oracıkta...” Temiz hava çok önemliydi karısı için. Yıllık izninde oğlunu alır, birkaç gün için de olsa ormanlık bir yere giderdi. “Çocuğun temiz havaya ihtiyacı var” derdi hep ve bu temiz havanın nerelerde bulunabileceğini çok iyi bilir, işi çok önceden düzenler, daha kıştan falan yerde, filan pansiyonda yaz için yer ayırtır, bu arada onu da unutmazdı.

Adam, belki şimdi de karısının oğlunu yanına alıp böyle bir tatil yerine gitmiş olabileceğini düşündü. Peki ama kendisini niçin beklememişti? Geleceği günü bir mektupla zamanında açık seçik bildirmemiş miydi? Anlaşılır şey değildi doğrusu! Bu, üçüncü gidişiydi eve, üçüncü kez eli boş dönüşüydü. Son gidişinde, bir ara evin balkonuna kaymıştı gözü. Balkon çok yüksek sayılmazdı. Bir an tırmanıp yukarı çıktığını, balkon kapısının yanı başında, karısının içeri almayı unuttuğu sandalyeye oturup beklediğini düşündü. Yoldan gelip geçenleri izledi hep. Derken gördü karısını; yanında oğlan, geç kalmış gibi uzaktan hızlı hızlı geliyordu. Gözü balkona ilişip orda birinin oturduğunu fark edince irkildi ansızın, bir an olduğu yerde durdu, sonra tanıdı kendisini, koşmaya başladı. Çok sürmeden sesler duyuldu evin içinde, arkadan kilitlenmiş balkon kapısı birden açıldı, karısı

göründü, bütün bir yılın özlemiyle boynuna sarıldı. Sonra çocuk seğirtti; bir elinden karısı, bir elinden oğlu tuttu.

“Neredeydiniz?”

“Hiç!” dediler; “Bir yere gitmedik ki! Hep evdeydik, seni bekliyorduk.”

“Peki perdeler?”

“Güneş, koltukların, kanepelerin yüzlerini soldurmasın diye indirmiştim çarşıya çıkarken.”

“Dün gece?”

“Gece de evdeydik. Nerde olacağız? Gece mi geldin yoksa?”

“Hayır, gündüz.”

“Dün akşam zil bozulmuştu da... Sabahleyin yöneticiye haber verdim, yaptıracak. İyi ki gelmedin geceleyin, yoksa seni duymayacaktık, sen de gidip bir otelde yatacaktın.”

Adam, az ilerideki kum havuzunda oynayan ve ikide bir başlarını çevirip ona bakan çocuklardan birinin üst katlara doğru “Anneee!” diye bağırması üzerine daldığı düşten uyanmış, dönüp kapıya gelerek yeniden zile basmıştı. Kapının bir kanadının üzerinde bir sürü isim, kapı arkasına yerleştirilmiş metal mektup kutularının geniş bir çizgi halinde ağızları ve bol sayıda düğme seçiliyordu. Ve hepsinin üstünde bir yere sfenks heykeli gibi minik bir hoparlör yerleştirilmişti. Sabahki ilk gidişinde çapraşık bir aygıtın kumanda tablasına benzeyen bu kapının önünde irkilmişti ansızın. Dışarıdan gelenler sanki içeri alınmadan sıkı bir sınavdan geçiriliyor, hoparlörden dökülen madeni sesin kendisini buyur edeceği sfenks bilmecesini çözmek zorunda bırakılıyordu. İnsanın kendisinin kim olduğunu bilmesi gerekiyordu ilkin. Kimsin? Kimdi? Kim olmuştu? İlgili soru, çeşitli tonlarda ve farklı çeşitlemelerde sorulabilirdi. Sert, yumuşak, davet edici, yanına yaklaştırmayan, ne halin varsa gör diyen, kucak açan, bağra basan, sinsi, kurnaz, tuzağa düşürüp oyuna getirmek isteyen, uyaran, tehlikeler içinden kollayıp gözeterek çekip alan. Kim o? Kimdi o? Nasıl bir

insandı? Çok sevilen, sevildiği sanılan birinden uzakta, yalnızsı odalarda, akşamları yoğun bir sis gibi pencere aralıklarından içeri doluşan ince bir hüznü soluyarak bunca yıl nasıl yaşayabilmişti? Bunca özleme nasıl dayanabilmiş, sevgiyle açılan kollara kendini bırakmamak için onca direnişin nasıl üstesinden gelebilmişti? Neden korkmuş, neden çekinmiş, yılgınlıklara kapılmıştı?

Adam bir yandan yürüyor, bir yandan düşünüyordu. Eve bu üçüncü gidişinden de eli boş dönmüş, hiç aklında yokken kendini tren istasyonunun önünde bulup ağladı ağlayacak, gar binasının önündeki sıralardan birine çökmüştü. Öğle saatleriydi. Her beş-on dakikada bir tren geliyor, yolcularını istasyon binasının geniş kapısından dışarı salıp gidiyordu. Karısının çalıştığı kimya laboratuvarı yirmi dakika ilerideki bir başka kentteydi. Karısı her sabah bu istasyondan trene binip gidiyor, akşamları yine trenle dönüp geliyordu. Erken kalkan biri değildi adam; ama yine de yaz tatillerinde karısının yanında bulunduğu kısa sürelerde, sabahları daha ortalık ışımadan karısıyla evden çıkmış, onu istasyonun önüne kadar getirerek buradan yolcu etmişti. Karısı, gar kapısından içeri girip gözden kaybolmadan her seferinde dudaklarını uzatmış ama o çokluk kendini geriye çekmiş, bin bir nazla karısının isteğini yerine getirmişti ancak. Neden böyle davranmıştı sanki? Utanmış mıydı? Kimden? Niçin?

Adamın öfkesi birden yön değiştirmiş, binlerce kilometre uzaktan gelip karısını ve çocuğunu evde bulamamaktan duyduğu içerleme şimdi kendi şansına yönelmişti. Bir evlilik yaşamının tüm sorumluluğunu üstlenecek biri değildi; değildi, evet. Yıllar yılı karısını uzak bir ülkede yalnız bırakmış, oysa yalnız bırakılanın hep kendisi olduğunu ileri sürmüştü. Aptal, kendisini akıllı sanan kafasızın biriydi. Kocasını ne kadar severse sevsin, bir kadının sadakatinin bir sınırı olduğunu göremeyecek kadar kör, gururlu ve dikbaşlıydı. Bir kadındaki kadınsallığa saygısız, sever görünen, gerçekte kendisinden başka kimseleri sevemeyen bencil biriydi. Evet, bencildi; sözcüğün tam anlamıyla bencil bir insan!

Adeta bu kanısını güçlendirmek ister gibi gerilerde kalmış bir olayı anımsadı. Ne kadar gerilerde? Kestirilecek gibi değil. Belki de zaman boyutundan soyutlanmış bir uzam içinde olup bitmişti her şey. Yazdı; okul tatil olmuş, karısını ve oğlunu görmek, nerdeyse bir yıllık bir aradan sonra

kısa bir süre yine onlarla beraber olmak için üç bin kilometrelik bir yolu tepip buraya gelmişti. Bir gün kentte dolaşırken rastgele bir sokağa sapmış, kendini devcileyin bir hastanenin önünde bularak adeta şaşırmıştı. Sonraki günlerde içinden gelen bir dürtüye uyarak sık sık aynı sokağın yolunu tutmuş, aynı hastanenin önünden geçmişti. Hemen her seferinde hastane kapısının önünde duran bir cankurtaran arabasına rastlamıştı. Bazen bir hasta ya da kazaya uğramış biri indirilip bindiriliyordu arabaya. Arabanın içi can kurtarmak için gerekli çeşitli araç ve gereçlerle donatılmıştı; bu durumuyla dışarıdan bakınca küçük bir gezici hastaneye benziyordu.

Bir defasında arabanın olduğu gibi açık duran arka kapısından içeri kayan gözleri, bir sedye üzerinde yatan genç bir kıza ilişti. Kızın tüm vücudu ak pak örtüler altında gizlenmişti, yalnızca başı dışarıdaydı. Arabaya ya henüz bindirilmişti ya da arabadan indirilmesini bekliyordu. Ama ortalarda bu işi yapacak kimseler yoktu. O anda kız, belki de ayak sesini işitmiş, yattığı yerde başını hafifçe kaldırarak ona bakmıştı. Kendisinden bilmediği bir konuda yardım dilenir gibiydi. Kızın bakışları karşısında şaşırmıştı birden, ayakları birbirine dolaşmıştı. Belki de kızın kendisini bir yerden tanıyor olabileceğini düşünmüştü; az sonra kendisine adıyla sanıyla sesleneceği duygusu içinde gözlerini başka tarafa çevirip yürümüştü. Ama arabanın yanından geçerken bir kez daha başını döndürüp içeri bakmaktan kendini alamamıştı. Gözleri boşlukta bir noktaya dikilmiş kızın gülümsediğini görmüştü; bir şey söylemek ister gibi, dudaklarında bir kımıldanma olmuştu kızın. Söylenecek söz kendisiyle ilgili olabilirmiş gibi, kararsız durmuştu. Derken kız gözlerini boşluktan çekip almış, bakışlarını vücudunun beyaz örtüler altında saklı duran alt yanına yöneltmişti. Ardından başını sedyenin rulo biçimindeki yastığına koyup yeniden gözlerini yummuştu. Kızın tekrar gözlerini açmasını ister gibi, oracıkta sessizce dikilip beklemişti. Sanki kız gözlerini açıp başını kaldırmasa, bir kez daha ona bakıp gülümsemese, bundan böyle bütün geceleri uykusuz geçecek, tüm yaşamı mutsuzluk içinde akıp gidecekti. Sanki çok eskiden beri birine yardım elini uzatabileceği bir fırsat beklemiş de şimdi karşısına böyle bir fırsat çıkmış gibi bir duygu belirmişti içinde. Biraz geç kalsa fırsatı kaçıracak, ileride yeni bir fırsat çıkana kadar beklemeye de ömrü yetmeyecekti.

Şimdiye kadar şu ya da bu bakımdan dara düşüp kendisine yardım için avuç açanlardan yardımını esirgememişti kuşkusuz. Ancak bu küçük yardımlar

onu asla doyurmamış, hep ileride karşılaşacağı o büyük ânı gözlemişti. Büyük an. Nasıl bir şeydi bu? Bu konuda belli bir görüşü olmamıştı şimdiye kadar. Belki suya atılan bir taş parçası gibi onun dünyasında halkalar çizerek sonsuza doğru uzayıp gidecek bir andı bu. Belki bu an gelince varlığındaki buzullar çözülecek, güneş açıp bir kış boyu beklemiş ağaçlar sonunda çiçeğe duracaktı. Bir yerlerden, içindeki bilinmedik derinliklerden kristal berraklığıyla sular fışkıracak, bir yerlerde oluşan ırmaklar kabarıp taşacak, bir yerlerden seller gelip yaşamının tüm pisliklerini ve çirkinliklerini önüne katıp götürecek, dünyası yeni bir dirilişin yeşillikleriyle donanacaktı. Gökten bir yağmur boşanacak, yeni bir tufan dünyayı tüm kirlerinden yuyup arıtacaktı. Büyük an! Hep bu ânı beklemişti. Onun rastgele bir devinim, bir ses, bir gülümseme, bir baş çeviriş, bir elin anlamlı havaya kalkışı, bir kuşun kanat vuruşu, bir rüzgârın esişi, bir yaprağın dalından kopup yere düşüşü gibi görünürde bir olağanüstülük içermeyen sayısız belirtilerden biriyle kendini açığa vurabileceğini düşünmüş, beklemişti hep. Aceleye gelebileceği korkusundan acele etmemişti. Ama zamanla geç kalındığı, uzadığı, uzatıldığı, sürüncemede bırakıldığı gibi bir duygunun tedirginliğiyle çevresinde aranmaya başlamıştı. Belki de büyük an diye bir şey yoktu, yaşamın tüm anları denkti birbirine. Bir an ’ı ötekilerin arasından çekip alan, ona bir yücelik katan, onu ayrı bir önem ve olağanüstülükle donatan insanların kendileri, insanların eylem ve davranışlarıydı. Tek tek bütün anların sorumluluğunu omuzlarında taşıyordu insan; iyi ve kötü ayrımı yapılmaksızın hepsi de insanlara sunulmuş, onlar da alıp kabullenmişti. Çünkü zalimdi insanoğlu. Dağın taşın istemeyip geri çevirdiği bir sorumluluğu alıp bağrına basmıştı. Şimdi de onu ateşten bir gömlek gibi üzerinden sıyırıp atmaya bakıyordu. Büyük anlar, yıldızın parladığı anlar! Her an büyük bir an olmaya adaydı. Bir gülümseme, bir dokunuş, bir söz, bir bakış yerine göre büyüktü, dünyanın tüm acılarını ve sevinçlerini kendi içinde barındırabilirdi.

Adam yeni bir özsuçlama dalgasına kendini bırakmak üzereyken, durdu birden. Kendini kendi gözünde göstermek istediği kadar kötü bir insan sayılamayacağını düşündü. Elbet, kimi kusurları vardı. Birine beslediği sevgiyi, onun yüzüne karşı abartılı sözlerle açığa vurmaktan hoşlanmayan bir adamdı. Ama karısını seviyor ve onun da kendisini sevdiğinden şüphe etmiyordu. Bugüne kadar karısına hep sadık kalmış, onun da kendisine karşı sadakatinden kuşku duymamıştı.

Düşüncelerinde bir an duraksar gibi oldu adam. Son bir yıl içinde karısından aldığı mektupları anımsadı. Daha önce yazılmış mektuplara göre bir başkalık sezilir gibiydi bunlarda. Neydi başkalık? Eskisi gibi kısa aralarla yazılmış mektuplar değil miydi hepsi? Hatta arada gelen kartlar da düşünülürse, bu son yıl karısından aldığı mektuplar, sayıca önceki yıllardakinden daha kabarık denebilirdi. Ama yine de bu mektuplarda değişik bir hava eser gibiydi. Sanki yeni filizlenmeye başlamış bir tehlike, bir art niyet gözden kaçırılmak istenerek daha bir sıcaklıkla ve içtenlikle kaleme alınmışlardı. Bir uyarıyı üstü kapalı dile getiren, gelecek konusunda zarların atıldığını ve sonucun hiç de lehinde sayılamayacağını karşı tarafa barışçıl yoldan iletmek isteyen mektuplar. Biraz derin düşünülünce, mektuplarda, böyle bir kanıyı pekiştirecek tek tük sözcüklerin yer aldığını da anımsamamak elde değildi. Örneğin, ikide bir rahatsızlığından yakınıyordu karısı. “Sen şimdi yanımda olsaydın!” gibi gerçekleşmeyeceğine neden sonra inanılmış bir özlemi açığa vuran cümlelere yer veriyordu. Gerek Noel, gerek Paskalya tatilinde çocuğu alıp dağlara, ormanlara gitmiş, güzel güzel manzara kartlarının yollandığı bu yerlerde rahatsızlığına iyi gelecek kürler uygulanmıştı. Bu ne rahatsızlığıydı? O kadar sorup etmesine karşın, şimdiye kadar bu konuda karısından açık seçik bir şey öğrenememişti. Sağlam yapılı, sağlıklı bir kadındı karısı. Yiyip içmeyi seven, hayata açık, boylu boslu, alımlı, albenili. Bir toplulukta kendisiyle rahatçacık boy gösterilebilecek; gazinolarda, restoranlarda ve benzeri yerlerde zarafeti ve güzelliğiyle dikkatleri üzerine çeken bir kadın. Mavi gözleri, hep kısa kestirilip sağda solda biraz öne çıkan kumral saçları ve yarım bardak şarapla hemen pembeleşiveren yanaklarıyla bebeksi bir yüzü vardı. Kıskanılmaya değer bir kadındı doğrusu. Ama yeterince kıskanılmış mıydı?

Bir kuşku, adamın içini ansızın yalayıp geçti. Daha önce de birkaç kez duyduğu ama kendine itiraftan kaçındığı bu kuşku şimdi onu hiç beklemediği bir anda kıskıvrak yakalamış, sağa sola kıpırdanmasına fırsat vermeden içine girip çöreklenmişti.

Oturduğu sıradan kalktı; bir kez daha evin yolunu tutacak, kapıyı bir kez daha çalacak ama bu kez evin çevresinden ayrılmayacak, karısı evden çıkana ya da eve girene kadar yakınlarda bir yerde oyalanacaktı. Sanki karısı evdeymiş de kendisine bile bile kapıyı açmıyormuş gibi bir

düşünceye kapılmıştı. Bir masada karşılıklı oturmuş, birbirlerinin gözlerinin içine bakan, arada bir önlerindeki şampanya kadehlerini havaya kaldırıp birbirlerine sevi sözcükleri fısıldayan bir kadınla bir erkek hayali canlandı gözlerinin önünde. Hayal başka hayallere bıraktı yerini. Erkeğin bir ara kadına, parmaklarının güzelliğinden söz açtığını işitir gibi oldu. “İnce, uzun parmaklar!” dedi ses; “Bir müzisyenin parmakları gibi...” Kadınla erkek, serin bir bahar gecesi, bir gazino bahçesinde kıyı köşedeki masaların birinde oturdular, şampanya içtiler ve bir şişe bitince ötekisini getirttiler. Sonra da kalkıp parkın ıssız yollarında ağır ağır yürümeye koyuldular. Ve erkeğin başı ikide bir kadının yüzüne doğru eğildi. Derken bir bahar yağmuru çiselemeye başladı. Yanında taşıdığı şemsiyeyi açtı kadın. Erkek, kadına daha çok sokuldu. Arada bir durup başlarını birbirlerine doğru yaklaştırdılar, sonra yine yürüdüler. Yağmur dindi ama onlar farkına varmadı. Kendilerini, çevrelerini unutmuşlardı. Parktan ayrılıp kalabalık bir caddeye çıktılar. Yağmurun dindiğini neden sonra anladı kadın, şemsiyeyi kapadı. Erkeğin kadının boynuna dolanmış eli, usulcacık kaydı aşağı. Bir evin önüne gelip durdular. Uzunca bir süre sessiz, uzun süre konuşmadan loş kapı önünde dikildiler. Gecenin geç bir vaktiydi ama evdekiler henüz yatmamıştı. Fısıltıyla konuşarak ertesi gün saat kaçta ve nerde buluşacaklarını kararlaştırdılar. Erkek tam ayrılmış giderken döndü, kollarını bir kez daha kadının boynuna doladı.

Adamın yürüyüşü giderek hızlanmıştı. Sanki bir an önce eve vardı mı, erkeğe hâlâ kapının önünde, kolları kadının boynunda rastlayacakmış gibi bir duygu içindeydi. Adamın kendisinden başkası olmadığını, bu sahneleri arkadaşlık ve nişanlılık döneminde karısıyla sık sık yaşadığını bilmesi kendisini yatıştırmaya yetmemişti. Yanı başından bir araba geçti derken. Bir taksi; içinde bir kadınla bir erkek oturuyordu. Kadın sanki başkaları tarafından görülmek istenmiyormuş gibi, vücudunu iyice arkaya yaslanmıştı. Erkeğin yüzü kadına dönüktü; kadınla konuşuyor, ona hoşlanacağı bir şeyler anlatıyor gibiydi. Araba yavaş gidiyordu; kadının karısına hiç benzemiyor oluşu, onu bir başka arabada, bir başka kentte yabancı bir erkekle gözlerinin önünde canlandırmaktan alıkoymadı adamı. Daha başka erkeklerle, daha başka durumlarda gözlerinin önüne getirdi karısını. Bir başka erkek! Başka erkekler!

Bir ara kendini toparladı adam. Şimdiye kadar karısının sadakatinden hiç kuşku duymamıştı, şimdi ise içinde böylesi saçma duyguların nasıl uyanabildiğini bir türlü anlayamadı. Bir gece kapıya gelip karısını evde bulamamışsa, ne olmuştu sanki! Karısı, çok kez yaptığı gibi, çocukları alıp bir tatil yerine, bir arkadaşına gitmişti. Evet, çok yakın bir arkadaşı vardı karısının, bir okul arkadaşı. Bir kimyagerle evliydi; iki saat kadar uzaktaki ormanlık bir yerde kendi yaptırdıkları tek katlı, bahçeli bir evde yaşıyordu. Kadın birkaç yıl önce karısıyla kendisini yılbaşı tatilini geçirmek üzere evlerine davet etmiş, kocasını da ilk kez o zaman görmüştü. Anımsadığı kadar, yemeklere düşkün biriydi kocası; yakındaki bir kozmetik laboratuvarında çalışıyor, öğle yemeklerini evde yiyordu. Kapıdan içeri ayak atar atmaz mutfağa seğirtiyor, tek tek tencerelerin kapaklarını kaldırıp hazırlanan yemeklerin kokusunu kepçe gibi kullandığı eliyle burnuna doğru çekip alarak derin derin solumadan rahat etmiyordu.

Karısı, yılda en az bir kez çocuğu alıp arkadaşına gidiyor, bir ya da iki gün kalıp dönüyordu. Belki şimdi de birkaç günlüğüne oraya gitmişti. Belki treni kaçırmış ya da son mektuplarda sözünü ettiği rahatsızlığı onu vaktinde yola çıkıp eve dönmekten alıkoymuştu. Bugün gelebilirdi belki. Böylesine ufak bir şeyi büyütmek akıl kârı değildi. Şimdiye dek karısını hiç kıskanmamış, onu uzaklarda çocukla tek başına bırakmış, kendisi sudan bahanelerle hanidir sürdürmekte ayak diretiği o lanet olası kutsal yalnızlığından bir türlü yakayı kurtaramamıştı. Neden başaramamıştı bunu? Karısını yeterince sevmemiş miydi? Ya da bilmediği, anlayamadığı bir başka neden mi vardı? Bir korku? Kimden? Neye karşı? Gerçek bir aile babası rolünü üstlenme yürekliliğini gösteremeyecek kadar ödlek biri miydi? Sevginin yükümlülüklerini üstlenemedikten sonra, sevmelere soyunmanın anlamı var mıydı? Yo, kendisini hiçbir yoldan bağışlatamayacağını biliyordu. Bir-iki denemede başarılamaması, sonsuza kadar başarılamayacağı anlamına da gelmezdi. Bu yüzden yılgınlığa kapılmak saçmaydı. Mademki hâlâ seviyordu... Seviyor muydu?

Hiçbir zaman karısını kaybetmeyi düşünmemiş, kaybedebileceğini aklının ucundan bile geçirmemişti. Ona hep biraz üstü kapalı, biraz satırlar gerisine gizlenmiş de olsa sevgi dolu mektuplar yazmıştı. Ama yine de bir şey vardı; karısına duyduğu sevginin gerçek anlamda sevgi niteliği taşımasını önlüyor, onu göstermelik bir nesne durumuna sokuyordu; severek sanki utanılacak

bir iş yaptığı duygusunu onda canlı tutuyor, tüm davranışlarında ondan bunu dikkate almasını istiyordu. Evet, buydu; onu felce uğratan, elini kolunu bağlayan, onu yalnız yaşamalara yükümlü kılan bundan başkası değildi. Sevmekten duyulan korkuydu bu. Vermekten duyulan bir korku; hep almak isteyen, alarak zenginleşmeye bakan bir ben ’in kaybetme korkusuydu. Bu oyunun sonunun –bir oyun olduğuna, adeta rızası alınmadan kendi üzerinde bir oyun oynandığına inanıyordu bazen– iyi sonuçlanmayacağı kesindi. Kendi eliyle bir koza ördürülmüştü çevresine ama bu kozayı delip çıkacak güç ondan esirgenmişti. Bu gücü ne yapıp yapıp ele geçirmesi gerekiyordu. Kaybetmek istemiyorsa, kaybedilecek zaman kalmamıştı. Peki, ne yapmalıydı? Karısını bir başka erkeğin kolları arasında görmek istemiyorsa –tüm tersi düşüncelere karşın içten içe bir sezgi bunun ileride böyle olacağını söylüyordu– nasıl bir yol izlemeliydi? Denemeye, bu kez ciddi olarak denemeye hazırdı. Tehlike giderek büyümüş, görmezden gelinemeyecek boyutlara ulaşmıştı. Evet, deneyecekti. Karısının kendisini hâlâ sevdiğinden kuşkusu yoktu; zaman zaman içinde uyanan buna ilişkin kuşkuları kendi kendine ürettiğini biliyordu.

Adam hem yürüyor, hem düşünüyordu. Daha önce yüreğinde başkaldıran hırs ve öfke yerini bir yumuşamaya bırakmıştı. Belki karısı dönmüştü şimdi. Kapıyı çaldı mı açacak, kendisini karşısında bulunca, her seferinde olduğu gibi bir an şaşırıp bütün bir yıl içte birikmiş özlemlerin coşkusuyla boynuna atılacaktı. Derken oğlu koşup gelecek, ikisi iki taraftan ellerini tutup onu içeri götüreceklerdi. Bir süre oğluyla oyalanacak, onu sevip okşayacak, yanına oturtup anlattıklarını dinleyecek, sorular soracak, cevaplar alacaktı. Akşam oğlanın her zamankinden biraz daha geç yatmasına izin verilecek, daha sonra karısıyla geniş mutfakta –mektuplarda çok geniş ve rahat olduğu yazılıydı mutfağın– karşılıklı oturulup yıllanmış bir sevecenlik yudumlanacak, oğlanın uyuduğuna kesinlikle kanaat getirilince kalkılıp yeniden salon geçilecekti. Derken karısı bir plak koyacaktı pikaba; My Fair Lady. Karısı, çok sevdiğini biliyordu bu plağı ve her gelişinde aynı plağı geçmişle gelecek arasında çok önceleri kurulmuş bir köprünün yıkılmasını önlemek ister gibi ona dinlettiriyordu. Plağın bir yüzü dinlenecek, öbür yüzünü çevirmek üzere elini uzatınca karısının eline sarılacak, bu gelişinde verdiği kararı açıklayacaktı: Bundan böyle hep yanında kalacağını, onunla el ele verip tek çocuklarını kendisiyle birlikte

sevgiyle büyütmeye çalışacağını söyleyecekti. Karısı şaşıracak, sevinecekti kuşkusuz. Ona bu sevinci çok görmemek gerekiyordu.

Adam, eve yaklaşmıştı. Köşeyi dönüp birkaç adım attıktan sonra kapının önüne geldi. Tam o sırada elinde bir anahtar demetiyle yaşlı bir kadın yaklaştı geriden. Kenara çekilip kadına yol verdi, zil tabelasındaki isimleri okuyormuş gibi yaptı. Kadın, elindeki anahtarla kapıyı açıp girdi içeri. Az sonra kapı kendiliğinden kapandı. Bunun üzerine adam zile bastı. İsim tabelasının biraz yukarısına yerleştirilmiş hoparlörün bu kez cızırtıyla çalıştığını işiterek şaşırdı. Demek karısı gerçekten dönmüştü. Kırgın, küskün ve bezgin bir ses sordu: “Kim o?” Kısa, çok kısa bir an, karısına sürpriz yapmak istiyormuş gibi sustu, bekledi. Hatta dönüp gitmeyi, belli bir süre sonra yeniden gelip zili çalmayı düşündü. Belli bir süre sonra... Bir saat, bir gün, bir hafta. Haftalar, aylar sonrası. Hiç beklemediği bir yerden karısına bir mektup yazsa ve mektup bir tek cümleyi içerse: “Seni seviyorum.” Ve bir adres. Ya da hiçbir adres vermese. İstenilen her saatte, her gün gelip karısını görebileceği yakın bir uzaklıktan karısına mektuplar yollasa sürekli, mektuplarda birlikte yaşanacak mutlu bir geleceğin düşlerini ortaya serip dökse!

O anda yeniden cızırdamaya başlayan hoparlör, adamı dalgınlığından uyandırdı; deminki soru bu kez daha bir ağırdan, daha bir sabırsız yinelendi. Sonra bir isim ve bir soru: “Sen misin?” Ansızın bir heyecan dalgası yürüdü adamın içine. Kısık bir ses, soruyu yanıtladı: “Benim.” Suçlu benim, der gibi boynu bükük, ürkek ve çekingen, tüm kovalamacalardan sonra yakayı ele vermiş. Derken otomatik çalışıp kapı açıldı. Yukarda açılan ikinci bir kapının sesi, döne döne merdivenlerden inen ayak sesleri, kapı sesine karıştı. “Baba!” diye seslendi biri yukardan. Hemen ardından aynı çağrı, bir sözcük eklenmesiyle yinelendi: “Babam gelmiş!” İki küçük el, ellerinden tuttu. Bir başka el, sıcacık, boynuna sarıldı. Sarmaş dolaş, daire kapısından içeri girildi. Geniş bir salon. Ne kadar geniş! Kuş tüyü yastıklarla beslenmiş kadife kaplı rahat koltuklar. Uzaktan kumandalı bir renkli televizyon. Bordo bir halı, yerde boydan boya uzanıyordu. Eski evdeki eşyaların tümü atılmış, yerlerine yenileri alınmıştı. Daha yeni oturmuştu ki, karısı elinden tutup kaldırdı, evin odalarını bir an önce ona göstermek istiyordu. Duvarlar sıcak renklere boyanmış, aydınlık, rahat odalar. Mutfak, içinde oturulup yemek yenecek, çay, kahve içilip kahvaltı yapılacak genişlikteydi. En son, oğlanın

odasına girildi. Oğlan büyümüştü, bu yıl okula gidecekti. Başında oturulup okul ödevlerinin yapılacağı bir masa, bahçeye bakan bir pencerenin önünde şimdiden hazır bekliyordu. Bir köşeye küçük bir yatak yerleştirilmişti; yastık güzelce kabartılmış, yorgan titizlikle dürülüp bükülerek ayakucuna konmuştu. Oğlan, masanın yanı başındaki dolaptan elektrikli trenini çıkarıp gösterince sordu adam: “Kim aldı bunu?” Oğlan, kasılarak yanıtladı soruyu: “Dayım!” Dayı bey! Oğlanın başını okşadı. Oğlan, rayları yere döşeyip trenin nasıl işlediğini açıklamak isteyince, “Sonra” dedi; “Annenle biraz konuşalım, sonra oynarız.”

Derken yine salona geçildi. Karısının evle ilgili olarak anlattıklarını suskun dinledi adam. Evin bütün parası ödenmiş, ödenen paranın bir bölümü kredi olarak bir bankadan alınmıştı. Kadın, “Nasıl? Hoşuna gitti mi?” diye sorunca, “Güzel” diye yanıtladı. Ardından sesinin tonunu az bir şey yükselterek, “Güzel!” diye tekrarladı. Her şey değişik, her şey yeniydi evin içinde. Karısı, kollarını adamın boynuna doladı. Salondan bir kapı oğlanın odasına açılıyordu. Kapının iki kanadı arasındaki aralıktan oğlanın gizli gizli kendilerine baktığını görünce seslendi adam: “Gel bakayım buraya!” Oğlan, ürkek adımlarla salona girdi. Adam, oğlanı yanına, karısıyla kendisinin arasına oturttu. Misafir gidilen bir evde ev sahibinin çocuğuyla konuşur gibi sorular sordu; bütün gün evde ne yaptığını, kimlerle oynadığını, annesini üzüp üzmediğini öğrenmek istedi. Oğlan, adamı pek gözü tutmamış gibi kısa ve isteksiz yanıtladı soruları; ilk andaki yakınlık, yerini bir çekingenliğe bırakmıştı. Karısı, oğlanı tekrar odasına yollamak isteyince sesini çıkarmadı adam. Bir ara gözü sağdaki duvarın dibine yerleştirilmiş kitaplığa kaydı. Karısının boynuna dolanmış kolunu usulcacık çekip uzaklaştırarak doğruldu, kitaplığa yaklaştı; eski evdekinden daha büyük, daha görkemliydi. Sanki eli rastgele gitmiş gibi, kapalı gözlerden birini açtı. Güzel güzel istif edilmiş tabak çanakla karşılaşınca, hemen yine kapadı. Her şey yeniden düzenlenmiş ya da düzenlenmek isteniyormuş gibi bir duygu uyandı içinde. Dönüp yerine oturdu. Karısı kollarını tekrar boynuna dolamak üzereyken, mutfaktan keskin bir düdük sesi geldi. “Çay suyu kaynıyor galiba?” Karısı, hemen kalkıp mutfağa koştu. “Şu su buharı duvar kâğıtlarını nasıl da bozuyor!” diye söylendi. Sevecen bir tona bürünmüş sesiyle sordu ardından: “Kaç bardak içeceksin?” Adam, ilkin duymamış gibi sesini çıkarmadı. Karısı ikinci kez sorunca, “Çok değil” dedi.

Mutfaktan, tepsiye dizilen bardakların, bardakların içine gürültüyle bırakılan kaşıkların sesi geliyordu. Adamın gözleri, belli bir şeyi arar gibi duvarlarda gezindi. Evet, kitaplığın tam karşısına gelen duvarda asılıydı. Meryem Ana ’nın ince ve uzun yüzündeki hüzün ifadesi olduğu gibi duruyordu. Hiç değişmemişti yüz ve daha önceki gibi kendisine bakıyordu.

Çay içerlerken karısı sordu: “Mektubumu aldın mı?” Adam sakin bir sesle, “Hangi mektubu?” diye sordu. Kadın, “Birkaç gün önce sana bir mektup atmıştım” dedi; “Gelişini bir-iki gün geciktirmeni, oğlanla Stuttgart ’a, dayısına gideceğimizi bildirmiştim. Kardeşim bizi davet etmişti de...” Adam bir an durdu, sonra, “Aldım” dedi, yalan söylediğinin adeta farkında olmayarak. “İyi ki zamanında geçti mektup eline” dedi kadın; “Ya mektubu geç alır da biz dönmeden burda olursa, diye tasalanıyordum. Biz de bir saat önce geldik. Kardeşim buraya kadar arabayla getirdi.” Bunun üzerine, “Kardeşin daha evlenmedi mi?” diye sordu adam. Karısı, “Hayır” diye yanıtladı; “Nişanlısından ayrıldı.”

Boşalan bardakları doldurmak üzere mutfağa giderken, “O kolay kolay evlenmez” dedi. Neden bunu söylediği belli değildi. Adam, bu sözlerin kendisi için söylendiği gibi bir duyguya kapıldı. Gözleri yeniden duvardaki Meryem Ana tablosuna ilişti. Meryem Ana ’nın gözleri ince bir hüznün gerisinden ısrarla kendisini süzüyordu. Karısı mutfaktan doğru sordu: “Ne zaman döneceksin?” Adam, “Üç hafta kadar burdayım” dedi. Sonra ekledi: “Bu yıl biraz erken başlıyor dersler.”

“Bileti gidiş dönüş mü aldın?”

“Hayır.”

“O zaman yarın gider, dönüş biletini alırız” dedi karısı. “Geç kalınca, bulunmaz bakarsın...”

Adam sesini çıkarmadı. Boşalan bardaklara yeniden doldurulan çayı içerlerken, gözleri ikide bir Meryem Ana ’nın yüzüne kaydı. İnce bir yüzdü, inceliklerde süzülmüş bir yüz.

Bir ara karısı kalkıp kitaplığın kapalı gözlerinden birini açtı. Pikabı çıkarıp kurdu. Aynı gözden bir deste plak aldı. İçlerinden birini seçip koydu pikaba.

Plak dönmeye başladı: My Fair Lady. Çok uzaklardan, geçmişin derinliklerinden gelir, çok uzaklara kayıp gider gibiydi ses. Ansızın, çocuk odasında yere döşenmiş raylar üzerinde dönüp dolanmaya başlayan elektrikli trenin gürültüsü plağın sesine karıştı. Karısı dayanamayıp bağırdı: "Bırak şimdi trenle oynamayı! Müzik dinliyoruz babanla!" Adam söze karıştı: "Dokunma, oynasın!" Plağın arka yüzünü çevirmek isterken karısının kolunu tuttu, pikabın üzerine eğilmiş vücudunu kendine doğru çekti; "My fair lady!" dedi. Karısının gözleri, işittiğine inanamıyormuş gibi, alttan alttan kendisine bakıyordu; bekleyiş dolu, özlemler içinde, bağışlamalara, bağışlanmalara hazır. Bir ara bir şey söylemek ister gibi dudakları kımıldayınca, adam elini karısının dudaklarına bastırdı. Karısının, bir öpücüğü andıran yumuşak dokunuşunu hissetti avucunda. Bir gıcıklanma duygusuyla elini çekti. "Gel artık!" dedi karısı. Adam, "Geleceğim" diye yanıtladı; karısının her zamanki gibi "Ne zaman?" diye sormadığını fark edince, alınır gibi oldu. Ünlü bir ozanın bir dizesi geldi aklına: "Bir gün giderler de kalırsanız yalnız / Eski odalarda gece." Karısının da işitmesini istiyormuş gibi, dizeyi usulcacık mırıldandı. Karısı anlamamış, yüzüne baktı. "Ne söyledin?" dedi. "Hiç" diye yanıtladı adam ama mırıldanmasını sürdürdü: "Perdeler çiçekler ışık hava su / Ancak onlar varken / Sizi yaşatıyordu." Kadın, gözlerini kapamış, çok yorucu, ağır bir işten yeni çıkmış da dinlenmek ister gibi, başını adamın omzuna dayamıştı.

Sizin Ev

Bazı kimseler vardır, evet demek için yaratılmış gibidir. Bir ricayı geri çevirecek gücü gösteremez, kendilerine yöneltilen bir isteğe hayır diyemez, doğalarına ne denli aykırı düşse de adreslerine postalanan bir çağrıyı duymazlıktan gelemezler. Sanki gereğinden yumuşak kıvamdaki ruh dünyaları, evet tohumlarını yeşertmeye dünden hazır bir toprak gibi bekler durur. Hayır ’lar dudaklarından çıkana kadar evet ’lere dönüşür, evet ’lerin yükü altında bellerini bir türlü doğrultamazlar. Kazandığından çoğunu yiyen insanlar gibi bir türlü evet ’le hayır arasında denge kuramaz, bol keseden harcanmış evet ’lerden hayır ’lara kaçış arasında mekik dokurlar. Bunu da bir tek şey için yaparlar kuşkusuz: Evet ’leri birbirine karıştırmak, taşıyamayacakları bir sorumluluğu beraberinde getiren o yazgısal evet ’le yüz yüze geldiklerinde, onu tanımazlıktan gelebilmek için.

Bazı kimseler de vardır, hayır ’a karşı güçsüzlükleri bir başka nedenden kaynaklanır. Bunlar, evet ’te yatan kıvandırıcı gücü bir kez sezmişlerdir. Bu sözcüğü bir eyleme dönüştürmek için neler vermezler! Gel gelelim çevrelerini sık sık düş kırıklıklarına uğratırlar. Çünkü hayır ’sız evet ’lere kim yetişebilir ki! Çorak topraklarda kısa bir süre boy attıktan sonra kucak dolusu evet ’ler sararıp solar, yeşerip çiçeklenmeden başları bükülü bükülüverir, evet ’le borçlanmalar faiziyle tahsil edilmeye başlanır. Her gün ayna karşısına geçip evet ’lere güçlenmek kolay mıdır? Her gün karşılaşılan yüzlere evet ’le bakabilmek kolay mı?

Değişik zamanlarda söylenip borç hanesine kaydedilmiş bir sürü evet ’lerden sonra günlerden bir gün peşin parayla bir ödemenin yapılması gerektiğine inanılır; bir süre önce bir evet ’le alınıp bağra basılmış bir çağrıya istemeye istemeye uyulacaktır. Kapana sıkışılmıştır bir kez. Karşı nedenlerin tüm geçersizliği öylesine sırıtır ki, yarım saatlik bir gecikmenin ardından kalkılıp yola düşülür. Ne trafik sıkışıklığı, ne gidilen yere sanki bir hediye alınıp götürülmek isteniyormuş gibi mağazaların vitrinleri önünde oyalanmalar, ne de eliyle konulmuş gibi nerede olduğu bilinen bir evin bu kez uzun boylu aranışı, hiçbir şey, geç de olsa evet ’le karşılanmış çağrılardan belli birine uyulmasını önleyemez. Bir güç evirir çevirir, bir

apartmanın kapısının önüne getirip bırakır insanı; onca duraksamalara karşın, ister istemez zillerden birine uzanır el. Güç sanılmıştır, güç olmadığı anlaşılır. Geç sanılmıştır, geç olmadığı görülür.

Hemen açılan kapıda tanıdık bir yüz, anımsamaların koruyucu kanatları altında sanki göze görünmeden bugünlere çıkabilmiş gibi genç bir kadın yüzü belirir. Yeter ki ilk şaşkınlık ânı geçsin, her şey kolaydır. Kadın o saat, kapısından içeri adım atılacak evin bir parçasına dönüşür. Yadırgatıcılığını yitirir ev, onun geleceğinden haberlidir. Daha ağzını açmaya gerek kalmadan, buyur edilir içeri. Zaten eski dostunun sesi de iç odaların birinden yetişir imdada, az sonra da kendisi görünür. Eh, geldikten sonra sevinmek kolaydır. Bir kez varılmaya görsün, tüm güçlükler unutulur. Gülümseme mi? Kolaycacık oturtulur dudaklara. Ve gerçekten, görüşmeyeli ne çok zaman geçmiştir. Duyulan sevinç vakit geçirilmeden karşılıklı açığa vurulur. Gözler, yeni çevreyi bir an önce algılamak için sabırsızlanır adeta. Kulaklar da seslere karşı daha bir duyarlıdır. Yeni çevre çabuk eskitilir. Sonunda yargı: Sanıldığı kadar değil. Ama ne de olsa belli belirsiz bir imrenme duygusunun önüne geçilemez. Sanki az önce düşüncede yapılan bir haksızlığı gidermek için, yer yer övgü konusu nesneler bulunup açığa vurulur. Küçücük bahçe güzeldir örneğin. Bir yandan bir yana hoplayıp zıplayan tavşanlar, bitişikteki anaokulun minik öğrencilerini haftanın altı günü eğlendirdikten sonra yorgun düşmüş de bir pazar tatilinin keyfini çıkarır gibidir. Sonra pencerelerde çiçekler vardır; zarif saksılar içinde renk renk, boy boy gülümseyip dururlar insanın yüzüne. Çok önceden kurulmuş bekleyen sofra zengin değil midir! Ne münasebet, zengindir; Allah ne verdiyse, her şey vardır üzerinde, daha ne! Sonra, obur insanlar mıyız? Dostunun göbeği, bu sözü söylemesine bir engel oluşturmaz. Nerdesin? Burdayım. Ya sen? Ben de burdayım. Gelip gidemiyoruz. Gidip gelemiyoruz ya. Ah, bu gelip gitmeler! Biz gelip gitmeden, biz gidip gelmeden neler oluyor şu dünyada? Sen göbek salmışsın. Bu ne göbek böyle! Evet, bizim hanım... Sizin hanım. Sonra çok kıskanç. Her şeyi hazırlayayım, evde ye iç diyor. Tek başıma dışarı çıkmamı dünyada istemiyor. Peki, memnun musun? Memnun da ne söz! Mutlu musun? Mutlu da ne kelime!

Bitişikteki mutfaktan kızgın bir yağın içine bırakılan bir yiyeceğin cızırtısı geliyor. Bizim hanım pek becerikli, diyor dostu. Kaşla göz arasında bizim

hanım. Çok mutluyum, çok! Mutluyum sözünü dostunun ağzından o güne kadar kaç kez işittiğini anımsıyor birden. Yıllar önce ilk tanıştıklarında yine mutluydu dostu. Eşi ve çocuklarıyla mutluydu. Bir küçük kızı vardı yedi-sekiz yaşında; mutluydu. Küçük evlerinde kendileriyle kalan hasta bir annesi, evine ve kocasına düşkün bir karısı vardı; mutluydu. Kızının o yaşta işlediği nakışlar, ördüğü örgülerle mutlu, beş yaşındaki oğlunun alfabeyi sökmesinden mutlu, borç harç alınmış bir arabada gece gündüz çalışıp para kazanmaktan, çoluk çocuğun rızkını çıkarmaktan mutluydu. Her şey, her şey, evi, akrabaları, tanıdıkları, çevresi onu mutlu kılar gibiydi. Ah, ucuza satın alınmış mutluluklar! Mutsuzluklara doğru bir koşu ne de çabuk başlatıldı. Mutluluk duraklarında durmasıyla kalkması bir olan ve mutsuzluklara doğru giderek hızlanan tren. Bira kadehleri arkasına sığınıp mutluluktan ağlamalar. Evlilik dışında aranan mutluluklar. Seviler, sevgiler. Kadınlara açılan bol keseden krediler. Sürekli gönül kaptırmacalar. Günaha sokmalar, günaha girmeler. Günah gözüyle bakılan sevaplar, sevap gözüyle bakılan günahlar. Ve büyük günahlar. Devcileyin dalgalar üzerinde kıyılara savrulmalar. Ne denli uzağa gidilirse gidilsin aynı yere dönüp gelmeler. Evlerin çoğullaşması. Mutluyum. Evet ama? İtiraz yok! İtirazlara hanidir kulaklar tıkanmıştır. Ya evlerdeki çocuklar? Büyüyor, evlerde büyüyor, babasız büyüyorlar. Evet ama? Ama seviyorum. Seviyor. Ama mutluyum. Mutlu. Mutlulukların mutsuzluklara dönüşümü. Ne kolay! Namluları şakağa dayanmış tabancaların tetiklerine basmak ne güç! Ama yine de hazırda bekletilen tabancanın namlusundan her an öldürücü bir kurşunun çıkabileceği tehdidiyle çözümlenir kimi sorunlar. Çözümlenmemiş sorun kalmışsa, suç kimindir? Çocuklar zamanla büyür ve büyümüştür. Ne var ki, yıllar yılı ayakaltı edilmiş bir kadının onurunu onarmak kolay mıdır? Ayrıldık. Bütün evlilikler sonuna kadar sürmez ki! Ben istemedim. İsteyen kim? Bitişik mutfaktan gelen yağ cızırtısı. “Hınzır, yine bir şeyler kızartıyor! Kaşla göz arasında ne yapıp edip donatıveriyor masayı. Çok iyi anlaşıyoruz, çok!”

Dostunun sesi birden fısıltıya dönüşüyor: “Söyledim kendisine, benimle anlaşır, dediklerimi yaparsa uzun sürer dostluğumuz, anlaşamazsa kapı açık!” Ah, bu kadar taş kalplilik! Kadehler kaldırılıyor. “Çok mutluyum!” Kaçıncı kez. Gözleri, dostunun omuzlarının üzerinden karşı kitaplıktaki televizyona kayıyor. Alçak sesle anlatıyor dostu: “Baktım, bizim oğlan ikide bir buraya damlıyor. Bizim hanıma anne aşağı, anne yukarı diyor;

çektim bir kenara, bak oğlum dedim, bu senin annen olamaz. Senin annen öbür evde. Bir daha seni burda zart zurt görmeyeceğim, anladın mı! Benimle konuşmak istiyorsan, dışarda konuşursun. Öyle ikide bir eve gelmek yok!”

Kısa süren bir sessizlik. Sanki sözlerinin yanlış anlaşılmaması için ekliyor dostu: “Bizim hanıma anne diyecek, kendi annesinden soğuyacak.” Bravo! İlk eşini demek bu kadar düşünüyor dostu. Hatta düşünmekle kalmıyor, ona saygısını belirten birkaç söz çıkarıyor ağzından. Ayrıca, başka kadınlarla tüm ilişkisini koparıp bu sonuncusuyla yaşamaya başlamadan, ilk eşine yeniden birleşmelerini önerdiğini açıklıyor. Ama onur sorunu. Öyle. Kırılan bir kadının onurunu onarmak kolay mı! “Ama Allah var, çok mutluyum bu domuzla!” Ama ya o kız? Yedi-sekiz yaşlarındaki o sevimli, akşamın giderek laciverde dönüşen mor loşluğunda balkonda oturmuş nakış işleyen o şirin yüzlü kız? O kız peki? “O kız büyüdü. Desinatör oldu şimdi, bir firmada çalışıyor. Yetenekli de.”

Derken mutfaktan hanım çıkıyor. İnce ince dilinip tavada nar gibi kızartılmış patates dolu tabağı masanın üzerine bırakıyor. Başını kaldırıyor bir ara, kadınla göz göze geliyorlar: Yuvarlak, yumuşak çizgili, dostunun daha önce anlattığına göre, gerilerde kalmış başarısız bir evlilik yaşamına karşın genç kızsı güzelliğini hâlâ koruyan ama bu arada çok şey öğrenmiş ve öğrendiklerini değerlendirmesini bilen bir yüz. Kızıla çalan saçlar. Gözleri kahverengimsi. Biraz etli ve ıslak dudakları var. Beyaz bir ten. Bir yüz, hiç bu kadar aşina bir izlenim uyandırmadı üzerinde. Sanki gereğinden uzun zaman yüzde eğleşmiş gibi gözlerini çeviriyor.

“Bizim hanım!”

“Memnun oldum!”

Davranışı serbest, rahatlatıcı, sıkmayan, sıkılmaktan alıkoyan. Dostunun otur demesine karşın oturmuyor, iki dostu baş başa bırakmak ister gibi, annesine gidip gidemeyeceğini soruyor, izin istiyor. Çabuk dönecek. Annesinde fazla oyalanmayacak.

“Çoktandır annesini gördüğü yok” diyor dostu, kadın giysisini değiştirmek üzere bitişik odaya geçtiğinde. “Annesiyle bir türlü anlaşamıyoruz” diye

ekliyor. “Yaman bir kadın kayınvalide. Bir arabası var, bakkallara deterjan satıyor. Gelmesini yasakladım eve. Çok kurnaz bir kadın, bildiğin gibi değil! Parası var. İkide bir damlıyor, size burası çok dar, diyor. Sizin için rahat değil burası, diyor. Geniş, rahat bir yere çıkın, evin kirasını ben veririm, diyor. Tilki gibi bir kadın!”

Sözün burasında dayanamayarak atılıyor: “Kızını düşünüyor, ne yapsın!” Dostu, bu söze içerliyor birden: “Düşünüyor, evet düşünüyor. Ama bende o göz var mı? Geniş bir yere çıkacağız; kirası çok yüksek bir yere. Kirayı o ödeyecek, beni sultası altına alacak... Ben o ayağa gelir miyim? Bizim küçük anaokulunda hanımla çalışıyor, üç-beş kuruş kazanıyoruz, yeter bize. Burda mutluyuz. Bir somya, birkaç sandalye, bir masa; mutluyuz...” Ardından, annesine gitmeden önce mutfakta ikinci parti patatesi kızartan kadına sesleniyor: “Gelsene bir dakika Leman!” Leman geliyor. “Söyle” diyor dostu; “Dinine imanına doğru söyle; mutlu muyuz, değil miyiz?” Kadın, sanki önceden pek çok kez provası yapılmış bir rolü bir kez daha oynar gibi, “Mutluyuz tabii hayatım!” diyor; “Niçin sordun?” diyor ardından. “Yok bir şey şekerim, sen işinin başına dön haydi!” diye cevaplıyor dostu.

Kadın, salına salına mutfağa geçiyor. Giyinip kuşanmış, takmış takıştırmış, sokağa çıkmaya hazırlamış kendini. Erkeklerin birlikte yaşadıkları kadınlara, kadınların birlikte yaşadıkları erkeklere başkalarının yanında hayatım, şekerim gibi sözler söylemesi yakışık alır mı? Alıyor demek. “Lemancığımla çok mutluyuz, çok!” Bu çok mutluluğun belirtilerini ele geçirmek ister gibi, avuç içi kadar odanın kıyı köşelerinde dolaştırıyor gözlerini. “Ama hınzır kıskanç!” diye ekliyor dostu; “Beni yalnız sokağa çıkarmıyor hiç. Evde iç diyor. Akşam bitişikteki okulda işimiz bitip çocukları dağıttıktan sonra Allah ne verdiyse hazırlıyor, kurup donatıyor masayı, karşıma geçip oturuyor. O da benimle bir kadeh atıyor, bana eşlik ediyor. Ama kayınvalide! Lanet bir kadın, olmadık pisliği yapıyor! Nikâhsız birlikte yaşamamızı istemiyor. Bizi ayırmakta gözü... Aklı sıra kızını benden ayıracak, ilk kocası gibi varlıklı bir adamla evlendirecek.” Kendisinden bir şey söylemesini bekler gibi bir an susuyor dostu, sonra konuşmasını sürdürüyor: “Biz mutluyuz kardeşim. İki kişilik bir somya, gece sarılıp yatıyoruz birbirimize. Öyle lüks eşyalar, mobilyalar istemiyoruz. Ama zamanla o da olacak elbet. Anaokulunu yeni kurduk,

şöyle çevrede biraz tanınsın, daha geniş bir yere de çıkarız, koltuk da alırız, kanepe de, her şey olur... Ama şimdi mutluyuz böyle.” Derken yeniden mutfağa doğru sesleniyor: “Leman, gel bir dakika!” Kadın geliyor. “Doğru söyle, mutlu değil miyiz? Mutlu musun, değil misin, söyle!” Kadın, “Mutluyum hayatım” diye cevaplıyor bir kez daha, sözcüklerin üzerine basarak. “Ama annen?” diyor dostu bunun üzerine. Kadın, “Sen anneme bakma!” diye cevaplıyor.

Dayanamayıp dostuna karşı anne hanımın tarafını tutar gibi söze karışıyor: “Ne yaparsın, anne işte! Kızının mutluluğunu istiyor.”

Başını kaldırınca, kadının yüzüne takılıyor gözü. Allık sürülmüş gibi pembe yanaklar. Diri ve gergin bir cilt. Ama hayır, bir başka şey var yüzde dikkatini çeken. Gerilerden, geçmişten doğru kendisine bakan bir göze benziyor yüz, adeta kendisine belli bir şeyi, bir türlü çıkaramadığı bir şeyi anımsatmaya çalışıyor. Kadının sürmeli gözlerinin de rahatçacık kendi yüzünde dolaştığını, kendisini süzdüğünü duyumsuyor. Bir şeyler arar gibi, yüzünde dolaşıyor kadının gözleri. Dostu hemen fark ediyor. “Lemancığım” diyor; “Yavrucuğum, sen git artık! Patates tavasını getir de git! Ama geç kalma, erken dön eve!”

Kadın, yeni kızarttığı patatesleri alıp geliyor mutfaktan. Sonra izin istiyor, elini uzatıyor. Pufböreklerine benziyor eli. Beyaz ten, biraz bastırınca içe gömülüyor. Yumuşak ellere dokunmanın zorluğu. Sokak kapısından çıkarken, dostunun kalın sesi yakalıyor kadını: “Güzinciğime selam söyle!” Kadın, “Söylerim!” diyor ve kapıyı kapayıp çıkıyor.

“Kim bu Güzin?” Dostu, “Güzin mi? Kim olacak, bizimkinin annesi, kayınvalide” diye cevap veriyor. “Yıldızımız hiç barışmıyor kendisiyle. Ama bizimkinin bir anneannesi var, melek gibi. Ne zaman evlerine gitsem, kendi eliyle bana kahve pişirip getirir. Beni yanına oturtur, beni çok sever. Bir de babası var hanımın, felçli...” Kadehler, kalkıp kalkıp iniyor. “Şimdilik çok iyiyiz, çok mutluyuz.” Dostunun ağzından mutluluk sözünü bu denli sık işitmesi, bir tuhaf duyguyla dolduruyor içini. Bir su sanki koyulaşıp ağdalaşıyor, anaforlar oluşturuyor çevresinde, onu alıp dibe doğru çekmeye çalışıyor. Tutunacak bir yer arar gibi, odada gezdiriyor gözlerini. Üzerine saldıran mutluluk dalgalarına karşı adeta kendini savunmak isteyerek, oturduğu sandalyede geriye doğru kaykılıyor. “Akşamları çok

vakit evdeyiz. Arada bir sinemaya gidiyor, bazen sahildeki gazinolardan birine çıkıyoruz. Yalnız bir yere gitmeme izin vermiyor. Ben de gitmiyorum. Konuştuğum kimseleri kendisi de tanımak istiyor. Senden çok önce söz açmıştım, merak ediyordu, onun için evde kaldı, yoksa annesine sabahleyin gidecekti."

Konuyu değiştirmek isteyerek dostuna soruyor: "İşler nasıl?" Bir sürü proje, bir sürü tasarı, geleceğe ilişkin bir sürü umut saçılıp dökülüyor ortaya. Kâğıt üzerinde zenginlikler, kâğıt üzerinde kolaylıkla içinden çıkılan hesaplar, çözümlenen sorunlar... Hep böyleydi zaten dostu; bildi bileli bir türlü kendisine doyum sağlayamayan, elindekiyle yetinemeyen, bir durumu uzun zaman sürdüremeyen biri; bir an durup geriye bakmadan hep ileri atılmalar, içkilerde duraklamalar, cinselliklere kaçıp sığınmalar, kadın gözyaşları, baştan çıkmalar, baştan çıkarılmalar, tam kapana sıkışacakken şans eseri yakayı sıyırmalar... Bu son durum: Mutluyuz çok. Mutluluklarda boğulma, belki. Mutluluk dalgaları gittikçe kabararak dostunun ağzından sözcük sözcük dışarı taşıyor, bunlara karşı koymak güçleşiyor giderek. İzin isteyip kalksa? Bir ara oturduğu yerde kımıldanıyor, hemen dostu atılıyor oradan: "Bir şey mi istedin?"

"Yoo, her şey var."

Her şey var. Demek o kız desinatör oldu. Demek o kız. Demek babasız. Desinatör demek. Demek başka kız arkadaşlarıyla ortak iş yapıyor, güzel güzel desenler çiziyor. Kim derdi ki? Ah, tartıya gelmeyen mutluluklar. Yavaş yavaş çöken bir akşamın alacakaranlığında bir evin üst katındaki balkonda içilen birer bardak biranın, evde titizlik ve özenle bakılan bir hastanın bulunduğunu bilmenin, buzlu cam gerisinde gidip gelen, sessiz gelip giden ince uzun bir gölgeyi göz ucuyla algılamanın ve sanki ansızın kararını değiştirmiş gibi çökmekte duraksayan akşamın morumsu loşluğunda başını önüne indirmiş, dantel işleyen şirin yüzlü bir kıza ilişkin üç-beş övücü sözü söylemenin alçakgönüllü mutluluğu. Bu küçük mutluluklardan bu Nuh tufanı gibi büyük mutluluğa nasıl gelindi? Ve gemi mutluluktan ağırlaştıkça, kimler safralar gibi güverteden atıldı sulara?

Dostunun sorusu üzerine irkiliyor: "Sen ne yapıyorsun bakayım?"

"Ben mi? Aldırma! Durgun bir su gibi akıp gidiyor günler."

Bunun üzerine dostu saldırıya geçiyor, eleştiriler yöneltiyor: “Ben senin yerinde olsam...” Sen benim yerimde olsan. “Çok pasifsin!” Hem de çok. “Gerçekçi değilsin hiç.” Gerçek nerde, ben nerde. “Şimdiye kadar...” Şimdiye kadar.

Derken anahtarla usulcacık açılıyor kapı. Zamanın bu kadar çabuk geçmiş olmasına şaşmamak elde değil. Kadın, arka odaya yönelirken dostu sesleniyor: “Gel bakayım buraya!” Kadın geliyor. Daha bir gençleşip güzelleşmiş bir hali var. Dostu ellisine yaklaşıyor, kadın otuzunda. Dostundan işittiğine göre, kocasıyla pek kısa sürmüş evliliği ve hiç sevmemiş kocası Lemancığı. “Ama beni çok seviyor!” diyor dostu; “Ne kadar seviyor, bilsen! Gözünden bir yere ayırmıyor. Evlenmekten de söz açmıyor hiç. Evli olsak, bu kadar mutlu olmayız.” Kadın gelince, “Al bir kadeh sen de!” diyor; “Gel, otur bizimle biraz.” Kadın, mutfaktan bir kadeh alıp dönüyor. “Senin saçların evden giderken kestane rengi değil miydi?” diyor dostu. Kadın, “Evet ama yaptırdım saçlarımı!” diye cevaplıyor; “Çok uzamıştı; kestirdim, sonra da boyattım.”

“Annenlere gitmedin mi?”

“Gittim” diyor kadın. “Çok selamları var.”

Hep birlikte kadeh kaldırılıyor. Yanılıp dostuyla kadına mutluluklar diliyor. Dostu alınmış gibi, “Zaten mutluyuz biz kardeşim” diyor. Sonra kadına dönerek: “Yalnız şunun cadı annesi yok mu! Şu Güzin denen kadın!”

Kadının yardımına koşmak isteyerek, “Annedir, kızını sever” diye atılıyor bir kez daha. Kadın, bu yardımından ötürü adeta teşekkür etmek isteyerek başını kaldırıyor, doğruca yüzüne bakıyor. Kadının bakışları yüzünde geziniyor bir süre. Ve birden soruyor, “Siz Davutpaşa ’da hiç oturdunuz mu?”

İrkiliyor birden. Anımsayamamış, toparlamaya çalışıyor kendini, cevap vermekte duraksıyor:

“Davutpaşa mı?”

“Evet, Davutpaşa.”

Hayır, diyemiyor. Evet demekte de nazlanır gibi ağırdan alıyor. “Davutpaşa... Davutpaşa? Nereye düşüyor burası?” Kadın, yardımına koşuyor: “Hani aşağıda, Etyemez ’de...” “Evet, Etyemez ’de. Yedikule ’ye giden bir yol var hani; Samatya ’ya gelmeden.” Kadın, aradığı şeye yavaş yavaş yaklaşıyormuş gibi sevinçle, “Evet, evet!” diyor; “Hani bir köprü var, yoldan köprüyle sahil tarafına geçilir.”

“Tahta bir köprü?”

“Evet, tahta köprü.”

“Galiba oturdum oralarda” diyor bir kesinliği belirsizliğe kaydırarak. Sonra tez davranıp bir karşı soruya sığınıyor: “Siz oraları nerden biliyorsunuz?”

“Bizim eskiden bir evimiz vardı orda.”

Kadının bu cevabı üzerine meraklanıyor, biraz da heyecanlanır gibi oluyor. Davutpaşa, Etyemez, Samatya; lise döneminin, ilk üniversite yıllarının geçtiği yerler. Fağfur kâseler içinde ilk sevgilerin taşındığı, yolda yürürken gözlerin birden kaldırılıp çok kısa bir süre bir pencereye bakıldığı, derken bakan sanki bir başkasıymış gibi başın yine hemen yere indirildiği, sonraki yılları yaşanabilir kılan anıların oluşturulduğu yerler. Bu yerlerde yaşanan yılları çok iyi anımsıyor ve bir şeyin gelip gelip bu yıllara takıldığı, bu yıllarda düğümlenip kaldığı duygusunu bir türlü söküp atamıyor içinden.

Kaç evde kalmıştı? Kaç evde kaldı anılar? Kaç zaman, kaç evin anılarında yaşandı? Bir bodrum odasında eriyip giden onca yıl... Tren yolu hemen bitişikten geçer, oda altta kalırdı. Oda nem kokar ve duvarlarından sarı sular sızardı. Trenin gelişi çok ötelerden duyulurdu; tren iyice yaklaşınca okuyup yazmalardan baş kaldırılır, tozlu kafes pencereden şen bir yolculuğa çıkmış salkım saçak insanlara bakılırdı.

Sonra deniz kenarındaki bir evin sandık odası. İyi kalpli yaşlı bir anne, biri yeni evlenmiş iki kız, bir erkek kardeş ve bir geminin büfesinde çalışıp haftada bir ya da iki geceyi evde geçiren bekâr bir dayı. Denizdeki yorgunluğunu çıkarmak ister gibi, evde kaldığı günleri hep yatakta geçiren bir dayı. Elinde sigara, gündüzleri yataktan hiç çıkmaz, başı ikide bir önüne düşü düşüverirdi. Sahi, neden düşerdi başı önüne? Bir uyur uyanıklığın

penceresinden, gözlerini zar zor açıp kapayarak dünyaya bakar dururdu hep. Ve bir gece de konuşurdu: “Bu gitsin buradan! Ne tutuyorsunuz evde? Nasıl olsa kira falan ödediği yok. Sandık odasına sağda soldaki eşyalarınızı korsunuz, daha iyi!” Dayı beyin ablasının, iyi yürekli annenin acıyan, kollayan sesi: “Nereye gitsin ayol! Zavallıcık; kendi halinde, terbiyeli, efendi bir çocuk. Yok, yok, ben atamam dışarı! Vebalini alamam.” Bunun üzerine dayı bey, paylayıp çıkışır gibi sesini yükseltirdi: “Senin kızların var Halime. Nasıl böyle konuşuyorsun? Tanımadığın bir oğlanı ne diye alıyorsun evine? Onu gördüm mü, tepem atıyor. Odanın önünden geçerken ters ters bakıyor bana. Niçin bakıyor, bilmem... Ben üç gün üç gece durup dinlenmeden geminin büfesinde çalışıyorum, uykusuzluktan bitkin düşüyorum, gündüzleri uyumayıp da ne yapacağım!”

Dayı bey boyuna yatıyor, büfede çalışmaktan, uykusuzluktan bitkin düşüyor ama gerçekte yatıp da uyuduğu yok. Başı ikide bir önüne sarkıyor, ikide bir silkinip silkinip doğruluyor, elindeki sigarayı içmeyi sürdürüyor. Sigara tam elini yakmak üzereyken kendine geliyor bazen, bir an şaşkın çevresine bakınıyor, sonra uyumaktan, uyuyup da bir daha uyanamamaktan korkar gibi aşağıya seslenip çay yapmalarını, kahve yapmalarını söylüyor. Dayı beyle ayakta ne zaman karşılaşsa ona saygı gösteriyor, neden yatağa öyle doğru dürüst uzanıp yatmadığını, başının neden öyle ikide bir önüne düşü düşüverdiğini sormayı aklının ucundan bile geçirmiyor Allah için. Yine de dayı bey onu sevmiyor, onun bir an önce evden gitmesini istiyor. Ama ablası diretiyor, karşı koyuyor. “Ben onun küçüklüğünü bilirim” diyor; “Rahmetli kocamla biz Mersin ’deyken annesiyle kapı komşuyduk. Annesi mahallenin en güzel kadınıydı. Şanssız, bahtı kara bir kadınmış... Daha bu zavallıcık karnındayken kocasından ayrıldı. Belediyede zabıta memuruydu kocası. Adamın kötü kalpli, hain bir kız kardeşi vardı; kadıncağızı çekemez, akla gelmedik yalanlar uydurup ağabeysine söyler, o da akşam eve geldiğinde kadıncağızı dayaktan geçirirdi. Kadıncağız kocasından ayrıldıktan sonra çorap işledi, çamaşır yıkadı, el işine koştu, bu çocuğu babalı babasız büyüttü. Yazık değil mi yavrucağa? Buraya kadar kalkıp gelmiş, annesinin yolladığı üç-beş kuruşla okuyup adam olmaya çalışıyor, ben nasıl onu atarım evden?”

Sandık odasının duvarları ince, tüm konuşulanlar işitiliyor. Kendisini evde yok sanıyorlar. Sandık odasında hiç kıpırdamıyor, sesini çıkarmıyor. Kadın

gözünde büyüyor, adam gözünden düşüyor. İlk fırsatta evden çıkmayı koyuyor aklına ama nereye gideceğini, nerde barınacağını da bilmiyor. Derken akşamüzeri kadın odasına geliyor, onu yemeğe çağırıyor; “Gel haydi, Allah ne verdiyse yeriz hep beraber” diyor. Yemek yedim demesine inanmıyor onun, diretiyor, onu zorla sandık odasından çıkarıp aşağıya götürüyor, kurulmuş bir sofrada yanı başına oturtuyor. Annesinin güzelliğini öven kadının sözleri kafasında yinelenip duruyor, ikide bir kadının eline sarılıp öpmeyi geçiriyor içinden. Annesi güzel bir kadındı. “Mahallenin en güzel kadınıydı.” Annesinin kucağında bir bebeklik resmini anımsıyor. Çok, ama çok küçükken, annesi de küçükken henüz, çocuksu çocuksu bakarken çekilmiş bir resim. Annesinin genç kızsı güzelliği, bir hüzün perdesini yırtıp çıkmak ister gibi gülümsüyor hafiften. Peki ama nereye gitti bunca güzellik? Nereye gider bunca güzellikler? Annesinin şimdiki yüzü kara kuru canlanıyor gözlerinin önünde. Bir çorap makinesinin kolunu çevirmekten yorgun düşmüş kollar, bir kovana dizilmiş iğneleri tırnaklarıyla indirip kaldırmaktan bölük pörçük olmuş yağlı, siyah parmaklar. Gündüzleri döndürülen, geceleri döndürülen, bir gaz lambasının silik ışığında güçlükle çevrilen bir makinenin kolu. Lambanın güçsüz ışığında sürüp giden ses ve rahlemsi küçük bir masanın başında ders çalışan, çalışmak için didinen bir ilkokul öğrencisi... Annesi genç kızken mahallenin en güzel kadınıydı. Ya şansı? O da güzel miydi? Her gece, her gece kocasından dayak yedikçe ne yapardı annesi? Odanın kıyı köşesine kaçar mıydı? Tekmeler altında yerlerde sürüklenir miydi? Kıvranır mıydı yerlerde? Bağırıp da konu komşuyu yardıma çağırır mıydı? Yoksa konu komşunun rahatsız olmasını istemeyerek, dayak atarken fazla gürültü çıkarmaması için kocasına yalvarır mıydı? Nereye gitti bunca güzellikler?

Kadının Güzin adındaki büyük kızı evliydi ve sarı saçları vardı. Hep Güzin Abla derdi kendisine. Güzin Abla ’nın kulaklarından damla taşları gibi ince uzun küpeler sarkardı. Güzin Abla ’nın bütün vücudunun süt gibi beyaz olduğunu çok iyi anımsıyordu; bir gün sandık odasından çıktığında, Güzin Abla ’yı, sofanın sağ ucundaki kapısını tümüyle kapatmayı unuttuğu banyoda duş yaparken görmüştü. Görmüş ve gözlerini çevirmiş ve hemen sessizce sandık odasına dönmüştü. Acaba Güzin Abla, onun kendisini çırılçıplak gördüğünü fark etmiş miydi? Birinin gelip kendisinden hesap sormasını bekler gibi, bütün gün sandık odasından çıkmamıştı. Ama kimse

gelmemiş, bilmeden işlediği bir suçtan ötürü kimse onu suçlamamış, ona kızmamıştı.

“Evet, tahta köprü; tahtaları gıcırdayan köprü... Demek sizin ev oralardaydı?”

“Bizim ev...”

Sizin ev. Bir tahta köprü vardı. Köprüden geçilince yol sola kıvrılır, karşıda kırmızı kiremit damlı bir ev yükselirdi. Evin iki penceresinde iki güzel kız oturur, birilerinin yolunu gözler gibi bekleşirlerdi. Köprünün bir ayağı anacaddede, bir ayağı ara sokaktaydı. Ne zaman köprüden geçse, karşı evdeki kızlar pencerede olurdu. Kemer köprünün tepesine geldiğinde, gözlerini doğruca karşı eve çevirir, kızlara ama en çok sol penceredekine bakardı. Köprüyü inip kalbi çarparak birkaç adım yürür, eve iyice yaklaştı mı başını kaldırıp pencereye yeniden bir göz atmaktan kendini alamazdı.

“Durun bir dakika... Hani sokak sonra deniz kenarına kıvrılıyor, denize paralel bir çizgi halinde uzanıp dar bir sokağa dönüşüyor... Eviniz bu sokaktaydı demek. Şimdi biraz anımsar gibi oluyorum. Ben, birkaç değişik evde oturdum o sokakta.”

Birkaç evde oturmuştu, evlerin birinde hayli zaman oturmuştu. Bir sandık odasında yıllar boyu oturmuş, annesini genç kızlığından tanıyan iyi yürekli, sevecen bir kadının evinde doğru dürüst kira ödemeden, doğru dürüst yemek yemeden lise dönemini, üniversite öğreniminin ilk yıllarını geçirmişti. Birtakım gönül serüvenlerinden sonra zengin bir halı tüccarının yakışıklı ve çapkın oğluyla evlenen sarı saçlı, beyaz tenli Güzin Ablaların evinde oturmuştu. Ve bir gün aşağılardan doğru, Güzin Abla ’nın kocasını paylayan sesini işitmişti. Ağzına ne gelirse veriştirmişti Güzin Abla: “O pis sürtüğün peşinden koşuyorsun ha? Tüh, Allah belanı versin! Güzel bir kadın olsa bari! O bir daha bu evden içeri ayak atsın, ayaklarını kırıyor muyum, kırmıyor muyum kahpenin! Doymuyor musun söylesene? Doyuramıyor muyum seni? Utan utan! Üstelik yalan söylüyorsun... O kaltağa da yapacağımı bilirim ben!” Ve daha ağza alınmayacak bir sürü söz. Güzin Abla da bu sözleri söyler miydi? Söylemişti işte. Sarı saçlı, saçları bukle bukle alnına dökülen, saçlarını narin elceğiziyle ikide bir sağa sola itip uzaklaştıran beyaz tenli Güzin Abla, henüz evliliğinin ilk yıllarında

kocasının ihanetiyle karşılaşıp çileden çıkmıştı. İkide bir yinelemişti Güzin Abla: “Doyuramıyor muyum seni? Söylesene ha! Doyuramıyor muyum?” Peki, kocasının kendisine ihanet ettiğini kim haber vermişti Güzin Abla ’ya?

Bir yaz günü öğleyin, herkesin denizde eğleştiği, evde kimseciklerin bulunmadığı, kendisinin ise sandık odasına kapanıp ders çalıştığı bir sıra, Güzin Abla ’nın kocasıyla karşı evde oturan iki çocuk anası kara kuru bir kadın arasında geçen konuşmayı bir bir işitmişti. Anlaşılan, onun sandık odasında olabileceğini aklına getirmemişti Güzin Abla ’nın kocası. Ayrıca, deniz yolları vapurlarından birinin büfesinde çalışan dayı beyin de dünden beri evde bulunduğu, yarı uyur yarı uyanık yatakta yattığı, başının ikide bir önüne düşü düşüverdiği aklından çıkmıştı. Oysa dayı beyin yattığı odanın kapısı aralık dururdu hep; dayı bey bir şey istediği zaman sesi aşağıdan işitilebilsin diye kapı tümden kapatılmazdı hiç. Güzin Abla ’nın kocası, sanki bir an önce işini bitirmek isteyerek koşa koşa merdivenlerden çıkmış, kadının, “Yavaş ol, duyarlar!” uyarılarına da kulak asmamıştı. İçini yakıp kavuran isteğin doyumunu daha çok ertelemeye gücü kalmamış gibi çabuk çabuk konuşuyor, yanı sıra sürükleyip getirdiği kadının bir an önce gönlünü etmeye çabalıyordu. Kadın nazlanıyor, çekiniyor, bakarsın üzerlerine gelebileceklerini söylüyor, Güzin Abla ’nın kocası da onu yatıştırıp razı etmek için bin dereden su getirip diller döküyordu. “Bir dakika!” diyordu; “Hepsi bir dakika!” Ama beklemediği bir direnişle karşılaşıp amacına ulaşamadan dakikaların geçtiğini görünce, bir ara yalvarır gibi bir tona bürünmüştü sesi: “Bir dakika, hepsi bir dakikacık! Bak söz veriyorum sana, bir divan halısı yollatacağım mağazadan. İpek istiyorsan ipek, yün istiyorsan yün... Haydi yavrucuğum, haydi tontonum benim!” Anlaşılan, kadın razı olmuştu sonunda. Bir süre karyola gıcırtısı, iniltiler ve iç çekişleri doldurmuştu odayı. Bir ara kadın kendini toparlayarak, “Çabuk ol biraz!” demişti sert. Bir ara da deniz tarafından bir ses işitilmiş, “Eyvah, bizi arıyorlar!” demişti kadın. Adam, “Sus! Sesini çıkarma!” diye cevaplamıştı. Sonra, “Kimse bilmiyor ki bizim burda olduğumuzu” diye eklemişti. “Bir dakika daha sabret, şimdi bitiyor.” Kadın birden kızmıştı: “Bir dakika dedin, kaç dakika oldu! Şimdi yukarı çıkıp gelecekler!” Derken karyola gıcırtısı artmış sonra da bir sessizlik olmuştu. Kısa süreli sessizliğin ardından, “Hay Allah! Giysilerim de mahvoldu!” demişti kadın. Adam, “Ben sana yenisini alırım” diye karşılık vermişti yumuşak. Kadınla birlikte

yatak odasından çıkmışlardı. Adam sanki o anda dayı beyin evde bulunduğunu anımsamış gibi, “Yavaş ol!” diye uyarmıştı kadını. Sonra birlikte sessiz adımlarla merdivenden inmeye koyulmuşlardı.

“Bizim ev...”

“Sizin ev.”

“Deniz kenarına paralel uzanan o sokakta küçük küçük ahşap evler vardı. Bir tanesinde saraylı bir kadın otururdu. Etine buduna bir kadındı. Oynak, cilveli, şuh... Paralıydı çok; bir beslemesi, bir piyanosu vardı. Olur olmaz saatlerde piyanonun başına geçer, alaturka parçalar çalardı. İlerlemiş yaşına bakmayarak, çaldığı havalara bazen kendisi de şarkılar söyleyerek eşlik ederdi. Sesi sulardaki ince kamışları anımsatır, saraylı geçmişine uygun düşerdi. Sonra, ilerdeki bir evde çok iyi yüzen bir kız vardı. Daha doğrusu, kız hafta sonlarında o eve gelirdi. Dalyan gibi bir şeydi. Pazar günleri daracık mayosuyla deniz kıyısındaki kayaların üzerine boylu boyunca uzanıp güneşlenir, sigara içer, kahkahalar atar, mahalledeki delikanlıları çevresine toplar, hepsiyle senli benli konuşur, bir gün sonra da yine geldiği gibi çekip giderdi. Erkek gibi bir kızdı...”

“O kız öldü” dedi dostunun hanımı.

Meraklanmış sordu: “Neden öldü?”

“Kanserden” dedi kadın.

“Bak, acıdım doğrusu... Sağlıklı bir kızdı. Kanserden öldü demek. Yüzmede erkeklerle yarışırdı... Sonra, Arap bir kadın otururdu daha ilerde. İki de kızı vardı; ikisi de esmer, yuvarlak yüzlü, şirin şeylerdi.”

“İşte, bizim ev...”

“Sizin ev... Ben o sokakta birkaç evde oturdum, evet. Anımsıyorum.”

O sokakta oturduğu zamanlar Arap filmleri modaydı. Mahallenin bütün kadınları toplanır, Şehzadebaşı ’ndaki sinemaların yolunu tutar, akıttıkları gözyaşlarıyla birkaç mendil ıslattıktan sonra kızarmış ve şişmiş gözlerle

evlerine dönerlerdi. Ve yine o zamanlar tango modaydı. Boyuna tangolar çalardı radyoda. Kendisi de dansa çok meraklıydı. Öğrenmek ister, pek uğraşır ama bir türlü beceremezdi. Bir tango çalmaya görsün, Güzin Abla hemen gelip haber verir, onu sandık odasından alıp götürür, ona dans öğretmeye çalışırdı. “Bu kadar uğraşıyorum, bir türlü öğretemedim sana dans etmesini!” diye çıkışırdı ikide bir. “Niye öyle sopa yutmuş gibi dimdik duruyorsun, bilmem. Kendini sıkma, gevşek tut; bana bırak vücudunu!” Bazen de Güzin Abla ’nın keyfi olmaz, karşı odada radyo çalar, kalbi çarparak sarı bukleleriyle ak tenli Güzin Abla ’nın kendisini sandık odasından alıp götürmesini sabırsızlıkla beklerdi. Tangolar modaydı o yıllar. Danslarda, düğünlerde hep tango çalar ve boyuna çaylar verilirdi. Ama Güzin Abla ’sız tangoların zevk vermeyeceği kuşkusuzdu. Güzin Abla ’nın narin ve sıcacık ellerine yüreciği küt küt atan bir kuş gibi kendini bırakır, az sonra ellerinin terlediğini, Güzin Abla ’nın bir mengene gibi sıkıp koyvermeyen ellerinden sıcacık duyguların vücudundan içeri aktığını hisseder, tangoların bitmemesi, hep birbirini sürüp götürmesi, araya fokstrot gibi güç parçalar girmemesi için dua ederdi. Ve spiker tango orkestrasının programının bitirdiğini haber verir vermez üzerine bir mahzunluk çöker, sanki incitmekten korkar gibi Güzin Abla ’nın belini yumuşacık saran kolunu gönülsüz oradan çekip alırdı.

“Bizim ev...”

“Sizin ev, evet, sizin ev... Bir dakika, siz, evet siz...”

Emekli Durmuş Bey ’in konağını geçtikten sonra bir bostan gelirdi. Sahibi Arnavut ’tu ve on dört-on beş yaşlarında bir kızı vardı ve kızın yüzünde çiller vardı. Denizde boğulmuştu da, tüm mahalle yasa bürünmüştü. Güzin Abla, eve kıvırcık salata, biber, domates gibi şeyler gerektiğinde bazen kendisini bostana yollar, kimsenin duymamasını ister gibi yüzünü yüzüne yaklaştırıp akşam radyoda tango orkestrasının programı olduğunu fısıldar, adeta küçük bir ayak işi için onu ödüllendirmek isteyerek kendisine önceden haberi müjdelerdi. Güzin Abla yüzünü yüzüne yaklaştırınca, her seferinde duyduğu o iç gıcıklayıcı koku ne kokusuydu acaba? Güzin Abla ’nın boyu onun boyundan nerdeyse bir karış yüksekti ve dans ederlerken yönetim hep Güzin Abla ’daydı; keyfi yerinde olduğu zaman sık sık figürlere başvurur, bu figürlerle onu bir hayli yorardı. Bazen Güzin Abla

hafifçecik beline konan elini alır, dansın kuralları gereğiymiş gibi daha bir sıkıca beline oturtur, tenine daha bir yaklaştırırdı.

Ve bir akşam da boylu boyunca tenine yaklaştırmıştı onu. Soğuk bir kış gecesiydi. Güzin Abla yalnızdı evde; radyoda tangolar çalıyor, tangolar bitmeden Güzin Abla seslenip onu çağırsa ya da onu sandık odasından gelip alsa diye içi gidiyordu. Güzin Abla ’ya her vakitki bir ödevini anımsatmak ister gibi gürültüyle defterleri, kitapları karıştırıyor, sanki inadına böyle davranarak kızgınlığını belli ediyordu. Tangoların nağmeleri hançerler gibi yüreğine saplanıyor, özellikle o gece yapacakları tangonun ayrı bir önemi varmış gibi bir önsezinin pençesinde kıvranıyordu. Ve derken buyurgan ve paylayıcı bir sesin, “Haydi ne duruyorsun, gelsene!” dediğini işitti; “Tango çalıyor, duymuyor musun?” diye ekledi ses. Hemen sandık odasından çıkıp koştu. Tüm endamını açığa çıkaran bir giysi vardı Güzin Abla ’nın üzerinde. Kokular sürünmüştü, daha uzaktan belli oluyordu; bir düğüne ya da nişana gidecekmiş veya böyle bir yerden henüz dönmüş gibi makyajlıydı yüzü. Ama saçları dağılmıştı; dağılan saçlarını toplama gereği duymamış, belki de kendisi bile bile dağıtmıştı. Radyodan şimdiye kadar çalan tangoların boşa geçmesinden o sorumluymuş gibi, kapıdan girer girmez başını kaldırıp ters ters yüzüne bakmıştı. Kanepenin üzerinde sere serpe oturuyor, alt düğmeleri iliklenmemiş giysisinin aralıklarından süt gibi beyaz bacakları görünüyordu. İçeri girince katı ve soğuk bir tonla, “Gel kaldır beni bakayım dansa, nasıl kaldıracaksın?” dedi. Büyük bir heyecanla ama sakin görünmeye çalışarak Güzin Abla ’ya yaklaştı, önünde eğildi. “Neden sırık gibi eğiliyorsun! Biraz belini büksene!” diye çıkıştı Güzin Abla. Bunun üzerine ikinci bir kez eğildi önünde. “Ne diyecektin bakayım?” diye sordu Güzin Abla. “Hanımefendi, bu dansı benimle yapmak lütfunda bulunurlar mı?” “Ha şöyle!”” dedi Güzin Abla; “Biraz komik kaçıyor ama olsun!” Sonra, “Tut bakayım elimden!” diye ekledi. Güzin Abla ’nın elinden tuttu. Güzin Abla çıkıştı: “Hay Allah! Bir türlü kaldıramıyorsun beni. Sıkı tutup çeksene!” Güzin Abla ’nın eline daha bir sıkı sarıldı. Ama Güzin Abla tez davranıp onu kendisine doğru çekmiş, kucağına oturtuvermişti. Önce kucağına oturtmuş, sonra onu yine itip uzaklaştırmıştı. “Tüh!” dedi; “Ben böyle mi öğrettim sana? Şu dans etmesini bir türlü beceremeyeceksin!” Sonra doğrulup ayağa kalktı. Kavalye kendisiymiş gibi, kolunu kıskıvrak beline doladı. Küçük elini sımsıkı tuttu ellerinin arasında. Derken bir tango başladı. Tangolar içinde bir tango. Ama bir

başka tango. Şimdiye kadar yapmadıkları, aradan bunca yıl geçtikten sonra bile unutamadığı, uçları havada birbiriyle kavuşan sağlı sollu iki dizi kılıç arasında yapılan bir tango. İki vücut arasında su sızmayan bir tango. Bir süre Güzin Abla ’nın güvenilir ellerinde, o zamana kadar tanımadığı hoş duygular içinde yüzerek geniş odada ordan oraya taşındı, bir süre Güzin Abla ’nın yakıp kavuran vücudunun keskin hatlarının bir balmumundan farksız kendi vücudunun alabildiğine derinliklerine gömüldüğünü hissetti. Ama derken bıktı Güzin Abla ya da sabrı tükendi. Zaten son zamanlar üzerinde bir tuhaflık vardı. Kocasına eskisi gibi yüz verdiği yoktu, ikide bir olmadık nedenlerle adamın üzerine yürüyor, bağırıp çağırıyor, ona söylemedik laf bırakmıyordu. Radyoda çalan tango sona erer ermez, kendini acımasızca çekip aldı geriye; radyonun düğmesini çat diye kapattı. “Haydi git artık, uykum geldi, yatacağım!” dedi.

Sesini çıkarmadan Güzin Abla ’yı yalnız bırakıp sandık odasına döndü. Eline rastgele bir kitap aldı; kulakları Güzin Abla ’nın odasında, okuduğunu anlamadan gözlerini satırlar üzerinde gezdirdi. Bir karyola gıcırtısı falan işitmediğine göre Güzin Abla yatmamış, yatacağını bahane ederek onu yanından uzaklaştırmıştı besbelli. Derken bir hıçkırık sesi geldi kulağına. dikkatle dinledi. Evet, Güzin Abla ağlıyordu. Neden ağlıyordu Güzin Abla? Birkaç kez sandık odasından çıkmak, yatak odasının kapısına varıp onun gerçekten ağlayıp ağlamadığına bakmak istedi. Ama gerçekten ağlıyordu Güzin Abla, hıçkırıkları açık seçik işitiliyordu. Bazen duruyor, ardından daha bir güçle başlıyordu ağlamaya.

Güzin Abla ’yı avutabilir miydi? Sanmıyordu. Ama yine de Güzin Abla onda bu gücü görmüş gibi, hıçkırıklar arasında seslendi birden, “Gelsene bakayım bir dakika!” Hemen seğirtti. Yatağın üzerine uzanmış, dizlerini karnına doğru çekmişti Güzin Abla. Giysisini değiştirmiş, sırtına pembe bir gecelik geçirmişti. Kendisi içeri girer girmez, “Gel otur yanıma!” dedi; “Ama yok... Önce radyoyu aç, sonra. Belki birazdan tango çalar.” Hemen gidip radyoyu açtı. Güzin Abla ’nın ağlaması kesilmişti. Hatta hiç ağlamamışa benziyordu. Yeşile çalan uzun çekik gözleri biraz kızarmıştı, o kadar. Radyoda Batı müziğinden bir piyano parçası çalmaya başlamıştı. Dönüp yanına oturduğunda, “Biraz daha yaklaş şöyle!” dedi Güzin Abla. Ama onun yaklaşmasını beklemeden kolunu boynuna doladı, onu kendinden yana çekti. Dizleri Güzin Abla ’nın dizlerine dokundu, bir

ürperti yayıldı içine. Kalbi hızlı hızlı atmaya başladı. Bir gürültü işitip kapı sesine benzetti, ayağa kalkmaya davrandı. “Otur otur!” dedi Güzin Abla; “Seninle konuşacaklarım var daha.” Sonra başını biraz eğip yanaklarını yanaklarına yapıştırdı. Güzin Abla ’nın yanakları sıcaktı ve bu sıcaklığın vücudunda bir yere çağıl çağıl aktığını hissetti. Ayrıca yanakları hafif pembeydi Güzin Abla ’nın. Kudretten bir pembelik. Bukleli sarı saçlarına pek yakışıyordu. Yanaklarını bir süre yanaklarında tuttuktan sonra, ansızın kendini geriye çekip sordu Güzin Abla, “Beni seviyor musun bakayım?”

Birden Güzin Abla ’nın elinden kurtardı kendini. Doğrulup dikildi önünde. “Ne o, kızdın mı?” dedi Güzin Abla. “Hayır” diye cevapladı. Ama kızmıştı gerçekte. Neye kızmıştı? “İstersen başka şeylerden konuşalım” dedi Güzin Abla. O sesini çıkarmayınca, “Neden kalktın hemen? Demek beni sevmiyorsun... Beni burda yalnız bırakıp gideceksin” diye ekledi. Ne söyleyeceğini bilemeyerek, “Artık radyoda tango çalmaz” diye cevapladı. “Çalmazsa çalmasın!” dedi Güzin Abla; “Dans etmek için radyoda tango çalması şart mı? Radyo kapalıyken de dans edebiliriz biz seninle. Ama sen dans etmesini bilmiyorsun ki! Sopa gibi dikiliyorsun hep. O kadar uğraşıyorum öğrenmen için, bir türlü öğrenemiyorsun. Niye öğrenemiyorsun sanki? Güç mü çok? Ama dans etmesini bilmeyen erkeğe de şimdi erkek demiyorlar... Allah bilir, bir kızı da öpmemişsindir şimdiye kadar. Sevdiğin bir kız oldu mu bari? Ama o terzi kız, köşe başındaki hani, gelip geçerken ona fena bakıyormuşsun! Niye bakıyorsun? Seviyor musun onu? Onun sevilecek neresi var ayol! Sapsarı, sıtmalı bir kız!”

Daha fazla dayanamadı; “Güzin Abla!” dedi; “Rica ederim Güzin Abla, kapatalım bu konuyu.” Sitemli ve hiç beklememiş, “Ne o, kızdın mı yine?” dedi Güzin Abla; “Amma da çabuk kızıyorsun! Ne söyledik sanki? Dans etmesini bilmiyorsun, dedik. Şimdiye kadar hiçbir kızı öpmediğini söyledik. Ama kim bilir, öpmüşsündür belki. Anlat bakayım, kimi öptün?”

Güzin Abla ’yı o âna kadar hiç böyle görmemişti. Üzerine üzerine geliyordu; sesinde alaylı, kızdıran bir ton vardı. Biraz önce kesik kesik hıçkırıklarla ağladığını bilmese, belki bütün bu iğneleyici sözlere sert bir karşılık verebilir, yine çekip giderek sandık odasına kapanabilirdi. Güzin Abla ’nın konuyu değiştirmesini bekliyor ama Güzin Abla onu kışkırtmayı sürdürüyordu. Ne istiyordu kendisinden, neden öyle yapıyordu? O zaman

bilmiyordu, şimdi de pek bilmiyor. Bu davranışıyla kendisini ne kadar üzdüğünün farkında mıydı Güzin Abla? Bunu sezmiş gibi, “Gel barışalım” dedi ansızın. Sonra, “Biliyor musun?” diye ekledi; “Küçükken, hani küçük de değildin ya, on iki-on üç yaşında vardın o zaman, biz Mersin ’deydik, dama çıkar, tahtın üzerine uzanır, kitap okurdun. Arada bir bizim pencereye bakardın, hatırladın mı? Niye bakardın bizim pencereye? Nermin için mi? O seni sevmiyordu ki! Bana niçin bakmazdın? Beni büyük olarak, abla olarak görürdün de ondan. Bana o zamanlar da Güzin Abla derdin hep. Köşeyi dönmüş ileriden gelirken seni izler, başını kaldırıp bizim pencereye ne zaman bakacaksın diye beklerdik. Nermin ’le aramızda bahse tutuştuğumuz bile olurdu. Ben bazen geriye çekilirdim, o zaman başını kaldırıp bakardın; demek Nermin ’i seviyordun. Ama Nermin seni hiç sevmezdi ki! Seninle ilgileniyormuş gibi yapardı, o kadar. Sizin eve gelir, senden okumak için kitap alır, sonra dönüp aranızda geçen konuşmayı bana bir bir anlatırdı. Senin ona neler söylediğini tekrarlayayım istersen. Hepsi aklımda çünkü.”

İçerlemiş, birden parladı: “Hayır!” Sonra biraz yumuşamış: “Güzin Abla, ne gereği var şimdi bunların?” diye ekledi.

“Yoksa hâlâ seviyor musun Nermin ’i? Çoktan evlendi o.”

“Evet, biliyorum.”

“Kiminle evlendiğini de biliyor musun? Zengin bir adamın oğluyla. Çocuk yakışıklı, bir kuaför dükkânı işletiyor. Seninki kadar güzel gözleri yok ama boylu boslu, güçlü kuvvetli. Zaten Nermin ta o zamanlar severdi oğlanı. Sık sık kalkıp onun dükkânına giderdi. Hiç fark etmedin mi? On beş günde bir saçlarını yaptırırdı. Ama sen hep gözlerin yerde yürürdün tabii. Sonra da akşamları kaçamak bizim pencereye bakardın. Bazen de sabahları.”

“Güzin Abla!”

“Ne var yani? Nermin seni sevmedi diye içerledin mi? Seni de seven biri vardır elbet ama bana söylemiyorsundur... Hem abla diyor, hem de bana söylemiyorsun. Her şeyi içinde saklı tutuyorsun. Kapalı kutusun. Ama seni de açacak biri çıkar günün birinde, merak etme. Köşe başındaki o sarı sıtmalı kızı gerçekten seviyorsundur belki, kim bilir.”

“Hayır, hayır! Güzin Abla, bırakalım bu konuyu artık!”

“Peki, bırakalım... Ama söyle, Nermin ’i sevmedin mi? Bir gün sizin evden bir karanfille dönmüştü, hem de kırmızı bir karanfil. Unuttum mu sanıyorsun?”

“Annem vermişti karanfili ona.”

“Peki gülü? Gülü de mi annen vermişti? Bir akşam da dondurma yemeye gitmiştik hep beraber. İki ev toplanıp Yeni İstasyon ’a gitmiştik. Siz Nermin ’le hep geride kaldınız, arkadan geldiniz, hep fiskos edip durdunuz, farkında olmadım mı sanki?”

Güzin Abla ’nın bu saldırgan sözleriyle iyiden iyiye çileden çıkmıştı. Söylediklerinin hiçbiri gerçeğe uygun değildi Güzin Abla ’nın. Teyzesinin kızı Nermin ’e hiç ilgi duymamıştı. Kitap almak için evlerine geldikçe, kendisiyle birkaç kelime konuşmuştu, o kadar. Ama Güzin Abla ’ya içten içe hep bir yakınlık beslemiş, onu pencerede ya da yaz günleri damda gördükçe, bilmediği, tanımadığı hoş duygular uyanmıştı içinde. Oysa Güzin Abla kendisini hiç umursamamış, bitişik evde oturan matbaacı bir oğlanla sevişmişti hep. İki evi birbirinden ayıran tahta perdenin arkasından saatlerce birbirleriyle konuştukları, mektup alıp verdikleri, tahta perdenin kafeslerinden ellerini uzatıp birbirlerinin ellerini tuttukları söyleniyor, bütün mahalle dedikoduyla çalkalanıp duruyordu. Derken veteriner babasının İstanbul ’a tayini çıkmış, Güzin Ablalar kentten ayrılmışlardı. Ama Güzin Abla şimdi de bir zamanki gibi güzeldi hâlâ, bukle bukle sarı saçları vardı.

Kendisini yeteri kadar kızdırmış gibi, “Peki bırakalım şimdi bunları” dedi Güzin Abla; “Gel otur yanıma da barışalım!”

“Ben gideyim artık Güzin Abla, geç oldu.”

“Güzin Abla ’nı sevmiyor musun?”

Sesini çıkarmadı.

“Gel haydi, gel otur yanıma! Bak ne diyeceğim? O büfeyi de aç, içinde bir çikolata var, al getir, beraber yiyelim seninle.”

Büfeden çikolatayı alıp geldi hemen. Güzin Abla ’nın yanına oturdu. Çikolatanın ambalajını açmak isterken, “Ver şunu, ben senden iyi açarım” dedi Güzin Abla. Hırçın ve hoyrat el hareketleriyle ambalajı yırtıp attı yere. Çikolatanın ucundan bir parça koparıp kendi ağzına götürdü, bir parça da ona uzattı. Ama son anda düşüncesini değiştirdi, onun eline bırakmadı çikolatayı. “Aç ağzını, yum gözünü!” dedi, karşı koymasına aldırmayarak zorla ağzına tıktı. Derken çikolatadan bir parça daha koparıp kendi ağzına attı, kalanını sonradan yemek üzere yanı başındaki sehpanın üzerine koydu. Yastığın altından kenarları dantel işlemeli bir mendil çıkarıp ağzını ve ellerini sildi. “Haydi git artık, barıştık!” dedi. Tam ayağa kalkmış kapıya doğru yürürken, “Peki, bana iyi geceler dilemeyecek misin?” diye sordu. Bunun üzerine dönüp iyi geceler diledi. “Böyle mi iyi geceler dilenir?” dedi Güzin Abla; “Yaklaş şöyle bakayım, eğil biraz...” Yaklaştı ve eğildi. Birden Güzin Abla, onu elinden tutup kendisine doğru çekti; bir yanağını uzatarak, “Öp bakayım yanağımdan!” dedi. Güzin Abla ’nın yanağına usulcacık dudaklarını dokundurdu. Güzin Abla, “Öyle değil!” dedi. Kendisi onu başından yakalayarak, bir yanağına sesli sesli bir öpücük kondurdu. “Haydi, git şimdi!” dedi; “Çabuk git, gözüm görmesin seni!”

Güzin Abla ’nın bu sözleri üzerine iyice sersemlemiş, kapıya yöneldi. “Kapıyı kapatayım mı Güzin Abla?” diye sordu titrek bir sesle. Güzin Abla, kapının kapatılması pek doğal bir şeymiş gibi, “Daha duruyor musun?” dedi; “Çabuk kapa, çabuk çabuk!”

Kapıyı arkasından yavaşçacık çekip yürüdü, sandık odasına girdi. Yer yatağını açıp arkaüstü uzandı. Kulağı Güzin Abla ’nın odasından gelecek seslerdeydi. Sandık odasının kapısını biraz aralık bırakmış, lambayı da söndürmemişti. Sanki uyumayıp beklediğini göstermek, Güzin Abla ’yı kendisini bir kez daha odasına çağırmaya ayartmak ister gibiydi. Ancak, bir kulağı da sokak kapısındaydı. Akşamüzeri sokağa çıkan Güzin Abla ’nın annesiyle kardeşlerinin ansızın dönüp geleceğinden korkuyordu. Yattığı yerde sağa sola döndü, uyumaya çalıştı, uyuyamadı. Bir tıkırtı işitir işitmez yatakta doğrulup oturuyordu. Ama hayır, Güzin Abla bir daha çağırmadı kendisini. Bir ara yırtılan kâğıt sesleri işitti. Güzin Abla, alçak sesle öfkeli öfkeli bir şeyler mırıldanıyordu. Derken bir kez daha hıçkırık sesleri geldi kulağına. Yastıklara yorganlara koyverilen kesik ve boğuk hıçkırıklar. Güzin Abla ’ya ne oluyordu böyle? Bir ara balkon kapısı açıldı, balkona

çıktı Güzin Abla. Deniz, evin hemen birkaç metre yakınına kadar sokuluyor, alt kattan tahta bir merdivenle sahile iniliyordu. Derken Güzin Abla balkondan odaya döndü ama odada çok kalmayarak hemen çıktı yine. İçerden bir mendil almış olacaktı, sesli sesli burnunu sildi. Bir ara Güzin Abla ’nın, “Namussuz herif! Alçak herif! Ben sana gösteririm!” diye söylendiğini duydu. Ama arası çok geçmeden bir tango sesi geldi kulağına. Hayret, Güzin Abla bir tango söylüyordu: “O siyah gözler...” Bile bile mi söylüyordu Güzin Abla bu tangoyu? Güzin Abla tangoyu söylerken sanki sivri uçlu bir bıçak kalbine saplandı, boyuna daha derinlere işleyen, burgu gibi döne döne ilerleyen bir kama. İçinden bir şey, “Güzin Abla! Güzin Abla!” diye haykırmak istiyor, Güzin Abla ’ya doğru koşmak, ona bu tangoyu, gecenin geç saatinde bu tangoyu niçin söylediğini sormak istiyordu. Güzin Abla ’ya koşmak, onun boynuna sarılmak, abla gibi, başka nasıl olabilirdi, onu kucaklamak, henüz bilmediği, ama çok sonraları öğreneceği bir yanlış davranışından, bir kırıp gücendirmeden ötürü ondan özür dilemek istiyordu. Tango bitince Güzin Abla sustu. Yakından geçen bir motorun sesi duyuldu, çok ufak dalgaların evin yanı başına gelerek sessiz bir fışırtıyla eridiği işitildi. Derken Güzin Abla yeniden başladı: “O siyah gözler...” Sanki az önce hıçkıran kendisi değildi. Tatlı ve baygın sesi denizde dalga dalga yayılıyordu. Evet, bile bile söylüyordu Güzin Abla bu tangoyu. Kendisini kızdırmak için söylüyordu. Bazen zengin halı tüccarının o şımarık ve çapkın oğluyla balkonda otururlarken de tangolar söylüyordu Güzin Abla. Ama bir tangoyu böyle iki kez söylediğini hiç işitmemişti. O anda adamın birkaç gündür evde görünmediğini anımsadı. Birkaç gün önce Güzin Abla ’yla kocası iyice birbirlerine girmişlerdi. Güzin Abla ’nın kocasına söylediği o çirkin sözleri işitmeye dayanamadığı için, hemen evden dışarı atmıştı kendini. Birkaç saat sonra döndüğünde ise adam evden çıkıp gitmiş ya da gitmek zorunda bırakılmıştı ve Güzin Abla hâlâ kocasının arkasından veriştiriyordu.

Derken kapı çalındı. Bekledi. Güzin Abla hiç oralı olmadı, tangosunu söyleyip duruyordu. Bir plak gibi tekrarlıyordu. Ama belki de kapının çalındığını işitmişti de istifini bozmuyordu hiç. Kapı, ikinci kez çalındı. Güzin Abla yine aldırış etmedi. Sesi işitmemiş olamazdı; çünkü hızlı hızlı, adeta yumrukla kapıya vuruluyordu. Derken dayanamadı, sandık odasından çıkarak Güzin Abla ’nın odasına doğru, “Güzin Abla! Kapı çalınıyor!” dedi yüksek sesle. Güzin Abla, tangoyu hemen kesti. “Kapı mı çalınıyor?” dedi

inanmamış. Bir an durup aşağıya kulak kabarttıktan sonra, “Kim olabilir?” diye ekledi. “Annemler halamlara gitti gece yatısına. Bak bakalım, kimmiş gelen?” Merdivenden inerken, arkasından seslendi: “Benim alçak herifse gelen, evde olmadığımı söylersin, annesiyle gece yatısına gitti dersin. Kapıdan içeri ayak atmasın, gebertirim onu. Sakın sokma içeri, anladın mı!”

“Ama Güzin Abla!”

Güzin Abla, “Ben ne söylüyorsam, sen onu yap!” dedi içerlemiş.

Bunun üzerine merdivenlerden inip kapıya geldi. Açıp baktı, Güzin Abla ’nın kocası. Adam, hiçbir şey söylemeden onu bir kenara itip içeri girdi. Tahta merdiveni koşarak çıkmaya başladı. Galiba Güzin Abla gelenin kim olduğunu sezmiş ve odadan çıkarak merdivenin başında beklemişti; çünkü kocası daha merdivenin ilk dönemecini kıvrılır kıvrılmaz kızgın bir sesle söylenmeye başladı: “Utanmıyor musun buraya gelmeye alçak herif! Ne yüzle geliyorsun ha! Ben sana bir daha bu evden içeri ayak atmayacaksın demedim mi? Git, defol! Haydi git! O şırfıntının yanına git!” Adam, hiç cevap vermeyerek hızlı hızlı çıktı merdivenleri. Derken şırak diye bir tokat sesi duyuldu. Bunu kısa bir sessizlik izledi. Sonra bir ağıt sesi geldi kulağına. Ama daha önceki gibi kesik kesik hıçkırıklar biçiminde değil de, hüngürdeyerek bir ağlamaydı bu. Sonra bir kapı gürültüyle kapatıldı.

Olup bitenleri aşağıda, merdivenin başında izlemişti. Kapı kapatıldıktan sonra tahta merdivenden yavaş yavaş çıkıp sandık odasına yöneldi. Güzin Abla ’nın odasının önünden geçerken adamın yalvaran sesini işitti: “Yapma Güzinciğim! Yapma canım! Affet beni! Söz veriyorum, bir daha ihanet etmeyeceğim sana. Vallahi billahi etmeyeceğim! Getir Kuran ’a el basayım. Vur, bir tokat daha vur istersen!” Ama Güzin Abla ağlamasını sürdürüyor, kocasının yalvarmalarını karşılıksız bırakıyordu.

Sandık odasında, Güzin Abla ’nın kocasını kapı dışarı edeceği ânı beklemeye başlamıştı. Bir ara küçük pencereden dışarı baktı. Karşı sıradaki evlerde ışıklar henüz yanıyordu. Sokak boştu. Sağdaki evlerin birinde bir perde aralanır gibi olunca, başını içeri çekti. Kapıya doğru yürüyüp Güzin Abla ’nın odasına kulak verdi. Bir şey gereğinden fazla uzamıştı adeta. Adamın sesi şimdi biraz daha alçak perdeden çıkıyor, yalvarıp yakarmalarıyla hâlâ Güzin Abla ’yı kandırmaya ve yatıştırmaya çalışıyordu.

Bir ara kulağına bilezik, küpe, kolye gibi sözcükler çalındı. Güzin Abla artık ağlamıyordu. Peki, ne yapıyordu? Ne diye bekliyor, kapı dışarı etmiyordu kocasını? Adamın kapının eşiğinden içeri ayağını atamayacağını söylememiş miydi? Bir ara sesler iyiden iyiye yavaşladı, fısıltılı bir söyleşiye dönüştü. “Ama” dedi bir ara Güzin Abla. Bu ama ’nın arkasını işitmek için kulağını sandık odasının kapısına dayadı, işitemeyince kızdı. Bir şey gelip düğümlenmişti boğazına. Güçlükle soluk alıp veriyordu. Bir an, doğru gidip Güzin Abla ’nın odasından içeri dalmayı, öfkeyle, küçümseyerek Güzin Abla ’ya şöyle bir baktıktan sonra yine kapıyı kapayıp çıkmayı, kendini evden dışarı atıp bir daha da dönmemeyi düşündü.

Güzin Abla ’nın odasında sesler büsbütün kesilip de kısa bir aradan sonra karyola gıcırtıları işitilmeye başlayınca, ihanete uğrayan, arkadan vurulan, incitilen, gücendirilen kendisiymiş gibi, sandık odasından çıkıp sessiz adımlarla merdivenlerden indi. Sokak kapısını usulcacık açıp dışarı çıktı. O anda bir tramvay geçti yoldan. İçi boştu, sıkıntılı bir günden sonra depoya bir an önce varmak ister gibi, tüm ışıklarını yakmış, raylar üzerinde kayıyordu. Bir süre yolda yürüyüp döndü. Setten aşağı inerek deniz kenarına geldi. Çakıl taşlarının üzerine oturdu. Eline birkaç çakıl taşı alıp denize fırlattı. Taşlar bir-iki batıp çıktıktan sonra karanlık sulara gömülüyordu...

“Bizim ev...”

“Sizin ev... Bir dakika; anımsayacağım galiba... Tahta köprüden inip sola bükülüyorsunuz. Sonra bir sokak geliyor. Denize paralel, dar bir sokak. Sizin ev o sokakta, evet! O sokakta sizin ev. O tombul, o şuh, o olur olmaz zamanlarda şarkılar söyleyen, piyanoyla alaturka şarkılar çalan ve arada şık ve yaşlı bir beyefendi tarafından ziyaret edildiği söylenen, on bir-on iki yaşlarındaki beslemesini sık sık sopayla döven o beyaz tenli, o hep dantelli bol giysiler içinde, eski ve ahşap evinin geniş odaları arasında mekik dokuyan kadını biliyorsunuz. Demek sizin ev, demek sizin eviniz, o saraylı kadının az ilerisindeydi. Evet, az ilerisinde... Durun bakayım; tiyatroda çalışan bir adam vardı, iki de oğlu vardı, tepesi kırmızı kiremitlerle örtülü kule gibi bir evde otururlardı. Adam yazları denizden çıkmazdı. Göbekli biriydi, fok balığı gibi kayaların üzerine yayılırdı.”

“Onların evi bizim hemen karşı sıramızdaydı.”

“Demek onların evi, demek sizin ev... Evet, ben de oturdum o sokakta. Durun bakayım, şimdi anımsayacağım. Birkaç evde oturdum ben o sokakta. Ama evlerin birinde çok oturdum.”

Evet, birinde çok oturdu. Güzin Abla henüz evlenmeden eve girdi, bir sandık odasında lise öğrenimini yaptı. Güzin Abla ’yı ilerdeki köprü altında birçok erkekle gördü. Güzin Abla ’yı hep kıskandı. Onu yanında bir erkekle gördüğü zaman günlerce surat astı, kendisiyle konuşmadı, oysa Güzin Abla onu hep öz kardeşi gibi sevdi, soğuk günlerde onu sıcacık odalarına çağırdı, sık sık sofralarına oturttu, sandık odasına onun için yemekler taşıdı. Derken günün birinde birkaç gün için evden kayboldu Güzin Abla. Güzin Abla ’yı birkaç gün çok aradı. Mahallede dedikodular aldı yürüdü. Ama Güzin Abla döndü sonradan, evde bir bayram havası esti. Bir nişan yüzüğü vardı Güzin Abla ’nın parmağında. Ve Güzin Abla ’yı birlikte gördüğü son erkek, her akşam elinde paketlerle eve gelmeye başladı. Ve bir gün de düğün oldu. Düğün çok parlak oldu. Tangolar çalındı. Denize karşı geniş tahta balkonun üzeri tıklım tıklım doluydu. Herkes balkon çökecek diye korktu ama çökmedi. Bir gramofondan dökülen tangoların melodilerine uyularak danslar yapıldı. Güzel sesliler şarkılar söyledi, oyun oynamaya meraklı kadınlar çıkıp göbekler attı. Ama düğünden bir süre sonra, zengin bir babanın şımarık oğlu olan yakışıklı ve çapkın kocası, Güzin Abla ’ya ihanet etti. Güzin Abla çok kızdı, kocasını evden kovdu. Ama adam birkaç gün sonra yeniden dönüp geldi. Yeniden barıştılar. Acaba Güzin Abla çok mu seviyordu kocasını?

Güzin Abla çok güzel bir kızdı ilkin, sonra kadın oldu, sonra da anne. Ve günün birinde karnı şişmeye başladı. İlkin aldırmadı Güzin Abla, eskisi gibi vücut hatlarını tüm kıvraklığıyla açık seçik gösteren dar giysiler giydi. Ama sonunda karnındaki belki hiç hoşlanmadığı şişliği gizlemek, belki de rahatçaçık kalkıp oturabilmek için bol giysiler yaptırdı kendisine. Eskiden kolunda bilezik yoktu, kocasını evden kovup sonra yine barıştığı o geceden sonra zengin işlemeli, kalın altın bilezikler takmaya başladı. Eskiden kulaklarında küpeler yoktu, küpe delikleri de yoktu; yine o geceden sonra mahalledeki Hacı Anne ’ye kulaklarını deldirdi, birkaç gün kulaklarının ağrısından sağa sola, en başta kocasına saldırıp durdu evin içinde. Ama birkaç zaman sonra sızlanmalar kesildi, delinen kulakmemelerinden, şıkır şıkır parıldayan yeşil taşlı hilal biçiminde iki küpe sarkmaya başlamıştı. Ve

altın beşibirlikten bir kolye arada bir süsledi Güzin Abla ’nın ince ve zarif boynunu. “Kolye takmasını pek sevmiyorum” diyordu Güzin Abla. Derken günün birinde Güzin Abla ’yı bir masanın başında oturup gergef işlerken gördü. Annesi ve küçük kız kardeşi de ona yardım ediyor, doğacak bebek için yatak takımı ve değişik giysiler örülüp işleniyordu. Ve o sıra kocasıyla arası oldukça iyiydi Güzin Abla ’nın. Adam akşamları erkenden eve geliyor, her gelişinde Güzin Abla ’nın sevdiği, canının çektiği yiyecekleri taşıyıp getiriyordu. İkide bir ağzından “Yavrucuğum, hayatım, bir tanem” gibi, nedense adamın ağzına yakıştıramadığı sözler dökülüyordu. Güzin Abla ’nın o zarif endamında böylesine bir değişikliğe yol açan bu adamı hiç sevmemişti ve sevmiyordu. Güzin Abla da farkındaydı bunun. Bazen sandık odasına gelip onu alarak zorla sofralarına oturtuyor, ikide bir ona sorular yöneltiyordu: “Neyin var kuzum senin? Yoksa o terzi parçası, şu köşe başındaki sarı yüzlü sıtmalı kız artık sana yüz vermiyor mu ha? Kavga mı ettiniz yoksa? Haydi haydi, inkâr etme! Geçen gün sizi deniz kenarında görmüşler.” Bu sözler üzerine iyice kızıyor, sandık odasının kapısını Güzin Abla ’nın yüzüne kapatıyordu. Ama Güzin Abla kızmıyor, bir kahkaha savurarak uzaklaşıyordu.

Bir gün aşağıdaki balkonda denize karşı oturmuş ders çalışıyordu. Lise son sınıftaydı, bitirme sınavlarına girecekti. Güzin Abla ilerden usul usul yaklaştı. “Ne yapıyorsun?” diye sordu ansızın; “Ders mi çalışıyorsun? Hep ders çalışırsın zaten.” O anda annesi içerden seslendi: “Rahat bırak kız çocuğu!” Güzin Abla kısa bir sessizlikten sonra, sanki yeni bir şey söylermiş gibi, “Bir bebeğim olacak benim” dedi. Sonra içeriye doğru seslendi: “Anne! Benim bir bebeğim olacağına inanmıyor bak!” Annesi cevap verdi: “Sana çocuğu rahat bırak demedim mi kız? Çekil ordan bakayım, kâfir. Baksana çocuk ders çalışıyor!” Bunun üzerine Güzin Abla, “Annem seni çok seviyor” dedi; “Ama ben hiç sevmiyorum. Sevilecek bir tarafın yok ki gözlerinden başka. Bir siyah gözlerin var işte...” Ve ansızın Güzin Abla, “O siyah gözler” tangosunu söylemeye başladı. Sesi eskisine göre bir tuhaf çıkıyordu, eskisi gibi iç gıcıklayan, insanı heyecanlandıran özelliğini yitirmişti. Karnının şişliği ve günden güne daha çok şişmesi, Güzin Abla ’ya dair kafasında yaşattığı tüm güzel imajların ve tasarımların önüne geçiyor, onu kendisinden uzakta tutup yanına yaklaşmasına izin vermiyordu. Bir ara daha fazla dayanamadı. Elindeki kitabı kapadığı gibi koşarak merdivenleri çıktı, sandık odasına kapandı. Açık duran yer

yatağının üzerine attı kendini. Hemen ardından kalkıp daracık odada bir aşağı, bir yukarı dolaşmaya koyuldu. Pencerenin önüne geldi bir ara, başını dışarı çıkarıp sokakta oynayan çocukları seyretti. Kızlar iki ayrı grup oluşturmuştu, sekiz-on yaşlarındaydı hepsi. Birbirlerine yaklaşıp uzaklaşıyorlar, "Kürküm Yok" oyununu oynuyorlardı. Önce bir gruptakiler başlıyordu: "Kürküm yok, kürküm yok, a benim canım, kürküm yok!" Buna karşı gruptakiler cevap veriyordu: "Alsana alsana, a benim canım, alsana!" Sonra yine birinci grup alıyordu sözü: "Nereden, nereden, a benim canım, nereden?" Sonra yine ikinci grup alıyordu sözü: "Saraydan, saraydan, a benim canım saraydan." Birinci gruptakiler cevap veriyordu: "Saraydan gelirler, giderler, en güzelini seçerler."

Sonra birinci gruptan gelip ikinci gruptaki kızlardan en güzelini seçip götürüyor, kendi aralarına katıyorlardı. Oyun bitiyor, yeniden başlıyor, bitiyor, yeniden başlıyordu. Kürk için, kürkler için oynanan bir oyun, henüz hiçbirinin de bir kürkü bulunmayan, kol kola girmiş birlik ve beraberlik içinde kızlar. Acaba hangisinin bir kürkü oldu ileride? Hepsi de bebek yüzlü bu kızlardan hangilerine kürkler giydirildi? Oysa hepsine, hiç ayrım gözetilmeksizin teker teker hepsine oyunlarda giymeden giydikleri kürkleri armağan etmek, onlara bilinçaltında özledikleri dünyaları çok görmemek gerekirdi. Pencerenin altındaki kızlar, aynı oyunu oynamaktan bir türlü bıkmıyordu. İyi ki bıkmıyorlardı. İyi ki bir yerlerde oynanan oyunlar ve bu oyunları oynayanlar vardı.

Bir süre sonra elinde kitapla aşağıya indiğinde Güzin Abla yoktu, komşuya geçmişti, bitişik evden geliyordu sesi. Birkaç kişi, bebek için örülecek bir başlık üzerinde ayaküstü konuşuyor, Güzin Abla 'ya bu konuda fikir veriyordu. Annesi balkona açılan büyük ve serin odada yalnızdı; kahve içiyordu. "Gel sana da bir kahve pişireyim, şuracıkta beraber içelim" dedi. Ve bir solukta ispirto ocağında pişirdi kahveyi. Karşılıklı oturmuş kahveleri içerlerken, "Sen o deli kıza bakma" dedi kadın; "Ne kızıyorsun onun sözüne? Aldırma konuşsun. O konuşur, konuşur, susar. Sen kızdıkça, o daha çok üzerine geliyor. Huyu böyle. Huyu kurusun... O kadar söylüyorum, dokunma şu çocuğa diyorum, gene yapıyor."

Sesini çıkarmadı, kadının söylediklerini dinledi. Az sonra Güzin Abla geldi, "Oh, Allah versin! Bakıyorum kahve içip muhabbet ediyorsunuz!" dedi.

“Ben de sandım ki, bir daha hiç odandan çıkıp aşağıya inmeyeceksin!” Annesi hemen atıldı oradan: “Sus kız! Mendebur seni! Dokunma oğlana bakayım!” Ama Güzin Abla susmadı: “Ne çabuk kızıyorsun öyle! Hiç söz söylemeye gelmiyor.” Sesinin tonunu biraz yumuşatarak ekledi: “Ben ablan değil miyim? İnsan ablasına kızar mı hiç? Bir bebeğim olacak diyorum, sen hiç oralı olmuyorsun. Köşe başındaki o sarı kız sana âşık diyorum, kızıyorsun. Üstelik bir de inatçısın ki! Ama bak, o sıtmalı kızla ilerde nişanlandığını ya da evlendiğini duyayım, bir daha dünyada yüzüne bakmam, anladın mı! Hem o...” Annesi paylar gibi söze karıştı: “Kendine gel Güzin!” Güzin Abla bir an sustu. Sonra, “Ama yalan söylemiyorum ki” dedi; “İki yıl önce o çıkmaz sokaktaki çopur oğlanla üç gün kayıplara karıştı da üç gün sonra çıkıp geldi. Söyle bana, gerçekten onu seviyor musun?”

Sanki Güzin Abla öyle istediği için, ağzından “Hayır!” sözü çıktı. Ama gerçekten de sevdiği söylenemezdi kızı. Evlerinin önünden gelip geçerken kız kendisine baktıkça gözlerini kaçırıyor, kendisi köşeyi dönüp gözden kaybolana kadar kızın arkasından kendisini izlediğini seziyordu. Kızla nişanlanmayı ya da evlenmeyi doğrusu hiç aklından geçirmemişti. “Hayır” sözünü işitince, “Bak, beğendim bu cevabını!” dedi Güzin Abla. Annesi o sırada kalkıp yukarı çıkmış, giderken de, “Kavga etmeyin, güzelce oturun kardeş kardeş!” demişti. Annesi gittikten sonra Güzin Abla bir ara ayağa kalktı, gidip dolaptan kocasının bir gece önce getirdiği kurabiyelerden birkaç tane bir tabağa koyarak getirdi, önüne bıraktı. “Hayır, istemem, yemeyeceğim!” diyerek tabağı geri itince, “Sen de ne inatçı şeysin!” dedi Güzin Abla. “Beni sevmiyor musun?” Sesini çıkarmadı. Güzin Abla tekrarladı: “Söyle, beni sevmiyor musun? Peki, bir daha seni kızdırmayacağım, söz! Haydi, ver şu elini, toka edip barışalım!” İstemeye istemeye elini uzattı. Güzin Abla, elini alıp avcunda sıkmaya başladı. Ateş gibiydi eli. Sonra elini götürüp karnının üzerine koydu: “Bak, duyuyor musun bebeğin kıpırdadığını?” Elini çekecek oldu, Güzin Abla bırakmadı. “İyice dikkat et, duyacaksın! Bak, şimdi oynadı, bak, bak!”

Var gücüyle elini Güzin Abla ’nın avcundan kurtarmaya çalıştı. Güzin Abla ansızın açtı avcunu, eli boşlukta kaldı. “Duydun mu?” dedi Güzin Abla. “Bebek oynuyor!” Kısa bir aradan sonra, “Bebeğim olursa, sever misin onu?” dedi. “Hem kız mı olacak, oğlan mı, bahse tutuşalım seninle.” Cevap

vermeyince, Güzin Abla bir başka konuya geçti, sürdürdü konuşmasını: “Şu iki ev ilerimizdeki kız var ya, hani minyon yüzlü, saçları uzun, liseye gidiyor; işte o seni çok seviyor” dedi; “Çalışkan ve terbiyeli bir çocuk, diyor senin için. Annesi ve babası da seni pek beğeniyorlarmış. Varlıklı bir aile. Babasının Kapalıçarşı ’da kuyumcu dükkânı var. Gel seni o kızla nişanlayalım, ha?” Güzin Abla ’nın bu sözlerine kızdı. “Ne olursun Güzin Abla, rahat bırak beni, ders çalışacağım!” Ama Güzin Abla susmadı: “Ama kız bu akşam senin için balkona çıkacak. Bana kendisi söyledi. Senin de son günlerde niçin sık sık bizim balkona çıktığını anlamadım mı sanki? Bu Güzin Abla ’nın gözünden bir şey kaçar mı sanıyorsun? Ama sen sevgiden ne anlarsın! Daha küçüksün. Birinin seni sevdiğini anlayacak kadar büyümedin henüz. Biri öpmek istese, geriye çekersin kendini. Biri kollarını boynuna dolamak istese, seni boğacakmış sanır, kollarını itersin geriye. Anlaşıldı; tangoyu öğrenemediğin gibi sevginin ne olduğunu da öğrenemeyeceksin!”

Hiç beklemediği sözler dökülüyordu Güzin Abla ’nın ağzından. O anda söyledikleri şimdiye kadar söylediklerini çok aşıyor, ağırlık ve önem bakımından onları çok geride bırakıyordu. Güzin Abla ’nın ağzından çıkan sözler, ruhunda giderek büyüyen halkalar oluşturuyor, halkalar varlığının en uzak köşelerine kadar açılıp uzanıyor, buralarda derin oyuklar açıyordu. Sanki Güzin Abla onun kedisinden de saklı tuttuğu bir gerçeği yakalayıp gözler önüne sermiş, bir anda içini okumuştu. Acele etmeden doğrulup kalktı. Güzin Abla hâlâ konuşuyordu. Ama kendisi artık konuşulanları işitmiyor, merdivenlerden ağır ağır çıkıyor, bir elem mi, bir haz mı olduğu kestirilmeyen bir denizin ortasında kendini koyvermiş sürükleniyordu. Merdivenin dönemeç yerine geldiğinde, Güzin Abla ’nın değişik bir tona bürünmüş sesini işitti: “Akşam radyoda tangolar var.”

Ve akşam tangolar çaldı. Hayli zengindi program. Tangolar birbirini izledi. Evdekiler Güzin Abla ’nın kocasının son günlerde aldığı bir kayıkla denizde gezmeye çıkmışlardı ama Güzin Abla evde kalmıştı. Sanki çalan tangoları kendisine işittirmek ister gibi, sonuna kadar açmıştı radyoyu. O sıralar moda olan ve herkesin ağzında dolaşan “O siyah gözler” çalarken, Güzin Abla ’nın inceliğini yitirmiş sesini de seçer gibi oldu arada. Ama sandık odasından çıkmadı dışarı. Güzin Abla ’ya kızmış mıydı? Hayır. Ona karşı nedense bir kızgınlık duymuyordu. Güzin Abla gelip kendisini

çağırsa, pek karşı durmayıp giderdi. Ama Güzin Abla o akşam ne tuhafsa gelmedi, seslenmedi kendisine. Güzin Abla ona hiç bugünkü gibi sözler söylememişti. Söylenmiş sözlerin anlamını henüz bütün derinliğiyle kestiremiyor ama kendisine acı gelecek bir gerçeğin bu sözlerin gerisinde saklı yattığını seziyordu. Güzin Abla ’yla ilişkisi değişivermişti birden. Daha önce karışık duygular içinde çalkalanan ruhunda Güzin Abla ’ya karşı belli bir duygu, ötekileri bastırarak ön plana çıkmıştı. Neydi bu duygu? Bir türlü çözümleyemiyordu. Bir ara annesini anımsadı. Sınavlar biter bitmez, yine her yaz olduğu gibi annesinin yanına gidecek, yaz tatilini annesiyle geçirecek ama tatil bitmeden bir şey bahane edip yine Güzin Abla ’ların evine, sandık odasına dönecekti. Ama hayır! Bu kez bir başka yerde, bir başka semtte kiralık bir oda bulup bundan sonra orda kalmayı düşünüyordu. Kalabilecek miydi? Sınavlar biter bitmez annesine bir telgraf çekecek, geleceği günü bildirecekti. Annesi istasyonda onu bekleyecek, o gelince boynuna sarılacak, onu öpmek isteyecek, o ise kendisini öptürmemek için başını yana çevirecek, vücudunu geriye atacaktı. Ardından bir faytona binecekler, annesi karşısında oturacak, bir yıldan beri görmediği oğlunun gözlerinin içine bakacaktı. Ama o gözlerini annesinin gözlerinden kaçıracak, araba ağır ağır ilerlerken başını çevirip dışarıları seyredecekti.

Aşağıda tangolar çalmış, Güzin Abla onu çağırmamıştı. Sonraki günlerde ise Güzin Abla ’nın davranışında garip bir değişiklik başgöstermişti. Güzin Abla artık onu kızdırayım demiyor, onun evdeki varlığının sanki hiç farkında değilmiş gibi davranıyordu. Karnı iyice şişmiş, güçlükle yürümeye başlamıştı; tangolar çalıyor, Güzin Abla her seferinde bir şey bahane ederek onunla dans etmeye yanaşmıyordu.

“Bizim ev...”

“Durun, durun! Sizin ev... O sırada Güzin diye biri vardı, çok güzel bir kızdı. Daha sonra zengin bir halı tüccarının oğluyla evlendi.”

“Güzin benim annem!”

“Nasıl? Sizin anneniz mi?”

“Evet, annem.”

“Siz Güzin Abla ’nın kızı mısınız?”

“Evet!”

“Ben o evde yıllar yılı oturdum. Demek siz Güzin Abla ’nın kızısınız! Siz yeni doğmuştunuz, beşikte yatıyordunuz, ben sizin beşiğinizi salladım. Anneniz beni çok severdi. Bir de anneanneniz vardı. O da çok severdi beni. Hâlâ hayatta mı?”

“Evet, hayatta.”

Ordan dostu atıldı. “Bak, anneannesi çok saygıdeğer bir kadın!” dedi; “Ama annesiyle –bu arada hafifçe gülerek hanımına baktı– hiç geçinemiyoruz. Buraya gelmeyecek bir daha.” Hanımı sesini çıkarmadı. Bunun üzerine dostu, hanımına bir kez daha aynı soruyu yöneltti: “Söylesene, mutlu değil miyiz burda? Bu küçük yerde mutlu değil miyiz? Evet, fazla mobilyamız yok, evimiz küçük, bir somya, bir masa, birkaç sandalye; hepsi o kadar. Ama mutluyuz ya, sen ona bak! Söylesene, mutlu değil miyiz?” Kadın, “Mutluyuz tabii!” dedi. “Mutluyuz kardeşim!” dedi dostu bunun üzerine; “Mutluyuz. Annesi gelir, yok bu ev küçük size der, yok burda rahat edemezsiniz, yok size daha rahat bir ev bulayım... İstemiyoruz birader, istemiyoruz!” Sonra kadehini kaldırarak, “Haydi bakalım, bu yeni tanışıklığın şerefine!” dedi; “Akrabaymışız da haberimiz yokmuş! Hay Allah, nerden nereye... Ne rahatladım bilsen. Hep evde kapalı kalıyoruz, kimselere gitmiyoruz. Mademki arada böyle bir tanışıklık var, bundan böyle sık sık geliriz sana.”

Kadeh kaldırdılar yeni tanışıklığın şerefine. Ama kadın, bir yudum alıp bıraktı. Dostu, bu yeni tanışıklığın ortaya çıkmasından adeta bayram yapıyor, ikide bir, “Hay Allah, şu rastlantıya bak!” diyordu; “Sen demek otuz yıl kadar önce bizim hanımların evinde oturdun? Hay Allah!” Ve arada bir kahkahayı basıyordu.

Dostunun bir ara susmasını fırsat bilip “Demek anneanneniz hayatta?” diye sordu kadına yeniden.

“Hayatta” diye cevapladı kadın; “Demin anneme gittiğimde anneannem de ordaydı. Sizden söz açtım, isminizi söyledim, sizi tarif ettim. Hemen

tanıdı.”

“Anneannenizin hayatta olduğuna pek sevindim. O, çok saygıdeğer bir kadındır. Anneniz de beni çok severdi. Anneniz güzel bir kadındı. Sarışın, ince, uzun boylu. Ben sizin evde otururken evlenmişti. Babanız da sağ mı?”

Kadın, sanki yitirdiği bir oyuncağı yeniden bulmuş olmanın sevinciyle, “Sağ” dedi; “Ama hasta. İki yıldır yatakta yatıyor, kalkıp yürüyemiyor.”

“Peki, kim bakıyor kendisine?”

“Annem.”

“Annenize Güzin Abla derdim hep. Bir sandık odası vardı; anımsıyor musunuz?”

“Anımsamaz olur muyuz!”

“Yıllar yılı o sandık odasında kaldım ben. Lise öğrenimimi, üniversite öğrenimimin ilk yıllarını hep sizin evde geçirdim. Sizin doğumunuz, bebekliğiniz, küçüklüğünüz aklımda hep. Odanıza gelir, sizin beşiğinizi sallardım. Sonra siz büyüdünüz. Çok da yaramazdınız. Tin tin koşar, benim odama gelirdiniz, benim sandık odasına. Kitaplarımı karıştırırdınız. Benim bir mandolinim vardı, hep onu alır, kaçardınız. Ben de bağırırdım; Güzin Abla bak şu kızına, derdim. Anımsıyor musunuz bunları?”

Kendisi bu yıllar sonrası karşılaşmanın rahatlığıyla kadınla konuşurken, dostu kadehine rakı doldurup doldurup kafasına dikiyor, “Hay Allah!” diyordu ikide bir. “Şu rastlantıya bak! Artık ailece görüşeceğimiz biri var. Sık sık birbirimize gider geliriz artık. Hay Allah!”

“Annenizin bir kız kardeşi vardı; Nilgün... O da güzel bir kızdı. İlkokula gidiyordu o zamanlar. Şimdi nerde kendisi?”

“Nilgün teyzem mi? O da annemlerin karşısındaki dairede oturuyor. Kocası geçen yıl öldü. Bir kızıyla bir oğlu var.”

“Bak sen! Bir kızıyla bir oğlu var demek.”

“Kızı üniversiteye, mimarlık bölümüne gidiyor. Oğlu ortaokulda.”

Kısa bir susuştan sonra, “Anneanneniz çok hanım bir kadındı” diye tekrarladı. “Anneniz biraz hırçındı. Beni kızdırırdı ikide bir, kendisiyle sık sık kavga ederdik. Ona Güzin Abla derdim hep. Ama güzel bir kadındı anneniz.”

Dostu ordan atıldı: “Annesiyle hiç geçinemiyoruz, hiç. Annesi zengin, biz yoksuluz. Ama mutluyuz işte. Kızı burda; o söylesin, mutlu muyuz, değil miyiz?”

“Evin içi oyuncaklarla doluydu. Ama siz ikide bir benim sandık odasına gelir, ille benim mandolinimle oynamak isterdiniz.”

Dostu söze karıştı: “Şimdi kendisi mandolin çalıyor.”

“Bak sen! Demek küçüklüğünüzde benim mandolinimle oynaya oynaya mandolin çalmak hevesi uyandı içinizde. Çok sevindim doğrusu! Aradan bunca yıl geçtikten sonra sizi yeniden gördüğüme çok sevindim. Anneannenize ve annenize saygılarımı iletin lütfen. Kendilerini görmeyi çok isterdim.”

“Onlar da sizi görünce çok sevineceklerdir.”

“Eh, bir gün hep beraber gideriz, olmaz mı?” diye atıldı dostu.

“İnşallah! Bir gün gideriz. Bunca yıl sonra... Küçükken çok hareketliydiniz, ele avuca sığmaz, bir dakika yerinizde duramazdınız. Bende bir resminiz var hatta. İki-üç yaşındayken çekilmiş. Bir gün getiririm, görürsünüz. Güzel bir eviniz vardı; birkaç basamak tahta merdivenle hemen denize inilirdi. Şimdi deniz çok gerilerde, önünden asfalt bir yol geçiyor. Ama sizin ev hâlâ duruyor yerinde. Gerçi eski güzelliği yok; bakımsız, sevimsiz bir hali var şimdi. İçinde başkaları oturuyor.”

“Ben ortaokula gidiyordum, ev satıldı. Anneannem sizden çok bahsederdi, gece gündüz sandık odasında ders çalıştığınızı söylerdi. Üniversiteyi bitirdikten sonra bir kızla evlenmişsiniz, düğününüze gelmişler sizin.”

“Evet, anımsıyorum.”

“Ama sonra eşinizden ayrılmışsınız.”

“Doğru.”

“Sonra da sizi bir daha görmemişler. Ama sizi tanıyan birinden işitmişler; Almanya ’da bir kadınla evlenmişsiniz.”

“Evet.”

“Şimdi eşiniz orda mı?”

“Evet.”

“Orda çalışıyor mu?”

“Çalışıyor.”

“İki de çocuğunuz varmış; biri kız, biri oğlan. Onlar da Almanya ’da mı?”

“Evet.”

“Peki, eşiniz buraya gelmiyor mu?”

“Şimdilik gelmiyor.”

“Siz gitmeyi düşünmüyor musunuz?”

Dostu oradan atıldı: “Sen de amma ahret suali soruyorsun! Haydi, git, biraz buz getir bize mutfaktan.”

Kadın hemen kalktı. Dostu, kadının duymasını istemiyormuş gibi alçak sesle, “Çok yaman bir kız!” dedi; “Annesi bunu zengin bir adamla evlendirmiş; kocasıyla bir yıl beraber yaşamış, sonra ayrılmışlar. Anneannesi çok iyi bir kadın. Ama annesi malın gözü! Gelip gidip kızını benim aleyhimde kışkırtıyor. Bir daha dedim, bu eve gelmek yok sana! Aklı sıra parayla satın alacak beni. Bir arabası var, bir imalathanesi var, çamaşır temizleme tozu yapıp bakkallara dağıtıyor. Çok açıkgöz bir şey, erkek

Fatma! Ama artık buraya gelemiyor korkusundan. Eve sokmuyorum. Kızı haftada bir annesini görmeye gidiyor.”

O anda elinde buzlukla kadın göründü. “Artık bundan sonra sık sık senin evdeyiz” dedi dostu; “Bizimki çok iyi yemek yapar.”

“Hay hay, buyrun gelin. Benim evi biliyorsun. Oturur, konuşuruz, sohbet ederiz.”

“Ama mutfakta benden başka kimse olmayacak” diye atıldı kadın.

“Hayır, evde benden başka kimse yok.”

“Bu pazar geliyoruz öyleyse?” dedi dostu.

“Bu pazar? Belki bu pazar Ankara ’ya gideceğim. Ama gitmezsem, telefon eder, durumu bildiririm.”

“Öbür pazar olsun!” dedi kadın.

“İyi. Ben size cumartesiden pazar günü evde olup olamayacağımı telefonla bildiririm. Çünkü uzun yol, bakarsınız gelip bulamazsınız beni evde.”

“Ne uzun yolu kardeşim?” dedi dostu. “Bir arabaya atlar, geliriz. Bulduk bulduk, bulamadık, döneriz.”

“Telefonla önceden size haber verirsem, daha iyi olur” diye cevapladı.

Dostu, bu yeni tanışıklığın şerefine bir kez daha kadeh kaldırılmasını istedi. Kadeh kaldırdılar. Kadın, yine bir yudum alıp bardağı bıraktı elinden.

Kısa bir sessizlik oldu.

“Sonra siz büyümüştünüz, ben size bir gün yolda rastladım, otobüste; anımsıyor musunuz? Yanınızda anneniz vardı. Annenizle konuştuk. Siz, ağırbaşlı, yanı başımızda dikiliyordunuz. Galiba koleje gidiyordunuz o zaman.”

“Evet. Bakırköy Koleji ’ne.”

“Kocaman kız olmuştunuz. Bir vakit benim sandık odasına gelen, kitaplarımı, kâğıtlarımı karıştıran, benim mandolinimi alıp kaçan kıza hiç benzemiyordunuz. Anımsadınız mı?”

“Hayır.”

“Ama küçükken benim odama geldiğinizi, beni kızdırdığınızı unutmadınız sanırım.”

“Unutmadım!” dedi kadın ve gülümsedi.

“Küçük bir bebekken sık sık beşiğinizi salladım sizin.”

Dostu oradan atıldı: “Bakalım bu gece onun beşiğini kim sallayacak?”

Dostunun bu sözleri, bir süredir içinde yaşadığı sihirli havayı hoyrat ve acımasız dağıtıvermiş, bunca yıllık bir bekleyişten sonra kapısından içeri ayak atılmış bir büyülü köşkte hepsi bir anlık bir soluyuşun ardından, hazırlanması bunca zaman ve çabalara mal olmuş büyü uçup gidivermişti. İzin isteyip kalktı. Kadına, “Sizi tekrar gördüğüme çok sevindim!” dedi; “Anneannenize saygılarımı söyleyin, ellerinden öperim. Babanıza, annenize selamlarımı iletin. Annenize Güzin Abla derdim hep. Beni çok severdi. Ben de kendisini çok severdim.”

Dostu, bu tanışıklığa pek sevinmiş, kapıda iki yanağından öptü. Otobüs durağının uzakta olduğunu, bir taksi çağırabileceklerini açıkladı. Biraz yürümenin kendisine iyi geleceğini söyleyince, dostu üstelemedi.

Bir büyüye yaklaşmak bunca yıl sürmüş, oysa bir büyüden, bir kristal kadeh gibi mermerin üzerine düşüp tuz buz olan bir büyüden uzaklaşmak için ne kadar kısa bir süre yetmişti! Güzin Abla ’lar oldukça yaşam güzeldi. Ama Güzin Abla ’larla yaşamak zor, büyülü güzelliklerle bir arada yaşamak güçtü. Bunun güçlüğünü, bir tango yaparken istenilen kıvraklığın ve esnekliğin bir türlü üstesinden gelemeyen, hep sopa gibi duran, yerinde eğilip bükülmesini bilemeyen, sayısız figürlerin hep uzağında, hep bir-iki figürlük dar bir çember içinde dönüp duranlar çok iyi bilir. Bir yerde bir tango çalıyor da biriyle dans etmek için değil, dans edebildiğini çevresindekilere gösterebilmek için dans etmek isteyen ve bunu bir türlü

kıvıramayacağından korkup çekinen, her tango çalışında bu işi bir sonraki tangoya saklayan, içlerinde hiç eksik olmayan bir gıptayla bulundukları köşeden pistte dans edenlere bakanlar çok iyi bilir.

Café Royal

“Bana kızgın mısın hâlâ?” dedi kadın. Sesinde öteden beri sürüp gelen bir yılgınlığın yıllar içinde olgunlaşmış buruk ve kekremsi tadı vardı. Uzun yol boyunca sesini çıkarmamış, parkın kapısından içeri ayak atar atmaz, sessizliğin buzsu camını keskin bir elmas gibi ikiye bölmüştü. Adamla kadın birbirine yabancı iki kişiydi sanki; biri geriden gelip ötekisine yetişen, az sonra ötekisini geride bırakıp ileriye geçen iki insan gibi, iletişimden yoksundular, görünürde birbirlerinin varlıklarından habersiz yan yana yürüyorlardı. Yol, hafif dönemeçler yaparak, kapısının üstündeki tabelada Café Royal yazılı park kahvesine doğru uzanıyordu.

Adamla kadının birkaç adım ilerisinde saçları kız çocuklarınki gibi uzun bırakılmış, sırtında kalın bir palto, ayaklarında paçaları devrik mavi bir kot pantolonla henüz beş yaşlarında bir oğlan yürüyor, sağlıklı pembe yüzünde “Bana kızmayın n ’olur!” ya da “Suratınızı ne diye asıyorsunuz öyle?” der gibi bir ifadeyle ikide bir dönüp arkasına bakıyordu. Sanki bir başka anne ve babanın çocuklarıydı da bir koşmaca sırasında onları gözden kaybetmiş, birkaç adım geriden gelen adamla kadını kendi anne ve babası sanarak yanlarına sokulmuştu.

Aydınlık ve renkli bir güz ikindisinin bakırsı rengine bürünmüş parkın serinliği adamı üşütmüş gibi, başını omuzlarının arasına gömmüştü. Kadının, yaptığına pişman olmuş, ödün ve özverilere gönüllü, içtenlikli bir sevecenliğin alttan alta titreştirdiği bir ses tonuyla yönelttiği soruyu ilkin işitmezlikten geldi. Uygun bir yer bulup koyamamış gibi, ellerini bazen ceketinin ceplerine sokuyor, bazen ne haliniz varsa görün gibilerden, boşlukta sallanmaya bırakıyordu. Hep böyle olmuştu. El uzatıldıkça eller kaçırılmış, üzerine sevecen yüründükçe gerilere çekilmişti. Karısı bunu nasıl anlayamamıştı şimdiye kadar, hayretti doğrusu! Oysa ince ve duygulu bir kadındı. Boylu boslu, çekici ve güzel. Üstelik zeki. Bir erkeği gururlandırmaya yetecek tüm özellikleri kendisinde barındıran bir kadın. Yeterince gururlanılmış mıydı? Bazen karısına, yolunu şaşırıp yorgun düşerek yabancı bir evin çatısına konan ve biraz dinlenip kendine geldikten sonra yine uçup gidecek olan nazlı ve narin bir güvercin gözüyle bakıyor;

adeta onu ürkütüp vaktinden önce kaçırmamak için, sevgisini açığa vurmaktan titizlikle alıkoyuyordu kendisini. Yarı uykularda kısa süreli bir beraberliğin ardından yolların ayrılacağı, bir yol ayrımında gözlerin açılacağı duygusunu bir türlü söküp atamıyordu içinden. Bilinmezliğin büyüsü sürdükçe kendini güvende hissediyor, karısının karşısına hep bir başka kılıkta, başka kılıklarda çıkıyordu. Seviyor, sevmez; acıyor, acımaz görünüyor; bağışlıyor, bağışlamaz gibi davranıyor; incinmemişken incinmiş, gücenmemişken gücenmiş gibi davranıyordu. İncir çekirdeğini doldurmayan nedenlerden yola çıkıp günlerce sürdürülebilen küskünlükler ve dargınlıklar başlatılabiliyordu örneğin. Kavga ve tartışmalar, sevme ve sevilmeleri giderek daralan bir alana sıkıştırıyor, büyüyen sevgilerden sevgisizlikler filizlenip boy veriyordu sürekli.

Bir oyundu, gizli bir oyun, gizlerin oyunu ve oyun uzadıkça gerçek yaşam oyuna dönüşüyordu. Neydi örneğin son tartışma? Karısını ve oğlunu bırakıp bir hafta gibi bir süre sözde bir iş gezisine çıkıp evden uzakta kalmasına yol açacak kadar önemli olay neydi? Ne yapmıştı karısı? Neyi yanlış yapmıştı? Kayınvalidenin de hazır bulunduğu bir akşam yemeğinde ne demişti hepsi? “Ağzını kapa!” Ne vardı sanki bunda? Yemek yerken elbette konuşulmaz, ağız kapalı tutularak lokmalar çiğnenirdi. Görgü kuralları bunu gerektiriyordu. Yine görgü kurallarına göre, dirsek sofraya dayalı, bir şey yenilip içilmezdi. Bir şey kesileceği zaman, bıçak sağ ele, çatal sol ele alınır, çatalın dişleri yiyeceğe batırılarak kesme işi yapılır, sonra bıçak tabağın yanına bırakılıp çatal tekrar sağ ele alınırdı. Bunlar bilinmesi gereken şeylerdi.

Adam, bir hafta içinde karısını ne çok özlediğini düşündü. Yolda giderken karısının boynuna sarılabilir, gelip geçenlere aldırış etmeden onu okşayıp öpebilir, elini beline dolayıp onunla omuz omuza, yanak yanağa yürüyebilirdi. Belki de en doğrusu buydu ve karısının istediği de buydu. Ayrıca, ikide bir başını çevirip kendilerine bakan, kendilerini dikkatle izleyip ne konuştuklarına kulak kabartan oğullarını da sevindirirdi böyle bir şey. İşin doğrusu. Görmezden gelinmiş, görmezden gelinen doğru. Ne zaman görülmüştü?

Adam, göz ucuyla karısına baktı. Karısının beklentiyle kendisine çevrilmiş yüzünü görünce, onun az önce yönelttiği soruyu anımsadı. Cevap verip

vermemekte duraksadı. Ne sorulduğunu anlamamıştı sanki. Ama daha fazla anlamazlıktan gelemeyerek, “Kızgın değilim” dedi. Daha ağzından çıkar çıkmaz, ilgili sözle arasındaki ilişki koptu, bir duvar gelip girdi araya, duvarın gerisinden, soğuk ve umursamaz, karısını süzdü. Yanlış yorum: Kadın birden yaklaştı, elini tutmak istedi adamın. Adam, elini çekti. Sert değil, barışlardan, bağışlamalardan yana yumuşak bir çekiş. Belki karısının bir ikinci kez uzanacak eline bırakabilirdi elini. Kadın çantasını açıp içinde bir şeyler arandı. Aradığını bulamayınca durdu ve anımsamaya çalıştı. Bir kez daha çantanın içinde gezdirdi elini, başı çantanın içinde adeta kayboldu.

O anda çocuk ağladı. Kadın, çantayı kapadığı gibi koştu; geri geri yürürken ayağı tökezleyip düşen oğlanı elinden tutup kaldırdı. “Ne diye öyle kıçın kıçın yürüyorsun bakayım?” dedi. Giysisindeki toz toprağı eliyle silkip uzaklaştırmaya çalışırken, “Bir yerin acıdı mı?” diye sordu; eğilip çocuğu yanaklarından öptü, saçlarını okşadı. “Önüne bak bir daha, olmaz mı!” dedi sevecen. Çocuğu bırakmış dönüyordu ki, oğlan annesinden önce koşup babasının yanına geldi; annesinin daha önce yapamadığı şeyi yapıp babasının elini tuttu. Konuşmadan kısa bir süre babasıyla el ele yürüdü. Bir ara başını kaldırıp sordu: “Neden eve gelmiyorsun?”

Adam, oğlandan bu soruyu beklemiyor gibiydi, ne cevap vereceğini bilemeyerek sustu. Oğlan, “İş gezisi daha çok sürecek mi?” diye sordu bu kez.

Adam, “Sürer belki” dedi. Oğlanın dikkatini bir başka konu üzerine çekmek için, “Aç bakayım ağzını!” dedi. Oğlan ağzını açtı.

“Sen bu sabah dişlerini fırçalamamışsın!”

Oğlan, haksız yere suçlanmanın başkaldırısıyla, “Fırçaladım!” diye cevapladı.

Adam, sanki orada olmayan bir başkasına söyler gibi, “Bakın şunun dişlerine, hiç fırçalanmış gibi duruyor mu?” dedi. Bunun üzerine, oğlanın yüzü birden karıştı, ağlamaklı bir sesle, “Fırçaladım, annem de gördü!” diye karşılık verdi.

“Peki peki, fırçalamışsın. Madem annen de görmüş... Yatmadan önce dua da ediyor musun bari?”

“Ediyorum tabii.”

“Allahım, sen beni koru, bana iyi uykular ver, diyor musun?”

“Annemle beraber dua ediyoruz” dedi oğlan.

“Oyuncak trenin ne yapıyor?”

Oğlan, sesini çıkarmadı.

“Oynamıyor musun artık trenle?”

“En öndeki vagon var ya, bir tekerleği çıktı... Annem, baban iş gezisinden dönünce takar diyor. Takar mısın sahiden?”

“Takarım tabii, niye takmayayım!”

“Ne zaman takacaksın?”

“İş gezisinden döndüğümde.”

“Ne zaman iş gezisinden döneceksin?”

“İşim ne zaman biterse.”

“Ne zaman bitecek işin?”

Adam, oğlanın sorularından bıkmış, “Aa!” dedi; “Bunun burnu yok!” Oğlan elini burnuna götürdü. Adam gülünce, o da güldü. Adam bunun üzerine, “Haydi sen koş, karşıdaki ağacın orda bizi bekle!” dedi; “Bak bakalım, yere dökülmüş kestane var mı? Biz gelene kadar topla hepsini!”

Oğlan, hemen koşmaya başladı. Annesi seslendi arkasından: “Yavaş ol! Düşersin!”

Park sessizdi; sağda solda göz alabildiğine camgöbeği yeşili çimler uzanıyor, üzerlerinde nazlı ve narin boyunlarındaki tasmalar çıkarılıp kısa bir süre için özgürlüklere salınmış irili ufaklı köpekler bir bayram havası içinde ordan oraya koşuşuyordu. Sonbaharın son güzel günlerinden biri yaşanıyordu ve çay vaktiydi. Yolda gençlerden çok yaşlılara rastlanıyordu. Anneanneler, babaanneler, evlenmemiş halalar, dul teyzeler, pazarları torunlarını anne babalarıyla paylaşmaya pek yanaşmayan bu özverili kişiler; hepsi de birbirinden göz alıcı çocuk arabalarını önleri sıra iterek parkın iç içe girmiş temiz pak yollarında esneklik ve devingenliklerini günden güne yitiren bacaklarını gezdiriyorlardı. Ortalık çocuktan geçilmiyordu; çocuklar her pazar parkta bir araya geliyor, burayı barış ve dostluk havasının estiği bir şölen yerine çeviriyorlardı. Parkta söz büyüklerden çok onlara düşüyor, büyüklerden çok onların sözü geçiyordu. Yüksek ya da alçak, geniş ya da dar, iri ya da küçük tekerlekli, bir ya da iki kişilik, tenteli, tentesiz arabalarda kenarları dantel işlemeli renk renk yastıklar, yorganlar altında yatıyor, sağlıklı ve tombul yüzlerinde tozpembe bir güven duygusu okunuyordu. Arabaların içinde ayakta dikilen ya da oturan, düşmemeleri için bellerine kayış kemerler geçirilmiş irice bebekler, yolda birbirleriyle karşılaştılar mı, sanki gözleri bir yerden ısırıyormuş gibi durup uzun süre birbirlerini süzüyor, birbirlerinin önünden geçip gittikten sonra da hayli zaman başlarını çevirip çevirip birbirlerinin arkasından bakıyorlardı. Ayrıca, sağa sola sallanan atkuyruğu saçlarında havalanmak isteyip de bir türlü havalanamayan renk renk fiyonklar ve kurdelelerle kendileri daha çocukluktan çıkmamış ablalara rastlanıyordu sık sık; yürümeye henüz başlamış kardeşçiklerini alabildiğine bir sevecenlikle ellerinden tutan ablalar, ikide bir başlarını yanlarında tıpış tıpış yürüyen miniklere doğru eğerek kulaklarına onların hoşlanacağını tahmin ettikleri ve onlardan başkasının işitmesini istemedikleri sözler fısıldıyor, el kadar yüzleri sürekli bir mutluluk içinde tutmasını olağanüstü bir ustalıkla beceriyorlardı.

Kadın, adamın daha fazla susmasına dayanamayarak bu kez ısrarlı, onu ikna etmeyi, kararından caydırmayı kafasına koymuş, bir haftalık sözde bir iş gezisinden sonra eve yeniden dönmesinin zorunluluğuna onu inandırmak isteyen bir tonla konuşmaya başladı. “Oğlan...” dedi. Adam, sanki kendisine verilecek kötü bir haberi bir an önce işitmek isteyerek kadının sözünü kesti hemen: “Ne olmuş oğlana?” Kadın, devam edeyim mi, etmeyeyim mi gibilerden bir an durdu. “Seni arıyor hep” dedi ardından; “Son günlerde

hırçınlaştı, bir türlü saatinde yatmak istemiyor, sen gelirsin diye geç vakitlere kadar uyanık bekliyor, bir zil sesi duymasın, o saat kulak kabartıyor. Yemek de yemiyor eskisi gibi, seni istiyor, soruyor hep: Babam ne zaman dönecek? Babamın iş gezisi bitmedi mi daha? Geçen gün pencere pervazındaki çiçek saksılarından birini düşürüp kırdı, ben kızınca da ağlamaya başladı. Babamı istiyorum, diye tutturdu. Son zamanlarda sakarlığı üzerinde; yemek yerken üstünü başını kirletiyor. Oyuncaklarıyla da oynamıyor eskisi gibi. Kurşun askerlerden birini dün gözlerimin içine baka baka pencereden aşağı bırakıverdi."

Adam, bir başkasının çocuğundan konuşuluyormuş gibi bir umursamazlık içinde söylenenleri dinliyor, sanki anlatılanlara vereceği cevabı en sona saklıyordu. Bir ara kadının gözleri doluksadı, çantasını açıp bir mendil çıkararak burnunu siliyormuş gibi yaptı, sonra gözlerine götürdü mendili, ağladığını adama göstermek istemiyormuş gibi çarçabuk kuruladı gözlerini. Gülümsemeye çalıştı ardından. "Bu sabah pasta yaptım senin için!" dedi. "Elmalı pasta. Çok seversin sen... Ben pasta yaparken, oğlan başımdan ayrılmadı. 'Bu akşam babam dönecek mi? ' diye sordu. Ben de, 'Döner belki ' dedim. Çok sevindi." Adam sesini çıkarmayınca, "Beni hâlâ seviyor musun?" diye sordu, boynu bükük, yılgın.

Soru adamı kızdırmıştı. Sevgi denilen şey, bir soru cevaba sığmayacak kadar geniş boyutlu, sözcüklerle yanına yaklaşılamayacak kadar yüce ve kapsamlıydı. Böyle sorulardan hoşlanmadığını kaç kez karısının önünde açığa vurmuştu. Sevgi daha çok bir davranış, bir tutum, bir eylem biçimiydi, varlığı ya da yokluğu sözlere bağlı değildi. Öte yandan, "Beni seviyor musun?" sorusunu, bir kadından çok bir erkeğin ağzına yakıştırıyordu. Her kadın sevilmeye değerdi ve her kadının bunun bilincinde olması gerekirdi. Karısını tanıdığından bu yana, "Seni seviyorum" sözü ne kadar seyrek çıkmıştı kendi ağzından ve bu sözü karısından işitmek ne kadar gereksiz, içtenlikten uzak ve yapay bir izlenim bırakmıştı üzerinde... Her seferinde böyle bir sözü ağzına almakla yakışıksız bir şey yapıyormuş gibi kendi kendinden utanmış, kendisini böyle bir sözü söylemek zorunda bırakan karısına çokluk içerlemişti. Oysa karısı ne kadar sık yöneltmişti bu soruyu kendisine. "Beni seviyor musun?" Ne kadar sudan, ne kadar ucuz bir sözdü Allahım!

Şimdi de karısına karşı bir hırs dalgasının yüreğinde kabardığını hissetti. Karısını oracıkta bırakıp gitmek, önce yavaş, sonra hızlı bir koşu tutturmak, kalabalık sokaklara dalmak, kaçmak, bir haftayla kıyaslanamayacak kadar uzun bir süre ortadan kaybolmak, karısını görmemek, karısı tarafından görülmemek, bir süre unutmak, neden böyle olduğunu, neden bir başka türlü olmadığını unutmak istedi.

Öte yandan düşününce, “Beni seviyor musun?” sorusunu işitmekten duyulan hoşnutsuzluğun gerçekte bir başka nedenden kaynaklandığını kendi kendine itiraf etmeden duramadı. Sanki ilgili soru hep kendisinin sormayı istediği ama içindeki engeli aşıp bir türlü soramadığı bir soruydu da, karısının ağzından onun kolaycacık çıktığını gördüğü için sinirleniyordu. Ama bir de şu vardı: Birlikte yaşanmış bunca zaman karısına ilgili soruyu ikide bir sordurmak için çırpınıp durmuş, böyle bir sorunun karısının yüreğinde yeşerip filizlenmesine çalışmış, onun meyveye dönüşmesini dört gözle beklemişti. Sonunda meyve olgunlaşmış, sorunun her seferinde tek bir cevabı olmuştu: Küçümseme. Ama bu küçümseme, karısının ağzından soruyu soran aslında kendisi sayılacağına göre, kendisini hedef alan bir küçümsemeydi; karısının göstermesi gereken tepkiyi onun yerine adeta kendisi gösteriyor, böylece tepkinin her defasında aynı olmasını güvence altına alıyordu. Bir gizsel oyun, gizlerin oyunuydu. Birtakım tehlikeleri içeren sakıncalı, aynı ölçüde büyüleyici, bir o kadar da baştan çıkarıcı bir oyun. Ve görünürde iki kişi arasında oynanıyordu. Sevginin küçümsenmesi, sevgilerde küçümsenmeye dönüşüyor, gerçek bir dışbükey aynada dışa yansıtılıyor, katlanılmaz oyunsu bir alana kaydırılarak katlanılır kılınmaya çalışılıyordu; oyun ve gerçek bir yerde özdeşleşiyor, gerçek oyunun, oyun gerçeğin yerini alıyordu.

Adam, küçük bir elin eline yuvarlak bir şeyler tutuşturduğunu fark edince, dalgınlığından sıyrıldı. “Kaç tane?” Oğlan, saymaya başladı. Ne güzel! Saymasını da biliyordu! Bu kadar çok kestane! “Birazını da annene ver!” Oğlan, kestanelerden birkaçını babasından alıp annesinin eline tutuşturdu. Sonra anne babasının ellerini bırakmayarak her ikisinin arasına sıkıştı; onların yanı sıra, onlara ayak uydurabilmek için boyundan beklenmeyen büyük adımlar atarak yürümeye başladı. Bazen vücudunun üst kısmı ileride, ayakları geride kalıyor, sanki yürümüyor da yerde sürükleniyordu. Bazen de bile isteye ayaklarını yerden kesiyor, dizlerini karnına doğru çekip anne

babasının ellerine gövdesinin tüm ağırlığıyla yükleniyor, boşlukta salıncak gibi ileri geri sallanarak kendisini anne ve babasına taşıttırıyordu. Adamla kadın, çocuğun düşebileceğinden korkup arada bir duruyor, başlarını aynı zamanda oğlana çeviriyordu; onu ayaklarını yere basmaya ve doğru dürüst yürümeye zorlamak istiyor, bu arada sık sık göz göze geliyorlardı. Ama oğlan gülüyor, gülmesini çok iyi beceriyor, gülerken gözlerini kısarak her ikisiyle arasındaki gizli bir anlaşmayı ima eder gibi sırayla bir annesinin, bir babasının yüzüne bakıyordu. Beyaz ve düzgün ama aralıklı birkaç dişi vardı önde, bunları gururla gösteriyordu.

Bir süre sonra anayol, biri sağa, öbürü sola olmak üzere ikiye ayrılmıştı; sağdakinin başına dikilmiş tabelada “Café Royal ’a gider” yazısı okunuyordu. Adamla kadın, daha önceden aralarında kararlaştırılmış gibi sağa saptılar. Yolun iki yanını gül fidanları süslüyordu; yol boyunca yerleştirilmiş banklarda daha çok gezip dolaşmaktan yorgun düşmüş yaşlı insanların oturduğu görülüyordu. Bir ara, adamın gözü, kıyı köşedeki bir sırada oturan bir genç kızla erkeğe ilişti; sarmaş dolaş olmuş, yüzlerini birbirlerinin vücutlarına gömmüşlerdi. Hemen başını çevirdi adam; aynı şeyi onun da görüp görmediğini anlamak ister gibi, kaçamak bir bakışla karısına baktı. Kadın yüzünü yere eğmişti; çocuğun elinden tutabilmek için adım atarken öne doğru biraz bel veriyor, bu da yürüyüşünü bir kambursulukla donatıyordu. Sırtındaki mevsimlik gri manto, uykusuz geçirilmiş gecelerde sararmış benzini daha da soluk göstermekteydi.

Çocuk, sıkılmış gibi, yürürken arada bir durup olduğu yerde hoplamaya, zıplamaya başlamıştı. Her sıçrayışta anne babasının elini aşağı yukarı hareket ettiriyordu. Adamla kadın, çocuk durdukça duruyor, yürüdükçe yürüyordu. Zıplayıp sıçrarken yüzlerini çocuğa çeviriyor, bu arada birbirlerinin yüzlerine bakmaktan kendilerini alamıyorlardı. Çocuk hopladıkça sevinci büyüyor, sevinci büyüdükçe daha yukarılara sıçramaya çalışıyor, bayır aşağı yuvarlanan bir araba gibi sevinçlerin içinde doludizgin yol alıyordu. Sonunda çocuğun neşesinden küçük bir kıvılcım adamın yüzüne sıçradı, yüzü örten yoğun bulutlar aralandı biraz ve bir yerde iyice incelip kopar gibi oldu, bir ağarma, bir aydınlık gelip oturdu yüze. Bilerek ya da bilmeyerek daha önce söylenmiş –kimin tarafından söylendiği önemsiz– tüm kırıcı sözlerin unutulmasını ister ve unutmalara en başta kendisinin hazır olduğunu açığa vururcasına bir gülümseme, neden sonra

ürkek ve çekingen açmaya karar vermiş bir tomurcuk gibi adamın yüzünü aydınlattı. Yüzündeki değişikliği kadından kaçırmak isteyerek ansızın başını çevirdi; yol kenarındaki güllere bakmaya koyuldu.

Yol, üç yanı çınar ağaçlarıyla kaplı kare biçimindeki bir alanla son bulmuştu. Karşıda park kahvesi görülüyor, sarmaşıkların süslediği kapısının üzerindeki tabelada iri harflerle "Café Royal" yazısı okunuyordu; yazının iki başına birer taç resmi çizilmişti. Kahvenin önündeki park yerinde değişik marka ve renkte arabalar duruyordu. Adam, üzerinde daha fazla konuşulmasını istemediği bir konuyu kapatmaya çalışır gibi, "Bir kahve içelim mi?" diye sordu ve bütün yol boyunca ilk kez yüzünü olduğu gibi döndürüp kadına baktı. Şimdiye dek bilmediği, yabancısı olduğu, kendisinden habersiz gelip oturuvermiş, görünce şaşırıp kalacağı bir ifade arar gibi, bakışları bir süre yapışıp kaldı kadının yüzüne ve aradığı ifadeyi bulamayınca yeniden başını çevirdi. Kadın, "Evet, bir kahve içsek fena olmaz" dedi kendini toparlamış, eskisinden daha umutlu, kendine biraz daha güvenerek.

Kahvenin çevresi sessizdi; yukarılarda hafif bir rüzgâr esiyor, alanı saran çınar ağaçlarından kopan yapraklar havada döne döne aşağılara iniyor, yerde yan yana, üst üste konarak bakır renginde bir halı oluşturuyordu. Annesiyle babasının elini bırakmıştı oğlan; sağa sola koşuyor, elini rastgele oraya buraya uzatarak yaprakları daha yere düşmeden havada yakalamak istiyordu. Kadın, "Evet, bir kahve içelim; üşüdüm biraz" diye tekrarladı. Ardından ekledi: "Caniko da koşmaktan yoruldu!" Oğlan için söylenmiş bu "caniko" sözcüğü, ilkin boşlukta kaldı adam için, bir süre neden söylenmiş olabileceğini düşündü. Söz, öbür sözcüklerden ayrıldı, kısa aralarla birkaç kez karşıdan üzerine üzerine geldi ama her defasında içeri girecek bir kapı bulamayarak döndü geriye; suya atılmış bir taş gibi adamın çevresinde giderek genişleyen çemberler çizip sonunda kayboldu.

Alanın ortasından kahveye doğru uzanan, renkli çakıl taşları döşenmiş yolda yürürlerken, kahvenin kapısından genç bir erkekle bir kız çıktı. Belli ki sevgiliydiler; birbirlerine kenetlenmiş ellerini salıncak gibi havada sallıyor, salıngaçta sallanıyorlardı. Boşta kalan öbür ellerini, dar yoldan kimseyi geçirmek istemezlermiş gibi iki yana açmışlardı. Arada bir durup

başlarını birbirlerine yaklaştırıyor, dışarıdan bakınca tek vücut olmuş izlenimini uyandırıyorlardı.

Erkekle kız yanlarından geçerken adam kenara çekilip yol verdi; o anda nedense bir şeyle ilgilenmek gereksinimini duyarak bir elini pantolonunun cebine soktu, sonra oradan çıkarıp ceketinin cebine daldırdı, ansızın yokluğunun farkına varılmış belli bir şeyi arar gibi cebini karıştırmaya başladı, sonunda bir anahtar geçti eline, bir haftadır kaldığı oteldeki odanın anahtarıydı; cilalı yuvarlak tahta sapındaki rakama bir göz attıktan sonra, genç erkekle kızın gözünden kaçırır gibi anahtarı tutup öbür cebine aktardı. Erkekle kız, adamla kadının arasındaki boşluktan geçerken selam verdiler, bir an durur gibi yapıp çocuğun başını okşadılar. Kadın, “Günaydın!” diyerek karşılık verdi ama adam ancak sonradan katıldı kadına, sevgililerin ardından elde olmayan bir gecikmeyi gidermek ister gibi adeta bağırarak, “Günaydın!” diye seslendi. Bunun üzerine, erkekle kız başlarını çevirip gülümsediler. Bu gülümsemeden cesaret alan çocuk, onların arkasından koştu. Annesi, “Gel buraya!” deyince gelmedi. Kadın, peşinden seğirtti, yakaladı oğlanı. Oğlan diretti, yolun üzerine oturdu, kalkmak istemedi ilkin. Annesi eğilip de kulağına bir şeyler fısıldayarak yanaklarını okşayınca yerinden fırladı, doğru babasına koştu, elinden tuttu babasının. Kadın geride kalmıştı; oğlan ikide bir başını çevirip annesine bakıyor, onun da yanlarına gelmesini beklemek ister gibi, babasını geriye doğru çekiştiriyor, onu yavaş yürümeye zorluyordu; bir ara olduğu yerde durdu. Oğlan durunca, babası da durmuştu. Oğlan, boştaki eliyle arkadan yaklaşan annesinin eline sarıldı.

Tam o sırada parkın yan kapısından girip gelen lüks bir sarı araba, adamla kadının önünden hızla geçerek kahvenin önünde park etti. Arabadan, üzerinde şık bir lacivert giysi, boynunda papyon kravat, orta yaşlı ve uzun boylu bir adam indi. Çevik bir hareketle arabanın çevresini dolandı, zarif bir jestle eğilerek sağ ön kapıyı açtı, koyu mavi zengin giysiler içindeki genç ve güzel bir kadının elinden tuttu, arabadan inmesine yardım etti. Kadın, nerdeyse topuklarına kadar inen uzun giysisinin eteğini bir eliyle hafifçe yukarı kaldırıp usul usul önden yürürken, adam arabanın kapılarını kilitledi, arkadan yetişip koluna girdi kadının. Saygılı ve centilmence bir uzanışla kahvenin kapısını açıp onu içeri buyur etti.

“İçerisi kalabalık olmalı” dedi adam birden. Kahveye girmemiz şart mı, der gibi, göz ucuyla kadına baktı. Kadın, sesini çıkarmayınca üstelemedi. Kapıdan girerken, “Ben elmalı pasta yemek istiyorum!” diye sesini yükseltti oğlan; “Kakao da içmek istiyorum!” Kadın, nedense biraz sert, “Peki peki... Yalnız, bağırma öyle, tamam mı!” dedi.

Kahvenin içi pek kalabalık sayılmazdı. Oğlan, adamla kadının ellerinden kurtulup orta yerdeki bir masaya doğru koştu. Ama adam, pencere kenarındaki yuvarlak masayı daha uygun bulmuştu. Kadın, oğlanı geri çağırıp elinden tuttu; hep beraber pencere kenarındaki masaya doğru yürüdüler. Kadın, oğlanın yün başlığıyla paltosunu çıkardı. Paltonun altında kanarya sarısı bir kazak tüm görkemiyle gösterdi kendini. Oğlan, büyük insan gibi ağırbaşlı, adamla kadının arasındaki bir sandalyede oturuyordu. Esmer ve duru bir yüz. Başın iki yanından sarkan lüle lüle saçlar. Bir ara oğlanın gözlerine dikkat etti adam. Kimin gözleri? Kimin gözlerinin rengi? Adamın belli etmemeye çalışarak kendisini süzdüğünü fark eden kadın sordu: “Neden bir tuhaf bakıyorsun bana?” “Hiç!” dedi adam. Kadının gözlerinin rengi yeşildi. Yeşil gözler. Cam gibi yeşil. Kadın, az önceki soruyu bir kez daha tekrarlamaya hazırlanırken, adamın gözleri bu kez oğlanın yüzüne kaydı. Pembe yanaklar. Tazeliği ve diriliğiyle meydan okur gibi pespembe. İnce ve narin bir boynun üzerinde açmaya hazırlanan bir tomurcuk gibi pembe. Adam, işaretparmağını sözde çaktırmadan oğlanın bir yanağına yaklaştırdı, usulcacık dokundu yanağa. Oğlan, babasını suçüstü yakalamak istiyormuş gibi, ilkin sesini çıkarmadı, bekledi; derken ansızın başını döndürdü, gülümseyerek babasına baktı. Adam, bu kez göz göre göre parmağını yeniden dokundurdu yanağına. Bir bu yanağa, bir öteki yanağa! Bir bu, bir öteki! Oğlan, gıdıklanıyormuş gibi boynunu kıstı, kendini parmağın dokunuşlarından kaçırmak isterken sesli sesli güldü ve gülüşü giderek bir kikirdemeye dönüştü. Adamın parmağı yanaklardan aşağı kaydı, boynuna uzandı oğlanın. Oğlan, oturduğu yerde bir an geriye kaykıldı, sandalyeden düşecek gibi oldu, tuttu kadın. “Doğru otur!” dedi paylar gibi, sonra oğlanın sandalyesini masaya biraz daha yaklaştırdı.

Derken garson kız göründü. Adam iki kahve söyledi, kakao ve pasta söyledi. Kız tam gidecekken, oğlan elini uzatıp beyaz önlüğünden yakaladı. Kadın, hemen oğlanın elini tutup çekti geriye. “Ne yapıyorsun, ayıp!” Garson kız, başını çevirip gülümsedi, oğlanın saçlarını sıvazladı. “Oğlan

mı?” Kadın, “Oğlan” diye cevapladı gururla. “Ama kız gibi!” dedi garson kız; “Gözleri, kirpikleri, saçları, yüzü...” Sonra elini uzatıp bir kez daha oğlanın başını okşamak istedi ama oğlan sertçe geriye çekti başını.

Garson kız giderken arkasından baktı adam. Beyaz önlüğünü arkada kocaman bir fiyonk süslüyor, kız yürüdükçe fiyonk hafiften aşağı yukarı inip kalkıyordu. Çok geçmeden döndü kız, verilen siparişleri ellerinin becerikli ve dingin devinimleriyle masanın üzerine bıraktı. Adamın gözü parmaklarına ilişti garson kızın. Bir sazlıktaki kamışlar gibi, diye düşündü. Boğum boğum. Boğumlar arasında yumuşak kavisler. Yüzüksüz ince ve uzun parmaklar. Sevimli, küçük bir yüzü vardı ayrıca. Yan yana tutulacak iki elin avuçlarına sığabilecek kadar küçük bir yüz. Kumral saçları iki yandan hayli aşağılara dökülüyor, sonra uçları birden dikleşip havaya kalkıyordu. Kuşkusuz bir sevgilisi vardır kızın, diye düşündü adam; kentteki bir başka kahvede garsonluk yapan yakışıklı bir oğlan örneğin... Genç ya da yaşlı, kahveye gelen tüm hanım müşterilerin gözdesi. Ama sıkılgan; yüzüne bakıldığında gözlerini yere indirmeden yapamıyor. O mu kızı buldu, kız mı onu? Oğlan yoksul bir ailenin çocuğu; sıkıntılar içinde büyümüş, çekingen, ürkek, yaşama buzlu camlar gerisinden bakan biri. Kız varlıklı bir aileden geliyor, davranışlarında daha bir özgür, atak. Kız, oğlanın çalıştığı yerde gündüz işe başladığı, akşam işi bıraktığı saatleri biliyor, park kahvesi kapandıktan sonra çalıştığı yerden gidip alıyor oğlanı, kent dışında ıssız tenha yollarda onunla bir süre dolaşıyor; izinli çıktığı günleri oğlanın izinli çıktığı günlere denk düşürüyor, birlikte danslı yerlere gidiyorlar ve danslı akşamlar kızın evinde, kızın kendi odasında sürdürülüyor çokluk. Kız, sevdiği oğlana, o zamana kadar hiçbir müşteriye nasip olmadık ölçüde kusursuz bir servis yapıyor, ona kahveler, pastalar, likörler ikram ediyor, anne ve babasının bitişik salondaki varlığına ve aralık bırakılmış kapılara karşın, oğlanın zaman zaman kendisini kucaklayıp öpmesini servisin doğal bir parçası sayıyordu. Sık sık mobilya mağazalarının önünde duraklamalarla kesintilere uğrayan uzun sürmüş bir arkadaşlığın sonrasını tahmin etmek güç değildi adam için. Gün gelir, aşılamayacak sanılan engeller aşılır, geçilemeyecek sanılan geçitler geçilir, tüm tutukluluklara karşın sınıra varılır. Çok öncelerden belirlenmiş bir kuyumcu dükkânına uğranılır sonunda. Kimselerin çağrılmadığı bir nişan töreni. Bir gazinoda karşılıklı parmaklara takılan yüzükler. Ardından birinci sınıf bir lokantada yenen bir yemek. Bir tren yolculuğu. Balayı gelmeden

çıkılan bir balayı gezisi. Ne kadar sürdü? Ne kadar sürer? Otel işlek bir yolun üzerindedir ve otel odası küçüktür. Odanın penceresi caddeye bakar, caddeden boyuna arabalar geçer. Bütün gece geçer. Bütün gece yataktan ikide bir kalkılır, pencere önüne gidip durulur. Dışarıdan görülmekten korkulur gibi, perde hafifçe aralanarak yoldan geçen arabalar seyredilir. Az ileride bir trafik lambası vardır. Lamba kırmızı yandıkça arabalar art arda dizilir, bazen otelin kapısına kadar uzanan bir kuyruk oluşturur. Arabaların stop lambalarının kırmızı ışığı odadan içeri dolar, tavana ve duvarlara devingen desenler çizer. Birisi silinirken öbürü çizilir desenlerin, biri daha kaybolmadan ötekisi onun yerini alır. Uykusuz geçen bir gece. Uykusuz geçirilen bir gece. Hiç uyunmaz adeta. Soluk alıp verişler yavaşlar gibi olunca sorulur: “Uyuyor musun?” İkide bir boyunlarda altın kolyelerle oynanır ve sorulur: “Uyuyor musun?” Gece erkenden tüketilmiş, sabah olmadan yollara düşülmüştür. Nerdeydi aşılamamış o sırça dağ? Nerdeydi kule? Ve uyuyan prenses nerdeydi? Ne kadar? Bu kadar? Hep önüne bakılır bütün gün. Göz göze gelmekten kaçılır, gözler kaçırılır.

Garson kız getirdiklerini bırakmış giderken, yine arkasından baktı adam ve gördü: Daracık bir bel. İnce bir bel? Ne kadar ince? Bir kol tümüyle sarabilirdi beli. Sonra adamın bakışları aşağılara kaydı. Narin bir vazo gibi vücudu saran siyah eteklik altında yay biçiminde iki çizgi. Adam başını çevirince, gözü karşı duvardaki aynaya iliști: Yanı başında karısı, önündeki tabakta duran pastadan küçük küçük parçalar koparıp oğlana yediriyordu. Çatalı tutan eli havaya kalktıkça, kenarları tırtıllı, ortası çukur bir altın yüzük adamın yüzüne doğru yaklaşıyor, sonra yine çatalla birlikte uzaklaşıyordu. Adam, başını eğip masanın altında, dizlerinin üzerinde kenetlenmiş duran kendi ellerine baktı. Parmakların birbirine geçtiği yerler, yukardan aşağı zikzak bir çizgi halinde iniyor, çizginin boğumlarından birini sarı bir maden oluşturuyordu. Yüzüğü hafifçe döndürüp sıyırdı parmağından, sonra yine eski yerine taktı. Yüzüklü elini kaldırıp karısının görmesini ister gibi, masanın beyaz örtüsünün üzerine koydu.

“Ne düşünüyorsun?”

Birden dalgınlığından sıyrıldı adam, kendini toparladı:

“Hiç!” “Ama bir şey düşünüyorsun,” dedi kadın. “Kahven soğudu.” Adam, kahveyi önüne çekti. Bir yudum alır almaz, şeker atmadığını görerek

şekerliğe uzandı eli. Az önceki sorusuna cevap bekler gibi, kadının kendisine baktığını fark ederek başını kaldırdı. Kadın yumuşak, yumuşaklığı içinde sitemli, bir türlü anlayamadığından ötürü kendi kendine kızan, ama yine de neden böyle olduğunu, neden bir başka türlü olmadığını merak etmiş: “Bu akşam eve döneceksin, değil mi?” dedi. “Güzel yemekler hazırladım senin için. Ayrıca, sana verilecek önemli bir haberim var.” Kadının vereceği haber, adamı pek ilgilendirmemiş gibiydi. Az önce yediği bir yemeğin kalıntılarını temizlemek ister gibi, dilini dudaklarının üzerinde gezdirdi. Sonra alt dudağını dişlerinin arasında ezdi bir süre. “Güzel yemekler...” dedi, arkasını getirmedi. Kadının eli, masanın üzerinde dinlenen eline uzandı adamın. Adam elini çekti. Kadın: “Ama biliyorum beni sevdiğini,” der gibi, yeniden bir hamle yaptı, bu kez yakaladı, avcunun içine aldı eli. Adam, kadının avcunda bir kuş gibi çırpınan elini kurtarmak istedi ilkin, sonra bıraktı. Kadının: “Sanki böyle yapmasan olmaz mı?” dercesine kendisini süzen bakışları karşısında başını çevirdi. Kovalamaca uzun sürmüş, iki taraf da yorgun düşmüştü. Adamın gözleri bir ara yeniden aynaya ilişti. Dışa vurulamamış bir şükran duygusu? Bir sevinç? Karısının çantasından mendilini çıkarıp gözlerini kuruladığını görerek içerledi. “Kahvede tiyatro,” diye geçirdi içinden. Oğlan, başını eğmiş, alttan alttan annesine bakıyordu. “Kakaonu iç!” dedi kadın nezleli bir sesle. “Pastanı da ye bitir, haydi canım!”

Aynanın önünden siyah önlüğüyle garson kız geçti bir ara. Adam, aynadan izledi kızı. Kısa külotunun alt kenarları etekliğinin altında açık seçik belli oluyor, yürüdükçe dolgun kalçalarının üstünde iki yarım ay inip inip çıkıyordu. Kız, bir masanın önüne gelip durdu; kalkmak üzere olan müşterilerden hesap alırken elinden yere düşürdü kalemi, eğilip almak istedi, etekliği arkasından az bir şey yukarı kalktı. Hazreti Süleyman ’a Belkis ’ten bahsederken, belden yukarısının melek kadar güzel, belden aşağısının ise keçi gibi kıllı olduğunu söylediler. Hazreti Süleyman da sarayının kapısının giriş yerine cam döşetti. Belkis ’i sarayına çağırttı. Belkis, pırıl pırıl kristal zemin üzerinde yürürken camı su sandı, eteklerini çemirledi. O zaman Hazreti Süleyman gördü ki, Belkis ’in bacakları dedikleri gibi kıllı değil, süt gibi beyazdır.

“Kalkalım mı artık?” diye sordu kadın. Adam, garson kıza işaret etti. Kız gelince hesabı ödedi. Paranın üstünü verirken, yüzüne baktı kızın.

Dudaklarının inceliği dikkatini çekti. Üst dudakla burnun arası ayva tüyleriyle kaplıydı. Daracık sokaklarda, yıkıldı yıkılacak ahşap evlerin hep açık duran kapıları önünde karşılıklı oturmuş, birbiriyle çene çalan Ermeni kadınları geldi aklına. “Eleni kız ne ettin onun jiletlerini geberesice? Elini sürmüşsün jiletlerine, bas bas bağırıyor. Allah kahretsin seni, seni! Ne istedin kız onun jiletlerinden!”

Adam, önden portmantoya yürüdü. İlkin kendi pardösösünü giydi, sonra kadının mantosunu alarak döndü, pek nazik ve centilmen bir edayla kadının giyinmesine yardım etti. Dışarı çıktıklarında: “Parkta dolaşalım mı biraz?” diye sordu. Hemen yakında bir gül bahçesi vardı. Oğlan, yine adamla kadının arasında yürüyor, ince ve uzun boynunu ikide bir annesinden babasına, babasından annesine döndürüyordu. Bütün çocuksu gücüyle yükleniyor, anne ve babasının ellerini birbirine yaklaştırmaya çalışıyordu. Hatta bir ara başarır gibi oldu; belki bir dalgınlık anına rastlamış, ama belki de çocuğun bu masum arzusuna daha fazla karşı konulmak istenmemişti. Oyun gerçeğin içine fazlasıyla sokulmuş, sınıra ulaşılmıştı. Elindeki topla oynayan bir çocuktan kalır yeri yoktu adamın. Top evin içinde rastgele bir yere savruluyor, sonra aramalar başlıyordu. Koltukların, kanepelerin altına bakılıyor, köşe bucak didik didik gözden geçiriliyor, görülüyor, görmezden geliniyordu. Düş kırıklıklarından düş kırıklıklarına sürükleniliyor, sonunda yorgun düşülüp aramalardan –vazgeçileceği bir anda bakılıyordu ki– evet bakılıyor ve görülüyordu. Hanidir oracıkta, gözler önünde duran şey görülüyordu birden. Ve top yeniden fırlatılıp atılıyor, yeniden aramalar başlıyordu.

Parkın gül bahçesinde, adamla kadını burcu burcu bir koku karşıladı. Renk renk, cins cins güller. Yalınkat, katmerli, yarı katmerli. Mevsimlik güller, yediverenler, bodur güller, boylu sarmaşık gülleri. Balkonları, çardakları, terasları süsleyen güller. Seralarda yetiştirilen turfanda güller. Düğün, nikâh ve nişan törenlerinde daha çok aranan, el üstünde tutulan, baştacı edilen güller.

Adam, kırmızı bir gülün önünde durdu. Kan kırmızısı bir gül. Keskin bir kokusu, gösterişli yaprakları vardı. Üzerindeki yazıyı okudu: Otoile de Hollanda. Onun yanı başında bayıltıcı rayihasıyla bir başkası: Kodes perfecte. Altın sarısı bir zemin üzerinde pembeye çalan bir başka gül çeşidi:

Queen Elisabeth. Uzun saplı pembe güller. Az ileride sardunya sarısı bir gül: Saroya. Sonra Königin der Rosen, güllerin kraliçesi. Sonra rengi açık kırmızıdan Bengal kırmızısına kadar değişebilen Maria Callas. Ve daha başkaları: Carla, King Ramoon, Coin, Divine, Zorina, Madam Butterfly.

Kadın hayli bir süre ayakta dikilip gülleri seyretmekten yorulmuş gibi koluna girmek isteyince, adam karşı koymadı, kolunu aralayıp kadının kolunu içeri aldı. “Biraz oturalım istersen?” dedi ardından. Kadın, evet der gibi başını salladı. Gül bahçesinin sağına soluna serpiştirilmiş banklardan birine yöneldiler. Akşam yaklaşıyordu. Güneş ışınları havaya giderek daha yatay çizgiler çekiyor, gül fidanlarının arasından sızıp gelerek ortalığı altınsı bir renge boğuyordu. Hava iyice soğumuş, gül bahçesinde pek kimse kalmamıştı. Oğlan, kelebeklerin peşinde ordan oraya koşuyordu.

Adam: “Neydi bana vereceğin haber?” diye sordu ansızın. Kadın, hanidir bu soruyu bekliyormuş gibi: “Bir çocuğumuz olacak,” dedi, başını adamın omzuna yasladı. Adam şaşırmamış gibiydi, yüzünü usulcacık kadından yana döndürdü, kadının saçlarının minik bir el gibi nazlı ve narin dokunuşunu algıladı yüzünde. Sonra aynı saçları dudaklarında hissetti. Kadın, az sonra ekledi: “Belki de kız olur. Kız olacakmış gibi bir duygu var içimde. Sen de bir kızımız olsun istiyordun, öyle değil mi?” Adam, kadının verdiği haberin içeriğini ancak şimdi kavramış, gecikmeden ötürü kadının gönlünü almak isteyen bir tonla: “Kız ya da oğlan, fark etmez,” dedi. Ardından ekledi: “Çocuk çocuktur ve bütün çocuklar güzeldir.” Bu söylenenlere yürekten kendisi de katılıyormuş gibi, adamın omzuna yaslanmış başını belli belirsiz oynattı kadın. Derken vücudu hafifçe sarsıldı. “Üşüdün mü?” diye sordu adam. Sesinde: “Dile benden ne dilersen!” der gibi, eli açık, almaktan bıkmış, bundan böyle vermelere, bağışlamalara, saçıp savurmalara hazır bir ton vardı.

Gül bahçesinin hemen arkasında parkın ikinci bir kapısı bulunuyordu. El ele tutuşmuş kapıdan çıkarlarken, oğlan geriden yetişti, annesiyle babasının ellerini birbirinden ayırıp araya girdi, sonra araya bir başkasının daha girmesini önlemek ister gibi, elleri yine birbirine kenetlemeye çalıştı. Orada olmayan bir başkasından söz açarcasına: “Biliyor mu?” diye sordu adam. “Biliyor,” dedi kadın. “İlkin sevindi, sonra...” “Alışır,” dedi adam.

Oğlan kendisinden söz açıldığını anlamıştı; konuşulanlardan hoşlanmamış gibi, var gücüyle annesiyle babasının ellerine asılıp ayaklarını kesti yerden. Adamla kadın, oğlanın bu beklenmedik yüklenmesi karşısında birbirlerine doğru eğildiler; adeta bilinmeyen bir nedenden dolayı kendisini ödüllendirircesine, ellerine tutunan oğlanın salıncak gibi havada sallanmasına ses çıkarmadılar.

Evin önüne geldiklerinde, kadın sordu: “Sofrayı hemen hazırlayayım mı?” “Evet,” diye cevap verdi adam. “Bavulu otelden alıp geliyorum hemen.”

Babası ayrılmış giderken, oğlan gözdağı verircesine arkasından seslendi: “Geç kalma sakın!”

Recep ’in Nikâhsız Karısı Aysel

Trenden iner inmez ilk işim, istasyon çevresindeki otellerin birinde geceyi geçireceğim bir oda ayırtmak oldu. Ardından yola düştüm, on yılı aşkın bir süredir ayak atmadığım kentin cadde ve sokaklarında rastgele dolaşmaya başladım. Çok şeyin değiştiğini görerek hüzünlendim. Bir otobüs geçiyordu, üzerindeki Yedikule – Eminönü yazısını okuyunca bir tuhaf oldu içim. Aklım Samatya ’da deniz kenarındaki bir eve gitti. Otobüsün az ilerideki bir durakta durduğunu görünce, ansızın karar verdim, koşturmaya başladım. Kalkmak üzereyken yetiştim otobüse ve binerken şoföre sordum: “Samatya ’dan geçiyor mu?” Şoför beni duymamıştı anlaşılan, sesini çıkarmadı. Ama ben yine de bindim. Otobüs Samatya ’dan geçmeyip de nereden geçecekti? Samatya ismi aşina bir el gibi uzandı gerilerden; ilkyaz akşamlarının buğulu mavilikleri, sahilde akşamüstü gezmeye çıkmış Rum kızlarının kikirdemeleri, çocuk ağlamaları, daracık balkonlara abanmış karşıdan karşıya birbirleriyle konuşan, memeleri sarkmış Ermeni kadınlarının sır saklamaz söyleşileri, hepsi bir araya gelip büyülü bir dünyanın kapısından içeri çekip aldı beni. Her şeyi bir bir anımsadım: Ortadaki çeşme, meydanı çevreleyen meyhaneler, taş basamaklı dik merdiven, deniz kenarına kıvrıla kıvrıla inen, iki kişinin yan yana zor geçebileceği toprak yol, karşılıklı balıkçı dükkânları, alt geçit, gazinolar, kısa ayaklı masalar, arkalıksız iskemleleriyle balıkçıların çıktığı kahveler, cumbalı evler, aralarında benim bir odasında pansiyon kaldığım ev. Lise yıllarımın geçtiği bu evi bir an önce görmek istiyordum. Otobüs Samatya ’ya yaklaştıkça heyecanım arttı. Bir ara gözümü yumdum; evde geçirdiğim üç koca yılın anıları üzerime çullandı ansızın. Derken bir anı ötekileri geriye itip öne geçti, göz kırptı bana. Anladım, karşı koymadan peşine düştüm. On yıl bir solukta geride kaldı.

Lise son sınıftaydım. O yıl matematik dersinden bütünlemeye kalmıştım. Güz dönemindeki sınavı bahane edip Anadolu ’nun küçük ve sapa bir kasabasında oturan ailemin yanına gitmemiş, yaklaşık iki aylık yaz tatilini birlikte geçirip hasretlik gidermeyi gerek anne ve babamla kardeşlerime, gerek kendime çok görmüştüm; kıştan biriktirilmiş birkaç kuruş param vardı, tatil süresince ayrıca para yollamamalarını yazmıştım eve. Her sabah

ders çalışmak için erkenden kalkıp masanın başına geçiyor, ama içimdeki isteksizliği bir türlü yenemiyordum. Sıcaklar ansızın bastırmıştı. Kulaklarım, birkaç adım ilerideki denizden gelen karmakarışık seslerdeydi. Herkes yüzüyor, bağırıp çağırıyor, şarkılar, türküler söylüyor, gülüp eğleniyordu. Ama ben bu kadar gürültü yapılmasına içerliyor, ikide bir masa başından kalkıp öfkeli adımlarla daracık odanın içinde kafese tıkılmış vahşi bir hayvan gibi homurdanarak dolanıp duruyordum.

Ev ahşaptı; sıvaları yer yer çatlayıp dökülmüş, bağdadi yapısı açığa çıkmış, ortadan bel verip yana kaykılmıştı. İkisi erkek, biri kız üç kardeşindi ev. Hepsi de gününü gün etmeye bakıyor, hiçbiri evde en ufak bir onarım işine yanaşmıyordu. Yıkıldı yıkılacak bir tahta merdivenle çıkılan üst kattaki büyücek odayla bitişiğindeki sandık odasına, bir tekstil atölyesinde çalışan kız kardeş yerleşmişti. Birkaç yıl önce trafik kazasında ölen kocasından beş, altı yaşlarında bir kızı vardı. Kız babaannesinde kalıyor, cumartesi ve pazar günleri annesine getirilip bırakılıyordu. Şımarık bir şeydi, beni ne zaman görse dilini çıkarıyor, ağzını burnunu oynatıyordu.

Üzerine basıldıkça eskimiş tahtaları yaylanıp gıcırdayarak insanın içine bir tuhaf duygular salan üç beş basamak merdivenle evin alt katına iniliyordu. Mutfak ve çamaşır yıkama yeri olarak kullanılan bir taşlık ve yer hizasındaki el kadar penceresinden gün ışığının zar zor içeri girebildiği, yaz aylarında bile küf ve rutubet kokan loş bir oda vardı burada. Erkek kardeşlerden küçüğü yirmi, yirmi beş yaşları arasındaki kara kuru bir oğlanla nikâhsız karısı Aysel bu odada kalıyordu. Aysel pek gençti, henüz çiçeği burnundaydı, on dokuzunda var yoktu; diz kapaklarının bir parmak yukarısında son bulan, yıkana yıkana rengi atmış pembe bir eteklik giyiyor, sol gözü hafiften şaşı bakıyordu. Evde ne zaman Aysel ismini işitsem, hep bataklıklı damın kızı Aysel geliyordu aklıma. Ak pak bir teni, ince uzun bir yüzü vardı Aysel ’in. Recep adındaki kocasıyla Paşabahçe Cam Fabrikası’nda tanışmıştı. Recep bütün hafta fabrikada çalışıp fabrikanın lojmanında yatıp kalkıyor, ancak cumartesiden cumartesiye eve geliyor, pazar akşamı erkenden yine çekip gidiyordu. İki ay kadar önce evlenme bahanesiyle kandırıp Aysel ’i eve getirmişti. Ayın on beşinden on beşine para alıyor, paranın birazını kızın eline tutuşturup çoğunu kendisine ayırıyordu.

Kız biraz şaşıydı. Recep kızı sevmiyor, kız Recep ’i seviyor ya da bana öyle geliyordu. Recep evde oldu mu, gürültüleri dört bir yanı tutuyor, bağırarak konuşmalarını odamdan açık seçik işitiyordum. Canım, şekerim, hayatım, gibi sevecen sözlerle birbirlerine sesleniyor, ama bazen de nikâhsız karısı Aysel ’e Recep ’in ağza alınmadık küfürler savurduğu, Aysel ’in de hiç çekinmeden bunlara karşılık verdiği duyuluyordu. Bağırıp gülüşüyor, arada kısa sürelerle susuyor, derken birbirleriyle boğuşur gibi ohlayıp poflayarak güçlükle soluyorlardı. Kimi vakit kız bir “ay” sesiyle evi ayağa kaldırıyor, bazen de yapmacık izlenimi uyandıran bir ağıt tutturuyordu. Çokluk bahçeye çıkarak birbirlerini kovaladıklarını görüyordum. İkide bir çığlık atıyordu Aysel; onun her çığlık atışında irkiliyor, başımı kitaplardan kaldırıp pencereden dışarı bakıyordum. Kızın gözü benim odadaydı. Ne zaman pencerede beni görse sesleniyordu: “Bir şey söyle şuna, Ahmet Abi!” Ardından sanki kendisini bana karşı savunma gereksinimi duyan Recep konuşuyor, karısı Aysel ’i neden kovaladığını adeta bir yargıç önündeymiş gibi tek tek anlatıyordu: Karısı hep para yürütüyordu cebinden, kendisi de bu paraları ondan geri almaya çalışıyordu. Ama o daha sözünü bitirmeden, kız arkadan usulca yaklaşıp, gözlerimin önünde Recep ’in boynuna sarılıyor, benden hiç çekinmeden onu öpüyor. Bu parayla ipek çorap alacağım kendime şekerim, hiç çorabım kalmadı!” Ya da, “Hiç rujum kalmadı, ruj alacağım, pudra, krem alacağım,” gibi laflar ediyordu. Ama Recep elinden parayı kapmaya davranınca, Aysel kendini geriye attığı gibi incir ağacının çevresinde yeniden dönmeye koyuluyor, bahçedeki ekili salatalıkların üzerinde, kuyuyla iğde ağacı arasında kovalamaca yeniden başlıyordu.

Bahçe, kale duvarına bitişikti ve duvarda denize inmek için kocaman bir oyuk ağzını açmış, esneyip duruyordu. Bahçedeki kovalamacadan yorulunca, Recep ’le nikâhsız karısı Aysel kovuktan geçip deniz kenarındaki kayalıklara iniyorlar, bir süre sesleri kesiliyordu. Ben de bunun üzerine yeniden masanın başına dönüyordum. Ama öğrendiklerimi çok geçmeden unutuyor, aynı yerleri tekrar tekrar okuyup çalışmam gerekiyordu. Az sonra Recep ’le nikâhsız karısının kayalıklardan doğru yaklaşan seslerini işitiyor, doğrulup kalkıyordum. Aysel ’in sesi ince ve titrekti. Önde altın bir dişi vardı. Süt beyazına çalan yüzü hafif çilli, bir gözü şaşıydı. Pencereden bakınca, kocası Recep ’in kucağında kale duvarındaki kovuktan bahçeye taşındığını görüyor, gürültü patırtıdan

rahatsız olmuşum gibi masanın başından kalkıp, öfkeyle pencereye yürüyordum. Ama Aysel pencerede beni görür görmez sesleniyordu:
“Baksana şuna, Ahmet Abi!”

Ben bakıyordum: Aysel Recep ’in kucağından kurtulmak için çırpınıyor, ayaklarını sağa sola savuruyor, üzerindeki pembe etekliğin orası burası açılıp sütümsü bacakları görülüyordu. Koşuşmaktan sonunda yorgun düşüp odalarına çekiliyorlar, bir süre sesleri solukları kesiliyordu. Derken orasına burasına çimdik atılıyormuş gibi Aysel ’in tiz perdeden koyverdiği çığlıklar, alçak sesli fısıldaşmalar, canımlı ve cicimli sözler geliyordu kulağıma ya da ben öyle sanıyordum. Varlığımda bir hoş kıpırtı duyuyor, inceden bir sızı vücudumun bir yerlerinden gelip bir yerlerine uzanıyordu. Aklım Recep ’le nikâhsız karısı Aysel ’e gidiyor, okuduklarımı doğru dürüst anlayamıyordum. Bir ara dayanamayıp odamdan çıkıyor, kale duvarındaki kovuğun bir kenarına ilişip ayaklarımı aşağıdaki kayalıklara sarkıtıyordum. Biraz ileride evin lağımı denize akıyor, pis pis de kokuyordu. Ama uzakların görünümü güzeldi. İyot kokusu dinlendiriyordu. Kayaların üzerinde güneşlenenleri, denizde yüzenleri, sandallarla sağda solda dolaşanları seyrediyordum.

Ne var ki, aklım hep Recep ’in nikâhsız karısı Aysel ’e gidiyor, ikide bir gerilere kulak kabartıp evin içinden gelebilecek en ufak sesleri algılamaya çalışıyordum. Kafamda, bataklı damın kızı Aysel ’e ilişkin içyüzünü kavrayamadığım gizsel birtakım çağrışımlar uyanıyordu. Bataklı damın kızı Aysel; çocukluk günlerinden uzanıp gelen, iyi kötü bir çocukluğu da yanı sıra çekip getiren sihirli sözcüklerdi bunlar; gece karanlığındaki tedirgin çağıltısını hâlâ unutamadığım ırmak kenarındaki bir yazlık sinemada oynayan bir filmin adıydı. Küçükken bir yaz gecesi evdekilerle gördüğüm bu filmi hayal meyal anımsıyordum. Bataklı damın kızı Aysel ’i hep çok güzel bir kız olarak canlandırıyordum kafamda. Herkesin başını döndüren hoppa, cilveli, oynak bir kız. Kendisine gönül veren delikanlılara burun kıvırıyor, görücülerin karşısına çıkmaya nazlanıyor, üzüme çekirdeği, armuda sapı var deyip izdivacına talip olanları elinin tersiyle geri çeviriyordu. Ama sonra düşüyor, dipsiz bir bataklığa saplanıyordu. Nasıl bir damdı bu? Nasıl bir bataklıktı? Recep ’in nikâhsız karısı Aysel bataklı damın kızı Aysel çağrışımıyla birleşiyor, beni bir tüy gibi kaldırıp sağa sola

savuruyor, şimdiye dek içimde adeta benden saklı filizlenip yeşermiş bir özlemi tüm çıplaklığı ve yalınlığıyla bir tokat gibi yüzüme indiriyordu.

Recep ’in nikâhsız karısı Aysel, küçük yaştan beri fabrikalarda, tekstil atölyelerinde çalışmıştı. Sürüp sürüştürüyor, dudaklarında kan rengi bir ruj, kocası evde olmadığı zamanlar günün büyük bir bölümünü bahçede geçiriyordu. Eline bazen bir parça ekmekle biraz peynir alıyor, bahçedeki incir ağacının altına sere serpe kurulup karnını doyuruyordu. Yemek pişirdiği yoktu hiç, kocası Recep ’in evinde kap kacağa benzer bir şey yoktu. Bahçede geziniyor, arada bir ponponlu terliklerinin sivri topukları üzerinde dikilip benim odadan içeri bir göz atmaya çalışıyordu. İlk bakışta beni göremiyor, kale duvarına doğru biraz daha gerileyip bakıyordu. Bunun üzerine ben doğrulup ayağa kalkıyor, pencereye yaklaşıp, buradayım der gibi kendimi gösteriyordum. “Bugün hava sıcak, Ahmet Abi,” diyordu Aysel. “Evet, çok sıcak!” diyordum. “Yüzmüyor musunuz?” diye soruyordu Aysel. “Ders çalışıyorum,” diye yanıtlıyordum. Sonra ben soruyordum: “Recep yok mu?” “Yok,” diyordu Aysel. “Bir hafta da gelmeyecek,” diye ekliyordu. Ansızın bir tedirginlik yürüyordu içime. Aysel ’in dudaklarındaki kırmızı ruj, süt beyazı ten ortasında kendini açıkça belli ediyor, ince ve narin yüzü bir şirinlik ve tazelikle donatıyordu.

“Kız kardeşin var mı, Ahmet Abi?”

“Yok,” diye yanıtlıyordum. Ardından ben soruyordum:

“Ya sizin?”

Aysel ’in kendisinden iki yaş küçük bir kız kardeşi vardı. O da işe gidiyor, sur dışında bir trikotaj fabrikasında çalışıyordu. Sonra bir annesi vardı Aysel ’in, bir de Beykoz ’da eski evleri. İki yıl önce bir gedikli çavuşla genç kızlığına malolan bir gönül serüveni yaşamış, sonra annesinden ve kız kardeşinden uzakta şimdiki daracık odaya tıkılıp günlerini peynir ekmekle geçirmesine neden olan kocası Recep ’le, bu parasız pulsuz oğlanla tanışmıştı. O zaman ikisi de bir dokuma atölyesinde çalışıyorlarmış; bir pazar Beykoz sırtlarında bir geziye çıkmışlar, kovalamaca oynamışlar ve olanlar olmuştu. İlkin Recep kaçmış, Aysel kovalamış, sonra Aysel kaçıp Recep kovalamıştı. Oyun giderek kızışmış ve günün birinde ayağı tökezleyen Aysel Recep ’in kucağına düşüvermiş, daha doğrusu

bırakıvermişti kendisini. Keşke o vakit kovalamaca oynamasalardı! Kocası Recep olacak çok kötülük ediyordu kendisine, ikide bir canını acıtıyordu. Keşke gelmeseydi bu eve! Ama bakarsın yine kalkıp giderdi bir gün. Ne zaman gitse, dokuma atölyesindeki işi hazırdı, ustabaşı çok seviyordu kendisini, onu Recep ’ten uzak tutmak için hayli uğraşmıştı; ama evli, çoluk çocuk sahibi bir adamdı.

Aysel anlatıyor, ben dinliyordum. Bazen pencerenin altına iyice sokuluyor, yukardan bakınca pek dekolte bluz ve kombinezonunun altında iç gıcıklayıcı bir dirilikle kımıl kımıl oynayan memeleri gözüme çarparak başımı çeviriyordum. Varlığımda bir boğuşmadır başlıyordu. Memelerin görüntüsü kafamda tepiniyor, karşı koyamadığım bir güç beni dönüp dolaşıp aynı yere bakmaya zorluyor, kendimi güçlükle tutuyordum. Ama Aysel pencerenin altında dikilirken içim allak bullak oluyor, gözlerim ikide bir dekolte bluzdan içerlere kayıyordu. Üstte dar, aşağılara doğru geniş yaylar çizen sütümsü iki meme. Memeler arasında giderek derinleşip çukurlaşan bir oluk. Aysel ’le aramızdaki söyleşi giderek senli benli bir havaya bürünüyor, Aysel dönüp dolaşıp sözü bana getiriyordu:

“Hiç sevdiniz mi, Ahmet Abi?”

“Hayır,” diyordum ben.

Ama o bana inanmıyor, mahallede sözde benim herkesten gizli konuştuğum hayalî bir kızdan dem vuruyordu. Ben söylediklerini yadsıyınca, kendisi de sanki bunu bekliyormuş gibi bir memnunluk duyuyor, yüzü gülüyordu. Derken aşağıdaki taşlıkta yemek pişiren yenge hanımın kart sesini işitiyordum:

“Aysel!” Kız Aysel! Kör olasıca, sende mi terlikler? Çabuk getir şunları bakayım!”

Aysel, yenge hanımı kızdırmamak için koşturuyordu hemen. Çokluk kadının sofrasına oturuyor, kadından her bakımdan yardım ve destek görüyordu. Kocası Recep, pazar akşamları işe giderken sıkı sıkıya tembih ediyordu: “Sakın yengemin sözünden çıkayım deme! Sonra fena yaparım gelirsem!” Ardından ekliyordu: “Güldüğüme bakma, vallahi döverim!” Bunun üzerine Aysel, kocası Recep ’e inanmamış gibi: “Döv de göreyim

seni!” diye dikleniyordu. Recep de sözde vurmak için elini kaldırıyordu. Ama yenge hanım hemen atılıyordu oradan: “Rahat bırak kızcağızı, ağzına sıçmayayım ulan! Çek git haydi işine!”

Recep de, bu anı beklemiş gibi o saat sokakta alıyordu soluğu. Aysel pencereye koşuyor, sanki herkese işittirmek isteyerek: “Beni öpmeden gidiyorsun, alacağın olsun!” diye bağırıyordu arkasından. Oradan yine hemen yenge hanım söze karışıyor: “Rahat otur kız, çekil şu pencereden! Bütün gece yediğiniz bok yetmedi mi!” diye paylıyordu.

Aysel, yengesinin sözünden hiç çıkmıyor, bakkala çakkala koşturuyor, ev işlerinde yengesine yardım ediyordu. Kocası Recep ’le yatıp kalktıkları odadaki kırık dökük üç beş eşya yenge hanımındı. Su paralarını, elektrik faturalarını hep yenge hanım ödüyordu. Akşamları yukardan sesleniyordu yenge hanım: “Aysel kız! Duymuyor musun beni kaltak! Söndür şu lambayı da çık yukarı! Kocan olacak o zibidi vermiyor elektrik parasını.”

Cumartesi günleri erkenden, yukarı katta oturan kız kardeşin şımarık kızı damlıyordu eve. Babaannesi, kızı kapıya kadar getirip bırakıyordu. Kızın annesiyle kızın baba tarafından akrabalarının arası iyi değildi; kızın annesi bir adamla metres hayatı yaşıyor, onlar da bunu bir türlü bağışlamıyordu. Bir dakika yerinde duramayan, ikide bir çığlıklar atan, ordan oraya koşup evin altını üstüne getiren şımarık küçük kızın gelişini, kapıdaki çıngırağı çekip koparacakmış gibi çalışından anlıyordum. Cumartesi günleri kızın annesi işten geç vakit dönüyor, kıza kapıyı hep Aysel açıyor, annesi gelene kadar onunla Aysel ilgileniyordu. Çıngırağın sesini işitir işitmez, aşağıdan bağırıyordu Aysel: “Geliyorum hayatım, geliyorum. Bir dakika, şu etekliğimi giyeyim. Şimdi banyodan çıktım, geliyorum.” Az sonra soluk soluğa merdivenleri çıkan Aysel ’in ayak seslerini işitiyordum. Aysel kapıyı açıyor: “Ah benim canikom, geldin mi?” deyip kıza sarılarak sesli sesli öpüyor, sonra onu kucağına alıp bahçeye çıkarıyordu. Onunla sek sek oynuyor, beş taş oynuyor, kızın gelirken yanında getirdiği bebeği onunla birlikte soyup giydiriyordu. Derken sıkılıp kızı oracıkta bırakarak ayağa kalkıyor, bir şey kaybetmiş de bulmak ister gibi bahçenin orasında burasında geziniyor, arada bir başını kaldırıp sezdirmeden benim pencereye bir göz atıyordu. Ben, odanın bir köşesinden kendisini izliyordum. Aysel bahçede birkaç tur attıktan sonra dönüp kızın yanına geliyor, onu yeni

baştan öpüp okşuyor, saçlarını dağıtıp dağıtıp tarıyor, ona anlayamayacağı sevecen sözler söylüyordu. “Ne güzel gözlerin var,” diyordu örneğin. “İri ve kahverengi gözler. Kahverengi gözlere bayılırım,” diyordu. Derken birden aklına gelmiş gibi: “Dur sana bir salıncak yapayım,” diyerek fırlayıp kalkıyordu ayağa. Hemen aşağı iniyor, bir iple bir tahta parçası ve bir şilte alıp dönüyordu. Kaşla göz arasında incir ağacının kalın dallarının birinde bir salıncak kuruyor, kızı üzerine oturtup sallamaya başlıyor, bir yandan da bağırıyordu: “İplere sıkı tutun, hayatım! İki elinle iplere yapış sıkıca!” Aysel gittikçe daha hızlı sallıyor salıncağı, kız da sonunda korkup inmek istiyordu. Aysel kızı salıncaktan indiriyor: “Biraz da ben bineyim bakayım şu salıncağa,” diyor ve hafiften hafiften sallanmaya koyuluyordu. Ama kısa sürede hızlanarak havada adeta taklalar atıyor, her yükselişte ayaklarını iyice yukarı dikiyor, bu arada pembe etekliği açılıp ince uzun bacakları gözüküyordu. Salıncak benim pencereye doğru yaklaşıp uzaklaşıyor, sanki ben elimi uzatmışım da kendisini tutmak istiyormuşum gibi her yükselişten sonra Aysel: “Ah!” diye tiz bir ses çıkarıyordu. Bu arada küçük kız aşağıdan: “Ben de binmek istiyorum, Aysel Abla, ben de binmek istiyorum. Aysel Abla!” diye bağırıyor, ama Aysel Ablası sanki yerden ayağını keser kesmez her şeyi unutmuş da bir başka dünyanın, içinde yaşadığından çok daha güzel bir dünyanın kapısından içeri ayak atmış gibi hiç oralı olmuyordu. Adeta ben de onunla birlikte bu büyülü dünyadan içeri çekilip götürülmüş hissediyordum kendimi. Ah, bu cumartesileri özlüyor, iple çekiyor, öte yandan korkuyordum. Sanki bir şey ansızın üzerime çullanacak, beni altına alıp ezecek, ben de bundan kendimi kurtaramayacaktım. Aysel salıncakta sallanırken bir ara ayaklarındaki ponponlu terlikler yere düşüyor ya da kendisi onları belli aralıklarla ayağından yere bırakıyordu. Hemen koşup terlikleri yerden kaldırmak geliyor içimden, ama kendimi tutuyor, yerimden kımıldamıyordum. Derken yenge hanımın tok ve öfkeli sesi aşağı odadan yetişiyordu: “Kız Aysel! Utanmıyor musun kazık kadar boyunla salıncakta sallanmaya! Gel de birkaç kova su çek şu kuyudan, sıçmayayım ağzına!”

Yenge hanımların, bana pansiyon olarak kiraladıkları odanın hemen karşısında temiz pak döşenmiş geniş bir odaları vardı. Yenge hanımın liseden belgeli ben yaştaki büyük oğlu işsiz güçsüz ortalıkta geziyor, karı kız peşinde koşuyordu. Hemen her gün annesiyle ağız patırtılarını işitiyordum:

“Bana bin lira vereceksin.”

“Yok param.”

“Bin lira, annem annem, bin lira hepsi!” diye üsteliyordu oğlan.

“Beş yüz lira var, alırsan al, almazsan defol git başımdan!”

Bunun üzerine, oğlan, boynuna sarılıyordu annesinin:

“Annem annem, arkadaşlarla sinemaya gideceğim. Bin lira istiyorum hepsi. Bin liracık.”

“Bırak Süleyman, fena yapacağım vallahi!”

Ama oğlan kollarını annesinin boynuna dolamış bırakmıyor, annesi vurmak için ellerini kaldırır gibi yapınca ellerine sarılıyordu:

“Ver öpeyim şu mübarek ellerini. Bin lira, hepsi bin lira!”

Kadın sonunda dayanamıyor, bin lirayı çıkarıp veriyordu. “Al git, defol başımdan. Hepinizin babanızın canına sıçayım!”

Yenge hanım kırkını geçkindi; kullanılmaktan aşınmış bir siniyi andıran yuvarlak yüzünde yer yer kırışıklıklar belirmişti. Eline ayağına tezdi. Evin üç hissedarından biri, Recep ’in ağbeyi olan Zafer adındaki kocası, işten eve dönmeden bir saat önce komşu gezmelerinden geliyor, göz açıp kapamadan salatasıyla, pilavıyla, hoşafıyla akşam yemeğini hazırlayıp sofraya çıkarıyordu. Arada bir süslenip püsleniyor, takıp takıştırıyor, iki dirhem bir çekirdek, komşu ziyaretlerine pek de benzemeyen gezmelere çıkıyordu. Evli bir erkekle ilişkisi olduğu yolunda söylentiler mahallede almış yürümüştü. Ama kocasının söylentilerden haberi yoktu ya da umursamıyordu bunları. Kocası biraz üzerine yürüyecek gibi olsa, yenge hanım hemen bayılıveriyordu. Ne var ki, günün birinde Recep ’in nikâhsız karısı Aysel, bu bayılmaların uydurma olduğunu ileri sürmüştü:
“Yalancıktan, vallahi yalancıktan, Ahmet Abi! İnanmayın! Nerden anladım, biliyor musunuz? Geçen gün hani akşam bayılmıştı ya, başından tutup

kaldırayım ayağa dedim, o saat kendine geliverdi. Kafasının tam orta yerinde bir kel var da onun için. Keli görünecek diye ödü kopuyor."

Kimi günler akşamlara kadar ders çalıştığım oluyordu. Bazen kapının çıngırağı ötüyor, evde kimse bulunmadığı zamanlar kapıyı kalkıp ben açıyordum. Bazen yenge hanımın kocasıyla karşılaşıyor, adam ortada kimseyi göremeyince: "Bizimkiler evde yok mu?" diye soruyordu. Ben: "Galiba yoklar," diyordum. Adam soruyordu bu kez: "Anahtar bırakmadılar mı?" Ben: "Bırakmadılar," diye yanıtlıyordum." Ama mutfak kapısı çokluk açık oluyor, adam doğru mutfağa inerek kendisine bir kahve yapıyor, az sonra elinde dibi dar, ağzı geniş kulpsuz bir fincanla bahçeye çıkıp bir taburenin üzerine çöküyordu. Birkaç dişi dökülmüştü önden, ağzını açtıkça adeta dipsiz geniş bir boşluk göze çarpıyordu. Sırtında yazın bile çıkarmadığı kirli bir yelek bulunuyor, yeleğin üst cebinde bir şimendifer saatinin köstegi çok aşağılara sarkan geniş bir yay çiziyordu. Tabakasından bir cigara alıp yakıyor, kahvesini höpürdeterek içtikten sonra, bahçede çalışmaya başlıyordu. On beş kulaç derinliğindeki kuyudan çektiği sularla sağa sola gelişigüzel ekilmiş salatalıkları, maydanozları, biber ve domatesleri suladığını görüyordum. Bu iş bitince, adam bahçenin uzak bir köşesindeki kümese gidip tavukları doyuruyordu. Bazen karısı hayli geç vakit gezmeden dönüyor, o saat kolları sıvayıp akşam yemeğini hazırlamaya koyuluyordu. Kimi zaman adam, bahçedeki işini bitirmiş, kıçını tam iskemleye koyup biraz dinlenmek isterken, kadın paylar gibi sesleniyordu içeriden: "Orada öyle oturacağına, kalk da biraz maydanoz yol, birkaç salatalık kopar!"

Adam kadının bir dediğini iki etmiyor, hemen fırlayıp söylenileni yapıyordu. Yemek hazırlanınca, kadın çokluk bahçeden geçip kale duvarına varıyor, denize doğru rastgele bağırıyordu: "Yüksel! Çabuk çık denizden kör olası! Yemek yiyeceksin! Çabuk çık denizden, şimdi gelecem yanına!" Kale duvarından geri dönerken, gözü bazen kuyunun biraz aralık kapağına ilişiyor, kocasının duyacağına aldırmayarak yüksek sesle homurdanıyordu: "Lanet herif! Şu kuyunun kapağını bir düzgün kapayayım demez!"

Yemek yerlerken yenge hanımların seslerini pek işitmiyordum. Ama yemekten sonra hep bir ağızdan yüksek sesle konuşmaları, bir sel gibi kabararak karşıdan gelip odamdan içeri doluyordu. Yenge hanımın büyük

oğlu Süleyman ’la Recep ’in nikâhsız karısı Aysel arasındaki günden güne büyüyen el şakalarına kızıyor, Aysel ’in arada bir: “Ay! Ne ’olur yapma!” diye sözde yalvarmalarına içerliyordum; çünkü bu yapma, etme demeler, çokluk gülüşme ve kikirdeşmelerle kesiliyordu. İş iyiden iyiye çığırından çıkacak oldu mu, yenge hanım o kartlaşmaya yüz tutmuş sesinin olanca sertliğiyle Recep ’in nikâhsız karısı Aysel ’i paylıyordu: “Rahat dur kız! Kurtlanıyorsun gene!” Yenge hanım daha sonra oğluna dönüyor, sesinin tonunu biraz yumuşatarak: “Yapma oğlum, Süleyman! Yapma ayıptır!” diyordu. Bazen yenge hanımın Aysel ’e daha da ağır sözlerle veriştirdiğini duyuyordum: “Kocan olacak o zibidi seni atıp gitti buraya, ne yiyeceğini düşünür, ne içeceğini!” Bazen de şöyle diyordu: “Söyle o Recep itine, gelince para bıraksın! Yoksa toplayın pılı pırtınızı, defolup gidin buradan! Ben sizin babanızın uşağı değilim. İmarethane değil burası, anladın mı!” Derken hafta sonunda Recep geliyor, “Yengeciğim! Yengeciğim!” diye yaltaklanarak yengesinin çevresinde dört dönüyor, yengesinin sırtını sıvazlıyor, boynuna sarılıyor, yanaklarını okşayıp öpüyordu. Güya yengesinin sözünden çıktı diye nikâhsız karısı Aysel ’i, yengesinin gözü önünde hırpalıyor, bu kez yengesi kalkıp Aysel ’i kocası Recep ’in elinden alıyordu. “Eşşek oğlu eşşek! Sıçmayayım babanın canına, defol git buradan!” Recep gitmeden kızcağızın eline birkaç kuruş tutuşturuyor, yengesinin önünde ona sıkı sıkıya tembih ediyordu: “Sakın yengemin sözünden çıkma, bak karışmam!” Ardından: “Şaka söylemiyorum,” diye ekliyordu. “Vallahi döverim.”

Bir gün Aysel odama geldi. “Size bir şey soracağım, Ahmet Abi,” dedi. “Sorun,” dedim. Ayakta dikiliyordu, odadaki tek sandalyeyi gösterip oturmasını söyledim. Ben de dürülüp bükülmüş yatağın üzerine çöktüm. Oturmak için geldiği belliydi Aysel ’in. Sandalyeye oturunca bacakları aralandı, ilkin bacaklarını kapamak ister gibi yaptı, sonra vazgeçti. Gözlerim takıldı bir ara; beyaz bir külot giymişti.

“Siz diyelim birini seviyorsunuz, o sizi sevmezse ne yaparsınız?”

Soru üzerine irkildim. Recep geldi aklıma. Recep hergelenin biri, ipsiz sapsızın biriydi.

“Bilmem,” diye cevapladım. “Böyle bir şey hiç başıma gelmedi de.”

Bu kez: “Siz hiç kimseyi sevmediniz mi, Ahmet Abi?” diye sordu Aysel. Böyle bir soruyu beklemiyordum, şaşırdım. Sorunun soruluşunda sitemli bir hava sezdim.

“Sevmedim gibi bir şey,” dedim. O zamana kadar kimseyi sevmemiş, kimseyi kollarımla sarmamış, kimseyle bir yatakta yatmamıştım. Böyle bir şeyin özlemini çekiyor, özlem günden güne içimde büyüyor, büyüselliğini ve çekiciliğini hep koruyordu. Çocukluk yıllarımda mahallemizdeki kimi kızlara gönül vermemiş değildim. Kızlardan bazısının haberi olmuştu bundan, bazısının olmamıştı. Ama saman alevi gibi sonradan sönüp gitmişti hepsi, çarçabuk unutulmuştu. Çekingen öpmeye yeltenmeler, göz göze gelmeler, ellerin ellere dokunması, hepsi, hepsi unutulmuştu. Aysel karşısında içimde uyanan duygu bambaşkaydı; bir türlü tanımlayamadığım bir duyguydu bu. Sel gibi kabarıp üzerimden aşıyor, ayaklarımı yerden kesiyor, başımı olanca hızıyla döndürüyordu.

Recep ’in nikâhsız karısı Aysel, verdiğim cevap üzerine gülümsedi. Onun bu gülümsemesi daha da şaşırttı beni. Ev sessizdi. Sözü bir başka konu üzerine çekmeye çalıştım. “Yenge hanımlar evde yok galiba?” dedim. Aysel, yengesinin yarım saat kadar önce giyinip kuşanıp iki dirhem bir çekirdek evden çıktığını söyledi. Evet, yarım saat kadar önce sokak kapısının kapandığını duymuştum. “Gezmeye çıktı herhalde?” dedim. Aysel: “Her salı ve cuma günü öğleden sonra böyle süslenip püslenir, başındaki kel görünmesin diye de saçlarını iki yana tarar, evden çıkıp gider,” dedi. Ben yine konuyu değiştirmek istedim, kocası Recep ’in ne zaman eve döneceğini sordum. “O daha yeni işe gitti, hafta sonundan önce de dönmez,” dedi Aysel, umursamaz.

Aysel ’in bacakları hâlâ biraz aralık duruyor, bakmamak için kendimi enikonu zorluyordum. Birden nasılsa yine aralıktan içeri kaydı gözüm. Bir beyazlık, gerilerde, adeta ulaşılamayacak gibi uzakta, giderek büyüdü, yayıldı dört bir yana, her şeyi, başta ben olmak üzere her şeyi tümüyle yutacak kadar irileştiği anda yine eski durumunu aldı. Ama sonra yeniden, bu kez daha hızlı bir büyüme. Gözlerimi kapadım, açtım, sonra yine kapayıp açtım. Nedensiz kalkıp pencereye yürüdüm, dışarısını seyreder gibi yaptım. Evin içini dinledim, çıt yoktu. Üstümdeki odada bir demirci ustasıyla metres hayatı yaşayan kız kardeş oturuyordu. Çokluk gece geç

vakitlere kadar tepemde gürültülerini işitiyordum. Bazen adamla kadın, masayı kurup karşılıklı kafayı çekiyorlardı. Biraz da içmeye görsünler, basıyorlardı gazeli, basıyorlardı şarkıyı. Ama kimi vakit de kavga ediyorlardı. “O Memet puştuyla bir daha konuşmayacaksın!” diye bağırıyordu demirci ustası. Adamın yüzünü evde gören yoktu; gece hayli geç vakit sessizce geliyor, yine geceleyin bir gölge gibi sessiz çekip gidiyordu. Memet denilen adam ise, iki mahalle ötede bir kasap dükkânı işletiyordu. Kimi gündüzler çırağıyla eve et yolluyor, yıkanmak üzere çamaşır gönderiyordu. Kadın iki dostundan hiçbirini elden çıkarmaya yanaşmıyor, Memet olacak dostu yüzünden demirci ustası dostundan ikide bir fena halde dayak yiyordu. Dayak yerken yaygarayı basıp çığlıklar atıyor, bütün evi ayağa kaldırıyor, demirci dostuna ağzı alınmayacak sözler söylüyordu. Bazen devrilen bir masanın, kırılan bir tabak ve bardağın sesini işitiyordum. Ama her kavganın sonunda bir an geliyor, sesler ansızın kesiliyordu; üstümdeki odanın penceresinden bahçedeki salatalıklar, maydanozlar üzerine vuran ışık yerini karanlığa bırakıyor, çok geçmeden karyola gıcırtıları arasında adamın fısıltılı sözleri çalınıyordu kulağıma: “Affet beni, Samia ’cığım! Bir daha dokunmayacağım sana! Bir daha sana bir fiske vurursam, ellerim kırılsın! Affet Samia ’cığım, affet yavrucuğum, affet!” Ama kadın kolay affetmiyor, bunun üzerine adam yeniden başlıyordu: “Affet Samia ’cığım...” Derken adamın sesi yavaş yavaş uzaklara kayıyor, karyola gıcırtıları artıyor, odanın aşınmış taban tahtaları da gıcırdamaya katılıyordu.

Aysel, en göz alıcı giysilerini geçirmişti sırtına. Siyah bir bluzun altına mor bir eteklik giymişti; ayaklarında dizlerine kadar çıkan mavi bir çorap vardı. Ama bol bluz kirden lekeler içeriyor; üzerinde, bir başkasının vücut ölçülerine göre yapılmış gibi eğreti duruyordu. Aysel ’in yüzüne dikkat ettim bir ara; hafif çilli süt beyazı yüz, çeneye doğru indikçe sivriliyordu. Dudakları inceydi Aysel ’in, ince ve ıslaktı, rujdan kırmızı kırmızı parıldıyor, tenin sütümsü beyazına uygun düşüyordu. Aysel masanın yanı başındaki sandalyede oturuyor, arada bir yüzüme bakıp gülümsüyordu. Neye gülümsüyordu? Evde biri olsa! Kulak kabartıp yeniden dinledim evin içini. Çıt çıkmıyordu.

Ansızın kalkıp masanın üzerindeki defteri ve kitabı kapadım. Evde kimseler yoktu. Aysel ’in şaşılığı fark edilmiyor, siyah kirli bluzu insanı kendisine

çekiyor, sütyen takmadığından bluzun altında ufacık körpe memeleri vücudun en ufak deviniminde sağa sola oynuyordu. Dönüp yerime oturmak isterken, nasıl olduysa Aysel ’e doğru bir adım attım. Sonra kendimi toparlayıp yön değiştirdim ve pencereye yaklaştım. Kalbim küt küt çarpıyordu. Gözüm, bahçedeki incir ağacına ilişti. Damdan düşer gibi: “Bu yaz hiç incir yediniz mi?” diye sordum. Aysel, bir gün önce yenge hanımdan habersiz ağaca çıkıp birkaç incir kopardığını söyledi. “Evde kimse yok, şimdi gene koparacağım,” diye ekledi. “Bir tane de ben isterim,” dedim. Kısa bir sessizlikten sonra, ısrarlı ve süzen bakışlarla yüzüme bakarak: “Bugün ev çok sessiz!” dedi. Susup cevap vermedim. Bunun üzerine Aysel, doğrulup kalktı ayağa. “Ben bahçeye çıkıyorum,” dedi. “Bana kızdınız mı yoksa?” diye sordum. “Ne diye kızacakmışım?” diye cevapladı. Sonra kızmadığını göstermek ister gibi, şuh bir kahkaha atarak kapıdan çıkıp gitti. Arkasından seslendim: “Ağaçtan düşmeyin sakın!” Küçükken evlerinin bahçesinde bir ceviz ağacı olduğunu, bütün gün bu ağaçtan inmediğini söyledi. “Hem düşersem, siz tutarsınız,” dedi. Aysel, bir sincap çevikliğiyle ağaca tırmanırken, pencereden kendisini izledim. Ağacın dallarına takılmaması için, bir eliyle etekliğini tutup hafifçe yukarı kaldırmıştı. Ben, odamda gezinmeye başlamıştım. Ne olduğunu açık seçik kavrayamadığım bir şeye karar verir gibi oluyor, o saat kalbimin hızlı hızlı çarptığını duyuyordum. Az sonra Aysel ’in sesi geldi kulağıma: “Ahmet Abi!” Karşılık vermedim. Bu kez daha yüksek perdeden seslendi: “Ahmet Abi!” Dayanamayıp bahçeye çıktım, incir ağacının altına yürüdüm. Aysel yüksekteki dalların birinde, elinde bir incir; ben, dalın biraz açığında, başım yukarıya kalkık. “Yakına gelin, Ahmet Abi!” dedi Aysel. Üzerinde dikildiği dalın hemen altına gidip durdum. “Atıyorum,” dedi Aysel; elindeki iri ve olgun bir inciri usulcacık aşağıya bıraktı. İnciri yakalamak isterken Aysel ’in aralık duran bacaklarına ilişti gözüm. Aysel ’in bir ayağı bir dalda, öbür ayağa bir başka daldaydı, beyaz külotunun alt kenarları dantellerle işlenmişti. Tam yere düşmek üzereyken yakaladım inciri. Sonra başımı tekrar kaldırdım, yeni atılacak inciri beklemeye koyuldum. Derken Aysel bitişik dala geçti. Bir çocuk gibi sevinip sesini yükselterek: “Nah orda, güzel bir incir gördüm,” dedi. Çok geçmeden bir lop inciri daha koparıp attı aşağı. Ardından o başka dallara, ben başka dalların altına geçtim, başım yukarda dikilip durdum, heyecanla Aysel ’in atacağı incirleri bekledim.

Ansızın kilit içinde dönen bir anahtar sesi işittim. “Geldi galiba?” dedim telaşla. “Kim?” diye sordu Aysel. “Sanırım yenge hanım,” dedim. Aysel, ağaçtan apar topar inerek hızla önümden geçti, nerdeyse çarpacaktı bana, alt katın merdivenlerini usulcacık inip gözden kayboldu. Ben de, hemen kendi odama seğirttim. Yenge hanım ın, kapının paslı kilidine söylenerek sofadan yürüyüp geçtiğini, tahtaları gıcır gıcır öten merdivenden aşağıdaki taşlığa indiğini duydum. Az sonra aşağıdan, o gün işi nedense rast gitmemiş biri gibi hoyrat ve hırçın söylendiğini işittim: “Bu çamaşırları yıkamadın mı kız? Kazanda su kaynat da üzerlerinden bir su geç, beni bekle diye tembih etmedim mi sana? O Recep olacak it, attı seni başıma, gitti. Çabuk yak şu ateşi! Kafamı kızdırma bak!”

Recep ’in nikâhsız karısı Aysel, cevap vermedi. Bir ara yakınmalı bir tonu içeren ince ve narin sesini duyar gibi oldum: “Zaten kalmayacağım bu evde. Çekip gideceğim.” Derken bir ağıt sesi, çok şey beklemiş, beklediğini bulamamış, düş kırıklığına uğramış bir kişinin sesi. Bunun üzerine, yenge hanım iyice köpürdü: “Hem suçlu, hem güçlü!” diye bağırdı. “Bir de utanmadan ağlıyor, kaltağa bak!” Sonrasını işitmemek için, odamın kapısını usulcacık çekip sokağa attım kendimi.

Ertesi sabah, ders çalışmak için, erkenden masanın başına geçtim. Gece doğru dürüst uyumamış, sağa sola dönüp durmuştum. Elimi oracıkta bir deftere uzattım. Kapağını açar açmaz, ilk sayfada bir resim çarptı gözüme. Bir kalp resmi, kalbi tam orta yerinden delip geçen bir ok resmi. Okun ucunda bir A, kalbin üzerinde bir A harfi. Ve yine okun ucunda damla küpeleri anımsatan, daha doğrusu gözyaşlarını çağrıştıran noktacıklar. İlk anda bir şey çıkaramadım resimden. Ne var ki, biraz düşününce işin içyüzünü kavrar gibi oldum. Peki ama, bu kalp resmi deftere ne zaman çizilmişti? Bunu kestirmek güçtü, sokağa çıkarken çokluk açık bırakıyordum odamın kapısını ve defter hanidir kullanılmadan masanın üzerinde duruyordu. Resim deftere epey önce çizilmişti belki ve Recep ’in nikâhsız karısı Aysel, hayli zaman benden, bu resmi gördüğümü açığa vuracak bir işaret beklemiş olabilirdi. Ben, şimdiye kadar böyle bir işaret sayılabilecek bir söz söylemiş, bir davranışta bulunmuş muydum? Aysel ’in bana karşı son günlerdeki tutumunu kafamdan geçirdim. Defterin ilk sayfasındaki resimle arada bir bağ kurmamı sağlayacak bazı ipuçları bulur gibi oldum. Defteri kapadım, ama çok geçmeden açtım yeniden, resmin

çizildiği sayfanın bir yerinde bir yazı falan var mı diye baktım. Sonra öbür sayfaları karıştırdım. Herhangi bir yazı bulamayınca da, böyle bir şey aradığım için kızdım kendime. Kalp resmini unutmaya çalıştım. Ama ne yaptımsa, bir türlü uzaklaştıramadım kafamdan.

Bir ara aşağıdan terlik sesleri işittim. Şıpıdık şıpıdık, şıpıdık şıpıdık. Terlikli ayaklar bahçeye çıktı derken, bahçede şöyle bir dolanıp yine içeri girdi. Başımı çevirip bakmadım. Çok geçmeden daha fazla dayanamayıp kalktım ayağa, bahçeyi geçip kale duvarındaki kovuğa geldim. Geriden doğru, yenge hanımın hırçın sesi çarptı kulağıma: "O Recep itine söyle, bir daha eve gelirken birkaç kalıp sabun getirsin! Yoksa kapıdan sokmam içeri vallahi!" Taşlıktaki bir leğene maşrapayla boşaltılan bir su sesi, yenge hanımın konuşmasını kesintilere uğratıyordu. Recep 'in nikâhsız karısı Aysel 'in, yılgın ve boynu bükük, yenge hanımın sözlerine karşılık verdiğini duydum: "Beyazlar ayrı mı konacak?"

Ertesi gün evde durmadım, erkenden sokağa attım kendimi. Sinemaya gittim, sağda solda avare dolaştım, çay bahçelerinde oturdum, deniz kıyısında kayaların üzerine yatıp uzaktan gelip geçen gemileri, balıkçı motorlarını seyrettim, adaların ışıkları yanıncaya kadar yerimden kımıldamadım. Ortalık kararınca kalkıp evin yolunu tuttum. Sanki bir suç işlemiştim de yakayı ele vermek istemiyordum. Evde o kadar dikkatle kulak kabartmama karşın, ne yenge hanımın paylayıcı sesini ne de Aysel 'in terliklerinin gıcırtısını işiterek doğrusu biraz şaşırdım.

Bir sonraki sabah yine erkenden evden çıkıp gidecektim ki, odamın kapısı vuruldu. Açıp baktım, yenge hanımdı. "Duydun mu kaltağın yaptığını?" dedi birden. Benim, bir şey anlamamış gibi boş gözlerle baktığımı fark edince ekledi: "Pılısını pırtısını toplayıp savuşmuş." Ben: "Kim?" diye sordum. "Kim olacak?" dedi yenge hanım, hırslanmış. "Recep 'in nikâhsız karısı Aysel! Dün öğleden sonra çarşıya çıkmıştım, bohçasını toparladığı gibi çekip gitmiş. Böyledir zaten, besle kargayı, oysun gözünü. Burada sırtına geçirsin diye verdiğim giysileri de alıp götürmüş kahpe. Üzerindeki gömleğine, küloduna, çorabına varıncaya kadar hep ben verdim ona. Geldiğinde çırılçıplaktı, bir iğnesi bile yoktu. Recep zaten kaç haftadır diyordu, yenge defet şunu gitsin diye de, ben acıyordum. Nankör köpek, n 'olacak!"

Bir suçlu gibi boynu bükük: “Nereye gitti acaba?” diye sordum, “Nereye gidecek,” dedi yenge hanım içerlemiş, “kendisine çoktan yeni bir âşık peylemiştir. Şimdiye kadar onun bununla az mı yatıp kalkmış. O Recep iti de gelsin, ben bilirim yapacağımı. Nerde böyle sürtük, şaşı, topal varsa alıp getiriyor eve, benim başıma sarıyor.”

Yenge hanım konuşuyor, ben sesimi çıkarmıyordum. Bir ara bir şeyler söyleyeyim dedim, sözcükler boğazımda düğümlendi. Yenge hanım gittikten sonra masanın başına oturdum. İçimde bir eziklik vardı. Elimi uzatıp defteri çektim önüme, ilk sayfayı açtım: Bir kalp resmi, kalbi delen bir ok resmi; kalbin üzerinde bir A, okun ucunda bir A harfi. Damlalar gibi serpiştirilmiş noktalar, damlayan gözyaşlarını anımsatıyordu. Birden elimi götürüp, sanki gözyaşlarını akıtan benmişim gibi gözlerimi silmek istedim. Gözlerim kuruydu. Gözlerimin kuruluğuna içerledim. Gerçekten ağlamak geldi içimden. Gözlerim yeniden kalp resmine kaydı. Kalbi delip geçen okun ucu bana yönelik, her an üzerime atılmaya hazır, bekliyordu sanki. Hınçla ve acımasız!

Daldığım düşten gözlerimi açtığımda, otobüs Samatya durağına yaklaşmıştı; ayağa kalkıp kapıya yürüdüm. Ama otobüs durunca, bir an kararsız bekledim, sonra birden atladım aşağı. Taş merdivenin basamaklarını koşar adım inip yuvarlak meydandan geçtim. Biri arkamdan sesleniyor gibi geldi, başımı çevirdim. Balıkçılar, karşılıklı dükkânlardan birbiriyle konuşuyordu. Benim baktığımı görünce, biri bağırdı: “Balıklar taze! Balıklar taze!” Köşeyi dönüp sahile çıktım. On yıl önce sur duvarlarının dibine kadar gelen deniz, hayli gerilere çekilmişti, duvarlarla deniz arasından şimdi geniş bir asfalt yol uzanıyordu. Sola doğru kıvrılıp yürüdüm. Eve yaklaşıyordum. Adımlarımı yavaşlatmaya, heyecanımı yatıştırmaya çalıştım. Ama çok sürmedi, yine seğirtmeye başladım. Az sonra kendimi evin önünde buldum. Evin bahçesini denizden ayıran duvardaki kovuk, zamanla büyümüş gibi geldi bana. Gelişigüzel üst üste konan iri taş bloklarıyla bir merdiven yapılmıştı, yoldan kovuğa çıkılıyordu. Kovuğun yukarısında taşlar üzerine yağlıboyayla çiziktirilmiş Gazino yazısı ilişti gözüme; onun biraz altında daha küçük harflerle Akşam Sefası yazıyordu. Şaşırıp bir süre çevreme bakındım. Sonra taş merdivenden çıktım yukarı, kovuktan geçip bahçeye girdim. Ev boylu boyunca karşıma dikildi, sevindim. Bir yana kaykılmış eski durumunu koruyordu hâlâ, ama

geniş çapta onarım gördüğü belliydi. Bahçeye birbirinden hayli aralıklarla küçük masalar atılmış, üzerlerine güneş şemsiyeleri gerilmişti. Öğle saatleriydi, kimseler yoktu henüz. Yüzüm yarı eve dönük, masalardan birine gidip oturdum. Ortalık sessizdi. Az sonra evden ben yaşta biri çıktı, elindeki havluyu masanın üzerinde şöylece gezdirip ne içeceğimi sordu. “Çay,” dedim. Adam gitti, arkasından baktım. Evin asıl sahiplerini arar gibi gözlerim pencerelerde gezindi. Kimseyi göremeyerek başımı çevirdim. Gözüm, bahçeye açılan kapının hemen yanı başındaki bir salıncağa ilişti. Bir iki yaşlarında bir çocuk, incir ağacıyla kapı direği arasına kurulmuş salıncakta oturuyor, iki eliyle iplere sıkıca tutunmuş, bana bakıyordu. Ağzında bir emzik vardı. Sanki kimsenin görmesini istemeyerek gizlice el ettim çocuğa, gülümsedim. Çocuk ilkin hiç oralı olmadı, ama sonra benim birazcık gülümsemenin asla karşılığı sayılmayacak kadar geniş bir gülümsemeyle aralandı dudakları. Ağzındaki emzik düştü, ağlamaya başladı. Hemen bir kadın koşarak çıkıp geldi kapıdan, elini önlüğünde kuruladı, sonra çocuğu salıncaktan kucağına aldı. Ben başımı çevirdim. Kadının: “Gene bu memesini düşürmüş,” dediğini işittim. Adam çayı getirip önüme bıraktığında sordum: “Bu ağaç incir veriyor mu?” Adam ilkin ne dediğimi anlamadı. Elimle yeni yapraklanmaya başlamış ağacı gösterince: “Ha, o mu?” dedi. “Kesecektim ama, benim hanım barıkmadı, günah dedi. Kartlaşmış, incir falan verdiği yok artık.”

Adam tam dönüp gitmek üzereyken, az ilerideki kuyuyu gösterip: “O kuyuda hâlâ su var mı?” dedim. “Var ama, kullanmıyoruz,” diye cevapladı adam. “Biz burayı aldıktan sonra terkos getirttik. Eskiden bahçeymiş burası, kuyunun suyuyla bahçeyi sularlarmış.” Kuyunun üzerindeki çıkrık sökülmüş, ağzı saçla kapatılmış, saçın üzerine de kocaman ağır taşlar yerleştirilmişti. Her şey ne kadar da çabuk değişiyordu. Kulaklarım, evin içinden gelecek seslerdeydi. Gözlerim ikide bir açık kapıdan arkalara uzanıyor, bildik tanıdık bir simayla karşılaşmayı umuyordum. Adeta daha başka sorular sormamı bekler gibi adamın oracıkta dikildiğini görünce: “Çok mu oldu bu evi satın alalı?” dedim. “Yok,” diye cevap verdi adam, “hepsi iki yıl. Kumkapı ’da bir kahvem vardı, onu sattım, bizimkinin de birkaç bileziği vardı, onları bozdurduk, burasını aldık.” Ben sesimi çıkarmayınca: “İkisi erkek, biri kız üç kardeşinmiş eskiden ev,” diye ekledi. Erkek kardeşlerden biri sevgilisini öldürmüş, hapse girmiş. Hapse girince de evi satalım diye tutturmuş. Eh, bize kısmetmiş.” Adamın sözünü

keserek: “Siz hapisteki kardeşi gördünüz mü?” diye sordum. Adam: “Gördüm bir defa,” dedi. “Bir ziyaret günü ev için hapishaneye gitmiştim, o zaman konuşmuştum kendisiyle.”

Birden aklıma Recep geldi, Recep ’in nikâhsız karısı Aysel gözlerimin önünde canlandı; al kanlar içinde uzanmış yerde yatıyor, kocası Recep, yaptığına pişman, başında dikilmiş duruyordu. Bir tuhaf oldu içim, başımdan aşağı sanki kızgın sular döküldü. Güçbela sorabildim:

“Neden öldürmüş sevgilisini acaba?”

“Kıskançlıktan diyorlar.”

“Kıskançlıktan insan hiç adam öldürür mü?”

“Sevdiği biri varmış kadının. Günahı boynuna, gizli gizli buluşuyorlarmış.”

“İsmi ne adamın, yani hapisteki kardeşin. Belki cinayet haberini gazetede okumuşumdur.”

Adam, bir an duraksadı. Sonra benim yıllar önce kaldığım odadan yana dönüp seslendi: “Leman!” Pencerede hemen kadın göründü. Elinde patates dolu bir kap tutuyor, anlaşılan öğle yemeğini hazırlıyordu.

“O sevgilisini vuran kardeşin ismi neydi?”

Kadın düzeltti: “Sevgilisi değil, karısı. İsmi Zafer.”

“Tamam,” dedi adam bunun üzerine. “Zafer.”

Bir kez daha başımdan aşağı kızgın sular döküldü. Ağzımdan “yenge hanım” sözü çıktı. Bu kez adam beni düzeltmeye kalktı: “Yengesi değil, karısı.”

“Karısı,” diye tekrarladım ben. Recep ’in temize çıkmasına adeta üzülmüş, Recep ’in nikâhsız karısı Aysel ’in hâlâ yaşıyor olmasına sevinmiştim. Yenge hanımın sözleri yankılandı kulaklarımda:

“Söyle o Recep itine...”

Belki hâlâ Recep ’le beraber yaşıyordu Aysel, gece gündüz demeyip o Recep itinin koynuna giriyor, kavga ediyor, dayak yiyor, barışıyor, kaçıyor, sonra yine dönüyor, yenge hanıma inat belki yine bahçeli bir evde kocası Recep itiyle kovalamaca oynuyordu.

İçtiğim çayın parasını ödeyip kalktım. Adam, elindeki havluyu masanın üzerinde şöyle bir gezdirip uzaklaştı, kapıdan içeri girdi. Ben, kale duvarındaki kovuğa doğru yürüdüm. Kovuktan aşağı inmeden, başımı çevirip son bir kez eve baktım. Ev ansızın bana yabancılaşmış, benden çok ötelere kaymıştı. Başımı geriye döndürürken, kapının yanı başındaki salıncakta oturan çocuğa ilişti gözüm. Kendisine baktığımı görünce ellerini çırptı; ağzındaki emziğin bir kez daha yere düşmesini önlemek ister gibi bir an önce oradan uzaklaştım.

[1] “Gürültü etmeyin!”

[2] “Aşağı sarkmayın!”

[3] “İki kere iki?”

[4] “Dört.”

[5] “Üç kere üç?”

[6] “Hoşça kal!”

[7] “Güle güle!”

[8] “Kişi başına bin liret.”

[9] “Yeter!”

[10] “Almanya’ya?”

[11] “Evet, Almanya’ya.”

[12] İlk baskıda yer almayan fakat aynı dönemde yazılan bu öykü, yazar tarafından “Toplu Öyküler”in kapsamına alınmıştır (ed. n.)

[13] Yersiz yurtsuz; oradan oraya dolaşan kimse.

[14] “Günaydın!”

[15] “Hava güzel”

[16] “Günaydın beyefendi!”

[17] “Günaydın hanımefendi!”

[18] “Dokunmayın!”

[19] Bu kitabın ilk baskısında yer alan “Diyoptri Yirmi” adlı öykü, yazar tarafından “Toplu Öyküler”in kapsamından çıkarılmıştır (ed. n.)